

UNIVERSAL
LIBRARY

OU 198398

UNIVERSAL
LIBRARY

ಹುಟ್ಟಿದಹಳ್ಳಿ-ಹಳ್ಳಿಯಹಾಡು

ಗ್ರಂಥಕರ್ತರು ಮತ್ತು ಪ್ರಕಾಶಕರು

ಹೇಮಗಿರಿಯ ಅರ್ಚಕರು

ಶ್ರೀ|| ಬಿ. ರಂಗಸ್ವಾಮಿಯವರು

ವರ್ಧಮಾನ ಪವರ್ ಪ್ರೆಸ್, ಮೈಸೂರು,

1933.

ಬೆಲೆ ೧-೨-೦.

ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಾಹಿತಿಗಾಗಿ
ಶ್ರೀ ರಂಗಸ್ವಾಮಿಯವರನ್ನು
ಪ್ರಶ್ನಿಸಿ

ವಿಷಯಾನುಕ್ರಮ

ಬಂಡಹೂಳೆಯ ಸಾಮಾನ್ಯವರ್ಣನೆ	೧
ಧರ್ಮ ಅಥವಾ ಸಂಸ್ಕೃತಾಯ	೧೦
ವ್ಯಾಯವಿಮುಖೆ	೧೮
ಜೀವಿ	೨೪
ರಂಗದಹಬ್ಬ (ಮುಗ್ಗಿ ಯಕುಣಿತ)	೨೮
ಕೋಲಾಟದ ಪದ್ಯಗಳು	೨೯
ದೊಡ್ಡಮ್ಮನ ಕತೆ	೫೧
ಪಶುವಾಲನೆ	೫೮
ಮಾಸಧರ್ಮ	೬೦
ಸತ್ತಮೇಲೆ	೬೮
ಸಾಮಾನ್ಯವಿಷಯಗಳು	೭೦
ಯಕ್ಷ ಗಾನದ ಆಟ	೭೫
ರಾಗಿಬೀಸುವಾಗ ಹೇಳುವ ಹಾಡುಗಳು	೭೮
ಸಮ್ಮಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗಿರುವ ಕೆಲವು ಗಾದೆಗಳು	೧೦೨
ಕುಡುಗರಾಗಿದ್ದಾಗ	೧೨೬
ಸಮ್ಮಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ವಾಡಿಕೆಯಾಗಿರುವ ಮಾತಿನರೀತಿ (ಸಾಮಾಜಿಕಚಿತ್ರ)	೧೩೦
ಮದುವೆಹಾಡುಗಳು	೧೪೬
ಮುಗಿಸುವ ಮಾತು	೧೫೫
ಋಗನ ವಾರ್ಥನೆ	೧೫೯

ಮುನ್ನುಡಿ

ಹಳ್ಳಿಯ ವಾಸದಲ್ಲಿ ವೃಥಾವಾಗಿ ಎಷ್ಟೋ ದಿನಗಳು ಕಳೆದಮೇಲೊಂಥ್ಲ ದಿನ “ವಿಶ್ವಕರ್ಣಾಟಕ” ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ “ಸಾಮರಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಉದಾಸೀನ ಮಾಡಬೇಡಿ” ಎಂದು ಬರೆದಿದ್ದುದನ್ನು ಓದಿದೆನು. ಆಗ ಆ ವಾಕ್ಯದ ಮಹತ್ವದ ಕಡೆಗೆ ಲಕ್ಷ್ಯವು ಕಡಮೆಯಾಗಿಯೇ ಇತ್ತು. ಹಳ್ಳಿಗರ ರಾಗಿಬೀಸುವ ಪದ, ಕೋಲಾಟದ ಪದ, ಕಣಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಡುವ ಪದ ಇವೆಲ್ಲವುಗಳ ಅರ್ಥದ ಕಡೆಗೆ ಲಕ್ಷ್ಯವಿಟ್ಟು ನೋಡಿದಾಗ ಮೇಲಿನ ವಾಕ್ಯವು ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ತನ್ನದೇ ಒಂದು ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಕಟ್ಟಿತು. ಅದರ ಕ್ರಮವೇ ಈ “ಹುಟ್ಟಿದ ಹಳ್ಳಿ” ಯಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿತು.

ಆಮೇಲೆ ಸಾಮರಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿಟ್ಟರೆ ಸಾಹಿತ್ಯಸೇವೆಯ ಜೊತೆಗೆ ಹಳ್ಳಿಗರ ಅನುಚಾನವಾದ ಆಚಾರವನ್ನು ಭದ್ರವಾದ ಬರೆಹವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಟ್ಟಂತೆ ಆಗುವದೆಂದು ತೋರಿತು. ಹೆಸರಿಗೆ “ಸಾಮರಸಾಹಿತ್ಯ” ವೆಂಬುದು ದಿಟ. ಆದರೆ ರಸದ ಝರಿಯು ಪಂಡಿತಸಾಹಿತ್ಯದ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಹರಿಯುವುದು. ಮೇಲಿನ ತೊಗಟೆಯಾದ ಭಾಷೆಯು ಮಾತ್ರ ಹಳ್ಳಿಯದು. ಅದುದರಿಂದಲೇ ಆ ಹೆಸರು ಬಂದಿತು.

ಒಂದು ಜನಾಂಗದ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಸರ್ವಾಂಗವುಷ್ಟವಾಗಿ ಬೆಳೆದರೆ ಜನರ ಲಕ್ಷ್ಯವು ಆ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗುವುದು. ಆ ಸರ್ವತೋಭದ್ರವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯವು ತನ್ನ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಉಪಾಸಕರ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ತುಂಬುವುದು. ಒಡನೆಯೇ ಅಂತರಂಗ ಬಹಿರಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಆ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಪ್ರಾದುರ್ಭಾವವಾಗುವುದು. ಪ್ರಕೃತ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳೋಣ. ಸಂಸ್ಕೃತಸಾಹಿತ್ಯದ ಸಂಪ್ರದಾಯವುಳ್ಳ ಆರ್ಯವರ್ತದ ಜನಾಂಗವನ್ನು ಇನ್ನಾವ ಸಾಹಿತ್ಯವೂ ತನ್ನದನ್ನಾಗಿ ಇಷ್ಟಮಟ್ಟಿಗೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ರಾಜಕೀಯಬಲವಿದೆಯೆನ್ನುವಿರಿ. ಇತರರಿಗಿರಲಿಲ್ಲವೆ?

ನಮ್ಮ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಬೀಳಾಗಿದೆ. ಬೀಳೆಂದು ಬಿಟ್ಟುಬಿಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ನಾವು ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ನಮ್ಮ ಮಾತೃಭಾಷೆಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಅದುದರಿಂದ ನಮ್ಮ ದರಲ್ಲಿ ಮುರಿದ ಭಾಗವನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸ

ಬೇಕು. ಸಾಹಿತ್ಯದೇವಿಗೆ ಹಳ್ಳಿಯ ವಿಚಾರರೂಪವಾದ ಉಡುಗೊರೆಯನ್ನು ನಮ್ಮ ಕನ್ನಡನಾಡಿನವರೇ ಕೊಡಬೇಕು. ಪಂಡಿತರು ತಮ್ಮ ಕೈಲಾದಷ್ಟು ಉತ್ತಮ ಕಾವ್ಯಗಳನ್ನು ಒರೆಯಲಿ. ಒಲು ಸಂತಸ. ಅದರ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಹಳ್ಳಿಯ ಪಾಮರ ಸಾಹಿತ್ಯವೂ ಬಿಳಿಯಲಿ. ಎರಡೂ ರಾಶಿರಾಶಿಯಾಗಿ ಬಿದ್ದಾಗ ಇದು ಚರಿತ್ರೆಯ ಭಾಗ. ಇದು ವೇದಾಂತಭಾಗ, ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ಆರಿಸುವವರು ಆರಿಸಿ ಜೋಡಿಸಲಿ. ಅಂತು ಮುಂದೆ ಕನ್ನಡನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವನು ವಾಙ್ಮಯದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೂ ತಾನು ಕನ್ನಡನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದುದು ಸಾರ್ಥಕವಾಯಿತೆಂದು ನಿಜವಾದ ಸಮಾಧಾನ ಹೊಂದುವಂತೆ ನಾವು ದುಡಿಯಬೇಕು.

ಈಗ ನಮ್ಮ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ವರ್ಷಾಕಾಲವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿದೆ ಆಂಗ್ಲ, ಸಂಸ್ಕೃತ, ಹಳೆಯದು, ಹೊಸದು, ಪಟ್ಟಣದ್ದು, ಹಳ್ಳಿಯದು, ಅರಮನೆ, ಗುರುಮನೆ, ಗುಡಿಸಲು, ದೇಶೀಯ, ವಿದೇಶೀಯ ಮುಂತಾದುವುಗಳ ವಿಚಾರಗಳೆಲ್ಲ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಾರವಾಗುತ್ತಲಿದೆ. ಹೇಳಿದುದನ್ನೇ ಹೇಳಬೇಕಾದರೆ ಕರ್ಣಾಟಕಸಂಘಗಳೂ ಹಿರಿಯರೂ ಕನ್ನಡದ ಕಡೆಗೆ ಹೊರಳಿದುದು. ವಿದ್ಯಾಪೀಠದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಭದ್ರವಾಗಿ ನಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಹೋಗಿ ಒಂದು ಮಾಡುವ ಅಪ್ಪಣೆ ಸಿಕ್ಕಿದ್ದು ಇವೆಲ್ಲಾ ಸಕಾಲದಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದು ಹದವಾದ ಮಳೆಗಳು ಬಂದಂತೆ.

ಯಾವ ಭಾವವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡರೂ ತಾಳ್ಮೆ ಗಾರರು ಮಧ್ಯಸ್ಥ ಗೌರವ ಅನೇಕರು ಇದ್ದೇ ಇರುವರು. ಸಾಹಿತ್ಯಭಾಗದ ಅನೇಕಗಾರರಿಗೆ ನಖಶಿಖಾಂತವಾಗಿ ಕನ್ನಡಿಗರೆಂದು ಹೆಸರು. ಇವರದು ಒಂದೇ ದಾರಿ. ದೀಪಾವಳಿ ಹಬ್ಬವೆನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಸೊಡರ ಸಾಲಿನ ಹಬ್ಬವೆನ್ನುವರು. ಕೆಲವರು ಪಾಳುಕೋಟೆಯ ಕಲ್ಲನ್ನು ತಿದ್ದಿ ಹೊಸವಾಗಿ ಸೇತುವೆ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡಂತೆ ಹಳೆಯ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಕಾಲಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಛಂದಸ್ಸು ಆದಿಯಾಗಿ ಮಾರ್ಪಡಿಸಬೇಕೆನ್ನುವರು. ಛಂದಸ್ಸು ರಸಕ್ಕೆ ಅಡ್ಡಗಟ್ಟಿ ಎಂದು ಕೆಲವರು. ಇತರರು ಹಳೆಯದು ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊಸದು ಸ್ವಲ್ಪ ಸೇರಿಸಿ ಅರಮನೆ ದರ್ಬಾರಿನ ಚಂದದಂತೆ ಸಾಹಿತ್ಯದೇವಿಯನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸಬೇಕೆನ್ನುವರು. ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಧನ್ಯವಾದಗಳು. ಎಲ್ಲರ ಸದುದ್ದೇಶಗಳೂ ಕೈಗೂಡಲಿ. ಹಳೆಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯು ಅಂದರೆ ನಿಜವಾದ ಕನ್ನಡದ ಸಂಪ್ರದಾಯವು ಸಾಹಿತ್ಯಮಾರ್ಗದಲ್ಲೂ ಇರಬೇಕೆಂದು ನಮ್ಮ ಮತ.

ಸಾಹಿತ್ಯವು ಒಂದೇ ದಿನ ಸರ್ವತೋಮುಖವಾಗಿ ಸೊಗಸಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಗೊರಾಳು ವರ್ಷಗಳು ಕಳೆದನಂತರ ನವರಸಭರಿತವಾಗುವುದು. ಅಷ್ಟಾಗುವ ವರೆಗೆ

ಕನ್ನಡಿಗರು ದುಡಿಯಬೇಕಾಗಿದೆ. ಅಳಿಲ ಭಕ್ತಿ ಮಳಲ ಸೇವೆಯೆಂಬ ಗಾದೆಯಂತೆ ನಮಗೆ ಇನ್ನಾವ ರೀತಿಯಿಂದಲೂ ಸೇವೆಗನುಕೂಲವಿಲ್ಲದುದರಿಂದ ಹಳ್ಳಿಯ ವಿಚಾರವನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಈ ಪುಟ್ಟ ಪುಸ್ತಕರೂಪವಾದ ಸೇವೆಯು ಬದಗಿದುದ ಕಕ್ಕಾಗಿ ಮನಸ್ಸುಮಾಧಾನವಾಗಿದೆ.

ನಾವು ಹಳ್ಳಿಯ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಮಾಡಲು ಹೊರಟಾಗ ಬರೀ ಬಿಂಗಾಡಿನ ಪ್ರಯಾಣದಂತೆ ತೋರಿತು. ಬರುಬರುತ್ತ “ಬಿಳಿಯು ಬೇಕಾದಷ್ಟಿದೆ, ಕುಯ್ಯುವವರೇ ಇಲ್ಲವಲ್ಲ” ಎನ್ನುವ ಉದ್ಗಾರವು ಹೊರಡುವಂತಾಯ್ತು. ನೂರಿ ಪ್ಪತ್ತು ಮನೆಯಿರುವ ನಮ್ಮೂರಿನಲ್ಲೇ ಇಷ್ಟು ವಿಚಾರಗಳು ದೊರೆತಿರುವಾಗ ಡಕಣಾಚಾರಿಯ ಕಟ್ಟಡಗಳು ಕೋಟಿಕೊತ್ತಲುಗಳು ಶಾಸನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳು ಇತ್ಯಾದಿ ಅನೇಕಾನೇಕ ವಿಚಾರಗಳಿರುವ ಊರಿನಲ್ಲಿ ಇನ್ನೆಷ್ಟು ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲವನ್ನು ವೇಶವಿವೆಯೋ ಎಂದು ತೋರಿತು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ಸಾಹಿತ್ಯಭಕ್ತರು ಹಳ್ಳಿಯ ಕಡೆಗೆ ಹೊರಳದಿದ್ದರೆ ಸ್ವಾರಸ್ಯವಿಲ್ಲ.

ಶಾಸನದ ಇಲಾಖೆಯವರು ಹಳ್ಳಿಗಳಿಗೆ ಬಂದು ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಯರಂಗಕ್ಕೆ ಳಿದಾಗ ಅಟ್ಟಬೆಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ಅಡಗಿದ್ದ ಓಲೆಯ ಗರಿ, ತಾಮ್ರ, ಕಂಚು, ಕರಡುಕಾಗದ, ಶಿಲಾ ಮುಂತಾದುವುಗಳ ಶಾಸನಗಳನ್ನು ಹೊರಗೆಡಹಿದರು. ಆದರೆ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸೇವಕರಾದ ಜೋಗಿಗಳು ಬಂದಾಗ ಒಬ್ಬರೂ ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕುವುದಿಲ್ಲ. ಅಷ್ಟಕ್ಕಾಗಿ ನಾವು ಹಿಂದಾದ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳವರಾಗಬಾರದು. ನಾವು ಹಳ್ಳಿಯವರಿಗಿಂತ ಹಳ್ಳಿ ಯವರಾಗಿ ಅವರಲ್ಲೇ ಕಲಿತು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಕಾರ್ಯಸಾಧನೆಮಾಡಬೇಕು. ಕೆಲ ವರು ನಾಚಿಕೆಯಿಂದ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಹಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಕೆಲವರು ಅಯ್ಯೋ ಅರ್ಧ ಮರ್ಧ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಏನು ಹೇಳುವುದೆಂದು ಸುಮ್ಮನಾಗುವರು. ಇತರರು ಇದೇನೋ ಗಂಡಾಂತರಬಂದಿತೆಂದು ಭಾವಿಸುವರು. ಹೀಗಾಗಿ ಹಳ್ಳಿಯ ಸಾಹಿತ್ಯಸಂಗ್ರಹವು ರೈಲಿಗೆ ಹೊತ್ತಾಗಿ ಓಡಿಹೋಗುವಾಗ ಟೀಕೀಟಿನ ದುಡ್ಡು ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದುಹೋಗಿ ಅದನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತ ಹಿಂದಿರುಗುವವನ ಮನಸ್ಸಿನಷ್ಟು ಬೇಚಾರಾಗುವುದು. ಆದರೆ ದೇಶಸೇವೆಯನ್ನು ಮರೆಯುವುದಕ್ಕಾದೀತೇ? ವೃತ್ತಿ ವಂತರು, ಜಹಗೀರ್ದಾರರು, ಹಳ್ಳಿಯ ಉಪಾಧ್ಯಾಯರು, ಗ್ರಾಮದ ಮುಖಂಡರು ಮುಂತಾದವರು ಈ ವಿಧವಾದ ಕಾರ್ಯರಂಗಕ್ಕೆಳಿದರೆ ಕರ್ಣಾಟಕಸಾಹಿತ್ಯ ವನ್ನು ತುಂಬಿಡಲು ಕಟ್ಟಡವನ್ನೆಲ್ಲಿ ತರೋಣ ?

ಈ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಉರಿನ ಚಿತ್ರ, ಹೇಮಗಿರಿ ಬೆಟ್ಟದ ಮೇಲೆ ಕಾಣುವ ಸೊಬಗಿನ ರೂಪರೇಖೆ, ಸುಗ್ಗಿಯ ನೋಟ, ಹೇಮಾವತಿಯ ಭಾವಗಳ ಚಿತ್ರ, ಇವುಗಳನ್ನಾದರೂ ಸೇರಿಸಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಈ ನವೀನಯುಗದಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಸಹಿತ ವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಬೆಳೆದಷ್ಟೂ ಬೆಳೆಯದು. ಆದರೆ ಆ ಅನುಕೂಲಗಳೆಲ್ಲ ಹಳ್ಳಿಯ ಹುಡುಗರಿಗೆಲ್ಲ ಬರಬೇಕು? ಹಲ್ಲಿದ್ದರೆ ಕಡಲೆಯಿಲ್ಲ, ಕಡಲೆಯಿದ್ದರೆ ಹಲ್ಲಿಲ್ಲ.

ಪ್ರಪಂಚದ ಜನಾಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಈಗ ನಮಗೆ ನಾಗರಿಕರೆಂದು ತೋರುವ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯರಲ್ಲಿರುವ ಮುಖ್ಯ ಗುಣ, ವ್ಯವಸ್ಥೆ, ಸೈನ್ಯಸಿದ್ಧಿಗಳೆಷ್ಟು ವ್ಯವಸ್ಥೆಯೋ ಸಾಹಿತ್ಯಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿಯೂ ಅಷ್ಟೇ ವ್ಯವಸ್ಥಾಮಾರ್ಗವುಂಟು. ಪ್ರಕೃತ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಒಡಕು ಪಾತ್ರೆಯಂತೆ ಸಿಕ್ಕುವ ಗದ್ಯ ಪದ್ಯದ ಚೂರುಗಳನ್ನು ಆರಿಸಿ ಸರಿಯಾದ ಒಂದು ರೂಪ ಕೊಡುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಾಗಬೇಕಾಗಿದೆ. ರಸಪ್ರಧಾನರು ಛಂದಸ್ಸುಗಳ ಅಡ್ಡಗಟ್ಟನ್ನು ಕಿತ್ತೊಗೆಯಬೇಕೆನ್ನುವರು. ಇದರ ಫಲವಾಗಿ ಕನ್ನಡ ಪದ್ಯದ ದ್ವಿತೀಯಾಕ್ಷರಪ್ರಾಸವು ಮಾಯವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ. ಪಟ್ಟದಿಯು ಅಷ್ಟಪದ ನವಪದಿಯಾಗುತ್ತಿದೆ. ಹೀಗೆ ದಿಕ್ಕಾಪಾಲಾಗಿ ನೂತನಸಾಹಿತ್ಯವು ಓಡುವುದೊಂದು ಕಡೆ, ಒತ್ತಟ್ಟು ಹಳ್ಳಿಯ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ವೃತ್ತಗಳು ಅದಾವ ಗುಂಪಿನವೋ ತಿಳಿಯದ ಹಾಗಿರುವುವು. ಇದಕ್ಕೆಲ್ಲ ಸಾಹಿತ್ಯಭಕ್ತರು ಏನಾದರೊಂದು ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಿ ಒಂದು ಸಿಸ್ತನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಿದರೆ ಎಷ್ಟೋ ಲಕ್ಷಣ. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಛಂದಸ್ಸಿಗೇ ಪ್ರಾಬಲ್ಯಬಂದಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈಗಿನ ಕೃತಿಯು ಪುಡಿಯಾಗಿ ಉದುರಿ, ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಉದುರಿ ಬಿದ್ದಿರುವ ಗುಲಾಬಿಯ ಹೂವಿನಂತಾಗಬಹುದು. ಹಾಗಾಗದಂತೆ ಮಾಡಲು ಹಿರಿಯರಿಗಿದ್ದೇನೂ ಅಷ್ಟು ಕಷ್ಟವಾದ ಕೆಲಸವಲ್ಲ. ಸಾರಾಂಶ—ಗುಣವುಳ್ಳ ಕೃತಿಗಳು ಹಳೆಯವಾಗಿರಲಿ, ಹೊಸವಾಗಿರಲಿ ಅವಕ್ಕೂ ಒಂದು ಶಾಸನಬದ್ಧ ವಾದ ಮುದ್ರೆಯಿದ್ದರೆ ಬೆಲೆಯುಧಿಕ.

ನಾವು ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟು ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ಹಳ್ಳಿಗರ ಬಾಯಿಂದ ಬಂದ ಪದ್ಯಗಳನ್ನೂ ಮತ್ತಿತರವಿಷಯಗಳನ್ನೂ ಸಾವಧಾನದಿಂದ ಯೋಚಿಸಿ ಬರೆದಿರುವೆವು. ಆದರೆ ದೀಪದ ಹತ್ತಿರ ಕತ್ತಲೆಯಿರುವಂತೆ ಮನಸ್ಸಿನ ಹತ್ತಿರ ಮರೆವು ಇರುವುದುಂಟು. ಅದರಿಂದೇನಾದರೂ ವಿಷಯಗಳು ಬಿಟ್ಟುಹೋಗಿದ್ದರೆ ವಾಚಕರು ಮನ್ನಿಸಬೇಕು. ಗದ್ಯಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಗಾದೆಯ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಅತಿಭೀಭತ್ಯಿತ ರಸವುಳ್ಳ ಕೃತಿಯನ್ನು ಕೆಲವು ಕಡೆ ಮರ್ಯಾದೆಯ ಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿಸಿ ಅಸಾ

ಧ್ಯವಾದುದನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬಿಟ್ಟಿರುವುದಾಗಿದೆ. ಹಳ್ಳಿಗರು ಕೋಲಾಟದ ಪದ್ಯಗಳನ್ನೂ ಹಾಡುಗಳನ್ನೂ ಕಲಿತುಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಆದರೀಗ ಯಕ್ಷ ಗಾನವು ಸಾಮಾನ್ಯ ತಿರುಗುವ ಕಾಲ. ಹೆಂಗುಸರು ಸಂಗೀತಪಾರಿಜಾತದ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿರುವರು. ಆದುದರಿಂದ ಇದೆಲ್ಲ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸುವ ವಿಷಯವಾಗಿ ಕಾಲಾನುಕಾಲಕ್ಕೆ ಪರಿಣಮಿಸಬಹುದು. ಕಾಲಗತಿಯನ್ನು ತಡೆಯುವೆವರಾರು ?

ಯಾವ ಮಾತಿನಲ್ಲೂ ವ್ಯಂಗ್ಯಮರ್ಯಾದೆಯಿರಬಾರದು. ಅದರಲ್ಲೂ ದೇಶಾಭ್ಯುದಯಸಾಧಕಗಳಾದ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಂಗ್ಯಮರ್ಯಾದೆಯು ಎಳ್ಳಿನ ಮೊನೆಯಷ್ಟೂ ಇರಬಾರದೆಂದು ಕೆಲವರ ಮತ. ಸರಿ—ಎಂತಹ ವ್ಯಂಗ್ಯವು ಇರಲೇ ಬಾರದು ? ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಚುರುಚುರೆನ್ನಿಸುವುದು ಕೂಡದು. ಅದು ನಮಗೂ ಇಷ್ಟ. ಚಮತ್ಕಾರ ಸದುದ್ದೇಶ ಗಂಭೀರವಾಣಿಯಿಂದ ದೋಷದ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಪಡಿಸುವ ವ್ಯಂಗ್ಯವು ಇಲ್ಲದ ಮಾತೆಂತಹದು ? ಬಿ. ವೆಂಕಟಾಚಾರ್ಯರ ಅಡವಿಯ ಹುಡುಗಿಗಿಂತಲೂ ಕಾಡು ಕಗ್ಗಲ್ಲು ಹುಡುಗಿಯಂತೆ ಹುದೆಂದು ನಮ್ಮ ನಂಬಿಕೆ. ಅದಲ್ಲದೆ ಸರಸವಾಗಿ ವ್ಯಂಗ್ಯಮರ್ಯಾದೆಯಿಂದ ಮಾತಾಡುವುದು ಸ್ವಭಾವಗುಣ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿವೇತನ ಕೊಡಿಸಿ ಕೊಡಿ ಎಂದು ಕೇಳಿದರೆ “ ಹೋಗೋ ಕೊಡೋದಿಲ್ಲ ” ಅನ್ನುವವರೂ ಇದ್ದಾರೆ. ನೀನು ಕೇಳುವುದು ಸರಿ. ನೀನು ಬುದ್ಧಿವಂತನೂ ಅಹುದು. ಆದರೆ ನಿನಗೆ ಓದುವುದಕ್ಕೇ ಪುರಸ್ಕೃತಿ ಇಲ್ಲವಲ್ಲ, ಏನು ಮಾಡೋಣ ಎನ್ನುವವರಿಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳುವುದಕ್ಕಾದೀತೆ ? ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ಏಕೆ ಹೇಳಬೇಕಾಯಿತೆಂದರೆ—ಈ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲೂ ವ್ಯಂಗ್ಯಗರ್ಭಿತವಾದ ಮಾತುಗಳಿಲ್ಲದೆ ಇಲ್ಲ. ಆದರವು ಸದುದ್ದೇಶದ ಗುರಿಯಿಟ್ಟು ಕೊಂಡೇ ಹೊರಹೊರಟಿವೆ ಎಂದು ಹೇಳುವುದಕ್ಕಾಗಿ.

ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಹೇಗೆ ವೇಷ ಭಾಷೆಗಳು ಅಚ್ಚು ಗಟ್ಟಾಗಿರಬೇಕೋ ಅಂತೆಯೇ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೂ. ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಈ ಪುಸ್ತಕದ ವೇಷದ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಹೇಳಿದುದಾಯಿತು. ಇನ್ನು ಭಾಷೆ— ಇದರಲ್ಲಿ ಗ್ರಂಥದ ಹಳ್ಳಿಯ ವ್ಯವಹಾರಗಳ ಭಾಷೆಯೆಲ್ಲ ಸೇರಿಹೋಗಿದೆ. ಓದುಗರಿಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟ ಶ್ರಮವೇ ಆಗಬಹುದು. ಸಾರವೇನಾದರೂ ಇದ್ದರೆ ಗ್ರಹಿಸಿ. ಬಾಕಿಯ ಕಡೆ ಗಮನಕೊಡದಿದ್ದರೆ ಸರಿ. ಸಾರಾಂಶ— ಭಾಷೆ ಚೌಚೌ.

ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ “ ಹಿಂದೆ ಈ ರೀತಿಯಾಗಿತ್ತು. ಈಗ ಇಲ್ಲವೇ ” ಎನ್ನುವ ಸಂದೇಹ ಒರುವಂತೆ ಅಧ್ಯತನ ಭೂತಕಾಲವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ

ಕ್ರಿಯಾಪದಗಳೇ ಹೇರಳವಾಗಿವೆ, ನಾಟಕ ನೋಡಿದವರು ಅದರ ವಿಚಾರವನ್ನು ತಿಳಿಸುವಂತೆ ಈ ಮಾಧರಿ ಇದೊಂದು ನಾಟಕ. ಜಗತ್ತು ರಂಗಭೂಮಿ.

ಇನ್ನೇನು ಹೇಳಬೇಕೋ, ಅದು ವಾಚಕರ ಅಧೀನ. ಈಗಿನ ಬರೆಹಗಾರರು ತಮ್ಮನ್ನು ತಾವೇ ತಿದ್ದಿಕೊಂಡು ಗದ್ಯಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಔಚಿತ್ಯವನ್ನೂ ಸದ್ಯದ ಜನಮನೋಭೂಮಿಕೆಗೆ ಅನುಗುಣವಾದ ಸನ್ನಿವೇಶವನ್ನೂ ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿದೆ. ಈ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಇದೇ ಮೊದಲಿನ ಪ್ರಯತ್ನವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಮೇಲಿನ ಮಾತನ್ನು ಹೇಳಬೇಕಾಯಿತು.

ಸ್ನೇಹಿತರೇ ! ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿರಿ ಜೋಕೆ. ಔಚಿತ್ಯವನ್ನು ಮರೆ ತೀರಿ ಎಚ್ಚರಿಕೆ. ಕನ್ನಡನಾಡಿದು ಮೈಸೂರು ಎಂಬುದನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಜ್ಞಾಪಕದಲ್ಲಿಡಿ. ಮೈಸೂರಿನಲ್ಲಿ ಉದಯವಾಗುತ್ತಿರುವ ಕಟ್ಟಡಗಳು, ಪಾಡುತ್ತಿರುವ ರಾಗಗಳು, ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುವ ವೇಷಗಳು ಎಲ್ಲವೂ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದು ವಿಧವಾದ ಕಳವಳವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿ ರಾಮನನ್ನು ನೋಡಿದ ಗುಹನ ಮನೋಭಾವನೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತಿದೆ. ಕರ್ಣಾಟಕಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನುವ ಪದಾರ್ಥವೊಂದಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ, ಈ ರೀತಿ ತಳಮಳವೇಕೆಂದು ನನ್ನಲ್ಲಿ ನಾನೇ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. ಕರ್ಣಾಟಕತತ್ತ್ವವು ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಬಲ್ಲದೆಂದು ನನಗೆ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸವಿದೆ. ಹಳ್ಳಿಗಳ ನಾನಾಶಾಖೆಗಳ ವಿಚಾರಮಾಡಲಾಗಿ ಆಯಾ ಭಾಗಗಳಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾದ ಶಬ್ದಭಂಡಾರಗಳು ದೊರೆತು ನನ್ನ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸವು ದೃಢಪಟ್ಟಿದೆ. ಅದನ್ನು ಕಾಪಾಡುವುದು ನನ್ನ ಮತ್ತು ನನ್ನ ಕರ್ಣಾಟಕಸ್ನೇಹಿತರ ಕರ್ತವ್ಯ. ಇನ್ನೆಷ್ಟು ಹೇಳಿದರೂ ಅಷ್ಟೆ. ಯಾವುದು ಕನ್ನಡನಾಡಿಗೆ ಶ್ರೇಯಸ್ಸೋ ಅದನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿರಿ.

ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಾಗಿ ಮುದ್ರಿಸಿ ತಪ್ಪುಗಳನ್ನು ತಿದ್ದಿ ಇನ್ನೂ ಅನೇಕವಿಧವಾಗಿ ಕನ್ನಡನಾಡಿನ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಸಹಾಯಮಾಡಿದ ಅರಮನೆಯ ಎದ್ವಾನ್, ನ್ಯಾಯತೀರ್ಥ, ಜೈನಶಾಸ್ತ್ರವಿಶಾರದ ಮ|| ರಾ|| ಶಾಂತರಾಜಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು ದೀರ್ಘಾಯುಷ್ಮಂತರಾಗಿದ್ದು ಕರ್ಣಾಟಕದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಇತೋಪ್ಯುತಿಶಯವಾಗಿ ಸಹಾಯಮಾಡುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸೆಂದು ಹೇಮಗಿರಿಗಧಿನಾಯಕನನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿ, ಕನ್ನಡಿಗರಿಗಭಿವಂದಿಸಿ ಈ ಮುನ್ನುಡಿಯನ್ನು ಮುಗಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಅರ್ಚಕ ಬಿ. ರಂಗಸ್ವಾಮಿ,

ಹೇಮಗಿರಿ—ಬಂಡಿಹೊಳೆ,

ಕೃಷ್ಣರಾಜಪೇಟೆ ತಾಲ್ಲೂಕು, ಮೈಸೂರು ಡಿಸ್ಟ್ರಿಕ್ಟ್.

ಹುಟ್ಟಿದಹಳ್ಳಿ

ಬಂಡಿಹೊಳೆಯ ಸಾಮಾನ್ಯವರ್ಣನೆ

ಬಂಡಿಹೊಳೆಯು ಸಣ್ಣಹಳ್ಳಿ, ನೂರೈವತ್ತೆರಡು ಮನೆಗಳು ಇರುತ್ತವೆ. ಬಸವಂತ್ಯ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಮೆ ಒಂಬೈನೂರು. ಪೂರ್ವದಿಕ್ಕಿಗೆ ಬೆಟ್ಟದಸಾಲು. ಉಳಿದ ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಮಾವತೀನದ ಈ ಊರಿನ ಎಲ್ಲೆಯೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಊರಿನ ಸುತ್ತಲೂ ಸೈರುಪಜ್ಜೆಗಳಿಂದ ತುಂಬಿದ ಹೊಲ ಗದ್ದೆಗಳೂ ಹಸುರುಹುಲ್ಲಿನ ಗೋಮಾಳಗಳೂ ಪ್ರಕೃತಿಯ ದಿನಕ್ಕೊಂದುವಿಧವಾದ ಸೊಬಗಿನ ನೋಟವೂ ನಮ್ಮೂರಿನ ಕಳೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿದ್ದವು. ಊರಿನ ಸುತ್ತಲೂ ಕಳ್ಳ ಬೂತಾಳೆಗಳ ಬಲವಾದ ಬೀಲಿಗಳಿದ್ದವು. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಅದು ಕಮ್ಮಿಯಾಗುತ್ತಿದೆ. ಹೊರ ಊರುಗಳಿಂದ ಬರುವ ದಾರಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಮಗಿರಿಯಿಂದ ಬರುವ ದಾರಿಯೇ ಸ್ವಲ್ಪ ಸುಮಾರಾಗಿತ್ತು, ಇದೇ ಹೆದ್ದಾರಿ. ಈ ಮಾರ್ಗವಾಗಿ ಬರುವಾಗ ಬಲಗಡೆ ಶ್ರೀಕಂಠೇಶ್ವರಸ್ವಾಮಿಯವರ ದೇವಸ್ಥಾನವು ಸಿಕ್ಕುವುದು. ಇದನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ನೂರಾರು ವರ್ಷಗಳಾದವು ಆಳಿದಮಹಾಸ್ವಾಮಿಯವರಾದ ಮುಮ್ಮಡಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರವರ ತಾಯಿಯವರಾದ ಮಾತುಶ್ರೀ ದೇವರಾಜಮ್ಮಣ್ಣಿಯವರು ಈ ದೇವಸ್ಥಾನವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿ ಇದರ ಸೇವೆಗಾಗಿ ವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿರುವರು. ಈ ಪುಣ್ಯಾತ್ಮರ ವಿಗ್ರಹವೂ ಅವರ ಚಾಪಕಾರ್ಥವಾಗಿ ಇದೇ ದೇವಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಕೀರ್ತಿಶೇಷರಾದ ಮಾ|| ದೇವರಾಜಮ್ಮಣ್ಣಿಯವರು ನಮ್ಮೂರನ್ನು ಸರ್ವಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಒಂದಾನೊಂದುಕಾಲದಲ್ಲಿ ದಾನಮಾಡಿದರು. ಆಗಿನ ಅವರ ಧರ್ಮಬುದ್ಧಿಯು ಎಷ್ಟು ಉಚ್ಚವಾಗಿತ್ತೆಂಬುದು ಮುಂದಿನ ಶಾಸನದಿಂದ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವುದು.

ಶ್ರೀ ಚಾಮುಂಡೀಸಹಾಯ
ಚಾಮರಾಜ ಒಡೆಯರವರ ಧರ್ಮಪತ್ನಿ
ಯವರಾದ ದೇವರಾಜಮ್ಮಣ್ಣಿಯವರು

ಈ ಮೊಹರು
ದೇವನಾಗರಾಕ್ಷರದಲ್ಲಿದೆ.

ಶ್ರೀಕಂಠಾಚ್ಯುತಪದ್ಮಜಾದಿದಿವಿಷದ್ವಕ್ರೋಧತೇಜಚ್ಛಟಾ |
 ಸಂಭೂತಾಮತಿಭೀಷಣಪ್ರಹರಣಪ್ರೋದ್ಭಾಸಿಬಾಹಾಷ್ಟಕಾಂ ||
 ಗರ್ಜಸ್ತ್ವಿರಿಭದ್ರೈತ್ಯಪಾತಿತಮಹಾಶೂಲಾಂ ತ್ರಿಲೋಕೀಭಯ |
 ಪ್ರೋನ್ಮಾಥಪ್ರತದೀಕ್ಷಿತಾಂ ಭಗವತೀಂ ಚಾಮುಂಡಿಕಾಂ ಭಾವಯೇ ||೧||
 ನಿಧಾನಂ ಸಿದ್ಧಿನಾಂ ನಿಖಿಲಜಗತಾಂ ಮೂಲಮನಘಂ |
 ಪ್ರಮಾಣಂ ಲೋಕಾನಾಂ ಪ್ರಣಯಪದಮಪ್ರಾಕೃತಗಿರಾಂ ||
 ಪರಂವಸ್ತುಶ್ರೀಮತ್ಪರಮಕರುಣಾಸಾರಭರಿತಂ |
 ಪ್ರವೋದಾನಸ್ಮಾತ್ಕಂ ದಿಶತು ಭವತಾಮಪ್ಯವಿಕಲಮಾ ||೨||
 ಹರೇರ್ಲೀಲಾವರಾಹಸ್ಯ ದಂಷ್ಟ್ವಾದಂಡಸ್ತಪಾತುನಃ |
 ಹೇಮಾದ್ರಿಕಲಶಯತ್ರ ಧಾತ್ರೀಭತ್ರಶ್ರಿಯಂದಧೌ ||೩||
 ನಮಸ್ತೇಸ್ತುವರಾಹಾಯ ಲೀಲಯೋದ್ಧರತೇ ಮಹೀಂ |
 ಖುರಮಧ್ಯಗತೋಯಸ್ಯ ಮೇರುಃಕಣಕಣಾಯತೇ ||೪||
 ಪಾತುತ್ರಿಣಿಬಗಂತಿಸಂತತಮಕೂಪಾರಾಧ ರಾಮುದ್ಧರ-
 ಸ್ತೀಡಾಕ್ರೋಡಕಳೇಬರಸ್ತಭಗವಾನ್ಯಸ್ಯೈಕದಂಷ್ಟ್ವಾಂಕುರೇ |
 ಕೂರ್ಮಕಂದತಿನಾಳತಿ ದ್ವಿರಸನಃ ಪತ್ರಂತಿ ದಿಗ್ಗಂತಿನೌ |
 ಮೇರುಃ ಕೋಶತಿ ಮೇದಿನೀಜಲಜತಿವ್ರೋಮೋಪಿರೋಲಂಬತಿ ||೫||

(ನಮ್ಮಗ್ರಂಥಕ್ಕೂ ಇದೇ ಮಂಗಳಶ್ಲೋಕವಾಗಿರಲೆಂದು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಬರೆದಿರುವೆನು)

ಸ್ವಸ್ತಿಶ್ರೀ ವಿಜಯಾಭ್ಯುದಯ ಶಾಲಿವಾಹನಶಕ ವರ್ಷಂಗಳು ೧೭೪೮ ನೇ
 ಸಂದವರ್ತಮಾನ ವ್ಯಯನಾಮ ಸಂವತ್ಸರದ ಆಷಾಢ ಶು|| ೧೦ ಶುಕ್ರವಾರದಲ್ಲ
 ಆತ್ರೇಯಸಗೋತ್ರ ಆಶ್ವಲಾಯನಸೂತ್ರ ಋಕ್ಕಾ ಖಾನುನರ್ತಿಗಳಾದ ಕೃಷ್ಣರಾಜ
 ಒಡೆಯರವರ ಪೌತ್ರರಾದ ಇಮ್ಮಡಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರವರ ಪುತ್ರರಾದ
 ಚಾಮರಾಜ ಒಡೆಯರವರ ಧರ್ಮಪತ್ನಿ ದೇವರಾಜಮ್ಮಣ್ಣಿಯವರು.....ಇಂಥಾ
 ವರಿಗೆ ಬರೆಸಿಕೊಟ್ಟ ಸೋಪಸ್ತುರೇಸಕರಣಗೃಹಸಹಿತವಾದ ಭೂದಾನಸಾಧನ
 ವೆಂ ತೆಂದರೆ,—ದಕ್ಷಿಣಾಯನ ಪುಣ್ಯಕಾಲವಾದ ಈ ದಿವಸದಲ್ಲಿ ನಾವು ತುಲಾ
 ಭಾರ (ತಮ್ಮತೂಕ ಚಿನ್ನದದಾನ) ದಾನವಂ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಚಿರಂಜೀವಿ ಸಹಸ್ರಾ
 ಯುಷ್ಯರಾದ ನಮ್ಮ ಅಯ್ಯಾಜೀಯವರ ಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದ ಭೂದಾನವಂ ಮಾಡಿ

ಸಿದ್ಧಕ್ಕೆ ವ್ಯೂಹಪಂಚಕಕ್ಕೆ ಗಣಸಂಖ್ಯಾವೃತ್ತಿ ದೇವರವೃತ್ತಿ ಒಂದು ಸಹ ವೃತ್ತಿ
ಆರವತ್ಯಕ್ಕೆ ಈ ವೃತ್ತಿವಂತರಿಗೆ ನರಶೀವುರ ತಾಲ್ಕು ಹೇಮಾವತೀ ನದೀತೀರ
ದಲ್ಲಿ ಹೇಮಗಿರಿಗೆ ಸಮೀಪವಾದ ಬಂಡಿಹೊಳೇಗ್ರಾಮದ ಬಳಿ ಮನೆಗಳು
ಕಟ್ಟಿಸಿ ದೇವಾಂಬಾ ಅಗ್ರಹಾರವೆಂಬ ಹೆಸರಿಟ್ಟು ಈ ವೃತ್ತಿಗಳಿಗೆ ಸಲ್ಲುವ
ನರಶೀವುರ ತಾಲ್ಕು ಬಂಡಿಹೊಳೆ ಹೋಬಳಿ ಪೈಕಿ ಕಸಬಾ ಬಂಡಿಹೊಳೇಗ್ರಾಮ

ತೆರಣೆನಹಳ್ಳಿ—ಮಡವನಕೋಡೀ ಹೋಬಳಿ ಪೈಕಿ ಕಸಬಾ ಮಡವನಕೋಡೀ

ಗ್ರಾಮ ಯಾಚಮಾನಹಳ್ಳಿ ಯಾಚೈನಹಳ್ಳಿ ತೆಡಗರಹಳ್ಳಿ ಹರಿಹರಪುರದ ಹೋಬ

ಳಿಪೈಕಿ ಮೆಳಹಳ್ಳಿ ಕುರಣೇನಹಳ್ಳಿ—ಅಕ್ಕಿಹೆಬ್ಬಾಳು ಹೋಬಳಿಪೈಕಿ ಅಲಂಬಾಡಿ

ಗ್ರಾಮ ಬಸವನಹಳ್ಳಿ ಮಾಬಳ್ಳಿ ದಡದಹಳ್ಳಿ ಮಾಚವಳಲುಗ್ರಾಮ ಉಭಯಂ

ಹದಿಮೂರು ಗ್ರಾಮ ಕೆರೆ ಕಟ್ಟಿ ಕಾಲ್ವೆಗಳ ಸಹ ಸರ್ವಮಾನ್ಯವಾಗಿ ನಡೆಸು
ವಂತೆ ಆ ತಾಲ್ಕು **ಅಮೀಲಿಗೆ** ಚಿರಂಜೀವಿ ಸಹಸ್ರಾಯುಷ್ಯರಾದ ಅಯ್ಯಾಜಿ
ಯವರು ಸನ್ನದು ಬರೆದುಕೊಟ್ಟು ಇರುವುದರಿಂದ ಆ ಸನ್ನದುಮೇರೆ ಅರವತ್ತು
ವೃತ್ತಿಪೈಕಿ ಒಂದು ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಸೋಪಸ್ಕರೋಪಕರಣಸಹಿತವಾದ ಮನೆ ಸಹ
ನಿಮ್ಮ ದಂಪತಿಗಳ ಅಲಂಕರಿಸಿ ಶಾಶ್ವತಪುಣ್ಯಲೋಕವಾಸಸಿದ್ಧ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಸಹಿರ
ಣ್ಣೋದಕ ದಾನಧಾರಾವೂರ್ವಕವಾಗಿ.....ಇಂಥಾವರಿಗೆ

ದೇವರಾಜಮ್ಮಣ್ಣಿಯವರು ಧಾರೆಯನ್ನು ಎರೆದುಕೊಟ್ಟನಾದಕಾರಣ
ಈ ವೃತ್ತಿಗೆ ಸಲ್ಲುವ ಗದ್ದೆಬಿದ್ದಲುತೋಟತುಡಿಕೆ ಕಾಡಾರಂಬ ನೀರಾರಂಬ ಮಗ್ಗ
ಮಣಿ ಹಣ ಕೆಂಪುನೂಲು ಉಪ್ಪಿನಮೋಳೆ ಈಚಲಪೈರು ಪುರವರ್ಗ ಎದುಕಾಣಿಕೆ
ನಾಮಕಾಣಿಕೆ ಗುರುಕಾಣಿಕೆ ಕಾಣಿಕೆ ಬೀಡಿಕೆ ಕಬ್ಬಿಣದಪೊಮ್ಮು ಆಲೇಪೊಮ್ಮು
ಹತ್ತಿಪೊಮ್ಮು ಮಾರ್ಗಕರಪಡಿ ಸುಂಕ ಪೊಮ್ಮು ಚಾತೀಕೂಟ ಸಮಯಾ
ಚಾರ ಹುಲ್ಲುಹಣ ಚೌದಾಯ ಹೊರಾದಾಯ ಶೀಗೇಮಡಿ ಪತಂಗ ಪೊಪ್ಪಳೀ
ಗಿಡಗಾವಲು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿವೇಶನ ಶೂದ್ರನಿವೇಶನ ಸೊಪ್ಪಿನತೋಟ ತಿಪ್ಪೇಹಳ್ಳ
ಶ್ರೀಗಂಧ ಹೊರತಾದ ಮರವಳಿ ಫಲವೃಕ್ಷ ಮದ್ದಿಕ ಮುಂತಾದ ಈ ಒಂದು
ವೃತ್ತಿಗೆ ಸಲ್ಲುವ ಆ ಸಕಲಸಾಮಾನ್ಯವನ್ನು ಧ್ರುವ ಎಂಡಿಗೇಮೇರೆ ಧೂ. (ಯು)

ಢಿಸಿಕೊಂಡು ಀ ವ್ಯಯನಾಮಸಂವತ್ಸರದಾರಭ್ಯ ನಿರುಪಾಧಿಕ ಸರ್ವಮಾನ್ಯವಾಗಿ ನೀವು ನಿಮ್ಮ ಪುತ್ರಪುತ್ರಸಾರಂಪರ್ಯವಾಗಿ ಆಚಂದ್ರಾರ್ಕಸ್ಥಾಯಿಗಳಾಗಿ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾ ಚಿರಂಜೀವಿ ಸಹಸ್ರಾಯುಷ್ಯರಾದ **ಅಯ್ಯಾಜಿಯವರ ಶ್ರೇಯಃಪ್ರಾರ್ಥನೆ** ಮಾಡುತ್ತ ಸುಖದಿಂದ ಇರುವುದು. ಀ ವೃತ್ತಿಗೆ ಸೇರಿದ ಭೂಮಿಯೊಳಗಣ ನಿಧಿನಿಕ್ಷೇಪ ಜಲತರುಪಾಷಾಣ ಅಕ್ಷಣಾಗಾಮಿ ಸಿದ್ಧಸಾಧ್ಯಗಳೆಂಬ ಅಷ್ಟಭೋಗತೇಜಸ್ವಾಮ್ಯಗಳು ನಿಮಗೆ ಸಲ್ಲುವುದು. ಇಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದೆ ಀ ವೃತ್ತಿಯು ನೀವು ಮಾಡುವ ಆಧಿ ಕ್ರಯ ದಾನ ಪರಿವರ್ತನೆಗಳೆಂಬ ವ್ಯವಹಾರಚತುಷ್ಟಯಗಳಿಗೂ ಯೋಗ್ಯವಾಗಿ ಸಲ್ಲುವದೆಂದು.....ದೇವರಾಜಮ್ಮಣ್ಣಿಯವರು.....ಇಂಥಾವರಿಗೆ ಬರೆಸಿಕೊಟ್ಟ ಸೋಪಸ್ತುರೋಪಕರಣಗೃಹಸಹಿತವಾದ ಭೂದಾನ ಸಾಧನ--ಸಹಿ.

ಆದಿತ್ಯಚಂದ್ರಾ ವನಿಲೋನಲಶ್ಚ ದ್ಯೌರ್ಭೂಮಿರಾಪೋಹೃದಯಂಯಮಶ್ಚ |
ಅಹಶ್ಚ ರಾತ್ರಿಶ್ಚ ಉಭೇಚಸಂಧ್ಯೇ ಧರ್ಮಶ್ಚ ಚಾನಾತಿ ನರಸ್ಯ ವೃತ್ತಂ ||ಇತ್ಯಾದಿ||

ಶ|| ತಾರೀಕು ೧೪ ನೇ ಮಾಹೆ ಜುಲಯಿ ಸನ್ ೧೮೨೬ ನೇ ಇಸವಿಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಕಂಠ ||

ಀ ಶಾಸನದಂತೆ ನಮ್ಮೂರು ಀಗಲೂ ಸರ್ವಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಉಳಿದಿರುವುದು. ಎಷ್ಟೋ ದಿನಸಗಳು ಕಳೆದಮೇಲೆ ವೃತ್ತಿನಂತರು ಕಂದಾಯದ ಹಕ್ಕನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಭೂಮಿಯ ಸ್ವಾಮ್ಯವನ್ನು ಸರ್ಕಾರದ ಕಡೆಗೊಪ್ಪಿಸಿದರು. ಅದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಬಟಮಾನ್ಯವೆಂದು ಬೆಳೆದದ್ದರಲ್ಲಿ ಅರ್ಧ ದಿನಸಿಯು ವೃತ್ತಿನಂತರಿಗೆ ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಬರುಬರುತ್ತಾ ಒಬ್ಬರು ಮೈಸೂರು ಇನ್ನೊಬ್ಬರು ಬೆಂಗಳೂರು ಹೀಗೆ ವಾಸಸ್ಥಾನ ಹಿಡಿದದ್ದರಿಂದ ದಿನಸಿಯು ಸಲೀಸಾಗಿ ಮುಟ್ಟುವುದು ಅಸಂಭವವಾಗಿ ಕಡೆಗೆ ಕಂದಾಯದ ಯಾಜಮಾನ್ಯವನ್ನೇ ಬಿಗಿಯಾಗಿ ಹಿಡಿದರು. ಶಾಸನದಂತೆ ನಮ್ಮೂರಿನ ಹತ್ತಿರವೇ ದೇವಾಂಬಾ ಅಗ್ರಹಾರವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿ ಅರವತ್ತು ಜನ ವೃತ್ತಿನಂತರೂ ಇಲ್ಲೇ ಇದ್ದಿದ್ದರೆ ನಮ್ಮೂರು ಎಷ್ಟು ದೊಡ್ಡದಾಗುತ್ತಿತ್ತೋ? ಆದರಾ ಅಗ್ರಹಾರವು ಮೈಸೂರಿನಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಲ್ಪಟ್ಟು ಇನ್ನೂ ರಿಗೋ ದಕ್ಕಿಹೋಯಿತು.

ಀ ಪ್ರದೇಶವೆಲ್ಲ ಮೊದಲಿನಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅರಣ್ಯಮಯವಾಗಿದ್ದು ಕ್ರಮೇಣ ಕುರುಬರ ವಾಸಸ್ಥಳವಾಗಿ ಕಾಲಾನುಕಾಲಕ್ಕೆ ರೈತಪ್ರಜೆಗಳ ವಾಸಸ್ಥಾನವಾಗಿರಬಹುದೆಂದು ಇಲ್ಲಿನ ಕುರುಹುಗಳಿಂದ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಸುತ್ತುಮುತ್ತಲೂ

ಬೇಚರಾಕಾದ (ಪಾಳು) ಗ್ರಾಮದವರು ನಮ್ಮೂರಿನಲ್ಲೇ ಒಕ್ಕಲಾಗಿ ನಿಲ್ಲಬೇಕಾದರೆ ನಮ್ಮೂರು ಬಹಳ ಹಿಂದಿನಿಂದಲೂ ಇತ್ತೆಂದು ಧಾರಾಳವಾಗಿ ಹೇಳಬಹುದು. ಶ್ರೀಕಂಠೇಶ್ವರ ದೇವಸ್ಥಾನವನ್ನು ದಾಟಿ ಮುಂದೆ ಬಂದರೆ ಅಂಬನೇಯ ದೇವರ ಗುಡಿಯೂ ಇನ್ನೂ ಮುಂದೆ ಊರೊಳಗೆ ಬಂದರೆ ಸೋಮೇಶ್ವರ ದೇವಸ್ಥಾನವೂ ಸಿಕ್ಕುವುದು. ಇದು ಜೋಳರಾಯನು ಕಟ್ಟಿದ್ದೆಂದು ಹೇಳುವರು. ಈ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಮುಂದೆ ಒಂದು ಶಿಲಾಶಾಸನ, ಒಂದು ಕಲ್ಲುಗಾಣ, ಒಂದು ಕಲ್ಲುಕಂಭ ಇಷ್ಟೂ ಇವೆ. ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಅಂತಸ್ತುಗಳಿದ್ದು ಬುಡದಲ್ಲಿ ಅಕ್ಷರಗಳ ಸಾಲೂ, ಎರಡನೇ ಅಂತಸ್ತಿನಲ್ಲಿ ಯುದ್ಧದ ಚಿತ್ರವೂ, ಮೂರನೇ ಅಂತಸ್ತಿನಲ್ಲಿ ವಿಜಯಿರಾಜನು ರಥದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡುವುದೂ, ನಾಲ್ಕನೇ ಅಂತಸ್ತಿನಲ್ಲಿ ಆ ರಾಜನು ಈಶ್ವರನನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠಿಸಿ ಪೂಜಿಸುವ ಆಕಾರವೂ ಕೆತ್ತಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು. ಅಕ್ಷರಗಳೆಲ್ಲಾ ತೇದುಹೋಗಿದೆ. ನಮ್ಮೂರಿನ ಶ್ಯಾನುಭೋಗರು ಅದರ ವಿಚಾರವಾಗಿ ಈರೀತಿ ಹೇಳಿದರು. (ಸಾರಾಂಶ) ಕಿಕ್ಕೇರಿ ಗೌಡ ಮತ್ತು ಇವನ ತಮ್ಮ ಇಬ್ಬರೂ ಪಾಳೇಗಾರರು. ಗ್ರಾಮಗಳನ್ನು ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳುವಾಗ ದೇವರಿಗೆ ಮೀಸಲಾಗಿ ಜಮೀನು ತೆಗೆದಿಡಲು ಚರ್ಚೆಯಾಯಿತು. ಅಣ್ಣನು ಪಂಚಾಯಿತರ ಮಾತಿಗೆ ಬಸ್ಪಿದನು. ತಮ್ಮನು ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲ. ಸರಿ ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಯುದ್ಧಕ್ಕಾರಂವಾಗಿ ಅಣ್ಣನು ಮಡಿದನು. ಈ ಸಮಾಚಾರವನ್ನು ತಿಳಿದ ಮಡಿದ ಗೌಡನ ಹೆಂಡತಿಯು ತಾನೇ ರಣರಂಗಕ್ಕೆ ಬಂದು ಮೈದುನನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿ ಕೆಡಹಿ ಗಂಡನ ವಾಗ್ಧಾನದಂತೆ ಸೋಮೇಶ್ವರದೇವರಿಗೆ ದತ್ತಿಬಿಟ್ಟಳು. ಮುಂದಿನ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಉಳಿದ ವಿಚಾರವಿದೆ ಎಂದು. ಮುಂದಿನ ಶಾಸನವು ಎಲ್ಲದೆಯೋ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಊರಿಗೆ ದಕ್ಷಿಣಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರವಾಗಿ ಏಳೂರಮ್ಮನ ತೋಪು ಮತ್ತು ಗುಡಿಗಳಿವೆ. ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಸುತ್ತುಮುತ್ತಲಿನ ಏಳೂರು ಶಿಡಿ ತೇರುಗಳು ಬಂದು ದೊಡ್ಡಜಾತ್ರೆಯಾಗಿ ಕುಸ್ತಿ ದೊಂಬರಾಟ ಎಲ್ಲಾ ಆಗುತ್ತಿದ್ದವಂತೆ, ಈಗ ಏನೂ ಇಲ್ಲ. ಗುಡಿಯಮುಂದೆ ಏಳು ಕಲ್ಲುಗಳಿವೆ. ಒಳಗೆ ಏಳು ದೇವರುಗಳಿವೆ. ನಮ್ಮೂರಿನಲ್ಲಿ ಐದಾರು ಮನೆಗಳು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರದು, ಉಳಿದದ್ದೆಲ್ಲಾ ಒಕ್ಕಲುಮಕ್ಕಳದು. ಬಡಗಿಗಳು, ಅಕ್ಕಸಾಲಿಗರು, ವಾದ್ಯದವರು, ಅಗಸರು, ಕುಂಬಾರರ ಒಂದೆರಡು ಮನೆಗಳಿದ್ದುವು. ಊರಹೊರಗೆ ದಕ್ಷಿಣದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಹದಿನಾರು ಗುಡಿಸಲುಗಳಿದ್ದವಲ್ಲ.

ಅವೆಲ್ಲಾ ಹೊಲೆಯರದು. ಇವರು ತಮ್ಮ ಗುಡಿಸಲುಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಒಂದು ಹೆಂಚಿನ ಮನೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಮಾಯಮ್ಮ ದೇವರನ್ನಿಟ್ಟು ಪೂಜಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಇನ್ನೂ ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ಹೊಸಪಟ್ಟದ ಕೋಟೆಯಿದೆ. ಅದರ ಇರುವಿಕೆಯೆಲ್ಲಾ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟದಂತೆಯೇ. ಈಶಾನ್ಯದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿರುವ ಹೇಮಗಿರಿ ಬೆಟ್ಟದಮೇಲೆ ದೇವರ ದೇವಸ್ಥಾನವು ಭೂಲೋಕದ ಸಕ್ಷತ್ರದಂತೆ ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಇದು ಪುಣ್ಯಕ್ಷೇತ್ರವಾದ್ದರಿಂದ ಯಾತ್ರಾರ್ಥಿಗಳು ಆಗಿಂದಾಗ್ಗೆ ಬರುತ್ತಲೇ ಇದ್ದರು. ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಯಾತ್ರಾರ್ಥಿಗಳು ವೃತ್ತಿವಂತರು ಇವರೆಲ್ಲಾ ನಮ್ಮೂರಿಗೆ ಪದೇ ಪದೇ ಬರುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ನಮ್ಮೂರಿನ ಜನಗಳು ಮಾತುರೀತಿಗಳಲ್ಲಿ ಸುತ್ತಲ ಹಳ್ಳಿಯವರಿಗಿಂತ ಮೇಲಾಗಿದ್ದರು. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಹೊಸಪಟ್ಟದ ಹತ್ತಿರ ಒಂದು ಸೇತುವೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟುತ್ತಿದ್ದರು. ಅದರ ಕೆಲಸವನ್ನೂ ಮುಗಿದಿರಲಿಲ್ಲ. 24-12-31. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಕೆಲವು ಜನ ಮಡ್ರಾಸಿ ಕಲ್ಲುಕೆಲಸದವರು ಊರೊಳಗೆ ಸೇರಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಯಾವಾಗಲೂ ಗಡ್ಡಬಡ್ಡ ಎಂದು ಗಲಾಟೆಯಾಗಿಯೇ ಇದ್ದಿತು.

ಆರೋಗ್ಯ

ಊರಿನ ಹವಾ ಗುಣವು ಆರೋಗ್ಯವಾಗಿದ್ದಿತು. ವ್ಯವಸಾಯವೇ ಮುಖ್ಯವಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ತಿಪ್ಪೇಗುಂಡಿಗಳು ಊರಿಗೆ ಸಮಾಪವಾಗಿದ್ದವು. ಹಳೇ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಬೀದಿಗಳೂ ಕೆಲವಿದ್ದವು. ಬೆಳಕಿಗೆ ಅನುಕೂಲ ಕಮ್ಮಿ. ದನಕರುಗಳನ್ನು ಮನೆಯೊಳಗೆ ಕಟ್ಟುತ್ತಿದ್ದರು. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಗ್ರಾಮಪಂಚಾಯ್ತಿ ಏರ್ಪಾಡಾಗಿ ಮೇಲಿನ ಕಷ್ಟಗಳೆಲ್ಲ ನಿವಾರಣೆಯಾಗುತ್ತಲಿದೆ. ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿ ನೋಡಿದ ಬಂಡಿಹೊಳೆಯು ಈಗೀಗ—ಗುಣಮುಖನಾದ ರೋಗಿಯು ಹಾಸಿಗೆಯಿಂದಿದ್ದು ತಿರಗಾಡುವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಊರೊಳಗೆ ಕಾಯಿಲೆ ಹರಡಿದಾಗ ಆರು ಮೈಲಿ ಆಚೆಗಿರುವ ವೈದ್ಯರು ಬಂದು ಔಷಧಿಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು. ರೈತರು ವ್ಯವಸಾಯಕ್ಕಾಗಿ ಊರಿಗೆ ದೂರವಾದ ಬೈಲುಗಳಲ್ಲೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ಅನಾರೋಗ್ಯಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವು ಕಮ್ಮಿಯಾಗಿತ್ತು.

ನಂ ಪ ತ್ತು

ನಮ್ಮೂರಿನ ವಾರ್ಷಿಕ ಉತ್ಸವವು ನಾಲ್ಕು ತಿಂಗಳುಗಳಿಗೆ ಸಾಕಾಗುವಂ ತಿತ್ತು. ಮೂರು ತಿಂಗಳು ಕೂಲಿಯಿಂದ ಜೀವನ. ಇನ್ನುಳಿದ ತಿಂಗಳುಗಳಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ಗದ್ದೆ ಹೊಲ ಮಾರಿ ಜೀವನ. ಬೆಳೆಯು ಕಮ್ಮಿಯಾದವರ್ಷ ನಮ್ಮೂರಿನ ಪಾಡು ದೇವರಿಗೇ ಪ್ರೀತಿ. ಕೆಲವು ಜನ ಇನಾಂದಾರರು ಈ ಬಡತನದ ಬಂಡಾಟವನ್ನು ನೋಡಲಾರದೆ ತಮ್ಮ ವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಬಪ್ಪಿಸಿ, ಅದರ ವರ ಮಾನವನ್ನು ದೇವಸ್ಥಾನಗಳಿಗೆ ಕೊಡುವಂತೆ ಮಾಡಿದ್ದರು. ಇದರಿಂದ ನಮ್ಮೂರು ಇಬ್ಬರಿಗೆ ಕಂದಾಯ ಕೊಡಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ವಸೂಲಿಯು ಮುಗಿದದ್ದೇ ಕಾಣುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ, ಬಡತನವು ಹೆಚ್ಚಿದ್ದುದರಿಂದ ರೈತರು ಅಜ್ಜ ಮುತ್ತಜ್ಜರು ಹೂತಿಟ್ಟಿದ್ದ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರು. ಅದರೂ ಬಾಕಿ ಸಾವಿರಾರು ರೂಪಾಯಿಗಳಿದ್ದವು. ಹರಕು ಬಟ್ಟೆಯು ಸಾರ್ವತ್ರಿಕವಾಗಿತ್ತು. ತಲೆಗೆ ಎಣ್ಣೆ ಕಾಣದವರೂ, ಎರಡುಹೊತ್ತು ಊಟವಿಲ್ಲದೆ ಇರುವವರೂ ಅನೇಕರಿದ್ದರು. ಇನ್ನೇನೂ ಉಳಿದಿಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿದಮೇಲೆ ಕಾಫೀತೋಟಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಸೇರುವವಾಡಿಕೆ. ಒಟ್ಟಿನ ಮೇಲೆ ಬಡತನವು ಅಸಾಧ್ಯವಾಗಿ ಸಂತೋಷದಿಂದ ನಗುವುದೂ ಮಾಮೂಲು ಮಾರಲಾರದೆ ಏನಾ (ಹಾ) ನಿಜವಾದ ಸನ್ನಿವೇಶದಿಂದ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಕೊಟ್ಟ ಕಾಕುಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳಲು ತಮಗೆ ಬಟ್ಟೆಯಿಲ್ಲದುದರಿಂದ ಕಷ್ಟಪಡುವರನ್ನೂ ನಾಚಿಕೊಳ್ಳುವವರನ್ನೂ ನೋಡಿತು ಈ ಕಣ್ಣು, ಮರುಗಿತು ಈ ಮನವು.

ನಾಗರಿಕತೆ

ಹಿಂದಣವರು ತಿಳಿದಿದ್ದ ಅತ್ತೀಯತ್ವಪ್ರೀತಿ, ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕಶಾಂತಿಯೇ ಮುಖ್ಯ ಲಕ್ಷಣವಾದ ನಾಗರಿಕತೆಯು ಈಗ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಮೊದಲಕಾಲದವರು ಒಬ್ಬೊಬ್ಬ ರಿದ್ದರಲ್ಲಾ ಅವರು ಮಂಡಿಯಿಂದ ಮೇಲೆ ದಟ್ಟ ಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅದರದು ಸ್ವಚ್ಛವಾಗಿತ್ತು. ಅವರ ಮೈಕಟ್ಟು ತೇರಿನ ಹೊರ್ಜಿ ಹಗ್ಗದಂತೆ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ವಿಧವಾಗಿಯೂ ವುಷ್ಟವಾಗಿಯೂ ಇತ್ತು. ಮುಖದಲ್ಲಿ ಆರೈ

ಜನಾಂಗಸೂಚಕವಾದ ಗಂಧ ವಿಭೂತಿ ನಾಮದ ಚಿಹ್ನೆಗಳು ಅವರ ಅಂತಸ್ತೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ತುಂಬಿಕೊಂಡ ಮುಖಕುಂಭಕ್ಕೊತ್ತಿದ ಮುದ್ರೆಯಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದವು. ಒಟ್ಟಿನ ಮೇಲೆ ಸರಳಜೀವನ ದೇಹಪಟುತ್ವ ಶುಚಿತ್ವ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಇಹಪರಗಳ ಜ್ಞಾನ ಇವೆಲ್ಲಾ ಹಳೇ ನಾಗರಿಕತೆಯ ಹಳ್ಳಿಗನ ಲಕ್ಷಣವಾಗಿದ್ದಿತು, ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಘನಗಾಬರಿಯ ನಾಗರಿಕತೆಯು ಬಂದಿದೆ. ಕೆಲವರು ತುರುಕರ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಚಡಾವುಗಳನ್ನು ಪಯೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಕೆಲವರು ಇಂಗ್ಲೀಷರಂತೆ ಕ್ರಾವು ಮಾಡಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರು ನಡೆ ನುಡಿ ತೊಡಿಗೆಗಳೆಲ್ಲಾ ಭಿನ್ನ ಭಿನ್ನ ಸಂಪ್ರದಾಯಕ್ಕೆ ಸೇರುತ್ತಿದ್ದವು. ಬಂಡೆಯಮೇಲೆ ಬೆಳೆ ಬೆಳೆದರೂ ಬಡತನವು ಇಂಗದೆ ಹೋಯಿತು. ರಘು, ಸಸ, ನಹುಷರ ಕಾಲದಿಂದ ನಮ್ಮ ಭರತಖಂಡದ ಹಳ್ಳಿಗರ ಮುಖದಮೇಲೆ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದ ತೃಪ್ತಿಯ ವರ್ಚಸ್ಸೇ ಹಾಳಾಗಿ ಹೋಗಿ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ಕಲಿಯ ವಿಕಟವರ್ತನೆಯ ವರ್ಚಸ್ಸು ಹಬ್ಬಿದ್ದಿತು. ಚಿಕ್ಕಮಕ್ಕಳು ಇಂಗ್ಲೀಷಿನವರಂತೆ ಪರಾಯಿ ಲುಗಗಳನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದವು. ಜೋಡು ಕಂಡ ಕಾಲುಗಳು ನಮ್ಮೊರನಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲೋ ನೂರಕ್ಕೊಂದು ಹಳಬದ್ದರಲ್ಲಾ ಅವರು ಒಂದು ಭತ್ತಿ, ಒಂದು ದೊಣ್ಣೆ, ಕಾಲಿಗೆ ಜೋಡು, ನಡುವಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಆಯುಧ, ಕಂಕಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಎಲಡಕೆಯ ಚೀಲ, ತಲೆಗೊಂದು ಮುಂಡಾಸು. ಇಷ್ಟಿಲ್ಲದೆ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಹೆಜ್ಜೆಯಿಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ದೇಹ ಮನಸ್ಸು ಆತ್ಮ ಒಂದಕ್ಕೂ ಸಮಾಧಾನವಿಲ್ಲದ ನಾಗರಿಕತೆಯು ಹರಡಿತು. ಹಳೆಯದಲ್ಲ ಸರ ಎನ್ನುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಆತ್ಮತೃಪ್ತಿಯೂ ನಾಗರಿಕತೆಯು ಒಂದು ಭಾಗವಲ್ಲವೇ?

ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ

ಅರ್ಧಶತಮಾನಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆ ಕೂಲಿಮಠಗಳಿದ್ದವು. ಆಗ ಜೈಮಿನಿಭಾರತ, ಅಮರ, ರಾಮಾಯಣ, ಅಡ್ಡ, ಹಾಗ, ಮುಪ್ಪಾಗದ ಲೆಕ್ಕಗಳು ಇವೆಲ್ಲಾ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದ್ದವು. ಆಗಿನಕಾಲದ ಹಳಬರು ಅನೇಕವಾಗಿ ಬಾಯಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ನೂತನರೀತಿಯ ಪಾಠಶಾಲೆ (ಸ್ಕೂಲು) ಬಂದಿದೆ. ಸಮುದ್ರದ ಪರಿಳಿತದಂತೆ ಒಂದು ಸಲ ಅತ್ಯುನ್ನತಸ್ಥಿತಿಗೆ ಬರುತ್ತದೆ. ವ್ಯವಸಾಯಪ್ರಧಾನಗ್ರಾಮವಾದ್ದರಿಂದ ಕೆಲವರು ರುಜು ಹಾಕುವುದಕ್ಕೂ ಕೊಟ್ಟ ಕಂದಾಯದ ರಶೀತಿ

ನೋಡುವುದಕ್ಕೂ ಬಂದರೆ ಸಾಕೆನ್ನುತ್ತಿದ್ದರು. ವರ್ಗಾವರ್ಗಗಳ ಕ್ರಮವಿದ್ದುದರಿಂದ ಒಂದೊಂದು ಸಲ ಹುಡುಗರಿಗೆ ನಡುನೀರಿನಲ್ಲಿ ಕೈಬಿಟ್ಟಂತೆಯಾಗಿ ಬಂದಿದ್ದೂ ಮರೆತುಹೋಗುತ್ತಿತ್ತು. ಒಟ್ಟಿನಮೇಲೆ ಹತ್ತಿಪ್ಪತ್ತು ಜನರು ಓದು ಬರಹ ಬಲ್ಲವರಿದ್ದರು. ಓದುಗಾರಿಕೆಯು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಾಗಲು ವರ್ತಮಾನಪತ್ರಿಕೆಗಳನ್ನು ತರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಮುಖಂಡರು ನಾನಾ ವಿಧವಾದ ಏರ್ಪಾಡು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಮಾಸ್ವರುಗಳಿಗೆ ಮನೆ ಕಟ್ಟಿಕೊಡಲೂ ತರುದೂದು ಮಾಡಿದ್ದರು, ಒಂದೊಂದು ಸಲ ಹುಡುಗರು ಚೌಸದಿಯಿಂದ ಚಡೆ ಮುಡಿ, ಚಡೆಬಂಧ, ಚಡೆ ಬಿಡುವುಗಳನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರಿಗೆ ಕೊಬ್ಬರಿ ಬೆಲ್ಲ ಭತ್ತವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಕಳುಹಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ನಮ್ಮೂರವರು ಹೋಗಿ ತಂದದ್ದು ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಬೇರೆ ಊರುಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಓದಿದ್ದವರಿದ್ದರು. ಆದರವರೆಲ್ಲ ಸಂಬಳದ ಮೇಲೆ ಹೊರಗಿದ್ದರು. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ನಮ್ಮೂರಿನ ಹಣೆಯಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸದ ಬರಹವು ಮಸುಕಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ಎಷ್ಟೋಸಲ ಮಕ್ಕಳ ಹಿಂಸೆಯನ್ನು ತಡೆಯಲಾರದೆ ಮನೆಯವರು ಮಠದಲ್ಲಾದರೂ ಕುಕ್ಕುರಿಸಿಬಂದರೆ ಇದರ ಕಾಟ ತಪ್ಪುತ್ತದೆ ಎಂದು ಸ್ಥೂಲಲ್ಲಿ ಕೂರಿಸಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದರು.

ಕೈ ಗಾ ರಿ ಕೆ

ಒಲೋ ಒಂದೊಂದು ಮನೆಯ ಅಟ್ಟದಮೇಲೆ ಓಬೀರಾಯನಕಾಲದ ರಾಟೆಗಳಿದ್ದವು. ಮಂದಲಿಗೆ ಕಸಬು ಸ್ವತಂತ್ರವಾದ ಕೈಗಾರಿಕೆಯಾಗಿ ಬಹು ಜನರು ಮಾರುವುದಕ್ಕಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಮನೆಗಾದರೂ ನೇಯ್ದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಹೊಲಿಗೇ ಯಂತ್ರ ನೇಯುವ ಮಗ್ಗಗಳೂ ಇದ್ದವು. ಬಡಗಿಗಳೂ ಕುಂಬಾರರೂ ಹಳೇ ಸಂಪ್ರದಾಯದವರಾದ್ದರಿಂದ ಅವರ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳೂ ಹಳೇತರಹದಲ್ಲೇ ಇದ್ದವು. ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೈಗಾರಿಕೆಯು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಾಗಲು ಅನುಕೂಲ ಕಮ್ಮಿ. ವ್ಯವಸಾಯವಾದರೆ ಅದೂ ಹಳೇವಿಧವಾದರೆ ಸುಖ.

ಧರ್ಮ ಅಥವಾ ಸಂಪ್ರದಾಯ

ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಮನೆ ನಾಲ್ಕೈದು ಮಾತ್ರವೆಂದು ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದೆಯಷ್ಟೆ. ಇವರು ಸ್ನಾನ, ಚಪ್ಪಲಿ, ದೇವರವೂಜೆ ಇವುಗಳ ಆಚರಣೆಯಲ್ಲೇ ವಿಶೇಷ ಆಸಕ್ತಿ ರಾಗಿದ್ದರು. ಶ್ರುತಿಸ್ಮೃತಿಗಳ ಆಚಾರವಿಚಾರಗಳಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹ ಬಂದರೆ ಮೈಸೂರಿಗೆ ಹೋಗಿ ಪಂಡಿತರಿಂದ ಸರಿಯಾದ ವಿಷಯವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡುಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಕಸ್ಮಾತ್ತೂ ಯಾರಾದರೂ ತಪ್ಪುಮಾಡಿದರೆ ಹಿರಿಯರಾದ ಇಬ್ಬರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ವಿಧಿಸಿದ ತೀರ್ಮಾನವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು ತಪ್ಪಿನಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಯಾಗಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಮದುವೆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಮತತ್ರಯ, ಸ್ವಲ್ಪಪರಸ್ಥಳ, ಕಾವೇರಿ ಸಂಧ್ಯಾ ಮಂಟಪ, ಮುಂತಾದವುಗಳಿಗೆ ತಾಂಬೂಲವೆತ್ತುತ್ತಿದ್ದರು. ಕಾವೇರಿ ಸಂಧ್ಯಾ ಮಂಟಪದ ತಾಂಬೂಲವನ್ನು ಯಾಕೆ ಎತ್ತಬೇಕೆಂಬ ಚರ್ಚೆ ಪ್ರತಿಮದುವೆಯಲ್ಲೂ ಇದ್ದೇ ಇತ್ತು. ಒಂದುಸಲ ಪುರೋಹಿತರಿಗೆ ತಾಂಬೂಲಕೊಡುವುದನ್ನು ಮರೆತರು. “ಓಹೋ ಬೃಹಸ್ಪತಿ ಪೀಠಕ್ಕೆ ಅವಮಾನವಾಗಿಹೋಯ್ತೆಂದು ಪುರೋಹಿತರು ಆಗಲೇ ಮೂಟೆ ಹೆಗಲಿಗೆ ಹಾಕಿದ್ದರು. ಅವರನ್ನು ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಸಾಕಾಗಿಹೋಯ್ತು.

ಶೂದ್ರರೇ ಸಮೂಹದ ಆಡಳಿತಗಾರರು ಅಧಿಕಸಂಖ್ಯಾಕರು. ಅವರಲ್ಲಿ ಗಂಡುಹುಡುಗನಿಗೆ ಮೂರುವರ್ಷವಾದಮೇಲೆ ಒಳ್ಳೆಯದಿನದಲ್ಲಿ ಜುಟ್ಟು ಬಿಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಪಂಜಾಬಿ ಹುಡುಗರಂತೆಯೂ ಕಾಕಸಕ್ಕದಂತೆಯೂ ಗೊಂಚಲು ಗೊಂಚಲಾಗಿ ಕೂದಲುಬಿಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಮದುವೆಯು ಗಂಡನಿಗೆ ಇಪ್ಪತ್ತುವರ್ಷಕ್ಕೆ ಮೇಲ್ಪಟ್ಟು ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ಹದಿನೈದುವರ್ಷಗಳು ಕಳೆದಮೇಲೆ ಸಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಪ್ರಾಧಾನ್ಯವಿರುವುದೇ ಹೆಚ್ಚು. ಕೆಲವರು ಮಾತ್ರ ಬಾಲ್ಯವಿವಾಹವನ್ನೂ ನೆರವೇರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಹೆಣ್ಣು ಕೊಟ್ಟುತರುವ ಊರುಗಳು ಒಂದು ಹರಿದಾರಿಗೆ ವಿಸ್ತಾರವಾದವೇ ಅಪರೂಪ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಅವರ ಸಮಸ್ತ ಕೆಲಸವೂ ವ್ಯವಸಾಯ ಕೃಷಿಕೂಲವಾಗಿರಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಮಗನಿಗೆ ಮದುವೆಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಯೋಚಿಸಿದರೆ ತಮಗೆ ಹತ್ತಿರದ ನೆಂಟೂ ಗಂಟೂ ಉಳಿಯುವುದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಲೆಖ್ಪಾಚಾರಮಾಡಿ ಆ ಮೇಲೆ ಜೋಯಿಸರಲ್ಲಿ ಹೆಸರುಬಲ ಕೇಳುವರು. ಜಾತಕದ ಹೊಂದಿಕೆಯಾದರೆ ಮೊದಲು ಗಂಡಿನವರು ಹೆಣ್ಣಿನವರ ಮನೆಗೆ “ಹಸರುವೀಳ್ಳ” ಎಂದು ಎಲೆ ಅಡಿಕೆ ತಿಂಡಿ ಮುಂತಾದವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಊಟವಾದ

ಮೇಲೆ ಮಾತುಕತೆಯಾಡುವರು. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಹೊಗಳುವರು. ಗಂಡನ್ನು ಹೊಗಳುವರು. ಇತ್ಯಾದಿ ಕೆಲವು ಜನ ಪಂಚಾಯಿತರು ಸೇರಿ ಒಂದು ವಿಧವಾಗಿ ಸಾಕ್ಷಿಗಳ ಎದುರಿಗೇ ಮಾತು ನಿಶ್ಚಯವಾಗುವುದು. ಆಗ ಗಂಡಿನವರು ಹೆಣ್ಣಿಗಾಗಿ “ಮದಗಡ” (ಕನ್ಯಾಶುಲ್ಕ) ವನ್ನು ಪಂಚಾಯ್ತರ ಎದುರಿಗೇ ಕೊಡುವರು. ಹಣವಂತರೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಉದಾರಮನಸ್ಸಿನವರೂ ಇದನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದಾದಮೇಲೆ ಪರಸ್ಪರ ಮನೆ ನೋಡುವ ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ನೆರವೇರಿಸುವರು. ಗುಡಸಲು ಎಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದರೂ ಹೋಗಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಮನೆ ನೋಡದೆ ಹೆಣ್ಣುಕೊಟ್ಟು ಎಂದು ಹಂಗಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅನಂತರ ಗಂಡಿನವರು ಕಡಲೆ ಬಿಲ್ಲು ಕೊಬ್ಬಿ ಸೀರೆ ಕುಪ್ಪಸ ಬುತ್ತಿ ಸಹಿತ ಹೆಣ್ಣಿನ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು, ಊಟ ಉಪಚಾರಗಳನ್ನು ತೀರಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುವರು. ಇದೆಲ್ಲಾ ಆದ ಮೇಲೆ ಲಗ್ನ ಪತ್ರಿಕೆ ಬರೆಸಿ ಲಗ್ನದ ದಿನವನ್ನು ನಿಷ್ಕರ್ಷೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ಮೊದಲು ಮೊದಲು ಜೋಯಿಸರನ್ನು ಯಾರೂ ಕೇಳುತ್ತಲೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಎಲ್ಲೋ ಹೋಗಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯ, ಯಕ್ಷಗಾನ ಆಟ, ಹರಿಕತೆ, ಅರ್ಜಿ, ಪತ್ರ, ಗುತ್ತಿಗೆಕಾಗದ ಬರೆಯುವುದು, ಪ್ರಶ್ನೆನೋಡುವುದು, ಮಂತ್ರಭಾಗ ಇವುಗಳನ್ನು ಎರಡುವರ್ಷಗಳೊಳಗಾಗಿ ಕಲಿತುಕೊಂಡು ಬಂದರು. ಈಗೀಗ ಗೌರವವು ಎರುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತಿತ್ತು. ಗಂಡ ಹೆಂಡರು ಜಗಳವಾಡಿದರೂ ನಮ್ಮೂರ ಜೋಯಿಸರಲ್ಲಿ ಬಂದು ಪ್ರಶ್ನೆಕೇಳದೆ ಇರುವುದು ಅಪರೂಪ.

ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಹಾಗೆ ದನಗಳು ಉಚ್ಚಿಕೊಂಡರೆ ಮನೆಯ ಯಜಮಾನನು ಕುಟುಂಬದೊಡನೆ ಜೋಯಿಸರ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಜೋಯಿಸರು ಪ್ರಶ್ನೆಚಿಂತಾಮಣಿ ಗ್ರಂಥದ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಅಥವಾ ಕವಡೆಯ ಸಂಜೆ ಸಗಳ ಮೇಲೆ ದೀರ್ಘವಾಗಿ ಆಲೋಚಿಸಿ ಇದು ಈರನ ಕಾಟ ಎಂದು ಒಂದೊಂದು ಸಲ ಹೇಳಿಬಿಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣಾಗಲಿ ಗಂಡಾಗಲಿ ವಯಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದು ಮದುವೆಯಾಗದೆ ಸತ್ತಿದ್ದರೆ ಅವು ಬಂದು ದನಗಳಿಗೆ ಹಿಡಿದಿವೆ ಎಂದು ಅದಕ್ಕರ್ಥ. ಸಂ ಯಜಮಾನತಿಯು ಓಹೋ ದಿಟ ದಿಟ, ನಮ್ಮ ಮುದ್ದುಗಾರ ಬೋರೇಗೌಡ ಅರಾಯ್ಸಲ್ಲಿ ಹೋದ. ಅವನ ಆಯಸ್ಸೇ ಅಷ್ಟು. ಜೋಯಿಸರೆ ಈಗ ನನ್ನ ಎರಡನೇ ಮಗನ ಮದುವೆಯಾಗುವಾಗ ಈರನ ಮದುವೆ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ಹೇಳಿ ಮನೆಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ಅನೇಕ ದಿನಗಳಿಗೆ ಹಿಂದೆ ಹುಡು

ಗಿಯು ಸತ್ತಿದ್ದರೆ ಕಡಸನ್ನೂ, ಹುಡುಗನು ಸತ್ತಿದ್ದರೆ ಹೋರಿಯನ್ನೂ ವಾಸ
ಲಾಗಿ ಹರಿಕೆ ಕಟ್ಟಿಬಿಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಮಗನ ಮದುವೆ ಇನ್ನೆರಡು ದಿನಗಳಿವೆ ಎನ್ನು
ವಾಗ ಈ ದಿನ ಸಾಯಂಕಾಲ ಹೆಣ್ಣುಕೊಟ್ಟು ತರಲು ಯೋಗ್ಯರಾದವರ ಮನೆ
ಯಿಂದ ಹರಕೆಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಹೋರಿಯನ್ನಾಗಲಿ ಕಡಸನ್ನಾಗಲಿ ಮದುವೆ
ಗಂಡಿನ ವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಹೋರಿಗೂ, ಹೆಣ್ಣಿನ ಸೀರೆ ಕುಪ್ಪಸಗಳನ್ನು ಹೆಣ್ಣುಕರು
ವಿಗೂ ಅಲಂಕಾರಮಾಡಿ ವಾದ್ಯಸಮೇತ ಊರಿಗೆ ಹೊರಗೆ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲೇ ಇರುವ
ಈರಗಲ್ಲುಗಳ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವರು. ಅಲ್ಲಿ ಒಂದು ಈರಗ
ಲ್ಲನ್ನು ನೆಟ್ಟು ಹೋರಿಗೂ ಕಡಸಿಗೂ ಮದುವೆ ಮಾಡಿಸಿ ತಿಂಡಿಯನ್ನು ಕೊಡು
ವವರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ತಾವೂ ತಿಂದು ಮನೆಗೆ ಬರುವರು. ಕಡಸನ್ನಾಗಲಿ ಹೋರಿಯ
ನ್ನಾಗಲಿ ಕೊಟ್ಟವರ ಮನೆಗೆ ಒಂದು ಹಣ, (ಈಗ ನಾಲ್ಕಾಣೆ) ತಾಂಬೂಲ,
ಹಣೆಗೆ ಕಟ್ಟಿದ್ದ ಚಿನ್ನದ ಪಟ್ಟದ ತಗಡು ಇಷ್ಟನ್ನೂ ಮರ್ಯಾದಾರ್ಥವಾಗಿ
ಕೊಡುವ ವಾಡಿಕೆ. ಈರನ ಹೆಸರಿನ ಮೇಲೆ ಮದುವೆಯಾದ ಕಡಸಾಗಲಿ, ಹೋರಿ
ಯಾಗಲಿ ಅವರವರ ಮನೆಯಲ್ಲೇ ಮುಸ್ತಾಕಬೇಕಲ್ಲದೆ, ಅವುಗಳುದ್ದ ಹಣ ಸುರಿ
ದರೂ ಮಾರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಇದಾದಮೇಲೆ ಮಾರನೆ ದಿನ “ ಹರಿಸೇವೆ ” ನಡೆಯು
ವುದು. ದಾಸಯ್ಯನೂ ಅವನ ನಾಲ್ವಾರು ಜನ ಅನುಚರರೂ ನಗಾರಿ ಭಾಂಕಿ
ತುತ್ತೂರಿ ಶಂಕ ಜಾಗಟೆ ಧ್ವನಿಗಳಿಂದ ಹೊಳೆಯಿಂದ ತರುವ ಐರಣಿಯಮುಂದೆ
(ಪಂಚಕಲಶಗಳು) ಹಾಹೂ ಎಂದು ಧ್ವನಿಮಾಡುತ್ತಾಬರುವರು. ಅಗಸರು
ಶುದ್ಧವಾದ ಮಡಿಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಸುವರು. ಅದರಮೇಲೆ ಪಂಜಾ
ಮೃತವನ್ನಿಟ್ಟು ದಾಸಯ್ಯನಿಗೆ ತಿನ್ನಲು ಕೊಡುವರು. ಅವನೂ ಅವನ ಗುಂಪೂ
ಕೈಯಲ್ಲಿ ಮುಟ್ಟದೆ ಬಾಯಲ್ಲೇ ತಿನ್ನುವುದು. ತಿಂದು ಮಿಕ್ಕಿದ್ದು ನಗಾರಿ
ಹೊರುವ ಬಸವಣ್ಣನಿಗೆ.

ಹೀಗೆ ನಾಲ್ಕು ಬೀದಿಯಲ್ಲೂ ನಡೆಯುವುದು. ಬೊತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಒಬ್ಬನು
“ ಎಳವಾರ ” ವನ್ನು ತರುವನು (ಅತ್ತೀಮರದ ಸಣ್ಣ ಕೊಂಬೆಗಳ ಕಂತೆ) ಅವನಿಗೆ
ಹುಗ್ಗಿಅನ್ನ ನಾಲ್ಕಾಣೆ ಮಿರಾಸು ಕೊಡುವರು. ಕಲಶಗಳನ್ನೂ ಎಳವಾರವನ್ನೂ
ತಂದು ಶುದ್ಧವಾದ ಜಾಗದಲ್ಲಿಟ್ಟು ನಾಲ್ಕೈದು ದಿನಗಳವರೆಗೂ ಪೂಜಿಸಿ ಕಡೇ
ದಿನ ಹೊಳೆಗೆ ಬಿಡುವರು.

ಸೂರ್ಯನು ಸ್ವಚ್ಛವಾಗಿ ಉದಯಿಸಿದನು. ಹಕ್ಕಿಗಳು ಚಿಲಿಪಿಲಿಗು
ಟ್ಟುತ್ತಾ ಹಾರಾಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಪ್ರಕೃತಿಯು ಶಾಂತವಾಗಿದ್ದಿತು. ಈದಿನ ನಮ್ಮೂರು

ರಿನ ಒಬ್ಬಳೊಬ್ಬ ಹೆಣ್ಣು ಮಗಳ ಮದುವೆ. ಊರಿಗೆ ಊರೇ ಸಡಗರದಿಂದ ಕೂಡಿದೆ, ಬೆಳಗಾದರೆ ಸಾಕೆಂದು ಕಾದಿದ್ದರು. ನಿತ್ಯಕ್ಕಿಂತಲೂ ಬಲುಬೇಗನೆದ್ದು ಎಲ್ಲರೂ ಹೊಸ ಉಡುಪುಗಳಿಂದ ಸಿಂಗರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೊರಟರು, ಜೋಯಿಸರು ಆ ದಿನ ನಡೆಸಬೇಕಾದ ಅನೇಕ ಲಗ್ನಗಳನ್ನು ನಾನಾಸಿದ್ಧಾಂತಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಮುಂದೂಡಿದ್ದರು. ಎಂಟು ಗಂಟೆ ಒಳಗಾಗಿ ಅವರೂ ಬಂದುಬಿಟ್ಟರು. ಬಳಿಗಾರರು ಓಲಗದವರು ನೆನ್ನೆರಾತ್ರಿಯೇ ಬಂದು ಜಗಲೀಮೇಲೆ ಮಲಗಿದ್ದರು. ವಧುವಿಗೆ ಬಳಿತೊಡಿಸುವ ಶಾಸ್ತ್ರವಾಯಿತು, ಮಂಗಳಸ್ನಾನವಾಯಿತು, ಮನೆಯ ಲೆಲ್ಲಾ ಜೋಯಿಸರದೇ ಗಲಾಟೆ, ಹೊತ್ತಾಯಿತೆಂದು ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಗಾಬರಿಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಪಟ್ಟಕಟ್ಟುವ ಚಿನ್ನದ ತಗಡನ್ನು ಎಲ್ಲಾ ಹಿರಿಯರ ಕೈಲಿ ಮುಟ್ಟಿಸಿ ಹತ್ತಿರ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಎಲ್ಲಿ ಗಂಡು ಬರಲಿಲ್ಲ ಗಂಡು ಎಂದರು. ವರನು ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರದ ಊರಿನವನಾದ್ದರಿಂದ ಬರುವುದು ರವೆಯಷ್ಟು ಹೊತ್ತಾಯಿತು. ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಐವತ್ತೈದು ಗಾಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಜನಗಳು ಭರ್ತಿಯಾಗಿ ಬಂದಿದ್ದರು. ಅವರೆಲ್ಲ ಆಂಜನೇಯನ ಗುಡಿಯಲ್ಲಿರುವುದು ಸಮಚಾರ ಬಂದ ಒಡನೇ ಜೋಯಿಸರು ಹಾರಿಬಂದು ಜೀಗರ ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಏನೋ ವಿಸುವಾತಾಡಿ ಸರಿಯ ಬೇಗ ಮೆರೆವಣಿಗೆ ಮಾಡಿಸಿಕೊಂಡು ಬನ್ನಿ ಎಂದರು.

ಮೆರೆವಣಿಗೆಯಾಯಿತು. ದೇವಸ್ಥಾನದ ಬಾಗಿಲುಗಳು ತೆಗೆದಿದ್ದವು, ದೀಪವು ನಿತ್ಯಕ್ಕಿಂತಲೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಲಿತ್ತು, ಗಂಡು ಹೆಣ್ಣಿನ ಮನೆಗೆ ಹೋಯಿತು. ವಧುವರರು ಪಟ್ಟವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಹಸೇಮಣಿಯ ಮೇಲೆ ಕೂತರು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ವಸ್ತ್ರಗಾರಪೆಟ್ಟಿಗೆ ಬೂವ್ವದಪೆಟ್ಟಿಗೆ ಅಡ್ಡಪೆಟ್ಟಿಗೆ ಇವುಗಳನ್ನೂ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಮೆರೆವಣಿಗೆ ಮಾಡಿಸಿ ಹೆಣ್ಣಿನ ಮನೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟರು. ಸುಮುಹೂರ್ತಾಸಾವಧಾನ ಸುಲಗ್ನಾಸಾವಧಾನ ಎಂದು ಪದೇಪದೇ ಕೇಳುತ್ತಲಿತ್ತು. ಬ್ರಹ್ಮಕಂಕಣ ಕಟ್ಟಿದರು, ಮನೆಯವರಲ್ಲೇ ಒಬ್ಬರು ಅರಿಸಿನದ ಕಂಕಣವನ್ನು ಮೊದಲೇ ಕಟ್ಟಿದ್ದರು ವರನು ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿರುವ ಬಾಸಿಂಗ, ಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಬಿಗಿದಿರುವ ಪಟ್ಟದ ತಗಡು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದಿರುವ ಕಠಾರಿ ಇವುಗಳಿಂದ ಒಳ್ಳೇ ವೀರಪುರುಷನಂತಿದ್ದನು. ವಧುವು ನಾಚಿಕೆಯ ಭಾರದಿಂದ ತಲೆಯನ್ನು ಬಾಗಿಸಿಕೂತಿದ್ದಳು. ಸಖಿಯರು ಸೆರಗನ್ನೂ ಹೂವನ್ನೂ ಅಲಂಕಾರಗಳು ಸರಿಯಾಗಿದ್ದರೂ ಸರಿಮಾಡುವವರಂತೆ ಪ್ರಯತ್ನಪಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಸೂರ್ಯಭಗವಂತನು ತೊಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿದ್ದ ಹಸರುವಾಣೀಚಪ್ಪರದ ಕಂಡಿಗಳಿಂದ ಬಂಧು ವಧುವರ

ರಿಗೆ ಆಶೀರ್ವಾದ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಮೈಸೂರಿನ ಗಂಧದಕಡ್ಡಿಗಳಿಂದ ತೊಟ್ಟಿ ಯೆಲ್ಲಾ ಘಮಘಮಾ ಎನ್ನುತ್ತಿತ್ತು. ಪದೇಪದೇ ಪನ್ನೀರನ್ನು ಚುಮುಕಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಮಾಂಗಲ್ಯಧಾರಣೆ, ಫಲಪೂಜೆಗಳಾದವು, ಸಭಾತಾಂಬೂಲವೆತ್ತಿದ್ದರು. ಯಜಮಾನನು ಬಂದು ಜೋಯಿಸರ ಕೈಲಿ ಯಾವುದನ್ನೂ ಮರಿಬತ್ಯಾಡಿ ನಾಕ್ಷಣ ಖರ್ಚಾದರೆ ಆಗಲಿ ಎಂದನು. ಮೊದಲು ಗ್ರಾಮದ ದೇವರುಗಳಿಗೆ ಕೊಟ್ಟರು. ಅನಂತರ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟರು. ಆಮೇಲೆ ಸಂಬಂಧಮಾಲಿಕೆ ಕಟ್ಟಿಕೊಟ್ಟವರಿಗೆ ಗಂಧದ ಬಟ್ಟಲನ್ನು ತಂದವರಿಗೆ ದಾಸಯ್ಯನಿಗೆ ಪುರಸಸ್ಪನಿಗೆ ಜಂಗಮರಿಗೆ ಚೂರದಾರನಿಗೆ (ಚುಂಚನಗಿರಿ ಮಠದ ಮರ್ಯಾದಸ್ಥ) ನಾಡಿಗೆ ದೇಶಕ್ಕೆ ಅರಮನೆಗೆ (ಪಟೇಲನು ಮಡಲಲ್ಲಿ ಹಾಕಿಕೊಂಡನು) ಗುರುಮನೆಗೆ (ಜೋಯಿಸರು ಸೊಂಟಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿಸಿಕೊಂಡರು) ದಕ್ಷಿಣೆ ತಾಂಬೂಲವೂ ಸರ್ವತ್ರ ತಾಂಬೂಲವೂ ಹಂಚಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಜೋಯಿಸರು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಒಂದುಸಲ ತಾಂಬೂಲ ಆಗದಿದ್ದವರು ಅಷ್ಟಣೆ ಕೊಡಿಸಬೇಕೆಂತ ಯಜಮಾನನು ಕೇಳೋಳಾರ್ತೆ ಎಂದರು. ಸಭೆಯೆಲ್ಲಾ ಸುಮ್ಮನಿತ್ತು. ಹಸೆಮಣೆಯಮುಂದೆ ಒಂದು ಮುಕ್ಕಾಲು ಮಣೆಯಿಟ್ಟು ಅದರಮೇಲೊಂದು ಚಂದ್ರನಮರಿಯಂತಿರುವ ಕಂಚಿನ ತಣಿಗೆಯಿಟ್ಟರು. ವರನು ಧಣಿಧಣಿ ಎಂದು ರೂಪಾಯಿ ಸುರಿದನು, ಎಲ್ಲರೂ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಹಾಕಿದರು, ಪಟೇಲನು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಕ್ರಮಸ್ವಕಾರ ಬರೆದಿಟ್ಟುಕೊಂಡನು. ವರನು ಆ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಅತ್ತೆಗೆ (ತೆರ) ಕೊಟ್ಟನು. ಆಕೆಯು ಅದನ್ನು ಮಗಳ ಮಡಲಲ್ಲಿ (ಅರಿಸಿನದ ಬಟ್ಟೆಯಿಂದ ಕಟ್ಟಿ) ಹಾಕುತ್ತಾ ಇದೋ ಕಷ್ಟಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕಾಯುವ ಹಣ, ಇದನ್ನು ನೀನು ಹಾಳುಮಾಡಬೇಡ, ಇದನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ಸುಖವಾಗಿ ಬದುಕಮ್ಮ ಎಂದು ಹರಸಿದಳು. ಧ್ವನಿಯು ಯಾಕೋ ಸ್ವಲ್ಪ ಕುಗ್ಗಿದಂತಿತ್ತು, ಪಟೇಲನ ಮನೆಯ ಮುಂದೆ ಹೆಣ್ಣುಗಂಡಿಗೆ ಆರತಿ ಎತ್ತಿದರು. “ಗೌಡಾರ್ತಿ” ಎಂದು ನಾಲಾಠ್ಯಾಣೆ ತಟ್ಟಿಗೆ ಬಿತ್ತು. ಈಕಡೆ ಜೋಯಿಸರು ದಕ್ಷಿಣೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಎಣಿಸಿಕೊಂಡು ಯಜಮಾನನ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಿದರು. ಅವನು ಮುಂದೆ ಕೆಲಸ ನಡಿಯಲಿ ಎನ್ನುವ ಸಂಜ್ಞೆ ಮಾಡಿದನು. ಆಮೇಲೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೂ ಜೋಯಿಸರೂ ವಧೂವರರಿಗೆ ಮಂತ್ರಾಕ್ಷತೆಗಳಿಂದ ಆಶೀರ್ವಾದ ಮಾಡಿದರು. ಜೋಯಿಸರು ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ಸಭಾಕಾರ್ಯವನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಿದರು. ಬ್ರಹ್ಮಸಭೆಯು ಚಲಿಸಿತು, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ

ಮನೆಗೆ ಹೊತ್ತುಹುಟ್ಟುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಮೊರಮೊರದಲ್ಲಿ ಅಮೃತಸಡಿಯು ಬಂದಿ ದ್ದಿತು. ಮದುವೆ ಮನೆಯವರೆಲ್ಲಾ ಊಟಕ್ಕೆ ಅಣಿಯಾದರು ಊಟ ಉಪ ಚಾರಗಳಾದವು. ವರನು ವಧುವನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ತನ್ನೂರಿಗೆ ಸಂಜೆಯಹೊ ತ್ತಿಗೆ ಹೊರಟುಹೋದನು ಇವತ್ತು ಯಜಮಾನತಿಯು ಮೋಟಾರನ್ನಾ ಗಳಿ ಕುದುರೆ ಗಾಡಿಯನ್ನಾ ಗಳಿ. ಗಂಡು ಹೆಣ್ಣಿನ ಮರವಣಿಗೆಗೆ ತರಬೇಕೆಂದು ಸರ್ವ ಸನ್ನಾಹ ಮಾಡಿದಳು. ಯಜಮಾನನು ಹಳೇ ಸಂಪ್ರದಾಯದವನಾದ್ದರಿಂದ ಅದ ಕ್ಕವಕಾಶ ಕೊಡಲಿಲ್ಲ, ಸಕಾಲಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಗಂಡು ಹೆಣ್ಣು ನಮ್ಮೂರಿಗೆ ಬಂತು ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಎತ್ತಿನಮೇಲೆ ಗಂಡನ್ನು ಕುದುರೆಯಮೇಲೆ ಕೂರಿಸಿದರು. ಬಾಣ ಬಿರ ಸು ರಂಥೋಲುವಾದ್ದು. ಓಹೋಹೊ (ಸಬ್ ಗಸ್ತು) ಏನು ಸೊಗಸೊ ! ನಮ್ಮೂ ರವರು ಅಂತಾ ಮರವಣಿಗೆಯನ್ನೇ ಕಂಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಪ್ರತಿಮನೆಯ ಮುಂದೆಯೂ ವಾಲಗದವನು ನಳಲಿ ಮಾಡಿ ಗಂಡು ಹೆಣ್ಣಿನ ಹೆಸರು ಹೇಳಿಸಿ, ದುಡ್ಡು ತಿಂಡಿಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಮುಂದುಗಡೆ ನಮ್ಮೂರಿನ ಚನ್ನ ವೀರಾಚಾರಿಯು ಒಂದು ಬಣ್ಣದ ಕುದುರೆಯ ಕತ್ತನ್ನು ಕಂಕುಳಲ್ಲಿ ರಿಸಿಕೊಂಡು ಕುಣಿಸುತ್ತಿದ್ದನು, ಅವನಿಗೆ ನಾಲಕ್ಕಾಣಿ ಮಿರಾಸು ಕೊಟ್ಟರು. ನಾನು ಇದೇನುವಿಚಾರ ತಿಳಿದುಕೊ ಳ್ಕೋಣ ಎಂದು ಆಚಾರಿಯನ್ನು ಕೇಳಿದೆ. ಆತನು ಹೇಳಿದಪ್ರಕಾರವೆಂತೆಂದರೆ — ಬಹಳಕಾಲಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆ ಬಸವಣ್ಣನು ಓಡಿಹೋಗಿ ಈಶ್ವರನ ಹತ್ತಿರ ಔತುಕೊಂಡ ನು. ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ವ್ಯವಸಾಯವಿಲ್ಲದೆ ಕ್ಷಾಮವುಂಟಾಯಿತು. ವಿಶ್ವಕರ್ಮನ ವಂಶದವರಾದ ನಮ್ಮವರು ಮರದಲ್ಲಿ ಬಸವನನ್ನು ಮಾಡಿ ಅದಕ್ಕೆ ಕೀಲು ಜೋ ಡಿಸಿ ಈಶ್ವರನ ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಮುಂದಟ್ಟು ಕೈಮುಗಿದರು. ಆಗ ಸ್ವಾಮಿಯು ಏನುಬಂದಿರಿ ಎನಲು ನನ್ನೊಡೆಯಾ, ನೀನು ಬಸವಣ್ಣನನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟರೆ ಸರಿ, ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಇದೋ ಈ ಕೀಲುಬಸವನಿಂದ ಭೂಮಿ ಯಲ್ಲಿ ವ್ಯವಸಾಯ ಮಾಡಿಸುತ್ತೇವೆ ಎಂದರು. ಪಶುಪತಿಯು ಯೋಚಿಸಿ ಎಲ್ಲಿ ಯ ಗಲಾಟೆ, ಸೃಷ್ಟಿಯು ಏಕಮುಖವಾಗಿರಲಿ, ಬಸವನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಎಂದು ಕಳುಹಿಸಿದನು. ಅಂದಿನಿಂದ ಮೊದಲು ಇಂದಿನವರೆಗೆ ವ್ಯವಸಾ ಯವು ಸುಲೀಸಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅವರ ವಂಶದವರಾದ ನಮಗೆ ಈ ಮರ್ಯಾದೆ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ ಏನು ವುಗಸಟ್ಟಿ ಕೊಟ್ಟಾರಾ? ಅಂದನು. ಅದ ನ್ನು ಕೇಳಿದ್ದರೂ ಇರಬಹುದೆಂದು ಸುಮ್ಮನಾದೆನು.

ಆರೇಳುತಿಂಗಳುಗಳಾದವು- ಹೆಣ್ಣು ದೊಡ್ಡದಾಯಿತು (ಮೈನೆರೆಯಿತು) ಹಲಸಿನಸೊಪ್ಪು ಲಕ್ಕೀಸೊಪ್ಪು ಅತ್ತೀಸೊಪ್ಪುಗಳನ್ನು ತಂದು ಗೋಡೆಗೆ ಬರಗಿಸಿ ಗುಡಿಸಲು ಮಾಡಿದರು. ಹುಡುಗಿಗೆ ಸ್ನಾನಮಾಡಿಸಿ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದು ಅದ ರೊಳಗೆ ಕೂರಿಸಿದರು ಆರತಿ ಎತ್ತಿದರು, ಊರಿನ ಎಲ್ಲಾ ಮನೆಯವರೂ, ತಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಅರ್ಧಮರ್ಧಕುಟ್ಟಿದಫತ್ತು ಒಂದಚ್ಚು ಬಿಲ್ಲ ಎಲೆ ಅಡಿಕೆ- ಇಷ್ಟನ್ನೂ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಹುಡುಗಿಗೆ ಮಡಲುತುಂಬಿದರು- ಮನೆಯವರು ಒಂದವರಿಗೆ ಎಲೆಅಡಿಕೆ- ಚಿಗಿಳಿತಂಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟು ಕಳುಹಿಸಿದರು. ಮೂರುದಿನವಾದಮೇಲೆ ಮಂಗಳಸ್ನಾನ ಮಾಡಿಸಿ ಹುಡುಗಿಯನ್ನು ಒಳಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡರು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಗುಡ್ಡುಕೂಡುವ ಶಾಸ್ತ್ರವಾಯಿತು

ಇವತ್ತು ಒಳ್ಳೆಯದಿನವಾಗಿದೆ (ಪ್ರಸ್ತುತಕ್ಕೆ) ಒಸಿಗೆಗೆ ಏರ್ಪಾಡು ಮಾಡಿದೆ ಎಂದು ಮಾವನಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಟುಬಂದ ಆಳು ಅಳಿಯನಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸಮಾಚಾರಹೇಳಿದನು- ಸಂಜೆಗೆ ಅಳಿಯನುಬಂದನು. ಸ್ವಲ್ಪಕತ್ತಲಾಯಿತು. ಮನೋಹರವಾಗಿ ಅಲಂಕೃತಳಾದ ವಧುವೇ- ಗಂಡನಿಗೆ ಆರತಿ ಎತ್ತಿದಳು. ತಟ್ಟೆಗೆ ಹತ್ತುರೂಪಾಯಿಗಳು ಬಿದ್ದವು. ಜಾತಿಸದ್ಧತಿಯಂತೆ ಊಟವಾಯಿತು. ಅಳಿಯನು ತನಗಾಗಿ ಸಿದ್ಧವಾಗಿದ್ದ ಬೇರೆಕೊಟಡಿಯಲ್ಲಿ ಮಲಗಿಕೊಂಡನು. ಎಲ್ಲರೂ ಮಲಗಿ ಕೊಂಡರು. ಕೋಳಿಕೂಗಿರಬಹುದು. ಅಳಿಯನು ಯಾರ ಕೈಲೂ ಮಾತಾಡದೆ ತನ್ನೂರಿಗೆ ಹೊರಟುಹೋದನು. ಅದೇವಾಡಿಕೆಯಂತೆ. ಪ್ರಸ್ತವಾಯಿತು ಇಲ್ಲಿಗೆ.

ಒಳ್ಳೆಯದಿನದಲ್ಲಿ ಗೃಹಪ್ರವೇಶವುನೆರವೇರಿತು- ಮಗಳಿಗೆ ಏಳುತಿಂಗಳಾಗಿದೆ ಎಂದುವರ್ತಮಾನಬಂತು- ಯಜಮಾನತಿಯು ಹೋಗಿಕರೆದುಕೊಂಡುಬಂದು ಬಾಣಂತನ ನೆರವೇರಿಸಿ ಮೊಮ್ಮಗಳನ್ನು ತೊಟ್ಟಲಲ್ಲಿ ಮಲಗಿಸಿ ತಲೆಯಮೇಲೆ ಹೊತ್ತುಕೊಂಡುಹೋಗಿ ಬೀಗರಮನೆಗೆಬಿಟ್ಟಳು ಮಗೂಬಾಣಂತಿಯರು ಆರೋಗ್ಯವಾಗಿ ಬಂದದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ತೊಟ್ಟಲುಮುನ್ನಾಗಿ ಬಂದಬಹುಮಾನವೆಂದು ಯಜಮಾನತಿಗೆ ಒಂದು ಸೀರೆಕಣವನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟರು. ಬಸಿರೀಆಗದಿದ್ದರೆ- ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ಉಮ್ಮತ್ತಿಕಾಯಿನರಸವನ್ನು ಕುಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಆ ಹುಡುಗಿಗೆ ಪ್ರಜ್ಞೆಯು ತಿಥಿಲವಾಗಿ ಮೂರುನಾಲ್ಕುದಿನ ಹುಚ್ಚಿಯಂತೆಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು- ಅದಕ್ಕೂ ಗರ್ಭಧಾರಣೆಯಾಗದಿದ್ದರೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಬಂಜೆಯಾಗುಮೇಗೇ ಸೇರಿದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತಿದ್ದರು.

శూద్రునికి దాస మరియు పురుష ఎంబిబ్బరు ధార్మిక పూజకర్తలు. పురుషుని చూడనగిరి మఠం శిష్యుని. భృగవను అవన ఆరాధ్యదేవత, దాసను తిరుపతి వేంకటరమణునికి శిష్యుని. ఇన్న దేవరూ ఆ వేంకటరమణుని. జాతాశాసన, మృతాశాసనాలు యోగిగా అవరవర సంప్రదాయంతో ఇవంబ్బరల్ల ఒప్పరికి ఎడే ఇక్కర్తొద్దరు. పురుషుని శిష్యుర మనేగి యోగిగా వాగ కబ్బణం దోడ్ త్రిశూల, బిళ్ళియ సణ్ణ త్రిశూలగళన్న సేరిసి కట్టిద నవిలుగరి కంతయన్ను యేగలమేలే ఇట్టుకొండు కంకుళ్ళి విభూతి జీల, కృయల్ల జింకయకొంబస వాద్య, తీర్థం బట్టలు ఇవ్వు గళన్న తేగిదుకొండు యోగిగొత్తొద్దను. దాసను కిరుగంటి కట్టిద ఒందు ఒసకే (అదక్క బాణం వేంకటరమణ ఎందు యేసరు) యన్న యేగలమేలే రిసికొండు ఎడకంకుళ్ళి కడాసు, బవనాసి, బలకంకుళ్ళి తుత్తురి (భాంకి) శంఖి దృయదల్ల ఆంబనేయ ఎగ్రు, బలగ్గీయల్ల జాగటిగళన్న యిదిదుకొండు యోగిగొత్తొద్దను. అల్లి దేవరపూజయాదనంతర దాసను గృహస్థునికి నామవన్ను కుంకుమవన్ను ఇడ్తుద్దను. పురుషుని విభూతియన్ని డుత్తొద్దను. మామూలు బందంతే దుడ్డు కృగి బందనంతర మనేగి యిందిరుగొత్తొద్దరు. దాసపురుషర జాతాశాసన మృతాశాసనగళ నివృత్తికాలదల్ల బ్రాహ్మణ పురొహితరు ధార్మిక గురుగళా గొత్తొద్దరు. యేలీయర సూతకనివృత్తికాలదల్ల అవరు మాయన్నున కలశవన్ను యేలీయ దడదల్ల ట్టునాలక్కాణే దక్కిణే ఇడ్తుద్దరు. బ్రాహ్మణ గురువు పురాణమార్గం దిం ఆ కలశక్కా అల్లిగి బందవరిగొ ప్పొక్కి సొత్తొద్దను. అల్లిగి అవరు శుద్ధ రాదేవేందు తిళియుత్తొద్దరు.

గండను తిరియోద మేలే యేంగసరల్ల కేలవరు విధవేయరాగియే ఇరుత్తొద్దరు. కేలవరు తాళికట్టికొళ్ళువ శాస్త్రంబే బీరే గండనన్ను మోడికొళ్ళువ వాడికే. ఆ గండను యారవరిగి జాతి పద్ధతియ యాట మోడిసి ఆ యేణున్న కరేదుకొండు తన్న యారిగి యోగిగా దారియల్ల యేసతాళియన్ను యేణ్ణిన కత్తిగి కట్టిబిడువను. ఈ రీతి తాళికట్టికొండ యేంగసరిగి కంభకుంభగళి (ఆరతి అక్కతే) స్రవేతనిరల్ల.

ಗಂಡನಿದ್ದು ವ್ಯಭಿಚಾರಿಣಿಯಾಗಿದ್ದು ತಿಳಿದರೆ ತಾಳಿ ಕಡಗ ಒಲೆ ಮುಂತಾದು ವನ್ನು ಕಳಚಿಕೊಂಡು ಮನೇಬಿಟ್ಟು ಹೊರಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಗಂಡನೇ ಬೇಡವೆಂದು ತಂದೆಯ ಮನೆಗೆ ಓಡಿಹಿಂದರೆ ಪಂಚಾಯಿತರು ಅನೇಕ ಉಪಾಯಗಳಿಂದ ಸೇರಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಪಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಒಲೆ, ತಾಳಿ, ಕಡಗಗಳು ಹಿಂತಿರುಗಿ ಗಂಡನ ಮನೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದವು. ಅಲ್ಲಿಗೆ ವಿವೋಚನೆಯು ದೃಢ ಪಟ್ಟಹಾಗಾಯಿತು. ತಾಳಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡ ಗಂಡನು ಮನೆಗೆಲಸಕ್ಕಾಗಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡೆ ಅನ್ನುತ್ತಿದ್ದನು. ಹೆಂಗಸು “ ತಾಳಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿರಲಾರದೆ ಪುನಃ ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡೆ ” ಅನ್ನುತ್ತಿದ್ದಳು. ಪುರುಷನ ಒಕ್ಕಲು ಮದುವೆಯೆಲ್ಲಾ ಆದಮೇಲೆ ಚಾತಿ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನನುಸರಿಸಿ ಊಟ ಹಾಕಿಸುತ್ತಿದ್ದರು ಇದಕ್ಕೆ “ ಭುಕ್ತಿ ” ಎಂದು ಹೆಸರು. ಯಾರೂ ಮದುವೆಗೆ ಮೊದಲು ಮದುವೆಯಾಗುವಾಗ ನಾಲ್ಕೈದು ದಿನಗಳು “ ಚಾತಿ ಪದ್ಧತಿಯ ” (ಮಾಂಸಮಿಶ್ರಿತ) ಊಟ ಮಾಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

ನ್ಯಾಯವಿಮರ್ಶೆ

ನಮ್ಮೂರಿನ ವ್ಯಾಜ್ಯಗಳು ಸರ್ಕಾರದವರಿಗೆ ಹೋದದ್ದೇ ಅಪರೂಪ, ಸ್ಥಳದ ಪಂಚಾಯತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಗ್ರಾಮದ ಮುಖಂಡರು ನ್ಯಾಯವನ್ನು ತೀರ್ಮಾನಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಪಂಚಾಯತಿಗೆ ಸೇರುವ ಚಾಗವು ಊರು ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಚಾವಡೀಕಟ್ಟಿಯಾಗಿತ್ತು. ಅಪರಾಧಿಯು ತನ್ನ ವಿಚಾರವನ್ನು ತಿಳಿಸಲು ಸಂಪೂರ್ಣವಾದ ಅವಕಾಶ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಪಂಚಾಯಿತರು ನ್ಯಾಯವನ್ನು ಕಲಕಿ ಸಾಕ್ಷಿ ಸಂಬಂಧಗಳಿಂದ ಈ ವ್ಯಾಜ್ಯದ ತತ್ವವು ಇಷ್ಟೇ ಎಂದು ಕಂಡುಕೊಂಡ ಮೇಲೆ ಬೇರೆ ನಾಲ್ಕು ಜನರನ್ನು ಅಪರಾಧಿಗೆ ದಂಡ ವಿಧಿಸುವವಲು ವಾಗಿ ನೇಮಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರು ಹೇಳಿದ ಮಾತಿಗೆ ಎಲ್ಲರೂ ಒಪ್ಪಿ ತಮಗೆ ವಿಧಿಸಿದ ದಂಡಕೊಟ್ಟು ಶುದ್ಧರಾಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ನ್ಯಾಯಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ವಿಚಾರಗಳಿಗೆಲ್ಲಾ ‘ ನ್ಯಾಯಕ್ಕೆ ಕೂತವೆ, ನ್ಯಾಯಕ್ಕೆ ಕರೆಯು ತ್ತಾರೆ, ನ್ಯಾಯೂ ಆಡೋಣ ಬನ್ನಿ ’ ಎಂದು ಹೇಳುವ ವಾಡಿಕೆಯಾಗಿತ್ತು. ಸ್ವಲ್ಪ ಗಟ್ಟಿಗನಾಗಿ ಮಾತಾಡುತ್ತಾ ಕೂತರೆ ಅವನೇನಪ್ಪಾ, ಪಟ್ಟೀಬರೆದುಕೊಂ

ಡು ಕೂತವೇ ಆವನಿಗೆ ನ್ಯಾಯಾಸಿಕ್ಕುವ ತನಕ ಏಳುವಹಾಗಿಲ್ಲ ಅನ್ನುತ್ತಿದ್ದರು. ಮಿತಿಮಾರಿ ತಪ್ಪುಮಾಡಿರುವ ಅಪರಾಧಿಯನ್ನು ನೀನು ಕಟ್ಟೀಮನೆ ಗುರುಮನೆ ಅರಮನೆಗಳಿಗೆ ವಿಧೇಯನೋ ಅವಿಧೇಯನೋ ಎಂದು ಕೇಳುವರು ವಿಧೇಯನೆಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡರೆ ಈ ಮೂರು ನ್ಯಾಯಸ್ಥಾನಗಳಿಗೂ ಅನುಗುಣವಾದ ದಂಡ ತೆರಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿ ಆಯಾಭಾಗವನ್ನು ಹಂಚಿ ಅವರಿಂದ ಶುದ್ಧನಾಗಿದ್ದೀ ಎಂಬ ಅಪ್ಪಣೆಯ ಕಾಗದವನ್ನು ಅಪರಾಧಿಗೆ ಕೊಡಿಸಿ ಕಳುಹಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಹಳ್ಳಿಯ ನ್ಯಾಯಸ್ಥಾನವಾದರೂ ಅದರಲ್ಲಿ ಗುಣ, ಗಂಭೀರ, ನ್ಯಾಯವನ್ನು ಹುಡುಕುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳು ಚೆನ್ನಾಗಿದ್ದವು. ಚಾವಡಿಯ ಮೇಲೆ ಹತ್ತಿ ಕೂತುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಯೋಗ್ಯತೆಯು ಇರಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಅಲ್ಲಿ ಕುಳಿತವರು ಒಂದು ಚಿಟಿಕೆ ಸಶ್ಯ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದರೂ ಹೊರಗೆ ಎದ್ದುಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು. ತಪ್ಪನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಹತ್ತು ಜನಗಳಿಗೆ ಶರಣಾಗತನಾದ ಅಪರಾಧಿಗೆ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ರಿಯಾಯತಿಯೂ ದೊರೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಅಗೌರವವಾದ ಮಾತೇ ಚಾವಡಿಯಮೇಲೆ ಕೇಳಿಬರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಸ್ಥಳದ ಪಂಚಾಯತಿಯು ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ದೇಶದ ಮೇಲೆ ಎಷ್ಟು ನ್ಯಾಯಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು (ಕೋರ್ಟು) ಏರ್ಪಾಟು ಮಾಡಬೇಕಾಗಿತ್ತೋ. ಕೆಲವರು ನಾವು ಅಪರಾಧಿಗಳಲ್ಲ, ಆದ್ದರಿಂದ ದಂಡ ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಹಟ ಹಿಡಿಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಆಗ ಮುಖಂಡರು ಓಹೋ, ಇವರನ್ನು ಸುಮ್ಮನೆ ಬಿಟ್ಟರೆ ಬಾಕಿಯವರೂ ಸಮ್ಮ ಹತೋಟಿಯನ್ನು ಮೀರುತ್ತಾರೆ ಎಂದು ಯೋಚಿಸಿ ಕುಲವಾಡಿಯನ್ನು ಕರೆದು ಸಾರುವುದಕ್ಕೆ ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡುವರು. ಅವನು ರಾತ್ರಿ ಸುಮಾರು ಒಂಬತ್ತು ಘಂಟೆಗೆ ತಮಟೆಯನ್ನು ಕಾಯಿಸಿ ಹೆಗಲಿಗೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಮೊದಲು ನಾಲ್ಕಾರೇಟನ್ನು ಕುಟಿಕಿ, ಆ ಮೇಲೆ ನಿಲ್ಲಿಸಿ “ಎಲಾ ಇಂತವ್ನು ಹತ್ತೊಬ್ಬನ್ನ ಮಾರವ್ನೆ, ಯಾರೂವೆ ಅವನ್ನೊತೇಲಿ ಬಳಕ್ಕೊಜ್ಜಾ ಮಾಡೋಕಾಗ್ನು, ಅವನ್ನೆ ಬಿಂಕಿ ಬಿಸ್ಕೀರೊಡೋಕಾಗ್ನು, ಆಳೂಕಾಳು ಹೋಗೋಕಾಗ್ನು, ಹಂಗೇನಾದ್ರೂ ಮಾಡಿದ್ರೆ ಅವನ್ನೊಡೋ ದಂಡ ನೀವೇಕೊಡ್ಬೇಕಾಯ್ತದೆ. ಸಾರ್ಲಿಲ್ಲ ಅಂದೀರಿಕಂಣ್ಕೈಯ್ಯೊ” ಎಂದು ಅಲ್ಲಲೆ ನಿಂತುಕೊಂಡು ಸಾರುವನು. ಅಲ್ಲಿಂದಾಚೆಗೆ ಅಪರಾಧಿಯಾದ ಅವನು ಒಂಟಿಯಾಗುವನು. ರೈತರು ಸಂಘಜೀವಿಗಳಾದ್ದರಿಂದ ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಸಾರಿಬಿಟ್ಟರೆ ಅಪರಾಧಿಗಳಿಗೆ ಮೂಗು ಜಾಯಿಗಳನ್ನು ಭದ್ರವಾಗಿ ಹಿಡಿದಂತಾಗಿ ಅವರಾಗಿಯೇ ಶರಣಾಗತ

ರಾಗುತ್ತಿದ್ದರು. ರಾಜಿಗೆ ಬಂದರೆ ಮೊದಲು ವಿಧಿಸಿದ ದಂಡವನ್ನೂ ಇಷ್ಟು ದಿನ ತಡಮಾಡಿದ್ದಕ್ಕೆ ಪುನಃ ವಿಧಿಸಿದ ದಂಡವನ್ನೂ ಕೊಡಬೇಕಾಗಿದ್ದಿತು. ಗ್ರಾಮದ ಆಡಳಿತ, ಸಂಚಾಯಿ ಮುಂತಾದುವೆಲ್ಲಾ ರಾತ್ರಿಕಾಲದಲ್ಲೇ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಯಾಕೆಂದರೆ ಹಗಲುಕಾಲದಲ್ಲಿ ರೈತರೆಲ್ಲಾ ಹೊಲ ಗದ್ದೆಗಳ ವ್ಯವಸಾಯಕ್ಕಾಗಿ ಊರಹೊರಗೇ ಇರುತ್ತಿದ್ದರು.

ಒಂದೊಂದು ಸಲ ದಂಡೋಪಾಯವು ಉಗ್ರರೂಪವನ್ನು ತಾಳುತ್ತಿತ್ತು. ಅದನ್ನು ಕೈಕೊಂಡಿರುವುದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಉದಾಹರಣೆ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಒಂದೂರಿನಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನು “ನಿನ್ನಾದಕ್ಕಿದ್ದೆ” ಎಂದು ಹೆಸರನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಊರವರೆಲ್ಲ ಬೆಳಗಾಗಿದ್ದು ಅವನ ಮನೆಯ ಹತ್ತಿರ ನಿಂತುಕೊಂಡು “ನಿನ್ನಾದಕ್ಕಿದ್ದೆ, ಲೋ ನಿನ್ನಾದಕ್ಕಿದ್ದೆ” ಉದ್ಯೋಗಾಮಾಡ್ಬಾರೊ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಕ್ರಮೇಣ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಮಾತಾಡಿಕೊಂಡು ಲೋ, ನಿನ್ನಹೆಸರನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಿಕೊ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಊರು ಬಿಟ್ಟುಹೋಗು ಎಂದರು. ಅದಕ್ಕವನು ಆಯೋ, ನಾನೇನು ಈ ಹೆಸರು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿಲ್ಲ, ಇದನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಬೇಕಾದ್ರೆ ನಮ್ಮ ಗುರುಗಳನ್ನು ಕೇಳೇಕು. ಕೇಳೇಕಾದ್ರೆ ಮುನ್ನೂರು ರೂಪಾಯಿ ಕೊಡಬೇಕು ಎಂದನು. ಗ್ರಾಮಸ್ಥರು ಚಂದಾ ಹಾಕಿಕೊಟ್ಟರು. ಅವನು ಸ್ವಲ್ಪದಿನ ಊರು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಿ ಪುನಃ ಬಂದು ನಮ್ಮ ಗುರುಗಳು ಹೆಸರನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಿ “ನಿನ್ನಮ್ಮಯ್ಯ” ಎಂದಿಟ್ಟವೆ ಎಂದನು. ಹಾಗೂ ಕೆಲವು ದಿನ ಕರೆದರು. ಕೊನೆಗೆ ಬೇಸತ್ತು ಕಾಶೀಕಳ್ಳಿ ದೊಣ್ಣೆಗಳಿಂದ ಎಟು ಕೊಡಲು ನಿನ್ನಮ್ಮಯ್ಯನನ್ನ ಹೆಸರು ಇಂತಾದ್ದು ಎಂದು ನಿಜವಾದ ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳಿದನು. ಆದ್ದರಿಂದ ನಮಗೆ ದಂಡೋಪಾಯವೇ ಒಳ್ಳೆಯದು ಎನ್ನುವವರಿದ್ದರು.

ಗ್ರಾಮಸ್ಥರು ದಂಡದೋಷಗಳಿಂದ ಬಂದ ದುಡ್ಡನ್ನು ಮದ್ದಿಕದ ಹಣ ಎಂದು ಗ್ರಾಮದ ಯಜಮಾನನಲ್ಲಿಟ್ಟು ಅದನ್ನು ದೇವಸ್ಥಾನ ಧರ್ಮಭತ್ತ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟುವುದಕ್ಕೆ ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಸಮ್ಮೂರಿನಲ್ಲಿ ದಂಡದೋಷಗಳ ವರಿವಟ್ಟುಗಳಿಂದ ಬಂದ ರೂಪಾಯಿಗಳಿಂದ ಸೊಗಸಾದ ಒಂದು ರಾಮಮಂದಿರವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿರುವರು. ದಂಡದೋಷಗಳಲ್ಲದೆ ಯಾರಾದರೂ ಮದುವೆ ಮಾಡಿದರೆ ಊರಿಗೆ ಒಂದು ಊಟ ಕೊಡಬೇಕು, ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಗ್ರಾಮದವರು ವಿಧಿಸಿದ ರೂಪಾಯಿ ಕೊಡಬೇಕು. ತಪ್ಪಿದರೆ ಚಾತಿಯಿಂದ ಹೊರಗಿರಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಈ ದುಡ್ಡೂ ಧರ್ಮದ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಸೇರುತ್ತಿತ್ತು.

ಗ್ರಾಮದ ಮುಖಂಡರು ಇಷ್ಟು ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟರೂ ಬಗ್ಗದ ಹಟವಾ
ದಿಯು ಸ್ಥಳದ ಪಂಚಾಯ್ತಿಗೆ ಮೇಲ್ಪಟ್ಟ ನಾಡುಗೌಡನಲ್ಲಿ ತನ್ನ ವಿಚಾರವನ್ನು
ತಿಳಿಸಿ ಗ್ರಾಮಸ್ಥರನ್ನು ಅಪರಾಧಿಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಆ ನಾಡುಗೌ
ಡನು, ನೆರಳು ಮತ್ತು ನೀರಿಗೆ ಅನುಕೂಲವಾದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಬೀಡುಬಿಟ್ಟು ವಾದಿ
ಪ್ರತಿವಾದಿಗಳ ಅರಿಕೆಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ತಾನು ಸ್ವತಃ ತೀರ್ಮಾನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು.
ಸ್ಥಳದ ಪಂಚಾಯತಿಯಲ್ಲಿ ಅಪರಾಧಿಯಾದವನ ಪರವಾಗಿ ಯಾರೂ ಮಾತಾಡು
ವಹಾಗಿಲ್ಲ. ಮಾತಾಡಿದರೆ 'ಓಹೋ ಇಂತಹ ಒಕ್ಕುಳಿಯ ಮನುಷ್ಯರಿಂದಲೇ
ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಏನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆ' ಎಂದು ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಶಿಕ್ಷೆ ವಿಧಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.
ನಾಡುಗೌಡನ ಪಂಚಾಯ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಫರ್ಯಾದಿ ಅಪರಾಧಿಗಳಿಬ್ಬರೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ
ಪರವಾಗಿ ವಾದಿಸುವವರನ್ನು ನೇಮಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಅಧಿಕಾರವಿತ್ತು. ಮೂರು ದಿನ
ನಾಲ್ಕು ದಿನಗಳು ಅಲ್ಲೇ ವಾದವಿವಾದವಾಗಿ ಕಡೆಗೆ ನಾಡುಗೌಡನ ಮಾತೇ ನಿರ್ಣ
ಯವಾಗಿ ಗುಭಯತ್ರರೂ ಅದಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಅದಕ್ಕೂ ವಾರಿದ
ವ್ಯಾಜ್ಯವು ಮೇಲುನಾಡುಗೌಡನಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿತ್ತು. ಆ ಮೇಲುನಾಡು
ಗೌಡನು ನ್ಯಾಯವಿಚಾರಣೆಗೆ ಬಿಟ್ಟದ ತಪ್ಪಲು ಕಾಡಿನಬೈಲು ನದಿಯತೀರ
ಮುಂತಾದ ಕಡೆ ಬೀಡು ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವನ ಮತ್ತು ಅವನ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ
ಬರುವವರ ಖರ್ಚನ್ನು ಫರ್ಯಾದಿಯೇ ವಹಿಸಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ದಿನಕ್ಕೆ ಮೂರು
ಖಂಡುಗ ಅಕ್ಕಿ ಹಾಕಿದರೂ ಸಾಲುತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆ ಕೂಟಕ್ಕೆ ಹೊಗೇಸೊವು
ಎಲೆ ಅಡಿಕೆ ನಶ್ಯ ಸುಣ್ಣ ಮುಂತಾದ ತೆವಲು ಸಾಮಾನುಗಳನ್ನೊದಗಿಸಲು
ಮುನ್ನೂರು ರೂಪಾಯಿಗಳೇ ಕನಿಷ್ಠಪಕ್ಷ. ಅದೂ ನಾಲ್ಕೈದು ದಿನಗಳು ಸಾಗು
ತ್ತಿತ್ತು. ಅಡ್ಡಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಂದ, ಸಾಕ್ಷಿಗಳ ವಿಚಾರಣೆಯಿಂದ, ಗದರಿಸುವಿಕೆಯಿಂದ
ನಾನಾ ಉಪಾಯಗಳಿಂದ ನ್ಯಾಯವನ್ನು ಕಂಡು ಹಿಡಿದು ಮೇಲುನಾಡುಗೌ
ಡನು ಕೊನೆಯ ತೀರ್ಮಾನ ಹೇಳಿಬಿಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಅದಕ್ಕೂ ವಾರಿದವರು
ಸರ್ಕಾರದ ಪಾಲಾಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಮೇಲುನಾಡುಗೌಡನು. ಆಷಾಢ ಶುದ್ಧ ಪ್ರಥ
ಮೈಕಾದತಿಯ ದಿನ ತನ್ನ ಸ್ವಂತ ಖರ್ಚಿನಿಂದ ಎಲ್ಲಾದರೊಂದು ಕಡೆಬೀಡು ಬಿಡುವ
ವಾಡಿಕೆ. ಆಗ ಸ್ಥಳದ ಪಂಚಾಯತಿ, ನಾಡುಗೌಡನ ಪಂಚಾಯತಿಗಳಲ್ಲಿ ತನಗೆ
ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ತೀರ್ಪಾಗಿದ್ದು ತಾವು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ತಪ್ಪಿತಸ್ಥರಲ್ಲ ಎಂದು ಸಂಬಿ
ಧುವ ಬಡವರು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ತಮ್ಮ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಹೇಳಬಹುದು. ನ್ಯಾಯ

ವಿಚಾರಣೆಗೂ ಅವಕಾಶ ಸಿಕ್ಕಿ ತೀರ್ಮಾನವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಆ ದಿನ ನಾಲಕ್ಕಾರು ಸಾವಿರ ಗೌಡಪ್ರಜೆಗಳು ಸೇರುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರಿಗೆಲ್ಲ ನಾಡುಗೌಡನೇ ಪಾತಕ ನೀರುಮುಚ್ಚಿಗೆ ಪಂಚಾಮೃತ ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಯಥೇಷ್ಟವಾಗಿ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಆಗಣ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಬೇಜಾರಾದರೆ ನ್ಯಾಯವಿಚಾರಣೆಯನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ, ಕುಸ್ತಿಗಳು, ಕತ್ತಿ ಪಟ್ಟಾವರಸೆಗಳು, ಕೋಲಾಟಗಳು, ಯಕ್ಷ ಗಾನದ ಆಟಗಳು ಇವುಗಳನ್ನು ಆಡಿಸಿ ಬೇಜಾರು ಕಳೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಸ್ವಭಾವವಾಗಿ ನಕಲಿಗಾರರಾಗಿರುವವರು ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ನಗಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಆಗ ಆ ಸಭೆಯು ಒಬ್ಬ ಮಹಾರಾಜನ ಅಥವಾ ಮಠಾಧಿಪತಿಯ ದೊಡ್ಡ ದರ್ಬಾರಿನಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ಮೇಲು ನಾಡುಗೌಡನ ಸಭೆಯನ್ನು ಸೇರಿಸುವವರು ಊರು ಊರುಗಳ ಜಗಳದವರು ಬಳ್ಳದಲ್ಲಿ ರೂಪಾಯಿ ಅಳೆದುಕೊಂಡು ಪಾಲಾಗುವ ಅಣ್ಣತಮ್ಮಂದಿರು ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಜಮೀನ್ದಾರರು ಇವರೇ ನಿಶೇಷ. ಈ ಸ್ಥಳಪಂಚಾಯತಿ, ನಾಡುಗೌಡನ ಸಭೆ, ಮೇಲುನಾಡುಗೌಡನ ಸಭೆ ಇವುಗಳು ಅನೇಕಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳಿಂದಲೂ ನಡೆದುಬಂದಿವೆ. ಯಾರಿಗೆ ರಾಜ್ಯವಾದರೂ ಹಳ್ಳಿಗಳು ಬದಲಾಯಿಸಲಾರವಾದ್ದರಿಂದ ಅವುಗಳ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳೂ ಅನಾದಿಕಾಲದಿಂದ ಹಾಗೆಯೇ ಬಂದಿರುತ್ತವೆ.

ಹೆಂಗಸು ತನ್ನ ಗಂಡ ಸತ್ತಮೇಲೆ ಭಿನ್ನಜಾತಿಯ ಪುರುಷನಲ್ಲೇ ಆಸಕ್ತಳಾಗಿರುವುದು ಪತ್ತೆಯಾಗಿ ಸಾಕ್ಷಿಗಳೂ ದೊರೆತರೆ ಆಗ ಮುಖಂಡರು ಅವಳನ್ನು ಕರೆಸಿ ಅವನನ್ನೇ ತಾಲೀಕಟ್ಟಿಕೊ, ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ದಂಡ ಕೊಟ್ಟು ಕುಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿಕೊ, ಯಾವುದಕ್ಕೂ ಒಪ್ಪದಿದ್ದರೆ ಜಾತಿಯಿಂದ ತೆಗೆದುಹಾಕುತ್ತೇವೆ ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದರು. ಆಗ ಅವಳು ಕುಲವನ್ನೇ ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿದರೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಪುರೋಹಿತರನ್ನು ಕರೆಸಿ ಹವನ ಹೋಮಗಳಾದ ಮೇಲೆ ಪಂಚಗವ್ಯವನ್ನು ಅವಳ ಮೇಲೆ ಪ್ರೋಕ್ಷಿಸಿ ಹೊಟ್ಟೆಗೂ ಕುಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅನಂತರ ಬೆಳ್ಳಿಯಸೂಜಿ, ಚಿನ್ನದಸೂಜಿ ಪಂಚಲೋಹದ ಸೂಜಿಗಳನ್ನು ಕಾಯಿಸಿ ಅವಳ ನಾಲಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಅಡ್ಡಲಾಗಿ ಮೂರು ಬರೆ ಉದ್ದವಾಗಿ ಮೂರು ಬರೆ ಹಾಕಿ ಬಾಯಿಯ ಹೊರಗೆ ಸುತ್ತಲೂ ಮುಖದ ಮೇಲೆ ಮೂರು ಬರೆ ಎಳೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಅನಂತರ ಅವರ ಜನಗಳಿಗೆ ಅಡಿಗೆ ಮಾಡಿಸಿ ಅವಳೇ ನಾಲಕ್ಕಾರು ಜನ ಮುಖಂಡರಿಗೆ ಒಡಿಸಬೇಕು. ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಬಡಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಧೂಪಾ

ರತಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಸಭೆಗೆಲ್ಲಾ ಬೆಳಗಿ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿದ ಮೇಲೆ ಅವಳು ಶುದ್ಧ ಳಾಗುತ್ತಿದ್ದಳು. ಕೀಳುಜಾತಿಯವರನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡರೆ ಕುಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸು ತ್ತಲೇ ಇರಲಿಲ್ಲ.

ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ನಮ್ಮೂರ ರೈತರು ಒಂದು ಹಿಡಿತದಿಂದ ಊರನ್ನು ಆಳುತ್ತಿ ದ್ದರು. ಯಾರೊಬ್ಬರೂ ಕೆಟ್ಟ ಕೆಲಸ ಮಾಡಲು ಅಂಜುತ್ತಿದ್ದರು. ಸಾಕ್ಷಿಗಳಿ ಲ್ಲದ ವ್ಯಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಬೆಲೆಯು ಕಮ್ಮಿಯಾಗಿತ್ತು. ಗೌಡಪ್ರಜೆಗಳಲ್ಲಿ ಗಂಗಡಿಕಾರ ಗೌಡ, ಈಡಿಗೌಡ, ಉಸ್ವಾರಗೌಡ, ಕುಡೇಸಾಲು ಒಕ್ಕಲಿಗ, ಬೆಳ್ಳಾಳು ಒಕ್ಕ ಲಿಗ, ಸಪ್ಪೇ (ಮಾಂಸ ವರ್ಜಿತ) ಒಕ್ಕಲಿಗ ಮುಂತಾದ ಭೇದಗಳಿದ್ದವು. ನಮ್ಮೂ ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದವರೆಲ್ಲ ಗಂಗಡಿಕಾರ ಒಕ್ಕಲಿಗರೇ ಆಗಿದ್ದರು. ಸಪ್ಪೇ ಒಕ್ಕಲಿಗರನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಇವರೇ ಉಳಿದ ಗೌಡಜಾತಿಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ. ಇವರಲ್ಲಿ ಹನುಮಂತರಾ ಯನ ಒಕ್ಕಲು, ತಿರುಪತಿ ವೆಂಕಟರಮಣಸ್ವಾಮಿಯ ಒಕ್ಕಲು, ಸಂಜುಂಡೇಶ್ವರ ಸ್ವಾಮಿ ಒಕ್ಕಲು, ಭೈರವನ ಒಕ್ಕಲು ಇತ್ಯಾದಿ ಒಳಗುಂಪುಗಳಿದ್ದವು. ಒಬ್ಬ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಪುರುಷನಿಂದ ಅವರ ಮಕ್ಕಳು ಮೊಮ್ಮಕ್ಕಳುಗಳನ್ನು ಇಂತವರ ತೆಂಡೆ ವಟಾರ, ಪಟ್ಟಡೆ ಎಂಬುದಾಗಿ ಕರೆಯುವ ವಾಡಿಕೆ. ಒಂದು ವಟಾರದಿಂದ ಇನ್ನೊಂದು ವಟಾರಕ್ಕೆ ಕೊಡುವಳಿ ತರುವಳಿ (ಹೆಣ್ಣು ಕೊಡುವುದು ತರುವುದು) ಉಂಟು. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಟಾರಕ್ಕೂ ಒಂದೊಂದು ಹೆಣ್ಣು ದೇವರುಂಟು. ಬಾಚ್ಚಳ್ಳಮ್ಮ, ಕಿಕ್ಕೇರಮ್ಮ, ಹೊನ್ನಾಲದಮ್ಮ, ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿ ಇತ್ಯಾದಿ ಒಂದೇ ಗಂಡುದೇವರ ಒಕ್ಕಲಾಗಿದ್ದರೂ ಹೆಣ್ಣುದೇವರು ಬೇರೆಬೇರೆಯಾಗಿದ್ದರೆ ಸೆಂಟು ಮಾಡುವುದುಂಟು. ಸೂರಾರು ಮೈಲಿ ಆಚೆ ಇದ್ದು ಅಲ್ಲಿಯವರು ಒಂದೇ ಗಂಡು ಹೆಣ್ಣುದೇವರುಗಳ ಒಕ್ಕಲಾಗಿದ್ದರೆ ಅವರೂ ಒಂದೇ ತೆಂಡೆಯವರೆಂದೇ ತಿಳಿದು ಸೆಂಟುಮಾಡಲು ಇಷ್ಟಪಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಕೆಲವರು ನೀರು ಅಡ್ಡಲಾಗಿ ಹರಿಯುತ್ತಿದ್ದು ಆಚೆ ದೇಶದವರು ಸೂರಾರು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಬಳಿಕೆ ಮಾಡದಿದ್ದರೆ ಅಂತಹಕಡೆ ತರಬಹುದು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಬಹಳವಾಗಿ ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ಮೈಲಿಗಳ ಆಚೆಗೆ ಕೊಡುವುದು ತರುವುದೇ ಅಸರೂಪ. ಗಂಡು ಹೆಣ್ಣುಗಳ ಜಾತಕಾನುಕೂಲ (ಹೆಸರುಬಲ) ವನ್ನು ಕೇಳುವಾಗ ದೇವರುಗಳಿಗೂ ಪರಸ್ಪರ ಹೊಂದಿಕೆಯನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದರು.

ಧರ್ಮದಕೆಲಸ.

ನಮ್ಮ ಮಹಾರಾಜರ ವರ್ಧಂತಿಯಾದಿನ ತಪ್ಪದೆ ತೋವು (ಮರಗಳ ಗುಂಪು) ನಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಸಾಲುಮರ, ಕೆರೆ ಕಟ್ಟಿ, ಸೋಪಾನಗಳನ್ನು ಆಗಾಗ್ಗೆ ಏರ್ಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಒಬ್ಬನು ಹೊಸದಾಗಿ ಮನೆಕಟ್ಟಿ ಹಂಚರ ಹರಡುವಾಗ ಮನೆಗೊಬ್ಬರುಹೋಗಿ ಬಂದುಗಳಿಗೆಯೊಳಗಾಗಿ ಆ ಕೆಲಸವನ್ನು ಪೂರೈಸಿಬರುವ ವಾಡಿಕೆಯಿತ್ತು. ಐಶ್ವರ್ಯವುಹೆಚ್ಚಿದಂತೆ ಗುಡಿಗೆೋಪುರಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸುವುದು. ಬಡವರಮದುವೆಗಳಿಗೆ ಸಹಾಯಮಾಡುವುದು ದೇವಸ್ಥಾನಗಳಿಗೆ ಜಮೀನು ದತ್ತಿ ಬಿಡುವುದು ಮುಂತಾದ ಧರ್ಮಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಒಂದು ಆಲೇ ಮನೆ (ಕಬ್ಬಿನಗಾಣ) ಕಟ್ಟಿದರೆ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದವರು ಕಬ್ಬಿನಹಾಲುಕುಡಿದು ಬಿಸಿ ಬೆಲ್ಲ ಕಾಕಂಬಿಗಳನ್ನು ತಿಂದು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಬ್ಬಿನಬಲ್ಲೆ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಹೋದರೆ ಯಜಮಾನನಿಗೆ ಬಲುಸಂತೋಷ

ಬೇಟೆ

ನಮ್ಮೂರಿಗೆ ಹತ್ತಿರವಾಗಿಯೇ ಪೂರ್ವದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಹೇಮಗಿರಿಬೆಟ್ಟ, ಬೆಳ್ಳಿ ಬೆಟ್ಟ, ಹುಂಜನಗುಡ್ಡ, ಕಾಕನಗುಡ್ಡ, ಕುರುಚಲುಗಿಡ ಮುಂತಾದುವುಗಳಿದ್ದು ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಡುಹಂದಿ, ಜಿಂಕೆ, ಕಿರುಬ, (ಕೆಲವುಸಲ ಚಿರತೆಯೂ ಸಿಕ್ಕುವುದುಂಟು) ಮುಂತಾದ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಸೇರಿಕೊಂಡಿದ್ದವು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ನಮ್ಮ ರೈತರಿಗೆ ಬೇಟೆಯ ಆಟವು ಬಲುಹಿತಕಾರಿಯಾಗಿದೆ. ಆ ಮೃಗಗಳು ಹಗಲು ಸುಮ್ಮನಿದ್ದು ರಾತ್ರಿಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹೊಲ ಗದ್ದೆಗಳ ಪೈರುಗಳನ್ನು ಹಾಳುಮಾಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಅದರ ಕಾಟವನ್ನು ತಪ್ಪಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ಒಂದೊಂದು ಬಲೆ, ಒಂದೊಂದು ಈಟಿಯನ್ನು ಮನೆಯೊಳಗೆ ತೂಗುಹಾಕಿಕೊಂಡೇ ಇರುತ್ತಿದ್ದರು. ಯಾರಾದರೊಬ್ಬರು ತಮ್ಮ ಹೊಲಗಳಲ್ಲಿರುವ ಹಂದಿಗಳ ಹೆಜ್ಜೆಗುರು ತನ್ನ ನೋಡಿ ಓಹೋ ಹಂದಿಗಳು ಬಂದಿವೆ, ಅಸ್ವಾರ ಹಂದಿಗಳು ಬಂದಿವೆಯೆಂದು ಊರೊಳಗೆಲ್ಲಾ ಗುಲ್ಲೆಬಿಡುವರು. ಗ್ರಾಮದ ಮುಖಂಡರು ಕುಲವಾಡಿ

ಯನ್ನು ಕರೆಸಿ ಬೇಟೆಗಾಗಿ ಸಾರೆಂದು ಹೇಳುವರು. ಅವನು ತಮಟೆಯನ್ನು ಹೊಡೆದು “ಎಲ್ಲಾ ರಾತ್ರಿಗೆ ಮನೊಂದಾಳು ಬಲೆ, ಈಟಿ, ಬುತ್ತಿ ತಗೊಂಡು ಬಂದು ಹಸ್ತಂತ್ರಾಯ್ನ ಗುಡೀಲಿ ಮಲ್ಗಿದ್ದು ಹೊತ್ತಾರೆ ಕೋಳಕ್ಕೋಗೋಹೊತ್ತೆ ಗಿಡ್ಡ ಬೇಟೋಗ್ಗೇಕು. ಬರಿದೈ ನಾಕಾಣಿ ದಂಡಾಕೊಡ್ಡೇಕು ಸಾರ್ಲಿಲ್ಲಾ ಅಂದೀರತ್ತಾಣ್ಣೆಯೋ.....” ಎಂದು ಊರಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಸಾರುವನು. ಬೇಟೆಗಾಗಿ ಮನೆಗೆ ಬಂದಾಳಿನಂತೆ ಹೊರಡುವರು. ಮನೆಯೊಳಗೆ ಹೆಂಗಸರು ರಾಗಿರೊಟ್ಟಿ ಗಳನ್ನು ತಟ್ಟಿ ಚಟಣಿ ಅರೆದು ಹಾಕಿ ಬುತ್ತಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಡುವರು. ಗಂಡಾಳು ಬಲೆ, ಈಟಿ, ದೊಣ್ಣೆ, ಬುತ್ತಿ ಸಹಿತ ದೇವರ ಗುಡಿಗೆ ಬಂದು ಮಲಗುವರು. ಕೋಳಿ ಕೂಗುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಪಟೇಲನು ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಕೂಗಿ ಎಳಿಸಿ ದೇವರಿಗೆ ಹಣ್ಣು ಕಾಯಿ ಮಾಡಿಸಿ (ಪೂಜೆ ಮಾಡಿಸಿ) ನಮ್ಮಪ್ಪಾ, ಬೇಟೆ ಸಿಕ್ಕುವಂತೆ ಮಾಡು ಎಂದು ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುವನು. ತಮಟೆ ಕೊಂಬುಗಳ ಧ್ವನಿಯಾಗುವುದು ಎಲ್ಲರೂ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದ ತಪ್ಪಲಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಬಲೆ ಒಡ್ಡುವ ಜಾಗವನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸಿ ಸುರಿಸುತ್ತಾರೆ. ತನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲಿಲ್ಲದ ಆಳು ಬೇರೆ ಊರಿನಿಂದ ಎರವಲಾಗಿ ತಂದಿದ್ದ ಸುರಿಸುವ ನಡೆದ ಹಂದೀಬೇಟೆಗೆ ನೋಡಲು ನಾವೂ ಹೋಗಿದ್ದೆವು. ಒಂದು ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡ ಜಾಗಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಮೊಟೆಯಂತೆ ಕಟ್ಟಿದ್ದ ಬಲೆಯನ್ನು ಜಿಗ್ಗಿ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೆವು. ಅದು ಮುನ್ನೂರು ಗಜ ದೂರವಾಯಿತು. ಅನಂತರ ಒಲೆಯ ಕೆಳಗಡೆ ಆ ಅಂಚು ಆ ಅಂಚುಗಳ ತುದಿಯಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿರುವ ಬಗ್ಗಿ ಹಗ್ಗವನ್ನು ಹತ್ತಿತ್ತು ಮಾರು ದೂರಕ್ಕೆ ಎಳೆದು ಭಂಡೆಗಳಿಗೂ ಕುರುಚಲು ಗಿಡದ ಬುಡಗಳಿಗೂ ಕಟ್ಟಿದರು. ಆಣೆ ಯಿಂದ (ಕತ್ತರಿಯಂತೆ ಸೇರಿಸಿರುವ ಬಿದರಿನ ದೊಣ್ಣೆಗಳು) ಬಲೆಯ ತುದಿಯನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕೆ ಎತ್ತಿದರು. ಒಂದು ನಿಮಿಷದಲ್ಲಿ ಬಲೆಯ ಗೋಡೆಯು ನಿಂತಿತು, ಒಡನೆ ಹನ್ನೆರಡು ಜನ ಧೈರ್ಯಶಾಲಿಗಳು ಬಲೆಯನ್ನು ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ಬಿಟ್ಟು ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿಕ್ಕೆಗೆ ಒಲೆಗಿದುರಾಗಿ ಹತ್ತುಮಾರು ದೂರದಲ್ಲಿ ಕೂತರು. ಇವರಿಗೆ ಉಳಿಮಾಳೆಂದು ಹೆಸರು. ಅವರಿಗೆ ಹಿಂದೆ ಹತ್ತುಮಾರು ದೂರದಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟೇ ಜನ ಅಟ್ಟಿಳಿಯಾಳುಗಳು ಕೂತರು. ಬಲೆಯ ಈಕಡೆ ತುದಿ ಆಕಡೆ ತುದಿಯಿಂದ ಆರ ಎಳೆಗಳ ಮಾರಿಗೆ ಒಬ್ಬರಂತೆ ಅಂಚೆಯಾಳುಗಳು ಒಂದು ವೈಲನ್ನು ಉದ್ದಕ್ಕೂ ಹೊತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಅವರನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಮೃತ್ಯುವು ಹಂದಿಯನ್ನು ಸುಂಗಲು ನೀಡಿದ ಕೈಗಳಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದರು. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ಕುರುಚಲು ಗಿಡವನ್ನು ಮರೆಮಾಡಿ

ಕೊಂಡರು. ಈಟಿಯನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡರು. ಬೆನ್ನಿಗೆ ಕಟ್ಟಿದ ರೊಟ್ಟಿ
ಯು ಗುರಾಣಿಯಂತಿತ್ತು. ಉಳಿದವರು ಎದುರು ಬಿಟ್ಟದಮೇಲೆ ಹೋಗಿ
ಕೊಂಬು ತಮಟೆಯ ಧ್ವನಿ ಹಾಹೂ ಎಂಬ ಧ್ವನಿಗಳಿಂದ ತಲೆಕೂಗನ್ನು (ದೊಡ್ಡ
ಗದ್ದಲ). ಆರಂಭಿಸಿದರು. ದೊಣ್ಣೆಗಳಿಂದ ಪೊದೆಗಳನ್ನು ಬಡಿದರು, ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು
ಎಸೂ ಕಾಣಿಸಲಿಲ್ಲ. ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಕಳೆಯಿತು, ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದ ಹಾಗೆ ಕೆಂಧೂಳಿ
ದ್ದಿತು ತಲೆ ಕೂಗಿನವರು ಹೊ ಹೊ ಹೊ ಹಂದಿ ಎದ್ದದೆ, ಹಂದಿ ಹಂದಿ ಎಂದು
ಕೂಗಿದರು. ಹಂದಿಯು ಬಲುಕೋಪದಿಂದ ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಅದು ಬರುವ ಝಾರಿ
ಗೆ ಗುಂಡಾದ ಕಲ್ಲುಗಳು ಕಟಕಟನೆ ಪುಟ ನೆಗೆಯುತ್ತಿದ್ದವು. ಪೊದೆಗಳೆಲ್ಲಾ ಪುಡಿ
ಪುಡಿ. ಕೆಂಧೂಳು ಎರಡಾಳುದ್ದದ ಮೇಲೆ ವ್ಯಾಪಿಸಿತು. ಹೆಗಲಮೇಲಿದ್ದ ಕೂದ
ಲುಗಳು ದಬ್ಬಳಗಳನ್ನು ನೆಟ್ಟಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದವು, ಭೂಮಿಯು ಗಡಗಡನೆ ನಡು
ಗುತ್ತಿತ್ತು. ಆ ಹಂದಿಯು ಘುರುಘುರು ಎಂಬ ನಿಟ್ಟುಸುರೂ ಕೆಂಪಾದ ಕಣ್ಣಿನ
ಗಂಭೀರವೂ ಓರೆಯೂ ಆದ ನೋಟವೂ, ಸುರಳಿಸುತ್ತಿಕೊಂಡ ಬಿಳಿದಾದ
ಕೋರೆಯೂ ಮರದ ಮೇಲಿದ್ದ ನಮಗೆ “ಆದ ವರಾಹಸ್ವಾಮಿಯು ಇನ್ನೆಷ್ಟು
ಭಯಂಕರನಾಗಿದ್ದಪ್ಪ !” ಅನ್ನಿಸುವಂತಿತ್ತು. ಹಂದಿಯು ಅಡ್ಡದಾರಿ ಹಿಡಿದು
ಒಲಗಡೆಗೆ ತಿರುಗಿತು, ಹತ್ತಿರದ ಗಿಡದಮರೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಅಂಚೆಯಾಳು
ಕೈಲಿದ್ದ ಸೊಪ್ಪಿನ ಕಸಸರಿಕೆಯಿಂದ ನೆಲವನ್ನು ತಟ್ಟಿದನು. ಹಂದಿಯು ಆ ದಾರಿ
ಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಎಡಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿತು. ಅಲ್ಲಿಯೂ ಸದ್ದಾಯಿತು, ಹಂದಿಯು ಬಾವಿ
ಯಲ್ಲಿ ಬೀಳುವ ಕಲ್ಲಿನಂತೆ ಬಲೆಯ ಸಮಾಪಕ್ಕೆ ಬಂದಿತು. ಮುಂದಿರುವ ಬಲೆ
ಯನ್ನು ಸೀಳಿಬಡಬೇಕೆಂದು ಮೂತಿಯನ್ನು ಮುಂದೂಡಿ ಬಲೆಯಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿ
ಕೊಂಡಿತು ಆದರೂ ಬಡದೆ ಬಲೆಯನ್ನು ಕತ್ತಿನಿಂದಲೇ ಅಳ್ಯಾಡಿಸಿತು ಆ
ವೇಗಕ್ಕೆ ಬಲೆಯನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿದಿದ್ದ ಮಣಿಯು ಚಿಣ್ಣನೆ ಹಾರಿ ಸಮಗ್ರಬಲೆ
ಯು ಹಂದಿಯ ಮೇಲೆ ಬಿತ್ತು, ಅಷ್ಟರಲ್ಲೇ ಉಳಿಯಾಳುಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನು ತನ್ನ
ಈಟಿಯಿಂದ ಕೊಡೆದು ಹಂದಿಯನ್ನು ಮೆಟ್ಟಿಹಿಡಿದನು. ಅಟ್ಟುಳಿಯಾಳುಗಳು
ಹೊಡೆ ಹೊಡೆ ಬಡಬೇಡ ಎಂದು ಧೈರ್ಯ ಹೇಳುತ್ತಾ ಹಿಂದಿನಿಂದ ಬಂದರು.
ಎಲ್ಲರೂ ಸೇರಿ ಭತ್ತ ಕುಟ್ಟುವ ಒನಕೆಗಳಂತಿದ್ದ ಈಟಿಗಳಿಂದ ತಿವಿದರು.

ಅವರವರ ಬಲೆಗಳನ್ನು ಅವರವರು ಮಡಿಸಿ ಹೊತ್ತುಕೊಂಡರು. ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ
ಅರ್ಧಘಂಟೆಯೊಳಗಾಗಿ ಆಗಿಹೋಯಿತು. ಹಂದಿಯ ಬೆನ್ನಿನ ಭೀಮಕ್ಕೆ (ದಪ್ಪನರ)

ಮೂರು ಈಟಿಯನ್ನು ಸೆರೆದು ಆರು ಜನರು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡರು. ಊರೊಳಗೆ ಕೊಂಬು ತಮಟೆ ಸಹಿತ ಮೆರೆವಣಿಗೆಯಾಯಿತು, ಮೊದಲಿಟ್ಟಿಯವನಿಗೆ ಎರಡು ಸಾಲು (ಮಾಂಸ) ವರಮಾನ ಬಂತಂತೆ.

ಬೇಟೆಗೆ ಹೋದಾಗ ಬಲೆಯನ್ನು ತಾರದಿದ್ದರೆ ಮಾಂಸದ ಭಾಗಾಂಶವು ಸ್ವಲ್ಪ ಕಮ್ಮಿ, ಮುದುಕರಾಗಿ ಬೇಟೆಗೆ ಬಾರದೆ ತಮ್ಮ ಮನೆಯ ಒಲೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಕಳುಹಿಸಿದ್ದರೆ ಅವರಿಗೂ ಬಂದುಸಾಲು ಸಲ್ಲುತ್ತಿತ್ತು. ಕೆಲವು ಸಲ ಬೇಟೆಗೆ ಹೋದರೆ ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ದಿನಗಳಾದರೂ ಬರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ, ಬೇಟೆಯಾಗದಿದ್ದರೆ ಯಾರೋತಡೆಕಟ್ಟಿರುವರು ಅದನ್ನು ಬಿಡಿಸಬೇಕೆಂದು ಮಂತ್ರವಾದಿಯ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಆ ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ನೆರವೇರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ತಲೆಕೂಗಿನವರೂ ಅಂಚೆಯಾಳುಗಳೂ ಸರಿಯಾಗಿ ಕೆಲಸಮಾಡಿ ಬಲೆಯಬಳಿಗೆ ತಂದ ಹಂದಿಯನ್ನಾಗಲಿ ಇನ್ನಾವ ಬೇಟೆಯನ್ನಾಗಲಿ ಉಳಿಯಾಳು ಅಥವಾ ಅಟ್ಟುಳಿಯಾಳು ಬಿಟ್ಟುಬಿಟ್ಟರೆ ಅವರನ್ನು ಎಲ್ಲರೂ ವಾಚಾಪುಗೋಚರವಾಗಿ ಬೈದು ಅಲ್ಲೇ ಪಂಚಾಯಿತಿಮಾಡಿ ಮೃಗದ ಬಿಲೆಯನ್ನು ಅಂದಾಜಿನಮೇಲೆ ಕಟ್ಟಿ ಆ ದುಡ್ಡನ್ನು ಉಳಿಯಾಳು ಅಥವಾ ಯಾರು ಬಿಟ್ಟರೋ ಅವರು ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಂಚೆಯಾಳುಗಳು ಬಿಟ್ಟರೆ ಅವರಿಗೂ ಇದೇಗತಿ. ಬೇಟೆಯು ಸಿಕ್ಕಿದರೆ- ಸಿಸಾಯಿ. ಬಿಟ್ಟರೆ- ಭಿಕಾರ ಎನ್ನುವರು. ಬೇಟೆಯಾಗದಿದ್ದರೆ ಊರಿಗೆ ಆಳುಗಳು ಬಂದದ್ದೇ ಸತ್ತೆಯಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಶ್ರಾವಣಮಾಸದಲ್ಲಿ ಬೇಟೆಯನ್ನು ನಿಷೇಧಿಸಿದ್ದರು. ಈ ಬೇಟೆಗೆ ರಾಜಬೇಟೆ, ಎಂದು ಹೆಸರು ನದಿಯಲ್ಲಿ ಗಾಣಹಾಕಿ ಮಾನಿನ ಬೇಟೆಯಾಡುವುದುವಾಡಿಕೆ, ಬಲೆಯನ್ನು ಜೀಸಿ ಮಾನುಹಿಡಿದರೆ ಲೊ ಬೆಸ್ತ. ಲೊ ಬೋಯಿ ಎಂದು ಅವನನ್ನು ಅವಮಾನಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ವಿರಾಮವಾದಾಗ ಸಣ್ಣ ಬಲೆಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡುಹೋಗಿ ನಾಲ್ಕಾರು ಜನರು ಮೊಲದಬೇಟೆಯಾಡುವರು. ಊರೊಟ್ಟಿಗೆ- ಮೊಲದ- ಬೇಟೆಗೆ ಹೋಗುವುದೂ ಉಂಟು, ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಏಶೇಷಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ದೇವಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಸಂದಾದೀಪ (ಅಖಂಡಲ ದೀಪ) ಇರಿಸಿದರೆ ಆಗಯಾರೂ ಆ ದೀಪದವಾಯಿದೆ ಇರುವತನಕ ಮಾಂಸಾದಿಗಳನ್ನು ಮುಟ್ಟುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಮೆಣಸಿನಕಾಯನ್ನೂ ಸಹ ಊರಹೊರಗೆ ಮುಟ್ಟುಕೊಂಡು ಬಂದು ಖಾರ ಅರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು ಬಾಯಿಚಸಲದವರು ಏನಾದರೂ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ತಿಂದದ್ದು ಸತ್ತೆಯಾದರೆ ಸಂದಾದೀಪದ ಖರ್ಚನ್ನೆಲ್ಲಾ ಅವನೊ

ಬೃಹದೇ ದಂಡವಾಗಿ ತೆರಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಜಿಂಕೆಗಳನ್ನು ಋಷಿಮೃಗವೆಂದು ತಿನ್ನುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ, ನವಿಲುಗಳು ಹೇರಳವಾಗಿದ್ದವು. ಆದರೆ ಸರ್ಕಾರಿನಿರ್ಬಂಧವಿದ್ದುದರಿಂದ ಕಂಡೂಕಾಣದಂತೆ--|

ರಂಗದಹಬ್ಬ- (ಸುಗ್ಗಿಯಕುಣಿತ)

ಮಾಘ ಬಹುಳದಶಮೀಹೊತ್ತಿಗೆ ಶಿವರಾತ್ರಿಗೆಮುಂದಾಗಿ ರಂಗಕುಣಿಯವನ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಕರಕು (ಬೆಳಕಿಗಾಗಿ ಹಾಕುವ ಅಗ್ನಿ) ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದರು. ಚೈತ್ರ ಮಾಸ ಮುಗಿಯುವವರೆಗೂ ವಿರಾಮವಾದವರುಹೋಗಿ ಕಾಲಿಗೆಗೆಜ್ಜೆಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ರಂಗಕುಣಿಯುವರು. ಹೊಲೆಯರು- ರಂಗದಹಬ್ಬ ಮುಗಿಯುವವರೆಗೆ ಪ್ರತಿದಿನವೂ ರಾತ್ರಿಯಹೊತ್ತು- ಯಾರುಬರಲಿ ಒರದೇಇರಲಿ. ತಮ್ಮ ಮಾಮೂಲಿನಂತೆ ಕಬ್ಬಿನತರಗು, ಈಜಲ ಬಣಗರಿ, ಸೋಗೆ, ಇವುಗಳಿಂದ, ಬೆಳಕುಮಾಡೇ ತೀರಬೇಕು. ರಂಗದಹಬ್ಬವು ಚೈತ್ರ ಬಹುಳ ಅಮವಾಸ್ಯೆಗೆ ನಾಲ್ಕುದಿನ ಮುಂಚೆ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು, ಅಳಿಯದೇವರುಗಳು ನಂಟರು ಇಷ್ಟರು ಎಲ್ಲರೂ ಬರುವರು. ರಂಗಸ್ಥಳದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಕಲ್ಲುಕಂಭಗಳ ಮೇಲೆ ಐದು ಅಂತಸ್ತಿನ ಒಂದು ತೇರನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಅದರೊಳಗೆ ಆಂಜನೇಯಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ಕೂರಿಸುವರು. ಸುತ್ತಲ ಹಳ್ಳಿಯವರಿಗೆಲ್ಲಾ ಗ್ರಾಮದ ಮುಖಂಡರು ಕಾಗದ ಬರೆದು ಸುಗ್ಗಿಕುಣಿತಕ್ಕಾಗಿ ಕರೆಸಿಕೊಳ್ಳುವರು, ಅವರೂ ತಂಡತಂಡವಾಗಿ ಎಲ್ಲರೂ ಹೊಸವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ ತಲೆಗೆ ಮಲ್ಲಿಗೆಮೊಗ್ಗು ಮುಡಿದು ತಾಂಬೂಲಹಾಕಿಕೊಂಡು, ಸಂತೋಷದಿಂದ ತಮಟೆಸದ್ದಿಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಪಾದವಿನ್ಯಾಸಮಾಡುತ್ತಾ ರಂಗಕುಣಿಯುವರು. ಪದೇಪದೇ ಎಡಗೈಯ್ಯಿನವಸ್ತ್ರವನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕೆ ಎತ್ತಿ “ ಆಲಣ್ಣ ಆಲೋಹೋಹೋಕ್ಕ ” ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದರು. ಸುಮಾರು ಅರ್ಧರಾತ್ರಿಯವರೆಗೂ ಕುಣಿದನಂತರ ಅದ್ಭುತವಾದ ನಕಲಿಗಳು ಬಂದು ವಿರಾಮಕೊಡುವುವು. ನಕಲಿಗಳಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮದೋಷಗಳನ್ನೂ ಮುಖಂಡರ ರೀತಿನೀತಿಗಳನ್ನೂ ಅವರಂತಹ ನಡೆನುಡಿಗಳಿಂದ ಜನರಮುಂದಿಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಭತ್ತತುಂಬುವ ಕೊಮ್ಮೆಗಳನ್ನು ಮದ್ದಲೆಯೆಂದೂ ಬಿದರುಬೊಂಬುಗಳನ್ನು ಬಿಲ್ಲುಗಳೆಂದೂ ತರುತ್ತಿದ್ದರು. ಕಡೆಯದಿನ ಹಗಲು ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಯಕ್ಷಗಾನ ಆಟವೂ, ಗಾರುಡಿಗರ ಆಟ, ದೊಂಬರ ಆಟದ ಅನುಕರಣವೂ ಜೋಗಿಯವೇಷ ಕೊರವಂಜಿಯವೇಷಗಳೂ ದಾಸಯ್ಯನ ವೇಷವೂ ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ರಂಗಕುಣಿದು ಸ್ವಲ್ಪಬೇಜಾ

ರಾದರೆ ಕೋಲಾಟ ಆಡುತ್ತಿದ್ದರು-ಅವರಿಗೆ ಪಾನಕ ಪಂಚಾಮೃತಗಳನ್ನು ತಿನ್ನಲು ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು ಅವರವುಗಳನ್ನುಮೆದ್ದು- ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಜೊತೆಗಾರರೊಡನೆ ಮುಂದಿನ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಂಡು ಕೋಲಾಟವನ್ನು ನಿಸ್ಸಂಕೋಚ ಮತ್ತು ಸರನೋತ್ಸಾಹದಿಂದ ಆಡುತ್ತಿದ್ದರು, ಹಿಂದಲಿನವರು ಮಾಡಿರುವ ಕವನಗಳು ಮುಗಿದುಹೋದರೆ ತಾವೇ ಹೊಸಹೊಸದಾಗಿ ಅಲ್ಲೇ ಕವನಗಳನ್ನು ಗತ್ತಿಗೆಸರಿ ಯಾಗಿ ಹೇಳಿಮುತ್ತಿದ್ದರು. ರಂಗದಜೀವಿಯಲ್ಲಿ ಎರಡು ಅಳಿವೈಯ್ಯನ ಗುಂಡು ಗಳಿದ್ದವು ಒಂದು ಸಣ್ಣದು ಇನ್ನೊಂದು ಅದಕ್ಕೆ ಸ್ವಲ್ಪದೊಡ್ಡದು, ಆ ವರ್ಷ ಹೊಸದಾಗಿ ನಮ್ಮೂರಿಗೆ ಅಳಿಯಂದರಾಗಿ ಬಂದಿರುವವರು ಆ ಗುಂಡುಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿ ಮಂಡಿಯಮೇಲಿಟ್ಟು ಕೊಂಡು ಅನಂತರ ಅಲ್ಲಿಂದಹೆಗಲ ಮೇಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಎದ್ದು ಸರಿಯಾಗಿನಿಂತು ಹಿಂಭಾಗಕ್ಕೆ ಎಸೆಯಬೇಕು. ಇಲ್ಲದೆಹೋದರೆ ಸಪ್ಪೆ ಅಳಿವೈಯ್ಯ, ಎಂದು ನಮ್ಮೂರ ಹುಡುಗರು ಗೇಲಿನಾಡಿಬಿಡುತ್ತಿದ್ದರು,

ಕೋಲಾಟದ ಪದ್ಯಗಳು (ಕಡಾಂಬೆ ತಿಪ್ಪೇಗೌಡರಿಂದ)

೧

ಕೋಲೇಕೋಲೇ ಕೋಲು ಕೋಲಣ್ಣ ಕೋಲೆ | ಕೋಲೇಕೋಲೇ ಕೋಲು
ಕೋಲಣ್ಣ ಕೋಲೆ || ಹೊತ್ತಾಂತೆ ಎದ್ದೂ ಯಾರಾಂ ರಸೆನದೇವು | ಕಲ್ಲಾ ಕಾವೇರೀ
ಕಪ್ಪಿನೀಯಕೋಲೆ || ಕಲ್ಲಾ ಕಾವೇರೀ ಕಪ್ಪೀಯಬಸ್ವಣ್ಣ | ಹೊತ್ತಾಂತೆ ಎದ್ದೂ
ಸೆನದೇವುಕೋಲೆ || ಕೋಲೇ || ಪ || ಹತ್ತೂಸಾವಿರ್ದದ್ದ ಎತ್ತಿನೈಲೇರೊಂಡು |
ಮತ್ತೇಸಾವಿರವಾಕ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದೂ || ಆರೂಸಾವಿರ್ದದ್ದಹೋರೀ ಮೇಲೇರೊಂಡು
|| ಬಂದೀವಿ ಬಾರೊ ಬಸ್ವಣ್ಣ ಸಾಭೈ || ಕೋಲೆ || ಕೋಲೀನೈಲೊಬ್ಬಾಬಸ್ವಣ್ಣ
ಕೂತ್ತೊಂಡು | ಲಾಲೀಸಿಪದವ್ವ ಬರೊಂಡ ಕೋಲೆ || ಚಿಕ್ಕಾಚಿಕ್ಕಾಕೋಲ
ಚಿಕ್ಕಾಬಂದೀತುಂಬಿ | ಚಿತ್ತಾರದಾ ಕೀಲು ಸಡಿಲಾವುಕೋಲೆ || ಅವರಾಡಿ ಇವ
ರಾಡಿ ತೋಳಾಡಿ ಭುಜವಾಡಿ | ನಾಗಾರಸೆಡೆಯಂತೆ ನಡುವಾಡಿಕೋಲೆ ನಾಗಾ
ರಹೆಡ್ಯಂತೆನಡ್ವಾಡಿಕೋಲೆ || ನಮ್ಮುಟ್ಟಿನಿನಾಡಿಡಣ್ಣ ಲೊಣ್ಣಕೋಲೆ | ಕೋಲಾ
ಬಿಡ್ತೀವೀಲಾಲಿಸಿಕೇಳಯ್ಯ || ಹಣ್ಣಾಯ ಹೆಡ್ಗೇಹೆಗ್ಗಲ್ಲಿ ಕೋಲೆ | ಹಣ್ಣಾಯ
ಹೆಡ್ಗೇ ಹೊತ್ತೊಂಡೂಹೋಗಿ || ಮತ್ತೆರಾತ್ರೀಗೆ ಬರೀವಿಕೋಲೆ | ಕೋಲಾಬಿ
ಡ್ವಾರೆಂದು ಶಿಟ್ಟುಮಾಡಲಿಬ್ಯಾಡ || ನಿನ್ನಾಣೆಕೋಲಾಬಿಡ್ತೀವಿ|| ಕೋಲೇ||ಪ||೧||

ವೀಡೈ | ವೀಡೈ || ವೀಧತ್ತ (ಮುಕ್ಕಾಯ)

ತಂದನೋತಾನಾನಿ, ತಂದನೋತಾನಾನಿ. ತಾನುತಂದನುತಂದೆ, ನಾನಿತಂದ
ನುತಾನಿ, ತಾನುತಂದನುತಂದೆ, ಶಿವ್ವಿಗೆ ಶರಣೊ || ಪ || ಕಟಿಕಟೀಕಲ್ಲೂರು,
ಬಿಡಗಿನಾಬೇಲೂರು, ಹಿಂದೆತಾವಿರಗೇರೆ, ಮುಂದೆತಾವಿರಗೇರೆಕಲ್ಲೇಶಲಿಂಗಾಗಿ
ಮಲ್ಲೇಶಲಿಂಗಾಗಿ, ಕಡೂರು ರಾಮಪ್ಪ, ಒಡ್ಡತೇಂಗಿನಕಾಯಿ, ಓಟಿಯಾತೆಗ್ಗಾ
ವು, ಅಂದಚಂದಕೆ ಮೂರು, ಪಟ್ಟಿಯಾತೆಗೆದವರು, ಪಟ್ಟಣದಮನಸ್ವಾಮಿ,
ಪಾದಕೇಬಿದ್ಯವರು, ಅರಿತೋರಿಗೆ ಮತ್ತೆ, ಮರೆತೋರಿಗೆದೇವ, ಮತಿಕೋಡೊ
ಮಾದೇವ, ಸತಿಕೋಡೊಸಾದೇವ, ವಿದ್ಯೇವಕಲಿಸಯ್ಯ, ಹಿರೆಯೋರ ಕೂಡಾ,
ನೆರೆಸಿದ್ದಾರೊಟ್ಟಿಗೆಬಿದ್ದಂತೆ (ಬಿರ್ತಾಂತೆ) ಶರಣೋ || ತಂದನೋ || ಪ ||
ಹೇಳಿದಾನಾಗಣ್ಣ, ಕೇಳಿದಾನಿಂಗಣ್ಣ, ಕೋಟೀಲಿಟ್ಟವರಲ್ಲೊ, ಭೇಟಿಯಾತಕ್ಕೊಂ
ಡು ತಂದಾರು ತಾನಾನಿ, ತಲೆಗಾಳು ಬಿದ್ದಾವು, ಮುಂದಕ್ಕೆ ಹೋಗುವಾಗ,
ನಾಗಾರಿನುಡಿದಾವು, ಸವಪತ್ತುನುಡಿದಾವು, ಬೇಗತಿರಗೀಬೇಗ, ಬೇಗತಿರಗೀ
ಬೇಗ, ಬೇಗ ಚುಂಚನಗಲ್ಲ, ಶ್ರೀಪಟ್ಟಕಾಟ್ಟಾರು, ಕಟ್ಟುಬಾರೋಶರಣು-ಕಟ್ಟು
ಬಾರೋಶರಣು || ತಂದನೊ || ಜಗಜಗನೆವಡೆಯಲೊ, ಜಗದಪಟ್ಟಿಡೆಯಲೊ,
ಅರಮನೇ ಒಳಗೊಬ್ಬ ಧೂರೆಮಗಾಕುಂತನ್ನೆ, ಪನ್ನೀರಕೊಳದಲ್ಲಿ, ಸ್ನಾನವಾ
ಮಾಡನ್ನೆ, ನಲವತ್ತಹೊನ್ನಿನಾ, ನಾಮವಾ ಇಟ್ಟನ್ನೆ, ಅಚ್ಚಗಂಬೀಯುಳ್ಳ,
ಹಚ್ಚಡವಹೊದ್ದನ್ನೆ, ಪಚ್ಚಗಂಬೀಯಾ ಪಾಗಾನೆ ಸುತ್ತನ್ನೆ, ಹೊನ್ನಭಂಗಾರವ
ನ್ನೊಳಗೆತಾನಿಟ್ಟವನೆ, ಮುದ್ರೆಯುಂಗುರವನ್ನು ಕಯ್ಯಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟವನೆ, ಪಟ್ಟಣದ
ಮಹಸ್ವಾಮಿ ಪಾದಕೇ ಬಿದ್ಯವನೆ || ತಂದನೊ || ಮೂಡಾಲತಂಗಾಳಿ ಬೀಸೀ
ತೊಂದ್ಕುದೈಬಾಲ, ಮಿಸ್ಕೀತೊಂದ್ಕುದೈಬಾಲ, ಓಹೋಹೊ ಪೇಟ್ದೊರು, ಚೀಟಿ
ಚಲ್ಲಣದೋರು ಪೇಟರೂವಾಲದೋರು ಕಾದವ್ರೆ ಮಹವೀರ, ಎಳೆಯಕೋಗಿಲೆ
ಬಣ್ಣ ಕವಚವಾತೊಟ್ಟುನೀನು, ಎದುರಾಗಿ ದಂಡೀಗೆ, ಎದ್ದುಬಾರೊಸ್ವಾಮಿ,
ಎದ್ದು ಬಾರೊ || ತಂದನೋ || ದಂಡೀಗೆ ಎದುರಾಗಿ, ಎದ್ದುಬಂದಲ್ಲೊಸ್ವಾಮಿ
ಸಿದ್ಧಮಲ್ಲಿಗೆ ರಾಜು, ನಾ, ನ್ಹ್ಯಾಂಗಿಮರಾಳೊ ನಿನ್ನ, ಪಂತದಲಿ ಗೆದ್ದವನೆ,
ಪಗಡೆರಣಶೂರನೆ, ಹ್ಯಾಗೆಮರೆಯಲೊ ನಿನ್ನ, ನಾ, ನ್ಹ್ಯಾಗೆ ಮರೆಯಲೋ
ದೇವ || ತಂದನೋ ||

(ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೂ ಸುಮ್ಮನೆ ಕೋಲು ಮತ್ತು ತಾಳ ಝಲ್ಲರಿಗಳನ್ನು
ಲಯಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಸದ್ದುಮಾಡುತ್ತಾ ನಿಂತಲ್ಲೇ ನಿಂತಿರುವರು. ಮುಂದಕ್ಕೆ

ಪದ್ಮದಂತೆ ಚಕ್ರದಂತೆ ಕೋಟಿಯಂತೆ ಸೈನಿಕರಂತೆ ವ್ರೂಹಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿಕೊಂಡು,
ಬಬ್ಬರ ಕೈಯಲ್ಲಿರುವ ಕೋಲಿಗೆ ಇನ್ನೊಬ್ಬರು ಟಕ್ಕಿ ಹೊಡೆಯುತ್ತಾ ಹಾಡುವರು)

ಶರಣುಶರಣು ಅಯ್ಯಗಣನಾಯ್ಕಾ | ನಮ್ಮ ಕರುಣದಿಂದಲಿ ಕಾಯೊಗಣ
ನಾಯ್ಕಾ || ಎಳ್ಳೊಡೆ ಜೇಸುತುಪ್ಪ ಗಣನಾಯ್ಕಾ | ನಮಗೆವಿದ್ಯೇವ ಕಲಿಸಯ್ಯ
ಗಣನಾಯ್ಕಾ || ನಿಮಗೆ ಕಳೇ ಅಡ್ಡೆ ಚಿಗ್ರೆಲೆ ಗಣನಾಯ್ಕಾ | ನಿಮ್ಮೆ ಗೊನೆಮೇಗ್ಗ
ಬಾಳೇಹಣ್ಣು ಗಣನಾಯ್ಕಾ || ನಿಮ್ಮೆ ವಡ್ಡೆ ತಂಗಿನಕಾಯಿಗಣನಾಯ್ಕಾ | ನಿಮ್ಮೆ ಕರ್ಮ
ರಸಾಂಬ್ರಾಣಿಗಣನಾಯ್ಕಾ || ನಿಮ್ಮೆ ಮರಾ ಮಲ್ಲಿಗೆಬಾಜಿ ಗಣನಾಯ್ಕಾ | ನಿಮ್ಮೆ
ಕೊಂಬೇಮೇಗ್ಗ ಸಿಂಬೇಹಣ್ಣು ಗಣನಾಯ್ಕಾ || ನಿಮ್ಮೆ ಒಪ್ಪತ್ತಿಸ್ತಿವವೂಜಿ ಗಣನಾ
ಯ್ಕಾ | ಎಮ್ಮ ಕರುಣದಿಂದಲಿ ಕಾಯೊ ಗಣನಾಯ್ಕಾ || ವೀಧೈ ವೀಧೈ ವೀಧತ್ತಾ ||

೪

ಮೊದಲು ನೆನೆದೇನು ಸೋಮೇಶ ಲಿಂಗಾನ ಸೊಬಗೀಲಿ ಮಂಡಾನ ಬಿನ
ವಣ್ಣನಾ | ಬಿನಕ ನಿಮ್ಮವ್ವಾಗೆ ಬೆಳ್ಳೀಯಶಿವದಾರ ಕುಣಿಕಾಲುಚವಲೀ ಕೊನೆ
ಮುಟೇಯೋ || ಎಳ್ಳೋಲದಲ್ಲಿರ್ದೊ ದೊಳ್ಳೊಟ್ಟಿಬೆನ್ನಣ್ಣ ಎಳ್ಳುವುಂಡೀಗೆ ಎಲೆ
ದುಪ್ಪಾ | ಎಳ್ಳು ಉಂಡೀಗೆ ಎಲೆದುಪ್ಪತಂದಿವ್ವ ಎಳ್ಳೋಟುಮತಿಯಾ ಕೊಡು
ನಮಾಗೇ || ಉದ್ದೇಸ್ಸೊಲ್ಲಲ್ಲಿರ್ದೊ ಮುದ್ದೇನ ಬೆನವಣ್ಣ ಇದ್ದಷ್ಟುಮತಿಯಾ
ಕೊಡುನಾಮಾಗೆ | ಕಡ್ಡೇಯೊಲ್ಲಲ್ಲಿರ್ದೊ ಕಡ್ಡೊಟ್ಟಿಬೆನವಣ್ಣ ಕಂಡೋಟುಮತಿ
ಯಾಕೊಡುನಾಮಾಗೇ || ಮೊದಲಾಲು ನೆನೆದೇನು || ಪ ||

೫

ಎಲ್ಲವನೋ ತೀವನಲ್ಲವನೋ ಸ್ವಾಮೆಲ್ಲವನೋ ಗುರುವೆಲ್ಲವನೋ |
ಅಲ್ಲವನಿಲ್ಲವಾನೆಲ್ಲವಾನೋ ಸ್ವಾಮೆಲ್ಲವಾನೋ ಗೂರೂವೆಲ್ಲವನೋ ||
ಅನ್ನದಾನೀತಿದ್ದ ಎಲ್ಲವನೋ ಒಳ್ಳೆ ಆದೀಚುಂಚನಗೀರಿ ಎಲ್ಲವನೋ | ಅರೆಮೇಲೆ
ಅಂದಾಸಿ ಎಲ್ಲವನೋ ಒಳ್ಳೆಗಿರಿಮೇಲೆ ಭೈರೂವ ಎಲ್ಲವಾನೋ || ಕೋಡೂಗ
ಲ್ಲಿನ ಒಡೆಯ ಎಲ್ಲವನೋ ಒಳ್ಳೆಚೇಣೂರುಕಂಪಯ್ಯ ಎಲ್ಲವನೋ | ಮೂರೂ
ನಾಮದ (ತ್ರಿಶೂಲ) ಒಡೆಯ ಎಲ್ಲವನೋ ಒಳ್ಳೆನವಿಲೂಗರೀಕಂತೆ ಎಲ್ಲವನೋ |
ಖಂಡಾಗವೇಭೂತಿಧರಸೋನು ಎಲ್ಲೊ ಮರುಗಾಮಲ್ಲಿಗೆ ಜಾಜಿ ಎಲ್ಲವನೋ
ಎಲ್ಲವನೋ ಶಿವನೆಲ್ಲವನೋ || ವೀಧೈ ವೀಧೈ ವೀಧತ್ತಾ || ಪ ||

೬

ನಿಲ್ಲೊ ನಿಲ್ಲ ಯ್ಯರಾಜ ನಿಜವಾನಾವೇನುಬಲ್ಲೊ ಮಲ್ಲಿಗೆಹಾರಗಳೆಲ್ಲೋ
ನಿಲ್ಲಯ್ಯ ರಾಜ | ಕೇರಿಕೇರಿತಿರ್ದೊ ತಿದ್ದಿ ಭಾರಿಕಿನಿಸುಡ್ಸೊತಿದ್ದಿ ನಮ್ಮಾಕೇರಿ

ಗ್ರಾಹಕಬರಲಿಲ್ಲವೊ ನಿಲ್ಲಯ್ಯರಾಜ || ನಮ್ಮ ಕೇರಗೊಂದರ್ಸೀನು ಕರ್ಯಕಂಪುಗದ್ದೆ
ಹೂಡಿ ಗಂಧಪೀಳ್ಯ ತಂದುಕೊಡ್ತೆವೊ ನಿಲ್ಲಯ್ಯರಾಜ | ಗಂಧಾನಾದ್ರಧರ್ಸೀ
ಕೊಳ್ಳಿ ವೀಳ್ಯಾನಾದ್ರಮೆದ್ದೂಕೊಳ್ಳಿ | ಬಂದಾಕಾರ್ಯ ಹೇಳಿಹೋಗಯ್ಯಾ ||
ನಿಲ್ಲಯ್ಯ | ಆಗದೋನೆ ಭೋಗದೋನೆ ನಾಗರಾನಡ್ಕಟ್ಟಿನೋನೆ ! ಕೋಗಿಲ್ಲಾ
ಗೆ ಕೂಗುತ್ತೀಯಲ್ಲೋ ನಿಲ್ಲಯ್ಯರಾಜ ||

೭

ಚಂಡಾಡಿರೂ ಚಂಡಟ್ಟಾಡಿರೂ ನಮ್ಮ ಚಂದುಳ್ಳಿರಾಮಾನಕೊಂಡಾ
ಡಿರೋ | ಹೊತ್ತುಟ್ಟೇದ್ದಂಗೆ ಮತ್ತುಟ್ಟಿದಾರಾಮ ಮುತ್ತಿನತೂರಾಯಹಿ
ಡ್ಕೊಂಡು || ಧೂರಗೊಳಿಗೂಲೂಪ ಕಳಿಸಾನುರಾಮಣ್ಣ ಧೂರೆಗಾಳಾಮುಂ
ದಿಳ್ಳಾಕುದ್ರೇಯ | ಮಲ್ಲಿಗೆಹೂವ್ವಾ ಕೂದೂಮಾಲೇಕಟ್ಟಿ ಧೂರಗೊಳಿಗೂಲೂಪ
ಕಳಿಸಾನುರಾಮಣ್ಣ || ಆಚೆ ಈಚೆಯಾತೋಟಾದನುಡುವೇ ಗಂಧಾದಶ್ರೀವನದ
ಬಯಲಲ್ಲಿರಾಮ | ಚಂಡೂಬಂದಾವೆ ಕೊಂಡ್ಕೊಳ್ಳಿಹರಿಯವ್ವ ಚಂಡಿಲಿ ಹೊರಗೇ
ಹೋಗ್ತಾನೆರಾಮ || ಒಲೆಬಂದಾವೆ ಕೊಂಡ್ಕೊಳ್ಳಿಹರಿಯವ್ವ ದಾಳೀಹೋಗ್ತಾನೆ
ಮುದ್ದೂರಾಮಣ್ಣ | ಊರಿನಾಮುಂದೊಂದು ಹೂವ್ವಿನಾಗಿದದಾಡಿ ಹೂಡಿ
ದಾರಾಮಣ್ಣ ಹರಿಚಂಡಾ || ಹೂಡೀರಾಮಣ್ಣ ಹರಿಚಂಡಾಡೂವಾಗ ಚಿಕ್ಕವ್ವರಥ
ವಾನಿಲ್ಲಿದಾಳೂ | ಶಿರಿಯಾನೂತಲ್ಲೆಲ್ಲ ಶರಗೊಡ್ಡಿಬೇಡ್ತಿಲ್ಲ ಅರ್ಮನೆಗೇಹೋಗಿಬ
ರ್ತಿದ್ದ ಸೋದರಾದೋರೂಧರ್ಮಾಕ್ಯಧಾರೇಯ ಎರ್ದಾರಂತೇ ಕಾಣೊ ||ಚಂ||

೮

ಬಾರ್ಹನುಮಾ ಮುದ್ದು ಧೀರ್ಹನುಮಾ ಲಂಕೇಯಸುಟ್ಟಾಕರಿಹನುಮಾ |
ಲಂಕೇಲ್ಲ ನೂವಾನಸಂಪತ್ತನೋಡೀರೊ ಸಂಪೀಗೆಮರವ್ವ ವರ್ಮವ್ವೇ | ಬಾರ್ಹ
ನುಮಾ || ಪ || ಉದ್ದಾನಿಹನುಮಯ್ಯ ಬುದ್ಧಿಲಿಸಮನ್ಯಾರು ಎದ್ದೂಹಾರಿದ
ನೂಗಗನಾಕ್ಕೆ | ಎದ್ದೂಹಾರಿದಗಗನಾಕ್ಕೆ ಲಂಕೇಸುಟ್ಟು ಬಗ್ಗೀರಾಮರಿಗೇ ಶರ
ಣೇಂದ || ಅಂಗಂಗಡಿಸುಟ್ಟ ಅಂಗಾಡಿಮಾಳಿಗೆಸುಟ್ಟ ಅಂದಾಕೆ ರಾವಣನ ಎಳೆ
ಮಾಸೆ | ಆಯಾಕೆ ರಾವಣನ ಎಳೆಮಾಸೆ ಗಡ್ಡವಸುಟ್ಟ ಬಾಗೀರಾಮರಿಗೇ ಶರ
ಣೇಂದ | ಹನುಮಾಹಗ್ಗ ವತಂದ ಗರುಡಾಳಪಿಲ್ಲಿಯತಂದ ನಿಂಬೀವನಾದಲ್ಲಿಶರ
ಯಿರೂವಾ || ನಿಂಬೀವನಲ್ಲಿಶರೆಯಿರ್ದಸೀತಮೆ ಉಂಗೂರಾತಂದಾಹನುಮಯ್ಯ ||
ಬಾರ್ಹನುಮಾ || ಹನುಮಾನೆಂಬೋನೂಚಿಕ್ಕೋನು ದೊಡ್ಡೋನು ಕೋಗುಂಟಿ

ಮೇಲೇಕೊನೆನಾಮಾ | ಕೋಗುಂಟಿಮೇಲೇಕೊನೆನಾಮಾ ಇಕ್ಕೊಂಡು ಚುಕ್ಕಿ
(ನಕ್ಕತ್ರ) ಬೆಳ್ಳಾಲ್ಲಿ ಹೊರಟಾಹನುಮಾ | ಹಗಲುಹಂದೀಬೇಟೆ ಇರ್ಬಗಿಡಗ
ನ್ನೇಟೆ ಸಲೆಬೇಟೆಗಾರಾಹನುಮಯ್ಯ | ಆನೆತೋರಕೆಂಡಾಬಂದು ಆತುರಸಿಬೀಳು
ವಾಗ | ಆಗಯಾರು ಲಂಕೆಯನ್ನು ಸುಡುವೋರು | ಒಂಟಿತೋರಕೆಂಡಾಬಂದು
ಮಂಟಿಕೊಂಡು ಬೀಳುವಾಗ ಮತ್ತೆಯಾರು ಲಂಕೆಯನ್ನು ಸುಡುವೋರು ? ಕುದ್ರೆ
ತೋರಕೆಂಡಾಬಂದು ಕುಸ್ಪಳಿಸಿ ಉಯ್ಯೊವಾಗ ಆಗ ಯಾರು ಲಂಕೆಯನ್ನು
ಸುಡುವೋರು | ಆಗಯಾರು ಲಂಕೆಯನ್ನು ಸುಡುವಾರು ರಾನಾರಹೆಚ್ಚಿನಾಭಂಟಿ
ಹನುಮಯ್ಯ | ಮಗ್ಗೀಹ್ನುಡ್ಡೆಹೊದ್ದು ಮರಿಕುದ್ರೆಮೇಲೇರಿ ಲಗ್ಗೀಕೋಟಿಂದಾ
ಬರುವೋನೆ | ಲಗ್ಗೀಕೋಟಿಂದಾ ಬರುವಾ ಹನುಮಯ್ಯ ಮಗ್ಗೊ ಬಾಡ್ಯಾವೋ
ಬಿಸ್ಸೀಗೆ || ಬಾರ್ಡನುಮಾ || ವೀಧೈ | ವೀಧೈ | ವೀಧತ್ತ ||

೯

ತಂದನೋತಾನೊಂದರುಳೊಬಾಳ ಅರುಳೊಮರುಳೊಂದುರುಳೊಜಾಣ |
ಗದ್ದೀಗೆಬಿಟ್ಟು ಎದ್ವಾರೊಕೆಂಗಪ್ಪ ಇದ್ದಾರೆಸಿಮ್ಮಾ ಶಿವನಾಣೆ || ಇದ್ದಾರೆ
ಸಿಮ್ಮಾಶಿವನಾಣೆ ಶಿವರಾತ್ರಿ ಮಗ್ಗು ತಂದಿನ್ನೀ ಮುಡಿಬಾರೊ || ತಂ || ಪ ||
ಮಗ್ಗಲ್ಲವೆಂದೊಮುಗ್ಗ ಹೋಗಲುಬ್ಯಾಡ ಮಗ್ಗು ಈರಣ್ಣನ ಮಾನೇದೊಜಾಣ |
ಮಗ್ಗು ಈರಣ್ಣನಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮಲ್ಲಿಗೆ ಜಾಬೀಗಳರಳೀಘಮಘಮಿಸುವವೊ ||
ಹೂವಿಲ್ಲವೆಂದೊ ನೀಹೋಗಾಬೇಡಾ ಹೂವ್ವರಳೀ ಬಾಯಾಬಿಡುತಾವೊಜಾಣ |
ಎಳ್ಳೊಹೊಲ್ವಾಗೆ ಎಳೆಟಗರಾಸಾಕಿ ಎಳೆಗೆಂಪಕೆಂಗಪ್ಪೆ ಮೊಕ್ಕು ನ್ನೊಜಾಣ | ಎಳ
ಗೀನಕೆಂಗಪ್ಪಮಕಮುನ್ನಮಾಡ್ಕೊಂಡುನಲ್ಲ ರಾದುರ್ದಕ್ಕೆ ಹೊರಬಾನುಜಾಣ ||
ಸಾಲ್ವಿ ಪ್ಪೇಮದಾರ್ನೆರ್ದಲ್ಲಿ ಹೊರಬಂಥಾ ಕೆಂಗಪ್ಪಹಸ್ಸೆಂದುಕುದ್ರೆಯಿಂದಿಳ್ಳಾ|ತಂ|
ಸಣ್ಣ ಚಾಡೀತಾಹಾಸೀದಕೆಂಗಪ್ಪ ಅಲ್ಲಿ ಮಾಡ್ಯಾನೂಮುಖಿದ್ರೆ || ಎಳೊಮಂದೀ
ಅಲ್ಲಿ ಸೊಳೀರುಕ್ಕೈಯ್ಯಾ ಕಟ್ಟಿ ಎನಂದಾರು ಗೌಡಯ್ಯಕಾಣೆ | ಹಳ್ಳೀಕಾರಾನಲ್ಲ
ದಿಳ್ಳೀಗಾಡಾನಲ್ಲ ಭದ್ರಾಚಿಕ್ಕವ್ವನ ಮಗಕಾಣೆ || ತಂ || ಪ || ಭದ್ರಾಚಿಕ್ಕವ್ವಾ
ಸಮಗನಾದರೇನಾಯ್ತು ಹೋಗೋಣಬಾರೇಮನ್ನೇಜಾಣೆ | ಅರ್ಮನೆ ಹೋಗಾ
ಕೆನಾವೇಗಬಂದೀವಿ ಹಿಂದೆಬರ್ತಾರೆಹಿರೆಯೋರುಜಾಣ | ಹಿಂದೇಬರುವಂಥಾಹಿರಿ
ಯೋರುಬ್ಯಾಡ ಸೊಳೀದಂಡಾವಾತೆಗ್ಗಾರುಕುಲದಲ್ಲಿ | ಗಂಧಾದುಂಡೇಕೊಳ್ಳೊ
ಗಾಬಿಸ್ಪರ್ಣೀಕೊಳ್ಳೊ ಅಂದುಳ್ಳಿಮಕ್ಕಳಾಕೊಳ್ಳೊಜಾಣ | ಕಣ್ಣಪ್ಪಕೊಳ್ಳೊ

ಕಸ್ಮೂರೀಭರಣೇ ಬ್ಯಾಡಾತಿಸಂಗಾಬ್ಯಾಡ್ವೋಜಾಣ | ಬೇಡಾರುನಮ್ಮಾ ಬೆಡ್ಗ ರೀ
ಯಾರು ಕೆಂಗಾಬಾರೆಂದೂಸೆರಗೆಳಾದಾರೂ || ತಂ || ಪ || ತೋಟಾಕೆಹೋಗದೀ
ರೊತಾಟ್ಟಿತ್ತೀರಿದ್ವಾರು ತೋಟಾದಾಹೂವ್ಲೀತಲೆತುಂಬೊಜಾಣ | ತೋಟಾದಹೂ
ವ್ಲೀತಲೆತುಂಬಿಕೆಂಗಪ್ಪ ವೂಟಾದ್ಡಂಬಲವಾಮರ್ಮಾನುಜಾಣ | ತೋಟಾದಕಡಕಾ
ಲ (ಹಿಕ್ಕಲು) ದಾಟೋದುತಡವೇನೊ ನೀಟಾಗಬರುವೋಗರ್ವೀಯೊಜಾಣ|ನೀಟಾ
ಗಿಬರ್ವೋಗರ್ತಿಹೆಣ್ಣಿ ನಮೇಲೆ ಮಾತೂಬರ್ವೋದುತಡ್ವೇನೊಜಾಣ || ತಂ || ಪ ||
ಸೂಳೆಮಲ್ಲಿಯಾಸೂರಲಾ ಮಲ್ಲಿಗೆ ಜಾಣಕೆಂಗಪ್ಪಾನಾಮನೂ ಪೆಕಾಣೊ |
ಜಾಣಕೆಂಗಪ್ಪಾಮಲ್ಲೋಮಂಚದಮೇಲೆ ತಾಳೇಯಹೂವ್ವೀನತಲೆದಿಂಬೋ ||
ಹತ್ತೂಕಾಲೇಣೀಮುತ್ತೀನಾಚೇಣಿ ಮತ್ಯಾರಿಗೆ ಹೂವ್ವ ಕೂಯ್ತಾಯೊನೀನು |
ನನ್ನೂ ರಕಳಾಬ್ಯಾಡಾರಾಹುಡ್ಗೀಯತೋರಾದತುರ್ಪೀಗೆ ಕುಯ್ತಾಯಜಾಣ||ಪ||

|| ವೀಧೈ | ವೀಧೈ | ವೀಧತ್ತ ||

೧೦

ಹರನ ನೆನೆದೇವೋಜಗದಾ ಗುರುವನೆ ನೆನೆದೇವೋ | ವೀರಜುಂಜನಂತೇಸ್ವಾ
ಮಾಶಿವನನೆಂದೇವೋ ಜಗದಾಗುರು.....|| ಪ || ಹೊಕ್ಕಳಗಂಟಿ ಹುಲಿಯಚರ್ಮ
ಧರಿಸಿದ್ದ ರನಾ ಧೀರಧರ್ವೀದ್ವಾರನಾ | ಹೆಚ್ಚಿ ದೋರಹಲ್ಲ ಮುರ್ರೊಪಟ್ಟಿದಬ್ಬೋ
ನೂಪಟ್ಟಿದಬ್ಬಿಮುತ್ತಿನನ್ನರ ಅಪ್ಪಾಧರ್ವೀದ|ಅವ್ನು ಗೆಜ್ಜೆಕಾಲು ನೀಲಿನಾಮಮೈಗೆ
ಧರಸೀದಾ|ಕೋಲುಕೋಲೇಕೋಲೇ ಕೋಲುಕೋಲೇಕೋಲೇ ||ಅವ್ನು ಯಲವಾ
ನೂರು ಚಲ್ಪರಾಯಸ್ವಾಮಿಸಂಜೀವಾ ದೇವಸ್ವಾಮಿಸಂಜೀವಾ | ಬಿಳಿಯಕುದ್ರೆ
ನೇರಿಭೂಪ ಮೆಳೆಯಾಸೇರಿದಾ ಧೀರಮೆಳೆಯಸೇರಿದಾ | ಅವ್ನು ಸಿಡಿದುವೊಡೆದು
ಚಿತ್ರಕಲ್ಲಾ ದುರ್ಗಸೇರಿದಾ| ಕೋಲುಕೋಲೇಕೋಲೇ ಹಗಲೆಚುಕ್ಕಿದಗಲಕ್ಕಣ್ಣ ದಗ
ಲತೋರಿದಾ ಅವ್ನು ಸುಂಡನೂರಗೊಂಡಿಬಳ್ಳಿ ದಂಡನೆಡ್ವಿದಾ | ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಮಾಗು
ಡಿಸ್ವಾಮಿ ಆನೆತ್ತೋದಾ ಧೀರ ಒಂದುಆನೆ ತನ್ನಿದಾ | ಅವನು ಆನೆಮೇಲೆಚಂದ್ರ
ಗಾವಿದಾಳನೆಡ್ವಿದಾ ದಾಳನೆಡ್ವಿದಾಕಂಚಿನ್ನಹಳೆನುಡ್ವಿದಾ | ಅವನುಸುಂಡನೂರ
ಗೊಂದಿವಳಗೆದುಡನೆಡ್ವಿದಾ | ಕೋಲೇಕೋಲೇಕೋಲು....|| ಅವನು ಅಪ್ಪಮಕ್ಕ
ಳೆಂಬೊಸುದ್ದಿ ಏತ್ತಿಮರ್ಸಿದಾ ಧೀರಪಗ್ಗಿ ನಾಡಿದಾ | ಅವನುತಾಯಿಮಕ್ಕಳೆಂಬೋ
ಸುದ್ದಿ ತೋರಿಮರ್ಸಿದಾ ಧೀರಲೆತ್ತನಾಡಿದಾ | ಕೋಲೇರನ್ನ ದಕೋಲೆ ಚಿನ್ನದಕೋ
ಲೇ ಕೋಲುಮೇಲೆ ಮಧುರಚಂದ್ರಮೇಲುಕೋಲಿನಾ ||

ಅರಸನೂರ ಮನೆಯಮುಂದೆ ಶ್ರೀಯದೇವಿ ಗುಡಿಯಕಟ್ಟ ಪರಿಸರೀಂದ ಹರೈ
ಕೋಡೆ ಚಂಗಿಯಲ್ಲಮ್ಮಾ | ಹಿಂದಲ್ಲ ನವಕರೆದನಣ್ಣ ನಂದಿದುರ್ಗಸೇರ್ದನಣ್ಣ ಮುಂ
ದೆಹೋಗಿ ಮುರಗಿನಸ್ವಾಮಿ ವರವಬೇಡಿದಾ || ಸೀರೈದಬಾಗಿಲಿತಂಕ ಶೀಗೇಬೇಲಿ
ಕೊಯ್ಸಿದಾ ಭೂಪ ಶೀಗೆ || ದಂಡಕಡಿದು ಕೋಟಿಹಾರಿ ಹಣವಕಿತ್ತು ಜಗಲಿಹಾಕಿ
ನೂರೊಂದಾಡಿ ಕೋಟಿಬೆಳ್ಳಿ ದಂಡನೆಡ್ಸಿದಾ | ಕೊಟ್ಟಕತ್ತಿ ಕೈಲಲ್ಲಿಡಿದು ನೆಟ್ಟಕತ್ತಿ
ಬಗಲಲ್ಲಿಕ್ಕಿ ಎಡೈ ಬಲೈ ಕಟ್ಟಿದರಣ್ಣ ಎರ್ಡೆರ್ಡಾಯುಧ್ವಾ || ಅರಸನೂರ || ಪ ||
ಮೋಡಮಂಜುನಾವೇಡ್ಡಂಗೆ ಮಲ್ಲಾ ಡಿಸ್ತೇನಿಕ್ಕಿಡ್ಡಂಗೆ ಹೋಗಿಮುತ್ತಿ ಮೈಸೂ
ಕ್ಕಿಲ್ಲೇವಾ || ಅಪ್ಪನಾ ತಾಕೇಳದೇನೆ ಎಪ್ಪತ್ತಾನೆವ್ರಡಂಡಾಕಡ್ಡ ತಕ್ಕೊಬೇಕೆಂದಾ
ಚಾಚಂಗಿದುರ್ಗ | ತುರೈರಿಗೆಲ್ಲಾ ಗುಲ್ಲದರಂಗು ಮಡೈರಪ್ಪನಕಾವೀರಂಗು ಚಾಡಿ
ಸುಳ್ಳುಮಾಡಿದರಣ್ಣ ಜವದೋರೈಬೇಲಿ | ಅವರಕೇಳಿ ಇವ್ರಕೇಳಿ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪಚಿನು
ಮಾಯಿಕೇಳಿ ಎದ್ದುಬನ್ನಿ ರಣ್ಣ ರಾತ್ರಿಹೆದ್ದನ್ನೇಟೆಗೇ | ಚಿತ್ರಕಲ್ಲು ದುರ್ಗಾದಾಗಿ
ಕಂಚಿನಾಡ್ಕು ನಾಡಾಕೇಳಿ ಪಂಚಗುಂಡೈ ಪರ್ಮಾದಾರ ದಂಡಕೂಡಿದಾ || ಅರಸ ||

ವೀಧತ್ತ | ತಗಧಿತ್ತ | ತಗತಗಧಿತ್ತ | ಬಂತಗಧಿತ್ತ | ಧಿತ್ತೋಂಧಿತ್ತ |
ಚಪ್ಪದ್ವಟ್ಟಿಲೊಸ್ವಾಸೋಸೊ ಉಸ್ವಾಹುಡುಗಿಧಪ್ಪದೊಲೊಳ್ಳೂ | ನೆಪ್ಪಿರ
ಲಣ್ಣ ನೆಲೆಯಿರಲಣ್ಣ || ವೀಧತ್ತ || ಪ || ಕಲ್ಪತ್ತಿ ಕಿರಬೇವುಕಾಡಾನುಗ್ಗೆ ಯಮರ
ಗೂಢಾನಿಟ್ಟಯ್ಯನಗುತ್ತಿದುರ್ಗವಾ || ತಂದನೊ | ಸಣ್ಣಕ್ಕಿಶ್ಯಾವಿಗೆ ಸರಳೆಮ್ಮಿ
ನೊರೆಹಾಲು ಈಗವುಂಡಹಾಗಿ ಆಯ್ತೆಗುತ್ತಿದುರ್ಗದೀ || ಮೋಟಾಗೋಡೇಯ
ಮೇಲೆ ಹುಟ್ಟಿತು ತೆಂಗಿನಮರ ಜೋಡಿಗೊಬ್ಬ ಇಲ್ಲವಲ್ಲಗುತ್ತಿದುರ್ಗದಿ | ಕೋಟೀ
ಯಾಕೊಡಲಿಲ್ಲ ಮಾತೀಗೆಬರಾಲಿಲ್ಲಾ ಎಂತಾಧೀರಾತನಗುತ್ತಿದುರ್ಗದೀ | ಕೋಟಿ
ಯನುಕೊಡುವಾಕೆ ರಂಡೇನೊಮುಂಡೇನೊ ಕಾದಿದಳುತಲ್ಲಣಾವಗೊಳ್ಳುವಂತೆ |
ಮಲ್ಲಕ್ಕುವುಂಡೊತ್ತು ಮರಿಪಿಳ್ಳಿಕಾವೊತ್ತು ತೇರನೂಕಂಡಾವೊಂಡ ತೇರನೂ
ಕಂಡಾ | ವೀರಾರಾಘವಸ್ವಾಮಿ ಉರಾಮುಂದೇಇರುವ || ತೇರನೂ || ಚುಪಂಗಿ
ದುರ್ಗವಾ ಚನ್ನ ಪಟ್ಟದುರ್ಗವಾ ಹಂಪೆಯದುರ್ಗವಾ ಪೊಗಮಂಡೊ ಕಲ್ಪತ್ತಿ || ಪ ||

ತೇರೀಗೆ ಹೋಗಾನೆ ಬನ್ನೀರೊ ಸ್ವಾಮಿರಥಾಕೆ ಹೋಗಾನೆಬನ್ನಿ ರೊ |
ಹಾಗಲ್ಲಾಡ್ಯಂತೆ ಮೇಗಲ್ಲುಗ್ವಂತೆ ಚುಂಚನ್ನಿರೈಂತೆ ಪಂಚಕಲ್ಯಾಣಿ | ಎದ್ದುತೇ

ರ್ದ ರಿಸೋಮುದ್ಧು ಭೈರುವನಾ || ತೇರೀಗೆ || ಪ || ನೋಟಾಕೆಚಂದ್ವಂತೆ ನೋಣವೀನ
ಕೆರೆಯಂತೆ ತೋಟಾದಾಸಾಲಿನ ಬೇಟೆರಾಯ್ವಂತೆ || ತೇರೀಗೆ || ಪ || ಹಿಂದೇಜೋ
ಗೀಮತ ಮುಂದೇಜೋಗೀಮತ ಸುತ್ತಾ | ಶೃಂಗಾರಸೇವೆವತ್ತೀಲಿ ಇರುವಂಥ
ಬೆಳ್ಳೂರುಮಾದಪ್ಪನ || ತೇರೀಗೆ || ಪ || ಜೋಗೀರಮತದೊಳ್ಳಿ ಎನೇನು ಅಡ್ಡೆ
ಊಟ ಉದ್ದೂ ಹೋಳಿಗೆ ಮತ್ತೆ ಪನಿವಾರಾ | ನೆನೆಯಕ್ಕನೆನಗಡ್ಡೆ ಪನಿವಾರಾ ನಮ್ಮ
ಸದ್ವೂ ಭೈರುವನಾಮತದಾಗಿ | ಜೋಗೋರಮತದಲ್ಲಿ ಕಬ್ಬಿಣ್ಣ ಉಯ್ಯಾಲೆಯಾರ್ಯಾ
ರುತೂಗಿದ್ರುಮಲೊಲ್ಲ | ಯಾರ್ಯಾರುತೂಗಿದ್ರುಮಲಾಡು ಉಯ್ಯಾಲೆ ಚುಂಚ
ನ್ನಿ ರೀಸಿಧುತೂಗಿದ್ರೆನಲ್ಲಾವ || ತೇರೀಗೆ ||

೧೪

ಕೋಲೇಕೋಲೆ ರನ್ನಾದಕೋಲೆ ಎನ್ನ ಚನ್ನಾದಕೋಲೆ | ಒಳ್ಳೆಳ್ಳೆಮಂದಿ
ಬೆಳ್ಳೆಕಟ್ಟಿನಮಂದಿ ಎಲ್ಲೋಮುನಿಯಪ್ಪಾನಿನಮಂದಿ | ಹಟ್ಟಿ ಗುಡೀಕಾಣೊಪ
ಟ್ಟಣದದೊರೆಕಾಣೊ ಬೊಟ್ಟೊಮ್ಮತ್ತೂಕಾಣೋ ಮುನಿಯಪ್ಪ | ಎಲ್ಲೋಮುನಿ
ಯಪ್ಪಾನಿನಮಂದಿಹಾಗಲಾ ವಾಡೀಸಣ್ಣಳ್ಳೀಲೀ ಸಮಲಗ್ಗೇ | ಬೊಟ್ಟೊಮ್ಮತ್ತೂ
ಕಾಣೋ ಮುನಿಯಪ್ಪಾನಿನಿರೊ ಪಟ್ಟಣ್ಣೆನ್ನೇನೂಭಯವಿಲ್ಲಾ | ಬೀದೀಯಾ
ಧೊರೆಕಾಣೊ ಬೋಡೂಮುತ್ತೂಕಾಣೊ ಮುನಿಯಪ್ಪಕೋಲೆ | ಬೋಡೂಮು
ತ್ತೂಕಾಣೋಮರಿಯಪ್ಪಾ ನೀನೀರೋಕೇರೀಗಿನ್ನೇನೂಭಯವಿಲ್ಲಾ | ಮುನಿಯ
ಪ್ಪಾನಿನಮಂದಿ ಎಸಕೂಕೋಡಿನಚನ್ನ ಚಂದಾಕೆಚೇಣೂರುಬಿದುರೇಯಾ | ಚಂದಾಕೆ
ಚೇಣೂರುಬಿದುರೇಸೇದೋಭಾವೀ ಲ್ಲನ್ನೇಲೀನೀರಾಕುಡಿವಾವೊ | ಹಂಚೀನ್ತಾ
ಳಾಡೀ ಹೊಂಚಾಡೋನಿವನ್ಯಾರೊ ಕಂಚಿನ್ನ ರಾಣೀಕೈಲೆಂಬೊ | ಕಂಚಿನ್ನ ರಾ
ಣೀಕೈತುಂಬಾಪಿಡ್ಕೊಂಡು ಹೊಂಚಾಡಿ ಹೊಡ್ತಾ ರಣಗೋಳಾ | ಕಾರೇತಾಳಾ
ಡೀ ಕಾದಾಡೋನಿವನ್ಯಾರೊ ಕಾಗೀನಗೂರಾಣೀಕೈಲೆಂಬೊ | ಎದ್ದಾ ನೂಮುನಿ
ಯಪ್ಪ ಎಳೆನಿಸಾಸೆತಿರವೂತ ಗಗ್ಗು ರದ ಈಟೀನೆಡೆಮತ್ತಾ | ಗಗ್ಗು ರದ ಈಟೀನೆಡೆ
ಸುತ್ತಾ ಮುನಿಯಪ್ಪ ಎದ್ದಾ ನೂ ಮಾಗೀಹಿಮದಾಂಗೆ |

ವೀಡ್ವು | ವೀಡ್ವು | ವೀಡ್ವು ||

೧೫

ರೇಖುಮುಂಗಾಳೀಗೆ ರೈವಾಕುಜೋವಾಳೀಗೆ ರಂಗಾದಯವಾಗೋ
ಧಂಗಯ್ಯಾದಯವಾಗೋ || ರೇ || ರಂಗಾದಲ್ಲಿವಾಳೀತಿರುಗೋನೇನೀಬೀಯ

ರಂಗಾನಮ್ಮೇಲೇದಯವಾಗೋ || ರೇ || ನಿಲ್ಲುನಿಲ್ಲೇರಂಗ ನಿಲ್ಲುಸೇಜಯ
ರಂಗಾ ನಿಲ್ಲು ಕೋಳಿಯುಕೂಗೀಬೆಳಗಾಂಗ್ಲೀ || ರೇ || ದಾಸಾದಾಸಯ್ಯದಾಸಾ
ನುನಮ್ಮಯ್ಯ ಎಸೊಂದುಪಾಲೇತಿರುಗೋನೇ || ರೇ || ಬಂಡಿಬಂಡೀಚಂದ ಬಂಡೀ
ಯಮಗಚಂದ ಹೂಡ್ಡೋರೀಲ್ವಂದಾವೊಡ್ಲೇತ್ತೂ || ರೇ || ಗಾಡೀಯಾಹೊ
ಡ್ಡೋನ ಅದಾವಾಸೋಡೀರೋ ಮಂಡೇಯುಧೂಳೂಮೈಧೂಳೂ || ರೇ ||
ಮೋರೇಯುಧೂಳೂ ಮೈಧೂಳು ಸೇಬೇಯಗಾಡೀಯಹೊಡೆಯೋಮಗನೇಗೇ ||

|| ವೀಧೈ | ವೀಧೈ | ವೀಧತ್ತ ||

೧೬

ಚಲುವೈಯ್ಯ ಚಲುವೋ ತಂದನ್ನತಾನೆ ಚಿನ್ಮಾಯರೂಪೋ ಕೋಲಣ್ಣ
ಕೋಲೆ | ಇಪ್ಪತ್ತು ರಾಜ್ಯಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚುಕಾಣೋ ಮೇಲೂಕೋಟೇ-ಹಿಪ್ಪೇಯ
(ತೋಪಾ) ತರಿಸಾವೋ | ಹಿಪ್ಪೇಯತೋಪತರಿಸಣ್ಣ ? ಮರದಡಿಯ ಅಪ್ಪಾಚಲು
ವೈಯ್ಯಾ (ತೇರೂ) ಹರಿದಾವೋ || ಚ || ಉದ್ವಾಣೋಉದ್ವಾ ಉದ್ವಾಣೋ ಈ
ತೇರೂ ಮುದ್ದೂ ಚಲುವೈಯ್ಯಾ ತೇರು ಹರಿದಾವೋ || ತೇಂಗೀನ್ಮಗ್ಗವತ್ತನ್ನಿ
ತೇಂಗೀನಕಾಯ್ತನ್ನಿ ಹೊಂಬಾಳೆತ್ತನ್ನೀಸ್ವಾಮೀಕಳ್ಳಾಕೇ || ಚ || ಬಾಳೇಯಕಾ
ಯ್ಲೋಗೊ ಬಾಳೇಯಹೂವೊಗೊ ಬಾಗೂರಿಗೊಗೊ ಗಿಣ್ಣಳಿರಾ |
ನಿಂಬೇಯಕಾಯ್ಲಳಿರಾ ನಿಂಬೇಯ ಹೂವ್ಗಳಿರಾ ಬಂಬೂರಿಗೊಗೊ ಗಿಣ್ಣ
ಳಿರಾ ಬಂಬೂರಿಗೊಗೊ ಗಿಣ್ಣಾಳೂ ಮೆಲೈಕ್ಕೇಟಿ ಬೊಂಬೇಯ ತೇರಾ ಹರಿ
ಸಾವೋ || ಚ ||

೧೭

ನಡಿನಡೀ ಗಿರೊಕ್ಕೋಗಾನೇ ಸಣನಾಮಾದೈಯ್ಯಾ ಬಾನಮ್ಮಾಸಿಫೇಗೋ
ಗಾನೇ | ಒಕ್ಕುಳ್ಳೊನ್ನೀಗೇ ಕಟ್ಟಿತಾ ನಂಬನಗೂಡುಬಿಟ್ಟಾಣೆಗೇದೂ (ಎ)ಬಾಡಾ
ಗಾಲಾ || ನ || ಆಲಾಚಾಲದಮಾರ ಚಾಲಾದ್ವಿಪ್ಪೆಯಮಾರ ಪಾಲಾಡೀಬಿಳಿಯೋ
(ಎ) ವೀಪಾವೂರಿ || ನ || ಗುಡಿಯಾಚಂದವನೋಟ ಪನೇಲಿಅಂದವನೋಡೀ ಬಳ
ಗೋಗಿನೋಡೀ (ಎ) ಚಲುವಾನಾ || ನ || ಅಣ್ಣಾನಗಿರಿಯಿಂದ ಸೊನ್ನಾ ರಿಪುರ
ದಿಂದ ಅಣ್ಣಾನಂಜಯ್ಯಾ (ಎ) ಗುಡಿ ಬಳ್ಳೀ || ನಡಿ || ಅಣ್ಣಾನಂಜಯ್ಯಾ ಗುಡ್ಡ
ಳ್ಳಿಬರಾರೆ ಚೆನ್ನಾದಕಂಬೀಯ (ಎ) ಶರಣರೂ || ನಡಿ || ಚಂದಾಕೆ ನಂಬುಂಡು
ಚಂದ್ರಾಗಾವಿಯನ್ನೊದ್ದು ಕುಳಿತುನೋಡ್ವಾನೂ (ಎ) ಪರೂಶೇಯಾಕುಳಿತುನೋ

ಡ್ಯಾರೂಪರಸೆ ಕೊಂಗಾನಾಡು ಧೂಪಾದಾಹೇರೂ (ಎ) ಬಾರಾಲಿಲ್ಲಾ | ನಂ
 ಟಾನಬರಹೇಳಿ ಎಂಟಾಳಕಳಿಸಾಳು ನಂಟಾ ನಂಜಯ್ಯಾ (ಎ) ಬರಾಹೇಳಿ | ನಂ
 ಟಾನಂಜಯ್ಯಾ ಬರಹೇಳಿ ಚಾಮುಂಡಿ ಒಂಟಿ ಸಿಂಗರಸೀಕಳಿಸಾಳೋ | ಆತಾನಾ
 ಬರಹೇಳಿ ಆರಾಳಾಕಳಿವಾಳು ಆನೆಸಿಂಗರಸೀಕಳಿವಾಳೂ | ಹಗಲಾನೆತೇರೂ ಮುಗಿ
 ಲೂಮುಟ್ಟಿದ ಕಳಸ ಜಗದೊಡೆಯಕೇಳೂ (ಎ) ವಿಷಕಂಠ | ನಂಜನಗೂಡಿಗೆ
 ನಾಲ್ಕು ಚಿನ್ನದಕಂಭ ನಂದೀಕೋಲೈದು (ಎ) ಬಟೂವದು | ಗೊಂಬೆ ತೇರೈದೂ
 ಹರಿವಾಗ ನಂಜಪ್ಪ ಮಂಗಳಾರತಿ (ಎ) ಹದಿನೈದೂ || ನಡಿ || ಮಂಗಳಾರತಿ
 ಹದಿನೈದು ಬಿಳ್ಗೊವಾಗ ಬಿಳ್ಳೀಯಗಂಟೀ (ಎ) ಧನೇರೆಂದೊ || ಅರಸೂದೇ
 ಎಗ್ಗಿರಿ ಒಪ್ಪೊಬಂಗಾರದ ಉಪ್ಪರಿಕೇಯಾ (ಎ) ಅಳಿದಾನು | ಉಪ್ಪರ್ಕೆಮೇಲಿಂದಾ
 ಅಳೂ ಮುಟ್ಟೀಕಟ್ಟಿ ಹೊರಟಾನು ಚಾಮುಂಡಿ (ಎ) ಅರಾಮನೆಗೇ | ಚಂದಾಕೆ
 ನಂಜುಂಡು ತುಂಡಂಗೀನಿಟ್ಟವ್ವೆ ಮುಂಗೈಯ್ಯಮೇಲೆ (ಎ) ಗಿಡೂಗಾನು | ಅಂಕಾ
 ನಾಡರಸೂಟಿಂಕಾಮುಂದಾದನೂ ಸಂಪೀಗೆ ಹೂವಾ (ಎ) ಹಿಡೂಕೊಂಡು | ಕೆಂ
 ಪೂಕುದ್ರೇನೇರಿ ಹೊರಟಾನು ನಂಜೈಯ್ಯ ವಂದಿಗೆ ಜುಗಮ್ನ ವಡಗೊಂಡೂ |
 ವಂದಿಗೆ ಜುಗಮರ ವಡಗೊಂಡು ನಂಜಾನಗೂಡಾ ತೇರ್ಪಿದೀಲಿ ಇಳಿದಾ (ಎ)
 ಕುದುರೇಯ | ಕುದುರೆತಾಬಿಟ್ಟಾ ಜುಗಮರಬಿಟ್ಟಾ ಹೊರಟಾನು ಚಾಮುಂಡಿ
 (ಎ) ಅರಾಮನೆಗೆ|ಆರೂರಾಜ್ಯವ ತಿರುಗಿ ವ್ಯಾಳ್ಯಾವು ತಪ್ಪೀತು (ಎ) ಎಲಿಹೆಣ್ಣೇ
 ನಡಿನಾಡೆಗಿರಿಗೆ | ವ್ಯಾಳ್ಯಾವುತಪ್ಪೀತು ಎಲೆಹೆಣ್ಣೆರಾತ್ರೀಗೆ ತಾವೂ ಕೊಡ್ಡೆಣ್ಣೇ
 (ಎ) ತಳಿಗೇನು| ತಾವು ಕೊಡುವಾದಕ್ಕೆ ನಾವ್ಯಾರು ನೀವ್ಯಾರು ನೀವಿದ್ದ ಪಟ್ಟಣ್ಣೇ
 (ಎ) ವಿಜಾಮಾಡಿ | ಕದ್ವಾತೆಗ್ಗೆಣ್ಣೇ ಭಂಗಾರಕೊಟ್ಟೀನು ಕೊಟ್ಟೀನುಕೊರಳಾ
 (ಎ) ಪದಕಾವಾ | ಕದ್ವಾತೆಗೂದಾಳು ಕೈಯೆತ್ತಿಮುಗಿದಾಳು ದೇವನದಶರಗಾ
 (ಎ) ಹಿಡಿದಾಳೂ | ಸೆರಗು ಬಿಡುಬೀಡೂಸಾವಂತೀಗುದಿರಾಳು ಅಚ್ಚಾ ಮಲ್ಲಿಗೆ
 (ಎ)ವನರಾಜಾ|ಅಚ್ಚಾ ಮಲ್ಲಿಗೆವಾನಾರಾಜಾ ಉದೀರಾವು ಮೆಚ್ಚಿ ಒಂದೆಣ್ಣೆ (ಎ)
 ಬಿಡೂಶರಗಾ | ಹೋದಗಲ್ಲೇಲೀಹಾಕ್ಕಾಳುಮಂಚಾವ ಬೇಕಾದಹೂವ್ಯಾ (ಎ)
 ಮುಡಿಸಾಳೂ| ಬೇಕಾದಹೂವ್ಯಾಮುಡಿಸಾಳುಚಾಮುಂಡಿ ಮುನ್ನೀಕೊಂಡಾಳೂ
 (ಎ) ಆರಗಳಿಗೇ | ಮುನ್ನೀಗೆತಕ್ಕಾದಮುತ್ತಾನೆಜಿಲ್ಲೇವು ಎಟ್ಟೊತ್ತುಚಾಮುಂಡಿ
 (ಎ) ಕಡುದುಃಖ | ಕಣ್ಣೀರುನಮಗಿಲ್ಲ ಕಡುದುಃಖನಮಗಿಲ್ಲ ಎಂದೀನಾಮನಸೂ
 (ಎ) ನಿಮಾಗಿಲ್ಲಾ | ಎಂದೀನಾಮನಸೂನಿಮಗಿಲ್ಲಾ ರಾಯಾರೆ ಎದ್ದೂ ಹೋಗೀ
 ನಿಮ್ಮಾ (ಎ) ಅರಾಮನೆಗೇ || ಅರಾಮನೆಗೆಹೋಗಾಕೆ ಜೊತೆಯಾರ್ಥೆಚಾಂಪುಂಡಿ

ಕರ್ಪೂರಸಾಮ್ರಾಣಿ (ಎ) ಕವೂರಾದಾ || ತಟ್ಟೂತಾದಿಮ್ಮೇಲೆ ಗರಿಗರೀಮಡಿಯಾ
ಹಾಸೀಗೇಚಾಮುಂಡೀ (ಎ) ಗೀಲೂಕ್ಕೇಯ || ಅಕ್ಕಾಚಾಮುಂಡೀಗಿಲುಕೇಮಂಚ
ದಮೇಲೇ ಸ್ವಾಮಾನಂಜುಂಡೂ (ಎ) ವರೀಗ್ಯವನೆ | ತೂಗೂಮಂಚದಮೇಲೆ ಸುಖ
ನಿದ್ರೇಮಾಡಿ ಬೇಗಾನೆ ನಿದ್ರೇ (ಎ) ಕಳಿದಾಳೂ | ಬೇಗಾನೇನಿದ್ರೇಕಳಪ ಎನಂದಾ
ಳು ಬಾಗೀಲಬಸ್ವಯ್ಯ (ಎ) ಕಾರೇದಾಳೂ | ಬಾಗೀಲಬಸ್ವಯ್ಯ ಭಂಡಾರ್ದ ಈರ
ಣ್ಣ ಸ್ವಾಮಾನಂಜೇ (ಎ) ಕಳ್ಳೀದೀರಿ | ಆ ಮಲ್ಲಿಗೇವನಕ್ಕೋಗಿ ಮಲ್ಲಿಗೇಕೂ
ಯ್ಯೊಂಡು ಮೆಲ್ಲಾ ಗೆನಂಜುಂಡೂಬರುತಾರೆ | ಮೆಲ್ಲಾ ಗೆನಂಜುಂಡೂ ಬರ್ತಾರೆ
ದೇವೀ ಅಮ್ಮಾನೇನಸೂಬ್ಯಾಡಾ (ಎ) ಮನದಲ್ಲೇ | ಮಳೆಗಾಲ್ದಮಲ್ಲಿಗೆ ಬೇಸೀಗೆ
ಸಂಪೀಗೆ ಬಿತ್ತಾದೆಬೆಳೆಯೊ (ಎ) ಬೀಳೇದುಂಬೇ | ಬಿದ್ದಾವೆ ನಮ್ಮಾ ಮಠಲ್ಲಿ ಈವೆ
ಲ್ಲಾ ಸ್ವಾಮಾನಂಜೇ (ಎ) ಕಳ್ಳೀದೀರೊ | ತಂಪ್ಪಲ್ಲಿ ನಂಜುಂಡು ಬರ್ತಾರೆದೇವೀ
ಅಮ್ಮ ಚಿಂತಿಸಬೇಡ (ಎ) ಮನದಲ್ಲೇ | ಕಾಮಕಸ್ತೂರೀಹೂವೂ ದುಂಬೇಯಾಪು
ಷ್ಪಾಸುರ್ದಾವೆ (ಎ) ನಮ್ಮಾ ಮಠದಲ್ಲಿ | ಸುರಿದಾವೇನಮ್ಮಾ ಮಠದಲ್ಲಿ ಬಸ್ವಣ್ಣ ಸ್ವಾ
ಮಾನಂಜೇ ಕಳ್ಳೀದ್ರಿ | ಬಸವಣ್ಣ ಕೂಗಿದ್ದು ಬೆಟ್ಟಾಕೆ ಎರಗಾವು ಬೆಚ್ಚಿ ಎದ್ದರು
(ಎ) ನಂಜುಂಡು | ಯಾಕಿರಿ ಸ್ವಾಮಾ ಬೆಚ್ಚಿ ದ್ರಿ ಬಿದ್ದಿರಿ ಎನೂಕಂಡಿರಿನಮ್ಮಾ (ಎ)
ಮಾಠಾದಲ್ಲೇ | ಕಾವೇರಿಹೊಳೆಯಲ್ಲಿ ಕರೆದವೆ, ಜಂಗಮು, ಹಾಲೂಭೋಜನದಾ
(ಎ) ಪರುವೀಗೆ (ಸಮಾರಾಧನೆಗೆ) ಹಾಲೂಭೋಜನದಾಪರುವೀಗೆ ಬಂದವರೇ | ಹ
ಣ್ಣಾ ಕಾಯಿಕೊಟ್ಟು (ಎ) ಬರುತೀನಿ |

(ಎಂಬುದಾಗಿ ಸ್ವಾಮಿಯವರು ಹೇಳಿದರು. ಅದಕ್ಕೆ ದ್ವಾರಪಾಲಕರೂ,
ಭಂಡಾರಪಾಲಕರೂ ಆದ ನಾವು)

ಗಂಡಾನಿಲ್ಲದಮೇಲೆ ಅಂಗಾಳತೊಡಿಸಾಳು ತಿಂಗಾಳಾಸಂಬಾಳಾ (ಎ)
ಕೊಡಿಸಾಳು | ತಿಂಗಾಳಾಸಂಬಳವಕೊಡಿಸಾಳು ನಿಮ್ಮಡದಿ ಅರಸನಮ್ಮರಕೇ
ನೀಬರಲಾರೆ |

(ಎಂದೆವು ಅದಕ್ಕೆ ಸ್ವಾಮಿಯವರು ದೇವಿಯು ಬಂದು ಹೊರಕ್ಕೆ ಯಾಕೆ
ಬಿಟ್ಟಿರಿ ಎಂದು ಕೇಳಿದರೆ, ನಾನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿಹೋದೆನೆಂದು ಹೇಳಿ ಎಂದರು.)

ಎನೆಂದರೆ:—

“ ಹಣ್ಣಾಯಿಕೊಟ್ಟುಬರಿಸಿಚಾಮುಂಡಿ ನಡಿಹೆಣ್ಣೆ ನಮ್ಮಾ ಅರಮನೇಗೆ ”

(ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ದೇವಿಯು ಮುಸುಕಿಕೊಂಡು ಜಾಗೆ ಹೋಗಿ ಬಾಗಿಲು ಹಾಕಿಕೊಂಡಳು. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಾಗಲು ಸ್ವಾಮಿಯವರು ಬಂದು ಮಠದ ಬಾಗಿಲು ಹಾಕಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ಈಚೆಯಲ್ಲೇ ನಿಂತುಕೊಂಡು ಬಾಗಿಲನ್ನು ತೆಗೆಯಲು ದೇವಿಯನ್ನು ಈರಿತು ತಾನು ಅರ್ಧನಾರೀಶ್ವರನೆಂದೂ ತನ್ನಲ್ಲಿ ಏನೂ ಮೋಸ ಎಲ್ಲವೆಂದೂ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿಕೊಳ್ಳುವರು.)

ರಾಗೀಭಿಕ್ಷು ಕೆಹೋಗಿ ರಾಬಾಳವಾನಾತಿರುಗಿ ಕುವ್ವೊಪಬಡಿದೂ (ಏ) ಭುಜಾ ನೊಂದೂ | ಕುವ್ವೊಪಬಡಿದೂಭುಜನೋಯ್ತು ದೇವೀರಿ ಬೇಗೆದ್ದು ಕದವಾ (ಏ) ತೇಗೀಬಾರೆ | ಕಾರಂಬೊಕತ್ತಾಲೆ ಭೋರಂಬೊಮಳೆಗಾಲ ಕಾಣದಾಹೋಲೇಕೆ ನಾನಾಕೆ ಕದವಾ (ಏ) ತೇಗೀಯಾಲಿ || ನಾನಾಕೆ ಕದವಾ ತೇಗೀಯಾಲಿ ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ ಇದ್ದಾ ಪಟ್ಟಕ್ಕೆ (ಏ) ಬಬಮಾಡಿ | ಅಕ್ಕೀಭಿಕ್ಷು ಕೆಹೋಗಿ ಹತ್ತೂರಾಜ್ಯವ ತಿರೀ ಹೊತ್ತೂ ತಪ್ಪಿತು (ಏ) ಎಲೆಹಣ್ಣೆ | ಬಂದೀಗೆವಬ್ಬರಲ್ಲ ಬಡನೆಂಬಮರಲ್ಲ ನಾನಾಕೆ ಕದವಾ (ಏ) ತೇಗೀಯಾಲಿ |

(ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಸಂಬಂಧಸ್ವಾಮಿಯು ದೇವಿಯ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಬೇಕೆಂದು ತಾನೇ ಸ್ವರವನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಿ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ನೋಡಿದವರು ಹೇಳುವಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ)

ಗದ್ದೇಬದೀಲಿಬಿದ್ದು ಮಂಡಿನೊಂದು ಮುಂಗೈಕಿತ್ತೂ (ಏ) ಹಣೆಬಡೆದೂ | ಅರಸ ದೇವೀರೀ ಪುರುಷನೆಲ್ಲಿಗೆಹೋದ ಅರಶೀನಾದುಂಡೇ (ಏ) ತಿರಶೂಲ | ಅರಿ ಶೀನಾದುಂಡೇ ತಿರಶೂಲಹಿಡಕೊಂಡು ಗಂಡಾನುಳ್ಳೋಳಾ (ಏ) ಮನೀಗ್ಗೋದ | ರಂಭದೇವೀರೀ ಗಂಡಾನೆಲ್ಲಿಗೆಹೋದ ಪುರುಷಾನುಳ್ಳೋಳಾ (ಏ) ಮನೀಗ್ಗೋದ | ದುಂಡೂದೇವೀರೀ ಗಂಡಾನೆಲ್ಲಿಗೆಹೋದ ಸಂಜನೂ ಡ್ಡಂಡಾ ಹೊಳೆತೋಪಿನಲ್ಲಿ | ಸಂಜನೂ ಡ್ಡಂಡಾಹೊಳೆತೋಪಿನಲ್ಲಿ | ಚೆಂಡಾಡಿಸೂಳಿ (ಏ) ಮನೀಗ್ಗೋದ |

ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ದೇವಿಯು

“ ತೆಂಗೀನಾಮರದಾಣೆ ತೆಂಗೀರೊಪ್ಪುಸ್ವಾಣೆಕಂದಣ್ಣ ನಾಣೆ (ಏ) ಹೋಗಿಲ್ಲಾ ”

(ಎಂದಳು ಇದೇ ಸಮಯವೆಂದು ಸ್ವಾಮಿಯು)

ಕಂದಣ್ಣ ನಾಣೆ ಹೋಗಿಲ್ಲಾದೇವೀರಿ ಎದ್ದು ಕದವಾ (ಏ) ತೆಗಿಬಾರೆ | ಕದವಾ ತೆಗಾಕೆನೀವ್ಯಾರು ನಾವ್ಯಾರು ನೀವಿದ್ದ ಪಟ್ಟಕ್ಕೆ (ಏ) ದಾಯಾಮಾಡ್ನಿ | ಬಾಗೇಮದಾರ್ಥಣೆ ಬಾಗ್ಲ ರೊಸಭೆಯಾಣೆ ಬಾಲಣ್ಣ ನಾಣೆ (ಏ) ಹೋಗಿಲ್ಲಾ |

ತೆಗಿನನ್ನ ಚಿನ್ನವೆ ತೆಗಿನನ್ನ ರನ್ನವೆ ತೆಗಿನನ್ನ ಕೊರುಳಾ ಎ ಪದುಕಾವೆ | ತೆಗಿನನ್ನ
ಕೊರಳಾಪದಕ ಪಟ್ಟದರಾಣಿ ತೆಗೆಯೆ ವಜ್ಜರದಾ ಎ ಅರಾಗಿಣಿಯೇ | ಕದ್ವಾ
ತೇಗಿದಾಳು ಕೈಯೆತ್ತಿಮುಗಿದಾಳು ಚಿನ್ನದಗಿಂಡಿಲಿ ಎ ಪನ್ನೀರಾ | ಚಿನ್ನಾ
ದಗಿಂಡಿಲಿ ಪನ್ನೀರತಕ್ಕೊಂಡು ಪಾದಾಕೆ ಅಗ್ಗಾಣಿ ಎ ಏರೆದಾಳು | ಪಾದಾ
ತೋದಾಳೂ ತೇವವರ್ಸಾಳು ಹರಿವಾಣಬಿಳಗಿ ಎ ಇರೀಸಾಳು | ಹರಿವಾಣ
ಬಿಳಗೀ ಇರಿಸಾಳುದೇವೀರಿ ಶಿವಪೂಜೆಗೇಸ್ವಾಮಿ ಎ ಹೊರಟಾನೊ | ಮಧ್ಯಾ
ಹ್ನ ಮಳೆಹೂಯ್ದು ಇಬ್ಬಾಣಿಕೆರೆತುಂಬಿ ಮಗ್ಗುಕಸ್ಮೂರಿ: ಎ ತೆರೆಹೋದು |
ಮಗ್ಗುಕಸ್ಮೂರಿ ತೆರೆಹೊಂದಿ ನಂಜಪ್ಪಾಗೆ ಮಧ್ಯಾಹ್ನದಲ್ಲಿ ಆದೊ ಶಿವಪೂಜೆ |
ಹಸನಾದ ಏಧೂತಿ ಭಸ್ಮವಾತಕ್ಕೊಂಡು ಹೆಸರು ನಮ್ಮನೆ ಎ ಶಿಶುವೀಗೆ |
ನಡಿನಡಿಗಿರೇಗಿಹೋಗೋನಿ || ಪಲ್ಲವಿ || ವೀಧೈ | ವೀಧೈ | ವೀಧತ್ತ ||

೧೮

ಸಂತೆಗೆ ಹೋಗಾನೆ ಬಾರ್ಮಾವಾ ಮನ್ನೇನೀನೂ ಇದೇಯಾ |
ಯಾಕೂ ಮಾನ ಪಿಟ್ಟೊಂಡೇ ಮಾಡಿದ್ದೆಲ್ಲಾ ಬಿಟ್ಟುಂಡೇ | ಆಹಾ ಪಾಪಿದಯ
ವಾಗೋ ಏನುಮೋಸ ಮಾಡಿದೇ | ಶಿರಾಧಸಂತೆಗೆ ಬಾರೊಮಾವ ಶೀರೇಕು
ಪ್ಪುಸವಾ ಕೊಡ್ನೋಮಾವ | ಬೆಂಗೂರೆ ಹೋಗಾನೆ ಬಾರೊಮಾವ ಓಲೇಬು
ಗ್ಗಿ ಕೊಡ್ನೋಮಾವ | ಅರ್ಮಿಕರೆಗೆ ಬಾರೊಮಾವ ಕಡ್ಕೇವೂರಿ ಕೊಡ್ನೋಮಾವ |
ಆಯ್ವಾರ್ವಂತೆಗೆ ಬಾರೊಮಾವ ಆಗೋಸಾಮಾನೊಡ್ನೋಮಾವ | ಮೈಸೂ
ರೊಗ್ಗೋಗಾನ್ವಾರೊಮಾವ ಪಾಜೂಗಿವ್ವಾ ತೋರೊಮಾವ || ಯಾಕೋಮಾವ ||
ಸೋಬಾನದಿಂದ ಸುಖದಿಂದಾ ಸೋಬಾನುವೇ | ಬಸ್ವಾನಕಟ್ಟೊರೆಗೆ ಬೊಗ್ಗೇಲಿ
ಹೊನ್ನೊಂಟು ಕೆಸರುಕೆಂಭತ್ತೀಬಯಲುಂಟೊ | ಉದ್ದೀನಕಾಯ್ದುಂಗೆ ತಿದ್ದಿ ಅವರೆ
ಬವನನ ಗುಬ್ಬೀಲಿ ಅವರೆ ಶರಣಾರೂ | ಉತ್ತಾಹೊಲದಲ್ಲಿ ನೆಟ್ಟಾವೆಮಲ್ಲಿಗೆ
ನೆಟ್ಟಾವೆಮಲ್ಲಿಗೆವನವಾದೋ | ಕಟ್ಟೀಕೆಳಗಲಾವುಟ್ಟಾವೆ ಮಲ್ಲಿಗೆಹೂವಾಹತ್ತೆಂಟಕೂ
ಯ್ದೇಕೈತುಂಬಾ | ಹೆಣ್ಣಾ ಕೊಡ್ರಮ್ಮಾದೇ ಶ್ವಾತೀರಾಯಾಗೆ ಮಾಶಿಕಪ್ಪ ತ್ತೀಬರು
ವಾಗೆ | ನಾಳೇನಮ್ಮಾ ನೇಬಾಲನ್ನೇ ಶೊಭಾನೇ ಎಲ್ಲಾ ಬನ್ನೀರೊ ಬವನಣ್ಣಾ |
ಹೆಣ್ಣೂ ನಮಗಾದೊ ಹಣ್ಣೂ ನಿಮಗಾದೊ ಮಾಡಿದಾ ಅಡಿಗೇ ಸಭೆಗಾದೊ |
ಮದುವೇಗೆಬರುವಾರೂ ಎಂತೆಂತಾಶರಣಾರು ಅಣಕುತ್ತಾ ತೊಟೀಮಿಣುಕುತ್ತಾ |

|| ವೀಧೈ | ವೀಧೈ | ವೀಧತ್ತ ||

ಓನಾಮಾದ್ಯಯ್ಯಾ ಗೋಪಾಲದ್ಯಯ್ಯಾ ಗೋಪಾಲಶ್ರೀಯಂಗಳೀಶಾ
 ನೂರಾಯಾ | ಹೊತ್ತಿನಂತೆ ಎದ್ದು ಮತ್ಯಾರನೆನದೇವೂ ಹತ್ತಿಂಟುನಾಮದ ಬಡೆ
 ಯಾಸ ಸೈಯ್ಯ || ಉರಿಗ್ಗಿಂದಾಗಿ ನೀರೆ ಮುಂದಾಗಿ ನಾಮಾನಿಕ್ಕೋನೂ ಇವ
 ನ್ಯಾರೂಸೈಯ್ಯ | ನಾಮಾನಿಕ್ಕೋನೂ ಇವನ್ಯಾರುಮಾಡ್ತಾಡ ಸೇರಾನೀಮುಖ
 ದಾತಿಮ್ಮಯ್ಯಾ | ನಾಮಾನಿಕ್ಕದ್ರೇನೇಮಾದಿಂದಿಕ್ಕೇಕು ನಲವ್ವಾರಯೆಂಜಲ
 ಬಡಬೇಕೋ | ಗಂಧಾನಿಕ್ಕದ್ರೆ ಅಂದದಿಂದ ಇಕ್ಕಬೇಕು ಕಂಡೋರಯೆಂಜಲ
 ಬಡಬೇಕುಸೈಯ್ಯ | ತಿರುಪತಿಗೆಹೋಗಾನೆ ತಿದ್ದಣ್ಣ ಹೋರಿಯ ಗೆಜ್ಜೆ ಸರಪಾಣೀ
 ಧರಿಸಣ್ಣಸೈಯ್ಯ | ದಾಸೈಯ್ಯಕಾಣೇ ಸೋಸೀದಲಾನಾಣೀ ಎಸ್ತೆ ಬಂದ್ಯೋ
 ಮನಸ್ವಾಮಿ | ದಾಸೈಯ್ಯಬಂದಾ ಹಾಸೀರೆಗುಡಿಸೀರೆ ಕ್ಯಾಸಕ್ಕಿಮ್ಮುತ್ತಾಹರ
 ದೀರೇಸೈಯ್ಯ | ರಾಯಾರಾಯಾರೀಗಿಂತಾರಾಯಾಕಾಣೊ ತಿಮ್ಮೈಯ್ಯನೂಲಾ
 ಗೋಣೇಯತರಿಸಾನು | ನೂಲಗೋಣೀಯತರಿಸೀ ಹೊನ್ನಾನೆತುಂಬೀ ಗೋಂ
 ದ್ವಗಿರಿಗೇಕಳಿಸಾನೂಸೈಯ್ಯ | ಅಸ್ವಾನಗಿರಿಮೇಲೆ ತುಪ್ಪದಜಾರೀಕೆ ಬತ್ತಾರಿ
 ನೆರಿಗೇಬಗಿದೂಡಿಸೈಯ್ಯ | ಅಣ್ಣಾನಗಿರಿಮೇಲೆ ಎಣ್ಣೆಯಜಾರೀಕೆ ಸೊನ್ನಾರೀ
 ನೆರುಗೇಬಗಿದೂಡಿಸೈಯ್ಯ || ಓನಾಮ ||

೨೦

ಉಯ್ಯಾಲೇ ಬಣ್ಣದುಯ್ಯಾಲೇ ಶ್ರೀಗಂಧಕ್ಕ ಮೋಜೀನುಯ್ಯಾಲೇ |
 ಉಯ್ಯಾಲೇನಾಡೋಳೆ ಉಯ್ಯಾಲೆಪಾಡೋಳೆ ಉಯ್ಯಾಲೆಸಣ್ಣಾಧ್ವನಿಯೋಳೆ |
 ಉಯ್ಯಾಲೇಸಣ್ಣಾಧ್ವನಿಯೋಳೆ ಕಾಳವ್ವ ಉಯ್ಯಾಲೆನಿಳಿಯೇ ಧೂರೆಬಂದಾ |
 ಜಿ ಕಾಲೆನಾಡೋಳೆ ಜೀಕಾಲೆಪಾಡೋಳೆ ಜೀಕಾಲೇಸಣ್ಣಾ ಎ ಧ್ವನಿಯೋಳೆ |
 ಕೈಯ್ಯಕಂಕಣದೋಳೆ ಮೈಯ್ಯಭೂಷಣದೋಳೆ ವೈಯ್ಯಾರಿಸಣ್ಣಾಧ್ವನಿಯೋಳೆ |
 ಮಾವೀನಾಮರದಾಡೀ ಮಾನಿದ್ರೆಮಾಡೋಳೆ ಮಾರುದ್ದಮಂಡೇ ಎ ಮುಡಿ
 ಯೋಳೆ | ಮಾರುದ್ದಮಂಡೇಧರಿಸೊದೊಡ್ಡಮ್ಮಾ ನಿನ್ನ ಮಾಯಾ ಬಬ್ಬರಿಗೂ ತಿಳಿ
 ಯಾದೋ | ಪರಿಮೇಲೆಕುಳಿತೂ ಯಾರನೋಡಿದೊಡ್ಡಮ್ಮಾ ದೂರಹೋಗಿ ಅವನೇ
 ನಿನ್ನಮಾಗಾ | ದೂರಹೋಗಿ ಅವನೆ ನಿನ್ನಮಾಗದೊಡ್ಡಮ್ಮಾ ಪೂಜೆಗೆ ಹೊಂಬಾಳೆ
 ತರುವದಕೇ | ಮಾಯಾದದೊಡ್ಡಮ್ಮಾ ಮಾವಿನಮರವೇರಿ ಎಟಕೀಸಿನೋಡ್ಯಾಳೊ
 ಎ ತವರೂರ || ಉಯ್ಯಾಲೆ ||

ಲಗುಬೀರಣ್ಣಾ ಲಗುಬೀರಾ ಚಲ್ ಲಘಾಟಿಕೊರಮರುಬರುತಾರೆ | ಲಘಿ
 ವೀಶಿಂಗೀಲಘಿವೀಯೆ ಲಘಿವೀಶಿಂಗೀ ಮಗುವೆಲ್ಲೇ | ನೀನುಮಗುವಾಸಾಕೋದ್ವಿ
 ಜವೇನೆ ಕಳ್ಳಕೊರಮಣ್ಣರುತಾನೆ | ಚೋರಕೊರಮಣ್ಣರುತಾನೆ || ಎರೀಯಕೆಳಗೇ
 ಹೋದಳುಕೊರವಂಜಿ ಹಾರಿಸಿಹುಲ್ಲಾ ಹೆಣೆದಳುಕೊರವಂಜಿ | ಆರೂಕಾಲಿನನೆಲುವ
 ಹೆಣೆದಳುಕೊರವಂಜಿ ಗೌಡುಗೋಳಬೀದೀಗೆ ಹೋದಳುಕೊರವಂಜಿ | ನೆಲೊ
 ನೆಲೊ ಎಂದುಸಾರ್ಥ್ಯಳು ಕೊರವಂಜಿ ಹಣವೀಗೊಂದೂನೆಲವ ಮಾರ್ಥ್ಯಳುಕೊರ
 ವಂಜಿ | ಹಾರವ್ರಕೇರೀಗೇ ಹೊರಟಳುಕೊರವಂಜಿ ಗಿಟ್ಟಿಗಿಟ್ಟೇಎಂದು ಸಾರ್ಥ್ಯ
 ಳುಕೊರವಂಜಿ | ಬೀದೀಬೀದಿಯಮೇಲೆ ಹೋದಳುಕೊರವಂಜಿ ಕೇರಿಕೇರಿಯ
 ಮೇಲೆ ಹೋದಳುಕೊರವಂಜಿ | ಕಣಿಯು ಕಣಿಯೊಂದು ಸಾರ್ಥ್ಯಳೂಕೊರ
 ವಂಜಿ ಬಾರೆಕೊರವಂಜೀ ಬಾರನಮ್ಮನೆಗೇ | ಕೈತಾರೆ ಕೈತಾರೆ ಕೈತಾರೆದುಂಡೀ
 ಕೈನೋಡಿಕಣಿಯಾನು ಹೇಳ್ತೀನಿಮಗಳೆ | ನೀ ಬಡ್ಗಲಶೀಮೇಗೆ ಹೋಗಿದ್ದೆಮ
 ಗಳೆ ಬಾಳೇಯಮರದಾಡಿಮಲಗಿದ್ದೆಮಗಳೆ | ಬ್ಯಾಡಾರಾಗಾಳಿನಿಂಗ್ವಿಡ್ವಾದೇಮ
 ಗಳೇ ಭಾರೀಯವೂಜೇಯ ಹಾಕಲುಬೇಕು | ನೀಮೂಡ್ಯಶೀಮೇಗೆಹೋಗಿದ್ದೆಮಗೈ
 ಮುತ್ತಗದಮರದಾಡಿ ಮಲಗಿದ್ದೆಮಗಳೆ | ತುರುಕಾರಗಾಳೀ ಹಿಡಿದಾದೇನಿನಗೇ
 ಭಾರಿಯಂತ್ರವಕಟ್ಟಿಸಾಲೂಬೇಕು || ಲಗು | ಪ || ಮಂಗಳ್ವಾರದದಿವ್ವ ಮನೇ
 ಸಾರಿಸಬೇಕು ರಂಗೋಲೆವುಡಿಯಾನು ಬರೆಯಾಲೂಬೇಕು | ಹಣ್ಣು ಕಾಯಿ ಎರ
 ಡೂವೆವೊದಲಾಗಾಬೇಕು ಕಳಿಅಡಿಕೆಚಿಗೂರೇಲೆ ವೊದಲಾಗಾಬೇಕು | ಕರ್ಪೂರ
 ಸಾಮ್ರಾಣಿ ಊದೀನಕಡ್ಡಿ ನಿಂಬೀಯಹಣ್ಣು ವೊದಲಾಗಬೇಕು | ಕಣ್ಣೀಗೆಬೇ
 ಕಾದ ಹೂವ್ವಾಗಬೇಕು ಕೊರವಂಜೀದಿಟ್ಟಾನೀನೋಡಬೇಕು | ನಾಕೂಮೂಲೆಗು
 ನಾಲ್ಕುಹಣವಾಗಬೇಕು ನಟ್ಟನಡುವಿಗೆ ಒಂದುವರಹಾವಾದರೂಬೇಕು | ಒಳ್ಳೇದು
 ಒಂದೂ ಹುಂಜಾಗಾಬೇಕು ಮುಂದೂಬರೋದೊಂದು ಟಗರಾಗಾಬೇಕು ||
 ಲಗು ಬೀರಣ್ಣ || ಪ ||

ಕಿನ್ನೂಡೀ ಕಿರುಗಿಜ್ಜೀ ಕಿವೀಗೆ ನಾಗುರ ಸುತೂಕಿನ್ನುಡಿಮೇಲೆ ಕಿರು
 ಗಿಜ್ಜೀ | ತುದನೊ | ಚಿನ್ನಾವ ತೂಗ್ಯಾರೊ ರನ್ನಾವ ತೂಗ್ಯಾರೊ ನಿನ್ನಾರು
 ತೂಗ್ಯಾರೊ ಮೊಳಗಿಲ್ಲಿ | ಮುತ್ತಾನೆ ತೂಗ್ಯಾರೊ ನಾಣಿಕ್ಕವ ತೂಗ್ಯಾರೊ

ನಾಗನ್ನ ಕಂದಾನಾ ತೂಗ್ಯಾರೊ | ವೊ | ಈರಣ್ಣ ಬರುವಾಗ ನೀರೆರಡು
ಭಾಗಾದೊ ಗೋರೀಕಲ್ಲೆರಡೂ ಇಡಿವೂಡೀ | ಏರಿಯಾಹತ್ಯಾನೊ ಎಳೆಗೊಂಬೆ
ಮುರಿದಾನೊ ಸಾರಾಸೋಸಣ್ಣ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ಸಾರಾಸೋಸಣ್ಣ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ಈರಣ್ಣ
ಹಾರಾನೊಹುಲ್ಲೇಮರಾ್ಯಗೇ | ಏರಿಯ ಹತ್ಯಾನೋ ನೀರಾಳನೋಡ್ಯಾನೊ
ಏರಿಗೂ ನೀರಿಗೂ ಸಮನೆಂದಾ | ಅಲ್ಲೇ ಮಲ್ಯಾವೆ ಹುಲ್ಪಾಯ ಬಿಡ್ತಾವೆ
ಸಾರಂಗವೆಲ್ಲಾ ಸೋಕಾಮಾಡಿದವೂ | ಆಡಿ ಒಂದೋಮರಿಗಳು ಮೇದುಬಾದೋ
ಹುಲಿಗಳು ನೋಡಾಡಿ ಬಂದಾ ಈರಣ್ಣ ಯಾವಾಗ ನೋಡಿದ್ದು ಕೋವೀ ಹೆಗ
ಲಮೇಲೆ ಅವಿಗೇಬತ್ತೀ ಬಲಗೈಲಿ | ಜಾಲೀಗೇ ಬತ್ತೀ ಒಲಗೈಲಿ ಹಿಡ್ಕೊಂಡು
ಒಬ್ಬನೆ ಹೊಡೆದಾನೂ ದೊರೆಮಾಗಾ | ತಂದನೊ ||

೨೩

ದಂಡೇತಾರುದಂಡೇಸ್ವಾಮಿ ದಂಡೇ ಮುತ್ತಿನ ದಂಡೇಗೋಳ | ಮಂಟ
ಪಾದ ಮಾನೇಕಟ್ಟಿ ಪಾಂಡಾವಾರು ಲೆತ್ತಾನಾಡಿ ಮತ್ತೆ ಸೋತರೋ | ಇಂಬೀ
ಯವನದಲ್ಲಿ ತಳುಗಿದ್ದ ಇವರಾ್ಯರೊ ಇಂಬೀಯಹಣ್ಣಾ ಒಲೆಹೂಡೀ | ಇಂಬೀ
ಯಾಹಣ್ಣಾ ಒಲೆಹೂಡಿ ಅಟ್ಟುಂಡೂ ಮೂಡಹೋಗವ್ರೇ ಏ ವನದೇಶ | ಬಡಗಾ
ಹೋಗವ್ರೇ ವನದೇಶ ಪಾಂಡವರ ಎತ್ತೂ ಹೋಗೀ ಕಾಡಾ ಏ ಮೊಲವಾದೊ |
ಎತ್ತೂ ಹೋಗೀ ಕಾಡಾಮೊಲವಾದೊ ಪಾಂಡವರ ಎಮ್ಮೆಹೋಗೀ ಕಾಡಾ ಏ
ಕಾಡಬ್ಯಾದೋ | ಕುರೀಹೋಗೀ ಕಾಡ ಇರವಾದೋ ಪಾಂಡವರ ಗಂಗಾಳಾ
ಹೋಗೀ ತಾವರೆಂಬಲೆಂದೋ | ಚಂಬೂಹೋಗೀ ಅವರತುಂಬೇಗಿಡವಾದೊ ಎಣ್ಣೀ
ಹೋಗೀ ಕಾಡಗೊರಿವ್ಯಾದೊ | ಸತ್ಯವುಳ್ಳ ಪಾಂಡವರು ಸತ್ತಾರೆನ್ನಲುಬ್ಯಾಡ
ಸತ್ತಾರೆಲೋಕಾ ಏ ಉಳೀಯಾದೊ ಸತ್ತಾರೆ ಲೋಕಾಳುಳಿಯಾದು ಪಾಂಡ
ವರು ಬತ್ತೀಹೋಗ್ಯವ್ರೇ ಏ ಅವರೇಯ || ವೀಧೈ | ವೀಧೈ | ವೀಧತ್ತಾ ||

೨೪

ರಂಗೈಯ್ಯ ರಂಗಾವೊ ರಂಗಾರಂಗಾ ರಂಗಾಸಮೇಲೇದಯವಾಗೋ |
ಉದ್ದೀನಾ ಗಿಡಮುರಿದೂ ಗುದ್ದಾಲೀ ಕಾವಾದೊ ತಿದ್ದಿದೋವು ಏಳು ಏ ಹಲಿ
ಗಾದೊ | ಕಡಲೆಗಿಡಮುರಿದು ಕೊಡಲೀಯ ಕಾವಾದೊ ಕಡದಾವು ಏಳೂ
ಏ ಹಲೀಗಾದೊ | ರಂಗೈಯ್ಯ ಗುಡಿಯಾ ಬಾಗಿಲಗೆ ನಿಲವಾದೊ ರಂಗೈಯ್ಯ
ಗುಡಿಯಾ ಬಾಗಿಲಗೆ ಕದವಾದೋ | ಬಾಗೂರು ಬಡಗೀಯ ಬೇಗಾನೆ ಬರಹೇಳಿ

ಭಾರೀ ಗುಳುವಾಚೀ ಏ ಸಹಿವಾಗಿ | ಭಾರೀ ಗುಳುವಾಚೀ ಸಹಿವಾಗಿ ರಂಗೈ
ಯ್ನು ಭಾರೀಯಾತೇರಾ ಏ ಕಡದಾರೊ ತಿಟ್ಟೂರ ಬಡಗೀಯ ತಟ್ಟನೆ ಬರ
ಹೇಳಿ ಕಟ್ಟೀ ಉಳವಾಚೀ ಏ ಸಹಿವಾಗಿ ಕಲ್ಲನೆ ಕುಟುಕೋರು ಚೇಣೂರು
ಪಾಂಚಾಬ್ಬ ಚಿನ್ನಾ ದಾ ಉಳಿಯಾ ಏ ಮಸಕೊಂಡು ಚಿನ್ನಾ ದಾ ಉಳಿಯಾ
ಮಸಕೊಂಡು ರಂಗಯ್ನು ಕಲ್ಲಮಾಳಿಗೆ ಏ ಕಡದಾರೊ ದಾಳಾದಬಾನ ಏಳೂ
ಚೂರೀಪಾನ ದಾಳಾಕಿಂತಾ ಮುಂದೇ ಏ ಬರೂವೋನೆ ದಾಳಾಕಿಂತಾ ಮುಂದೆ
ಬರುವೋ ರಂಗಯ್ಯಾಗೆ ಛತ್ರೀ ಹಿಡಿದಾವೂ ಏ ಹುಲಿಕರಡೀ ಮುರುಡಾದ ನಡಿ
ನೋನೆ ಜೋಡುಸಂಕಿನೋನೆ ರಾಚ್ಯಾವನೆಲ್ಲಾ ಸಲುವೋನೆ ರಾಚ್ಯಾವನೆಲ್ಲಾ
ಸಲುವೋ ರಂಗೈಯ್ಯಾನೆ ದೂರಾದಸರ್ವೆ ಏ ಕವಿದಾವೋ ಸ್ವಾಮಿ ರಂಗೈಯ್ಯು
ತೇರು ಮೇಲಕ್ಕೆ ಹೋಗುವಾಗ ಎಷ್ಟತ್ತುಪಂಜೂ ಏ ಹಿಡಿಕುದುರೆ | ಸ್ವಾಮಿ
ರಂಗೈಯ್ಯಾ ತೆಪ್ಪದೊಳ್ಳೋಗೂವಾಗ ಇಷ್ಟತ್ತು ಪಂಜೂ ಏ ಹಿಡಿದಾರೋ
ತಿರುಪತಿಗೋಗಾನೆ ತಿದ್ದಣ್ಣ ಹೋರೀಯ ಗೆಜ್ಜೇಸರಸನೆ ಧರಿಸಣ್ಣ ||

೨೫

ನೋಡವಳಂದಾವ ಹೂವಿನಮಾಲೆಯ ಚಂದಾವಾ || ಅಕ್ಕ ಕರಿಯವ್ವ
ತಂಗೀಯು ಭದ್ರಕಾಳಿ ತೆಂಗಿನಹಣ್ಣಾ ಏ ಬಲೆಹೂಡಿ ತೆಂಗಿನಹಣ್ಣಾ ಬಲೆಹೂಡಿ
ಅಟ್ಟಲೋ ತಮ್ಮ ಭದ್ರೈಗೇ ಏ ಅಡಿಗೇಯಾ | ಅಡಿಗೇಯ ಅಟ್ಟಾಳು ಬಿಡ
ಗೀನ ಭದ್ರವ್ವಾ ಅಟ್ಟಅಡಿಗಿಲ್ಲಾ ಏ ಅರಿತೀನ ಅಟ್ಟಅಡಿಗಿಲ್ಲಾ ಅರಿಯ ತೀಗೆ
ಕಾಯಿ ಉಂಡಬಾಯಲ್ಲಿ ಗಮಗಾಮಾ | ಆಳೂ ಉಣ್ಣುವಾಗ ಧೂಳೂ ಕವಿ
ಯುವಾಗ ಆಲೀಕೊಳ್ಳೋರೂ ಇವರಾರೋ ಆಲೀಕೊಳ್ಳೋರೂ ಇವರಾರೂ
ಕರಿಯವ್ವ ಆಳುಂಡೂಮನೆಗೇ ಏ ಬರೂವಾಗ ಕೆರೆವರೀಮೇಲೇ ಬರುವ ಕರಿಯ
ವ್ವಾಗೆ ಧೊರೆಗಾಳು ಬೀಸ್ಯಾರು ಚವಲಾಪ | ಕಕ್ಕೈಕಾಯ್ದಂಗೆ ಹಾಕ್ಕಾರ ಹುಲಿ
ಬಣ್ಣ ಜೀಗುಟ್ಟತಾವೇಸರಮುತ್ತಾ | ಜೀಗುಟ್ಟತಾವೇ ಸರಮುತ್ತಾ ಕರಿ
ಯಾವ್ವ ಧೂಪಾದಂಗಡಿಗೇ ಏ ದಗುಮಾಡೆ || ನೋ || ಪ || ವೀಧೈ |
ವೀಧೈ | ವೀಧತ್ತ ||

೨೬

ಸುವ್ವಬನ್ನೀರೋ ಸಭೆಗಾಳಿಲ್ಲಾ ವೇಸಂಗಿದಾಸಾರುಪಾಡೂತ || ಹಟ್ಟಿಕ
ಲ್ಲಿಗೆ ಪುಟ್ಟುಗಂಧಾವನಿಕ್ಕಿ ಪಟಬಾಳೇಹಣ್ಣಾ ಏ ಸುಲದಿಕ್ಕಿ ಪುಟಬಾಳೇಹಣ್ಣಾ

ಸುಲದಿಕ್ಕಿ ಬಳಗೀರೋ (ಸ್ತ್ರೀರ) ಸಿಸ್ತೆಬಂದಕ್ಕೀ ಎ ತೊಳಿಸಾರೋ | ಹಾದೀ
ಕಲ್ಲಿಗೆ ತೇದ ಗಂಧಾವನಿಕ್ಕಿ ಬೂದುಬಾಳೆಹಣ್ಣು ಎ ಸುಲದಿಕ್ಕಿ ಬೂದುಬಾಳೆಹಣ್ಣು
ಸುಲದಿಕ್ಕಿ ವಳಗೀರೋ ಬಾಲೆ ಬಂದಕ್ಕೀ ಎ ತೊಳಿಸ್ತಾಳೋ ಹಟ್ಟೀಲಿ ಕಲ್ಲೊ ರಳು
ಕೊಟ್ಟೀಲಿ ಸೇದೊಭಾವಿ ಎತ್ತೀಕುಟ್ಟಿದರೇ ಘಣಿರೆಂದೋ ಹಾದೀಯ ಕಲ್ಲಾಳು
ಬೀದೀಯಭಾವಾಳು ಹಾಡೀ ಕುಟ್ಟಿದರೇ ಘಲಿರೆಂದೋ ಹಾಡೀ ಕುಟ್ಟಿದರೇ ಘಲಿ
ರೆಂದೋ ವನಕೆಯ ಮಾಡಿದ ಬಡಗೀ ಎ ಸುಖಿಬಾಳೋ ರಾಗೀಯ ಬೀಸೂತ
ರಾಗಾವಸಾಡುತ ನಾರಾಯಣಸ್ವಾಮಿಯ ನೆನೆಯುತಾ | ಬತ್ತಾವ ಕುಟ್ಟುತ್ತಾ
ಚಕ್ಕಂದನಾಡೂತ ಮುಕ್ಕಣ್ಣೇಶ್ವರನಾ ಎ ನೆನೆಯುತಾ ಮುಕ್ಕಣ್ಣೇಶ್ವರನಾ ನೆನೆ
ಯುತ್ತ ಕುಟ್ಟಾರು ಸ್ವಾಮಿ ನನ್ನೈಯ್ಯನಾ ಎ ಮದುವೇಗೆ | ವಾರಾರಗಿತ್ತೀರು
ನಾರೀರು ಮೂವ್ವಾರು ಬ್ಯಾರೇ ಬಂದೂಶರಗಾ ಎ ಮೇಲೆಕಟ್ಟಿ ಬ್ಯಾರೆ ಬಂದೂ
ಶರಗಮೇಲೆಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ತುಂಗಿಬಿಟ್ಟಾರೂ ಜಂತಾದ ವನಾಕೇಯ | ಅಕ್ಕಕ್ಕಾ
ತಂಗೀರು ಲೆಕ್ಕಾಕೇಳೂಮಂದಿ ಅಕ್ಕೀಲಿ ಎಳ್ಳು ಬೆರದ್ದುಂಗಿ ಅಕ್ಕೀಲಿ ಎಳ್ಳು ಬೆರ
ದ್ದುಂಗಿ ಮಾಡ್ಯಾರು ಚಿಕ್ಕ ತಮ್ಮೈಯ್ಯನಾ ಎ ಮದುವೇಯ ಮನೆಹಿಂದಲಾ ವು
ನೆನದಾರೆ ಘಮ್ಮೆಂದೋ ನೆನದ್ದುಂಗಿಬಂದಾ ಎ ನನ್ನ ತಮ್ಮಾ ನೆನೆದಂತೆ ಬಂದಾ ನನ
ತಮ್ಮ ಬಾಳೇಯ ಗೊನೆಯುಂಗಿ ತೋಳಾತಿರವೂತಾ | ನೆನೆಹಾಕೀದಕ್ಕಿ ಮನೆ
ಯಲ್ಲಾ ಘಮ್ಮೆಂದೋ ನೆನದ್ದುಂಗಿ ಬಂದಾ ನನ ತಮ್ಮಾ | ಎೀಧೈ | ಎೀಧೈ | ಎೀಧತ್ತ ||

ನಿಲ್ಲೊ ನಿಲ್ಲೈಯ್ಯರಾಜ | ನಿಜವಾನಾವೇನೂಬಲ್ಲೊ ಮಲ್ಲೀಗೆಹಾರಗಳೆ
ಲ್ಲಾವೊ ನಿಲ್ಲೈಯ್ಯ | ನಿಮ್ಮಕೇರಿಗೆಬಂದರಿನ್ನೊ ನಿಮ್ಮತ್ತೆಮಾವಾ ಕಂಡರೆಹಣ್ಣೆ
ಎನೆಂತಾಕೇಳುವರೆಣ್ಣೆ ರಾಜ ನಿಲ್ಲೈಯ್ಯರಾಜ | ಅತ್ತೆಯಾದರೆಸಂತೆಗೆಹೋದಳು |
ಮಾವನಾದರೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಗಂಡಾನಾದರೆ ದಂಡಿಗೆಹೋದ || ನಿಲ್ಲು || ಹಾಗಂದ
ಮಾತಾಕೇಳಿ ನಾಳೆಬರುವೆನ್ನಿ ಬಳಿಗೆ ಮನೆಯಕುರುಹ ತೋರೆಣ್ಣೀ ನಿಲ್ಲೈಯ್ಯ
ರಾಜ | ಹಿತ್ತಲಿ ಕಿತ್ತಾಳೆ ಮುಂದೆ ಬಜಾರಾದ ಅಂಗಾಡಿ ಕತ್ತಾಲೆ ಕವಿವಾವೂ
ಕಣ್ಣಿಗೆ ನಿಲ್ಲೈಯ್ಯರಾಜ | ಮನೆಯಗಂಡಮಾತುಭಾರಿ ಮಂಚಾಬಿಟ್ಟು ಇಳಿಯ
ಲಾರದಾಟೀಬಾರೋ ಮೋಟುಗೋಡೇಯಾ ನಿಲ್ಲೈಯ್ಯರಾಜ | ಕಾಚೇನ್ನಳ್ಳಿಯ
ಮೇಲೆ ಕಾಯಿಸೊವ್ವುಕೂಯೋಬಾಲೆಕರ್ದಾರೆಕೆ ಮಾತಾನಾಡೊಲ್ಲೆ ನಿಲ್ಲೈಯ್ಯ
ರಾಜಾ | ಅತ್ತಾನೋಡು ಇತ್ತಾನೋಡು ಚಿತ್ತಲ್ ಕಲ್ ದುರ್ಗಾನೋಡುಗುಡ್ಡಾ
ಹತ್ತಿನೋಡು ನಮ್ಮತವ್ವಾರೋ ನಿಲ್ಲೈಯ್ಯರಾಜಾ || ಎೀಧೈ | ಎೀಧೈ | ಎೀಧತ್ತ ||

ಉದರ ಉದರ ಮಲ್ಲಿಗೆ ನೀ ಉದರಾಬೀರೂಮಲ್ಲಿಗೆ | ಉದರದಾರೆ
ಶಿವನಾಪಾದದಾಣೇಮಲ್ಲಿಗೆ | ಮಲ್ಲಿಗೆಮಳೆಹುಯ್ಯಲೋ ಚೋಬೇಗೆಕರೆಕಟ್ಟಾ
ಲೋ ನೀಬಾಗಾದೀರೋ ಮಲ್ಲಿಗೆ, ನೀಬಳಕಾದೀರೂ ಮಲ್ಲಿಗೆ ನೀಬಾಗೀದಾರೇ
ಶಿವನಾಪಾದದ ಆಣೇಮಲ್ಲಿಗೆ ||

ಸೋಬಾನದಿಂದ ಸುಖದಿಂದಾ ಸೋಬಾನುವೇ | ಗಿರಿಜೆಯ ಕೇಳೊಕೆ ಗಿರಿ
ಯಿಂದಮಲ್ಲೈಯ್ಯಬಂದ ಗಿರಿಯುದ್ದ ಹೊನ್ನುಗಳಕೊಂಡೂ || ಸೋ || ಗಿರಿವುದ್ದ
ಹೊನ್ನು ಅಳಕೊಂಡುಬಂದವೈ ಗಿರಿಯು ದೂರೆಂದೂ ಗರ್ಜೆಯಕೊಡರಂತೆ |
ಪರ್ವತವೆಂಬೊಕ್ಕುದುರೆ ಏರೀಕೊಂಡು ಗಿರಿಜೆಕೇಳಾಕೇಶಿವಬಂದಾ | ಹಾಲೂ
ಅನ್ನಾಉಣ್ಣು ಸರಮುತ್ತುನೀಕಟ್ಟು ಸಾಲುವಾಳಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಇರುವಂಥಾಗಿರಿಜೇ |
ಸಾಲುವಾಳಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಇರುವಂಥಮೂಡಲರಾಯಾಗೊಳಿಗೆ ನಿನ್ನ ಕೊಡಬೇಕೋ |
ಹಾಲೂ ಅನ್ನವಲ್ಲ ಸರಮುತ್ತುಕಟ್ಟೊಲ್ಲೆ ಸಾಲುವಾಳಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಇರವೊಲ್ಲೇ |
ಸಾಲುವಾಳಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಇರವೊಲ್ಲೆ ಮೂಡಣರಾಯಾಗೊಳು ನಮ್ಮಹಿರಿಯಣ್ಣಾಂ
ದಿರು | ತುಪ್ಪವನ್ನಾಉಣ್ಣುಗಿರಿಜೆ ಬಟ್ಟುಮುತ್ತುಕಟ್ಟುಗಿರಿಜೆ ಪಟ್ಟಾಮಾಳಿಗ್ಯಲ್ಲಿ
ಈರೂಗಿರಿಜೆ | ಪುಟ್ಟಮಾಳಿಗ್ಯಲ್ಲಿ ಇರುಗಿರಿಜೆ ಮೂಡಲ ಶಿಟ್ಟೀಗೋಳಿಗ್ಗನ್ನಾ
ಕೊಡಬೇಕೋ ಸೋಬಾನುವೆ | ತುಪ್ಪವನ್ನವಲ್ಲೆ ಬಟ್ಟುಮುತ್ತುಕಟ್ಟವಲ್ಲೆ ಪುಟ್ಟ
ಮಾಳಿಗೇಲೀ ಇರವಲ್ಲೇಸೋಬಾನುವೇ | ಪುಟ್ಟಮಾಳಿಗಲ್ಲಿ ಇರುವೊಲ್ಲೇ ಮೂ
ಡಲಶಿಟ್ಟೀಗೋಳು ನಮ್ಮಕಿರಿಯಣ್ಣಾ ಸೋಬಾನುವೆ | ಕಾಡೂಗಿಣ್ಣೇನೋಳೆ ಕೂಡೀ
ದಹುಬ್ಬಿನೋಳೆ ಕೋಡೀಲಿನೀರಾ ಮೊಗಿಯೋಳೆ | ಎ ಕೋಡೀಲಿನೀರಾಮಗೆ
ಯೊಗಿರಿಜೆಯಕಂಡು ಮಲ್ಲೈಯ್ಯ ಜಪವಾಮಾಡೂತಾರೆ | ಜಪಾವಮರೆತಾರು
ಎನೆಂದುನುಡಿದಾರು ಗಿರಿಜೆನಮ್ಮಗಿರಿಗೆ ಬರಬೇಕೊ | ಗಿರಿಗೆಬರುವುದು ನ್ಯಾಯ
ವೆಶರಣರೆ ಬಂದುಹೋಗಿ ನಮ್ಮ ಅರಮನೇಗೆ ನೀವೇ || ಸೋ || ಪಿಲ್ಲೆಯಕಾ
ಲಿನೋಳೆ ಚಲ್ಲೀದನಡುವಿನೋಳೆ ತಲ್ಲಣಿಸಿನೀರಾಮಗಿಯೋಳೆ | “ ಪಟ್ಟೀಶೀರೇ
ಯಾ ಎತ್ತಿನೈಲೆಹೇರಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿಬನ್ನಿ ಅವ್ರಮನೆಗಂಟಾ ನೀವು | ಶಾಲೂ
ಶೀರೇಯಾ ಹೋರಿಮೇಲೆಹೇರಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿಬನ್ನಿ ಅವರಮನೆಗಂಟಾ ಸೋಬಾ
ನುವೆ || ಹೋಗಿಬನ್ನಿ ಅವ್ರಮನೆಗಂಟಾವಗಿರಿಜೆಯ ಕೊಟ್ಟಾರೊ ಕೊಡರೊ
ಕೇಳಿಬನ್ನಿ | ” (ಪಟ್ಟೀಸಿರೆಯ ಕೇಳಿಬನ್ನಿ ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಗಿರಿಜೆಯೇ ಹೇಳಿದಮಾ
ತೆಂದುತಿಳಿಯಬೇಕು) ಅಲ್ಲಿಂದ ಮನೆಗೆ ಬಂದು

ಹಟ್ಟೀಲಿಗಿರುಜಮ್ಮ ಕುಟ್ಟೊತ್ತೇನಂದಾಳು ಅಸ್ವಾಜಿನನ್ನಾ ಕೊಡಬೇಕೋ |
ಹಾದೀಲಿಗಿರುಜಮ್ಮ ಹಾಡೂತ್ತೇನಂದಾಳು ತಾಯಮ್ಮ ನನ್ನಾ ಕೊಡಬೇಕೋ |
ಹಾದೀಲಿವಣ್ಣೋರು ಬೀದೀಲಿವರಗೋರು ತ್ಯಾಗಾದೆಲೇಹಿಡಿದು ತಿರುದುಂಬೋ |
ತ್ಯಾಗಾದೆಲೇಹಿಡಿದು ತಿರುದುಂಬೋಜೋಗಿಯು ಎನುನುಜ್ಜಿದೆ ಸೀರಿಗಿರುಬೇ |
ಹಾದಿ ಅವರ ಅರಮನೆಬೀದಿ ಅವ್ರಪಟ್ಟಶಾಲೆ ತ್ಯಾಗಾದೆಲೆ ಅವ್ರಹರಿವಾಣಾ
ಸೋಬಾನುವೇ | ತ್ಯಾಗಾದೆಲೆ ಅವರಹರಿವಾಣಾ ಅವ್ವಾಜಿಕೊಡು ಬೇಕೂಬೆಟ್ಟ
ದಾಖುಷಿಗೊಳಿಗೆ | ತಾಯಮ್ಮ ನನ್ನ ಕೊಡು ಬೆಟ್ಟದ ಎಷ್ಟತ್ತ ಬಂದೂ ಬಟಿಯಾ
ಖುಷಿಗಳಿಗೆ | ಹಾದಿಯ ಅರುಬೇಯಜೋಡೀಸಿ ಆಯೋರು ಆಯದಲ್ಲಿ
ಕಂತೆಹಿಡಿಯೋರೋ ಸೋಬಾನುವೆ || ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ಆಯ್ತುಅರುಬೆ ಹಸ್ರ
ಸಕ್ಲಾತಿಕಾಣೆ ಆಯಾದಕಂತೆ ಅವರಮನೇಯಸ್ವಾಮಿಕಾಣೆ | ಇದ್ದಾಬೆಟ್ಟದಮೇ
ಲೆಸಿದ್ದಾರು ಮೋರುತ (ಮುಹೂರ್ತ) ಮಾಡಿ ಜಿದ್ದಾತರಗೆಲೆಯಾಮೇಲುಮೋರೋ
ಹಸ್ರೊಚಿಗರೆಲೆಮೆಲುಮೋರು ಬಂದಲ್ ಹಸೆಯೊಳುಗಿರಿಜಮ್ಮ ಕೊಡಕಂತೇ | ಹಸೆ
ಯೊಳುಗಿರಿಜಮ್ಮ ಕೂತದ್ದತಾಕಾಣೆ ಅವರಪ್ಪಬ್ಯಾಗನೊಂದು ಓಲೇಯಬರ
ದಾನು | ಹತ್ತುಅಂಕಣದರಮನೆ ಮೇಲೆಬೋದಿಗಸಾಲು ಮಾಡಿಯಮೇಲೆಮಲ
ಗಿರುವೋ | ಮಾಡಿಯಮೇಲೆ ಮಲಗಿರುವ ಮಲ್ಲೆಯ್ಯ ಓಲೆಬಂದಾವೇ ಓದೇ
ಳೋ | ಓಲೆಬಂದಿದ್ದರೆ ನಾಳೋದಿಕೊಂಡೇನು ಮಾವನಮಗಳುಸಿರಿ ಗಿರಿಜೇಸೋ
ಬಾನುವೆ | ಮಾವನಮಗ್ಗು ತಿರಿಗಿರಿಜೆಕ್ಕೆಲಿರುವ ಮುತ್ತಿನುಂಗುರುವಾ ಗೆಲು
ಬೇಕೋ ಸೋಬಾನುವೇ | ಅತ್ತಿಮಮಗ್ಗು ತಿರಿಗಿರೇಕ್ಕೆಲಿರುವೊ ಹೂವಿನುಂ
ಗುರುವಾ ಗೆಲುಬೇಕು | ಬಾರಮ್ಮಗಿರುಜಮ್ಮ ಭಾವಾನೋಡ್ಯಾರಂತೆ ಅಂಗಾ
ಲಪದ್ಮಾಸುಳಿಸುದ್ದಾ | ಅಂಗಾಲಪದ್ಮಾ ಸುಳಿಸುದ್ದಾನೋಡಾರಂತೆ ಬಾರೇಮ
ಲ್ಲೆಯ್ಯನ ಎದುರೇಗೇ | ಮಲ್ಲಿಗೆಹೂವಕೂಯ್ದು ಮಾಲೆಕಟ್ಟಿಮೈಸೂರು
ಧೂರೆಗಳು ಕಳಿಸವರೇ ಸೋಬಾನುವೆ | ಮೈಸೂರು ಧೂರೆಗಳು ಎಸಂತಕ
ಳಿಸಿದ್ದು ಭೋಗೂ ಮಲ್ಲೆಯ್ಯನ ಮದ್ದೆಗೇ | ಸೋಭಾನುವೆ | ಮಲ್ಲೆಯ್ಯ
ಸ್ವಾಮಿ ಮದ್ದಣಗ ಆಯ್ತಾನೆನು ದೂರಾಲಪರಸೇ ಕವಿದಾವೋ | ಮೂಡಾಲ
ತೀಮಿಂದ ಮುತ್ತಿನೈರಣೆಬಂದೊ ಮುತ್ತಿನ ಬಾಸಿಂಗ ಸಹಿವಾಗೀ ಸೋಬಾ
ನುವೆ || ತವರೂರು ಅನ್ನೋದು ಎತ್ತಲಾಗಿ ಕಾಣದಲ್ಲೋ ಮಹೂರ್ತಕೆ ನಿಂತವೆ
ವನದಲ್ಲಿ | ಸೋ || ಸೋಬಾನದಿಂದ ಸುಖದಿಂದಾ ಸೋಬಾನವೇ ವೀಡ್ಯೆ | ವೀಡ್ಯೆ |
ವೀಧತ್ತ || (ಶೋಭಾನದಿಂದ ಸುಖದಿಂದಾ ಶೋಭಾನವೆ)

ಮಲ್ಲಿಗೆಮಲ್ಲಿಗೆ ಮಾತಾಡ್ತಲ್ಲಿಗೆ ಮಾತಾಡುಮಾತಾಡು ಶ್ಯಾವಂತಿಗೆ |
 ಒಬ್ಬೀಗಿನಾಕೊಲೆ ಒಬ್ಬೀಗೆ ಎರಡೊಲೆ ಒಬ್ಬೀಗೆ ಸದ್ಯಾಮೊಲೆಯಿಲ್ಲ ಮಲ್ಲಿಗೆ |
 (ಮೆಲಿನ ಒಗಟೆಯಪದ್ಯವನ್ನು ಹೇಳಿ ಒಂದು ಗುಂಪಿನವರು ತಾವೇ ಕೋಲಾಟ
 ಆಡುತ್ತಿರುವಾಗ ಎದುರು ಗುಂಪಿನವರು ಮುಂದೆ ಹೇಳುವಂತಿ ಆ ಒಗಟೆಯ
 ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳಿ ಅವರೊಡನೆ ಕೋಲಾಟವಾಡಿ ಆ ಮೇಲೆ ತಾವೂ ಒಂದು ಒಗಟೆ
 ಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಇವುಗಳನ್ನು ಆಯಾ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕವಿತೆಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು)

ಹಸಿಗೇ ನಾಕೊಲೆ ಆಡಿಗೆ ಎರಡೊಲೆ ಕೋಳಿಗೆ ಸದ್ಯಾ ಮೊಲೆಯಿಲ್ಲ
 ಮಲ್ಲಿಗೆ | ಒಬ್ಬಿಗೆ ಕಾಲ್ಕೊಟ್ಟಿ ಒಬ್ಬಿಗೆ ಕೈಕೊಟ್ಟಿ ಒಬ್ಬಿಗೆ ಸೀರೆ ಅಳುಕೊಟ್ಟಿ ಮಲ್ಲಿಗೆ |
 ಕಂಚ್ಚಾರನ್ನೆ ಕಾಲ್ಕೊಟ್ಟಿ ಬಳ್ಳಾರನ್ನೆ ಕೈಕೊಟ್ಟಿ ಅಗ್ಗನ್ನೆ ಸೀರೆ ಅಳುಕೊಟ್ಟಿ |
 ಒಬ್ಬಾನಹಾಕಿದ್ದೆ ಒಬ್ಬಾನನೂಕಿದ್ದೆ ಒಬ್ಬಾನ ಎಳ್ಳೊಂಡ್ತಲ್ಲಿದ್ದೆ | ಕದ್ವಾನಹಾಕಿದ್ದೆ
 ತಾಳಾನನೂಕಿದ್ದೆ ತಲ್ಲಂಬ ಎಳ್ಳೊಂಡ್ತಲ್ಲಿದ್ದೆ ಮಲ್ಲಿಗೆ ||

|| ವೀಧೈ | ವೀಧೈ | ವೀಧತ್ತ ||

೩೦

ಬಾಲಾಗೋಪಾಲನಿನ್ನ ಮಗ ಬಾಲಾನೇನೇಗೋಪಮ್ಮಾ | ನಾರಾಯಣ
 ಬಾರೋ ನಾರೀಕಂದಯ್ಯ ಬಾರೋ ನರೋ ಕದೊಳಗೇ ಇರ್ದೋನೆಕೃಷ್ಣಯ್ಯ ||
 ಸುರಲೋಕದೊಳಗೆ ಇರುವೋನೆಕೃಷ್ಣಯ್ಯ ಸಂದಾಗೋಂದನ ಕರಕೋಳೊ
 ಗೋಪಮ್ಮಾ | ಗೋಪಮ್ಮನಿನ್ನ ಮಗ ದೀಪಾದಕುಡಿಕಾಣೆ ದೀವಿಗೆಕುಡಿಯಂತೆ
 ಉರಿವನೇನೆ ಗೋಪಮ್ಮಾ || ಹೋಗಿಬಂದು ನಮ್ಮಾ ಕಲ್ಪಾವಳಿಯು ನಂದಾಗೋ
 ಎಂದನ ಕರಕೋಳಿಗೋಪಮ್ಮಾ | ಗಂಧಾದಮರದಡಿ ರನ್ನಾ ದಕಲ್ಲ ನೊಕ್ಕು ಆಡೀರಾ
 ಜುಣವೂ ತೊಡಿಸೋಳೇ ||

ನೀಲೀನಾಮದ ಗೊಲ್ಲಾರ್ರು ಡುಗಿ | ಹಾಲೂಮಾರುತ ಬಂದಾಳಾಕೆ ||
 ಹಾಲೂಮಾರಿದ ಸುಂಕಾಕೇಳಿದರೆ | ನೀಲೀನಾಮವತೋರಾಳೆ ||
 ಹಸರೂಕಡಗದ ಗೊಲ್ಲಾರ್ರು ಡುಗಿ | ಮೊಸರೂಮಾರುತ ಬಂದಾಳಾಕೆ ||
 ಮೊಸರೂಮಾರಿದ ಸುಂಕಾಕೇಳಿದರೆ | ಹಸರೂಕಡಗಾತೋರಾಳೋ ||
 ಪಚ್ಚೀಕಡಗದಗೊಲ್ಲಾರ್ರು ಡುಗಿ | ತುವ್ವಾಮಾರುತಬಂದಾಳಾಕೆ ||
 ತುವ್ವಾಮಾರಿದಸುಂಕಾಕೇಳಿದರೆ | ಪಚ್ಚೀಕಡಗಾತೋರಾಳು ||

ಮಾಧವಗೋವಿಂದ ಬಂದ ನೋಡಿರಮ್ಮ |
 ಅವ್ವ ಪಾದದಕಿರುಗೆಜ್ಜೆ ಧ್ವನಿಯುಕೇಳಿರಮ್ಮ |
 ಅವ್ವ ಇನಿಯದಿಂದ ಬಾಲೆಸೀರೆಸೆಳ್ವಾನಮ್ಮ |
 ತಾಳಾತಂಬೂರಿಸದ್ಗೆ ಕುಣಿಯೋನಮ್ಮ || ಮಾ || ಪ ||

ಬಾಲಾಗೋಪಾಲನೆ ಗೋಪೀಕಂದಲೋಲನೆ || ವೀಧ್ಯ | ವೀಧತ್ಯ ||

ಮೇಲಿನ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ದೇವತಾಸ್ಮೃತಿಗಳೂ, ವೀರರ ವರ್ಣನೆಗಳೂ ಇವೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ಕಾವ್ಯದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ವಿಮರ್ಶಿಸಿದರೆ ಪಾಮರಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ರಸ, ಶ್ಲೇಷ, ಅಲಂಕಾರ, ಪ್ರತಿಭಾ ಇವುಗಳ ಪ್ರವಾಹವೇ ತೋರಿಬರಬಹುದು. ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಬರೆದಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ—ಒಂದು ರಥವರ್ಣನೆಗೆ ಆರಂಭಿಸಿದರೆ ಚಕ್ರದಿಂದ ಕಳಶದ ವರೆಗೆ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪದಾರ್ಥವನ್ನೂ ವರ್ಣಿಸಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಮೇಲಿನ ಸಾಲಿನ ಅರ್ಥವನ್ನೇ ಮತ್ತೆ ಕೆಳಗಿನಸಾಲಿನ ಪೂರ್ವಾರ್ಥವನ್ನಾಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿರ.ವರು. ಆ ರೀತಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದನ್ನೂ ಹೇಳುವುದು ಕೋಲಾಟದವರ ಗತ್ತಿಗೂ ಮುಂದಿನ ಪದವನ್ನು ಜ್ಞಾಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೂ ಅನುಕೂಲವೇ ಏನಾ ಬರವಣಿಗೆಯಲ್ಲೂ ಆ ರೀತಿ ಬರೆದರೆ ಬೇಜಾರಾಗಬಹುದೆಂದು ಬಿಟ್ಟದ್ದಾಗಿದೆ. ನಮ್ಮೂರಲ್ಲಿ ಮುದುಕರು ಇನ್ನೂ ಬೇರೆಬೇರೆ ಪದಗಳನ್ನು ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲೂ ಇದೇ ರೀತಿ ಬೇರೆಬೇರೆ ಪದ್ಯಗಳು ರಸದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾಗಿ ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ ಸಾಹಿತಿಗಳು ಸಂಗ್ರಹಿಸಬೇಕಾಗಿ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ.

ಈ ರೀತಿಯಾದ ಅನೇಕಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಂಡು ಕೋಲಾಟವಾಡುವರು. ಅನಂತರ ರಂಗದಬೀದಿಯಲ್ಲೇ ಇರುವ ಓಕುಳಿಗುಂಡಿಯಲ್ಲಿ ಆರತೀನೀರು (ವಸಂತ) ಮಾಡಿ ತುಂಬಿ ಪರಸ್ಪರ ಎರಚಾಡುವರು. ಪ್ರತಿಮನೆಯ ಮುಂದೆ ಒಂದೊಂದು ಹಡೆಯ ತುಂಬಾ ಓಕುಳಿ ಮಾಡಿಡುವ ಪದ್ಧತಿ. ಊರಿನ ಬೀದಿಯ ಸುತ್ತಲೂ ಓಕುಳಿಯಾಡಿ ಹೊಳೆಗೆ ಹೋಗಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಬರುವರು. ಆಗಣ ಸಮಯದಲ್ಲಿ —

ಓಕ್ಕೀಯಗುಂಡೀಗೆ ನಾಕೂಚೆನ್ನ ದಕಂಭ ಚೆನ್ನಾ ದಾಕಂಭಾ ಎಳೇಳೋ |
 ಚೆನ್ನಾ ದಾಕಂಭಾ ಎಳೇಳುಹನುಮಂತಾ ನಿನ್ನಾ ರಂಗಾದೊಳಿಲ್ಲಾ ಏಭೋಗಾ |
 ಎಳೇಳಂತ್ರಾಯ ಏಡೊತ್ತು ಸುಖನಿದೆ, ಪೂಜಾರಿಬಂದೂ ಒದ್ದೆನ್ನೆ | ಪೂಜಾ

ರಿಬಂದೂಬದ್ಧ್ಯವ್ವೆ ಮಲ್ಲಗೆಮಗ್ಗರಳಿ ಬಾಯಾ ಜಿಡುತಾವೆ | ರಾಮಾರತ್ನೇರೀ
ಲಕ್ಷ್ಮಣ್ಣುದ್ರೇರೀ ತಾಯಿಸೀತಮ್ಮಾ ಮರವೇರೀ | ತಾಯಿಸೀತಮ್ಮಾಮರ
ವೇರಿ ಎನಂದ್ಲು ದೂರಾದಾಸರಸೆ ಬರಲಿಲ್ಲೋ | ರಂಗಕ್ಕೆ ಹರಿಬಂದ ರಂಭೇನು
ಮಾಡ್ಯಾಳು ಎಂಭತ್ತಾರಾದಾ ಒಡ್ವೆಯಾ | ಎಂಭತ್ತಾರಾದಾ ಒಡ್ವೆಯು
ಇಕ್ಕೊಂಡು ರಂಗಕ್ಕೆ ಆರ್ತಿಬೆಳ್ಳಾಳ್ಳೋ | ಒಕ್ಕೆಯಾಗುಂಡೀಗೆ ನಾಕೂಚಿ
ನ್ನದಕಂಭ ಚಿನ್ನಾ ದಾಕಂಭಾ ಎಳೇಳೋ ||

ಈ ಪದ್ಯವನ್ನೂ ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ಪದ್ಯಗಳನ್ನೂ ಹೇಳುವರು. ಕಡೆಯ
ದಿನ ಊರಿನ ಬೀದಿಯಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ರಂಗ ಕುಣಿಯುತ್ತಾಬರುವರು. ಆಗ ಮನೆಮನೆಗೆ
ಪಂಚಾಮೃತ ಮಾಡಿ ಅದನ್ನೂ ಕಡಲೆವುರಿಯನ್ನೂ ತಟ್ಟಿಗಳಲ್ಲಿ ತುಂಬಿ ಕೈಯಲ್ಲಿ
ಹಿಡಿದುಕೊಳ್ಳುವರು ರಂಗ ಕುಣಿಯುವವರಲ್ಲಿ ಯಾರು ಬೇಕಾದರೂ ಹೋಗಿ,
ತಲೆಯನ್ನು ಬಗ್ಗಿಸಿ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಮುಟ್ಟದೆ ಬಾಯಲ್ಲೇ ತಿನ್ನಬೇಕು. ಹೀಗ್ಗೆ ಎಷ್ಟೋ
ತಟ್ಟಿಗಳು ಬರಿದಾಗುವುವು. ಕೆಲವು ಜನ ಗೃಹಸ್ಥರು ದುಡ್ಡನ್ನು ಮರ್ಯಾದೆ
ಗಾಗಿ ಇವರಿಗೆ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಸಂಜೆಯಹೊತ್ತಿಗೆ ಊರಹೊರಗೆ ಹೊಲೆಯರ
ಬೀದಿಯಲ್ಲಿರುವ ಮಾಯಮ್ಮನ ಗುಡಿಯಲ್ಲಿ ತಾವು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡಿರುವ ಗೆಜ್ಜೆಗಳ
ನ್ನೆಲ್ಲ ಬಿಚ್ಚಿಟ್ಟು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಒತ್ತಿಕೊಂಡು ದೇವರಿಗೆ ಮಂಗಳಾರತಿ ಮಾಡಿ “ಗೆಜ್ಜೆ
ಒಪ್ಪಿಸಿದೊ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಮನೆಗೆ ಬರುವರು. ಇಲ್ಲಿಗೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ
ರಂದಗ ಹಬ್ಬವಾಯಿತೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು.

ಗ್ರಾಮದೇವತೆ ದೊಡ್ಡಮ್ಮನ ಹಬ್ಬ ದೊಡ್ಡಮ್ಮನ ಕೆರೆ

ಒಂದಾನೊಂದು ಊರು. ಒಬ್ಬಾನೊಬ್ಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ. ಅವನು ವೇದ
ಶಾಸ್ತ್ರ ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಗಟ್ಟಿಗನಾಗಿದ್ದನು. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಬೇಕಾದಷ್ಟು
ಹಸು, ಎಮ್ಮೆ, ಕರು, ಎತ್ತುಗಳು ಗಿಜಿಗುಟ್ಟುತ್ತಿದ್ದವು. ಅವುಗಳನ್ನು ಮೇಯಿ
ಸಿಕೊಂಡು ಒಂದು ಮನೆಗಟ್ಟಲು ಒಬ್ಬ ಹೊಲೆಯರ ಹುಡುಗನನ್ನು ಗೊತ್ತುಮಾ
ಡಿದ್ದನು. ಆ ಹುಡುಗನು ಜಾತಿಯಲ್ಲಿ ಹೊಲೆಯನಾಗಿದ್ದರೂ ಬುದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ
ಒಲುಸೂಕ್ಷ್ಮ. ಪ್ರತಿನಿತ್ಯವೂ ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಸಂಧ್ಯಾವಂದನೆ ಮಾಡುವಾಗ

ಕೈ, ಬಾಯಿಗಳನ್ನೂ ಡಿಸುವುದನ್ನೂ ಪಾರಾಯಣ ಮಾಡುವುದನ್ನೂ ದೂರದಿಂದಲೇ ನೋಡಿ ತಾನೂ ಅದರಂತೆ ಗುಟ್ಟಾಗಿ ಆಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಹತ್ತಿಪ್ಪತ್ತು ವರ್ಷಗಳಾದಮೇಲೆ ಅವನಿಗೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಇರಲು ಬೇಜಾರಾಗಿ ಇನ್ನೊಂದು ಊರಿಗೆ ಓಡಿಹೋದನು. ಆ ಊರಿನಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಶ್ರೋತ್ರಿಯ ನಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿದ್ದನು. ಅವನಿಗೆ ಒಬ್ಬಳೇ ಮಗಳು. ಹುಡುಗಿಗೆ ಮದುವೆ ವಯಸ್ಸಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಗಂಡನ್ನು ಹುಡುಕಿ ಹುಡುಕಿ ಸಾಕಾಗಿ ಸುಮ್ಮನೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕೂತುಬಿಟ್ಟನು. ಒಂದುದಿನ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಹನ್ನೆರಡು ಘಂಟೆಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಗರಿಮುರಿ ಮಡಿಮಾಡಿಕೊಂಡ ಅತಿಥಿಯೊಬ್ಬನು ಭಗವದ್ಗೀತೆಯ ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಂಡು ಯಾರು ಒಳಗೆ ಎಂದುಕೊಂಡೇ ಒಂದನು. ಅವನು ಧರಿಸಿದ್ದ ನೀರ್ಭೂತಿಪಟ್ಟಿಗಳು ಶರತ್ಕಾಲದ ಮೋಡಗಳಂತಿದ್ದವು. ಬೆಳದಿಂಗಳಂತಿರುವ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದನು. ಕೈಯಲ್ಲಿದ್ದ ಚೊಂಬು ಚಂದ್ರನಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ಜನಿವಾರವು ರಾತ್ರಿಯ ಮಂಚಿನಂತೆ ಫಳಫಳನೆ ಹೊಳೆಯುತ್ತಾ ಇತ್ತು. ಯಾರೋ ಅತಿಥಿಯು ಬಂದನೆಂದು ಮನೆಯವರೆಲ್ಲಾ ಸಡಗರದಿಂದ ಓಡಾಡಿ ಊಟಕ್ಕೆ ಎಲೆ ಹಾಕಿದರು. ಹೊಸಬನಿಗೂ ಮನೆಯವರಿಗೂ ಊಟ ವಾಯಿತು ತಾಂಬೂಲ ಹಾಕಿಕೊಂಡರು. ಯೋಗಕ್ಷೇಮ ಮಾತಾಡಿದರು. ಪ್ರಸ್ತಾಪತ್ರೇನ ಗೋತ್ರಪ್ರವರಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದರು. ಅತಿಥಿಯು ತಾನೂ ಕನ್ಯಾ ಸ್ವೇಷಣಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಬಂದಿರುವೆನೆಂದನು. ಕರ್ಮಸಂಯೋಗದಿಂದ ಹೊಸಬನಾಗಿ ಮನೆಗೆ ಬಂದಿದ್ದವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಅಳಿಯನಾದನು. ಆ ಅಳಿಯನೇ ಇನ್ನೊಂದೂರಿಂದ ಓಡಿಬಂದ ಹೊಲೆಯರ ಹುಡುಗ

ಬೇರೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಆ ನೂತನದಂಪತಿಗಳಿಗೆ ಒಂದು ಮಗುವಾಯಿತು. ಒಂದಾನೊಂದುದಿನ ಹೆಂಡತಿಯು ಗಂಡನನ್ನು ಕುರಿತು “ಅತ್ತಮ್ಮನವರು ಒಂದು ದಿನವಾದರೂ ಬಂದು ನಮ್ಮನ್ನು ನೋಡಲಿಲ್ಲ. ಮಗುವನ್ನೆತ್ತಿ ಮುದ್ದಾಡಲಿಲ್ಲ. ಯಾಕೆ? ಅವರಿರುವರೋ ಅಥವಾ ಇಲ್ಲವೋ? ಅವರನ್ನು ಖಂಡಿತ ನೀವು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬರಬೇಕು. ಕರೆತಾರದಿದ್ದರೆ ಒಂದು ತೊಟ್ಟು ಗಂಗಾಮೃತ ಕುಡಿಯುವುದಿಲ್ಲ” ಎಂದು ನಿರ್ಬಂಧಪಡಿಸಿದಳು. ಗಂಡನ ಮುಖವು ಸಪ್ಪಗಾಯಿತು. ಆದರೂ ಧೈರ್ಯಮಾಡಿ “ನಾಳೆ ಕರತರುವೆನು” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಕತ್ತಲೆಯಲ್ಲಿ ತನ್ನೂರಿಗೆ ಸೇರಿ ತಾಯಿಯನ್ನು ಕರಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಾ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಅವಳನ್ನು ಕುರಿತು “ನಾನೀಗ ನಿನ್ನ ನನ್ನೆಂದ್ತೀ ಮನೆಗೆ ಕಳುಹಿಸಿಡ್ತೀಯೋನಿ

ನನ್ನೆಂಡ್ತಿ ಏಟ್ಮಾತಾಡ್ನಿದ್ರೂ ಮಾತಾಡ್ಪ್ಯಾಡ ನಿನ್ಣ ಗ್ನಾಣೆ. ನಾಳೀಕೊಪ್ಪ ತ್ತಿಂದಾ ನಮ್ಮೂರೇಗ್ಗೆ ನಿನ್ಣ ಬಿಟ್ಟ್ತೀನಿ ” ಎಂದನು. ಅವಳೂ “ ಹಂಗೇ ಆಗ್ಗೀ ಮಗ ನನ್ನೊಸೇ ಹೇಂಗವೋ ಕಣ್ಣಂಬಾನೋಡ್ಲೆ, ಓಟೀ ಸಾಕಲ್ವಾ ’ ಎಂದಳು. ಇಬ್ಬರೂ ಬೆಳಗಾಗುವುದರೊಳಗೆ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಸೇರಿದರು. ಆ ದಿನ ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಊಟ ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಅತ್ತೆಯು ಹೊರಟಳು, ಸೊಸೆಯು ಇವತ್ತು ಇದ್ದು ನಾಳೆ ಖಂಡಿತ ಹೋರಡಿ ಎಂದಳು. ಅವಳ ಮಾತಿನಂತೆ ಅವತ್ತೂ ಇದ್ದಳು. ಹೀಗೆಯೆ ನಾಲ್ಕೈದು ದಿನಗಳು ಕಳೆದುಹೋದವು. ನಿತ್ಯವೂ ಒಬ್ಬಟ್ಟು ವಾಯಸ ತಿಂದು ತಿಂದು ಅತ್ತೆಯ ಬಾಯಿ ಸಪ್ಪೆ ಬಿದ್ದು ಹೋಯಿತು.

ಬಂದು ದಿನ ತಡೆಯಲಾರದೆ ಅತ್ತೆಯು ತನ್ನ ಎಲೆಗೆ ಬಡಿಸಿದ್ದ ಕಡುಬನ್ನು ನೋಡಿ ಏಟ್ಮಾಡಿದ್ರೇನ್ಮ ಗಾ “ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಮಾಡೊ ಕೋಣನಾಲ್ಗೆ ತಿಂದ್ಲೆಂಗಾ ಯ್ದಾ, ಈ ಸೀಸಪ್ಪೆ ತಿಂತಿದ್ದಾಕಾಯ್ವ ” ಎಂದಳು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣಿಯ ಎದೆಯು ಧಸಕ್ಕೊಂದಿತು, ಕಣ್ಣು ಕತ್ತಲೆಯಾಯಿತು, ನಿಂತಜಾಗದಲ್ಲೇ ಕೂತು ಬಿಟ್ಟಳು. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಾದ ಮೇಲೆ ಚೇತರಿಸಿಕೊಂಡು ಎದ್ದು, ಆಗಿನ ಕೆಲಸಕಾರ್ಯಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸಂದೇಹ ಬರದಂತೆ ನೆರವೇರಿಸಿದಳು. ಅತ್ತೆಯೂ ಗಂಡನೂ ಬೀದಿಯಕಡೆ ಹಜಾರದಲ್ಲಿ ಏನೇನೋ ಪಿಸುಪಿಸನೆ ಮಾತಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣಿಯು ಹಿತ್ತಲಕಡೆ ಬಾಗಿಲಿನಿಂದ ತಂದೆಯ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಅಪ್ಪಾ, ಅಪ್ಪಾ ನಾಯಿಮುಟ್ಟಿದ ಮಡಕೆಯನ್ನು ಏನುಮಾಡುವುದು, ಅದು ಶುದ್ಧ ಹ್ಯಾಗಾ ಗುವುದು ಹೇಳಪ್ಪಾ, ಎಂದಳು. ಆ ಮಾತುಕೇಳಿ ತಂದೆಯು ಅದಕ್ಕೇನು ಮಾಡುವುದಕ್ಕೂ, ಆ ಮಡಕೆಯೊಳಗೆ ಬಂದು ತೊಳಸಿದಳ ಹಾಕಿ ಬೆಂಕಿಯಲ್ಲಿ ಸುಟ್ಟು ಬಿಟ್ಟರೆ ಏನೋಸ್ವಲ್ಪ ಶುದ್ಧವನ್ನ ಬಹುದು ಎಂದನು. ತಟ್ಟನೆ ತಂದೆಯ ಮನೆಯಿಂದ ಹಿಂತಿರುಗಿ ಬಂದು ಗಂಡನ ಮನೆಯನ್ನು ಸೇರಿದಳು. ಅವಳಿಗೆ ಮೊದಲೇ ಸಂದೇಹವಿತ್ತು ; ಅತ್ತೆಯ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿದಮೇಲಂತೂ ತನ್ನ ಸರ್ವನಾಶವಾಯಿತೆಂದು ತಿಳಿದಳು. ರಾತ್ರಿಯಾಯಿತು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣಿಯು ಅಂದು ಎಂದಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಉಪಚರಿಸಿದಳು. ಬಾಕಿಯವರಿಗಿಲ್ಲಾ ಗಾಢನಿದ್ರೆಯು ಹತ್ತಿತು. ಇದೇ ಸಮಯವೆಂದು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಿಯು ಬೃಂದಾವನದ ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಬಂದು “ ಸ್ವಾಮಿ, ಕೃಷ್ಣಭಗವಂತ, ನನ್ನ ಅಪರಾಧ ಎನ್ನಿದರೂ ಕ್ಷಮಿಸು. ನನಗೆ ಸ್ವರ್ಗ ಬೇಡ. ನನಗೆ ಮೋಕ್ಷವೂ ಬೇಡ, ಆದರೆ ನಾನಾ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ನೊಂದವರಿ

ದ್ವಾರಲ್ಲಾ ಅವರ ಆತ್ಮಗಳಿಗೆ ಶಾಂತಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಕೊಡು. ನನ್ನ ಆತ್ಮವು ಭೂಲೋಕದಲ್ಲೇ ಇರಲಿ, ಇದಿಷ್ಟನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸು. ಸರ್ವಜ್ಞ ನಾದ ನೀನು ಕೈ ಬಿಡಬೇಡ" ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿ ಒಂದು ತುಳಸೀದಳವನ್ನು ಕಿತ್ತು ಬಾಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡಳು. ಒಳಗೆ ಬಂದು ಒಲೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಬೆಂಕಿ ಕೆಂಡವನ್ನು ಉರಿ ಮಾಡಿ ಮನೆಯ ನಾಲ್ಕುಮೂಲೆಗೂ ಬೆಂಕಿಯಿಟ್ಟು ತಾನು ಮಗುವು ಮಲಗಿದ್ದ ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಕೂತುಕೊಂಡಳು. ಬೆಂಕಿಯು ಧಗದ್ಧ ಗಾಯ ಮಾನವಾಗಿ ಹಬ್ಬಿಕೊಂಡಿತು. ಆಗ ಆಕೆಯು ಅತ್ತೆಯೇ, ನಿನ್ನ ವಂಚಕಮಗನು ಕೋಣನಾಗಿ ಹುಟ್ಟಲಿ, ಅದನ್ನು ಕಡಿದು ಅದರ ನಾಲಿಗೆಯನ್ನು ಬೇಯಿಸಿ ನಿನಗೆ ಊಟಕ್ಕೆ ಬಡಿಸಲಿ, ಅದನ್ನು ತಿಂದು ನೀನು ತೃಪ್ತಿಸಡು, ಅವನನ್ನು ಕಡಿಯುವಾಗ ನನ್ನ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಮರೆಯಾಗಿ ತೆರೆಯಿರಲಿ ಎಂದು ಶಪಿಸಿದಳು. ಬೆಳಗಿನ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಮನೆಯೆಲ್ಲಾ ಸುಟ್ಟು ಬೂದಿಯಾಗಿ ಹೋಗಿತ್ತು. (ಇದೆಲ್ಲ ಅಜ್ಜಿಕತೆ.

೨.) ಎಷ್ಟೋ ದಿನಗಳು ಕಳೆದ ಮೇಲೆ ಜನಗಳು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಿಯ ಮಹಾತ್ಮೆಯನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಊರುಗಳಲ್ಲಿ ಅವಳಿಗಾಗಿ ಒಂದೊಂದು ದೇವಸ್ಥಾನವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿ ವರ್ಷಕ್ಕೊಂದಾವರ್ತಿ ಹಬ್ಬ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಆ ಹಬ್ಬವು ನಮ್ಮೂರಿನಲ್ಲೂ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಮೊದಲು ಮೊದಲು ಮುರುಕಲು ಮಂಟಪವಿತ್ತು. ಈಚೀಚೆಗೆ ಮುಖಂಡರು ಮದ್ದಿಕದ ಹಣದಿಂದ ಅಂದವಾಗಿಯೂ ಗೋಪುರ ಮುಖಮಂಟಪಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಒಂದು ದೇವಸ್ಥಾನವನ್ನೇ ಕಟ್ಟಿಸಿರುವರು. ರಂಗಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಆ ದೇವಸ್ಥಾನದಿಂದ ವಿಶೇಷ ಕಳೆಯುಂಟಾಗಿತ್ತು. ದೊಡ್ಡಮ್ಮನಿಗೆ ಹರಕೆ ಮಾಡಿದವರೂ ಹಬ್ಬ ಮಾಡಬಹುದು. ಊರೊಟ್ಟು ಹಬ್ಬವೂ ಮಾಮೂಲಿನಂತೆ ನಡೆಯುವುದು. ಹೆಣ್ಣು ದೇವರಾದ್ದರಿಂದ ಮಂಗಳವಾರದ ದಿನ ದೊಡ್ಡಮ್ಮನನ್ನು ಕರತರುವ ರೂಢಿ.

ದೊಡ್ಡಮ್ಮದೇವರ ಹಿಂದೆ ಹೇಳುತ್ತಾ ಬರುತ್ತಾ ಇದ್ದ

ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಿದು

ದೊಡ್ಡಮ್ಮ ಎಂಬೋಳು ದೊಡ್ಡವ್ವ ಚಿಕ್ಕಾಳು ಕಣ್ಣೊನಮ್ಮೇಲೆ ಬಿಡ ಬೇಡಾ | ಕಣ್ಣೊನಮ್ಮೇಲೆಬಿಡಬೇಡ ಮಹಾತಾಯಿ ಕಣ್ಣೀನಲ್ಲವೈಯಮದೂರಿ | ಗದ್ದೆಮೇಲಿಂದಾ ಎದ್ದಾರೆದೊಡ್ಡಮ್ಮ ಅಲ್ಲಿದ್ದಾರ್ನಿನ್ನೇಶಿವನಾಣೆ | ಅಲ್ಲಿದ್ದಾರ್ನಿನ್ನೇ ಶಿವನಾಣೆ ಸೀರಾಧಿದಾವೊಗೂ ತಂದಿವ್ವೀಮುಡಿಬಾರೆ | ಅತ್ತಾಗ್ಸಾರೆಂದ್ರೇ

ಇತ್ತಾಗ್ನಾರಿದ್ಯೋ ಎತ್ತಾಗ್ನಾರಿದ್ಯೋತಳ್ವಾರಾ | ಯತ್ತಾಗ್ನಾರಿದ್ಯೋತಳ್ವಾರ
ಗೋಡಾನ್ಮಾನೆ ಅಕ್ಕೀಹೊಂಬಾಳೇಬರಲಿಲ್ಲ | ಯತ್ತಾಗ್ನಾರಿದ್ಯೋ ತಳ್ವಾರ್ಗಾಡಾ
ನ್ಮಾನೆ ಕಾಯಿಹೊಂಬಾಳೇಬರಲಿಲ್ಲ | ಇಪ್ಪತ್ತುವರ್ಷಾದತುಪ್ಪುಂಡಕೋಣಾ
ನಜತ್ತೀ (ಜೋಡೀ) ಮಿಣಿಹಾಕೀಹಿಡ್ತಾರ್ಸೀ | ಜತ್ತೀಮಿಣಿಹಾಕೀ ಹಿಡ್ತಾರ್ಸೀ
ಕೋಣಾನ ಕತ್ತೀಲಿ ಕೊರಳಾಕಡ್ತೀದ್ರ | ಕತ್ತೀಲಿಕೊಳಾಕಡ್ತೀದ್ರ ನಾನು
ನೆತ್ತೀಲಿ ನೆಣ್ಣಾಕೀಳ್ತೀನು | ನೆತ್ತೀಲಿನಾನೂ ನೆಣ್ಣಾಕೀಳಿಸಿದ್ರೆ, ರೂಢೀಈಶ್ವರನಾ
ಮಗಳೇನೆ | ಹನ್ನೆಡೂವರ್ಷಾದ ಎಣ್ಣುಂಡಕೋಣಾನ ಸಣ್ಣಾಮಿಣಿಹಾಕೀ
ಹಿಡ್ತಾರ್ಸೀ | ಸಣ್ಣಾಮಿಣಿಹಾಕೀ ಹಿಡ್ತಾರ್ಸಾದಿದ್ದರೆ ಮುಕ್ತಣ್ಣೀಶ್ವರನಾಮಗ
ಳೇನೆ | ತಾಯಿದೊಡ್ಡಮ್ಮಾ ಎನುಟ್ಟುಮೆರೆದಾಳು ಕಾಗುಟ್ಟುಕರಿದಾಮುಸುಗೀ
ಟ್ಟು | ಕಾಗುಟ್ಟು ಕರಿದಾಮುಸುಗಿಟ್ಟು ಹಾರವ್ರಮಾನೇ ಹೂಬಣ್ಣಾನುಟ್ಟು
ಮೆರೆದಾಳೂ | ಹಾರವ್ರಗೇರೀಗೆ ಹೋದಾಳುದೊಡ್ಡಮ್ಮಾ ನಾಗಾಳಾಹೂವಾ
ಮಡ್ಕಲ್ಲೀ | ನಾಗಾಳಾಹೂವಾ ಮಡ್ಕಲ್ಲಿಕಟ್ಟೊಂಡು ನಾರೀರೊಂದೊಂದಾ
ಕೊಡ್ತಾಳೆ | ಒಕ್ಕಲೇರೀಗೇಹೊಕ್ಕಾಳೆ ದೊಡ್ಡಮ್ಮಾ ಒಕ್ಕಾಳಾಹೂವಾಮಡ್ಕಲ್ಲಿ |
ಒಕ್ಕಾಳಾಹೂವಾ ಮಡ್ಕಲ್ಲಿಕಟ್ಟೊಂಡು ಒಕ್ಕಲೊಂದೊಂದಾಕೊಡ್ತಾಳೆ ||
ಇತ್ಯಾದಿ ಇತ್ಯಾದಿ ||

ರಾತ್ರಿಯಹೊತ್ತಿಗೆ ಊರುಹೊರಗಿರುವ ಬೇವಿನಮರದ ಕೆಳಗೆ ದೊಡ್ಡಮ್ಮ
ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ವಿಗ್ರಹವನ್ನು ಮಂಗಳವಾರದ
ದಿನವೇ ಮಾಡಿಸಿ ಹೊಳೆಯ ಸಮೀಪದಿಂದ ತರುತ್ತಿದ್ದರು. ಅದನ್ನೇ ಊರ
ಹೊರಗೆ ಬಿಟ್ಟು ಬರುವುದು ಎಲ್ಲಿಯು ಹೊಲೆಯರ ಜಾತಿಯವಳು. ಉತ್ಸವವು
ಹೊರಟಾಗ ಅವಳಿಗೆ ಅನೇಕರು ದುಡ್ಡುಕತಿಸುಗಳನ್ನು ಬಹುಮಾನವಾಗಿ ಕೊಡು
ತ್ತಿದ್ದರು. ಹೊಲೆಯರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಕೋಣನ ಕಾಲಿನ ಮೂಳೆಯನ್ನು ಬಲಗೈ
ಯಲ್ಲಿ ಹೆಂಡದ ಬುರುಡೆಯನ್ನು ಎಡಗೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದು ನೀಗೋ ಜನಗಳಂತೆ
ನರ್ತನಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ದೊಡ್ಡಮ್ಮನ ಉತ್ಸವದ ಹಿಂದೆ ಹೆಂಗಸರು ಹೇಳಿಕೊಂಡು ಬರುವ ಹಾಡು

ಕಬ್ಬಾಗಲ್ವಾದಿಂದ ಯಮದುರ್ಗಿ ಬಂದಾಳು ಕಬ್ಬಾಸಕ್ಕರೆಸವಿಗೊಂಡು.
ಕಬ್ಬಾಸಕ್ಕರೆಸವಿಗೊಂಡು ಬಂಡ್ಹೊಳೆ ಹೆಬ್ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ನೆಲಸವ್ವಾ || ಸೋಬ
ನ್ನಿರೇ || ಊರೀಗ್ಗಂದವೇ ಒಕ್ಕೀಕ್ತಂದವೇ ಊರೆಲ್ಲಾ ನಾಳೋಗೌಡಾನಿಗೇ |

ಊರಲ್ಲ ನಾಳೋಗೌಡಾಶಾನೈಗ್ಗೇಗೆ ಕೊಡಾತ್ತಂದವ್ವೇಹರಬೂವ | ಮಾರೀ
ದಂಡೂಬಂದೊ ಊರ್ಮಂದೆಂದಿದಾದೆ ಸೇರೀಕೊಳ್ಳಣ್ಣಾ ಉಡುಬೇಯ | ಸೇರಿಕೊ
ಳ್ಳಣ್ಣಾ ಉಡುಬೇಯರಾಜ್ಯಾಕೆ ಕೇಡೂಗಾಲಾ ಬಂದುಕವಿದಾವೆ | ತೊಟ್ಟೀಯ
ಗೌಡನ ತಟ್ಟಾನೆಬರಹೇಳಿ ಪಟ್ಟದ್ವೋಣಾನಾ ಹೊಡಕೊಂಡೂ | ಮಾಳಿಗ್ಗೊ
ಡಾನಾ ಬೇಗಾನೆಬರಹೇಳಿ ಮಾರಿಕೋಣಾನಾ ಹೊಡಕೊಂಡು | ಮಾಳಿಗ್ಗೊಡ
ನಾಬರಹೇಳಿ ಬಂಡಿಹೊಳೆ ಮಾರೀಕೋಣಾನಾಹೊಡಕೊಂಡು ಪಿಲ್ಲೇಕಾಲೋಳಿ
ಜಿಲ್ಲೇದನೆರ್ದೋಳಿ ಎಲ್ಲಗೊ ರಟ್ಟವ್ವಾ ದುಗುಪಯಣಾ | ಎಲ್ಲಗೊ ರಟ್ಟವ್ವಾ
ದುಗುಪಯಣಬಂಡೋಳಿ ರಾಜಾಬೀದೀಲಿ ಏಭೋಗಾ | ಆರಾತೀಹೊರಟಾವು
ಕೀರೂತೀ ಉಳ್ಳೋಳಿ ಕೇರಿಕೇರೀಲಿ ಮೆರೆಯೋಳೀಗೆ | ಕೇರಿಕೇರೀಲಿ ಮೆರೆಯೋ
ದೊಡ್ಡಮ್ಮಾಿಗೆ ಆರಾತಿಹೊರಟಾವು ಏನೂರೂ | ಉತ್ತಾಹೊಲದಲ್ಲೀವತ್ತಾರೆ
ಕೂಯೋಳಿ ಮುತ್ತಿಕ್ಕಿದೋಲೇಕಿವಿಯೋಳೀ | ಮುತ್ತಿಕ್ಕಿದೋಲೇಕಿವಿಯೋಳಿ
ದೊಡ್ಡಮ್ಮ ಪತ್ರಕೂದಾಳೇ ಶಿವನೀಗೇ | ಹಗ್ಗದೊಲ್ಲಲ್ಲ ಮರಗ್ಗವಕೂದಾಳಿ
ಹರಳಿಕ್ಕಿದೋಲೇಕಿವಿಯೋಳಿ | ನಿಲ್ಲೇದೊಡ್ಡಮ್ಮಾನಿಲವಾನೋಡೇನೆಂದು ಮುಂ
ದಲ್ಲಟ್ಟಣದಾ ಋಷಿಗೋಳು | ಮುಂದಲ್ಲಟ್ಟಣದಾ ಋಷಿಗಳು ಬರ್ತಾರೆಂದು
ನಿಲ್ಲೇನೀಶಿವನಾ ಇದುರೀಗೆ | ಒಕ್ಕೂ ವಹಾಸ್ಯವಳಿ ಒಕ್ಕೂವಹೊದ್ಯಾಳಿ ಪುತ್ರಾ
ನಾತೂಗೀಮಲಗೀಸೀ | ಪುತ್ರಾನಾತೂಗೀ ಮಲಗೀಸಿ ದೊಡ್ಡಮ್ಮ ಕಿತ್ತೂರ್ಗ
ದಾಳೀಹೊರಟಾಳೊ | ಬಾಗೂರ್ಗ ದಾಳೀಹೊರಟಾಳಿ | ಕರಿಯಾಕಡ್ಡೀಸೀರೆ
ಕಣಕಾಲೀಗರಸಾಣ ಕಣಕಾದೀರಿವಳೂ ಕಿಡಗಣ್ಣೀ | ಕೆಡಕಾದೀರಿವಳೂ ಕಿಡಗ
ಣ್ಣಿ ದೊಡ್ಡಮ್ಮ ಮಲೋರಮನೆಯಾಮುರಿದಾಳೂ | ಬಾಡೋಳಿ ದೊಡ್ಡಮ್ಮಾ
ಸೀಮೇಗೆ ದೊಡ್ಡಮ್ಮದೊಡ್ಡಾಳು ರಾಣೀಗೊಂಡೇವಾಬಲಗೈಲೀ | ರಾಣೀಗೊಂ
ಡೇವಾ ಬಲಗೈಲಿಡ್ಕೊಂಡೂ ಅವಳು ರಾಜಾಬೀದೀಲೀಬರುತಾಳೇ | ಊರ್ಮಂ
ದೇಕೂಕ್ಕೊಂಡು ಏನ್ನೋಡೀದೊಡ್ಡಮ್ಮಾ ದೂರಾಹೋಗವ್ವೇನಿನಮಾಗಾ |
ದೂರಾಹೋಗವ್ವೇನಿನ್ಮಾಗ್ಗಿಡ್ವಾಳೆಟ್ಟಿ ಪೂಜೇಗೊಂಬಾಳೇತರುವೂದಾಕೇ | ನರ
ಸೀಪುರ್ದಾಲ್ಲೀಎರ್ಸವೆ, ಬಣ್ಣಾವಾ ಅರಸೀದೊಡ್ಡಮ್ಮಾ ಮುಸುಗೀನಾ | ಅರಸೀ
ದೊಡ್ಡಮ್ಮಾ ಮುಸುಗೀನಾಬಣ್ಣಾಕೆ ಎರಸವೆ, ನೀಲೀಕುದುರೇಯಾ | ಬಾಗಾಲೂ
ಚಿಕ್ಕಾದು ಬಾಗ್ವರೆದೊಡ್ಡಮ್ಮಾ ಬಾಗೀಲಲ್ಲಿನ್ನಾ ಮಗದೀರೂ | ಬಾಗೀಲಲ್ಲಿ
ನ್ನಾ ಮಗ್ಗೀರು ನಿಂತೊಂಡು ಬಾಗ್ಗೀಗೆ ಭಕ್ತೀ ಎರಿಸ್ಯಾವೇ | ಹಾರುನ್ಗಿತ್ತೊ

ಡ್ಡಮ್ಮಾ ಹಾದೀಲ್ವಳ್ಳಾತೋಡಿ ಹಾಡೀಕುಟ್ಟಾಳೋ ಅರಿಶೀಣಾ | ಬೀದೀಯಾ
 ಮನೆಯೋಳಿ ಬೀಸಣ್ಣೆನೆರ್ದೋಳಿ ಜಾಜೀಹೂವೀನಾಜಡೆಯೋಳೀ | ಕೈಯಾಕಂ
 ಕಣಾಮೋಳಿ ಮೈಯ್ಯಾಭೂಷಣದೋಳಿ ಒಯ್ಯಾರಿಸಣ್ಣಾಧ್ವನಿಯೋಳಿ | ಒಯ್ಯಾ
 ರಿಸಣ್ಣಾಧ್ವನಿಯಾದೊಡ್ಡಮ್ಮಾ ಉಯ್ಯಾಲೆನಿಳಿಯೇ ದೊರೆಬಂದಾ | ಚಂದ್ರಗಾ
 ವೀಸೀರೆ ಚಂದ್ರಾಣಿದೊಡ್ಡಮ್ಮ ಚಂಡೀಕೂತವ್ವೇಹೊಳೆಯಲ್ಲೇ | ಚಂಡೀಕೂತವ್ವೇ
 ಹೊಳೆಯಲ್ಲಿದೊಡ್ಡಮ್ಮ ನಿನ್ನೊಂಡೇಯಾಸೆರಗಾಮರೆಮಾಡೇ | ಕತ್ತೀಯುಕಿತ್ತಾ
 ಳು ಕಲೈಲೆನೆಟ್ಟಾಳೂ ನೆತ್ತೀಯಾಜುಂಗಾ ಒದರಾಳೂ | ಎಳೂರು ಸಿಡಿಬಂದು
 ತಾನಾಕೆನಂತಾವು ತಾಯೂರಸಿಡೀ ಬರಲಿಲ್ಲಾ | ತಾಯೂರಸಿಡೀ ಬರಲಿಲ್ಲ
 ದೊಡ್ಡಮ್ಮ ಕೋಡ್ಗಲ್ಲಹತ್ತೀದನಿತೋರೇ | ಅಮ್ಮಾನಾಗುಡಿಮುಂದೇ ಗಮ್ಮ
 ನ್ನೋದೇನೀರೆ ಗಂಡೂಭೂತಾಳೇ ಗಜಲಿಂಬೇ | ಗಂಡೂಭೂತಾಳೇಗಜಲಿಂಬೇಗ
 ಮನಾಕೆ ಹಿಂಡೂಮಾವೆಲ್ಲಾ ಫಲಬಿಟ್ಟೋ | ಊರೂಮುಂದೊಂದೂ ಎಳೆಯಾ
 ಬೇವಿನಮಾರ ಹೋಗಿನಿಲ್ಲಾ ಕೇನೆರಳಿಲ್ಲಾ | ಹೋಗಿನಿಲ್ಲಾ ಕೇನೆರಳಿಲ್ಲದೊಡ್ಡಮ್ಮ
 ಈಜೀವೀನಾಮರಾನ್ಮಜ್ಯೋಳೀ | ಗದ್ದೇಮೇಗ್ಗಿಂದಾ ಎದ್ವಾರೆದೊಡ್ಡಮ್ಮ
 ಸೀರಾಧಾಮಗ್ಗಾತಂದಿವ್ವಿ | ಸೀರಾಧಾಮಗ್ಗಾತಂದಿವ್ವಿ ಮುಡಿಬಾರೆ ಜಾಜೀ
 ಯಮಗ್ಗಾ ಅರಳ್ಯಾವೇ | ತಾಯಾದೊಡ್ಡಮ್ಮನಾ ದುಂಡೂತುರುಬಿನಮೇಲೆ
 ದುಂಡೂಮಲ್ಲಿಗೇಗಿಡಹುಟ್ಟೇ | ಪೂಜಾರ್ಥೇಳಾನೂಸರಮಾಲೆದೊಡ್ಡಮ್ಮ ನಿನ್ನ
 ಜೀಹೊತ್ತಿಗೆ ಅರಳ್ಯಾವೋ | ಈಗ್ಗಂದೋರಾಣೀ ಪಾದಾತೊಳ್ಳೋರಾಣೀ
 ಈಗ್ಗಂದುತೇಜೇ ಇಳ್ಳೋರುಯಾರೆ | ಈಗ್ಗಂದುತೇಜೇಯ ಇಳ್ಳೋರು ದೊಡ್ಡ
 ಮ್ನ ಪಾದಾದಾಪೂಜೀಮಾಡ್ಯಾರೇ | ಬಂದಂಥಾರಾಯಾರು ಮಾಡಿದರ.ಸೇವೆಯ
 ಪಾದಾದಾನೀರೂ ಹರಿದಾವೋ | ತಾಯಿ ದೊಡ್ಡಮ್ಮಾಗುಡಿಯ ಬಾಗಿಲಮುಂದೆ
 ವಾಲಾಡೂತಾವೇ ಗಜಲಿಂಬೇ | ವಾಲಾಡೂತಾವೇ ಗಜಲಿಂಬೆಹೆಮ್ಮಕ್ಕು ನಂಬೀಸಿ
 ಮನೆಗೇ ಕಳಿಸವ್ವಾ | ಕಾಗೇಯಸೀರೆ ಗೋದೂವೆಮಡಲಕ್ಕಿ ಹತ್ತೀನೋಡ್ಯಾಳೇ
 ಡಿಲ್ಲಿಯಾ | ಪಟ್ಟಣದಹಾದೀಲಿ ಕುಟ್ಟಕ್ಕಿತೊಳ್ಳೋಳಿ ಪಟ್ಟೀಯಸೀರೇನೆರ್ದೋಳಿ
 ಳೇ | ಹಾಸನದಹಾದೀಲಿ ಕ್ಯಾಸಕ್ಕಿತೊಳ್ಳೋಳಿ ದಾಸ್ವಾಣ್ಣಾ ವೀನಾನೆರ್ದೋಳಿ
 ಳೇ | ತಾಯಿನೀನ್ನುಟ್ಟೇ ನಾಲ್ವತ್ತೊಂದ್ವರ್ಷದೊ ನಾಲೀಗೇಮೇಲೇಗೆಜಲಿಕ್ಕೇ |
 ನಾಲೀಗೇಮೇಲೇ ಗೆಜಲಿಕ್ಕಿಹುತ್ತಿಕ್ಕಿ ನಿನ್ನೆತ್ತೀಲಾಡಾನೇ ಎಳೆನಾಗಾ | ಸುಳಿ
 ನಾಗಾ | ಮುತ್ತೀನನಾಮಾದಾ ಮುದಿನಾಗಾ | ಅದರೊತ್ತೇಲಾಡಾನೇ ಎಳೆ

ನಾಗಾಸುಳಿನಾಗಾ ತಾಯಿದೊಡ್ಡಮ್ಮಾ ಗುಡಿಮುಂದೇ | ಹೆಡ್ಗೇಲ್ವ ಣ್ಣಬಂದೊ
ಗಡ್ಗೇಲ್ವಾಪ್ಪಾಬಂದೊ ಇಟ್ಟಾಡಿಬಂದೋ ಇಡಗಾಯಿ | ಇಟ್ಟಾಡಿಬಂದೋ
ಇಡಗಾಯಿ ದೊಡ್ಡಮ್ಮನಿಗೆ ಒತ್ತಲ್ವಿಬಂದೋ ಮರಿಗೋಳೂ | ರಾಗೀಮಾಡೋ
ಕೇರಿ ರಾಯರೂರೋಬಗ್ಗಿ ತಾಯಿದೊಡ್ಡಮ್ಮಾ ನಲಿದಾಡೊಬೀದಿ | ತಾಯಿದೊ
ಡ್ಡಮ್ಮಾ ನಲಿದಾಡೊಬೀದೀಲಿ ಸಾಲಿಟ್ಟುಬಂದೋಮಡಲಕ್ಕೀ | ಅಕ್ಕೀಮಾಡೋ
ಕೇರಿ ಮಕ್ಕಳಾಡೋಬೀದಿ ಅಕ್ಕಾದೊಡ್ಡಮ್ಮಾ ನಲಿದಾಡೊಬೀದಿ | ಅಕ್ಕಾದೊಡ್ಡ
ಮ್ಮಾ ನಲ್ದಾಡೊಬೀದೀಲಿ ಲೆಕ್ಕಿಲ್ದಿಬಂದೋಮಡಲಕ್ಕಿ | ಓಡೋಡಿಬಂದಾಳೆ ಓಣೀ
ಲಿನಿಂದಾಳೆ ಕೈಬೀಸಿಹನುಮಾನ ಕರೆದಾಳೆ | ಕೈಬೀಸಿ ಹನುಮಾನಕರೆದು ಏನೆಂ
ದಾಳು ಪಂಜೇಗೆ ಎಣ್ಣೀತರಹೇಳಿ | ಪಂಜೇಗೆ ಎಣ್ಣಿ ತಾರಾದಹನುಮಾನ ಬಡವಾ
ನೀನೋಗೊಮನೆಗೆಂದ್ಲೊ | ಯಾಕೆದೊಡ್ಡಮ್ಮಾ ನಿನ್ನಾಕಾಸಪ್ಪೆಗಾದೆ ನೋಡೋ
ಕ್ಪಂದೋರೂ ನಗುತಾರೆ | ನೋಡೋಕ್ಪಂದೋರೂ ನಗುತಾರೆದೊಡ್ಡಮ್ಮಾ ನಿಂಕೋ
ಣನೊಟ್ಟೀನೂ ಕಲೆಯಾಗೆ | ದೊಡ್ಡಮ್ಮಾ ಎಂಬೋಳು ದೊಡ್ಡಾಳು ಚಿಕ್ಕಾಳು
ದೊಡ್ಡಾಬೀದೀಲಿ ಮೆಯ್ಯೋಳು | ಗಾಲೀಬಂದೊಗಾಲಿ ಕೀಲುಬಂದೊಕೀಲು
ಕಬ್ಬಿಣದಗಾಲೀ ಬಂಡೀಯು | ಕಬ್ಬಿಣದ ಬಂಡಿಮೇಲೆ ಬರುವೊದೊಡ್ಡಮ್ಮಾನ
ಓಲೆಹೊಳ್ಳಾ ವೇಬಿಸಲೇಗೇ | ಬಂಡೀಬಂದೋ ಬಂಡಿಕಂಡುಬಂದೋಬಂಡಿ ಕಬ್ಬಿ
ಣದ ಬಂಡಿಮೇಲೆ ಬರುತಾಳೇ | ಕಬ್ಬಿಣದ ಗಾಲಿಮೇಲೆ ಬರುವೊದೊಡ್ಡಮ್ಮಾನ
ಬಂಡಿಹೊಳೆದಾವೋ ಬಿಸಲೇಗೇ (ಬೆಳಕೀಗೆ) | ಗಂಧಗಮ್ಮೆಂದೂ ಬಂದೋರು
ಯಾರಮ್ಮ ಗಂಧಾದಾಭರಣೇ ಹಿಡಕೊಂಡು | ಗಂಧಾದಾಭರಣೇ ಹಿಡಕೊಂಡು
ದೊಡ್ಡಮ್ಮಾ ಕೇರೀಕೇರೀಲೇ ಮೆರೆದಾಳೋ | ಸೋಬನ್ನಿರೆ ಸೋಬನಾಬನ್ನೀರೇ ||

ಪಶುಪಾಲನೆ

ನಮ್ಮೂರಿನಲ್ಲಿ ದನಕರುಗಳಿಲ್ಲದ ಮನೆಯೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಒಕ್ಕಲಿಗರಿಗೆ ಅದೇ
ಬಂದು ತಿರುಗಾಡುವ ಆಸ್ತಿಯಾಗಿದ್ದಿತು. ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ಆರೈಕೆಯನ್ನೂ ಮಾಡು
ತ್ತಿದ್ದರು. ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಎರಡಾಳುದ್ದ (ಸುಮಾರು ಹತ್ತುಗಂಟಿ) ಹೊತ್ತಿಗೆ ದನಕರುಗ
ಳನ್ನು ಮೇಯುವುದಕ್ಕೆ ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಬೆಟ್ಟದ ತಪ್ಪಲುಗಳೂ, ಗೋಮಾಳ
ಗಳೂ, ಹೊಲದ ಬದುಗಳೂ ಹೇರಳವಾಗಿದ್ದವು. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಎಂಟು

ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಮೇಲ್ಪಟ್ಟು ಹದಿನಾಲ್ಕುವರ್ಷದ ಒಳಗಿರುವ ಹೆಣ್ಣುಗಂಡೆಲ್ಲ ದನವನ್ನು ಕಾಯಲು ಹೋಗುತ್ತಿತ್ತು. ಮೂರುನಾಲ್ಕು ವರ್ಷದ ಹುಡುಗರು ದನಗಳ ಹಿಂದೆ ಹೋಗಿ ಸಗಣೆಯನ್ನು ಆಯ್ದು ತಿಪ್ಪೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಸುತ್ತಿದ್ದವು. ಕಾಡಿಗೆ ಹೋದ ಹುಡುಗರು ಸಂಜೆಯವರಿಗೂ ದನಗಳನ್ನು ಮೇಯಿಸಿ ಊರಕಡೆಗೆ ದನವನ್ನು ತಿರಿಸಿದಾಗ ಅವರು ಹೊರಲು ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟು ತೂಕ ಸಾಧೆ ಹೊರೆಯನ್ನು ತಲೆಯಮೇಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಕಂಕುಳಲ್ಲಿ ಹಂಗರು ಬರಲುಗಳನ್ನು ಇರಕಿ ಕೊಂಡು ಬರುವ ವಾಡಿಕೆಯಿತ್ತು. ಹಸುಗಳನ್ನು ಮೇಯಿಸುವ ಜಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಹುಡುಗರು ಹಂಬಿನ ಉಯ್ಯಾಲೆಯಾಡುವರು. ಸಣ್ಣಪಣ್ಣ ಕಲ್ಲುಗಳಿಂದ ಪುಟ್ಟದಾದ ದೇವರಗುಡಿ ಕಟ್ಟಿ ಕಾಡುಹೂವುಗಳಿಂದ ಸ್ವಾಮಿಯನ್ನರ್ಚಿಸುವರು ಕಕ್ಕಿ ಹಣ್ಣು ಕಾರೇಹಣ್ಣು ಬಿಲ್ಲುತೇಕಾಯಿ ಹುಣಸೇಕಾಯಿಗಳನ್ನು ನಿವೇದನಮಾಡುವರು. ಕೆಲವರು ಕೊಳಲುಗಳಿಂದ ತಾನೇ ತಾವಾಗಿ ಗಾನ ಮಾಡುವರು. ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು ಕೊಳಲಿನಂತೆ ಇಂಪಾದ ಯಕ್ಷಗಾನ ಹಾಡುವರು, ನಲಿಯುವರು, ಕುಸ್ತಿಮಾಡುವರು. ಎಷ್ಟೋಸಲ ರಾಜರ ದರ್ಬಾರುಗಳೂ ನಡೆದುಹೋಗುವುವು. ಕಾಡಿನ ತಿಂಡಿಯ ಜೊತೆಗೆ ಊರನ ತಿಂಡಿಯನ್ನೂ ಬೆರೆಸಿ ರುಚಿ ನೋಡುವರು. ಬಿಸಿಲೆನ್ನದೆ ಮಳೆಯೆನ್ನದೆ ಗಾಳಿಯ ಬಡಿತವೆನ್ನದೆ ಮೃಗಗಳ ಕಾಟವನ್ನು ಲೆಕ್ಕಿಸದೆ ಆ ಅರಿಯದ ಹುಡುಗರು ಪಶುಪಾಲನೆ ಮಾಡುತ್ತಾ ಹಸುಗಳನ್ನು ಬರಗಿಕೊಂಡು ದಾರಿಗರನ್ನು ನೋಡುವುದನ್ನು ನೋಡಲು ಎಷ್ಟೋಸಂತೋಷವಾಗಿದ್ದಿತು. ಮನೆಗೆ ಬಂದಮೇಲೆ ಹಿಟ್ಟುಂಡು ಕೆಲವರು ಯಕ್ಷಗಾನದ ಆಟ ಕಲಿಯುವ ಮನೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಇಷ್ಟು ಪಶುಸಮೃದ್ಧಿಯಿದ್ದರೂ ಸಮುದ್ರದ ನಂಟಸ್ತನ ಉಪ್ಪಿಗೆ ಬಂಡಾಟ ಎನ್ನುವಂತೆ ಹಾಲು ಮೊಸರು ಬೆಣ್ಣೆಗಳಿಗೆ ಕುಗ್ರಾಮವಾಗಿತ್ತು, ಬಳ್ಳೇಚಾತಿಯ ಹೋರಿಗಳೂ ಹಸುಗಳೂ ಅಪರೂಪವಾಗಿದ್ದವು, ಹಿಂದೆ ಇದ್ದವಂತೆ. ಈಚೆಗೆ ಜರ್ಮನಿ ಯುದ್ಧವಾದಾಗ ಯಾರೋ ಕೆಂಪುಜನರು ಬಂದು ಬಳ್ಳೇ ಹೋರಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕೊಂಡುಕೊಂಡು ಹೋಗಿಬಿಟ್ಟರೆಂದು ಹೇಳಿದರು.

ದನಗಳಿಗೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಒದಗುವ ಕಾಯಿಲೆಗಳಿಗೆಲ್ಲಾ ನಮ್ಮೂರವರೇ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಚಪ್ಪೇರೋಗದ ಉಚ್ಚಾಟ (ದೊಡ್ಡರೋಗ ಎಂದು ಹೆಸರು) ಹೆಚ್ಚಿದಾಗ ಊರುಮಧ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಗೋಗಲ್ಲು ಪೂಜೆ ಮಾಡುವ ವಾಡಿಕೆ, ಗೋಗಲ್ಲಿನೊಳಗೆ ಬಂದು ಯಂತ್ರವನ್ನು ಕೊರೆದಿದ್ದರು. ಕೆಲವರು ಗೊಡ್ಡ

ಬಂತು. (ಜೂನ್ ಹತ್ತನೇ ತಾರೀಖು) ಗದ್ದೆಯ ವ್ಯವಸಾಯ ಹೊಲದ ವ್ಯವಸಾಯ ಎರಡೂ ಒಟ್ಟಿಗೆ. ಹೆಗಸರಿಗೂ ಪುರಸತ್ತಿಲ್ಲ, ಗಂಡಸರಿಗೂ ವಿರಾಮವಿಲ್ಲ. ಯಾರನ್ನಾದರೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಬಾರೋಗೌಡ ಇಲ್ಲಿ ಅಂದರೆ ಹೋಗೀ ಸೋವಿಾ, ಹರ್ತೆಮುಳ್ಗೊತ್ತ ಹಡಗು ಮುಳ್ಗೊತ್ತ ಅಂತಾ ಈಗ ಹರ್ತೇ ಹರಾಕೋಗ್ಗೇಕು ಆ ಮೇಲೆ ಬತ್ತೀನಿ ಅನ್ನುತ್ತಿದ್ದರು. ಗದ್ದೆಯ ವ್ಯವಸಾಯಕ್ಕೆ ಅದಲುಬದಲೀ ಆಳುಗಳ ಕ್ರಮವೇ ಹೆಚ್ಚು, ಇವತ್ತು ನಾವು ಒಬ್ಬನ ಗದ್ದೆಗೆ ಪೈರು ನಾಟಹಾ ಕುವುದಕ್ಕೆ ಹೋದರೆ ಅವನು ನಮಗೆ ದುಡ್ಡುಕೊಡುವಂತಿಲ್ಲ, ನಾವು ನಾಟಹಾಕುವ ದಿನ ಅವನು ಬಂದೇತೀರಬೇಕು. ಈ ಕ್ರಮಕ್ಕೆ ಮುಯ್ಯಾಳು ಎಂದು ಹೆಸರು. ಮುಯ್ಯಾಳು ಬರದಿದ್ದರೆ ಲಗ್ನ ಕಟ್ಟಿದ ದಿನ ವಿವಾಹ ಭಂಗವಾದಿದವನ ಪಾಪವನ್ನು ಅವನ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಹೊರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಪ್ರಥಮೈಕಾದಶಿ ಹಬ್ಬವು ಬಂತು. (ಉಪಾಸದ ಹಬ್ಬ) ಹುಡುಗರೂ ದೊಡ್ಡವರೂ ಎಲ್ಲರೂ ಹೊಲಗಳ ಬೈಲಿನಲ್ಲಿ ಪಟ ಆಡಿಸುವ ಸಂತೋಷದಲ್ಲಿದ್ದರು. ಕಾರಹಬ್ಬದ (ಹುಣ್ಣಿಮೆಯ) ದಿನ ಆರಂಬದ ಸಾಮಾನುಗಳಿಗೆಲ್ಲಾ ಪೂಜೆ ಮಾಡುವ ವಾಡಿಕೆ.

ಶ್ರಾವಣವಾಸ—ಇಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗೆ ಹೊಲಗಳಲ್ಲಿ ಗಿಡ್ಡರಾಗಿಯು ಬಂದು ದೊಡ್ಡರಾಗಿಯು ನಾಟಿಯನ್ನು ಹಾಕಿದ್ದರು. ಗದ್ದೆಗಳ ನಾಟಿಯೂ ಪೂರೈಸಿತ್ತು. ಮುಖೇಮಳೆಯನ್ನು ಕಾಯ್ದು ಹುಯ್ದರೆ ಮೊಗೆ ಹೋದರೆ ಹೊಗೆ ಅನ್ನುತ್ತಿದ್ದರು. ಪುಷ್ಯದ ಮಳೆಯನ್ನು ಪುಸ್ಯವು ಹುಸಿದರೆ ಸಸ್ಯವು ಸಾಯಿತು ಎಂದೂ ಆರಿದ್ರೆ ಮಳೆಯು ಗುಡುಗಿದರೆ ಮುಂದೆ ಮಳೆಯಾಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂದೂ, ಪುನರ್ವ ಸೂಮಳೆಯೂ ಗುಡುಗಿದರೆ ಸುವೃಷ್ಟಿಯಾಗುವದೆಂದೂ ತಿಳಿದಿದ್ದರು. ಪ್ರತಿ ಶನಿವಾರ ಎಲ್ಲರೂ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ದೇವರ ಭಜನೆ, ದೇವರ ದರ್ಶನ, ದೇವರನಾಮದ ಹಾಡುಗಾರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಗ್ನರಾಗಿದ್ದರು. ರಾತ್ರಿವೇಳೆ ಊರುಸುತ್ತಲೂ 'ಭಜನೆ ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಕೆಲವರು ಜಾತಿಸದ್ಧತಿ (ವಾಂಸ) ಊಟವನ್ನು ಈ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿದ್ದರು.

ಭಾದ್ರಪದವಾಸ—ಗೌರಮ್ಮನ ಹಬ್ಬ, ಗಣಪತಿ ಹಬ್ಬಗಳ ಸಡಗರ. ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ತೆಂಗಿನಕಾಯಿ ಸೌತೇಕಾಯಿಗಳ ಓಡಾಟ, ಇವುಗಳಿಗೆ ತೆಂಗಿನಕಾಯಿ ಹಬ್ಬವೆಂದರೂ ಸಲ್ಲುವುದು. ಹುಡುಗರು ಈಗಲೇ ಪಟಾಕಿ ಪಟಾಸು ಸುರು ಸುರುಬತ್ತಿಗಳನ್ನು ಹತ್ತಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಗೌರಮ್ಮನ ಮಂಟಪ ಕಟ್ಟಿರುವ ಮನೆಯು

ಮದುವೆ ಮನೆಯಂತೆ ಸದಾ ಸಡಗರದಿಂದ ಕೂಡಿತ್ತು. ರೈತರೆಲ್ಲಾ ಮನೆಯ ಹೊಸಲಿಗೆ ಕಾಯಿ ಒಡೆದಿಟ್ಟು ಧೂಪ ಹಾಕಿ ಪೂಜಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಭಾದ್ರಪದ ಕೃಷ್ಣಪಕ್ಷವನ್ನು (ಮಾಘಪಕ್ಷ) ಎಂದು ಕರೆಯುವರು. ಆಗ ನವಗ್ರಹದಾನ ಎಡೆ ಕಟ್ಟಳೆಯ ದಾನಗಳು ವಿಶೇಷ. ಮುಖಂಡರು ವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನೂ ದಾನದ ಜೊತೆಗೆ ಸೇರಿಸಿದ್ದರು. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ಪಿತೃಯುಣವನ್ನು ತೀರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ಪಕ್ಷವನ್ನು ತಲೆ ಬೀಳುವ ಪಕ್ಷ ಎನ್ನುವ ರೂಢಿ ಹದಿನೈದು ದಿನಕ್ಕೆ ಮುಂಚಿತವಾಗಿಯೇ ನಂಟರು ನಾಲವಾರಿಗೆ ಹೇಳಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ಎಡೆ ಇಟ್ಟ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಮದುವೆಯಾದ ಸಂಜೆ ಹಳ್ಳಿಗರು ಸಾಲಾಗಿ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಪರಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಇಹಪರದ ಭಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಕಾಣುವ ಈ ಎರಡು ಸಂದರ್ಭವು ಬಲು ಪ್ರೇಕ್ಷಣೀಯವಾಗಿತ್ತು.

ಅಶ್ವಯುಜಮಾಸ—ಮೈಸೂರಿಗೆ ಘಾಜಿಗೆ ಹೋಗುವ ಸಂಭ್ರಮ. ವ್ಯವಸಾಯಕ್ಕೆ ಸ್ವಲ್ಪ ವಿರಾಮಕಾಲ.

ಕಾರ್ತಿಕಮಾಸ—ದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ಮನೆಯ ಬಾಗಿಲಿನಲ್ಲಿ ದೀಪ ಹತ್ತಿಸಿಡುತ್ತಿದ್ದರು. ದೊಡ್ಡವರು ದೊಡ್ಡದಾದ ಬಿದಿರು ಅಥವಾ ಅಡಕೆಯ ಗಳುವನ್ನು ನೆಟ್ಟು ಅದರಮೇಲೆ ಲಾಂದ್ರಗಳನ್ನು ಹತ್ತಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಆಗ ದೇವತೆಗಳು ಸಂಚರಿಸುವ ಮಾಸವೆಂದು ನಂಬಿದ್ದರು.

ಮಾರ್ಗಶಿರ ಪುಷ್ಯಮಾಸ—ಗಳಲ್ಲಿ ಊರೊಳಗೆ ಜನಗಳೇ ಕಮ್ಮಿ. ಎಲ್ಲರೂ ಬೈಲುಗಳಲ್ಲೇ ತಂಗಿರುವರು. ಹೊಂಬಣ್ಣದ ಪೈರುಗಳನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ತಾಂಡವವಾಡುವಂತಿತ್ತು. ಪೈರನ್ನು ಕುಯಿದು ಒಟ್ಟಿ, ಎಕ್ಕಿ, ಕೊಜ್ಜಿ, ಕೇರಿ, ರೇಖು ಮಾಡಿ ಗುತ್ತಿಗೆ ದಾರರಿಗೆ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಸ್ವಂತವಾದರೆ ಮನೆಗೆ ತರುತ್ತಿದ್ದರು. ಭತ್ತವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕುಯಿದಮೇಲೆ ಹೋಯಿ ಲೋರಂಗ ಹೋಯಿಲೋ ಸ್ವಾಮಿ ಎಂದು ಎಲ್ಲರೂ ಹರ್ಷಧ್ವನಿಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಕಾಳಿನ ರಾಶಿಯುಸುತ್ತಲೂ ಇದೇ ರೀತಿಯಾಗಿ ಕೂಗಿಕೊಂಡು ಮೊರದ ಅಂಚಿನಿಂದ ಗೆರೆಹಾಕುತ್ತಿದ್ದರು. ಆಗ ದಾನಧರ್ಮಗಳು ಅಧಿಕ. ಹಳ್ಳಿಯ ಕಡೆ ದುಡ್ಡಿನ ಓಡಾಟ ಕಮ್ಮಿ. ಎಲ್ಲದಕ್ಕೂ ದಿನಸಿಯನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಮೊದಲು ಪೂಜಾರಿಗೆ ಹೊರೆಹುಲ್ಲು ಮೊರಭತ್ತ ಸಲ್ಲುತ್ತಿತ್ತು. ಅನಂತರ ಅಗಸರು, ಓಲಗದವರು, ಬಡಗಿಗಳು ಒಂದು ಹೊರೆ ಭಾರಿಯಾದ ಅರಿಹುಲ್ಲನ್ನು

(ಭತ್ತ ಸಹಿತವಾದ ಹುಲ್ಲು) ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಬರುವರು. ಈ ಹಡದೇ (ಭತ್ತ ಸಹಿತವಾದ ಹುಲ್ಲು) ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಬರುವವರಿಗೆ ಹಡದೇ ಒಕ್ಕಲೆಂದು ಹೆಸರು. ಅಗಸನ್ನು ಒಳ್ಳೆದು ಕೆಟ್ಟದ್ದರಲ್ಲಿ ವರ್ಷಪರ್ಯಂತರ ಬಟ್ಟೆ ಒಗೆಯುವುದು, ಬಡಗಿಯು ವರ್ಷಪರ್ಯಂತರ ಆರಂಬದ ಸಾಮಾನು ಮಾಡಿಕೊಡುವುದು, ಓಲಗದವರು ಒಂದುವರ್ಷದ ವರೆಗೆ ಉದ್ಯೋಗ ಮಾಡುವುದು ವಾಡಿಕೆ. ದಾಸಯ್ಯನು ಒಂದು ತುತ್ತೂರಿ ಊದಿ ಬವನಾಸಿ ತುಂಬಾ ಭತ್ತ ತುಂಬಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದನು. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಎರಡುಕಣಾ ಕಾಯ್ದು ದಾಸಯ್ಯ ಕೆಟ್ಟ ಅನ್ನುವುದು ನಿಜವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಇದರ ಮೇಲೆ ಪಾಪಿ ಪರದೇಶಿಗಳಿಗೆ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಇಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ದಾನಧರ್ಮಗಳು ನಡೆದು ಮನೆಗೆ ದಿನಸಿಯನ್ನು ತಂದಮೇಲೆ ಊರೊಳಗೆ ಕೋಲೇ ಬಸವಣ್ಣನಾಟ, ಡೊಂಬರ ಆಟ, ಯಕ್ಷಿಣಿ ಆಟ, ಚಕ್ಕಳ ಗೊಂಬೆ ಆಟ ಮುಂತಾದವು ಕಾಯ್ದುಕೊಂಡಿದ್ದವು. ಇವುಗಳಿಗೂ ಭತ್ತವನ್ನು ಸುಮಾರಾಗಿ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಒಂದು ದಿನ ನಮ್ಮೂರ ಅಕಸಾಲಿಗನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಜಗಳವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಹೊಸಬರಿಬ್ಬರು ನಾವು ನಿಮಗೆ ಹಿರೀಮಕ್ಕಳು, ನಮಗೆ ಕೊಡುವುದನ್ನು ಕೊಡಿ ಎಂದು ಆಚಾರಿಯ ಕಾಲುಕಾಲಿಗೆ ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಇದೇನು ಗದ್ದಲ ಎಂದು ಕೇಳುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಕಂಕಳುಜೀಲದಿಂದ ಒಂದು ಹಿತ್ತಾಳೆ ಹಲಗೆಯ ಶಾಸನವನ್ನು ತೆಗೆದು ನೋಡಿ ಸ್ವಾಮಿ, ಇದೇನು ನಾವು ಮಾಡಿದ್ದೆ, ಹಿಂದಿಲಿಂದ ಬಂದದ್ದು ಎಂದು ತೋರಿಸಿದರು. ಅದರಲ್ಲಿ ಹೀಗಿತ್ತು (ಸಾರಾಂಶ)

ಹಿಂದೊಂದಾನೊಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕಾಂಚೀನಗರದ ರಾಜನು ಅಲ್ಲಿನ ಕಾಳಕಾಮೈನವರ ರಥೋತ್ಸವ ಸಮಯದೊಳ್ ಕಂಚಿನ ತೇರಂ ತೆಪ್ಪದಮೇಲಿಟ್ಟು ಸರೋವರದೊಳಗೆ ತೆವ್ವೋತ್ಸವ ಮಹೋತ್ಸವ ದರ್ಶನದಿಂದ ಆನಂದಲಹರಿಯಲ್ಲಿರುವಾಗ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದ ಹಾಗೆ ತೆಪ್ಪದೊಡನೆ ತೇರೂ ಮುಳುಗಿಹೋಯಿತು. ಆಗಲಾ ಸೃಪಂ ಅಧಿಕ ಚಿಂತಾಕುಲನಾಗಿ ಮಂಚದ ಮೇಲೆ ಮೊಕ್ಕಡೆಯಾಗಿ ಮಲಗಲು ಈ ಸಮಾಚಾರವು ನಗರದಲ್ಲಿ ಹರಡಿ ಜನರೆಲ್ಲಾ ಹಾಹಾಕಾರಪಟ್ಟರು. ರಾಜನು ಆ ತೇರನ್ನು ಯಾರು ಮೇಲೆತ್ತುವರೋ ಅವರಿಗೆ ಬೇಕಾದ್ದು ಕೊಡುವೆನೆಂದು ಡಂಗೂರ ಹೊಡೆಸಿದನು. ಅನೇಕರು ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟು ನಿರಾಶರಾದರು. ಕಡೆಗೆ ಗೊಲ್ಲರ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಇಬ್ಬರು ಹುಡುಗರು ಅನೇಕ ಉಪಾಯಗಳಿಂದ ರಾಜಗೊಡಂಬಡಿಸಿ ತಮ್ಮ ಮಂತ್ರಶಕ್ತಿಯಿಂದ ತೆಪ್ಪಸಹಿತವಾಗಿ ತೇರನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕೆತ್ತಿ ತೆವ್ವೋತ್ಸವವನ್ನು ಸಾಂಗವಾಗಿ ನೆರವೇರಿಸಿದರು.

ಈ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ರಾಜನು ಅವರಿಗೆ ಶಾಸನ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿರುವನು. ಅದರಲ್ಲಿ ಕಾಶಿಯಿಂದ ರಾಮೇಶ್ವರದವರೆಗಿನ ಎಲ್ಲಾ ವಿಶ್ವಕರ್ಮ ಸಂತತಿಯವರು ಈ ಕಂಚೀ ಗೋಲಿಗೆ ಭತ್ಯೆ ದುಡ್ಡು ಮಿರಾಸೆ ಕೊಟ್ಟು ತಲತಲಾಂತರದಲ್ಲೂ ಕಾಪಾಡಿ ಕೊಂಡು ಬರಬೇಕೆಂದಿದೆ. ತೆಲುಗು ಅಕ್ಷರ ಕೆಲವು. ಭಾಷೆಯೂ ತೆಲಿಗೆ ಈಗ ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿರುವ ಅವರ ಸಂತತಿಯವರಿಗೆ ಪುಣಜಮಕ್ಕಳು, ಹಳೇಮು ಕ್ಕಳು ಎಂದು ಹೆಸರಾಗಿದೆ (ಕಂಚಿ ಗೋಲ ರೇಬೇರೆ ಎಂದು ಕೆಲವರ ಮತ) ಇದಿರಲಿ. ಕಡೆಗೆ ಬಂದು ದಿನದ ವರೆಗೂ ಭಂಡಾಟ ಆಡಿ ನಮ್ಮೂರ ಆಚಾರಿಯ ಹತ್ತಿರ ಒಕ್ಕಳ ಭತ್ತ ಕಿತ್ತುಕೊಂಡು ಹೊರಟ. ಹೀಗೆ ಪುಷ್ಯ-ಮಾಘಮಾಸಗಳಲ್ಲಿ ಏಳೂ ಮೂರೂ ತಲೆಯಿಂದ ಬಂದ ಸಂಪ್ರದಾಯದಂತೆ ಕೊಟ್ಟು, ಕಂದಾಮಕ್ಕಾಗಿ ಕೊಟ್ಟು, ಬಡ್ಡಿ ಬಟ್ಟೆಬರೆಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಮಕ್ಕರೆ ಹೊಟ್ಟೆಪಾಡಿಗಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಮಾರ್ಗಶಿರ, ಪುಷ್ಯ, ಮಾಘಮಾಸಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದು ದಿನ ನಾಗರಪಂಚಮಿ ಎಂದು ಹಾವಿನ ಹುತ್ತಕ್ಕೆ ಪೂಜೆ ಮಾಡುವ ವಾಡಿಕೆ. ಸುಬ್ರಾಯನ ಷಷ್ಠಿಯ ಲ್ಲೂ ನಾಗಪ್ಪನಿಗೆ ತನ್ನ ಏರಿಯುತ್ತಿದ್ದರು ಆದರೆ ತರಕಾರಿ ಸುಗ್ಗಿಯ ಕಾಲವಾದ ಮೇಲಿನ ಮೂರು ತಿಂಗಳುಗಳಲ್ಲಿ ಹೂವು ಪಂಚಮಿ, ಕಾಯಿ ಪಂಚಮಿ, ತಳಲು ಪಂಚಮಿ ಎಂದು ಹುತ್ತದ ಹತ್ತಿರ ಪೂಜೆ ಉಂಟುಗಳು ನೆರವೇರುತ್ತಿದ್ದವು (ಆ ದಿನ ಏಕಾದಶಿಯಾಗಿದ್ದರೂ ಪಂಚಮಿಯೇ.) ಅವರೇಕಾಯಿ ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಹೂವು ಕಾಯಿ ತಳಲೂರೂಪವನ್ನು ತಾಳುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ಈ ಹೆಸರು ಬಂದಿರಬಹುದು.

ಮಾಘಮಾಸದಲ್ಲಿ ಹೇನುಗಿರಿ ರಂಗನ ಪರಸೆ, ಸುವಾರು ಲಕ್ಷಪ್ರಜೆ ಗಳೂ ಐವತ್ತುಸಾವಿರ ದನಗಳೂ ಸೇರುತ್ತಿದ್ದವು. ಮೈಸೂರಿನ ಅಂಗಡಿ ಬಿದಿಯು ಹದಿನೈದು ದಿನ ಇಲ್ಲೇ ತಳುಗುತ್ತಿತ್ತು. ನಾಟಕದವರು, ಸರ್ಕಸ್ಸಿ ನವರು, ಚಿತ್ರದರ್ಶಕರು, ಮತಬೋಧಕರು ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಗೆಂದೂ ಸುಗ್ಗಿಯ ಕಾಲ ನಮ್ಮೂರಿನಲ್ಲಿ ಕಸ ಕಡ್ಡಿಗೂ ಆಗ ಬಿಲೆ. ಹದಿನೈದು ದಿನ ಕಾಡು ಬಿಟ್ಟವು ಸಿಂಗರಿಸಿದ ಪಟ್ಟಣವಾಗಿತ್ತು. ನೀರು ನೆರಳಿಗೆ ಅನುಕೂಲವನ್ನು ದೇವರೇ ದಯ ಪಾಲಿಸಿದ್ದನು. ನಮ್ಮೂರವರು ತೇರೊಪ್ಪತ್ತು ಎಂದು ಹಸಿದಿದ್ದು ದೇವರದರ್ಶನ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದು ಆ ಮೇಲೆ ಉಟ ಮಾಡುವರು. ಫಾಲ್ಗುಣಮಾಸದಲ್ಲಿ (ಕಾಮನ ಹುಣ್ಣಿಮೆ) ಚುಂಚನಗಿರಿ ಜಾತ್ರೆಗೆ ಹೋಗಿ ಬರುವ ವಾಡಿಕೆಯಿತ್ತು. ಸುಬ್ರಾಯನ ಷಷ್ಠಿಗೆ ರಾಮನಾಥಪುರಕ್ಕೂ ಪೋರ್ನೋಮಿಗೆ ನಂಜನಗೂ

ಡಗೂ ಮೈರಮ್ಮಡಿಗಾಗಿ ಮೇಲುಕೋಟೆಗೂ ಶ್ರವಣಬೆಳ್ಳೂಳ ತಲಕಾಡುಗಳಿಗೂ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆಗಳಿಗೆಲ್ಲಾ ನಮ್ಮವರು ತಂಡತಂಡವಾಗಿ ಹೋಗಿಬಂದು ಪುಣ್ಯಸಂಪಾದನೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಚುಂಚನಗಿರಿ ಮಠದ ಗುರುಗಳೂ ಸ್ವಯಮಾಚಾರ್ಯ ಪುರುಷರೂ ಶಿಷ್ಯರ ಮೇಲೆ ದೀಪಧೂಪದ ಕಾಣಿಕೆ ಎತ್ತಲು ಬಂದು ತಂಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಇವರಿಗೆಲ್ಲಾ ಮಾಮೂಲು ಸಲ್ಲುತ್ತಿತ್ತು. ಒಬ್ಬರಾದರೂ ಬಾಯಿಬಿಟ್ಟು ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ನೀತಿಯ ಬೌದ್ಧಿಕವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಶಿಷ್ಯರು ಇವರು ಗಲಾಟೆಯಿಲ್ಲದೆ ಹೋದರೆ ಸಾಕೆಂದು ತವಕಪಡುತ್ತಿದ್ದರು. ನೀಲಗಿರಿ ಬೊಂಬಾಯಿಕಡೆ ತಿರುಗಿಬಂದ ಕೆಲವು ಜನ ರೈತರು ಓಹೋ ಮುಂಚೆ ಕೊಡ್ರಪ್ಪ ಗುಡ್ಡಾಣ್ಣೆ, ಒಂದೆ ಸದ್ದಲಾಕಾಣೆ ಒಂದು ಮನೆ ಆಯಾ ಹೇಳೋದ್ದಾಣೆ, ಕೊಡಿ ಕೊಡಿ ಎಂದು ಒಬ್ಬಗುಟ್ಟುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಂತೂ ಇಂತೂ ಅದೂ ಮಾಮೂಲಿನಂತೆ ನಡದೇಹೋಗುತ್ತಿತ್ತು.

ನಮ್ಮೂರಿನ ಹೊಲೆಯರು

ಈ ಹೊಲೆಯರ ಗುಂಪನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ನಮ್ಮೂರಿನಲ್ಲಿ ಮೂರು ಅಂತಸ್ತಿನ ಜನರಿದ್ದರೆಂದು ಧಾರಾಳವಾಗಿ ಹೇಳಬಹುದು. ಒಂದು ಯಜಮಾನಿಕ ಎರಡನೇದು ಆಳುತನ, ಮೂರನೇದು ಇವರಿಬ್ಬರ ದಳ್ಳಾಳತನ, ಆಳುತನದ ಗುಂಪೇ ಹೊಲೆಯರು. ಮುಕ್ಕಾಲುಪಾಲು ಇವರೆಲ್ಲಾ ಊರೊಳಗೆ ರೈತರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಜೀತಗಾರರಾಗಿದ್ದರು. ಹೆಂಗಸರು ಮೈತುಂಬಾ ಬಟ್ಟೆಯುಡುತ್ತಿದ್ದರು. ದೊಡ್ಡವರಾಗಿದ್ದ ಗಂಡಸರೂ, ಕೆಲವು ಜನ ಹೆಂಡಸರೂ, ಕುಲವಾಡಿಗಳಾಗಿದ್ದರು. ಅವರು ಗ್ರಾಮಸ್ಥರ ಕೆಲಸ ಗ್ರಾಮದ ಕೆಲಸ, ಸರ್ಕಾರದವರಿಗೆ ಮತ್ತು ಇನಾಂದಾರರಿಗೆ ಸೌದೆ ಸೊವ್ವು ಒಡಗಿಸುವುದು, ಮೂಟೆ ಹೊರುವುದು ಇವುಗಳೆಲ್ಲೇ ಜೀವವನ್ನು ತೇದುಬಂದಿದ್ದರು. ಇನಾಂತಿ ಜಮೀನು ಕುಲವಾಡಿಕೆಗಾಗಿ ಬಿಟ್ಟಿತ್ತು. ಎದ್ದಾಭ್ಯಾಸವಂತೂ ಶುದ್ಧ ಸುಂಕಕಾಯಿ. ಮಾಂಸಭಕ್ಷಣ, ಮದ್ಯಪಾನ ಇವು ವಂಶಪಾರಂಪರ್ಯವಾಗಿ ಬಂದ ಸಂಪ್ರದಾಯ. ಹೊಲೆಯರು ಮಾಯಮ್ಮದೇವರನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಓಲಗದ ಕೆಲಸ, ಮನೆ ಕಟ್ಟುವ ಕೆಲಸ, ಕ್ಷಾರದ ಕೆಲಸ ಎಲ್ಲವೂ ಅವರಲ್ಲೆ ನಡೆಯುವುದು. ಒಡತನ, ಕೊಳಕುವೈತ್ತಿ, ಉದ್ದೈ

ಇವುಗಳೇ ಅವರು ಜೀತಗಾರರಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ. ಇಷ್ಟಾದರೂ ಅವರು ಉಸಿರಿನಿಂದಿರುವುದಕ್ಕೆ ದೇಹಬಲ, ನಂಬಿದರೆ ಪ್ರಾಣಕೊಡುವ ಸ್ವಭಾವ, ಇವುಗಳು ಮೂಲಕಾರಣವಾಗಿದ್ದವು. ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳೆಲ್ಲಾ ಹೆಚ್ಚು ಕಮ್ಮಿ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ಮದುವೆ ಪ್ರಸ್ತಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದವು.

ಸತ್ತಮೇಲೆ

ಮನುಷ್ಯನು ಏನಾದರೊಂದು ನೆವದಿಂದ ಸಾಯುವುದು ಸ್ವಭಾವವಷ್ಟೆ. ನಮ್ಮೂರಿನ ಜನಗಳಿಗೆ ಕಾಯಿಲೆಯೇ ಮುಂತಾದವು ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡರೆ, ದೇವರಿಗೆ ಹರಕೆ ಕಟ್ಟುವುದು, ಯಾರಾದರೂ ಮಾಟಕೂಟಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸಿದ್ದಾರೆಂಬ ಭೀತಿಯ ಮೇಲೆ ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರತೀಕಾರ ಮಾಡುವುದು ವೈದ್ಯರೆಂದು ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾಗಿರುವವರ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಔಷಧಿ ತರುವುದು, ಯಂತ್ರ, ಮಂತ್ರ ಮಾಡಿಸುವುದು ಇವಿಷ್ಟು ಚಿಕಿತ್ಸಾ ಪ್ರಕರಣಗಳು. ಒಂದುವೇಳೆ ಕಠ್ಮ ವಶದಿಂದ ದೈವಾಧೀನವಾದರೆ ಪಟೀಲನಿಗೆ ತಿಳಿಸಿಬಿಟ್ಟರೆ ಅವನು ಕುಲವಾಡಿಯನ್ನು ಕೊಂಬು ತಮಟೆ ಸಹಿತ ಕರಕೊಂಡು ಒಂದು ಸತ್ತವರ ಮನೆಯ ಮುಂದೆ ಬಿಂಕಿ ಹಾಕಿಸಿ ಬೇಗನೆ ಹೆಣವನ್ನು ಒಪ್ಪಾ (ಸಮಾಧಿ) ಮಾಡುವ ತರದೊಂದು ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಮಾರನೇ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ಸತ್ತವರದಿಯನ್ನು ತಿಳಿಸಿಬಿಡುತ್ತಿದ್ದನು ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತು ಮನೆಯವರ ದುಃಖಾತಿರೇಕವು ನಡೆದು ಸಮಾಧಾನವಾದಾಗ ಹೆಣಕ್ಕೆ ಬಿಸಿನೀರಿನಿಂದ ಸ್ನಾನಮಾಡಿಸಿ ಬೇರೆ ಬಟ್ಟೆಯುಡಿಸಿ ಶೃಂಗಾರ ಮಾಡಿ ಮನಣಕ್ಕೆ ಒಯ್ಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಅರ್ಧದಾರಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಹೆಣವಿಡೊಬ್ಬರೇ ಮರದ ಕೆಳಗೆ ಪೃತದೇಹವನ್ನಿಳುಕಿ ಮುಂದುಗಡೆ ಹೊರುತ್ತಿದ್ದವರು ಹಿಂದುಗಳಿಗೂ ಹಿಂದುಗಳೆಯವರು ಮುಂದುಗಡೆಗೂ ಒದಲಾಯಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ರುದ್ರಭೂಮಿಗೆ ಹೋದನಂತರ ಕುಲವಾಡಿಯು ಹಳ್ಳ ತೆಗೆಯುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವನಿಗೆ “ಶೃಶಾನದ ಯಜಮಾನಿಕೆ” ಎಂದೂ ಜಾಗದ ಖರೀದಿ ಎಂದೂ ಒಂದಾಣೆ ಒಂದು ಒಕ್ಕಳ ಭತ್ತ ಮಿರಾಸು ಕೊಡುವುದು ವಾಡಿಕೆಯಾಗಿತ್ತು. ಶವವನ್ನು ಹಳ್ಳದಲ್ಲಿ ಮಲಗಿಸಿ ಬಾಕಿಲಿ ಮುಚ್ಚಿ ಮೇಲೆ ಮಣ್ಣನ್ನು ಎಳೆದು ಗಟ್ಟಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನರಿಗಳು ಬಲು ಆಕರ್ಷಣೆಗೊಳಗಾಗಿ ಬಗಿದುಬಿಡುವುವು ಎಂದೂ

ಹೇಳಿದರು. ಬಸರಿಯರು ಸತ್ತರೆ ಅವರನ್ನು ಕಾಡುಗಿಡದಲ್ಲಿರಿಸಿ ಕತ್ತಿನ ನೇರಕ್ಕೆ ಕವೆಕಡ್ಡಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಎಲೆ ಮುಚ್ಚಿ ಗಡಿಗೆಯಲ್ಲಿ ನೀರಿಟ್ಟು ಬಂದುಬಿಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಸೂತಕ ಸಂಬಂಧವುಳ್ಳವರು ನದಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡುವರು ಬಾಕಿಯವರು ಸುಮ್ಮನೆ ನದಿಯಲ್ಲಿ ಕೈಕಾಲುಮಾತ್ರ ತೊಳೆದುಕೊಂಡು ನೀರನ್ನು ಮೇಲೆ ಪ್ರೋಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳುವರು. ಹೊಲೆಯರು ಸಗಣೆನೀರನ್ನು ಚುಮ್ಮುಕಿಸಿಕೊಂಡು ಮನೆಗೆ ಹೋಗುವರು. ಅಗಸನು ಮಡೀಬಟ್ಟಿಯನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದು ಸ್ನಾನಮಾಡಿದವರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಅವರ ಮೈಲಿಗೇ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಒಗೆಯುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವನಿಗೂ ಮಿರಾಸಿತ್ತು. ಅರ್ಧದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಕೂತು ಎಲ್ಲರೂ ಎಲೆ ಅಡಕೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಮನೆಗೆ ಬಂದಮೇಲೆ ಸತ್ತವರ ಮನೆಗೆ ಅಕ್ಕಪಕ್ಕದ ಮನೆಯ ನಂಟರಿಷ್ಟರು ದುಃಖದ ಕೂಳೆಂದು ಅಟ್ಟ ಅಡಿಗೆಯನ್ನು ಹತ್ತುದಿನಗಳವರೆಗೂ ತಂದಿಡುತ್ತಿದ್ದರಂತೆ. ಈಗದು ಅಪರೂಪವಾಗಿದೆ. ಮೂರನೇದಿನ ಬಸರೀಮರದಕೆಳಗೆ ಮಣ್ಣನ್ನು ದಂಡಾಕಾರವಾಗಿ ತಿದ್ದಿ ಹುಗ್ಗಿ ಹಾಲು ತುಪ್ಪ ಎಳೆನೀರು ಬಾಳೇಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಅದರಮೇಲೆ ಹಾಕಿ ಎಲ್ಲರೂ ಎಲಡಕೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಮನೆಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ಸತ್ತದಿನ ದುಃಖದಲ್ಲಿ ಭಾಗಿಗಳಾಗಲು ಬಾರದಿದ್ದವರು ಸುತ್ತಮುತ್ತಲ ಹಳ್ಳಿಗಳಿಂದ ಮೂರನೇ ದಿನ ಹಾಲೂ ತುಪ್ಪ ಬಿಡುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಎಷ್ಟುಕೆಲಸವಿದ್ದರೂ ಬಿಟ್ಟುಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ಹೊಳೆಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಶಿಲಿಬಡಿದು ಮರವು ಮೇಲುರುಳಿ ಸ್ವೇಗೂ ಕಾಲರಾತಗಲಿ ಮೃತರಾದರೆ ಎಡಮೃತ್ಯು (ಅಪಮೃತ್ಯು) ಎನಲ್ಲಿ ಹೋದನೆಂದು ಹತ್ತು ದಿನದ ಮೇಲೆ ಕಡೆಗೆ ತಿಂಗಳಮೇಲೆ ಹಾಲು ತುಪ್ಪ ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಹನ್ನೊಂದನೇ ದಿನ ಹಾಲು ತುಪ್ಪ ಬಿಡುವದಿನ ಕ್ರಮದಂತೆ ಸತ್ತಕೂಳನ್ನು ಹಾಕಿ ಸೋಮೇಶ್ವರಸ್ವಾಮಿಯವರ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿಯು ಬಾಗಿಲಕಡೆಗೆ ಬೆನ್ನುಮಾಡಿ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಬೆಣ್ಣೆ ಉಂಡೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಸೋಮೇಶ್ವರಸ್ವಾಮಿಯ ನನ್ನನ್ನು ಯಾರು ಕಲ್ಲಿಸಿಂದ ಹೊಡೆಯುತ್ತಾರೋ ಅವರನ್ನು ಬೆಣ್ಣೆಯಿಂದ ಹೊಡೆಯುವೆನು ಸತ್ತವರಿಗಾಗಿ ಸ್ವರ್ಗದ ಬಾಗಿಲನ್ನು ತೆಗೆ ಎಂದು ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಬೆಣ್ಣೆ ಉಂಡೆಯನ್ನು ಎಸೆಯುವನು (ಪೂಜಕರು ಇವತ್ತು ಸ್ವರ್ಗದ ಬಾಗಿಲು ತೆಗೆಸಲು ಬರುವರೆಂದು ಮೊದಲೇ ಹೋಗಿ ದೇವರಿಗೆ ದೀಪ ಹಚ್ಚಿ ಬಾಗಿಲು ಘಾಕಿಕೊಂಡು ಒಳಗಿರುತ್ತಿದ್ದರು) ಆ ಮೇಲೆ ಅಧಿನದ ಉಂಡೆಯನ್ನು ತೆಗೆದು

ಕೊಂಡು ಸ್ವಾಮಿಯೇ, ನನಗೆ ಕೆಟ್ಟದ್ದನ್ನು ಹಾರೈಸುವವರಿಗೆ ಮಂಗಳವನ್ನು ಕೋರುತ್ತೇನೆ. ಸತ್ತವರಿಗೆ ಸ್ವರ್ಗದ ಬಾಗಿಲು ತೆಗೆ ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅದನ್ನು ಎಸೆಯುವನು. ತಿರುಗಿ ಒಂದು ಶೀಗೇವುಡಿ ಉಂಡೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಸ್ವರ್ಗದ ದೊರೆಯೇ ಕಷ್ಟಪಡಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ನನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಬರುವವರಿಗೆ ಹಿತವನ್ನು ಬಯಸಿ ಅವರನ್ನು ಎದುರುಗೊಳ್ಳುವೆನು. ಸತ್ತವರಿಗಾಗಿ ಸ್ವರ್ಗದ ಬಾಗಿಲನ್ನು ತೆಗೆ ಎಂದು ಬೇಡಿ, ಆ ಶೀಗೇವುಡಿ ಉಂಡೆಯನ್ನೂ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಅಂಟಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಎಸೆದು ದೇವರ ಕಡೆಗೆ ಮುಖ ಮಾಡಿ ನಿಲ್ಲುವನು. ಅರ್ಚಕನು ತನಗೆ ಬರಬೇಕಾದ ಮಿರಾಸು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಮಂಗಳಾರತಿ ಮಾಡಿ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಸಮಾಧಾನ ಪಡಿಸಿ ಮನೆಗೆ ಕಳುಹಿಸುವನು. ತಿಥಿಯ ದಿನ ಮನೆಗೆಲ್ಲ ಮುಣ್ಣುಬಣ್ಣ ಮಾಡಿ ತೋರಣ ದಿಂದ ಅಲಂಕರಿಸಿ ಶುದ್ಧ ಮಾಡುವರು. ಹಳೆ ಮುಸುರೆ ಮಡಕೆ ಕುಡಕೆಗಳನ್ನು ತಿಪ್ಪೆಗೆ ಬಿಸಾಡುವರು. ಮನೆಯೊಳಗೆ ಶುದ್ಧವಾದ ಒಂದು ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಕಲಶವನ್ನಿಟ್ಟು ಅದಕ್ಕೆ ಮೃತಪಟ್ಟವನ ವಸ್ತ್ರಾಭರಣಗಳನ್ನು ತೊಡಿಸಿ ಅದರ ಮುಂದೆ ಎಡೆ ಇಕ್ಕುವರು. ದೀಪದ ಗೂಡಿಗೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿರುವ ದೇವರ ಪಟಗಳಿಗೆ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿರುವ ಸೂರ್ಯಭಗವಂತನಿಗೆ ಧೂಪವನ್ನು ಬೆಳಗಿದ ಮೇಲೆ ಆ ಎಡೆಯನ್ನು ದಾಸವುರುಷರಿಗೆ ಹಂಚುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರು ಹೊಗಳಿದ ಮೇಲೆ ಅವರವರ ಎಡೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಷ್ಟುಹೊತ್ತಿಗೆ ಸಂಟರಿಸ್ವರೂ ಒಂದು ಅವರೂ ಮನೆಯವರೂ ಊಟ ಮಾಡಿ ಸತ್ತವರ ಗುಣಕಥನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಹನ್ನೆರಡನೇ ದಿನ ಪ್ರಾತಃಕಾಲ ಬಸರೀಮರದ ಬುಡದಲ್ಲಿ ಎಳೆನೀರು ಹೊಂಬಾಳೆಯನ್ನಿರಿಸಿ ದಾಸಯ್ಯನು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಹೊಗಳಿ ಸತ್ತವರು ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಹೋದರೆಂದು ಹೇಳಿ ತನ್ನ ಊರಿಗೆ ಹೊರಟುಹೋಗುತ್ತಿದ್ದನು. ದಿಕ್ಕಿಲ್ಲದ ಹೆಣಗಳಿಗೆ ಗ್ರಾಮಸ್ಥರೇ ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳೆಂದು ಬೇರೆ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಹನ್ನೊಂದನೇ ದಿನ ಅವರವರ ದಡೂತಿಯಿದ್ದಷ್ಟು ದಾನ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು. ತೊನ್ನು ಹಿಡಿದವರ ಹೆಣವನ್ನು ಸುಟ್ಟುಬಿಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಂತಹುದನ್ನು ಹೂತರೆ ಮಳೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ನಂಬಿದ್ದರು. ಸತ್ತವರ ಇಷ್ಟದಂತೆ ಅವರನ್ನು ತಮ್ಮ ಹೊಲ ಹುಲ್ಲು ಕೊಪ್ಪಲುಗಳಲ್ಲಿ ಸಮಾಧಿ ಮಾಡುವುದೂ ಉಂಟು. ತಿಥಿಯ ದಿನ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿಯು ತಲೆಯನ್ನೆಲ್ಲ ಬೋಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಅದೇ ಅವನ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿತ್ವದ ಹೆಗ್ಗುರುತು. ಏನಾದರೂ ಆಸ್ತಿಪಾಸ್ತಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಬಂದಾಗ ಅವನಿಗೆ ತಲೆ ಬೋಳಿಸಿಕೊಂಡಿರುವನು ನಾನಲ್ಲವೇನೋ? ಅನ್ನುವುದು ಕೇಳಿಬರುತ್ತಿತ್ತು.

ಸಾಮಾನ್ಯ ವಿಷಯಗಳು

ಹೇಮಗಿರಿಬೆಟ್ಟದ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಹೇಮಾವತಿಯು ಸ್ವಭಾವವಾಗಿ ಪಶ್ಚಿಮವಾಹಿನಿಯಾಗಿರುವುದು. ಬಹಳಕಾಲಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆ ಭೃಗುಮಹರ್ಷಿಗಳು ಇಲ್ಲಿ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಿ ಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಮಾಡಿಕೊಂಡರು. ಅವರು ತಪಸ್ಸು ಮಾಡುತ್ತಾ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ ಕಲ್ಲಿಗೆ ಗಾಯತ್ರೀಶಿಲೆ ಎಂದು ಹೆಸರು ಬಂದಿದೆ. ಬೆಟ್ಟದಮೇಲೆ ಒಂದು ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಗುಹೆಯಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಭೃಗುಕ್ಷೇತ್ರವೆಂದು ಹೆಸರು. ಬೆಟ್ಟದಮೇಲೆ ನಿಂತು ನೋಡಿದರೆ ಪ್ರಕೃತಿಸೌಂದರ್ಯದ ಸವಿಯನ್ನು ಎಷ್ಟುಬೇಕಾದರೂ ಸವಿಯಬಹುದು. ಒಂದು ಸಲ ಮೈಸೂರು ದಿವಾನರು ಬಂದು ಇಲ್ಲಿಯ ಸೊಬಗನ್ನು ನೋಡಿ “ ನಾವೇನಾದರೂ ಇಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಡ ಮುಂತಾದ ಕೆಲಸಗಳಿಗೆ ಕೈಹಾಕಿದರೆ ಪ್ರಕೃತಿಸೌಂದರ್ಯದ ಕೊಲೆಮಾಡಿದಂತೆಯೇ ಸರಿ ” ಎಂದರು. ದೂರದಿಂದ ನೋಡಿದರೆ ಬೆಟ್ಟದ ಮೇಲಿರುವ ದೇವಸ್ಥಾನವು ಸ್ವರ್ಗಮಾರ್ಗದ ಕೈಮರದಂತೆ ಕಾಣುವುದು. ಇಲ್ಲಿ ರಥವು ಬೆಟ್ಟದ ಸುತ್ತಲೂ ಹರಿಯುವುದು. ಬೇವಿನಸು ರದ ಗುಂಪೇ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ಇರುವುದರಿಂದ ವಾಯುಗುಣವು ಬಹಳ ಆರೋಗ್ಯಕರವಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಚಿನ್ನ ಸಿಕ್ಕುವುದೆಂದು ಯಾರೋ ಕೆಂಪು ಜನರು ಬಂದು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಅಗೆದು ಏಕೋ ಹಾಗೆಯೇಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಿರುವರು.

ನಮ್ಮೂರಿನ ದಕ್ಷಿಣದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಹೊಸಪಟ್ಟಣವೆಂಬ ಕೋಟೆಯಿದೆಯಷ್ಟೆ. ಪುರಾತನಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿ ಎರಡು ಕೋಳಗಳಿದ್ದು ಅವುಗಳ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಋಷಿಯೊಬ್ಬನು ತಪಸ್ಸು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನಂತೆ. ಈಗ ಒಂದು ಕೋಳ ಹೂತುಹೋಗಿದೆ. ಇನ್ನೊಂದು ಸುಮಾರಾಗಿ ಕಾಣುವುದು. ಇವುಗಳ ಹತ್ತಿರ ದೊಡ್ಡ ನವಾಬರು (ಹೈದರಾಲಿಯವರು) ಅರಮನೇ ಕಟ್ಟಲು ವಾಯು ಮೆಟ್ಟಿ ನೆಲಕ್ಕೆಲ್ಲಾ ಗಾರೇ ಗಜ್ಜು ಹಾಕಿಸಿರುವರು. ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣದಂತೆ ಒಂದು ಕೋಟೆ ಕಟ್ಟಿಸಿರುವರು. ಒಟ್ಟು ಜಮೀನಿನ ಆಕಾರ ನೂರೈವತ್ತು ಎಕರೆ. ಸುತ್ತಲೂ ಹೇಮಾವತಿಯು ಹರಿಯುವುದು. ಕೋಟೆ ಕೆಲಸವು ಅರ್ಧವಾಗಿರುವಾಗ ದೊಡ್ಡ ನವಾಬರು ಸತ್ತರು. ಚಿಕ್ಕ ನವಾಬರು (ಟಿಪ್ಪುಸುಲ್ತಾನರು) ಕೋಟೆ ತೆನೆ ಎನಾ ಜಾಕಿ ಕೆಲಸವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಪೂರೈಸಿರುವರು. ಆಗ ನಮ್ಮೂರವರೂ ಹೋಗಿ ಕೂಲಿ

ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರಂತೆ. ಐದು ತಿಂಗಳಿಗೆ ಒಳಪಟ್ಟ ಗರ್ಭಿಣಿಯರು ಕೂಲಿಗೆ ಒಂದರೆ ಹೊಟ್ಟೆಯೊಳಗಿರುವ ಮಗುವಿಗೆ ಅರ್ಧಕೂಲಿ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರಂತೆ ಒಂದು ದಿನ ಚಿಕ್ಕ ನವಾಬರು ತಾವೇ ಸ್ವತಃ ಕೂಲಿಯವರಿಗೆ ದುಡ್ಡು ಬಟವಾಡೇ ಮಾಡಿ ಕೋಟಿಯಮೇಲೆ ಸುತ್ತಿಕೊಂಡು ಬರುವಾಗ ದೂರದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವದ ಕೋಟೀ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಎದುರಾಗಿರುವ ಬೆಳ್ಳಿಬೆಟ್ಟವನ್ನು ನೋಡಿದರು. ಅವರ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಏನು ತೋರಿತೋ ಏನೋ. ಎರಡು ಜವಣಿಯನ್ನು ತರಿಸಿ ಎರಡರ ತುದಿಗೂ ಹುಂಜಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಕೋಟಿ ಬಾಗಿಲಮೇಲೊಂದನ್ನು ನೆಡಿಸಿದರು. ಇನ್ನೊಂದನ್ನು ಬೆಳ್ಳಿಯ ಬೆಟ್ಟದ ಮೇಲೆ ನೆಡಿಸಿ ಕೋಟಿಯಮೇಲಿಂದ ಗುರಿ ಕಟ್ಟಿ ಗುಂಡು ಹೊಡೆಯಲು ಜವಣಿಯು ಹಾರಿಹೋಯಿತು. ಬೆಳ್ಳಿಯ ಬೆಟ್ಟದ ಮೇಲಿಂದ ಗುಂಡು ಹೊಡೆಯಲು ಕೋಟಿಯ ಮೇಲಿದ್ದ ಜವಣಿಯು ಹುಂಜನ ಸಹಿತ ಹಾರಿ ಹೋಯಿತು. ಆಗವರ ಬಾಯಿಂದ ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಕೋಟಿ ಕೆಲಸ ನಿಲ್ಲಿಸಿಬಿಡಿ ದೇವರ ಕೃಪೆಯಿಂದ ಫರಂಗಿಯವರ ಕಾಟ ತಪ್ಪಿದರೆ ಈ ಊರನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸೋಣ ಎಂಬ ಮಾತು ಹೊರಟಿತು. ಅಲ್ಲಿಂದ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಹೋದವರು ಇನ್ನೂ ಬರುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ಈ ಊರಿನ ಮುದಕರು ಹೇಳಿದರು. ಕೋಟಿಯು ಬಲು ಚೆನ್ನಾಗಿತ್ತು. ಕ್ರಿಸ್ತಶಕ ಸಾವಿರದ ಒಂಭೈನೂರ ಮೂವತ್ತೊಂದನೆ ಇಸವಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಕೋಟಿಗೆ ಹತ್ತಿರವಾಗಿ ಮೂಡೆಕಡು ಎಂಬ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸೇತುವೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿದರು. ಅದಕ್ಕೆ ಕೋಟಿಯ ಕಲ್ಲೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಸಾಗಿಸಿಬಿಟ್ಟರು. ಈಗ ಬರೀ ಮಣ್ಣಿನ ಗೋಡೆ ನಿಂತಿದೆ. ಇದು ಪಾಂಡವರ ಕಾಲದ ಕೋಟಿಯನ್ನುತ್ತಿದ್ದರು.

ನಮ್ಮ ಹೊಲಕ್ಕೆ ಸಮಾಪವಾದ ಒಂದು ಹೊಲವನ್ನು ಪಾಂಡವರ ಹೊಲ, ಪಾಂಡವರ ಹೊಲ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಲ್ಲಿ ಒಂದು ದೊಡ್ಡಬಂಡೆ ಏನಾ ಇನ್ನೇನೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ನಾವು ಊರಿಗೆ ಹೋಗುವುದಕ್ಕೆ ಕೆಲವು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಅಲ್ಲಿ ಒಂದು ವಿಚಿತ್ರಸಂಗತಿಯು ಈ ರೀತಿ ನಡೆಯಿತು. ಒಂದು ದಿನ ಮಂತ್ರವಾದಿಯೊಬ್ಬನು ಒಂದು ಕೈಗೆ ಅಂಜನ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಪಾಂಡವರ ಹೊಲದಲ್ಲಿರುವ ಬಂಡೆಯ ಹತ್ತಿರ ಹಣವಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳಿ ಹೊರಟುಹೋದನು. ಶ್ಯಾನುಭೋಗರಿಗೂ ಬೇಚರಾಕುಗ್ರಾಮದ ಪಟೀಲನಿಗೂ ಅದನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕೆಂಬ ಚಪಲವುಂಟಾಯಿತು, ಸರಿ. ಆಳುಗಳನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಈ ಹೊಲ

ದಲ್ಲಿ ಕಸೀಮಾವನ ಗಿಡ ಹಾಕಬೇಕು, ಈ ಬಂಡೆಯ ಹತ್ತಿರ ಆಳವಾಗಿ ಅಗೆಯಿರಿ ಎಂದರು. ನಾಲ್ಕೈದು ದಿನ ತಡೆಬಡೆಯಿಲ್ಲದೆ ಅಗೆದರು. ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಚಪ್ಪಡಿ ಕಲ್ಲು ಸಿಕ್ಕಿತು. ಅದನ್ನು ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ಮೇಲಕ್ಕೆ ಎತ್ತಿದರು, ಕೆಳಗೆ ಮೆಟ್ಟಲು ಕಾಣಿಸಿತು. ಸಂಜು ಹತ್ತಿಸಿಕೊಂಡು ಒಳಗಿಳಿದು ಹೋದರು. ಒಂದೇ ಮೊಳ ಅಗಲಕ್ಕೆ ಗಾರೆ ಹಾಕಿದ ದಾರಿಯು ಹತ್ತುಮಾರು ಉದ್ದಕ್ಕೆ ಆಗ್ನೇಯ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ಕರಕೊಂಡು ಹೋಯಿತು. ಅಲ್ಲಿ ಒಂದಾಳು ನುಸಿಯುವ ಬಾಗಲಿತ್ತು. ಅದಕ್ಕೆ ಚಪ್ಪಡಿ ಕಲ್ಲನ್ನು ಮರೆ ಮಾಡಿತ್ತು. ಅದನ್ನೂ ಹಾರೆಯಿಂದ ಎತ್ತಿ ಒಳಗೆ ಹೋಗಿ ನೋಡಲು ಒಂದು ಅಂಕಣದ ಚಿಕ್ಕಮನೆಯಾಗಿತ್ತು. ಅದರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಒಲೆಯೂ ಅದರ ಎದುರಿಗೆ ಏಳು ಮಡಕೆಗಳೂ ಇದ್ದವು. ಮಡಕೆಗಳ ಮೇಲೆ ಏಳು ತಣಿಗೆಗಳು ಮುಚ್ಚಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದವು. ಒಲೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಬೂದಿಯಿತ್ತು. ಬಾಗಲಿಗೂ ಮೇಲುಚಾವಣಿಗೂ ಕಬ್ಬಿಣದ ಪಟ್ಟಿಗಳು ಬಡಿಯಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದವು. ತಣಿಗೆಯನ್ನು ತೆಗೆದು ನೋಡಲು ಗಡಿಗೆಗಳೊಳಗೆ ಬೂದಿ ಇದ್ದಲು ಹೊಟ್ಟುಗಳಿದ್ದವು. ಅವನ್ನು ತಂದು ಈಚೆಗೆ ಸುರದದ್ದಾಯಿತು, ಅಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗೆ ಸರ್ಕಾರದವರು ಬಂದರು. ಹಣ ಕೀಳುವರೆಂಬ ಸುದ್ದಿ ಅವರಿಗೆ ಯಾರಿಂದಲೋ ಮುಟ್ಟಿದೆ, ಊರೆಂದರೆ ಹೊಲಗೇರಿ ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವ ಸಮಾಚಾರ ಬಂತು. ಒಂದು ತಣಿಗೆಯನ್ನು ಗಡಿಬಡಿಯಿಂದ ಬಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ಉಜ್ಜಿದರು, ಅದು ಫಳಾರ್ ಎಂದು ಮಿಂಚಿತು, ಅದನ್ನು ಚಿಕ್ಕ ಶ್ಯಾನುಭೋಗರು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಮನೆಗೆ ತಂದರು. ಉಳಿದ ಗಡಿಗೆ, ಕಬ್ಬಿಣದ ತಣಿಗೆ, ಮರದ ಸಾಮಾನು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಬೆಳಗಾಗುವುದರೊಳಗೆ ಹೊಳೆಗೆ ಹಾಕಿದರು. ಸರ್ಕಾರದವರು ಬಂದು ನೋಡುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಹೊಲವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಒಂದೇ ಸಮನಾಗಿ ಉತ್ತು ಕಾಳು ಚೆಲ್ಲಿದ್ದರು. ಆ ಗಡಿಗೆಗಳು ಕಪ್ಪಿಗೆ ಮದ್ಯವಿಳಿಸುವ ಗಡಿಗೆಗಳಂತೆ ಒಂದಾಳೆತ್ತರವಾಗಿದ್ದವು, ನೆಲಕ್ಕೆಲ್ಲಾ ವಜ್ರಗಾರೆಯು ಹಾಕಿತ್ತು, ಅಡಿಗೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ದೀಪದ ಗೂಡಿತ್ತು, ಚಿಕ್ಕ ಶ್ಯಾನುಭೋಗರು ತಣಿಗೆಯನ್ನು ಹೊಳೆ ಆಚೆ ಊರಲ್ಲಿರುವ ಅಕ್ಕಸಾಲಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಇದು ಯಾತರದು ಎಂದು ಕೇಳಿದರು. ಅಯ್ಯೋ ಮದೀಕಂಜಿನ ತಣಿಗೆ ಎಂದು ಉತ್ತರ ಬಂತು. ಶ್ಯಾನುಭೋಗರು ರಾತ್ರಿಯೇ ಮನೆಗೆ ಬಂದರು. ಆ ಅಕ್ಕಸಾಲೆಯು ಒಂದು ತಿಂಗಳ ಮೇಲೆ ನಾಳೈದು ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿನ ಕುಳವಾದನು. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ

ಊರವರು ಆ ಗಡಿಗೆ ತಣಿಗೆಗಳನ್ನು ಬಿಸಾಡಿದ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಹೊಳೆಯೊಳಗೆಲ್ಲಾ ಹುಡುಕಿದರು. ಆದರದು ಸಿಗಲಿಲ್ಲ ಎಂದು ಒಬ್ಬ ವೃದ್ಧನು ಐತಿಹ್ಯವನ್ನು ಹೇಳಿದನು. ಪಾಂಡವರ ಹೊಲದ ಹತ್ತಿರವೇ (ಕುರೋದ್ವಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಹೊಲವಿದೆ, ಪ್ರಾಯಶಃ ಇದಕ್ಕೆ ಕೌರವರ ಹೊಲ ಎಂದು ಹೆಸರು ಇದ್ದಿರಬಹುದು. ನಮ್ಮೂರ ಹತ್ತಿರವಿರುವ ಅನೇಕ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಪಾಂಡವರ ಹೊಲ, ಪಾಂಡವರ ಗುಹೆ, ಪಾಂಡವರ ಬಂಡೆ ಎಂಬ ಅನೇಕ ಜಾಗಗಳನ್ನು ಹಳ್ಳಿಗರು ತೋರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.) ಇಂತಹ ದಂತಕಥೆಗಳು ಕಂತೆ ಕಂತೆಯಾಗಿದ್ದುವು.

ನಮ್ಮೂರಲ್ಲಿ ಹಿರಿಯರಾದ ಗೌಡಗಳು ತಮಾಷೆಯಾಗಿ ಮಾತಾಡುವಾಗ ಸ್ವಾಮಿ, ನಮ್ಮ ಜನಗಳೇ ಮೋಡಜನಗಳು. ಅದಕ್ಕೊಂದು ತಾರಕಣೆ ಕೊಡ್ತೀವಿ ಕೇಳಿ. ನಮ್ಮವನೊಬ್ಬ ಒಬ್ಬದೊಡ್ಡಮನುಷ್ಯರ ಬಳಿಗೆ ಹೋದ, ಅವರು ಮಾತು ಮಾತಿನ ಮೇಲೆ ಏನಯ್ಯಾ ಗೌಡ ? ತಾಳೀಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರಂತಲ್ಲ ಅದ್ವೈತಿಗೆ ! ಅಂದರು. ಅದಕ್ಕವನು ಅಯ್ಯೆ ಅದೇನು ಗೊತ್ತಿಲ್ಲವು, ಈಗ ನೀವು ಸತ್ತೊದ್ದಿ, ಅಂತ ತಿಳಿಯೋಳಿ, ಆ ಮ್ಯಾಲೆ ಇಗೋ ನಾನಿವ್ವಿ, ನಿಮ್ಮ ಹೆಂಡ್ತಿಯೇರು ತಮ್ಮ ತಾಳೀ ತೆಗೆದು ನನ್ನ ಕೈಗೆ ಕೊಡ್ತಾರೆ ಅಂತ ತಿಳಿಯೋಳಿ, ನಾನು ಆ ತಾಳೀನ ನಿಮ್ಮೆಂದ್ರ ಕತ್ತಿಕ್ಕಟ್ಟಿದ್ರೆ ಅದೇ ತಾಳೀ ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳೋದು ಎಂದನಂತೆ, ಈರೀತಿ ನಮ್ಮ ಜನಗಳು ಮೋಡರು ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದರು, ಇದೇನೋ ನಿಜ. ಇದಕ್ಕೆಲ್ಲ ಅಂದ್ವೆಯೇ ಮೂಲಕಾರಣ. ವಸ್ತುತಃ ಹಾಗೆ ಸಾವ್ಯವನ್ನು ಕೊಟ್ಟ ಗೌಡನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಎಳ್ಳಷ್ಟೂ ದುರ್ಭಾವನೆಯಿಲ್ಲ, ಆದರೆ ಕೇಳಿದ ದೊಡ್ಡಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಹೀಗಂದನಲ್ಲ ಎಂದು ವೃಥೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಗೌಡಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು ಸಭ್ಯಪ್ರಜೆಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಲು ಅವರ ಜನದ ವಿದ್ಯಾವಂತರು ಸಮಸ್ತ ಭೋಗಗಳನ್ನು ತೊರೆದು ಹಳ್ಳಿಯ ಸೇವೆಯನ್ನು ತ್ರಿಕರಣ ಶುದ್ಧವಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಕು. ಒಳ್ಳೆ ವಿದ್ವೆಯು ಹೆಚ್ಚು ದಂತೆ ಗುಣವೂ ಹೆಚ್ಚು ವುದು. ಗುಣಕ್ಕೆ ಗೌರವ ಕೊಡದ ದೇಶವು ದೇಶವೆ ? ಅಂಥಾ ಜನವು ಜನವೆ ?

ಪ್ಲೇಗು ಕಾಲರ ಊರುಗಳಿಂದ ಬಂದುಬಿಟ್ಟರೆ ಅಂತವರು ಊರಹೊರಗೆ ಮೂರು ದಿನಗಳಿದ್ದು ಆ ಮೇಲೆ ಹೊಳೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಊರೊಳಗೆ ಬರಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಮೇಲಿನ ಕಾಯಿಲೆಗಳನ್ನು ದೇವತಾಮೂಲಕವಾಗಿ ಬಂದ ಕೋಪಗಳೆನ್ನುತ್ತಿದ್ದರು. ಕಾಲರಾ ಬಂದರೆ ಕಟ್ಟಿ ಕನ್ನಂಬಾಡಮ್ಮನನ್ನು ತಂದು ಪೂಜೆ

ಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಲ್ಲದೆ ಹೇಮಗಿರಿ ಬೆಟ್ಟಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ದೇವರನ್ನು ಮರೆಹೊಕ್ಕು ಹೂವನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದರು (ದೇವರಿಗೆ ಧರಿಸಿದ ಹೂವಿನಲ್ಲಿ ಬಲಗಡೆ ಬಿದ್ದರೆ ಒಳ್ಳೆಯದು, ಎಡಗಡೆ ಬಿದ್ದರೆ ಕೆಟ್ಟದ್ದೆಂದು ನಂಬಿದ್ದರು) ಗ್ರಾಮದೇವತೆಯಾದ ದೊಡ್ಡಮ್ಮನಿಗೆ ಹರಕೆಹೂಡು ಒಪ್ಪಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ “ಹಳ್ಳಿಯ ಜನರು ಬುದ್ಧಿಮಂಕರು, ಅನೇಕ ರೋಗಗಳನ್ನು ದೇವರ ಮೂಲಕ ಅಥವಾ ದೇವರೇ ಆ ರೀತಿಯಾಗಿ ಬಂದು ಜನಗಳನ್ನು ಹಿಂಸಿಸುತ್ತಾನೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೆ. ದೊಡ್ಡದೊಡ್ಡ ಡಾಕ್ಟರು ಅದರ ಮೂಲಕಾರಣ ಕಂಡು ಹಿಡಿದಿರುವರು. ಇನಾಕ್ಯುಲೇಷನ್ (ಸೂಜಿಯ ಚುಚ್ಚುವಿಕೆಯಿಂದ ಔಷಧಿಯನ್ನು ದೇಹದೊಳಗೆ ವ್ಯಾಪಿಸುವುದು) ಮಾಡಿಸಿಕೊಂಡರೆ ಬದುಕುತ್ತಾರೆ ಸಾಯುವುದಿಲ್ಲ” ಎಂದು ಬರೆದಿರುವುದನ್ನು ಹೇಳಿದರೆ ಆಯೋಜನೆ ಬಿಡಿ ಸ್ವಾಮಿ, ಮೈಸೂರಿನಲ್ಲಿ ಇನಾಕ್ಯುಲೇಷನ್ ಮಾಡಿಸಿಕೊಂಡು ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಎಷ್ಟೋ ಜನ ಕಂತೆ ಬಿಸಾಕಿರುವರು. ಮುಖ್ಯ ನೋಡಿ ನಮ್ಮ ಮಹಾರಾಜರವರೂ ಊರಲ್ಲಿಲ್ಲ, ಅವು ಕೈಲಾಸ ಪರ್ವತದ ಯಾತ್ರೆಗಿಗ್ಗೊಗವೆ, ಆ ನಮ್ಮಪ್ಪ ಬಂದ್ವಿಟ್ಟ ಈ ಕಲ್ಪರ್ಷ್ ಆಟೋಳಾದ ಈ ಕಾಲಾ, ಈ ಪೈಗೂ ಒಂದೂ ಇರಾಕಿಲ್ಲ, ಅದಿಲ್ಲ ಬುದ್ಧಿ. ಬುದ್ಧಿ! ನಮ್ಮ ಮಹಾರಾಜ, ಅದೇನಂತೆ ನಮ್ಮೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟು ಕೈಲಾಸಪರ್ವತದ ಯಾತ್ರೆಗಿಗ್ಗೊಗವೆ ನೀವು ಅಕ್ಷರಾಕಂಡಿದ್ದೀರಲ್ಲ ನಮ್ಮ ಸರ್ವಾಧಿಪತಿ ಸಮಾಚಾರ ಹೇಳ್ವಿಡಿ ಎಂದು ಅಂಗಲಾಚಿ ಬೇಡುತ್ತಿದ್ದರು. (೧೯೩೧ ನೆ ಇಸವಿ ಜುಲೈನಲ್ಲಿ ಮಹಾರಾಜರು ಕೈಲಾಸಪರ್ವತದ ಯಾತ್ರೆಗೆ ಹೋಗಿದ್ದರು) ನಮ್ಮ ಹಳ್ಳಿಯವರ ನಂಬಿಕೆಯಂತೆ ಅವರು ಬಂದ ಮೇಲೆ ಬಲು ಹಸನಾದ ಮಳೆಯಾಯ್ತು. ಭುವಿಯೆಲ್ಲ ಹುಲುಸಾಯ್ತು, ಜನಕೆಲ್ಲ ಅತಿಯಾದ ಸಂತಸದ ನಡೆಯಾಯ್ತು, ಹಳ್ಳಿಗರಲ್ಲಿ ಕಲಿತುಕೊಳ್ಳುವ ವಿಚಾರವೇನೆಂದರೆ—ಒಬ್ಬರಿಗೊಬ್ಬರು ಹೊಡದಾಡಿದರೂ ಮಾರನೇ ದಿನ ಮಾವ ಉಣ್ಣಾಕ್ಪರೋಕಿಲ್ವಾ, ಏನೋ ರಾಹುಕಾಲ, ಹೊಡೆದಾಡಿದೊ, ಕೈಗೆ ನೀರಿಸಿಕೊ ಎಂದು ಮಾತಾಡಿಸಿ ಆಗಲೇ ಊಟಕ್ಕೆ ಏಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಎಷ್ಟೇ ದ್ವೇಷವಿದ್ದರೂ ಊಟದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಕೈನೀಡಿಸಿ ಹಾಲು ಹುಯ್ದು ಬಿಲ್ಲ ಹಾಕಿದರೆ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಎಲ್ಲವೂ ಮರೆತುಹೋದಂತೆ ಸರಿ; ಆ ಮೇಲೂ ದ್ವೇಷ ಮಾಡಿದರೆ ಕಡೆಗೆ ಸಮಾಜದವರು ಅವನಿಗೆ ಪಾಪಿಷ್ಠನೆಂದು ಹೆಸರಿಟ್ಟು ಕಡೆಗಣ್ಣಿನಿಂದ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದರು. ದೀರ್ಘದ್ವೇಷವು ನಮ್ಮ ಹಳ್ಳಿಯವರಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಬೇಕಾಗಿ

ರಲ್ಲಿ. ಹಬ್ಬ ಹುಣ್ಣಿಮೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಗಸನು ಶುದ್ಧವಾದ ಮಡಿಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ತಂದು ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಒಕ್ಕಲಮಕ್ಕಳು ಹೊಳೆಯಲ್ಲಿ ಮಿಂದು ಪುರಸನ ಕೈಯಿಂದ ವಿಭೂತಿ ಹಚ್ಚಿ ಸಿಕೊಂಡು ಮಡಿವಸ್ತ್ರವನ್ನು ಧರಿಸಿ ದೇವರ ದರ್ಶನಮಾಡಿ, ಊಟ ಉಪಚಾರ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ರಾತ್ರಿ ಯಾವುದಾದರೂ ದೇವರವಿಷಯವಾದ ಯಕ್ಷಗಾನದ ಆಟ, ಪುರಾಣ, ಹರಿಕಥೆ ಇವುಗಳ ಮೂಲಕ ಕಾಲ ಕಳೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ನಂಟರಿಷ್ಟರಿಗೆ ಉಪಚಾರ ಮಾಡುತ್ತ ಸರಳಜೀವಿಗಳಾಗಿದ್ದರು. ದೊಡ್ಡವರ ಅಥವಾ ಇನ್ಯಾರಾದರೂ ಸರಿ, ಅವರ ದೋಷಗಳನ್ನು ಟೀಕಿಸಬೇಕಾದರೆ ರಂಗಕುಣಿಯುವಾಗ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ನಕಲೀವೇಷ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಒಂದು ಆ ವಿಷಯವನ್ನು ಎಲ್ಲಾ ಜನರೆದುರಿಗೆ ಟೀಕಿಸಿ ಬುದ್ಧಿ ಕಲಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಕ್ಷಿಗಳು (ಪಾರ್ಟಿ) ಇಲ್ಲದೇ ಇರುವುದೇ ಅಪರೂಪ, ಆದರೆ ನಮ್ಮ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆ ಪಾರ್ಟಿಯಾಗಿ ಅದರ ಕಷ್ಟನಿಷ್ಕರಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಒಂದೇ ಗುಂಪಾಗಿದ್ದರು.

ಯಕ್ಷಗಾನದ ಆಟ

ನಮ್ಮೂರಿಗೆ ಹೆಣ್ಣುವೇಷದವರು (ದೊಂಬೀದಾಸರು) ಪುತ್ತಲೀಗೊಂಬೆ ಆಟದವರು ಚಕ್ಕಳಗೊಂಬೆ ಆಟದವರು ಮುಂತಾದವರು ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ಇವರೆಲ್ಲಾ ವ್ಯವಸಾಯಗಾರರಾಗಿದ್ದು ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ತಿಂಗಳು ಊರುಗಳ ಮೇಲೆ ಹೋಗಿ ಆಟವಾಡಿ ದುಡ್ಡು ಸಂಪಾದಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಹೆಣ್ಣುವೇಷದವರ ಕಂಠಸ್ವರವು ಕೋಗಿಲೆಯ ಕಂಠದಂತೆ ಬಲು ಇಂಪು, ಇವರು ನಮ್ಮೂರಿಗೆ ಬಂದು ಆಟವಾಡಿದ ಮೇಲೆ ಇಲ್ಲಿಯ ಆಟದ ಹುಡುಗರು ಅವರಂತೆ ತಾವೂ ರಾಗ ವೇಷಗಳನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಿಕೊಂಡು ಆಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಹಳೇ ಕಾಲದಿಂದ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಆಟ ಕಲಿಸುವ ಯಜಮಾನನಿಗೆ ಭಾಗವತನೆಂದು ಹೆಸರು. ಹಾಡು ಗಾರಿಕೆಗೆ ಯಕ್ಷಗಾನವೆಂದು ಹೆಸರು. ಹಳ್ಳಿಯ ಹುಡುಗರು ಆಟವನ್ನು ಕಲಿಸಿದ ಭಾಗವತನಿಗೆ ಭತ್ತ ರಾಗಿ ಮುಂತಾದ ದಿನಸಿಗಳನ್ನು ಗುರುದಕ್ಷಿಣೆಗಾಗಿ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಒರುತ್ತ ಬರುತ್ತ ಯಕ್ಷಗಾನದ ಆಟವೂ ಅಲ್ಲ, ಮೈಸೂರಲ್ಲಿ ಆಡುವ ನಾಟಕವೂ ಅಲ್ಲ, ಹೀಗಾಗಿ ಪಾಚೆ ಉಟ್ಟುಕೊಂಡು ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಟೋಪಿ ಹಾಕಿ

ಕೊಂಡ ಮನುಷ್ಯನಂತಹ ಆಟಗಳಿಗೆ ಆರಂಭವಾಗಿತ್ತು. ಭಾಗವತರ ಆಟದಲ್ಲಿ ಹಿಮ್ಮೇಳದ ಪದ್ಧತಿಯಿತ್ತು. ಅದು ಬಹುದೂರದಲ್ಲಿರುವ ಸಭಿಕರ ಕಿವಿಗೂ ಪದ್ಯಗಳು ಬೀಳಲೆಂದೂ ನಟನಿಗೆ ಮುಂದಿನ ಪದ್ಯವು ಜ್ಞಾಪಕಕ್ಕೆ ಬರುವ ಅವಕಾಶ ಕೊಡಲೆಂದೂ ಇರಬಹುದು. ಹಳ್ಳಿಗರಿಗೆ ತಟ್ಟನೆ ಮಾತು ಬರುವದಿಲ್ಲವೆಂದು ಭಾಗವತರು ಸ್ವಲ್ಪ ರಾಗರಾಗವಾಗಿ ಮಾತು ಹೇಳಿಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ವೇಷಹಾಕಿಕೊಂಡು ಕುಣಿಯುವರು ರಂಗಸ್ಥಳದಲ್ಲಿಯೂ ಅದೇವಿಧವಾಗಿ ಹುಡಿಮಾತಿಗೂ ರಾಗವನ್ನು ಸೇರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅದೇನೋ ಅದು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಅಷ್ಟು ಹಿತವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲವೂ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿಯೇ ಸಭಿಕರಿಗೆ ತೋರಬೇಕೆನ್ನುವ ಆಶೆಯು ಬಲವಾಗಿತ್ತು. ರಾಕ್ಷಸನವೇಷವು ಬರುವಾಗ ಎರಡುಕೈಗಳಲ್ಲಿ ಪಂಜುಗಳನ್ನು ಧರಿಸುವ ರೂಢಿಯೂ ಅಂಜನೇಯವೇಷವು ಬರುವಾಗ ಮನೆಗಳ ಮೇಲೆ ನೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬರುವ ವಾಡಿಕೆಯೂ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದವು. ಈಚೆಗೆ ಅಂಜನೇಯನಿಗೆ ದೊಡ್ಡಮರವನ್ನು ನೆಟ್ಟು ಅದರಮೇಲೆ ಆಟವಾಡೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದರು. ಕತೆಯು ಸೂರ್ಯನು ಉದಯಿಸುವವರೆಗೂ ಕೆಲವುಸಲ ಇನ್ನೂ ಹೊತ್ತಾಗಿರಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವೇಷವು ರಂಗಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಮೊದಲುಕಾಲಿಡುವಾಗ ಭಾಗವತನಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ತೆರೆಯಹಿಂದೆ ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತುಕುಣಿದು ಆಮೇಲೆ ರಂಗದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವರೂಢಿಯೂ, ಹೀಗೆ ಹೊಸದಾಗಿ ಬಂದ ವೇಷ (ಪಾರ್ಟ್) ವನ್ನು ಭಾಗವತನು ತಾವುಧಾರು-ತಮ್ಮ ನಾಮಾಂಕಿತವೇನು? ಎಂದು ಕೇಳಿದರೆ ಅಯ್ಯಾ ದಕ್ಷಬ್ರಹ್ಮನೆಂದು ತಿಳಿಯುವ ನಾಗೈಯ್ಯ ಎನ್ನುವುದೂ ತಾವು ಬಂದ ಕಾರ್ಯವೇನು? ಎಂದುಕೇಳಿದರೆ ಮಹಾರಾಣಿಯವರನ್ನು ಕರೆಸುವ ನಾಗೈಯ್ಯಾ ಎನ್ನುವುದೂ ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಸಭೆಯವರಿಗೆ ಪರಿಚಯಮಾಡಿಸಿಕೊಡುವ ರೂಢಿಯೂ ಇದ್ದಿತು. ನಕಲಿಗಳು ಚನ್ನಾಗಿದ್ದವು. ಕಿರೀಟ ಭುಜಕೀರ್ತಿ ಮುಂತಾದ ನಗಗಳನ್ನು ಪಾರವಾಳದ ಬಿಂಡು ಗಾಜಿನ ಚೂರುಗಳಿಂದ ಮಾಡಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಧರಿಸುವರು. ನಮ್ಮೂರಿನ ಆಟದಲ್ಲಿ ಸರಿಯಾಗಿ ವೇಷವನ್ನು ಧರಿಸುವುದು ಒಂದು ಭಾಗ, ತಾಳಮದ್ದಲೆ ಜಿಗಣಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಕುಣಿತಹಾಕಿ (ನಾಟ್ಯ) ಗತ್ತು ಬಿಡದೆ ನಲಿಯುವುದು ಒಂದುಭಾಗ, ಸಂಗೀತ, ಮಾತುಗಳು ಒಂದುಭಾಗವಾಗಿದ್ದವು. ಆಟವೆಲ್ಲಾ ಮುಗಿದಮೇಲೆ ಆರತಿತಟ್ಟೆಯನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದು ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದರೆ ಸ್ವಾಧಾರಣವಾಗಿ ಸಭಿಕರು ಮೂರುಕಾಸು ಆರುಕಾಸುಗಳನ್ನು ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದರು.

ಕಡೆಗೆ ಉಳಿದ ನಟರಲ್ಲರೂ ದೇವಸ್ಥಾನಗಳ ಮುಂದೆ ದೇವರನಾಮವನ್ನು ಹಾಡಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಕುಣಿದು ಮಂಗಳಾರತಿ ಮಾಡಿಸಿ ಭಾಗವತನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಗೆಜ್ಜೆಬಿಚ್ಚಿ ಬಣ್ಣವನ್ನು ತೊಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಆಟವೆಂದರೆ ಸುತ್ತಿನ ಹಳ್ಳಿಪಳ್ಳಿಗಳಿಂದ ಜನರು ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ಹಬ್ಬಹರಿದಿನಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಯಾರಾದರೂ ಇಚ್ಛೆಪಟ್ಟು ಆಟದ ಖರ್ಚು ಕೊಟ್ಟಾಗಲೂ ಆಟಗಳನ್ನಾಡುವ ವಾಡಿಕೆ. ಹೊಸದಾಗಿ ಭಾಗವತರನ್ನು ಕರೆಸಿ ಅವರಲ್ಲಿರುವ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಸಂಗ್ರಹ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಲವಲವಿಕೆ ಕಮ್ಮಿಯಾಗಿಯೇ ಇತ್ತು. ಶಿವಕಥೆಯು ನಮ್ಮೂರವರಿಗೆ ಒಪ್ಪಿದ ಆಟ. ಅದೆಲ್ಲಾ ಹೆಣ್ಣುವೇಷದವರ (ದೊಂಬೀದಾಸರ) ಮೂಲಕ ಪ್ರಚಾರವಾಗಿತ್ತು. ಇಲ್ಲಿದ್ದ ಹಳೇ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಭಾಗವತನು ಅಯ್ಯೋ ಇದೆಲ್ಲಾ ನರಕವಿ ಮಾಡಿದ್ದು. ನಮ್ಮತ್ತಿರ ಇರುವ ಆಟಗಳು ವರಕವಿ ಮಾಡಿದ್ದು ಎಂದು ಒಟಗುಟ್ಟುತ್ತಿದ್ದನು. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಪೂರ್ವದ ಕವಿಗಳು ನಮ್ಮದೇಶದ ರಾಜರ ವೈಭವಗಳನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿರುವರಷ್ಟೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ರಾಜರು ಧರಿಸುವ ಕಿರೀಟ, ಭುಜ ಕೀರ್ತಿ, ಎದೆಹಾರ, ಬಾಹುಮುರಿ, ತೋಳುಬಳೆ, ಕರ್ಣಪತ್ರ, ಕರ್ಣಕುಂಡಲ, ಮುಂಜೂರಿ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನೂ ಬಣ್ಣಿಸಿರುವರು. ಕಾದಂಬರಿ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ತಾರಾಪೀಡರಾಜನಿಗೆ ಇತರ ರಾಜರುಗಳು ನಮಸ್ಕರಿಸುವಾಗ ಅವರ ಕಿರೀಟದ ಬುಡದಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿದ್ದ ನಾನಾವಿಧವಾದ ವಜ್ರದ ತೋರಣಗಳಿಂದ ಆತನ ಕಾಲು ಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾಯಿತೆಂದು ವರ್ಣಿಸಿರುವರು. ನಾವದನ್ನು ಓದುವಾಗ ಶಬ್ದದ ಅರ್ಥವಾಯಿತು. ಆದರೆ ಅರ್ಥದ ವಿಷಯವು ತಿಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ. ಹುಟ್ಟಿದ ಹಳ್ಳಿಯ ಮುಂಜೂರಿಯೇ ಅದೆಂದು ಈಗ ಭಾಸವಾಯಿತು. ಇದರಂತೆ ಅನೇಕ ಮಹಾ ಕವಿಗಳು ವರ್ಣಿಸಿರುವ ಎಷ್ಟೋ ವಸ್ತುಗಳ ನಿಜವಾದ ಚಿತ್ರನವು ಹಳ್ಳಿಯ ವಾಸದಲ್ಲಾಗಿದೆ. ಶುಭ್ರವಾದ ಪಾಂಚಜನ್ಯವನ್ನು ಹಿಡಿದಿರುವ ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಯಮುನಾನದಿಯ ದಡದಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಒಂದು ಹಂಸವು ಸಂಚರಿಸುವಾಗ ಆ ನೋಟವನ್ನು ನೋಡಿದಂತೆ ಆಗುತ್ತೆಂದು ವರ್ಣಿಸಿರುವರು. ಅದರ ನಿಜವಾದ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ಹೇಮಗಿರಿಯ ಹತ್ತಿರ ಹರಿಯುವ ಹೇಮಾವತಿಯ ದಡದಲ್ಲಿ ಒಂದಾನೊಂದು ಬಿಳಿಯ ಕೊಕ್ಕರೆಯು ನೀರು ಕುಡಿಯುವ ಸನ್ನಿವೇಶವನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ಓಹೋ ಹೀಗೇ ಇರಬಹುದು. ಅದರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೆಂದು ತೋರಿತು. ಹೀಗೆ ಎಷ್ಟೋ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಗುರುವಿನಂತೆ ಶಿಕ್ಷಕನಾಗಿದ್ದ ತುಟ್ಟಿದಹಳ್ಳಿಯು.

ರಾಗಿ ಬೀನುವಾಗ ಹೇಳುವ ಹಾಡುಗಳು

(ಮಾಳಮ್ಮ ಗೌಡತಿಯಿಂದ)

ಒಡೆಯಾ ಬರುವಾಗಾ ಅಡವೀಪಟ್ಟಣವಾಯ್ತು ಅಡವೀಯೆಲ್ಲಾ ತೆಂಗೂ
ಹುಲಸಾದೋ | ನನ್ನೊಡೆಯಾ ದಂಡತ್ತೀಬರುವಾಗಾ ಅಡವೀಯೆಲ್ಲಾ ತೆಂಗೂ
ಹುಲಸಾದೋ | ದಂಡಲ್ಲಾ ಕಾಣೇ ಅವರ್ಮನ್ನಾವಿಾಗ್ನೋಗ್ಬರ್ವ ಪರ್ವೇಸಾ
ಲಿಟ್ಟು ಬರುತಾದೇ | ಮನ್ನಾಮಿಬತ್ತಾರೆಂದ್ವಾದೀಬೀದಿಯಾಗುಡ್ಡೀ ದಾರೀಗೇ
ದುಂಡೂಮಲ್ಲಿಗೇಹರ್ವೇದೋ | ಎಂದೂ ಬಾರದಸ್ವಾಮಿ ಇಂದೇನೂದಯ
ವಾದ್ರಿ ಬಂದೇಕಾಣ್ಮಾಗ್ನೀ ಬಡಸ್ತಾನಾನೋಡೀ | ಬಂದೇಕಾಣ್ಮಾಗ್ನೀ ಬಡಸ್ತಾ
ನಾ ನೋಡ್ವಾರ್ದೇ ಬಂದೇವೂ ನಿಮ್ಮಾ ಅರಮಾನೇಗೇ | ಬಂದಾಗುರ್ವೀಗೇಗಿಂಡೀ
ಲಗ್ಗಣಿಕೊಟ್ಟು ಚಿನ್ನಾ ದಾಪಾತ್ತಾರೇ ಬೆಳಗೀರ್ವೀ | ಚಿನ್ನಾದೆವಾತ್ತಾರೇ ಚನ್ನಾ
ಗೀಬೆಳಗೀರ್ವೀ ಬಿನ್ನಹಕ್ಕೆ ನಮಸ್ಕೇದಯವಾಗೀ | ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಮಾಕ್ಷಿ ಕೊಳಲಿ
ರುದ್ರಾಕ್ಷಿ ನವ್ವೂ ಗರೀಕಂತೆ ಹೆಗ್ಗಾಲ್ಲಿ | ನವ್ವೂ ಗರೀಕಂತೆ ಹೆಗ್ಗಲ್ಲಿ ಮಾಡ್ಕೊಂಡು
ಬಿನ್ನಕ್ಕೆ ನಮ್ಮನೆಗೆ ಬರೋವ್ರೆ | ಹಟ್ಟೀಲೀನೀಂತೊಂಡು ಬಟ್ಟು ತ್ಯಾಕೇರೋಳಿ
ನಿಮ್ಮ ಟ್ಟೀಲ್ವೀಡೀಕೇಬಿಡಲೇನೇ | ಬೀಡೂಕೇಬೀಡೋಕೇ ಅತ್ತಿಲ್ಲ ಮಾವಿಲ್ಲ
ಚಿಕ್ಕೋರು ಮೈದರಸು ಮೊದಲೀಲ್ಲ (ಮನ್ನೀಲ್ಲ) | ಚಿಕ್ಕೋರೈದರೂಮನ್ನಿ
ಲ್ಮುತ್ತಿನಸೆಟ್ಟಿ ನಮ್ಮಟ್ಟೀಲೀ ಬೀಡೀಕೇ ಬಿಡಬೇಡಾ | ಅತ್ತೆಇಲ್ಲದ್ರೇನು ಮಾವಾ
ಇಲ್ಲದ್ರೇನು ಚಿಕ್ಕೋರು ಮೈದರಸುಮುತ್ತಿನಂತೋರು | ಮುತ್ತೂ ತೆಗ್ಯಾಕೇ
ಅತ್ಯಾಕೇ ಮಾವ್ಯಾಕೇ ನೀ ಒಪ್ಪಿದಾ ಸರವಾ ತೆಗಿಬಾರೇ |

(ಒಬ್ಬ ರಾಜನು ತಾನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿದ ನಾಯಕಿಯ ಮನೆಗೆ ಮುತ್ತಿನ
ಸೆಟ್ಟಿ ವೇಷದಿಂದ ಹೋಗಿ ನಿಮ್ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಈದಿನ ಇಳಿಕೊಳ್ಳುವೆನು ಜಾಗ ಕೊಡಿ
ಎಂದನು. ನಾಯಕಿಯು ಇವನನ್ನಾರೊ ಬೇರೆಯವನೆಂದು ತಿಳಿದು ತನ್ನ ಪ್ರಾಣ
ಸರ್ವಸ್ವವಾದ ರಾಜನಿಗೆ ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಬರುವಂತೆ ಒಲೆ ಬರೆಯುವಳು)

ಹದ್ದೀನಕೊರೈಗೆ ಮುದ್ದೀನೋಲೆಯಾ ಬರೆದು ರಾಯ್ತದ್ವಾಬಳಿಗೆ ಕಳಿ
ಗ್ಯಾಳೋ | ಕಾಗೇಯ ಕೊಳಗೇಬೇಗಾ ಒಲೆಯಬರೆದೂ ರಾಯ್ತದ್ವಾಬಳಿಗೆ
ಕಳಿಗ್ಯಾಳೋ |

(ಇದನ್ನು ನೋಡಿದ ಸೆಟ್ಟಿಯು ಹೊರಬೀದಿಗೆ ಬಂದು ವೇಷ ಬದಲಾಯಿಸಿ ತನ್ನ ನಿಜರೂಪದಿಂದ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡನು ಆಗ)

ಬಂದಾರಾಯರ್ಗೇ ಒದರೀಬಮ್ಮಾ ನ್ಹಾಸೀ ಗಾಜೇನಾಕಂಬಾ ಒರ್ರೀ ಅತ್ತಾಳೂ|ಅತ್ತೇ ಅಂದಾಳೇನೆ ಮಾವಾ ಬೈದಾನೇನೆ ಚಿಕ್ಕೋರೈದರೂನೂಡೀ ದಾನೇನೇ | ಅತ್ತೇಬೈಯ್ಯಾಲಿಲ್ಲ ಮಾವಾ ಕೊಲ್ಲಾಲಿಲ್ಲ ಚಿಕ್ಕೋಮೈದರೂನುಡಿಲೀಲ್ಲಾ | ಚಿಕ್ಕೋಮೈದರೂನುಡಿಲಿಲ್ಯಾವಾಸೀಮೈಯ್ಯೋ ಮುತ್ತಿನಾಸೆಟ್ಟೀ ನುಡಿದಾನೂ | ಮಡಾದಿಗ್ಗೊಡೆದಾನೂ ಮನಾದಲೀಮಾರಿಗ್ಯಾನೂ ವಳಾಗ್ಗೋಗೀಮುಸೂಕಾ ತೇಗೇದನೂ ತೇಗೇದನೂ | ಬಳಾಗ್ಗೋಗೀಮುಸೂಕಾ ತೇಗೇದು ಏನಂದಾನೇ ನಾನ್ವೆಚ್ಚೊ ನೀನ್ವೆಚ್ಚೊ ತವ್ವೆಚ್ಚೊ ತಾವಾರ್ವೆಚ್ಚೋ | ತಾಯಿದ್ದ ರ್ತಾವ್ವೆಚ್ಚೊ ತಾಂದಿದ್ದ ರ್ಬಳ್ಳಿಚ್ಚೊ ಸರ್ವಾರೀಗ್ಗೇಚ್ಚೊ ಸತೀಪತೀ ಸಾತೀಪತೀ |

(ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಒಳಗೆ ಮಾತಾಡುತ್ತಿದ್ದರು ಗಂಡಹೆಂಡಂದಿರು. ಆ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ರಾಜಕುಮಾರನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ತಾನೇನೋ ಸಾಲಾ ಕೊಟ್ಟಂತೆಯೂ ಅದನ್ನು ತಿರಿಗಿ ಈಗಲೇ ಕೇಳುವಂತೆಯೂ ನಟಿಸಿ)

ಸತಿಪುರುಷಾ ಸಾತೀಪುರುಷಾರ ರಾಮಲ್ಲಿರಾರಾಮಲ್ಲಿ ಉಣಾಬಲ್ಲೇ ದಾನಾಕೊಡೂಬಲ್ಲೇ ಕೋಡೂಬಲ್ಲೇ | ನಾಕೂರಮೇಲೇನವ್ವೂ ಬಣ್ಣಾ ದಾಮೇಲೇ ನಾಲ್ವರಿಗೇ ಧಾನೀಯಾ ಕೊಡೂತಿದ್ದೇ ಕೊಡೂತಿದ್ದೇ | ನಾಲ್ವರಿಗೇಧನೀ ಯಾಕೊಡೂತಿದ್ದೇ ಏಲೇಬಾಲೇ ನನಸರಿಯಾ ಧನೀಯಾ ಕೊಡೂಬಾರೇ ಕೊಡೂ ಬಾರೇ | ಧನೀಯ್ತಾಗೇ ಕೋಡಾಲಪ್ಪಾ ಕದಾವ್ವಾಯ್ತಾಗೇ ತೇಗೀಯಾಲೀ ಮಗ್ಗಾ ಲಲ್ಲಾ ವ್ವೇಮನೇಗಾರಾ ಮಾನೇಗಾರಾ | ಮಗ್ಗಾ ಲಲ್ಲಾ ವ್ವೇಮನೇಗಾರ ಮಾವ ನಮಾಗಾ ಮಗ್ಗಾಗೀಬಾರೋ ತುರೂಬೀಗೇ ತೂರೂಬೀಗೇ |

(ರಾಜಕುಮಾರನು ಬಂದಿರುವನೆಂದು ತಿಳಿದು (ತುರುಬು) ರಾತ್ರೀಗೆ (ಮಗ್ಗಾಗಿ) ವೇಷ ಮರೆಸಿಕೊಂಡು ಬಾ, ಈಗ ನನ್ನ ಗಂಡ ಮನೆಯಲ್ಲಿರುವನು ಎಂದಳು, ಬಂದಿದ್ದವನು ಹೊರಟುಹೋದನು. (ಕೆಲವುಕಾಲ ಕಳೆದ ಮೇಲೆ)

ಗಂಗೇಗ್ಗಿಂದಾಗೀ ಊರಿಗ್ಗಿಂದಾಗೀ ಸೂಯ್ಯೆಂದು ಸೀರೇ ಬಗೀಯೋನೇ ಬಗೀಯೋನೇ | ಸೂಯ್ಯೆಂದೂ ಸೀರೇ ಬಗೀಯೋನೇ ಮಡೀವಾಳೀ ಊರಲ್ಲೇನೈಯ್ಯಾ ಹೊಸಾಸುದ್ದೀ ಹೊಸಾಸುದ್ದೀ | ಸುದ್ದೀನಾಕೇಳೀ ಸುಖದುಃಖಾಕೇಳೀ

ಪಟ್ಟಾಣ್ಣಾಲೋಬ್ಬ ಧೊರೆಮಾಗಾ ಧೋರೇಮಾಗಾ | ಪಟ್ಟಾಣ್ಣಾಲೋಬ್ಬ
ಧೊರಮಾಗಾಸಾತ್ಸುದ್ದೀ ನೀರಾಹೊಳೆಯಲ್ಲಿ ತಿಳೂಹಿದರ್ ತಿಳೂಹಿದರೂ ||

(ಈ ಕರ್ಣಕತೋರವಾದ ಸಮಾಚಾರವನ್ನು ಕೇಳಿ)

ಹೊತ್ತಿದ್ದಾ ಕೋಡಾವಾ ಧೂಪ್ಪಾನೆತ್ತಾ ಕೀಬಿಟ್ಟೂ ಅವಳಿಚ್ಚೇಬಂ
ದಾಂಗೇ ಅಳೂತಾಳೇ ಆಳೂತಾಳೆ | ಚಿನ್ನಾ ದಾ ಕೊಡವೇನೇ ರನ್ನಾ ದಾ ಕೊಡಾ
ವೇನೇ ಮಣ್ಣುರ್ದೀಗ್ಯಾಕೇ ಕಡೂದುಃಖಾ ಕಡೂದುಃಖಾ | ಅತ್ತೇಕಾಣ್ಣಾದ್ದಂಗೇ
ಮಾವೈಕೇಳಾದ್ದಂಗೇ ಉತ್ತರಾಜೇ ಎಂಬೋಪುರೂಸರೂ ಪುರೂಸಾರೂ |
ಉತ್ತರಾಜೇ ಎಂಬೋಪುರೂಸಾರಯ್ಯಾದ್ದಂಗೇ ನಾನ್ವತ್ತೆಂಟುವರ್ಷಾಬಳಾ
ಸಿದೇ ಬಾಳಾಸೀದೇ | ಹತ್ತೆಂಟೂ ವರ್ಷಾ ಬಳಾಸಿದೇ ಆಕೊಡವಾ ನೀರಾಹೊಳೆ
ಯಲ್ಲಿ ಕಳೂಹಿದನೆ ಕಾಳೂಹಿದನೇ ||

(ತನ್ನ ಪ್ರೀತಿಪಾತ್ರನಾದ ರಾಜಕುಮಾರನು ಸತ್ತ ಸಮಾಚಾರವನ್ನು ಕೇಳಿ
ತಲೆಯಮೇಲಿದ್ದ ಕೊಡವನ್ನು ಎತ್ತಿಹಾಕಿ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಅತ್ತಳು. ಜೊತೆಯಲ್ಲಿದ್ದ
ವರು ವ್ಯಂಗ್ಯವಾಗಿ ಕೇಳಲು ತಾನೂ ಅರ್ಥಾಂತರನ್ಯಾಸದಿಂದ ಗಡಿಗೆಗೂ ರಾಜ
ನಿಗೂ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಆ ನೆವದಿಂದ ದುಃಖವನ್ನು
ಹೊರಸೂಸುವಳು. (ನಮ್ಮ ಹಳ್ಳಿಯವರಿಗೆ ರಸಿಕತನವು ಇಲ್ಲವೆನ್ನುವಿರಾ !)

ಚೆಲುವರಾಯನ್ನಾಮಿ

ಕಲ್ಯಾಣಿತಾಯಾಕರದಾರೆ ಎನ್ನೇ ಚಿನ್ನಾ ದಕೂವೊಲ್ಲೇಲೀಚೆಲುವಯ್ಯ |
ಚಿನ್ನಾ ದಾಕುವಾಲ್ವಾಲೀ ಚೆಲುವಯ್ಯ ಕರೆದಾರೆ ಕಲ್ಯಾಣಿತಾಯಾದನಿತೋರೆ | ಕಲ್ಯಾ
ಣಿಸುತ್ತಾ ಮಲ್ಲಿಗೆ ಜಾಜೀಹೂವೂ ಅಂಬಾಡೀ ಮಾವು ಕಿರನೆಲ್ಲಿ | ಅಂಬಾಡೀ
ಮಾವೂ ಕಿರನೆಲ್ಲಿ ತಾಳಡಿಯ ಅಳಗಾರಚ್ಚಲ್ವಯ್ಯೇ ಕೂಯ್ದಾರೆ | ಬೆಟ್ಟಾದನರ
ಸಿಂಹ್ನಾ ಬೆನ್ನಿಂದೆ ಬರುವೋಳೇ ಹಸ್ಯನೀಲಾದಾ ಬಳೆಯೋಳೆ | ಹಸ್ಯನೀಲಾದಾ
ಬಳೆಯೋಳೆ ವರನಂದೀ ಹೆಸ್ರೇಳೆ ನಿನ್ನಾ ಪುರುಸಾರ | ಹೆಸ್ರೋಹೇಳಾಲಾ ಹೆಚ್ಚಿನ
ಮೇಲ್ಪೊಟಿ ಹಸ್ಯದುರ್ಗಾದಾ ಮೇಲೂಕೋಟಿ | ಹಸ್ಯದುರ್ಗಾದಾಮೇಲೆ
ರೋವದಶವಂತು, ದಶವಂತ್ರಮಕ್ಕೂ ಚೆಲುವಯ್ಯಾ | ಅಚ್ಚಾತುರ್ಯಾಹೆಣ್ಣೆ ನಿಜ್ಜ

ತಿಂಗಳು ಬೆಳಕೆ ಏನುಮೆಚ್ಚಿದೇ ವರನಂದಿ | ಏನುಮೆಚ್ಚಿದೇ ವರನಂದಿ ಮೇಲು
 ಕೋಟಿ ತೆಪ್ಪಾದಮೇಲಾಡೋ ಚಲುವಾನಾ | ಚಲುವಯ್ಯಚಂಡಾಡಿ ಮರಳಿಬೀ
 ದಿಗೆ ಬಂದ ಚಲ್ಲಿದೊರಾಕ್ಕೆರೆ ಆರತಿನೀರಾ | ಚಲ್ಲಿದೊರಾಕ್ಕೆರೆ ರತಿನೀರಾಚಲ್ಪಯ್ಯ
 ಮಜ್ಜನ್ನಕೊಳಕೇ ಹಂದಾವೂ | ಚಲುವಯ್ಯ ಹೆಂಡಾತೀ ಚಂದಾಣಿ ವರನಂದಿ
 ಶ್ರೀ ಚೂರ್ಣಾದ್ವಟ್ಟೂ ಹರಿನಾಮಾ | ಶ್ರೀ ಚೂರ್ಣಾದ್ವಟ್ಟೂ ಹರಿನಾಮ
 ತಕ್ಕೊಂಡು ಹರಿಸೇವೆಗಕ್ಕೀ ತೊಳಿಸ್ಸಾಳೊ | ಮೂಗೂತಿಮುರಿದಾರೆ ಯಾಕಳುವೆ
 ವರನಂದಿ ಲೋಕನಾಳೊನೂ ನಿನಗಂಡ | ಲೋಕನಾಳೊನೂ ನನಗಂಡನಾ
 ದಾರೆ ಬೇಕಾದ ಮುತ್ತಾಕಳವ್ಯಾರೆ | ವೈರಾಮುಡೀಚಲುವ ಒಳಗೇನಮಾಡೀ
 ಯೊ ರಾಜಮುಡೀಯಾ ಬೆಳಕಲ್ಲಿ | ರಾಜಮುಡೀಯಾ ಬೆಳಕಲ್ಲಿ ಚಲುವಯ್ಯ ವಾ
 ಲೇಗೆ ವಜ್ಜೂರ ಬಿಗಿಸ್ಸಾನೆ | ಚಲುವೈಯ್ಯನ್ನಿ ಗಾ ಎಲೊ ಅಂದಗಾರಾನೆ ನಿನಗೆ
 ಈಬುದ್ಧೀತರವೇನೋ | ನಿನಗೆ ಈಬುದ್ಧೀತರವೇನೊ ಚಲುವಯ್ಯ ಗಿರೀಗೆಬಂದ್ವೆಂ
 ಣ್ಣ ತಡೆಯೋದು | ಗಿರೀಗೆಬಂದ್ವೆಂಣ್ಣ ನಾನಾಕ್ಕೆ ತಡೆಯಾಲಿ ಕಲ್ಯಾಣೀಗ್ಗೋಗೀ
 ಬರುತ್ತಿದ್ದೆ | ಕಲ್ಯಾಣೀಗ್ಗೋಗೀಬರುತ್ತಿದೆ ಅವರಮ್ಮ ಕೈಹಿಡಿದು ಧಾರೇ ಎರದಾ
 ಳೋ | ಎಲ್ಲಾರಗಿಡದಲ್ಲಿ ಹುಲ್ಲೇಯಹೊಡೆಯೋನೆ ಕಲ್ವಟ್ಟೀಗಾರಾ ಚಲುವಯ್ಯ |
 ಕಲ್ವಟ್ಟೀಗಾರಾ ಚಲುವಯ್ಯ ಮೇಲೊಟ್ಟಿ ಕಲ್ಯಾಣೀಲೊಡ್ಡಾ ಮೊಸಳೆಯ |
 ಸೋಬಾನೆಹಾಡೀರೆ ಸುರಗೀನ್ಮತ್ತೈದೇರ ರಾಗವಾಡೀರೆ ರಮಣೀರ | ರಾಗವಾ
 ಡೀರೇ ರಮಣೀರ ನಮ್ಮಾನೆ ಓಡೋ ಅರಗೀಣೀ ಮದುವೇಗೆ | ಓಡೋ ಅರಗಿ
 ಣಿಯಾ ತೂಗೂತೊಟ್ಟಲಿಗ್ಗಾಕಿ ಬೇಗೇಳಿ ನಮ್ಮಾಗವಸಾರಾ | ಬೇಗೇಳಿನಮ್ಮಾ
 ಗವಸಾರ್ಜುಜಾನೂಡಾ ತೇರೀನಮುಂದೇ ನಿಲಬೇಕು | ತೇರೀನಾಮುಂದೇ ಯಾ
 ರ್ಯಾರು ನಿಲಬೇಕು ಕಕ್ಕೇರಾಮಣ್ಣಾ ದೇವಗೀರೀ | ಕಕ್ಕೇರಾಮಣ್ಣಾ ದೇವ್ವೀರ್ದಂಜ
 ಲೂಡ ತೇರೀನೂತ್ತೀಗೇ ನಿಲಬೇಕು ||

(ಕೆಂಪಮ್ಮನು ನಿಂಗಣ್ಣ ಗೌಡನ ಮಗಳು ಶಂಕರೇಗೌಡನು ಕೆಂಪಮ್ಮನ
 ಗಂಡ. ಒಂದಾನೊಂದು ಸಲ ಶಂಕರೇಗೌಡನು ಗಟ್ಟಿದ ಕೆಳಗೆ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ
 ಅಲ್ಲೇ ಮಡಿದುಹೋದನು. ಬೆಳಗಾಗಲು ಈ ಸಮಾಚಾರವು ಕೆಂಪಮ್ಮನಿಗೂ
 ನಿಂಗಣ್ಣನಿಗೂ ತಿಳಿಯಿತು. ಕೆಂಪಮ್ಮನು ದುಃಖಾತಿರೇಕದಿಂದ ಬಾಗಿಲು ಹಾಕಿ
 ಕೊಂಡು ಒಳಗೆ ಹೋಗಿ ಮಂಚದ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿಕೊಂಡುಬಿಟ್ಟಳು. ತಂದೆಯು
 ಬಂದು ಎಷ್ಟೊ ವಿಧವಾಗಿ ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳಿದರೂ ಕೇಳಲಿಲ್ಲ. ಕೊನೆಗೆ ಗಂಡನು

ಸತ್ತ ಜಾಗಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅಗ್ನಿಕುಂಡವನ್ನು ತೆಗಿಸಿ ತಾನೂ ತನ್ನ ಗಂಡನ ಶವ ದೊಂದಿಗೆ ಆ ಕೊಂಡದಲ್ಲಿ ಹಾರಿಕೊಂಡಳು. ಆಗಣ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ತಂದೆಯ ಮನೆಗೆ ಶಾಪವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಳು. ಅದರಂತೆ ಈಗಲೂ ನಡೆದು ಬಂದಿದೆ. ತಂದೆಯ ಮನೆಗೆ ಶಾಪ ಕೊಡಲು ನಿಜವಾದ ಕಾರಣವು ಕೆಂಪಮ್ಮನಿಗೆ ಮಾತ್ರ ತಿಳಿದಿರ ಬಹುದು. ಆ ಕಾರಣವು ರೂಢಿಯ ಕಥೆಯಲ್ಲಾಗಲಿ, ಪದ್ಯಪ್ರಬಂಧದಲ್ಲಾಗಲಿ ತೋರಿಬರುವುದಿಲ್ಲ)

ಕೋಳಿಕೂಗೀತು ಮೂಡಕೆಂಪೇರೀತು ಎಳೆಕೆಂಪಮ್ಮ ಬೆಳಗಾಯ್ತು |
ಎಳು ಕೆಂಪಮ್ಮ ಬೆಳಗಾಯ್ತು ನಿನ್ನಟ್ಟ ಕೀಲಾದ ಎಮ್ಮೇ ಕರುವುಂಡೊ | ಕೀಲಾದ
ಎಮ್ಮೇಗೇ ಕಾಲಲ್ಲಿ ಸರಪಾಣೀ ದಾವಣಿಮೆಟ್ಟಲಾ ಹಾಲಾ ಕರೆಯೋಳಿ | ಹಿಂಡೆ
ಮ್ಮೆ ಕರೆಯೋಳಿ ಖಂಡೂಗದಾಸೇಯ ಕೆಂಪಮ್ಮ ಎಳೆ ಬೆಳಗಾಯ್ತು | ಅತ್ಯಮ್ಮ
ತ್ಯಮ್ಮಾ ಕೆಟ್ಟಸ್ತಪ್ಪ ವಕಂಡೆ ಕಟ್ಟಾಳುಳ್ಳಾಳ್ಯಾ ನಿನಮಾಗಾ | ಕಟ್ಟಾಳುಳ್ಳಾಳ್ಯಾ
ನಿನಮಾಗ ಅತ್ಯಮ್ಮ ಬಟ್ಟಾಡುತಿದ್ದಾ ರಣದಲ್ಲೇ | ಮಡಿದೂಹೋಗ್ಯವ್ವೇ ರಣ
ದಲ್ಲಿ ಮಾಗಿಯಾಕನಸೂ ನಮಗಲ್ಲಾ ಕಾಣೆ ನಮಗಲ್ಲಾ ಕಾಣೆ ಸೊಸೆಮುದ್ದೇ |
ನಮಗಲ್ಲಾ ಕಾಣೆ ಸೊಸೆಮುದ್ದೆ ಮನದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೇನಕಂಡೇ ಸರಿಹೇಳೇ | ಹುತ್ತದ
ಮೇಗಣಕಾಗಿ ನೆತ್ತಾ ಕಾರೋದಕಂಡೆ ಕೆತ್ತೂಳಿಕಂಡೇ ಗುರುತೀಗೆ | ಕೆತ್ತೂಳೀ
ಕಂಡೇಗುರ್ತೀಗೆ ಅತ್ಯಮ್ಮ ಚಿಕ್ಕೂಳಿರಾಗಲಿ ಇರ್ವೇಳುತ್ತಿದ್ದೋ | ಉಕ್ಕೀನುಳೀ
ಬಂದೊ ನೆತ್ತಲಪಾವಡೆಬಂದೊ ಕೆತ್ತೂಳೀಬಂದೋ ಗುರುತೀಗೆ | ಕೆತ್ತೂಳೀಬಂ
ದೋಗುರ್ತೀಗೆ ಅತ್ಯಮ್ಮ ಕೆಟ್ಟೇನೆಂತಾಲೊಟ್ಟಿ ನುರ್ಕ್ಕಾಳೋ ||

(ಅಷ್ಟರೊಳಗೆ ಒಬ್ಬಳು ಬಂದು)

ದಾವಾಣೀಮೆಟ್ಟಲಾ ಹಾಲ್ಕಾಯೋ ನೀರಾಜೇ ನಿನ್ನ ಗಂಡಾನತಲೆಯಾ
ಕಡಿದವ್ರೇ | ಖಂಡೂಗದಾಸೇಯ ಕೆಂಪಮ್ಮ ನಿನಗಂಡ ಸತ್ತ ಸುದ್ದಿಯಾ ಆರಿ
ಯೇನೇ | ಈ ಬಾಣ್ಣಿ ಕೆಂಪಮ್ಮ ಬಟ್ಟಲುಣ್ಣಾಳೆಂದು ಗಟ್ಟಿದ್ದೆಳ್ಳಾಣಾ ಹರಿವಾ
ಣಾ | ಗಟ್ಟಿದ್ದೆಳ್ಳಾಣಾ ಹರಿವಾಣ ತರಾಕೊಡಗಿ ಶೆಟ್ಟಿ ಶಂಕರಾನೂ ಮಡಿದಾನೂ |

(ಎಂದು ಹೇಳಿಬಿಟ್ಟನು.—ಆಗ ಕೆಂಪಮ್ಮನು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಅಳುತ್ತಾ)

ವಾರಾರಗಿತ್ತೀರಾ ಹೋರಾಟ ಬೋರಾಟ ಎಲ್ಲಾ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಸರಿಯಾ
ಯ್ತು | ಅಕ್ಕಿಮಾಡಿದಕಲ್ಲ ಹಟ್ಟೀಲಿ ಚಲ್ಲೋಳಿ ವಾರ್ಗಿತ್ತೀಕೇಳೇ ನನಮಾತಾ |
ಛಾರ್ಗಿತ್ತೀಕೇಳೇ ನನಮಾತ ಇಂದಿಗೆ ಹೋರಾಟವೆಲ್ಲಾ ಮುಗಿಯಿತು |

ಹಸಿಯಾಬಿತ್ತದಕೋಲು ಮಸಿಯಾದೊ ಅಯ್ಯಯ್ಯೊ ನನ್ನಹಸೆಯೊಳಾಡೂವಾ
ಗರುಡಾನ | ಹಸೆಯೊಳಾಡೂವಾ ಚಲುಮಯ್ಯ ನಾಟಕಸಾಲೆ ಬಣ್ಣದಕಾಲು
ಗಳಕಂಡೇನೇ ? | ಅಷ್ಟಕ್ಕಿತಕ್ಕೊಂಡು ನಿಮ್ಮಪ್ಪಬಂದವ್ವೆ ಅಕ್ಕೀಗಿಂತಾಮೇಲು
ಅವಲಕ್ಕೀ | ಅಕ್ಕೀಗಿಂತಾಮೇಲು ಅವಲಕ್ಕಿ ತಕ್ಕೊಂಡು ನಿಮ್ಮಪ್ಪಾ ಬಂದವ್ವೇ
ಮುಕತೋರೇ | ಅಪ್ಪಾಬಂದರ್ದರಿ ಅಕ್ಕೀತಂದಾರ್ದರಿ ನನ್ನ ಕುಳ್ಳಿಬದ್ಡಾ
ಅಡ್ವೈಲೀ | ನನ್ನ ಕುಳ್ಳಿಬದ್ಡಾ ಅಡ್ವೈಲಿಟ್ಟಾಡ್ವಾಗ ನಮ್ಮಪ್ಪಾನ ಬಡ್ವೇ
ನನಗ್ಯಾಕೇ | ಮಾಳೀಗೆಮಾಳೀಗೆ ಐದಂಕ್ಲದ್ವಾಳೀಗೆ ಮಾಳೀಗೆಮೇಲೇ ಮಲ್ಲಿ
ರೋ | ಮಾಳೀಗೆಮೇಲೇ ಮಲಗಿರೋನೀರಾಜಿ ನಿಮ್ಮಪ್ಪಬಂದವ್ವೆ ಮುಬ
ತೋರೆ | ಹಾಲೂತಕ್ಕೊಂಡೂ ತಾಯಮ್ಮಬಂದವ್ವೆ ಹಾಲೀಗಿಂತಾಮೇಲು ಎವೆ
ಹಾಲೂ | ಹಾಲೂತಂದರೆತ್ತರಿ ತಾಯಿಬಂದರೆಬರಿ ಹಾಲ್ಂತಾಬದ್ಡಾಅಡ್ವೀಲೀ |
ಹಾಲ್ಂತಾಬದ್ಡಾ ಅಡ್ವೀಲಿಟ್ಟಾಡೋಗ ಸಂತಾಯಿಯು ಘಸಣೇ ನನಗ್ಯಾಕೇ |
ಅಣ್ಣಬಂದರೆ ಬರಲಿ ತಮ್ಮಬಂದರೆ ಬರಲಿ ಅವರೆಲ್ಲ ಘಸಣೇ ನನಗ್ಯಾಕೇ ||

(ಹೀಗೆಂದು ಹೇಳಿ ತನ್ನ ಸಂಗಡ ಕೆಲವು ಜನ ಆಳುಗಳನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು
ಗಂಡನು ಸತ್ತುಬಿದ್ದಿರುವ ಜಾಗಕ್ಕೆ ಹೋದಳು ಅಲ್ಲಿ)

ಕೊಂಡಾತೆಗೋರೂ ಚಂದಾಗಿತೆಗಿರಪ್ಪ ಬಳ್ಳೂರಿದಾಚೇ ಕಿರುನೆಲ್ಲಿ |
ಬಳ್ಳೂರಿದಾಚೇ ಕಿರುನೆಲ್ಲಿಕೆಳಗೆ ಚಂದಾಗಿ ಕೊಂಡಾ ತೆಗಿರೈಯ್ಯ | ಈ ಆಲಾದಾ
ಮರದ್ದೇಲಿ ಹತ್ತಿಕಡಿಯೋನೇ ಮತ್ತೊಂದೂ ಕೊಂಬೇಮಿಗಿಲಾಗಿ | ಮತ್ತೊಂ
ದುಕೊಂಬೇ ಮಿಗಿಲಾಗಿ ಕಡ್ಡೋನೆ ನಾಗಂಡೂಸಂತನವಾ ಕೊಡುವೇನೂ |
ಈ ಅತ್ತೀಮರದ್ದೇಲ್ಲ ತ್ತಿಕಡಿಯೋನೆ } ಮತ್ತೊಂದೂಕೊಂಬೇ ಮಿಗಿಲಾಗಿ |
ಈ ಮಾವಿನ್ಮರದ್ದೇಲ್ಲ ತ್ತಿಕಡಿಯೋನೆ }
ಮತ್ತೊಂದುಕೊಂಬೇ ಮಿಗಿಲಾಗಿ ಕಡ್ಡೋನೆ ನಾ ಹೊನ್ನೂ ಸಂತನವಾ ಕೊಡು
ವೇನೂ | ಕೊಂಡಾವತೆಗಿಯೋರು ಚಂದಾಗಿತೆಗಿರಪ್ಪ ಗುಂಡೀಗೇನೋಡೀ ಗುರಿ
ಕಟ್ಟೀ | ಹಳ್ಳಿಗಾಡನಮಗಳ ಕೊಂಡಾವತೆಗಿದವ್ವೆ ನಾ ಹೊನ್ನೂ ಸಂತನವಾ
ಕೊಡ್ತೀನಿ ||

(ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಹೇಳಿ ಆಳುಗಳ ಕೈಯಿಂದ ಅನೇಕ ಕೊಂಬೆಗಳನ್ನು
ಕಡಿಸಿ, ಡೊಡ್ಡ ಅಗ್ನಿ ಕುಂಡ ಹಾಕಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಬೀಳಲು ಸಿದ್ಧವಾದಾಗ ಈ ಶಾವೋ
ಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದಳು)

ಅವ್ವ ಟ್ಟಿಹಾಳಾಗ್ಲಿ ಅವನ್ನೊಟ್ಟಿ ಬರ್ದಾಗ್ಲಿ ಅವ್ವ ಹೆಣ್ಣುಕ್ಕಳೋಲೇ ಕಳ್ಯಾ
ಲೀ | ಅವ್ವ ಹೆಣ್ಣುಕ್ಕಳೋಲೇ ಕಳೆಯಾಲ್ವಿಂಗಣ್ಣಾಡ್ವ ಪಡ್ವಾಲ್ವಿ ಮುಳ್ಳಾ ಎಳೆ
ಯಾಲೀ | ಬೀದೀ ಹಾಳಾಗಲಿ (ಅವ್ವ) ಹಾದಿ ಹಾಳಾಗಲಿ (ಅವ್ವ) ಹೆಣ್ಣುಕ್ಕ
ಳೋಲೇ ಕಳೆಯಾಲೀ | (ಅವ್ವಾ) ಹೆಣ್ಣುಕ್ಕಳೋಲೇ ಕಳೆಯಾಲ್ವಿಂಗಣ್ಣಾಡ್ವ
ಬಾಗಿಲ್ವಿ ಮುಳ್ಳಾ ಎಳೆಯಾಲಿ ||

(ಹೀಗೆ ಶಾಸ ಕೊಟ್ಟು ಆ ಧಗಧಗನೆ ಉರಿಯುವ ಅಗ್ನಿಕುಂಡದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಳು)

ಮೇಲೆ ಗೆಜ್ಜೀಕಟ್ಟಿ ಅಲ್ಪದೇವತೆಗೆ ಆದೂ ಗೆಜ್ಜೀಕಟ್ಟಿ ಆಲೀಕೊಂಡು | ಆಲೀ
ಕೊಂಡೊಂಪಮ್ಮ ಕೊಂಡಾವ ಹೊಗುವಾಗ ಗುಡಿಸಿತ್ತಾ ಅನ್ಯಾ ಕುಣಿದಾರೋ |

[ಉತ್ತರಗೂ ಅವಳ ಅತ್ತೆಗೂ ಸರಿಬೀಳಲಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅತ್ತೆಯು
ಮಗನನ್ನು ತನ್ನ ಕಡೆಗೆ ಬಲಿಸಿಕೊಂಡು ಸೊಸೆಯನ್ನು ಮನೆ ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಡಿಸಿ
ದಳು. ಉತ್ತರೆಯು ಗಂಡನ ಮನೆಯನ್ನು ಬಲುಕಷ್ಟದಿಂದ ತೊರೆದು ಬಿಟ್ಟು
ಎಳೆಯವಾದ ನಾಲಕ್ಕಾರು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ತಂದೆಯ ಮನೆಗೆ ಹೊರ
ಟಳು. ಬರುವ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕರು ಅವಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ತಮ್ಮ ವಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ
ಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಆಶೆಗಳನ್ನು ತೋರಿಸಿದರು. ಉತ್ತರೆಯು ಅವುಗಳೆಲ್ಲಕ್ಕೂ ಬೆರ
ಗಾಗದೆ ತನ್ನ ನಿಜವೊಂದನ್ನೇ ನಂಬಿಕೊಂಡು ತಂದೆಯ ಮನೆಗೆ ಬಂದಳು. ತಂದೆ
ತಾಯಿ, ಅಣ್ಣ ತಮ್ಮ, ಅಕ್ಕ ತಂಗಿ, ಅಜ್ಜಿ ಅಜ್ಜ ಒಬ್ಬರೂ ಅವಳಿಗೆ ಇರಲು
ಆಶ್ರಯ ಕೊಡಲಿಲ್ಲ. ಕೊನೆಗೆ ಅಜ್ಜಿಯು ಅತಿ ದುಃಖದಿಂದ ಹೇಳಿದ ಮಾತನ್ನೇ
ಗತಿಯೆಂದು ನಂಬಿ ಹೋಗಿ ಹಂಪೆಯ ಹೊಳೆಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಮಕ್ಕಳು ಸಹಿತ ಪ್ರಾಣ
ತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿದಳು. ಈಗ ಅವರ ರೂಪುಗಳು ನಾಲ್ಕು ಭಾಗವಾಗಿ ಹೊಳೆ
ಯಲ್ಲಿ ಮೂಡಿವೆಯಂತೆ]

ಹಗ್ಗಬಂದಾಮ್ಮಗ್ಗೀಗೆ ಹಾಲೂ ಅನ್ನವನ್ನಿಕ್ಕಿ ಉತ್ತರದೇವೆಂಬೋ ಸೊಸೆ
ಬ್ಯಾಡಾ | ಉತ್ತರದೇವೆಂಬೋ ಸೊಸೆಬ್ಯಾಡಕಂದಯ್ಯ ಬಿಟ್ಟು ಬಿಡವ್ಯಾ ತನ್ನಿಗೇ |
ಉತ್ತೂಬಂದಾಮ್ಮಗ್ಗೀಗೆ ತುಪ್ಪಾಬಾನವಾನಿಕ್ಕಿ ಉತ್ತರದೇವೆಂಬೋ ಸೊಸೆಬ್ಯಾಡಾ |
ಉತ್ತರ.....ಗೇ ||

ಬಿಟ್ಟು ಬಿಡಾಕೇ ಹಸ್ತೇನೆಕರ್ವೇನೆ ಹತ್ತಾರತ್ತಾ ಮುಟ್ಟೇತರಮುಟ್ಟೇ | ಹತ್ತರತ್ತಾ ಮು
ಟ್ಟೇತರಮುಟ್ಟಿ ಬಂದೋಳ ಬಿಟ್ಟು ಬಿಡೋದೂ ತರವೇನೇ | ಹತ್ತುವರತ್ತಾ ಕೊಂಡು

ಹಂಜೀಯನೂತೇನು ಬಿಟ್ಟೂಬಿಚವ್ಯಾತವ್ರೇಗೆ | (ಅವಳು ಇವರ ಹಿಂಸೆಯನ್ನು ತಡೆಯಲಾರದೆ ಹೊರಡಲನುವಾದಾಗ ಅತ್ತೆಯು ಹೇಳುವಳು)

ಅಟ್ಟದ್ದೇಲಿರುವೋಚಟ್ಟೀಕುಂಬಳ್ಳಣ್ಣ ಅಟ್ಟುಂಡುಹೋಗೇಸೊಸೆ ಬಾಲೇ | ಹಿತ್ತಾಲಲ್ಲಿವೋ ದಾರೇಹೀರೇಕಾಯ ನಾರಡ್ಡ ಅಡ್ಗೇಮಾಡ್ಡೆಣ್ಣೇ | ನಾರಡ್ಡ ಅಡ್ಗೇಮಾಡೀ ನಿನ್ನಂಡನೆ ಮೊದ್ದಿಕ್ಕೇ ನೀನೂ ಉಣ್ಣೆಣ್ಣೇ | ಅಟ್ಟದ್ದೇ ಲಿವೋ ಪಟ್ಟೀಸೀರೆಯ ತೆಗೆದು ಒಂದುಟ್ಟು ಒಂದಾಮುಸಗೇಡೇ | ಒಂದುಟ್ಟು ಒಂದಾಮುಸಗಿಟ್ಟು ಎಲೆಹೆಣ್ಣೆ ನಿಮ್ಮಪ್ಪನಮನೆಗೇ ನಡೆಹೆಣ್ಣೇ | ಕಂದಾನೆತ್ತೀ ಕೊಂಡು ಒಂದಾಕೈಲಿಡ್ಡೊಂಡು ಸುವ್ವಾರಿಮಗನಾ ನಡೆಸೂತಾ | ಸುವ್ವಾರಿಮ ಗನಾ ನಡೆಸುತ್ತ ಉತ್ತರದೇವೀ ಹೋದಾಳು ತಿಪ್ಪೂರಬಯಲಲ್ಲಿ | ತಿಪ್ಪೂರಗೌಡ ಕಂಡೂ ಶರಗಹಿಡಿದೂ ತಿಪ್ಪೂರಗರತೀ ಇರುಬಾರೇ | ತಿಪ್ಪೂರಬಯಲುನಂತಿಪ್ಪೇ ಯಬಿಲೆಯಿಲ್ಲ ತಿಪ್ಪೂರಗೌಡಾ ಬಿಡು ನನ್ನ ಸೆರಗಾ |

ಕಂದಾ.....ನಡೆಸೂತಾ ||

ಸುವ್ವಾರಿಮಗನಾ ನಡ್ಡೂತೂತ್ತರದೇವೀ ಹೋದಾಳು ಬಾಗೂರಬಯಲಲ್ಲಿ | ಬಾಗೂರಬೈಲುನನ್ನಾಗಲೆ ಸರಿಯಿಲ್ಲ ಬಾಗೂರಗೌಡಾ ಬಿಡುನನ್ನ ಸೆರಗಾ | ಬಾಗೂ ರಗೌಡಾ ಬಿಡು ನನ್ನ ಸೆರಗಿಂದೂ ಹೋದಾಳವ್ರಪ್ಪನಾ ಅರಮಾನೇಗೇ | ಅಪ್ಪ ಕದತೆಗಿಯೋ ಅಪ್ಪಾಜೀ ಕದತೆಗಿಯೋ ನನ್ನಪ್ಪ ನನಗೇ ಕದತೆಗಿಯೋ | ಕದವಾ ತೆಗಿಯೋಕೇ ತೆರಣಿ (ಎ) ಲ್ಲುತ್ತರದೇವೀ ಹೋಗೆ ನಿಂದೊಡ್ಡಪ್ಪಾನರಮಾನೇಗೇ | ಕಂದಾನೆತ್ತೀಕೊಂಡು ಒಂದಾಕೈಲಿಡ್ಡೊಂಡು ಸುವ್ವಾರಿಮಗನಾ ನಡೆಸೂತ್ತಾ | ಸುವ್ವಾರಿಮಗನಾ ನಡೆಸುತ್ತೂತ್ತರದೇವೀ ಹೋದಾಳು ದೊಡ್ಡಪ್ಪ ಅರಮಾನೇಗೇ |

ಹೋಗೆ ನಿಂಚಿಕ್ಕಪ್ಪ ಅರಮಾನೇಗೇ |

ಚಿಕ್ಕಪ್ಪಕದತೆಗಿಯೋ ಚಿಕ್ಕವ್ವಕದತೆಗಿಯೋ ನನ್ನಪ್ಪ ನನಗೇ ಕದತೆಗೀರೋ |

..... ಹೋಗೆ ನಿಮ್ಮಣ್ಣಾನಾ ಅರಮಾನೇಗೇ |

..... ಹೋಗೆ ನಿಂತಮ್ಮಾನಾ ಅರಮಾನೇಗೇ |

..... ಹೋಗೆ ನಿಮ್ಮಕ್ಕಾನಾ ಅರಮಾನೇಗೇ |

..... ಹೋಗೆ ನಿಂತಂಗೀಯಾ ಅರಮಾನೇಗೇ |

ಹೋಗೆ ಅಜ್ಜಮ್ಮಾನಾ ಅರಮಾನೇಗೇ |

(ಅಜ್ಜಿಗೂ ಚಿಕ್ಕಂದಿನಲ್ಲಿ ಇದೇ ವಿಧವಾಗಿ ತೊಂದರೆಯು ಸಂಭವಿಸಿ ಯಾರೂ ಆಶ್ರಯ ಕೊಡದೆ ಊರೊರಗೆ ಬಂದು ಮನೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಪ್ರಾಣ ಬಿಡಲಾರದೆ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ತನ್ನ ಅವಸ್ಥೆಯಿಂದ ಬಂದು ಆಶ್ರಯ ಕೇಳಿದ ಮೊಮ್ಮಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಹೊಟ್ಟೆಯ ದುಃಖವನ್ನು ತಡೆಯಲಾರದೆ)

ನನ್ನ ಹರೇದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನಾಪ್ರಾಯಾದಲ್ಲಿ ನನ್ನಾ ಸುಖಾ ನಿಂಗೇ ಇರಸಿತ್ತಾ |
ನನ್ನ ಸುಖಾ ನಿಂಗೇ ಇರಸಿತ್ತಕಂದಮ್ಮ ಹೋಗಮ್ಮ ಹಂಪೇ ಹೊಳೆಗಾಗೀ ||

(ನಿರಾಶೆಯಿಂದ ಉತ್ತರೆಯು ಹಂಪೆಯ ಹೊಳೆಯಲ್ಲೇ ಆಶ್ರಯಪಡೆದಳು)

ತವರಿನ ವಾಂಚಲ್ಯ (ಪ್ರೀತಿ)

ಬಂದೂ, ತಮ್ಮ ನಮನೆಗೆ ಅಂದುಸಂತಸವಾಗಿ ನಿಂದಿರಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನವೆನಿಸಿ ವೇಲಿ | ನಿಂದಿರಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನ ನಡುವೇ ಕೋಣೇಲಿರುವೊ ದುಂಡಿಯಕೇಳಿ ಬರು ತೀನಿ | ಅತ್ತೆಯಮಗಳೂ ಮುತ್ತಿನಮಾಣಿಕವೇ ಅತ್ತಲನಾಡಿದಾ ಹಿರಿಯಕ್ಕ ಬಂದವಳಿ, ಅತ್ತಲನಾಡಿದಾ ನಡಕೊಂಡು ಬಂದವಳಿ ಅಕ್ಕರದಿಂದಾ ಕರೆಹೋಗೇ | ಅಕ್ಕರದಿಂದಾ ಕರೊಕ್ಕಂಗಳಲ್ಲವೂ ತಂಗಳಲ್ಲ ಅಕ್ಕಲ್ಲ ಕುಟ್ಟಿದಕ್ಕಿಯೂ ಮನೆ ಲಿಲ್ಲ | ಕುಟ್ಟಿದಕ್ಕಿಲ್ಲಾ ಕುಸುಬಲಬತ್ತಿಲ್ಲವೂ ಪುರುಸರ್ತಂದ್ನಾದೇ ಒಲೆಗಿಲ್ಲಾ | ಪುರುಸರ್ತಂದ್ನಾದೇ ಒಲೆಗಿಲ್ಲ ಬೇಗೊಲ್ಲಾಗಿ ಇಂದೊಲ್ಲಾಗಿ ನಾಳೇಬರಹೇಳಿ |

(ಈ ಮಾತನ್ನೆಲ್ಲಾ ಈಚೆ ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದ ಹೆಣ್ಣುಮಗಳು)
ಊಟಕ್ಕರಲಿಲ್ಲಾ ಕೋಟೇನೋಡಕೆ ಬಂದೆ ಕಟ್ಟಿದಾಬುತ್ತಿ ಕೈಲಾದೇ | ಬುತ್ತಿ ಯೂ ಕೈಲಾದೆ ಕೈತುಂಬಾವಿಳ್ಯವಾದೆ ನಿಟ್ಟೂರಸಂತೇ ನೆರಳಲ್ಲಿ | ನಿಟ್ಟೂರತೋವಾ ನೆರಳಲ್ಲಿ ಹೋಯ್ತಾನಿ ಹೆಜ್ಜೊಕ್ಕಲಾಗೀ ಬದುಕಪ್ಪತಮ್ಮೈಯ್ಯ | ಕನ್ನೆಣ್ಣಿನಬು ದ್ಧೀತಿಳಿದಾವೂತಮ್ಮೈಯ್ಯ ನನ್ನಾಣೇನೀನೂ ಹೊಡಿಬೇಡ | ನನ್ನಾಣೇ ನೀನೂ ಬಯಬೇಡ | ಇದೇನೇ ಅಕ್ಕೈಯ್ಯ ಹೊಸಮಾತಾ ಆಡ್ತಿದ್ದಿ ಹುಸುನಾಗಿ ನೀನೂ ನಗುತ್ತಿದ್ದಿ |

(ಅಣ್ಣನು ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದ ಹಾಗೆಯೇ ಊರಿಗೆ ಹೊರಟುಹೋ ದಳು. ಬೆಳಗ್ಗೆ ಹೋಗಿ ಸಂಜೆಗೆ ಬಂದ ಹೆಣ್ಣುಮಗಳನ್ನು ಗಂಡನ ಮನೆಯವರು ಇದೇನು ಇಷ್ಟುಬೇಗ ಬಂದುಬಿಟ್ಟಿ ಎಂದರು. ಅದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರ)
ಹೋಗ್ವಾಗ್ಗು ಲ್ಲೇಕಂಡೆ ಬರುವಾಗ ಬಸವನ್ತಂಡೆ ತಪ್ಪೂರದಾರೀನಡುವೇಲಿ |
ತವರೂರಾ ದೀಲೀ ಎಳುತ್ತವ್ವರ್ಪನಕಂಡು ಹಿಂತಿರುಗಿಬಂದೇ ಅತ್ಯಮೃತವರೇ ||

ಭಾವನಿಗ್ವೇರೇಸಿಡಿಕುದುರೆತಂದಿವು ಬ್ಯಾಗನೇಳಕ್ಕಾಮದುವೇಗೇ | ಬಂದೇ ಅತ್ಯಗ್ನಿ
ಮ್ನಾ ಬಂದೇನುನಾದಾನಿ ಬಂದೀ ತೋಳೋಳೇ ನೀನೇನೇಸೊಸೆಮಗಳು | ತವ್ರೇ
ರೋಹೊತ್ತೇ ಬಂದೇನುನಾದಾನಿ ಪಟ್ಟಟ್ರಪಾಂಡವ್ರಮಕ್ಕಳಿಗೇ (ಸೋಬಾನೇ)

ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳ ಗೋಳು

ಪಾಪೀಹೊಟ್ಟೆಲುಟ್ಟು ಪರದೇಶಿನಾನಾದೆ ಪಂಚಪಾತಕನಾ ಕೈಯಲ್ಲಿ
ಹಿಡಿದೇ | ಪಂಚಪಾತಕನಾ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದೂ ಈ ರಾಕಾಸಿಮನೆಗೇ ಸೊಸೆಯಾದೆ |
ರಾಕಾಸೀಮನೆಗೇ ಸೊಸೆಯಾಗಿಗೈಯ್ಯಲೂ ಭಂಗದಕೂಳಲ್ಲೋ ಶಿವರಾಯಾ |
ಹೆಣ್ಣೀನಾಕಿಚ್ಚತ್ತಿ ಬನ್ನೀಯಾಮರಬೆಂದು ಕನ್ನೀರಾಯಾರಾ ಕದಬೆಂದೋ | ಕನ್ನೀ |
ರಾಯಾರಾ ಕದಬೆಂದು ಹೊಗೆಹೊಂಟೊ ಅಲ್ಲಿಸನ್ಯಾಸೀಮಠಬೆಂದೋ | ಅಲ್ಲಿ ಸ
ನ್ಯಾಸೀಮಠಬೆಂದು ಹಾರವರ ಪಂಚಾಂಗಬೆಂದೂ ಹೊಗೆಯಾದೋ | ತಾಯಿಲ್ಲ
ತವರೇಗೇ ಹೋಗೋರೂ ಹೆಡ್ತಾರೂ ನೀರಿಲ್ಲಾ ಕೆರೆಗೇ ಕರುಹೋಗೇ | ನೀರಿಲ್ಲಾ
ಕೆರೆಗೇ ಕರುಹೋಗಿ ಶಿವರಾಯಾ ಶೋಕಾಮಾಡೋದಾಶಿವನೀಗೇ | ಬೆಟ್ಟಕ್ಕೇಬೇ
ಗೇಯಾ ಇಟ್ಟವರು ಯಾರಮ್ಮಾ ಹಕ್ಕೀಬೆಂದೂ ಹಕ್ಕೀಮರಿಬೆಂದೂ | ಹಕ್ಕೀಬೆಂ
ದೂ ಹಕ್ಕೀಜಗನ ಮರಿಹಕ್ಕೀರಕ್ಕೀಬೆಂದೂ ಬಾಯಾಬಿಡುತಾದೇ ||

ತವರುಮೇಲಿನ ಮುಯ್ಯಿ

ಹಟ್ಟೀಕಲ್ಲೊತ್ತೀ ಬೆಟ್ಟಿಲ್ಲಾ ನೋಯ್ಯಾವೆ ಬೆಟ್ಟೀಗೊಳ್ಳಣ್ಣೇ ಬಿಸಿನೀರೂ |
ಬೆಟ್ಟೀಗೊಳ್ಳಣ್ಣೇ ಬಸಿನೀರತೋಗೊಂಡು ನಂರಾಯಾ ಬೀಗಾರಾ ಬರಹೇಳೀ ||

(ಹೆಂಡತೀ ಮಾತಿನಂತೆ ಗಂಡನು ಬೀಗರನ್ನು ಕರೆಸಿದನು. ಭಾಮೈದು
ನನ ಹೆಂಡತಿ ಗರ್ಭಿಣಿಯಾಗಿದ್ದಳು. ಅವರಿಗೆ ಊಟ ಉಪಚಾರ ಮಾಡಿಸಿ ಊರಿಗೆ
ಸಾಗಕಳುಹಿಸುವಾಗ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಯಜಮಾನನ ಹೆಂಡತಿಗೂ ಅವಳ ತಮ್ಮನಿಗೂ
ನಡೆದ ಮಾತು)

ಹಾದನೂರಾಮೇಲೆ ಯಾಕೆಬಂದೊತಮ್ಮೈಯ್ಯ ನೀಬಾಡಿ ನಿನ್ನಾ ಮುಕ
ಬಾಡೀ | ನೀಬಾಡಿ ನಿನ್ನಾ ಮುಕಬಾಡಿ ತಮ್ಮೈಯ್ಯ ಚಿಗರೇಲೇಬಾಡೀ ತರಗಾ
ದೋ | ತಮ್ಮೈಯ್ಯ ನೆಹೆಂಡಾತಿ ಬಿಮ್ಮನೆ ಯಾಗವಳೆ ಹೆಣ್ಣು ಹೆತ್ತಾರೇ ನಮಗೊಂ
ದೂ | ಹೆಣ್ಣು ಹೆತ್ತಾರೇ ನಮಗೊಂದೂ ಊರಮುಂದೆ (ಇರುವ) ಹೊನ್ನರಳಿ
ಮರವೇ ಹೊಣೆಯಾಗೋ | ಸೊಸೆಗೋಣೀಮರವೇ ನಾವ್ವೆಣ್ಣೀಗೇಬರ್ದೀವಿ

ಹೊಣೆಯಾಗೂ ನೀನೂನೆರಳಾಗೂ | (ಹತ್ತು ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷಗಳು ಕಳೆದು ಹೋದವೇಲೆ ಒಂದು ದಿನ)

ತಮ್ಮ ನಾಮನೆಗೆ ಹೆಣ್ಣಿಗೆಹೋದಾಳು ಸುಣ್ಣಾದಗೋಡೇ ಬರಗಿದ್ದಾ | ಸುಣ್ಣಾದಗೋಡೇ ಬರಗಿರುವ ತಮ್ಮೈಯ್ಯ ಹೆಣ್ಣು ಕೊಡುಬಾರೋ ಮಗ ನೀಗೇ | ಹೆಣ್ಣುಕೇಳೋಳೂ ನೆನ್ನೇನೂಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೆ ಅಕ್ಕೈಯ್ಯ ಈಗಾ ಒಂದೀದ್ದೀ | ನೆನ್ನೇಲು ಪಟ್ಟಣದ ದೊರೆಗೋಳುಬಂದಿದ್ರು ಬಣ್ಣಾಸ (ಸೀರೆಯ) ಉಡಿಸೀ ಬಳಿತೊಡಿಸಿದರೂ | (ಉತ್ತರದಿಂದ ತಮ್ಮನ ಮನಸ್ಸು ರಾಜರ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ಆಶೆಯಿಟ್ಟಿದೆ ಎಂದರಿತ ಅಕ್ಕನು ಸ್ವಲ್ಪ ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ)

ಹೆಣ್ಣು ಕೊಡದಿದ್ದರೇ ಸಿಕ್ಕಿಲ್ಲ ತಮ್ಮೈಯ್ಯ ನಿನ್ನೂರಮೇಲೇ ಬರುತೀನೋ |

(ಈಗ ನಾನು ಮನೆಗೆ ಹಿಂತುರಿಗಿ ಹೋಗದೆ ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆ ಇಲ್ಲಿಗಿಂತಲೂ ಬೇಕು ಬೇಕಾದ್ದು ಖರ್ಚುಮಾಡಿ ನನ್ನ ಮಗನಿಗೆ ಮದುವೆ ಮಾಡಿ ಹೆಣ್ಣು ಗಂಡನ್ನು ನಿನ್ನೂರಮೇಲೇ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತೇನೆ. ಆಗ ನೀನೇ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪಪಡುವೆ, ನಂಟೂ ಗಂಟೂ ಎರಡನ್ನೂ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವೆ ಅನ್ನುವ ಸೂಚನೆಯುಳ್ಳ ಮುಂದಿನ ಮಾತು ಹೇಳಿದಳು)

ಹೆಣ್ಣು ಕೊಡದಿದ್ದೇ ಸಿಕ್ಕಿಲ್ಲ ತಮ್ಮೈಯ್ಯ ನಿನ್ನೂರಮೇಲೇ ಬರುತೀನೋ | ಬಣ್ಣಾವ ಉಡಿಸೀ ಬರುವಾಗ ತಮ್ಮೈಯ್ಯ ಬಾಯಾಬಿಡುತೀಯೇ ತಮ್ಮೈಯ್ಯ ನೀನು |

ಸಂಸಾರಭಾರವು ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದನಂತರ

ಅಕ್ಕಾ ನಾಮನೆಗೇ ತಮ್ಮೈಯ್ಯಬಂದವನೆ ಬ್ಯಾಗಾನೇಳಮ್ಮಾ ಮದುವೇಗೇ | ಹಳ್ಳಕಾಯಿಮುರದಿಲ್ಲ ಚಿಟ್ಟನ್ನೊಗ್ರಿಬೆರಸಿಲ್ಲ ನಾನ್ತ್ಯಾಗೆ ಬರಲಪ್ಪ ಮದುವೇಗೇ | ಹಳ್ಳಕಾಯಿಮುರುದೇನು ನಲ್ಲಿತೊಗರಿಕುಯಿಸೇನು ತಡ್ಲೀತಳ್ಳ ಬಡಿಸೇನು ಬೇಗನೇಳಕ್ಕಾ ನೀ ಬೇಗನೇಳಕ್ಕಾ | ಬಾಲನಕಿವಿಗೇ ಕಡಕಿಲ್ಲ ಮುರಿಯಿಲ್ಲ ನಾನ್ತ್ಯಾಗೆ ಬರಲಪ್ಪ ಮದುವೇಗೇ | ಬಾಲನಕಿವಿಗೇ ಕಡಕುಂಟು ಮುರಿಯುಂಟು ಎಳಕ್ಕಬೇಗನೆ ಮದುವೇಗೇ | ಆಲದಮರದಂಡಿ ಹೋರಿಮೈಯ್ಯೊಭಾವೈಯ್ಯ ಹೋಗಿಬತ್ತೀನ್ನ ನ್ನಾ ತವರೇಗೇ | ಮಾವಿನಮರದಂಡಿ ಹೋರಿಮೈಯ್ಯೊ ಮೈದರಸೆ ಹೋಗಿಬತ್ತೀನ್ನ ನ್ನಾ ತವರೇಗೇ | ತವರೊಳ್ಳೇದೆಂದೂ ತವರಲ್ಲಿ ಇರಬ್ಯಾಡಾ ತವರೇಗೇತವರೂ ಪ್ರತಿತವರೂ | ತವರೇಗೇತವರೂ ನಾನೀವಿತಾಯಮ್ಮ

ನೀನೈದೂ ದಿನದಲ್ಲಿ ಹಿಂತಿರುಗಿಬಾರಮ್ಮಾ | ಪಟ್ಟೀಮಂಚದಮೇಲೆ ಮಲಗಿರು
ವೋಮಾವೈಯ್ಯ ಹೋ.....ಗೇ |
ತವರೇಗೀತವರೂ ಪ್ರತಿತವರುನಾವೀವಿ ನಾಲ್ಕಾದಿನದಲ್ಲಿ ಬಾರಮ್ಮ ಮಗಳೇ |
ಮಾಳಿಗೆಮೇಲಿರುವೋ ಅತ್ಯಮ್ಮ ನವರೆ ಹೋ.....ಗೇ |
ತ.....ವಿ ಮೂರೂದಿನದಲ್ಲಿ ಬಾರಮ್ಮ ಮಗಳೇ |
ಹೋಯ್ತಾನಿಹೊಸಲೇ ಬತ್ತಿನಿಬಾಗ್ಗೆ ಹೋಯ್ತಾನಿ ನನ್ನಾತವರೇಗೇ | ತವ
ರಿಗೇ.....ವಿ ಎರಡೇ ದಿನದಲ್ಲಿ ಬಾರೋನಂತಾಯಿ | ಚೌಕಾದ
ಕೋಣೆಯ ಮೂಲೇಲಿರೈವಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವೀನಾ ಹೋಗಿಬರುತ್ತೀನೀ| ಹೋಗಿ
ಬಾರಕ್ಕಾ ಹೋಗಿಬಾರೇತಂಗಿ ಒಂದೂದಿನದಲ್ಲಿ ಬಾರಮ್ಮ ಮಗಳೇ | ಕೆಳಗೇ
ಕೆಂಬಟ್ಟೀ ಮೇಲೆ ಚಿತ್ತೇಬಿಸಲು ಕಾಲುನಡೆಗೇಲೀ ಬರಲಾರೇ |

(ತನ್ನ ಗಂಡನು ಈ ಬಿಸಲಲ್ಲಿ ಬರಲಾರ ಅವನು ಬಂದರೆ ತಾನೂ ಬರು
ತ್ತೀನಿ ಎಂತಲೋ ಎನೋ ಅಭಿಪ್ರಾಯ)

ಕಾಲೂನಡಗೇಲೀಬರಲಾರತಮ್ಮೈಯ್ಯ ಬ್ಯಾಗಾನೇತರಿಸೋ ಅಂದಲವಾ | ಅಕ್ಕ
ನಿಗೇ ಅಂದಾಲಾ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಭಾವನಿಗೈರೇ ಸಿಡಿಕುದುರೇ | ಕಾಣಾಲ್ವಂ
ದೇವೋ ನಿಮ್ಮಾಕರುಣಾಳ್ಳಿ ಪ್ರಾಣಾವನ್ನೂ ಕಾಯುವಂತ ಚಾಣಹನೂಮಂತಾ
ಸ್ವಾಮಿ || ಕಾ || ಹನುಮಪ್ಪೆಂಬೋನುನೇಮ ಮೂಗಿನೈಗಲನಾಮ ಅಕ್ಷಸ್ತೊಂ
ದ್ಯಲೋ ಭೀಮ || ಕಾ || ಹನುಮಪ್ಪೆಂಬೋನು ತಿಟ್ಟು ನೀರಿಗಿದ್ದರೂ ಪೆಟ್ಟು
ರಾಮರಾಜಾಡೆಪೆಟ್ಟು ಸೀತಾಜಾನಕೀತಂದ | ಹನುಮಪ್ಪೆಂಬೋನು ಉದ್ದ ಎಳೂ
ಎಂದರೆ ಎದ್ದ ಎಳೂಲೋಕಾವಗಿದ್ದ ಸೀತಾಜಾನಕೀತಂದ || ಕಾ || ಹನುಮಪ್ಪೆಂ
ಬೋನು ಪ್ರಳಯ ಹಾಕಲ್ವಾಲೀಗೇಬಳಿಯ ತಂದಸ್ವಾಮಿ ನೋಡಲ್ವಂದೇವೋ
ಸ್ವಾಮಿ ಕಾಣಲ್ವಂದೇವೋ | ಹನುಮಪ್ಪೆಂಬೋನು ಬಂಟ.....ತಮ್ಮ
ತಾಯಿಕೂತ್ತಿದ್ದಳಿಗೆ ದಾಟ್ಯಾನ್ವಂಪೇಯಹೊಳೆಯಾ ||

ಚಾಮುಂಡೀದೇವೀರಿ ನಂಜುಂಡ ದೇವರನ್ನು ಕುರಿತದ್ದು

ಚಾಮುಂಡೈಬೋಳೂ ಸೀಮೇಗೇ ದೊಡ್ಡವಳು ಮಾಯಾದಾಬೂದೀಸೆರ
ಗಲ್ಲಿ | ಮಾಯಾದಾಬೂದೀ ಸೆರಗಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟೊಂಡು ನ್ಯಾಯಕ್ಕುಂದಾಗೀ ಹೊರ
ಟಾಳೂ | ಪಟ್ಟಣಕ್ಕುಂಚಾಗೀ ಹುಟ್ಟಿತು ಮೈಸೂರು ಬಿಟ್ಟದಾಚಾಮುಂಡೀ
ದಯದಿಂದ | ಪಟ್ಟಣದ ಚಾಮುಂಡೀದಯದಿಂದ ದೊರೆಗೋಳು ಪಟ್ಟಣವಾಳ್ಯಾ

ರೂ ಅನುಗಾಲಾ | ಬೆಟ್ಟದಮೇಲವೈ ಬಿಟ್ಟುಮಂಡೇಚಾಮುಂಡಿ ತೊಟ್ಟವೈ
 ಹುಲಿಯಾಚರುಮಾವಾ | ತೊಟ್ಟವೈ ಹುಲಿಯಾಚರುಮಾವಾ ಚಾಮುಂಡೀಮೆ
 ಟ್ಟೀನಿಂದವೈರಣದಲ್ಲಿ | ಎತ್ತೂತರಹೋಗಿ ಹತ್ತೂರಾಚ್ಯವತಿರುಗಿ ಹೊತ್ತೂ
 ತಪ್ಪಿತೂ ಎಲೆಬಾಲೆ | ಹೊತ್ತೂತಪ್ಪಿತೂ ಎಲೆಬಾಲೆಚಾಮುಂಡಿ ತಾವೂಕೊಡೀ
 ರೋತಳಗೇವೂ | ಹೋರೀತರಾಕೊಗೀ ಆರೂರಾಚ್ಯವತಿರುಗಿ ವ್ಯಾಳ್ಯಾತಪ್ಪಿ
 ತೂ ಎಲೆಬಾಲೆ | ವ್ಯಾಳ್ಯಾತಪ್ಪಿತೂ ಎಲೆಬಾಲೆಚಾಮುಂಡಿ ತಾವೂಕೊಟ್ಟಾರೇ
 ತಳಿಗೇವೂ | ತಾವೂಕೊಡಾಕೇ ನೀವ್ಯಾರುನಾವ್ಯಾರೂ ಇರುವಾಪಟ್ಟಣದಾ
 ಹೆಸರೇಳೀ | ಇರುವಾಪಟ್ಟಣದಾ ಹೆಸರೇಳಿ ಜಂಗಮರೆ ಚಾಮುಂಡೀಕದವಾ
 ತೆಗೆವಾಳೂ | ನಂಜನಗ್ಗಡೋರೂ ತೆಂಗಿನೋವ್ವೋರು ಗೊಂಬೇತೇರಲ್ಲಿ ಮೆರೆ
 ಯೋರೂ | ಗೊಂಬೇತೇರಲ್ಲಿ ಮೆರೆಯೋ ನಂಜಲಗೂಡ ನಂಜುಂಡೂಕಾಣೇ ಕದ
 ತೇಗೀಯೇ | ಇದೇನುನನ್ನಾಸ್ವಮಾ ಇದೇನೂನನ್ನು ರುವೆ ನಿಮ್ಮಾಯಾ ನಮ್ಮೇ ತಿಳಿ
 ಯಾದೋ | ನಿಮ್ಮಾಯಾನಮ್ಮೇ ತಿಳಿಯಾದು ನಂಜುಂಡುಮಂಕೀನಾಬೂದೀ ನಿಂ
 ಕೈಲೇ | ಮಂಕೀನಾಬೂದೀ ನಿಂಕೈಲೇ ಇರುವಾಗ ಚಾಮುಂಡೀ ಕದವಾ ತೆಗೆಬಟ್ಟೆ |
 ಮಂಕೀನಾಬೂದಿಲ್ಲ ಮಾಯಾವೂನಮಗಿಲ್ಲ ತೆಗೆಯೆ ವಜ್ಜುರದಾ ಅಗಣೇಯಾ |
 ಅಗಣೇತೆಗ್ಯಾಕೇ ತೆಗೆಬಹ್ವೆನನ್ನಾಸ್ವಮಾ ಹೊದ್ದಾದೇವಾಂಗಾ ಅಳಿದೀಡೀ |
 ಹೊದ್ದಾದೇವಾಂಗಾ(ಬಟ್ಟೆ)ಅಳಿದಿಟ್ಟಿನಂಜುಂಡು ಈವಾಗ್ಲೇ ಕದವಾ ತೆಗೆದೇನೂ |
 ಶಿವದಾರ್ಕಡ್ಕೇಕೊಳ್ಳಿ ಬೆಳ್ಳೀಶುಡ್ಡಾರೊಳ್ಳಿ ಈವಾಗ್ಲೇ ಕದವಾತೆಗೆಹೆಣ್ಣೇ | ಇದೇ
 ನೂ ನನ್ನಾಸ್ವಮಾ ಇದೇನೂ ನನ್ನು ರುವೇ ಇದೇನೂ ಜಂಗಮರೆ ನಿಮ್ಮಾಯೇ |
 ಚಾಮುಂಡ್ಯಂಬೋಳೂ ಸೀಮೇಗೇದೊಡವಳು ನಿಮ್ಮಾಯೇನನಗೇ ತಿಳಿಯಾದೂ |
 ಮಂಕೂಬೂದೀಯೂ ನಿಷ್ಟೈಲೇ ಇರುವೂದೂ ಮಾಯ್ಯಾತಿ ಕದವಾ ತೆಗೆಹೆಣ್ಣೇ |
 ಚಿನ್ನದ್ವಿರೀಟೊಳ್ಳಿ ಪಾದಾದ್ಗಜ್ಜೇಕೊಳ್ಳಿ ಎರಾಕೇ ಕುದ್ರೇಕಳ್ಳೇನು | ಎರಾಕೇ
 ಕುದ್ರೇ ಕಳ್ಳೇನೂ ಎಲೆಬಾಲೆ ಮಾಯ್ಯಾತೀಹುಡುಗೀ ಕದತೆಗೆಯೇ | ಕದವಾನೇ ತೆಗೆ
 ದಾಳೂ ಕರವಾನೇ ಮುಗಿದಾಳೂ ಬನ್ನೀರೇ ಸ್ವಾಮಿ ಅರಮಾನೇಗೇ | ಬನ್ನೀರ
 ಸ್ವಾಮಿ ಅರಮಾನೇ ಮಂಚದ್ದೇಲೆ ಸ್ವಾಮಿನಂಜುಂಡೂ ವರಗೀದಾರೂ |
 ಸ್ವಾಮಿನಂಜುಂಡೂಗೂ ಬಾಲೇ ಚಾಮುಂಡೀಗೂ ಸಣ್ಣಾಮಂಚಾದಲ್ಲಿ ಪಗ
 ಡೇಯೂ | ಸಣ್ಣಾಮಂಚಾದಲ್ಲಿ ಪಗಡೇಯ ಆಡ್ವಾಗ ಸ್ವಾಮಿ ನಂಜುಂಡೂ
 ಸೋತೂ ಕೂತಾನೂ | ಸ್ವಾಮಿ ನಂಜುಂಡೂ ಸೋತಾರೂ ಅನ್ನುತ್ತಾ ಶಿವದಾ

ರೈದಿರೇಕೇ ಅಳಿದಾಳೂ | ಶಿವದಾರ್ಶರ್ಥಿಕೇ ಅಳಿಕೊಂಡು ಚಾಮುಂಡಿ ಸಾಲೂ
ಮಂಚಲ್ಲಿ ಮಲಗಿದಾರೂ|ಸಾಲೂಮಂಚಲ್ಲಿ ಮಲಗಿರೇ ಅಂತಾವ ಹಾಗಂದ
ನುಡಿಯಾ ನುಡಿದಾಳೂ | ಇದೇನು ನನ್ನಸ್ವಮಾ ಇದೇನೂ ನನ್ನರುವೆ ನಿಮ್ಮಾ
ಯೇ ನಮಗೇ ತಿಳಿಯಾದೂ | ನಿಮ್ಮಾಯೆ ನಮಗೇ ತಿಳಿಯಾದೂ ಜಂಗಮರೇ
ಬಿಚ್ಚಹುದೇನಮ್ಮಾ ಅರ್ಮಾನೇಯಲ್ಲಿ | ಬಿಚ್ಚಹುದೇನಮ್ಮಾ ಬಿಟ್ಟಾದ ಅರಮಾನೇ
ಮಂಚದಮೇಲ್ಲೀವೂ ಏನಾನುಕಂಡೀರೇ | ಸಪ್ತರೋತ್ತಲ್ಲಿ ನಿದ್ರೇಭೋಗೀ
ನಲ್ಲಿ ದೇವೀರೀಸ್ವಪ್ನಾ ಕೇಬಂದೀದೂ | ದೇವೀರೀಸ್ವಪ್ನಾ ಕೇ ಬಂದಿದೂ ಚಾಮುಂಡಿ
ಡಿ ಬಿಚ್ಚಿದೇ ನಿಮ್ಮಾ ಅರಮನ್ನೀ | ಬಿಚ್ಚಿದ್ದೇ ನಿಮ್ಮಾ ಅರಮನ್ನಿ ಚಾಮುಂಡಿ ತೆಗಿ
ಯೆ ವಜ್ಜುರದಾ ಅಗಣೇಯಾ | ವಜ್ಜುರದ ಅಗಣೇ ದುಬುದೂಬು ಅನ್ವಾಗ ಕದ್ದೂ
ಹೋಗೋಗೇ ಬಲುಬಾಯಿ | ಕದ್ದೂ ಹೋಗೋಗೇ ಬಲುಬಾಯಿನಂಜುಂಡು
ಇದ್ದೂ ಹೋಗಿ ನಿಮ್ಮಾಗಳಿಗೇ | ಇದ್ದೂ ಹೋಗೋಗೂ ತರವೇನೇ ಚಾಮುಂಡಿ
ಚಿನ್ನದಕಿರೀಟಾ ಕಳುವೇನೂ | ಚಿನ್ನದಕಿರೀಟಾ ಕಳುಹೂವೆ ಚಾಮುಂಡೀ ನೀನ್ನಿ
ಡಿದಾ ಶರಗಾನೂ ಬಿಡುಹೆಣ್ಣೆ | ಶರಗಾಬಿಡುವಾಕೆ ಸುಮ್ಮಾನೇ ಬಿಡುವಾಳೇ
ಹೊದ್ದಾದೇವಾಂಗಾ ಅಳಿದೀಡಿ | ದೇವಾಂಗಾಕೊಳ್ಳೇ ಶಿವಾರ್ಥರ್ಥಿಕೇಕೊಳ್ಳೆ
ಹಿಡಿದಿರುವಶರಗಾ ಬಿಡುಹೆಣ್ಣೆ | ಹಿಡಿದಾಶರಗಾನೂ ಬಿಟ್ಟಾರೇ ಚಾಮುಂಡಿ
ಹೊರಟೇನು ನನ್ನಾ ಅರಮಾನೇಗೇ|ಮಾಯಾಕರ ನಂಜುಂಡು ನಿಮ್ಮಾಯೆ ನಾನರಿ
ಯೆ ಕಳ್ಯಾನಂಜುಂಡೂ ಕದ್ದೋಗೂ | ನೀಚಾನಂಜುಂಡೂ ಕದ್ದೋಗೂ | ಚಿನ್ನಾ
ದ್ದಲ್ಲಾವೂ ಬಿಳ್ಳಿಯಾ ಕೊಳಗಾವೂ ಏರಾಕೆ ಕುದುರೇ ಕಳುವೇನು | ತೊಡ್ವಾ
ಕೆ ನಿಲ್ವಂಗಿ ಕಳುವೇನುಚಾಮುಂಡಿ ವಾದಾಕೆ ಗೆಜ್ಜೀಕಳುವೇನೂ|ಚಿನ್ನದ್ಕಿರೀಟಾ
ಕಳುವೇನು ಚಾಮುಂಡೀ ಇಂದಿಲ್ಲ ನಾಳೇ ಬರುವೇನೂ | ಇದೇನು ನನ್ನಸ್ವಮಾ
ಇದೇನೂ ನನ್ನರುವೆ ಕಳ್ಯಾನಂಜುಂಡೂ ಕಡೆದೋಗೂ |

(ಇತ್ತಲಾಗಿ ನಂಜನಗೂಡಿನಲ್ಲಿ ದೇವೀರಿಯ ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿ)

ಬಾಲಕೃಷ್ಣಸ್ವಣ್ಣಾ ಬಂಗಾರ್ದಳರಣ್ಣಾ ನಿನ್ನಸ್ವಮಿ ಎಲ್ಲಿಗೇ ಕಳುಹಿದೇ | ಮಲ್ಲಿ
ಗೇ ವನಕೋಗೀ ಮಲ್ಲೂ ವ ಕೂಯೊಂಡು ಮೆಲ್ಲಾಗೇನಂಜುಂಡೂ ಬರುತಾ
ರೇ | ಮೆಲ್ಲಾಗೇನಂಜುಂಡೂ ಬರುತಾರೆ ದೇವೀರೀ ಚಿಂತೀಸಬೀಡಾ ಮನದಲ್ಲಿ |
ಮಳೆಗಾಲ್ಮಲ್ಲಿಗೇ ಬೇಸೀಗೇ ಸಂಪೀಗೆ ಬಿಳಿಯಾದೆ ಬಿಳಿಯೋ ಬಿಳಿದುಂಬೇ | ಬಿಳಿ
ಯಾದೆ ಬಿಳಿಯೋ (ಹೆಚ್ಚಾಗಿ) ಬಿಳಿದುಂಬೆ ಪುಷ್ಪಾವೂ ಬಿದ್ದಾ ವೇನಮ್ಮಾ ಅರ

ಮನ್ನೀ | ಬಾಕಲ್ಪಸ್ವಣ್ಣಾ ಬಂಗಾರ್ಡ ಈರಣ್ಣ ಸ್ವಾಮಿನ ಎಲ್ಲಿಗೇ ಕಳುಹೀ
ದಿರೀ | ಸಂಪೀಗ್ಯನಾಕೊಗಿ ಸಂಪ್ತೇಯ ಕೂಯೊಂಡು ತಂಪಲ್ಲಿ ನಂಜುಂಡೂ
ಬರುತಾರೇ | ತಂಪಲ್ಲಿ ನಂಜುಂಡೂ ಬರುತಾರೇ ದೇವೀರೀ ಚಂತೀಸಾಬೇಡಾ ಮ
ನದಲ್ಲೀ | ಚಾಮುಂಡೀಮನೆಗೇ ನಂಜುಂಡೊಡ್ಡುದ್ದೀಯ ದೇವೀರೀಗ್ಯಾರೂ
ತಿಳಿಸೊರೂ | ದೇವೀರೀಗ್ಯಾರೂ ತಿಳಿಸೊರ್ಮಲ್ಲನ್ನೂಲೆ ಕೊಂಡ್ತಾರ (ಕೋ
ಲ್ತಾರ) ಚನ್ನಾ ಬಸವೈಯ್ಯ | ಕೊಂಡ್ತಾರ ಚನ್ನಾ ಬಸವೈಯ್ಯ ತಾನೊಗಿ ದೇವೀ
ರೀಮನ್ನೀ ಮೆರಸ್ಯಾನೂ |

(ಇಷ್ಟುಹೊತ್ತಿಗೆ ಸ್ವಾಮಿಯು ಬಂದು ಬಾಗಿಲು ತಟ್ಟಲು)

ಇದೇನು ನನ್ನಸ್ವಾಮಿ ಇದೇನು ನನ್ನೊಡೆಯ ನಿಮ್ಮಾಯೆ ನಮಗೇ ತಿಳಿಯಾದೋ |
ಕಂದಣ್ಣಾ ನಾಣೀ ದೇವೀರೀ ಹೋಗಿದ್ದೆ ಹಾಲೂಭೋಜನದಾಪರವೀಗೆ | ಹಂದೀಯ
ತಿನೊ ದೊಂಬಾತಿಮನೆಗೊಗಿ ಕಂದಣ್ಣಾ ನಾಣೀ ಇಡಬಹುದೇ | ಹಂದೀಸಾಕ
ವೈ ದೊಂಬರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟವಳೆ ಕಂದಣ್ಣಾ ನಾಣೀ ಇಡಬಹುದೇ | ಕೋಳೀಯತಿ
ನ್ನೋ ಕೊರ್ಮಾತೀಮನೆಗೊಗಿ ಕಂದಣ್ಣಾ ನಾಣೀ ಇಡಬಹುದೇ | ಕಂದಣ್ಣಾ
ನಾಣೀದೇವೀರೀ ಹೋಗಿದ್ದೆ ತುಪ್ಪಾಭೋಜನದಾಪರವೀಗೆ | ತುಪ್ಪಾಭೋಜನದಾ
ಪರವೀಗೇಹೋಗೀ ನಿಮಸಾಗಳಿಗೇಲೀ ಬಂದಿವ್ವೀ | ಕೋಳೀಸಾಕವೈ ಕೊರ್ಮ
ರಿಗೆಕೊಟ್ಟವೈ ಕಡೆಯಾಮನೆಯಲ್ಲಿವರಗೀರಿ | ಕಡೆಯಾಮನೆಯಲ್ಲಿ ವರ್ಗೀರಿ
ಎನ್ನುತ್ತಾ ಹಾಗುದನುಡಿಯಾ ನುಡಿದಾಳೂ | ಹಾಗೆಂದಾನುಡಿಯಾ ನುಡಿದೂ
ದೇವೀರಿಯು ಬಸವಣ್ಣ ಬಳಿಗೇ ಹೊರಟಾಳೂ | ಬಾಲೇದೇವೀರಿಗೂ ಗಿರಿಜೇಪಾ
ವತಿ ತಾಯ್ನೂ ಚಾಮುಂಡೀಮನೆಗೇ ಹೋದದ್ದಾ | ಚಾಮುಂಡೀಮನೆಗೇಹೋ
ದದ್ದ ನಂಜುಂಡು ದೇವೀರೀಗ್ಯಾರೂ ಹೇಳೊರೂ | ದೇವೀರೀಗ್ಯಾರೂ ತಿಳಿಸೊರ
ರ್ಮಲ್ಲನ್ನೂಲೆ ಕೊಂಡ್ತಾರಾ (ಕೋಲ್ತಾರ) ಚನ್ನಾ ಬಸವೈಯ್ಯಾ | ಮೂಡಲಸೀ
ಮಿಂದಾ ನೂರ್ದನ್ನಂಗಮುಕ್ಕುರ್ಕು ಉಕ್ಕೂಡಮೂಗಾರಾಹಾಕ್ಸೇನೂ | ಉಕ್ಕುಡ
ಮೂಗಾರೊಟ್ಟು ದಸೀಹಗ್ಗ ವಕೊಟ್ಟು ಕಳ್ಯಾಬಸವಾನಾ ಅರಸ್ಯಾರೂ | ಕದ್ದೂ
ಕಡಲೇತಂದು ಇಬ್ಬಣಾಹುಲ್ತಂದು ಕದ್ದೂ ಹೋಗ್ಯವೈ ಬಸವೈಯಾ | ಕದ್ದೂ
ಹೋಗ್ಯವೈಬಸವೈಯ್ಯಲ್ಲನ್ನೂಲೇ ಎದ್ದಾ ಬೋರೇಲೀಮಲಗ್ಯವೈ | ಬಸವಣ್ಣ
ಸೀರೋ ಬಾಕ್ಲಲ್ಲಿನಲ್ಲಿರೋ ಕದ್ದೂ ಹೋಗ್ಯವೈಬಸವೈಯ್ಯಾ | ಕದ್ದೂ ಹೋ
ಗಿರುವಾ ಬಸವೈಯ್ಯ ನಂಜುಂಡು ಉಕ್ಕುಡಮೂಗಾರಾ ಹಾಕ್ಸೇನೂ |

ಕೊಂಡ್ವಾರಚನ್ನಾ ಬಸ್ವಾನಾಡಿದಮಾತ್ರಿ ಉತ್ತಾಹೊಲವಾನೇ ತುಳಸೀರೋ |
 ಮುಂದಲಮೂರ್ದಲ್ಲಾ ಮುರಸೀರೋ |
 ಒಣರಾಗಿ ಕಡ್ಡೀ ಕಡಿಸೀರಿ |
 ಕಡೆಯಾಬಾಕ್ಲಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟೀರಿ |
 ಮಡ್ಕೇಮಸೀನೀರ ಕುಡಿಸೀರಿ |

(ಈ ರೀತಿ ನಂಬುಂಡುವು ಕೊಟ್ಟ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಗಿರಿಜೆಯು ಮನಮರುಗಿ ಹೇಳುವಳು)

ಬಸವಾನ್ಕು ಟ್ಪಾಲೀ ಹೊಸಕೋಟೆಕಟ್ಟಾಲಿ ರಸಬಾಳೆ ಕಬ್ಬು ಬೆಳೆಯಾಲಿ |
 ರಸಬಾಳೆಕಬ್ಬು ಬೆಳೆಯಾಲ್ವ ಸ್ವಸ್ತಾನ್ಕನ ಬಸವಣ್ಣ ಹಿಂಡೂ ಹಿಳುಗಾಲಿ (ಹೆಚ್ಚಲಿ)
 ಬಸವಣ್ಣ ಹಿಂಡೂ ಹಿಳುಗಾಲಿ ಎನುತಾವ ಹಾಗೆಂದ ಹರಕೇ ಹರಸ್ಯಾಳು ||

ಚಲುವರಾಯನವ್ಯಾಮಿಯನ್ನು ಕುರಿತು

ಉದ್ಧಿ ನ್ಯಾಯ್ಹಂಗಿ ತಿದ್ದಿ ದ್ವೀಲೀನಾಮ ವಿಸ್ತರ್ಬೀದಿಂದಾ ಬರುವೋನೇ |
 ವಿಸ್ತರ್ಬೀದಿಂದಾ ಒರುವೋ ಚಲುವೈಯ್ಯಾನಾ ಕುಲವಾ ಕೇಳೋಳೂ ವರನಂದೀ |
 ಕುಲವಾನೂ ಎನ್ನೇಳಿ ಕುಲದಲ್ವರು ಕರ್ಮಗೈ ಕುಲದಲ್ವೈಷ್ಟ ವರಾ ಮಗಕಾಣೇ |
 ಬಾಳೇಕಾಯ್ಹಂಗೇ ತೋಳಲೀಲೀನಾಮ ಬಾಲೇರ್ಬೀದಿಂದಾ ಬರುವಾನೇ |
 ಬಾಲೇರ್ಬೀದಿಂದಾ ಬರುವಾ ಚಲುವೈಯ್ಯಾನಾ ಕಂಡೂ ಹೊಡಿಯೋರೂ ಗಡಿಯಿಲ್ಲ ? |
 ಕಂಡೂಹೊಡ್ಯೋಕೇ ಜೋಳ್ಹೊನ್ನಾ ಕದ್ದೇನೆ ಕಂಡೂ ಹೊಡ್ಯೋನಾ ಹೆಸರ್ದೇಳೆ |
 ಹೆಸರ್ದೇನೇಳಲಿ: ದಶವಂತರಾಯಾನಾ ಹಸುರೂಪಟ್ಟಣವಾಸೂರೇಯಾ |
 ಹಸುರೂಪಟ್ಟಣವಾ ಹಗಲೂಸೂರೇಮಾಡಿ ದಿಳ್ಳೋರಹೆಣ್ಣಾ ಸೆರೆತಂದಾ |
 ದಿಳ್ಳೋರಹೆಣ್ಣಾ ಸೆರೆತಂದ ಚಲುವೈಯ್ಯ ದಶವಂತ (ರಥ) ರಾಯಾ ಅವನ್ನೆ ಸಾರೂ |
 ಎಳನೀರ್ಮಜ್ಜಾಣಾ ಎವೆಯಲ್ಲಿ ತಂಬೂರಿ ತೆಲುಗಾರಾ ಬೀದಿಂದಾ ಬರುವೋನೇ | ತೆಲುಗಾರ್ಬೀದಿಂದಾ ಬರುವಾ ಚನ್ನಿ ಗ್ರಾಯ್ಹ ಕುಲವಾ ಕೇಳೋಳೂ ವರನಂದೀ |
 ಎತ್ತೂಕಾ ಯೋನ್ಕುಟ್ಟಿ ಮೆಚ್ಚೋದಾಳ್ವರನಂದಿ ವೈಷ್ಟ ವರಹುಡ್ಗಾ ಚಲುವೈಯ್ಯಾ |
 ವೈಷ್ಟ ಮರಾಹುಡುಗಾ ಚಲುವೈಯ್ಯ ಮೆಚ್ಚೀ ವರನಂದಿಹೋದಾಳೂ ಅರಗಾಳೀಗೇ |
 ಎಮ್ಮೆ ಕಾಯೋನ ಮೆಚ್ಚೋದಾಳ್ವರನಂದಿ..... |
 ಆಡೂಕಾಯೋನಾ ಕೂಡೋದಾಳ್ವರನಂದೀ..... |

ರಂಜಿವರನಂದೀ ಗಂಧದ್ವ್ಯಕ್ತೀಲಕ್ಷ್ಮಿತು ಎಷ್ಟೊಂದು ರಾಯಾಮಡದೀರು | ಎಷ್ಟೊಂದು
 ದುರಾಯಾ ಮಡದೀರು ಅನುತಾವ ಕಡಗಣ್ಣುಳ್ಳಣ್ಣೀರ ಕೆಡ್ವ್ಯಕ್ತಳೂ | ನಾಚೀರಿ
 ತೊಳಸೀರಿ ಯದುಗೀರೀ ಗಜಲಕ್ಷ್ಮಿ ನೀಸೇರೀ ಸನಗೀ ಐದೂಮಂದಿ | ನೀಸೇರೀ
 ಸನಗೀ ಐವಾರು ಎಲೆಹೆಣ್ಣೆ ಎಷ್ಟೊತ್ತರನಂದೀ ಕಡುದುಃಖ | ಅವರೆಲ್ಲಾ ಕಂಡಾರೆ
 ಅರೆಗಣ್ಣು ವರನಂದಿ ನಿನ್ನಾ ಕಂಡಾರೆ ನಿಜಗಣ್ಣು | ಕಡುದುಃಖನಮಾಗಿಲ್ಲ ಕಣ್ಣೀ
 ರುನಮಾಗಿಲ್ಲ ಎಂದೀನಾ ಮನಸೂ ನಿಮಗಿಲ್ಲ | ಎಂದೀನಾ ಮನಸೂ ನಿಮಗಿಲ್ಲ
 ಚಲುವೈಯ್ಯ ಹಾಗಂತನಟ್ಟೀನರಾಕ್ಷ್ಯಳೂ | ಕೆಟ್ಟೀನೆಂದಾಳೂ ದುಃಖಾವ ಮಾ
 ಡ್ಯಾಳೂ ಭಟ್ಟಂತಾನೊಟ್ಟೀ ನೊರಾಕ್ಷ್ಯಳೂ | ವೈಕುಂಠಾಗಿರಿಗೀ ಬರಹೋಗುನ
 ನ್ನು ರುವು ರಾಮಾಂಜಾಚಾರೂ, ಬರುವಾರೂ | ರಾಮಾಂಜಾಚಾರೂ ನಮ್ಮ
 ರ್ವಿಸ್ತುಟ್ಟೀಳಿ ನಾಮಾ ತುಂಬೇವೂ ನಮ್ಮ ರೀಗಿಲ್ಲಾ ||

ಭೈರವ

ಒಡೆಯಾ ಭೈರುವನಾ ದುಡವಾ ನೋಡಾಸ್ವನ್ನಿ ಧೃಢವಂತರಮನ್ನೇ ಹಸ್ತಂ
 ದಾ, ಧೃಢವಂತರ್ಮನ್ನೇ ಹಸ್ತಂ ದ ಭೈರವನಾ ಎಡೆಯಾಮೇಲ್ಲಾ ಲೂ ಕರೆದಾವೂ |
 ಪಾಶಾಕಾಶಿವ್ವೀ ಪಾತ್ರೇಲೀತುಂಬಿವ್ವಿ ಮಾತನಾಡೋಜೋಗೀ ಉಣಬನ್ನೀ |
 ಮಾತನಾಡೋಜೋಗೀ ಉಣಬನ್ನಿ ನಮ್ಮ ನೆಯ ಹಸುಮಕ್ಕಾಳಿಲ್ಲಾ ಹಸಿದಾವೇ |
 ತುವಾಕಾಯ್ವಿವ್ವೀ ಬಟ್ಟಾಲ್ವೆಳ್ಳಿವ್ವೀ ಮತ್ತೇ ನಮಗುರುವೇ ಊಟಕ್ಕೇಬನ್ನೀ |
 ಹಿಡಿಹಿಡಿಹಗ್ಗವ ಬಿಡಿಬಿಡಿಹೊರ್ಬಿಯ ಬಿದಿರಾಚೇಣೂರಾ ನಿನ್ನ ಮನೆದೊರ್ಮೆಗಾ |
 ಬಿದಿರಾಚೇಣೂರಾ ನಿನ್ನಾ ಗಾಬಂದಲ್ದೆ ಭೈರವನ ತೇರೂ ಹರಿಯಾದೂ | ನಾಕೂ
 ಮೂಲೀಗೇ ನಾಕೂ ಬೆಳ್ಳಿಯಗಂಟಿ ನಾಕೂಬೇಕೆಂಬೋ ಸರಪಾಣೀ | ನಾಕೂಬೇ
 ಕೆಂಬೋ ಸರ್ಪಾಣಿಭೈರುವನ್ನೇರು ಲೋಕಾತಲ್ಲಣಿಸೇ ಹರಿದಾವೂ | ಯಾಕೀರೀ
 ಸ್ವಾವಿಾ ಕ್ವಾಪಾವೂ ನನಮೇಲೆ ಲೋಕಾನಾಳೋನೂ ಭೈರೂವಾ | ಲೋಕಾ
 ನಾಳೂವಾ ಭೈರುವನಕಂಡಾರೆ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಾಳಿಲ್ಲಾ ಹೆದರೂವಾರೂ | ನಾನೇ
 ನಾಡೀದೇ ನಾನಿನ್ನ ಪಾಡೀದೆ ನಾನಿನ್ನ ನೋಡೀ ಸಲಗೀದೇ | ನಾನಿನ್ನ ನೋಡೀನಱ
 ಗೀದೇಭೈರೂವ ಸ್ವಾವಿದೊಡ್ಡ ವನೆಂದೂ ಮಾರೀಬಿದ್ದೆ | ಎಲ್ಲಾ ರಾತೇರೂ ಮೆಲ್ಲಾ
 ನೇ ಹರಿಯಾಲೀ ಒಲ್ಲಾ ವಳಿಕಾರಾ ಭೈರೂವಾ | ಬಲ್ಲಾ ವಳಿಕಾರ ಭೈರೂವಾನಿಮ
 ತೇರು ಬೆಲ್ಲಾ ದಂಗಡಿಯಲ್ಲಿ ಹರಿಯಾಲೀ | ಬಂಟನಕಳ್ಳೀವೂ ಮಂಟೀಲಕರಿದಾವೂ
 ಬಂಟಾಭೈರುವನಾ ಬೆಡಗೀನಾ | ಬಂಟಾಭೈರುವನಾ ಬೆಡಗಿಸೊಂಜೇತೇರು

ಮಂಟ್ರಲ್ಪಾಲ್ಯಸೀ ಹರಿದಾವೂ | ಕೆರೆಯಕೋಡೀಲ್ಲಿ ಕೆಂದೂಳು ಪನವ್ತು ಮಡಿವಾ
 ಳಾರ್ಹೆಣ್ಣೇಮಡಿ ಎತ್ತೆ | ಮಡಿವಾಳಾರ್ಹೆಣ್ಣೇ ಮಡಿಎತ್ತೇಭೈರುವನ ಹಿಡಿಗುದುರೆ
 ನೀರೀಗೋಡೀಬಂದೋ | ಮಡಿವಳಾಗಿರೂವಾನು ಮಡಿವಾಳನೊಂದೇನು | ಮಡಿ
 ವಾಳನಲ್ಲಾ ಮಂದೇವೂ , ಮಡಿವಾಳಾನಲ್ಲಾ ಮಂದೇವು , ಭೈರೂವಾ ಮಡಿಮಾ
 ಡೂತಾನೇ ಜಡೆಗೋಳಾ | ಜಡೆಯಾಜಂಗುಮರೂ ಜಡೆಯಲ್ಲಿ ಒದರಾರು ಕೆಡ
 ಗಾಸಮುದ್ರಾ ಎಡಗುತ್ತೀ | ಕೆಡದಾಸಮುದ್ರಾ ಎಡ್ಗುತ್ತಿಪರೀಮೇಲೆ ಹೂಕೊಂ
 ಡು ಜಡೆಯಾ ಒದರಾಸೋ ||

ಹೇಮಗಿರಿ ರಂಗ

ರಂಗಾರಂಗಾಂಕಿತಯಾವರಂಗ ಕರಚಲುವ ಹೇಮ್ಗಿರಿರಂಗಾ ಕರೆಚಲುವಾ ,
 ಹೇಮಗಿರಿರಂಗಾ ಕರಚಲ್ವಾರಾದೋರೆಂದು ಸುತ್ತಾಲಾಪರ್ಸೇ ಮೆರದಾವೋ |
 ಆರೂಗಳಿಗ್ಯಾಯ್ತು ಪರಯ್ಯತೇರಾನೂ ಹಾರಾಡೂತಾವೇ ಹಣ್ಣಾವಾನಾ |
 ಹಾರಾಡೂತಾವೇ ಹಣ್ಣವನರಂಗೈಯ್ಯು ಪರೈಯ್ಯತೇರಾ ಹರಿಸೋಕೇ | ಹತ್ತೂ
 ಗಳಿಗ್ಯಾಯ್ತು ಹತ್ತಪ್ಪತೇರಾನೂ ಇಟ್ಟಾಡೂತಾವೇ ಹಣ್ಣವನಾ | ಪರೀರೀ
 ನೋಡೀ ಪರೀಭಾವನೋಡೀ ಪರೀಮೇಲ್ಪರುವೋರಂಗೈಯ್ಯು | ಪರೀಮೇಲ್ಪರು
 ವರಂಗೈಯ್ಯು ಚಂದಾಕೆ ನೀರೂಬೇಡಾವೋ ಸೊಸಿಜವನಾ | ಕಟ್ಟೀಕಟ್ಟೀ ನೋಡೆ
 ಕಟ್ಟೀಭಾವನನೋಡೆ ಕಟ್ಟೀಮೇಲ್ಪರುವೋ ರಂಗೈಯ್ಯಾ | ಕಟ್ಟೀಮೇಲ್ಪರೋರಂ
 ಗೈಯ್ಯು ಚಂದಾಕೇ ಹೊಟ್ಟೀತಾವಾದೋ ಪದುಮಾವೂ | ಹೂವಿನಂತೆ ಮಳೆಹೂ
 ಯ್ದು ತುಪ್ಪದಂತೆಹೊಳೆತುಂಬಿ ತುವ್ವಾಕಸ್ಮೂರೀತೆರೆಹೂಯ್ದು | ತುವ್ವಾಕಸ್ಮೂ
 ರೀ ತೆರೆಹೂಯ್ದೊರಂಗೈಯ್ಯು ಹೊತಿನಂತೇ ತಾನ್ಕೇಬಿಜಮಾಡೀ | ಸಂದೇಮಳೆ
 ಹೂಯ್ದು ರಂಗೈಯ್ಯು ಹೊಳೆತುಂಬಿ ಗಂಧಾಕಸ್ಮೂರೀತೆರೆಹೂಯ್ದು | ಗಂಧಾಕ
 ಸ್ಮೂರೀ ತೆರೆಹೂಯ್ದೊರಂಗೈಯ್ಯು ಸಂದೆತಾನಾಕೇದಯಮಾಡೀ | ಪರೀಹತ್ಯಾ
 ರೂ ಯಾರಾನಾ ನೋಡ್ಯಾರು ದೂರಾದಾಪರ್ಸೇ ಬರಲಿಲ್ಲಾ | ದೂರಾದಪರ್ಸೇ
 ಬರಲಿಲ್ಲ ಹಾಗೆಂದು ಹೋರಾಡೂತಾರೇ ಗಿರಿಮೇಲೇ | ಬೆಟ್ಟಾಹತ್ಯಾರೂ ದಿಷ್ಟೀ
 ಸಿನೋಡ್ಯಾರು ಸುತ್ತಾಲಾಪರ್ಸೇಬರಲಿಲ್ಲಾ | ಹತ್ತಾಲಾಪರ್ಸೇ ಬರಲಿಲ್ಲ ಹಾ
 ಗೆಂದು ಇಟ್ಟಾಡೂತಾರೇ ಗಿರಿಬಳಾಗೇ ||

ಹೊನ್ನಾಲದಮ್ಮ (ನಾಟನಹಳ್ಳಿ)

ಸಂತೇಲೀಕಂಡೇನು ಕೆಂಪೀನೀಕಂದಾನಾ ಸಂಪೀಗೇ ಹೂವಾಮುಡಿ
ಯೋಳಾ | ಸಂಪೀಗೇಹೂವಾ ಮುಡಿಯೋ ಕಂದಮ್ಮಾನಾ ಸಂತಿಟ್ಟೂ ನಾಸೂ
ಕಳುವೇನೂ | ಹರಗೀದೊಲಾದಲ್ಲಿ ಮರುಗಾವಾಕುಯ್ಯೋಳೆ ಹರಳಿಕ್ಕಿದ್ದಾಲ್ತೆ
ಕಿವಿಯೋಳೇ | ಹರಳಿಕ್ಕಿದ್ದಾಲ್ತೆ ಕಿವಿಯೋಳೆಕಂದಮ್ಮ ಮರುಗಾಕೂದಾಳೇ ಶಿವ
ನೀಗೇ | ಉತ್ತಾಹೊಲಾದಲ್ಲಿ ಪತ್ತಾರೆಕುಯ್ಯೋಳೆ ಮುತ್ತಿಕ್ಕಿದ್ದಾಲ್ತೆಕಿವಿಯೋ
ಳೇ | ಮುತ್ತಿಕ್ಕಿದ್ದಾಲ್ತೆ ಕಿವಿಯೋಳೇ ಕಂದಮ್ಮ ಪತ್ತೇಕೂಯ್ದ್ಯವ್ವಾ ಶಿವ
ನೀಗೇ | ಹೊಳೆಯಿಂದಾಚ್ಯೋಳೆ ಹೊಂಗೇತೋವ್ವೋಳೇ ಆಲಾಜಾಲಾದಾಮರ
ದಾಡೀಯಾ | ಆಲಾಜಾಲಾದಾಮರದಡಿಯ ಹೊನ್ನಾಲೂ ವಾಲಾಡೀವುಗ್ಗಾ
ಮುಡಿವಾಳೂ | ಒಪ್ಪತ್ತೀನೂಟಾ ಚುಚ್ಚೀದಬಯ್ಯಿಗ ಉಕ್ಕೊಹೊಳೆಯಲ್ಲಿ
ಬರಲಾರೆ (ಭಕ್ತಳಪ್ರಾರ್ಥನೆ) | ಉಕ್ಕೊಹೊಳೆಯಲ್ಲಿ ಬರಲಾರೆ ಹೊನ್ನಾಲೂ
ಒಪ್ಪಿಸಿಕೋತಾಯೀ ಹರಕೇಯಾ; ಒಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳೋದಕ್ಕೆ ಚಿಕ್ಕವ್ವಮಗಳೇನೇ ಸು
ತ್ತೀಬಾ ಕಂದಾ ಪವಳೀಯಾ | ಸುತ್ತಿಬಾಕಂದಾ ಪವಳೀ ಬಾಗಿಲಮುಂದೆ ಬಾಳೇ
ಚಿವ್ವೂಸಹಿವಾಗಿ ಗುಡಿಗೊಡಗೂ | ಕಾಕಂಬಿ (ಬಣ್ಣದ) ಸೀರೇಕಣಕಾಲೀಗರು
ಸಾಣಾ ಕೆಣಕಿದರೆ ಅವಳೂ ಕಿಡಗಣ್ಣೀ | ಕೆಣಕಿದರೆ ಅವಳೂಕಿಡಗಣ್ಣಿ ಹೊನ್ನಾಲೂ
ಮಲೆತಾರೆ ಮನೆಯಾಮುರಿದಾಳೂ | ಬಂಡೀಕಾಣೇ ಬಂಡಿಕೊಂಡೀ ಕಾಣೇ ಕಬ್ಬ
ಬಂಡೀಯಾಮೇಲೆ ಬರುವಾಳೇ | ಬಂಡೀಯಾಮೇಲೆ ಬರುವಾಹೊನ್ನಾಲ್ದಮ್ಮ
ಬಂಡೀಹೊಳೆದಾವೂ ಬಿಸಲೀಗೇ | ಗಾಲೀಕಾಣೇ ಗಾಲೀಕೀಲೂಕಾಣೇ ಕಬ್ಬ(ದ)
ಗಾಲೀಯಾಮೇಲೆ ಬರುವೋಳೇ | ಗಾಲೀಮೇಲ್ಪರ್ದೆಯಾ ಹೊನ್ನಾಲ್ದಮ್ಮ
ವಾಲೇಹೊಳೆದಾವೂ ಬಿಸಲೀಗೇ ||

ತಿರುಪತಿತಿಮ್ಮಪ್ಪ

ಹಸಗಾರಾ ತಿಮ್ಮಯ್ಯ ಯಾತ್ರಲ್ಲಿ ಉಂಡಾರೂ ಕಾಡಲ್ಲಿಬೆಳೆಯೋಬವ
ನಾಸೀ | ಕಾಡಲ್ಲಿಬೆಳೆಯೋ ಬವನಾಸೀಸೈವಾಗಿ ಭವನಾಸೀಲಾಲ್ವಾ ಧರಿಸ್ಯಾನೂ |
ವೆಂಗಟ್ಟಮ್ಮಾನೇ ಎಳೆಯಾಗೋವಿಂದಾನೇ ಸೂಳೀರೀಗೊಲಿಯೋಸುಗುಣಾನೇ |
ಸೂಳೀರೀಗೊಲಿಯೋ ಸುಗುಣಾತಿಮ್ಮೆಯ್ಯಾನೇ ಸೂಲೀಸೂಬ್ಯಾಡಾ ಗೆಲಿ
ಸೈಯ್ಯಾ | ಯಾಕೀರಿಸ್ವಾಮಾ ಕೋಪಾವು ನನಮೇಲೆ ಬೇಕಾದೊರೆಲ್ಲಾ ಹಿಡಿ
ಹೊನ್ನೂ | ಬೇಕಾದೊರೆಲ್ಲಾ ಹಿಡಿಹೊನ್ನಾಕೊಟ್ಟರೆ ನಾ ಧೂವೂಗಾಣೇಕೇ

ಮಗಳನ್ನಾ | ತೆಮ್ಮೈಯ್ಯಾನ್ನೆಂಡೂತೀ ತೆಲಗೂತೀ ಲಕ್ಕಮ್ಮ ಎಮ್ಮೈಯಮೊ
ಸರಾ ಕಡೆವೂತಾ | ಎಮ್ಮೈಯ ಮೊಸರಾ ಕಡೆವೂತೇನೆಂದಾಳೂ ತಿಮ್ಮೈಯ್ಯ
ನಿಮದಂಡೂ ಸಾಲಾಗಲೀ | ತಿರುಪತಿಗೇ ಹೋಗೋರು ತಿರುಗ್ಯಾಕೇ ನೊಡೋ
(ಡ್ಯಾ) ರು ಸಣ್ಣಾನಾಮಾದಾ ಶರಣಾರೀಗೇ | ಸಣ್ಣಾನಾಮಾದಾ ಶರಣರಿಗ್ಗೋ
ಗೋರೂ ಶರಣೆಂದರ್ಯಾಕೇ ಹರಸಾರೋ ||

ಬಾಳೇಹಣ್ಣಿನೆನ್ನಂಗೇಬಾಗಿತ್ತು ಮೇಲೊಗ್ಗಿ ಬಾಲೇವರನಂದಿಬರು
ವಾಗಾ | ಬಾಲೇವರನಂದಿಬರುವಾಗ ಚಲುವೈಯ್ಯ ಬಾಳೇಸುಳಿಹಂಗೇ ಹೊಳೆ
ದಾನೂ | ನಿಂಬೇಹಣ್ಣಿನೆನ್ನಂಗಿತುಂಬಿತು ಮೇಲೊಗ್ಗಿ ರಂಬೆವರನಂದಿ ಬರುವಾಗ |
ರಂಬೆವರನಂದಿಬರುವಾಗ ಚಲುವೈಯ್ಯ ಇಂಬೇಹಣ್ಣಿನೆನ್ನಂಗೇ ಹೊಳೆದಾನೂ |
ಬಿಳಿಯಾಕುದ್ರೇಮೇಲೇ ಬೆಳಗಿನ್ನಾವ್ವಲ್ಲಂದ ರುಭೇಕಲ್ಯಾಣ್ಣೀಇದಿರಾಗೀ |
ರುಭೇಕಲ್ಯಾಣ್ಣೀಇದಿರಾಗೀಚಂದಾ ಕುದುರೇನೇರೀ ಸಂದೇದನೀನಲ್ಲಂದ |
ಸ್ವಾಮಿಚಲುವೈಯ್ಯೂ ಬಾಲೇವರನಂದೂ ಹಾಲಾಗೊಳದಲ್ಲಿ ಕೈಧಾರೇ |
ಹಾಲಾಗೊಳದಲ್ಲಿ ಕೈಧಾರೆ ಆದಾದೆಂದು ಸುತ್ತೇಳು ಪರ್ಸೆಮೆರೆದಾವೋ |

ರಾಗಿಯಲಾ, ಬೀನಿ ಮುಗಿದಮೇಲೆ ಹೇಳುವ ಹಾಡು

ರಾಗಿಯೂ ಮುಗಿದಾವೂ ರಾಚಾಣಾಹೆಚ್ಚಾವೂ ನಾನ್ವಿಡಿದ ಕೆಲಸಾ
ವದಗ್ಯಾವೂ | ನಾನ್ವಿಡಿದಕೆಲಸಾ ವದಗ್ಯಾವಾಗೀಕಲ್ಲೇ ನಾಕೂಗೀಬಿಡುತೀನೀ
ಬಲದೊಳಾ | ನಾನೀಸೋ(ಲಿ)ಸೀದೆ ನಾನಿನ್ನನಿದ್ರೇಕೆಡಸೀದೇ | ನಾನಿನ್ನನಿದ್ರೇ
ಕೆಡಸೀದಾಗೀಕಲ್ಲೇ ನಾತೂಗೀಬಿಡುತೀನಿ ಬಲದೊಳಾ |

ರಾಗೀ.....ವದಗ್ಯಾವೂ || ಪ ||

ಕಲ್ಲೂ ಬಿಡ್ತೀನೆಂದು ಶಿಟ್ಟಾಕೆ ಸರಸತಿಯೆ ಕುಕ್ಕೇಲೀರಾಗೀ ಬಿಳಿಯಾಲೀ | ಕುಕ್ಕೇ
ಲೀರಾಗೀ ಬಿಳಿಯಾಲೀ ತಕ್ಕೊಂಡು ಮತ್ತೆ ರಾತ್ರೀಗೆ ಬರುತೀನಿ | ಕಲ್ಲೂ ಬಿಡ್ತೀ
ನೆಂದು ಎಲ್ಲಾರೂ ಕೇಳೀರಿ ಕಲ್ಲೂ ಕಾವೇರೀ ಕಪನೀಯಾ | ಕಲ್ಲೂ ಕಾವೇರೀಕ
ಪಿನೀನಂಜೈಯ್ಯಾನಾ ಕಲ್ಪಿಟ್ಟುಕೈಯ್ಯಾ ಮುಗಿದೇನೂ ||

ಬೆಟ್ಟದಪುರದ ಮಲ್ಲೈಯ್ಯನಾವು

ಗಿರಿಜೇ ಕೇಳಾಕೆ ಗಿರಿಯಿಂದ್ರು ಲೈಯ್ಯಂದ ಗಿರಿಯುದ್ದ ಹೊನ್ನಾ ಅಳಕೊಂಡು |
ಗಿರಿಯುದ್ದ ಹೊನ್ನಾ ಅಳಕೊಂಡು ಸುರಕೊಂಡು ಗಿರಿಜೇ ಕೇಳಾಕೇ ಶಿವಬಂದ |
ಗಿರಿಜೇಕೇಳಾಕೆಬಂದಾ ಬೆಟ್ಟದಪುರದ ಗಿರಿಯೆ ಗಿರಿಜೇಕೊಡಿದಮ್ಮಾ | ಕಾಡೂ

ಗಣ್ಣೋಳೇ ಕೂಡಿದ್ದು ಬ್ಬೀನೋಳೇ ಕೋಡೀಲೀ ನೀರಾವೊಗಿಯೋಳೇ | ಕೋ
ಡೀಲೀ ನೀರಾವೊಗಿಯೋ ಗಿರಿಜೇಕಂಡು ಮಲ್ಲೈಯ್ಯ ಜಪವಾ ಮರೆತಾರೂ |
ಮಲ್ಲೈಯ್ಯ ಜಪವಾ ಮರೆತೂ ಏನೆಂದಾರೂ ಬಾರ್ದೆಣ್ಣೆ ನನ್ನ ಶಿವಜಾಡೇಗೇ |
ಶಿವಜಡ್ಗೇಬರ್ದೋದು ಸರ್ಯೇನು ಶರಣಾರೇ ಬಂದೋಗೇ ನಮ್ಮಾ ಅರಮಾ
ನೀಗೇ | ಬಂದೋಗಿನಮ್ಮಾ ಅರ್ಮನೆ ಶರಣಾರೇ ನಮ್ಮಾಯಿ ತಂದೇಯಾ ಕೇಳೂ
ವೇನೂ | ಹಟ್ಟೀಲಿ ಗಿರಿಜಮ್ಮ ಕುಟ್ಟುತೇನೆಂದಾಳು ಅಪ್ಪಾಜಿನಮ್ಮಾ ಕೊಡಬೇ
ಕು | ಅಪ್ಪಾಜಿನಮ್ಮಾ ಕೊಡ್ಬೇಕೆಟ್ಟಾಪ್ಪುದ್ಪರದ ನೂರೊಂದು ಜಡೆಯಾ ಶರಣಾ
ರೀಗೇ | ಹಾದೀಲ್ಲಿ ರಿಜಮ್ಮಾ ಹಾಡೂತೇನೆಂದಾಳೂ ತಾಯಮ್ಮಾ ಎನ್ನಾ ಕೊಡ
ಬೇಕು | ತಾಯಮ್ಮಾ ಎನ್ನಾ ಕೊಡಬೇಕೆಟ್ಟಾಪ್ಪುದ್ಪರದ ಎಪ್ಪತ್ತು ಜಡೆಯಾ ಶರಣಾ
ರೀಗೇ | ಸಾಲೂ ಸೀರೇಯಾ ಅರಮನ್ನಿ ಹೇರೊಂಡು ಹೋಗ್ಬನ್ನಿ ಅವಾ, ಅರ್ಮಾ
ನೇಗೇ | (ಮಲ್ಲೈಯ್ಯನಮಾತು) | ಹೋಗ್ಬನ್ನಿ ಅವಾ, ಅರ್ಮನೆ ಗಿರಿಜೇಯ
ಕೊಟ್ಟಾರೊ ಕೊಡರೋ ಕೇಳ್ಬನ್ನಿ | ಶಾಲೂಸಕ್ಕಾತೀ ಆನೇಮೇಲ್ವೇರೊಂಡು
ಹೋಗ್ಬನ್ನಿ ಅವಾ, ಅರಮಾನೇಗೆ | ಹೋ.....ನ್ನಿ |
ಇಸ್ರಾಬೆಟ್ಟಾಲ್ಲಿ ಋಷಿಗೋಳು ಮೊಹೂತ್ವಾಗಿ ಹಸ್ತುತರಗೇಲೇ ಮೆಲುವಾ
ರೂ , ಹಸ್ತುತರಗೇಲೇ ಮೆಲುವಾರು ಬಂದಲ್ವೆ ಮುದ್ದಿನಗಿರಿಜೇ ಕೊಡರಂತೆ |
ಇದ್ದಾಮತಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಮೂರ್ತಾಗಿ ಬಿದ್ದಾ ತರಗೇಲೇ ಮೆಲುವಾರೂ |
ಬಿದ್ದಾ ತರಗೇಲೇ ಮೆಲುವಾರ್ಬಂದಲ್ವೇ ಮುದ್ದಿನಗಿರಿಜೇ ಕೊಡರಂತೆ | ಹಾದೀ
ಲೊಕ್ಕೊರು ಬೀದೀಲ್ವೊಕ್ಕೊರು ತ್ಯಾಗಾದಿಂದ್ವಿಡಿದೂ ತಿರಿಯೋರೂ | ತ್ಯಾಗಾ
ದಿಂದ್ವಿಡಿದೂ ತಿರಗೂವಾ ಶರಣಾರಾ ಏನೂಮೆಚ್ಚೇದೇ ಸಿರಿಗಿರಿಜೆ | ಹಾದ್ಯವ್ರ
ಹಾಸೀಗೇ ಬೀದ್ಯವ್ರ ಸುಪ್ಪತ್ತೆ ತ್ಯಾಗಾದೇಲ್ಯವ್ರಾ ಹರಿವಾಣ | ತ್ಯಾಗಾದೇಲ್ಯ
ವ್ರಾಹರಿವಾಣ ಅಣ್ಣೈಯ್ಯ ಕೊಡ್ಬೇಕೆಟ್ಟಾಪ್ಪುದ್ಪರದ ಮಲ್ಲೈಯ್ಯಾಗೇ |
ಹಟ್ಟೀಲೊಕ್ಕೊರೂ ಕೊಟ್ಟೀಲ್ವೊಕ್ಕೊರೂ ಅವ್ರೆತ್ಯಾದಿಂದ್ವಿಡಿದೂ ತಿರಗೋರೂ |
ಅವ್ರೆತ್ಯಾದಿಂದ್ವಿಡಿದೂ ತಿರಗೂವಾ ಶರಣಾರಾ ಏನೂಮೆಚ್ಚೇದೇ ಸಿರಿಗಿರಿಜೆ |
ತ್ಯಾಗಾದೇಲ್ಯವ್ರಾಹರಿವಾಣ ಅಪ್ಪಾಜಿ ಕೊಡ್ಬೇಕು ಬೆಟ್ಟಾಪ್ಪದಾ ಶರಣಾರೀಗೇ |
ಪಟ್ಟೀಲುಡಿ ರಿಜೇ ಪುಟ್ಟುತ್ ಕಟ್ಟಿರಿಜೇ ಪುಟ್ಟವಾಳೀಗೇಲಿರು ಗಿರಿಜೇ | ಪುಟ್ಟಾ
ವಾಳೀಲೀ ಇರಿರಿಜೆ ನಿನ್ನಾನು ಮೂಡಾಲಾಶೆಟ್ಟೋಳ್ಳಿ ಕೊಡುತೀನಿ | ಪಟ್ಟೀಲುಡ
ಬಲ್ಲೆ ಪುಟ್ಟುತ್ ಕಟ್ಟಲ್ಲೆ ಪುಟ್ಟವಾಳೀಲೀ ಇರಬಲ್ಲೇ | ಪುಟ್ಟವಾಳೀಲೀ

ಇರಬಲ್ಲೆ ಅಪ್ಪಾಜಿ ನೂರೊಂದು ಜಡೆಯಾ ಶರಣಾರೂ | ನೂರೊಂದು ಜಡೆಯಾ
 ಶರಣಾಮಲ್ಲೆ ಪ್ಪಯ್ಯಾಗೆ ಕೊಡಬೇಕಪ್ಪಾಜೀ ಶರಣಾರೀಗೇ | ಶೀರೆಲುಡ್ಗಿರ್ದೆ ಸಾಲ್ಮು
 ತ್ತಕಟ್ಟಿರಿಜೆ ಸಾಲೂಮಾಳ್ಗೇಲೀ ಇರುಗಿರಿಜೇ | ಸಾಲಾಮಾಳ್ಗೇಲೀ ಇರುಗಿರಿಜೇ
 ತೆಕಾಲ ಧೊರೆಗೋಳ್ಗೆ ನಿನ್ನಾ ಕೊಡುತೀವಿ | ಶೀರೆಲುಡಬಲ್ಲೆ ಸಾಲ್ಮುತ್ತ ನಾ
 ಒಲ್ಲೆ ಸಾಲೂಮಾಳ್ಗೇಲೀ ಇರಲಾರೆ | ಸಾಲೂಮಾಳ್ಗೇಲೀ ಇರಲಾರೆ ತೆಕಾಲಾ
 ಧೊರೆಗೋಳ್ಗೆಂಬೊರೂ ಹಿರಿಯಣ್ಣ | ಧೊರೆಗೋಳ್ಗೆಂಬೊರೂ ಹಿರಿಯಣ್ಣ ಅಪ್ಪಾ
 ಜಿ ನೂರೊಂದು ಜಡೆಯಾ ಶರಣಾರೂ | ನೂರೊಂದು ಜಡೆಯಾ ಶರಣಾರ್ಗೇ
 ನನ್ನಾನು ಕೊಡಬೇಕು ಅಪ್ಪಾಜಿ ಮಲ್ಲೆ ಪ್ಪಯ್ಯಾಗೇ | ಬಾಯ್ಕುಟ್ಟಿ ಗಿರ್ಜೆಯಬಾ
 ಯ್ತೇಲೆ ಹೊಯ್ಯಿರೋ ಓಲೆ ಬಂಗಾರಾ ಅಳ್ಳೊಳ್ಳಿ | ಓಲೆ ಬಂಗಾರಾ ಅಳ್ಳೊಳ್ಳಿ
 ಗಿರ್ಜೆಯ ಬಾಗ್ಗಿಂದಾಚೇಗೇ ತೆರಳೀರಿ (ತಳ್ಳೀರಿ) | ಬಂಗಾರ ಅಳದೀರ ಬಾಯ್ತೇ
 ಲೆ ಹೊಯ್ಯಿದ ಬಾಗ್ಗಿಂದಾಚೇಗೇ ತೆರಳೀರಾ | ಬಾಗ್ಗಿಂದಾಚೇಗೇ ತೆರಳೀರ
 ಅಪ್ಪಾಜಿ ಹುಟ್ಟಿದಾ ಮಾನೇ ತಿರವೀರೋ | ನೀತ್ತೆಟ್ಟಿರ್ಜೆಯ ಕೆನ್ನೇಮೇಲ್ಪ್ಪಾ
 ಯ್ಯಾರಿ ಕಪ್ಪುಬಂಗಾರಾ ಅಳ್ಳೊಳ್ಳಿ | ಕಪ್ಪು ಬಂಗಾರಾ ಅಳ್ಳೊಳ್ಳಿ ಗಿರ್ಜೆಯ
 ಹುಟ್ಟಿಯಿಂದಾಚೇಗೇ ತೆರಳೀರೇ | ಕಪ್ಪುಬಂಗಾರಾ ಅಳಕೊಂಡು ತಾಯಮ್ಮ
 ಹುಟ್ಟಿಂದಾಚೇಗೇ ತಳ್ಳೀರಾ | ಹುಟ್ಟಿಂದಾಚೇಗೇ ತಳ್ಳೀರತಾಯಮ್ಮ ಹುಟ್ಟಿದಾ
 ಮಾನೇ ತಿರುವೇನಾ | ಆರಂಕಣದರಮಾನೇ ಮೇಲೇ ಗೋಡುವೆಸಾಲು ಮಾಳೀ
 ಗೇಮೇಲೆ ಮಲಗೀರುವೋ | ಮಾಳೀಗೇಮೇಲೇ ಮಲಗಿರ್ದೆ ಮಲ್ಲೆ ಪ್ಪಯ್ಯಾಗೆ
 ವಾಲೇಬಂದ್ವಾಲೇ ನುಡಿದಾವೂ | ವಾಲೆ (ಕಾಗದ) ಬಂದಾರೇ ನಾಳೇ ಓದಲು
 ಬಲ್ಲೆ ಮಾವಾನಾ ಮಗಳೂ ಸಿರಿಗಿರಿಜೇ | ಮಾವಾನಾ ಮಗಳೂ ಸಿರಿ ಗಿರಿಜೇ ಕೈ
 ಲಿರುವೋ ಹೂವಿನುಂಗರವಾ ಗೆಲಬೇಕು | ಹತ್ತಂಕಣ್ಣ ಆರ್ಮಾನೆ ಮತ್ತೆಗೋಡುವೆ
 ಸಾಲು ಉಪ್ಪರಕೆಮೇಲೇ ಮಲಗೀರುವೋ | ಉಪ್ಪರೈಮೇಲಿರುವ ಮಲ್ಲೆ ಪ್ಪಯ್ಯಾ
 ಗುತ್ತಾರ ಉತ್ತಾರ ಬಂದೂ ನುಡಿದಾವೋ | ಉತ್ತಾರಾಬಂದಾರೆ ಮತ್ತೆ ಓದಲು
 ಬಲ್ಲೆ ಅತ್ತೇಯ ಮಗಳೂ ಸಿರಿಗಿರಿಜೇ | ಅತ್ತೇಯಮಗಳೂ ಸಿರಿಗಿರಿಜೇ ಕೈಲಿರುವೇ
 ಮುತ್ತಿನುಂಗರವಾ ಗೆಲಬೇಕು | ಕಪ್ಪುಮಲ್ಲೆ ಪ್ಪಯ್ಯಾಗೂ ಒಪ್ಪುಗಿರಿಜಮ್ಮಾ
 ಗೂ ಇಪ್ಪತ್ತು ದೀವಟ್ಟಿ ಬೆಳಕಲ್ಲೀ | ಇಪ್ಪತ್ತುದೀವಟ್ಟಿ ಬೆಳ್ಳಲ್ಲಿರ್ಜಮ್ಮಾಗೆ
 ವಾಲೇಗ್ವಜ್ಜರವಾ ಬಿಗಿದಾರೂ | ಸ್ವಾಮಾಮಲ್ಲೆ ಪ್ಪಯ್ಯಾಗೂ ಬಾಲೇಗಿರಿಜಮ್ಮಾ
 ಗೂ ಸಾಲಾದೀವೀಗೇ ಬೆಳಕಲ್ಲೀ | ಸಾಲಾದೀವೀಗೇ ಬೆಳಕಲ್ಲೆ ಪ್ಪಯ್ಯಾಗೆ ಒಂಟೀ

(ಪಟ್ಟಿ) ಧೋತರವಾ ಧರಿಸ್ಯಾರೋ | ತಾನೇಮಲ್ಪೈಯ್ಯ ತಾನೇಸಿಂಗಾರವ್ವದ
ಜಲತಾರಾರಂಗೀ ಜೋಮಾಲೇ | ಜಲತಾರಾರಂಗೀ ಜೋಮಾಲ್ಕುಂಠೀ ಸಾರಾ
ರಾತ್ರೀಗ್ಮಲ್ಪೈಯ್ಯಾಮದಲಿಂಗಾ | ನಿಲ್ಲೇಗಿರುಜಮ್ಮಾ ನಿಲುವಾನೋಡಾರಂತೆ
ಆಂಗಾಲಾಪದುಮಾಸುಳಿಸುದ್ದ | ಪದ್ಮಾಂತೀ ಭಾವೋಡಾರಂತೇ ನಿಲ್ಲೆ
ನಿಲ್ಲೇ ಮಲ್ಪೈಯಾನಾ ಎದುರೀಗೇ | ಮೂಡಲ್ಪೀಮಿಂದಾ ಮೂರ್ಮಾಣಾಹೂವು
ಬಂದೊ ಸ್ವಾಮಿ ಮಲ್ಪೈಯ್ಯಾನಾ ಮದುವೀಗೇ | ಸ್ವಾಮಿ ಮಲ್ಪೈಯ್ಯಾ
ಮದಲಿಂಗಾದಾನಂದೂ ಹನ್ನೆರಡೂಮಣದಾ ಹೂವ್ವಂದೋ | ಮಲ್ಪೀಗಿಹೂವೂ
ಮಲೆನಾಡುಗಂಧಾವು ಮೆಲ್ಲಾಗೇಬೀಸೋ ಸುಳಿಗಾಳಿ | ಮೆಲ್ಲಾಗೇಬೀಸೋ
ಸುಳಿಗಾಳೆಟ್ಟವ್ವದ್ವರ್ದ ಸ್ವಾಮಿಮಲ್ಪೈಯ್ಯಾ ಮದಲಿಂಗಾ | ಸ್ವಾಮಿಮಲ್ಪೈ
ಯ್ಯಾಗೂ ಬಾಲೇ ಗಿರಿಜಮ್ಮಾಗೂ ಹಾಲಾಕೊಳದಲ್ಲಿ ಕೈದಾರೆ | ಬಾಲೇ ಗಿರಿ
ಜಮ್ಮಾಗೂ ಸ್ವಾಮಿ ಮಲ್ಪೈಯ್ಯಾಗೂ ತುಸ್ಪಾಗೊಳದಲ್ಲಿ ಕೈದಾರೆ | ಮೂ
ಡಾಲ್ಪೀಮಿಂದಾ ನೂರ್ದನ್ನಂಗಮ್ಬಂದ್ರು ಸ್ವಾಮಿಮಲ್ಪೈಯ್ಯಾನಾ ಮದುವೀ
ಗೇ | ಹಸುಮಕ್ಕು ಹಿಂದಾಗಿ ಶಿಶುಮಕ್ಕು ಮುಂದಾಗಿ ಬಸ್ತೆಯ್ಯಾಮಡದೀ ಸಹಿ
ವಾಗಿ | ಮೂಡಾಲ್ಪೀಮಿಂದಾ ಮುತ್ತೀಸೈರಣೆ ಬಂದೋ ಕತ್ತೀದ್ವಾಸಿಂಗಾ ಸಹಿ
ವಾಗಿ | ಪುತ್ರಾಮಲ್ಪೈಯ್ಯಾನಾ ಮದುವೀಗೆ ಹೊರಟಾರೂ ಭೋಗೀಮಲ್ಪೈ
ಯ್ಯಾನಾ ಕೈಧಾರ್ಗೇ | ಬೆಟ್ಟವ್ವದ್ವಲ್ಪೈಯ್ಯಾಗೇ ಬಿಟ್ಟೀಯಸೂಳೀರು ಪಟ್ಟೀ
ಸೀರೇಯಾ ಬಿಗಿದುಟ್ಟು | ಪಟ್ಟೀಸೀರೇಯಾ ಬಿಗಿದುಟ್ಟಲ್ಪೈಯ್ಯಾಗೇ ತಟ್ಟೀ
ಲಾರತಿಯಾ ಬೆಳಗ್ಯಾರೂ | ಕಂಬಾದ್ವಲ್ಪೈಯ್ಯಾಗೆ ಸಂಬಳದ ಸೂಳೀರು ಕಾವೀ
ಯಸೀರೇ ಬಿಗಿದುಟ್ಟು | ಕಾವೀಯಸೀರೇ ಬಿಗಿದುಟ್ಟಾಸೇನಾಕಿ ತಟ್ಟೀಲಾರ
ತಿಯಾ ಬೆಳಗೀದಾರೂ || ಸೋಬನ್ನಿರೇ ಸೋಬನಾ ಬನ್ನಿರೇ ||

ಪತಿವ್ರತೆಯಾದ ಹೆಣ್ಣುಮಗಳು

ಎಳ್ಳುಕೊಳ್ಳಾಕೆ ಚೆಳ್ಳುರವ್ವಣ್ಣಿ ಗಬಂದ ಎಳ್ಳುಂಟಿನಾರೀ ಹಣವೀಗೇ |
ಎಳ್ಳುಂಟಿನಾರೀ ಹಣವೀಗೆ ಅಂತಾವ ಸುರಿದಾನೂ ಒಳ್ಳಾಹಣಗೋಳ | ಕ್ವಾರ
ಮ್ಪುಹಣವಾ ತೂರಮ್ಮರಾತೀಯ ದ್ವಾರಾವತಿಯೆಂಬೋಧರ್ಮಾರ | ದ್ವಾರಾವತಿ
ಯೆಂಬೊಧರ್ಮಾರ್ಪಟ್ಟಣ್ಣೋಗಿ ಧಾರಾಣೆ ಕೇಳೀ ಬ್ಬೀನಿ | ಧಾರಾಣೆ ಕೇಳ್ವಂದೆ
ದಶರಾಥ್ವಳ್ಳಾವತಂದೆ ಹಸುರೂಕುಪ್ಪುಸದಾ ಹೊಸಗೋಣೀ | ಹಸುರೂಕುಪ್ಪು
ಸದಾ ಹೊಸಗೋಣಿ ತಂದಿವ್ವ ಕುಸುಮಾಲೆ ಎಳ್ಳಾ ಅಳಿಬಾರೆ | ಕುಸುಮಾಲನ

ದೀರಿ ಹೊಸ್ಮಾತೀನ್ನಾಣ್ಣೀಗ, ಅಸಮಾನಗಾರಾ ಮೈದಾರಸೊ | ಅಸಮಾನಾ
ಗಾರಾ ಮೈದರಸಕುಟ್ಟೀಳಿ ಹಸುರೂ ಶೂಲಾಕೇ ಬಿಗಿಸೇನೂ | ಹಸುರೂ
ಶೂಲಾಕೇ ಬಿಗಿಸೇನೂ ಬಣಜೀಗ ಯಾವಾ ಪಟ್ಟಣದಾ ಬಣಜೀಗಾ | ಬಣ
ಜೀಗ ಬೊಗಸ್ಯಲ್ಲ ಹಣಬೀಶತ್ತೇಯಲ್ಲ ಒಣಗಿದ್ದ ಮಾರಾ ನೆರಳಲ್ಲಾ | ಒಣ
ಗಿದ್ದಾ ಮಾರಾ ನೆರಳಲ್ಲ ಬಣಜೀಗ ನನಸಂಗ ನಿನಾಗೆ ತರವಲ್ಲಾ | ಕಡದಾ
ಎರೀಮೇಲೆ ಕಡಗಾದಕೈನೋಳಿ ಹೊಳೆದಾರೀ ಹುಣಿಸೇ ಎಷ್ಟೇದೂರ | ಹೊಳೆ
ದಾರಿ ಹುಣಿಸೇ ಎಷ್ಟೂರೋಕ್ಕಲಗಿತ್ತಿ ಕುಡಿಯೋಕೆ ನೀರಾ ಕೊಡುಬಾರೇ |
ಹೊಳೆದಾರಿ ಒಳಗಿರುವ ದೋರಾ ಹುಣಿಸೇಹಣ್ಣ ತಿಂದಾರಾನೋಡೋ ಕಡುರೂ
ಚೇಯಾ | ಬಾವ್ವೀರು ಬದಬಾದಿ ಕೆರೀರು ಕೆಂಬಟ್ಟಿ ಕುಡಿಯೋಕೆ ನೀರಾ
ಕೊಡುಬಾರೆ | ಎಷ್ಟು ಹೇಳಿದೂ, ಕೇಳೊಲ್ಲೊಕ್ಕಲಗಿತ್ತಿ ದೊಡ್ಡೊಕ್ಕಲಗಿತ್ತೀ
ಕರಚಲುವೇ | ದೊಡ್ಡೊಕ್ಕಲಗಿತ್ತೀ ಕಡುಚಲುವೇ ಕೊಳ್ಳಿನಸ್ತೈಯ್ಯ ಬೀಳೀ
ಚಿಗುರೇಲೇಯಾ | ನಸ್ತೈಯ್ಯ ಬೀಳೀ ಚಿಗುರೇಲೆ ಕಳಿಯಡಕೆ ಮೂರಾ
ಗೊಣ್ಣೀಗೀ ನೆನೆಹಣ್ಣೆ | ನೆನೆದೇನು ತಂದೇಯ ನೆನೆದೇನು ತಾಯಿಯ ನಿನ್ಯಾಕೆ
ನೆನೆದೇನೋ ಹೊಲೆಮುಕ್ಕ |

ಎಷ್ಟು.....ಜಾಣೊ.....ವೆ |
ಜಾಣೊಕ್ಕಲಗಿತ್ತೀ ಕರಚಲುವೆ ಎಲೆಹಣ್ಣೆ ಎಣ್ಣೀ ನೀರೆಂಬೋ ಎಣೆಗಂಟೂ |
ಎಣ್ಣೀ ನೀರೆಂಬೊ ಎಣೆಗಂಟು ಎಲೆಹಣ್ಣೆ ಕಡಗಾ ತೋಳ್ಳೀಲೇ ಒರಗೇನೂ |
ಕಡಗಾ ತೋಳ್ಳೀಲೇ ಮಲಗಾಕೆ ಕಡಿದಾರೂ ಇರಿದಾರೂ ನಿನ್ನಾ ಬಣಜೀಗ |
ಕಡಿದಾರು ಇರಿದಾರು ಬಣಜೀಗ ನಿನ್ನಾ ನಿನಗಿಂತ ಚಲುವಾ ಮನೆವುರೂಸಾ |
ನಿನಗಿಂತ ಚಲುವಾರ್ಮನೆವುರ್ಸಕುಟ್ಟೀಳಿ ಕಡಿಸೇನು ನಿನ್ನಾ ಇರಿಸೇನು | ಕಡಿ
ಯೋದಿರಿಯೋದಾ ಚೆಳ್ಳೊರ್ದು ಸ್ವಾರ್ಪಲೆ ಕಟ್ಟಿದಾಕೆರೆಯಾ ಒಡಿಬಲ್ಲೇ | ಜಾಣೊ
ಕ್ಕಲಗಿತ್ತೀ ಎಲೆಬಾಲೆ ಕರಚಲುವೆ ಸುಗಾಟಾರಾಗಳಿಗೇ ಬರುವೇನೂ |
ಜೋಳಾದ ಹೋಲಾಕೆ ಕೂಳೂಕುಂಡೋಗೋಳಿ.....ಜಾ.....ವೆ |
ಜಾಣೊಕ್ಕಲಗಿತ್ತೀ ಕರಚಲುವೆ ಅಟ್ಟಡಿಗಿ ನಮಗೊಂದ ತುತ್ತಾ ನೀ ತೋರೇ |
ಒಬ್ಬಾರ್ಗಟ್ಟಡಿಗೇ ಇಬ್ಬಾರುಣ್ಣಲು ಒಹುದೆ ಇಬ್ಬಂದಿಕಾರಾ ಬಣಜೀಗಾ |
ಇಬ್ಬಂದಿಕಾರಾ ಬಣಜೀಗನನ್ತಾಯ್ಯಂದೆ ಇಬ್ಬರ್ಗಿ ಧಾರೇ ಎರದಾರೋ ? |
ಇಬ್ಬರ್ಗಿ ಧಾರೇಎರದಾರೆ ಬಣಜೀಗ ನಿನಗಿಂತ ಚಲುವಾ ಮನೆವುರುಸಾ |

ಎಷ್ಟೂ ಹೇಳಿದರೂ ಕೇಳೊಲ್ಲೊಕ್ಕಲಗಿತ್ತಿ ಹಾಸೇವಜ್ಜುರದಾ ದಸರಿಯಾ |
ಹಾಸೇವಜ್ಜುರದಾದಸರಿಯ ಕಡುಜಾಣೆ ಸಂಗಾತಾರಗಗಳಿಗೆ ಇರುವೇನು |
ಬಣ್ಣಾ ಕಟ್ಟುವೈ ನೂಲಲ್ಲಿ ನೂತ್ನುವೈ ಸಣ್ಣುತ್ತ ಅದ್ದೇ ಬಿಗಿಸ್ಸಾವೈ |
ಸಣ್ಣುತ್ತಾ ಅದ್ದೇ ಬಿಗಿಸ್ಸಾವೈ ಬಣಜೇಗ ಹನ್ನೆರ್ದ್ವರಹಾದಾ ದಸರೀಗೆ | ಹನ್ನೆ
ರಡ್ವರಾಡಾ ದಸ್ತಿಯು ಮಾಸಿದೈ ನಮ್ಮೋರು ನಮ್ಮಾಕಡಿದಾರೂ | ಹಾಸೇ
ವಜ್ಜುರದಾ ದಸರಿಯ ಎಲೆಬಾಲೆ ಬಂದೀ ತೋಳ್ಳೀಲೇ ಒರಗೇನೂ |

.....
ದೊಡ್ಡೊಕ್ಕಲಗಿತ್ತೀ ಕಡುಜಾಣೆ ದೊರಕಿದರೆ ಕಡಲೇವಾಲಾಡೀ ಬೆಳೆಸೇನೂ |
ಕಡಲೇಕಾಯ್ದಂಗೇ ಕಡೆಮುತ್ತಕಟ್ಟೀನು ಕಡೆದಾಮಾಳ್ಗೇಲೀ ಇರಿಸೇನೂ |
ವಾಜಾರಿಕ್ಕೀದಾ ನೇಗಾಲಾ ಹೊತ್ತೊಂಡು ಮೂಡಾಲಾ ಹೊಲವಾ ಉಳು
ವೋರೂ | ಮೂಡಾಲಾ ಹೊಲವಾ ಉಳುವೋರು ಬಣಜೇಗ ಕಡಲೇ ವೋಲಾಡೀ
ಬೆಳೆವಾರೂ | ಉದ್ದೂವೋಲಾಡೀ ಬೆಳೆಸೇನು ಎಲೆಹೆಣ್ಣೆ ದೊಡ್ಡಾ ಮಾಳ್ಗೇಲೀ
ಇರಿಸೇನೂ | ಬಡಗೀ ಇಕ್ಕೀದ ಕೊಕ್ಕೇನೇಗೊಲ್ಲೊಕ್ಕೊಂಡು ತೆಂಕಾಲಾ
ಹೊಲವಾ ಉತ್ತಾರೂ | ತೆಂಕಾಲಾ ಹೊಲವಾ ಉತ್ತೂ ನನ್ನರುಸಾರು ಉದ್ದೂ
ವಾಲಾಡೀ ಬೆಳೆವೋರು | ಮೂಡಲೊಟ್ಟಿಂದಾ ಮೂರುಂಡ್ವಾಳೆ ಬಂದೊ
ನಮ್ಮಾವಾನಾ ಮಗನೀಗೇ ಶನಿವಾರ | ಮಾವಾನಾ ಮಗನಾ ಶನಿವಾರ್ಕೆ
ಉಂಡ್ವಾಳೆ ನಾಯಾಗಿ ನೆಕ್ಕೋ ಬಣಜೇಗ | ನಮ್ಮತ್ತೇಮಗನೀಗೇ ನೂರಿಂದೈ
ನೀರ್ಕಾಯ್ತು ನಮ್ಮತ್ತೇಮಗನೀಗೇ ಶನಿವಾರ | ನಮ್ಮತ್ತೇಮಗಾನೂ ಶನಿವಾರ್ಕೆ
ಮಾಡ್ವೀರಿ ಕತ್ತಾಯ್ತಿಗೆ ಹೊರಳೋ ಬಣಜೇಗ ||

(ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಶೆಟ್ಟರು ಕಾಲಿಗೆ ಬುದ್ಧಿ ಹೇಳಿದರಂತೆ)

ನಮ್ಮ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಬಳಿಕೆಯಾಗಿದ್ದ ಕೆಲವು ಗಾದೆಗಳು

ಅ

ಅಕ್ಕೀಮೇಲಾಸೆ ನಂಟರಮೇಲೆ ಇಷ್ಟ.	ಅರವತ್ತುವರ್ಷಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಮಗ ಅಪ್ಪಾಅಂದ
ಅಂಬಲಿ ಕುಡಿದರೂ ಇಂಬಾಗಿ ಕುಡಿ	ಅತ್ತೂ ಕರೆದೂ ಮಣೆ ಹಾಕಿಸಿಕೊಂಡ.
ಅತೀ ಆಸೆ ಗತೀ ಕೇಡು. (ವರಿಬ್ಬ)	ಅವ್ವ ಸತ್ತಮೇಲೆ ಅಪ್ಪಾ ಚಿಕ್ಕಪನಲ್ವೆ.
ಅಂಬ್ಲೇ ಕುಡ್ವೋನಿಗೆ ಮಾತಿ ತಿರುಗ	ಅಳತೆಗೆ ಗೊತ್ತೆ ಮನೇ ಬಡಸ್ತನಾ.

ವರಿಬ್ಬ.

ಅತ್ತೇಮೇಲಿನಕೋಪ ಕೊತ್ತೇಮೇಲೆ ಅನಾಥರ ಬದುಕಿಗೆ ಆಕಾಶವೇ ಕಾವಲು.
 ತೋರಿದ. ಅರಳುತ್ತಿನ್ನೋಬಾಯೂ ಆಡ್ಕೋಳೋ
 ಅರುಳೇನೂ ಹೋಯ್ತುಮರುಳುಬಂತಲ್ಲ. ಬಾಯೂ ಒಂದೇ.
 ಅಲ್ಪನಿಗೆ ಐಶ್ವರ್ಯಬಂದರೆ ಅರ್ಧರಾತ್ರಿ ಅಮ್ಮನೋರು ಬರುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ
 ಯಲ್ಲಿ ಕೊಡೆ ಹಿಡಿದರು. ಏನೋರು ಕೈ.....ಎದ್ದರು.
 ಅಹಂಕಾರಕ್ಕೆ ಉದಾಸೀನವೇ ಮುಟ್ಟು.
 ಅಟ್ಟಕ್ಕೆ ಹಾರಲಾರದಬಡ್ಡಿ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಅತ್ತುಹೆದರಿಸಲೋ ಹೇಸಿಗೇಮಾಡಿ
 ಹಾರಿದಳಂತೆ ಹೆದರಿಸಲೋ ಅಂದರಂತೆ.
 ಅಧ್ಯಯನ ಓದೋನಿಗೆ ಮಧ್ಯಾಹ್ನಕ್ಕೆ ಅತ್ತೆ ಕತ್ತೇಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಹೋದರೂ
 ಹಿಟ್ಟಿಲ್ಲ. ಚಿಂತಿಲ್ಲ.
 ಅಪ್ಪಸತ್ತರೂ ಇರಬಹುದು ಅರಗಳಾರ್ ಸೊಸೆ ತಲಬಾಗಿಲಿಗೆ ಬಂದರೆ
 ಗಿರೋಕಾಗ್ಗು. ಹೋಯ್ತು.
 ಅಪ್ಪ ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ ಕೇಳಿ ಅವ್ವಬಡ್ಡಿ. ಅಶ್ವತ್ಥಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಮಾಡುವಾಗಲೇ
 ಅಳಿಯ ಮನೇತೊಳಿಯ. ಹೊಟ್ಟೆ ಮುಟ್ಟಿನೋಡಿಕೊಂಡಳಂತೆ.
 ಅಸಲಿಗೆ ವೇದಸ ಬಡ್ಡಿಗೆ ಗುದ್ದಾಟ. ಅತ್ತೇಮೇಲೆಕಣ್ಣು ಅಂಗಡೀಮೇಲೆಕೈ.
 ಅರವತ್ತುವರುಷಕ್ಕೆ ಅರುಳೋಮರುಳೊ. ಅರಮನೇ ಭತ್ತಕ್ಕೆ ಹೆಗ್ಗಣಾ ಗುದ್ದಾ
 ಅಕ್ಕಸಾಲಿಗೆ ಅಕ್ಕಸಜಿನಾ ನೂ ಬಿಡ. ಡಿದ ಹಾಗಾಯ್ತು.
 ಅತ್ತೇಮನೇಲಿ ಹೇಗಿರುವೆ ಮಗಳೇಅಂದ್ರೆ, ಅನ್ನಾ ಹಾಕಿದ ಮನೇ ಕೆಡೋದಿಲ್ಲ.
 ಚಿಲೆಕಕ್ಕೆಮೊಳಕ್ಕೆ ತಗಲಿದಹಾಗೆ ಅಂದ್ರು. ಗೊಬ್ಬರಹಾಕಿದ ಹೊಲ ಕೆಡುವುದಿಲ್ಲ.
 ಅಯ್ಯೋ ನಂದೋರಾಜಾಭವಿಷ್ಯತಿ. ಅತ್ತರೆ ಸಾಯೋಬಡ್ಡಿಹೆತ್ತು ಬದು
 ಅಪ್ಪ ಹಾಕಿದ ಆಲದಮರವೆಂದು ನೇಣು ಕುವ ಪಾಪವುಂಟೆ.
 ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಾಗುವುದೇ. ಅಂಗಳದಲ್ಲಿರುವರೆಲ್ಲರೂ ಲಿಂಗವಂ
 ಅಪ್ಪನಸ್ವತ್ತು ಮಗನಿಗೆ ಶತ್ತೇಸಮಾನ. ತರೇ ಆದರೆ ಒಳಕ್ಕೆಹೋದ ಕೋಳೀ
 ಅಪ್ಪನಕೂಡ ಉಂಡ್ರೇನು ಅನ್ನನಕೂಡಾ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ.
 ಉಂಡ್ರೇನು. ಅಕ್ಕರೆಗಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಅಪವಾದಕ್ಕಾದ
 ಅಡ್ಡಗೋಡೇಮೇಲೆ ದೀಪ ಇಟ್ಟಹಾಗೆ ರೂ ಕರಿಯಬೇಕು.
 ಮಾತು. ಅಂಜುತ್ತಾ ಅಂಜುತ್ತಾ ಆಕಾಶವೇ
 ಅವನಿಗೆ ಅಯ್ಯೋ ಅಂದ್ರೆ ಆರುತಿಂಗಳು ತಲೇಮೇಲೆಬಿತ್ತಂತೆ.
 ಪಾಪ. ಅಟ್ಟಅಡಿಗೆ ಮಿಗಲಿಲ್ಲ ಅಪ್ಪಂತೋರು
 ಉಣಲಿಲ್ಲ.

ಅಯ್ಯೋ ಈ ಊರಲ್ಲಿ ಅಗ್ಗನೇ ಧರ್ಮಿಷ್ಠ ಅವನೇನು ಹೆಗ್ಗಣ ಮಣ್ಣುಕೆರೆಯು
ಅಂದ್ರಂತೆ. ವಂತೆ ಎಲ್ಲಾ ತನ್ನ ಕಡೆಗೇ.....

ಅಪ್ಪನನ್ನೇ ಅಪ್ಪ ಅನ್ನದವನು ಚಿಕ್ಕಪ್ಪನನ್ನು ಅಜ್ಜಿ ನೂತದ್ದೆಲ್ಲ ಅಜ್ಜನ ಉಡಿದಾ
ಅಪ್ಪ ಅನ್ನೋಪಾಪವುಂಟೋ ? ರಕ್ತೋ ಆಯ್ತು.

ಅಗಸನಿಗ್ಲಾಕೆ ಆರಂಬದಾಸ್ತೆಯ್ಕನಿ ಆಶೀತೋರಿಸಿ ಮೋಸಮಾಡಿದನಂತೆ.
ಗ್ಲಾಕೆ ದನಕರ. ಆದರೆ ಅಡಕೇಕಾಯಿ ಹೋದರೆ

ಅವನೇನು ಅಂಗೈಲೇ ವೈಕುಂಠತೋರಾನೆ. ಹುಣಸೇಕಾಯಿ

ಅಂಗೈಯನ್ನು ಓಡಿಬರುತ್ತಾನೋ ನಿದಾನ. ಆನೆಗೆ ಮಿತಿಮೀರಿ ಸಾಯೋದು
ವಾಗಿ ಬರುತ್ತಾನೋ ಅನ್ನುವುದನ್ನೇ ಕಾಯುತ್ತಾನೆ. ತಪ್ಪಲ್ಲ.

ಅಂಗೈ ಮಣ್ಣಾದರೆ ಅಂಗಳಿಗೆ ಗಂಜಿ. ಆರು ದೋಸೀಕೊಟ್ಟರೆ ಅತ್ತೀಕಡೆ

ಅರಸನ ಅಂಕೆಯಿಲ್ಲ ದೈವದಕಾಟವಿಲ್ಲ
ಹಾಯಾಗಿದೆ. ಮೂರುದೋಸೆ ಕೊಟ್ಟರೆ
ಸೊಸೇಕಡೆ.

ಅಡಕೆ ಅಗೆದುಹಾಕು ಬಾಳೆ ಆಳ ತೆಂಗು ಆರತೀತೆಗೆದುಕೊಂಡರೆ ಉಷ್ಣ
ತೇಲಿಸಿ. ತೀರ್ಥ ತೆಗೆದುಕೊಂಡರೆ ಶೀತ.

అళిలు సేవే మళలు భక్తి. ఆతురగారనికి బుద్ధి మట్టు.

ಅಲಿಯನ ಕುರುಡು ಬಿಳಗಾದೆ, ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತೆ. ಆನೇಭಾರ ಆನೆಗೆ ಇರುವೇಭಾರ
ಅಂತೂ ಇಂತೂ ಕುಂತೀಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಇರುವೆಗೆ.

రాజ్యవిల్ల. ఆజ్ఞామనీయవళు ఓలే ఇట్టు

ಅಳುವವರ ಕಣ್ಣು ಒರಸಿದಹಾಗೆ. ಕೊಂಡಳೆಂದು ಈಚೆ ಮನೆಯವಳು

ಅವರೇನು ಗೊಮ್ಮುಖದ ವ್ಯಾಘ್ರ. ಕಿವಿ ಕೊಯ್ದು ಕೊಂಡಳಂತೆ.

అశ్విత్యాయోండు తిన్న అన్నజెల్లి తిన్న. అంకయిల్ల దకపి లంకమట్టితు.

ಅನೇಮೇಲೆ ಹೋಗೋನ್ವ ಸುಣ್ಣಕ್ಕೇಳಿ. ಆಯಸ್ಸು ತೊಗೊಂಡು ಅಡವಿಗೆ

ಬೊಗಸೇತೊಗೊಂಡು ಭಿಕ್ಷುಕ್ಕೆ ಹೋದವರಿಲ್ಲ. ಹೋದವರಿಲ್ಲ.

ಆದರೆ ಅಂಕಣ ಹೋದರೆ ಡೊಂಕಣ. ಆಳುಕೊಂದವಾಜ ಆರುತಿಂಗಳಲ್ಲೇ
ಆಚಾರ ಕೆಡ್ನಲ್ಲಿ ಅನಾಚಾರ ಬದುಕಿಸಲಿಲ್ಲ. ಕಾಣುತ್ತದೆ.

ಆರಿಸಿ ಇಕ್ಕಲಾರದಬಡ್ಡಿ ಅಟ್ಟಕ್ಕೋ ಆದದ್ದಕ್ಕೆ ಮರುಕವ್ಯಾಕೆ ಆಗದ್ದಕ್ಕೆ ಚಿಂ
ದುಂಟೋ. ತೆಯಾಕೆ.
ಆ ಅನ್ನೋಕೇ ಉಸುರಿಲ್ಲ ಕತ್ತೇಹಾಗೆ ಆಳು ಸಡ್ಡೆಯಾದರೂ ಆಯುಧ ಸರಿ
ಕಿರಚಿದರಂತೆ. ಯಾಗಿರ ಬೇಕು.

ಇ

ಇಬ್ಬರ ಜಗಳ ಮೂರನೆಯವನಿಗೆ ಲಾಭ. ಇತ್ತಿತ್ತಾಬಾ ಅಂದ್ರೆ ಇದ್ದಮನೇನೂ
ಇರಳು ಕಂಡ ಭಾವೇಗೆ ಹಗಲು ಬಿದ್ದ. ಕಿತ್ತುಕೊಂಡ.
ಇರುವೇಗೂಡಿಗೆ ಬಿಂಕಿ ಇಟ್ಟಹಾಗೆ. ಇಳಿಯಾ ಮುಳಿಯಾ ಮುಳುಗಿದವ
ಇಬ್ಬರು ಹೆಂಡರಕಾಟ ಇರಳು ತಿಗಣೆಯಕಾಟ. ನಿಗೆ ಮಳೆಯೇನು ಫಳಿಯೇನು
ಇವತ್ತು ಸತ್ತರೆ ನಾಳೆಗೆ ಎರಡು ದಿವಸ. ಇದ್ದವರಿಬ್ಬರಲ್ಲಿ ಕದ್ದವರಾರೂ ಅಂತ.
ಇನ್ನೂ ಬುದ್ಧಿಬರೋಕೆ ಬಲೇ ರಾಗೀ ಇಲೀಹೋಯ್ತು ಅಂದ್ರೆ ಹುಲೀ
ಬೀಸ್ಟೇಕು. ಹೋಯಿತು ಅನ್ನುವರು.
ಇಷ್ಟುಕೆಟ್ಟವಳ ಆಟಾ ನೋಡು, ಅಷ್ಟೂ ಕೆಟ್ಟವಳ ನೋಟಾನೋಡು.

ಈ

ಈಚಲಮರದಕೆಳಗೆ ಮಜ್ಜಿಗೆ ಕುಡಿ ಈ ಬೀದೀಲಿ ಜೋಡಿನಲ್ಲಿ ಹೊಡೆದರೆ
ದಹಾಗೆ. ಆ ಬೀದೀಲಿ ಹೊಸ ಆಳು.
ಈ ಊರು ನನ್ನಿಂದೆ ಮುಂದೂರು ಈರಣ್ಣನ ಮುಂದೆ ಬಸವಣ್ಣ ಕೂತಂತೆ.
ನನ್ನ ತಲೇಮೇಲೆ. ಈರುಳ್ಳಿತಿಂದು ಇರಗೊಡದು ಕೀರೇ
ತೋಟಕ್ಕೆ ನೀರು ಹೊಯ್ಯಗೊಡದು.

ಉ

ಉಳಲಾರದ ಎತ್ತು ಮೆಳೇಮೇಲೆ ಉಣ್ಣೊದು ಗಂಜಿ, ಮುಕ್ಕಳಿಸೋದು
ಬಿತ್ತು. ಪನ್ನೀರು.
ಉಗುಳನ್ನು ಉಗಿದು ಕಬ್ಬು ನೆಟ್ಟ ಉಂಡೆಗಾದರೆ ನಾನು ಹೋಳಿಗಾದರೆ
ಹಾಗಾಯ್ತು. ನೀನು.
ಉದ್ದಾಗಿ ಬೆಳದರೇನು ಬುದ್ಧಿ ಬರ ಉಂಡೂಹೋದ ಕೊಂಡೂಹೋದ.
ಲಿಲ್ಲ. ಉಂಡವನಿಗೆ ಉಟಾ ಇಕ್ಕಬಾಡ,

ಉಣ್ಣಲಿಲ್ಲ ಉಡಲಿಲ್ಲ ಹಂಗಾಣೆ
ತಪ್ಪಲಿಲ್ಲ.

ಉತ್ತರನಪಂಥ ಒಲೇ ಮುಂದೆ ನನ್ನ
ಪಂಥ ಎಲೇಮುಂದೆ.

ಉಣ್ಣೋಕುಡೋಕೆ ನಂಟ, ದುಡ್ಡು
ಕಾಸಿಗೆ ಒಂಟ.

ಉಪ್ಪುಕೊಟ್ಟವನನ್ನು ಮುಪ್ಪಿನತನಕ
ನೆನೆ.

ಬಾಳಿದವನಿಗೆ ಎಣ್ಣೆ ಒತ್ತುಬಾಡ.
ಉಜ್ಜೇಲಿ ಮಾನು ಹಿಡ್ಕೋನ ಸಹ
ವಾಸ.

ಉಂಡಮನೆಗೆ ಎರಡು ಬಗೆಯೋನು.

ಉಪಾದ್ರ ಹುಂಡ್ಕೀ ಕಿವೀಗೆ ಇಜ್ಜೋಡಿ
ಕರೀಮಣಿ ಅಂತಗಾದೆ.

ಉಂಡರೆ ಎಂಜಲು ಉಟ್ಟರೆ ಮೈಲಿಗೆ
ಎಂತಹ ಪ್ರೀತಿಯಪ್ಪಾ.

ಊ

ಊರಿಗೆ ಸುಂಕಾಬಂದರೆ ರಾಟೆಗೊಂ
ದುಕಾಸು.

ಊಟಾ ನಿದ್ದೆ ಪಾಟಾ ಮಾಡಿದಹಾಗೆ.
ಊರು ಹೋಗುಅನ್ನುತ್ತದೆ ಕಾಡು
ಬಾ ಅನ್ನುತ್ತದೆ ಇನ್ನಾಕೆ ಈ ದುರಾಶೆ.
ಊರುಹೋದಮೇಲೆ ಹೆಬ್ಬಾಗಿಲು

ಹಾಕಿದರಂತೆ.

ಊರು ಒಳ್ಳೆದಾದ್ರೇನು ಉತ್ಪಾತಕರು
ಹೆಚ್ಚು, ನೀರು ಒಳ್ಳೆದಾದ್ರೇನು
ಮೊಸಳೇಕಾಟ.

ಊರಿಗೆ ಮಾಡಿದ ಉಪಕಾರ ಹೆಣಕ್ಕೆ
ಮಾಡಿದ ಶೃಂಗಾರ.

ಊಟಕ್ಕೆಮುಂಚೆ ನೀರಿಗೆ ಹಿಂಚೆ.

ಊರು ದನಾನೆಲ್ಲಾ ಕಾಯ್ದು ದೊಡ್ಡ ಗೌಡ ಅನ್ನಿ ಸಿಕ್ಕೊಂಡನಂತೆ.

ಊಟಾಸಿಕ್ಕೋದು ಮೊಕದಪುಣ್ಯ

ನೀರೇಸಿಕ್ಕೋದು ಮಗಳಪುಣ್ಯ.

ಊರಮೇಲೆ ಊರುಬಿದ್ದ ಶ್ಯಾನುಭೋ
ಗನ ಮಾಶೆಗೇನು.

ಊರಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದವನನ್ನು ಹೆಸರು
ಹಿಡಿದು ಕರೆದಹಾಗೆ.

ಊರಿಗೆ ಬಂದವಳು ನೀರಿಗೆ ಬರದೇ
ಹೋದಾಳಾ.

ಊಟಾ ತನ್ನಿಚ್ಛೆ ನೋಟಾ ಪರರಿಚ್ಛೆ.

ಊಟಕ್ಕಿಲ್ಲದ ಉಪ್ಪಿನಕಾಯಿ ಯಾ
ತಕ್ಕೋ ?

ಊರಿಗೊಬ್ಬಳು ಪದ್ಮಾವತಿಯಾದರೆ
ಬಲುಹೆಮ್ಮೆ.

ಎ

ಎಣ್ಣೆ ಬಂದಾಗ ಕಣ್ಣುಮುಚ್ಚಿ ಕೊಂ
ಡರು.

ಎಲ್ಲಾ ಹೋಗುವಾಗ ಅರ್ಧಾಬಿಡೋ
ನೇ ಜಾಣ.

ಎಕ್ಕಡದೊಳಗೆ ಕಲ್ಲು ಸಿಕ್ಕಿಹಾಕಿಕೊಂಡ
ಹ ಹಾಗಾಯ್ತು.

ಎಲ್ಲೋ ಓಬೀರಾಯನಕಾಲದ ಮಾ
ತಾಡ್ತೀಯಲ್ಲೋ.

ಎತ್ತು ಈಯಿತು ಅಂದ್ರೆ ಕೊಡ್ತೀಲಿ
ಕಟ್ಟು ಅಂದನಂತೆ

ಎತ್ತಿಗೆ ಜ್ವರಾಬಂದರೆ ಎಮ್ಮೆಗೆ ಬರೇ
ಹಾಕಿದರಂತೆ.

ಎತ್ತಲಾಗಿ ಹೋದ್ರೂ ತುತ್ತು ಬಾ
ಯಿಗೇ ಬರಬೇಕು.

ಎಂಜ್ಲಾಹಿ ಎತ್ತೂ ಅಂದರೆ ಉಂ
ಡೋರು ಎಷ್ಟುಜನ ಅಂದನಂತೆ.

ಎರಡು ದೋಣೀಮೇಲೆ ಕಾಲಿಟ್ಟಹಾ
ಗಾಯ್ತು.

ಎತ್ತೋತ್ತೆ ಕಳ್ಳ ನಡೂನ ಉಡಗೆಜ್ಜೀನೆ
ಕದ್ದ.

ಕೊಡದವಳು ಆಳು ಕಳುಹಿಸಿದರೆ ಕೆನೆಮೊಸರು ಕೊಡುವಳೇ.

ಎಲ್ಲರ ಮನೆಯ ದೋಸೆಯೂ ತೂತೇ.

ಎತ್ತು ಏರಿಗೆ ಎಳೆದರೆ ಎಮ್ಮೆ ನೀರಿಗೆ
ಎಳೆಯಿತು.

ಎಮ್ಮೆಮೇಲೆ ಮಳೆ ಹೂಯ್ದ ಹಾಗೆ.

ಎಂತ ದಕ್ಷಿಣೆಯೋ ಅಂತ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ.

ಎದ್ಯಾ ದಾಸೈಯ್ಯಾ ಅಂದರೆ, ಕಡಾಸು
ಕಂಕುಳಲ್ಲಿ ಅಂದನಂತೆ.

ಎಂತೆಂತವರಿಗೋ ಅಂತರಾಟ ಸುಮ್ಮ
ನಿರೋ ಕಕ್ಕಾಟ

ಎತ್ತಿಲ್ಲದೋನಿಗೆ ಎದೆಯಿಲ್ಲ.

ಎತ್ತಿದ ಗುದ್ದಿ ಇಳಕಬ್ಯಾಡ ಒಡೆಯನಿ
ಗೆರಡು ಬಗೆಯಬೇಡ.

ಎಲ್ಲರೂ ರಾಜರಾದರೆ ಪಲ್ಲಕ್ಕೀ
ಹೊರುವರು ಯಾರು.

ಎಡವಿದಕಾಲೇ ಎಡವಿದಹಾಗಾಯ್ತು.

ಎದುರಿಗೆ ಹೋದರೇ ನೀರುಮಜ್ಜಿಗೆ

ಎ

ಎನೋಗಾಡಾ ಓಡಾಟಾ ಅಂದರೆ ಶ್ಯಾನು ಏನು ಕಂಚೇಗೋವುರ ಕಾಗೇ
ಭೋಗರ ಮನೇಲಿ ದೇವರೂಟ ಅಂದ್ನಂತೆ. ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಹೋದದ್ದು.
ಏನು ಬೆಕ್ಕಿಗೆ ಜ್ವರಬರೋ ಮಾತಾಡುತ್ತೀಯಲ್ಲಾ.

ಐ

ಐಯ್ಯರ್‌ವಾಳಿಕಿ ವಿದ್ಯಮೂ ಲೇದು ಗರ್ವಮೂ ಲೇದು.

ಒ

ಒಡ್ಡೋಕೆ ಲಗ್ಗೆ ಯಲ್ಲ ಹೊಡೆಯೋಕೆ
ಪಂಡಲ್ಲ.

ಒಳಗಿರೇಕೈಲಿ ಕತ್ತಿಮುನಿಸಿ
ಕೊಂಡಿತಂತೆ.

ಬಲ್ಲದ ಗಂಡನಿಗೆ ಮೊಸರಿನಲ್ಲಿ ಕಲ್ಲಿತ್ತು.
 ಬಕ್ಕಲಿಗನ ಸಂಪತ್ತು ಹಾರವರ ಹಿಕ್ಕಿತ್ತು.
 ಬಂದು ರೂಪಾಯಿದ್ದರೆ ಒಂದಾನೇ ಬಲ.
 ಬಳ್ಳೀಯವನ ಮಾನ ಹಳ್ಳೀಲಿ ಹೋಯಿತು.
 ಬಡಕುಬಾಯೂ ತೂತು ಹರಬಿಯೂ ಒಂದೆ.
 ಬಬ್ಬರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇ ಬಂತು ಇಬ್ಬರಿಗೆ
 ಇಕ್ಕಿದ್ದೇ ಬಂತು.
 ಬಳಗಳ್ಳನನ್ನು ಹಿಡಿಯುವುದು ಕಷ್ಟ ಬಡೆದ
 ಕೆರೆ ಮುಚ್ಚೋದು ಕಷ್ಟ.
 ಬಬ್ಬರಿಗಿಬ್ಬರು ಲೇಸು ಗುಡಿಸಲಿಗೆ ಮನೇ
 ಲೇಸು.

ಬಲಿದರೆ ನಾರಿ ಮುನಿದರೆ ಮಾರಿ.
 ಬಳಗೆ ಮೊಳ್ಳಿನಜ್ಞಾನ ಮೇಲೆ
 ಬ್ರಹ್ಮನಜ್ಞಾನ.
 ಬಕ್ಕಲಿಗಮಡ್ಡೊ ಮರಮಡ್ಡೊ.
 ಬಂದು ತಲೆಗೆ ಎರಡು ತುರುಬು
 ಏನುಚಂದ.
 ಬಂದು ಕ್ಷಣದ ಭೋಗ ಸಾಯೋ
 ತನಕ ರೋಗ.
 ಬರಳಿಗೆ ತಲೆಹಾಕಿ ಬಸಕೇ ಎಟಿಗೆ
 ಹೇಗಪ್ಪಾ ಅಂದ್ರೆ.
 ಬಂದು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬೆಣ್ಣೆ ಬಂದು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಸುಣ್ಣ.

ಓ

ಓದಿದರೆ ಮಲೋಗರವೇ ?

ಓಡೋಗೋ ಬಡ್ತಿ ಹಾಲಿಗೆ ಹೆವ್ವು
 ಹಾಕುವಳೆ ?

ಕ

ಕಪಿ ಕುಣಿಯುತ್ತದೆ ಸೈ ಅನ್ನಿ, ಮೇಲೆ
 ಬೀಳುತ್ತದೆ ಛೇ ಅನ್ನಿ.
 ಕಳ್ಳನು ಹೊಕ್ಕಮನೆಗೆ ಎಣ್ಣೆಯೊಂದು
 ದಂಡ.
 ಕಬ್ಬಿಣವನ್ನು ಕಾದಾಗಲೇ ಬಡಿಯ
 ಬೇಕು.
 ಕಟ್ಟೀಕಲ್ಲು ಕಿತ್ತಹಾಗಾಯಿತು.
 ಕಬ್ಬಿಣದ ಸಹವಾಸದಿಂದ ಬಿಂಕಿಗೆ
 ಎಟು.
 ಕೊಟ್ಟು ನಿಷ್ಕಾರವಾಗುವುದಕ್ಕಿಂತ
 ಕೊಡದೇ ನಿಷ್ಕಾರವಾಗುವುದು
 ಬಳ್ಳಿಯದು.

ಕುರುಡನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ರೊದೊಣ್ಣೆ ಕಿತ್ತು
 ಕೊಂಡಹಾಗಾಯಿತು.
 ಕೇಳುವವನಿಗೆ ಹೇಳುವವನು ಅಡಿ
 ಯಾಳು.
 ಕೂಳಿಗೆ ಬಡತನವಾದರೆ ಕುಲಕ್ಕೇನು
 ಬಡತನ.
 ಕೊಡೋದೊಂದುಕಾಸು, ಕೋಣೆ
 ತುಂಬಾ ಹಾಸು.
 ಕತ್ತೇ ಬಲ್ಲದೇ ಕಸ್ಮಾರಿ ಗುಣನಾ.
 ಕಾಮನಿಗೆ ಕಣ್ಣಿಲ್ಲ.
 ಕುಂಬಳಕಾಯಿ ಕಳ್ಳಾಳಂದರೆ ಹೆಗಲು
 ಮುಟ್ಟಿನೋಡಿಕೊಂಡನಂತೆ

ಕೆರೆಯು ಬತ್ತಿಹೋಗಿ ಭಾವೀಕಡೀಗೆ
ಬಂದ ಹಾಗಾಯಿತು.

ಕೂತುಮಲಗುವನೇ ಜಾಣ.

ಕುಂಬಾರನಿಗೆ ವರ್ಷ ದೊಣ್ಣೆಗೆ ನಿಮಿಷ.
ಕಾಂಚಾಣಂ ಕಾರ್ಯಸಿದ್ಧಿ ಅಂತ.

ಕೈಕೆಸರಾದರೆ ಬಾಯಿವೊಸರು.

ಕೆಟ್ಟಕಣ್ಣಿನ ನೋಟಕ್ಕೆ ಕಲ್ಲು ಕಂಭ
ಸಿಡಿಯಿತು.

ಕೋಣನಮುಂದೆ ಕಿನಡಿ ಬಾರಿಸಿದ
ಹಾಗಾಯ್ತು.

ಕಳ್ಳನನ್ನು ನಂಬಿದರೂ ಕುಳ್ಳನನ್ನು
ನಂಬಬೇಡ.

ಕುದ್ರೆ ಬಾಲಾ ಬೀಸಿದರೆ ತನ್ನಲಾಯಕ್ಕೆ
ಜೀಸುತ್ತದೆ.

ಕಾವಿಾ (ಬೆಕ್ಕು) ಕೊಂದವಾಪ ಕಾಶೀ
ಗೆ ಹೋದರೂ ಬಿಡದು.

ಕುರುಡು ಚಿತ್ತಮಳೆ ಎರಚಿದತ್ತ ಬೆಳೆ.

ಕುಣಿಯೋಕೆ ಬಂದಮೇಲೆ ಮುಸಕೇನು.

ಕುಣಿಯಲಾರದ ಸೊಳೆಗೆ ಅಂಕಣವೇ
ಡೊಂಕು.

ಕೊಡಲೀಕಾವು ಕುಲಕ್ಕೆ ಮೃತ್ಯು.
ಕೆತ್ತುತ್ತಾ ಕೆತ್ತುತ್ತಾ ಶಿಗುರು ಇದ್ದೇ
ಇದೆ.

ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಹೊಂಬಾಳೆ ಹುಡುಕಿದ
ಹಾಗಾಯ್ತು.

ಕಳ್ಳಳು ಸಂತೇಕಟ್ಟಿದ ಸಮಾಚಾರ.
ಕಸಾಕೊಟ್ಟೂ ರಸಾಮಾಡೋನೇ
ಜಾಣ.

ಕೆಳಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದರೂ ಮಿಾಶೆ ಮಣ್ಣಾಗ

ಕುಯ್ದುತಂದ ಅಣ್ಣೀಸೊವ್ವು ಕೊಂಡು
ಕೊಂಡ ರಾಗಿ ಅಣ್ಣಾ ಚಂದಾಗುಂಡಾ
ನಾ ನೋಡು ಅಂದ್ಲಂತೆ.

ಕಾಲವು ಹೋಗುತ್ತದೆ ಮಾತು ನಿಲ್ಲು
ತ್ತದೆ.

ಕಳ್ಳತನಕ್ಕೆ ಕಲ್ಲು ಸಹಾಯವಾಗುತ್ತದೆ.
ಕಣ್ಣಿಗೆ ಹತ್ತಿರ ಕಾಲಿಗೆ ದೂರ.

ಕೈನಾ ನಿಯತ್ ಮೈಸಾ ಬರ್ಖತ್ ಅಂತ.

ಕುಳ್ಳಾಕೆಡಿಸಿದ ಕೊಳ್ಳೇಗಾಲಾನಾ.

ಕತ್ತಿಗೂ ಕುದುರೆಗೂ ಸೋದರಮಾವನೆ.

ಕೈಯ್ಯಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದವನು ಕಳ್ಳ ಹೊಟ್ಟೆಗೆ
ಇಲ್ಲದವನು ಬಡವ.

ಕೆಲಸವಿಲ್ಲದ ಕಮ್ಮಾರ ಮಕ್ಕಳ ಮೈ
ಕೆತ್ತಿದ.

ಕುಂಬಾರರ ರಾಮನೂ ರಾಮನೆ,
ದಶರಥರಾಮನೂ ರಾಮನೇ ಅನ್ನು.

ಕರೆಯುವ ಎಮ್ಮೆಕೊಟ್ಟು ಗುದ್ದು
ವ ಕೋಣವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡ
ಹಾಗಾಯ್ತು.

ಕೆಟ್ಟಮೇಲೆ ಬುದ್ಧಿಬಂತು ಅಟ್ಟ
ಮೇಲೆ ಒಲೇ ಉರಿಯಿತು.

ಕೈಲಿರೋ ಹುಣ್ಣಿಗೆ ಕನಡಿಯಾಕೆ.

ಕಟ್ಟೀಲಿ ನೀರಿಲ್ಲ, ಹೊಟ್ಟೀಲಿ ಮಕ್ಕ
ಳಿಲ್ಲ ಇನ್ನೇನು.

ಕಸದಲ್ಲಿ ಕಾಸುಕಂಡ್ರೂ ನಾಲಿಗೆಲಿ
ತೆಗ್ಗೋನು.

ಕಂಡಿದ್ದು ಹೇಳಿದರೆ ಕೆಂಡದಂತಹ
ಕೋರ.

ಲಿಲ್ಲ ಅಂದ್ವಂತೆ.

ಕಟ್ಟೀಕೆಳಗೆ ಹೋದನೀರೂ ಮಸಾಣಕ್ಕೆ

ಹೋದ ಹೆಣವೂ ಹಿಂತಿರುಗಿ

ಬರುತ್ತವೋ ?

ಕುರಿಹೆಗಲಲ್ಲಿ ಹುಡುಕೋದು ಊರಸುತ್ತ.

ಕಾಸಿಗೆತಕ್ಕ ಕಚ್ಚಾಯ.

ಕಾಸಿಲ್ಲ ಕರೀಮಣಿಯಿಲ್ಲ ಧೂಪಾ

ಹಾಕಿದ್ದೂ ಹಾಕಿದ್ದೇ.

ಕೊಟ್ಟಾ ಕೊಟ್ಟಾ ಕೊಟ್ಟವನು ಕೆಟ್ಟ

(ಅಕ್ಕಸಾಲೆ.)

ಕೊಬ್ಬಿದ ನಾಯಿ ಒಡೆಯನ ಗುರುತು

ಅರಿಯದು.

ಕಂಕಳಿಲ್ಲ ದೊಣ್ಣೆ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಶರಣಾರ್ತಿ.

ಕಂಡಿದ್ದು ಬಿಡೇ ಮುಂಡೇ ದೈವ.

ಕುರುಡಣ್ಣ ಕುರುಡನಿಗೆ ದಾರೀ ತೋರಿ

ಸಿದನಂತೆ.

ಕೈಯಿಗೆ ಬಂದ ತುತ್ತು ಬಾಯಿಗೆ ಬರ

ಲಿಲ್ಲ.

ಕಂಕಣದ ಬಲವಿದ್ದರೆ ಕಾಶೀಗೂ ರಾಮೇ

ಶ್ವರಕ್ಕೂ ಮದುವೆ.

ಕಳ್ಳನಮನಸ್ಸು ಹುಳುಹುಳ್ಳಿ.

ಕತ್ತೀಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಕಣೀಕೇಳಿದ

ನಂತೆ.

ಕಳ್ಳನಹೆಂಡತಿ ಯಾವತ್ತಿದ್ದರೂ ಮುಂಡೆ.

ಕೆಂಪು ಮಿಶೆಯವನನ್ನೂ ಕೊತ್ತೀಕಣ್ಣಿ

ನವನನ್ನೂ ನೆಚ್ಚಬೇಡ.

ಕೊಡೋದಾತ್ತಾ ಇತ್ತಿತ್ತ ಬರಲಿ ಕೇಳೋ

ಕಡಾಹುಟ್ಟಿ ಬಡವಕೆಟ್ಟ.

ಕೀಳುಮೇಲು ಮೇಲುಕೀಳು.

ಕೈತೋರಿಸಿ ಅವಲಕ್ಷಣ ಅನ್ನಿ ಸಿ

ಕೊಂಡ ಹಾಗಾಯ್ತು.

ಕುಂಡೇಮೇಲೆ ಹೊಡೆದರೆ ದವಡೇ

ಹಲ್ಲು ಉದುರಿತು.

ಕನ್ನಡ ಕಸ್ತೂರಿ ಅರವು ಅಧ್ವಾನ

ಕಣೋ

ಕೆರೆಕಿತ್ತರೆ ಬೈಲುಮೇಲೆ.

ಕಬ್ಬು ಡೊಂಕಾದರೆ ಸೀಯೂ

ಡೊಂಕೆ.

ಕುದುರೇ ಹಿಂದೆ ಹೋಗಬೇಡ, ದನದ

ಮುಂದೆ ಹೋಗಬೇಡ

ಕಾಲಾ ಕೆಟ್ಟುಹೋದಕಾಲಕ್ಕೆ

ಕಾಗೇ ರಾಗೀ ತಿಂತು.

ಕರೆದು ಹೆಣ್ಣುಕೊಟ್ಟರೆ ಮಲ್ಲೋಗರ

ಬಂತಂತೆ.

ಕುಟುಕರ ಅಂಗಡೀಲಿ ಬಸವಪುರಾಣ

ಹೇಳಿದ ಹಾಗಾಯ್ತು.

ಕೂತುಕೊಂಡು ಉಣ್ಣುವವನಿಗೆ

ಕುಡುಕೇ ಹಣಾ ಸಾಲದು.

(ಸೋಮಾರಿಗೆ)

ಕೊಟ್ಟವರ ಗಂಟು ಕೊಟ್ಟರೆ ಸಂಗೀ

ನು ಉಳಿಯಿತು ಅಂದನಂತೆ.

ಕೊಳ್ಳೋ ಅನ್ನುವುದು ನಮ್ಮ ವಂಶ

ದಲ್ಲೇ ಇಲ್ಲ; ತತ್ತಾ ಅನ್ನುವುದು

ನಮ್ಮ ತಲೆತಲಾಂತರಕ್ಕೂ ಉಂಟು.

ಪಾಪಿ ಅತ್ತತ್ತಲೇ ಹೋಗಲಿ ಅಂದನಂತೆ. ಕೋಪಕ್ಕೆ ಮೂಗು ಕೂಯಿಸಿಕೊಂಡು
ಕುಂಟಿತ್ತು ಹೊಲಕ್ಕೆ ಮೂಲ. (ನಾಶಕರ) ಡಂತೆ

ಕೋಪಾಂದಾಗ ಕತೇಕೇಳು ಧನಾ ಕಾಸಿಗೆ ಒಂದು ಸೀರೆಯಾದರೂ
ಬಂದಾಗ ದಾನಾಮಾಡು. ನಾಯಿ ಮೈ ಬೆತ್ತಲೆ.

ಕಾಡುಕೋಳಿ ಮಕರಸಂಕ್ರಾಂತಿ ಕೂದಲು ಸುಟ್ಟರೆ ಇಜ್ಜಲಲ್ಲ ಬೂದಿ
ಕರುಬಲ (ಹೊಟ್ಟೆಕಿಚ್ಚಿನವ) ನಿಗೆ ಯಲ್ಲ.

ಕೈಯ. ಕಾಗೇಕೊಂದವನಿಗೆ ಕಾಮಾಲೆ.

ಕೂಳುಚಲ್ಲಿದರೆ ಕಾಗೆಗೇನು ದರಿದ್ರ. ಕಪಿಗೇ ಹೆಂಡಾ ಕುಡಿಸಿದ ಹಾಗಾಯ್ತು.

ಕೊಳಗದ ಕೈಲಿ ಬಳ್ಯ ಮುನ್ನಿಕ್ಕೊಂಡ ಕೊಟ್ಟವರೊಡನೆ ಕೊಡಲಿಲ್ಲ ಬಿದ್ದ ಗೋ
ಡಿತಂತೆ. ಡೆಹಾಕಲಿಲ್ಲ ಜಂಭಾಮಾತ್ರ ಬೆಟ್ಟದಷ್ಟು.

ಕಂಡವರ ಗಂಟು ಹೊಡೆದು ಕಾರ್ಡಬ್ಬ ಕೋಟೀ (ರೂಪಾಯಿ) ಕೊಟ್ಟು
ಮಾಡದಿದ್ದರೇನು? ಕೂಟಾ ಕಟ್ಟು.

ಕುಡಿದವನು (ಹೆಂಡ ಕುಡಿದವನು) ಕಬ್ಬಿಣದ ಅಂಗಡೀಲಿ ನೋಣಕ್ಕೇನು
ಬಲ್ಲನೆ ಪಿಸುಮಾತ. ಅಗ್ಗ.

ಕಾಯಿಗಿಂತ ಜುಟ್ಟೇ ಉದ್ದವಾದಂತೆ. ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಕಳ್ಳ ಊಟಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧ.

ಕಂಡವರ ಮನೆ ಕಡುಬು ನೆಚ್ಚಿ ಕೊಂಡು ಕೆಟ್ಟು ಪಟ್ಟಣಾ ಸೇರು.

ತನ್ನ ಮನೇಲಿ ಪಾಯಸ ಕಾಸಿದಂ ಕಿವಿಹರ್ಷಿಯಾದರೂ ಕಿರೀ ಹೆಂಡತಿ
ತಾಯ್ತು. ಯಲ್ಲವೆ ?

ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದರೆ ಕಡಲೇ ತಿಂದು ಕೈ ಕೋಳೀಕೇಳಿ ಸಂಬಾರ ಅರ್ದಾರಾ?

ತೊಳದಂತಿರಬೇಕು. ಕಾಸಿಲ್ಲದೇ ಕೈಲಾಸಕ್ಕೆ ಹೋಗ್ತೀನಿ
ಅಂದ್ರೂ ಹೊರವೇ ದಿಕ್ಕಿಲ್ಲ.

ಕಂಚುಮುಟ್ಟು ಸಗವಲ್ಲ ದನ ಧಾನ್ಯವಲ್ಲ. ಕೊಡೋಕಾಸು ಕೊಡ್ತಾ ಕೊಳಕು
ಕುಲಾಸೋಸಿ (ಶೋಧಿಸಿ) ಹೆಣ್ಣುತತ್ತಾ ಮಜ್ಜೆಗೆ ಕುಡಿದಂತಾಯ್ತು.

ನೆಲಾಸೋಸಿ ನೀರುತತ್ತಾ. ಕಂಬಾ ಊರೋಲು ಮಾಡಿಕೊಂಡ
ಡಂತಾಯ್ತು.

ಖ

ಖಂಡಿತವಾದಿ ಲೋಕವಿರೋಧಿ.

ಖಂಡುಗ ಹಾಲಿಗೆ ತೊಟ್ಟು ಎಷ್ಟುಬಿಟ್ಟಂತೆ.

ಗ

ಗುರುತುಕಂಡ ಕಳ್ಳ ಬೇವಸಹಿತ ಬಿಡ. ಗಂಡಹೆಂಡರ ಜಗಳದಲ್ಲಿ ಕೂಸು ಮೆತ್ತ
ಗಾಳಿ ಬಂದಾಗ ತೂರಿಕೊಳ್ಳುವನೇ ಗಾಯ್ತು

ಜಾಣ. ಗಂಡನಿಗಿಂತ ಹಿರಿಯವಳು ಮಂಡೋದರಿ.

ಗಂಡಸಿಗ್ಯಾಕೆ ಗೌರಿ ದುಃಖ. ಗುಟುಕು ನೀರನ್ನು ಗಟ್ಟಕ್ಕನೆ ನುಂಗಿದೆ
ಗೊಬೇಕೈಲಿ ಸೋಬಾನೆ ಹಾಡಿಸಿದ ಹಾಗೆ ಅಂದನಂತೆ.

ಗಂಡ ಇಲ್ಲದವಳು ತುರುಬು ನೆನಸಿಕೊಂ ಗುರುವಿಗೇ ತಿರುಮಂತ್ರಾಹೇಳೋನು.

ಡ ಹಾಗೆ. ಗಡ್ಡಕ್ಕೆ ಬೇರೆ ಶೀಗೇಕಾಯಿ.

ಗಾಣ್ಣಿತ್ತಿ ಅಯ್ಯೋ ಅಂದ್ರೆ ನೆತ್ತೀ ಗೋಕುಲಾಷ್ಟಮಿಗೂ ಇಮಾಂಸಾಬ
ತಣ್ಣಿ ಗಾಯಿತೆ? ರಿಗೂ ಏನು ಸಂಬಂಧ.

ಗಾದೇವಾತು ವೇದಕ್ಕೆ ಸಮಾನ. ಗೊಡ್ಡೀಗೇನುಗೊತ್ತು ಹೆರೋಸಂಕಟ.

ಗಟ್ಟದಕೆಳಗೆ ಉಪ್ಪು ಅಗ್ಗಾದರೆ ಇಲ್ಲೇ ಗಾಣ್ಣಿತ್ತಿ ಕೈ ಹುಟ್ಟೋವಾಗಲೇ
ನು ಬಂತು ಭಾಗ್ಯ. ಚೊಟ್ಟು.

ಗಂಡಹೆಂಡರ ಜಗಳ ಉಂಡು ಮಲಗುವ ಗಂಟು ಮುರಿಸಿದರೆ ಹೋಯ್ತು.

ತನಕ. ಹಾಲು ಒಡೆದರೆ ಹೋಯ್ತು.

ಗಾಳೀ ಗುದ್ದಿ ಮೈನೋಯಿಸಿಕೊಂಡ ಗಟ್ಟಾಹತ್ತಿದರೂ ಹುಟ್ಟುಚಾಳೀ
ಹಾಗಾಯ್ತು. ಹೋಗದು.

ಗೆದ್ದರೆ ಆಡೋಕೆ ಬಂದೆ, ಸೋತರೆ ನೋ? ಗರ್ತಿಯಿಂದ ಗೌಡ ನೀತಿಯಿಂದ
ಡೋಕೆ ಬಂದೆ ಅನ್ನೋನು ಪ್ರಾಥ.

ಚ

ಚಾಡಿಕಾರನಿಗೆ ಊರೆಲ್ಲಾ ನಂಟರು. ಚಿಟಕೀಚಪ್ಪರ ಆರುಕಾಲು ಬೇಟೆ.

ಚೋಳಿಗೆ ವಾರುಪತ್ಯ ಕೊಟ್ಟಹಾಗೆ. ಚಿನ್ನದಕತ್ತೀ ಅಂತ ಕತ್ತು ಕೂಯಿದು

ಚಿಕ್ಕಪ್ಪ ತಾನೂ ಇಕ್ಕ ಭಿಕ್ಕಾನೂ ಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಆಗುತ್ತದೆಯೇ.

ಬೀಡಗೊಡ.

ಛ

ಛಳಿ ಶಿವಶಾಸ್ತ್ರೀ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಶಿವಶಿವಾ ಅಂತ ಹೋಯ್ತು

ಜ

ಜಗವ ಜಯಿಸಿದರೂ ತನ್ನನ್ನು ತಾನು

ಜಯಿಸಲಾರ.

ಜಾಪಾಕದ ಮಾತೆ, ವೈಕುಂಠದ ಯಾತ್ರೆ.

ಜನಮರುಳೊ ಜಾತೆ, ಮರುಳೋ.

ಜಗವನ್ನೇ ಹೊರುವವಳು ಮಗುವನ್ನು

ಹೊರಲಾರಳೆ.

ಜಮೇದಾರ, ಕುದುರೇ ಹೋದರೆ

ಪಕ್ಕದೀನ್‌ಸಾಬಿ ಗಡ್ಡಕ್ಕೇನು ?

ಜಟ್ಟಿ ಜಾರಿಬಿದ್ದರೆ ಅದೂ ಒಂದು ವರಸೆ.

ಜಾತೆ, ಕಳೆದಮೇಲೆ ಪರಷೆಗೇನು ಅಗ್ಗ. ಜಾತ್ರೆಯೋಗಿ ಜವ್ವ ಎಲ್ಲದೆ ಬಂದಮುರ್ದ.

ಜೇನಿಗೆ ಬಿಡ ಕೋಮುಟಿಗ ಕೊಡ.

ಜೇನು ಇಳಕುವನು ಕೈ ನೆಕ್ಕದೇ

ಬಿಡುವನೆ.

ಜಿಪುಣನಿಗೂ ಕಾಸಿಗೂ ಜೀವದೊಡನೆ

ಗಂಟು.

ಜನಾ ಮೆಚ್ಚ ಸೋಕೆ ಜಗದೀಶ್ವರನಿಂ

ದಲೂ ಆಗದು.

ಜಾತೀಗೆ ಜಾತಿ ವೈರಿ, ಹಾವಿಗೆ ಮುಂಗ

ಸಿವೈರಿ.

ತ

ತುಂಬಿದ ಸಂತೇಲಿ ನನ್ನ ತುಂಡಂಗಿ

ಮಗನ್ನ ಕಂಡಾ, ಅಂದಳಂತೆ.

ತಾನತಾನಕ್ಕೆಲ್ಲಾ ರುದ್ರಾಕ್ಷಿ ತಾನು

ಹೋಗೋದು ಮಾದ್ರಿತ್ತಿ.

ತಿಗಳ ತಾನು ಕೆಡೋದಲ್ಲೆ ನೆರೇನೂ

ಕೆಡಿಸಿದ.

ತಾನುಂಟೋ ಮೂರುಲೋಕವುಂಟೋ

(ಸ್ವಾರ್ಥತೆ)

ತಾಳಿದವನು ಬಾಳುವನು.

ತಾನು ಕಳ್ಳ ಪರರನ್ನು ನಂಬ.

ತಿಪ್ಪೇಲಿ ಕೂತುಕೊಂಡು ಗೌಳೀಶಕುನ

ಕೇಳಿದ ಹಾಗೆ.

ತಿರಿಲ್ಲ ತಿಟ್ಟುವಟವಿಲ್ಲ ಜಂಭಮಾತ್ರ

ತೊಂಬೆ ಅಷ್ಟು.

ತುಂಬಿದ ಕೊಡ ತುಳುಕುವುದಿಲ್ಲ.

ತುತ್ತು ತೂಕಾ ಕೆಡಿಸಿತು.

ತಾನೂ ಉಣ್ಣ ಪರರಿಗೂ ಕೊಡ.

ತಾಯಿ ಮಕ್ಕಳು ಒಂದಾದ್ರೂ ಮಾತು

ಮಾತ್ರ ಬೇರೆ ಇಲ್ಲ.

ತಾಯಿಕರುಳೂ ಹೊಂಗೇ ನೆಳಲೂ

ಬಂದೇ.

ತಾಯಿ ಮಾಡಿದಂತೆ ಹೊಟ್ಟೆ, ಊರು

ಮಾಡಿದಂತೆ ಕೊಳಗ.

ತಿರುಕೊಂಡು ತಿನ್ನು ವವನನ್ನು ಹಿಡ

ಕೊಂಟು ಹೊಡೆದರು.

ತಾಟಕ ತಲೆ ಹತ್ತಲಿಲ್ಲ ನಾಯಿಗೆ

ಮದುವೆ ಆಗಲಿಲ್ಲ.

ತಾನು ಮಾಡೋದು ಉತ್ತಮ ಮಗ

ಮಾಡುವುದು ಮಧ್ಯಮ ಆಳು

ಮಾಡುವುದು ಹಾಳು.

ತಲೆಬಾಗಿಲಲ್ಲೇ ತಾಯಿ ನೋಡಿದ ಮೇಲೆ	ತಾನು ನೋಡಿದ ಮೊಲಕ್ಕೆ ಮೂರೇ
ಒಳಗೇನು ನೋಡುವೆ ಮಗಳ ಚಂದವಾ.	ಕಾಲು ಅಂದ್ನಂತೆ.
ತಾಳು ತಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಬಾಲ ಸಿಕ್ಕಿಸಿ	ತನ್ನ ಬಾಯಿ ಕೆಟ್ಟದ್ದಾದರೆ ಊರೆಲ್ಲ
ಕೊಂಡ ನರಿಯಂತಾಯ್ತು.	ಕೆಟ್ಟದ್ದೇ.
ತಲೆಯನ್ನು ಕೂಯಿದು ಇಟ್ಟರೂ ಸೋರೇ	ತನ್ನ ಕೈಲಿದ್ದ ಹಗ್ಗಾ ಕೊಟ್ಟು ಹಿಡ
ಬುರುಡೆ ಅಂದರೆ ಇನ್ನೇನು ಮಾಡೋಣ.	ಕಟ್ಟು ಹಾಕಿಸಿಕೊಂಡನಂತೆ.
ತನ್ನ ಬಲವೇ ಬಲ, ರಾಗೀ ಫಲವೇ ಫಲ.	ತಾನು ತಿನ್ನುವುದೇ ಭತ್ತದ ತವಡು
ತುಟ್ಟೆ ಮಾರಿದ್ದು ಕಟವಾಯಿಗೆ ತಗಲಿತು	ವಾರಕ್ಕೆ ಹಂದಿ ಮೇಯಿಸುತ್ತೇ
ಅಂತಾಗಾದೆ.	ನೆ ಅಂದನಂತೆ.
ತಲೆಹೂಯ್ಯೋಕೆ ಬಂದವನ ಹತ್ತಿರ ಕತ್ತಿನ ಹುಣ್ಣಿಗೆ ಬೆಷಧಿ ಕೇಳಿದಹಾಗಾಯ್ತು.	

ದ

ದಣೀತನಕ ದೂರು ಹೋಳೀತನಕ ಓಟ.	ದಿವಸದಕೂಳು ನೆಚ್ಚಿ ಕೊಂಡು
ದನಾ ತಿನ್ನುವವನಿಗೆ ಗೊಬ್ಬರದ ಆಣೆ.	ವರುಷದಕೂಳು ಹಾಳುವಾಡಿ
ದರಿದ್ರಕ್ಕೆ ಮೈಯ್ಯಲ್ಲಾ ಕೂರೆ.	ಕೊಂಡಂತೆ.
ದೇವರ ಗಂಟೆಹೋದರೆ ಪೂಜಾರಿ ನಂಟರಿ	ದೀವಳಿಗೇಲಿ ದನಾ ಕೆಣಕಬೇಡ.
ಗೇನು ?	ದೇಶಾಂತರ ಹೋದರೂ ಸ್ವತಂತ್ರ
ದೊಂಬರ ಸೆಷ್ಟಕ್ಕೆ ಅಗಸನಕತ್ತೆ ಈಡಾದ	ವಾಗಿ ಹೋಗು.
ಹಾಗಾಯ್ತು.	ದುಷ್ಟರ ಕಂಡರೆ ದೂರಾ ಇರು.
ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯಕ್ಕೆ ಬಸರಾದರೆ ಹೆರೋಕೇ	ದಾಯಾದೀ ಕಾಟ ದಾರೀ
ಜಾಗವಿಲ್ಲ.	ಬಿಟ್ಟೋಟ.
ದಾಸಯ್ಯ ಎತ್ತ ದನಕರ ಎತ್ತ.	ದಂಡು ಬರಲಿ ದಾಳಿಬರಲಿ
ದೇವರು ವರಾಕೊಟ್ಟರೂ ಪೂಜಾರಿ	ಉಂಡಿರೋ ಮಗನೆ.
ವರಾಕೊಡ.	ದುಡ್ಡಿದ್ದವನು ದೊಡ್ಡಪ್ಪ.
ದೇವರ ಮಗನಾದರೂ ಮಾಡಿದ್ದೇ ಉಣ	ದೋಸೇ ಮೊಗಚಿಹಾಕುವುದು
ಬೇಕು.	ಎಷ್ಟುಹೊತ್ತು.
ದಾನದಾನಕ್ಕೆಲ್ಲಾ ನಿರ್ದಾನವೇ ಒಳ್ಳೆಯದು.	ದಾರೀಲಿಬಿದ್ದೊಂದು ನನ್ನ ಹಣೇ
ದಂಡಲ್ಲಿ ಸೋದರಮಾವನೆ,	ಬರ ಅಂದೆ.

దనాశోందు జోడు దానమాడి
దంతాయు,
దోడ్డవరు హగేవు (రాగి తుంబిరువ
గుండి) కిళువ హోత్తిగే బడవర
ప్రాణ హోయితు,
ధర్మకృ దట్టేకొట్టరే హిత్తలిగే హోగి మోళా హాకిదనంతే,
ధర్మవో జయ,

దత్తపుత్రనిగ్యాశే పితృభక్తి,
దోడ్డమనే కసదల్లి దుడ్డిల్దే
లుంటి,
దోడ్డివళగే హుల్లుమేదే
హాకిదనంతే,

న

నాయీ హోడియువుదక్కే బణ్ణ
కొలలాగ బేకే.
నరీ కూగు గగనా ముట్టేకే.
నీరల్లి బందద్దు నీరిగే, హాలల్లి
బందద్దు హాలిగే.
నీరలిద్ద కప్పేన దడక్కే హాకిద
హాగే.
నానోల్లీ అందే, నమ్మప్ప ఇన్యా
రిగే మదువే మాడ్యాను.
నాయన్న పల్లక్కియమేలే కూరి
సిదరే హేసిగేకండు ఇళిబిత్తంతే
నవిలన్న నోడి కేంబూతి పుకత్త
తరకొంతు.
నడయోదే ఒందు నుడియోదే
ఒందు.
నాయిగే కలపవిల్ల నిల్లువుదక్కే
హోత్తేఇల్ల.
నమ్మనే బేంకియాదరేను సు
డోదు బిట్టేకే.

నీను భత్తాకుట్టు నాను భుజా
హారిమత్తీని అందకంతే.
నమ్మ కృకాసు మేలుగోటి
నామ.
నమాజిగే హోగి మసీతిమేలే
బిద్దహాగాయితు.
నరకన (పాపి) స్వత్తు నాయీ తిం
దితు.
నంట మనేగే మృత్యు కుంట ధాడిగే
మృత్యు.
నాయూ హసిదిత్తు, హిట్టు హళసిత్తు.
నేక్కోనాయిగే లింగవేను పీఠ
వేను.
నీను తందుహాకు, నాను తిందు
హాకువేను.
నాయీ బాలక్కే బొంబుకట్టదరే
డొంకు హోగుత్తదేయే ?
నడయువకాలు ఎడువుత్తదే.
నాయీ బగుళిదరే దేవలొక హాళి.

ನಗುವಿನ ಮಾತಿನವನು ಕೇಡುಬಯ
ಸಿದ.

ನೀನು ದಾರೀಬಿಡು ನಾನೇ ಉಗು
ಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವೆನು ಅಂದನಂತೆ.
ನಗುವವರ ಮುಂದೆ ಎಡವಿ ಬಿದ್ದ
ಹಾಗಾಯಿತು.

ನೀರಿಗೆ ಬೆರಳುಅದ್ದಿ ಚೀಪಿದಂ
ತಾಯ್ತು.

ನಿಮ್ಮ ಧಾರಣೇಮನೆಹಾಳಾಗ
ಮೊದಲು ನನ್ನ ಮಡಲು ತುಂ
ಬಿರೋ ಅಂದನಂತೆ.

ನಿದ್ರೆಕೆಟ್ಟೆಯೋ ಬದ್ಧಿ ಗೆಟ್ಟೆಯೋ ಅಂ
ತ ಗಾದೆ.

ನಾಯಿಗೆ ಹೇಳಿದರೆ ಅದು ತನ್ನ ಬಾ
ಲಕ್ಕೆ ಹೇಳಿತಂತೆ.

ನದೀನಾಂ ಸಾಗರವೇ ಗತಿ ಅಂತ
ಗಾದೆ.

ಪಂಚಾಂಗ ಹೋದರೆ ನಕ್ಷತ್ರ ಹೋ
ಯಿತೇನು.

ಪಾಪಿ ಸಮುದ್ರಹೊಕ್ಕರೂ ಮೊಳಕಾ
ಲುದ್ದ ನೀರೇ.

ಪಡಿಯಲ್ಲೇ ಹಿಡಿತ ಹಿಡಿಯದವನು

ಪಾವಲ್ಲಿ ಹಿಡಿಯೋ ಪಾಪವುಂಟೋ.

ಪಾಳ್ಯದಲ್ಲೇ ತುಳಿದಾಟ ಒಳ್ಳೆಯದಲ್ಲ.

ಪ್ರಾಣಾನಾದರೂ ಬಿಟ್ಟು ಮಾನಾ
ಕಾಯ್ದು ಕೋ.

ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಕಂಡರೂ ಪ್ರಮಾಣ ಇರಬೇಕು,

ಬೈಯ್ಯುತ್ತಾ ಮಾತಾಡುವವನು ಮೇಲು
ಬಯಸಿದ.

ನನ್ನ ಎರಡು ಕಣ್ಣೂ ಹೋಗಲಿ ಅವನದು
ಒಂದು ಹೋದರೆ ಸಾಕಲ್ಲಾ ಅಂದನಂತೆ.
ನಾಯಿ ಮುಟ್ಟಿದ ಮಡಕೆಯನ್ನು ತಿಪ್ಪೆಗೆ
ಬಿಸಾಡೋದೇ.

ನಾಯಿ ತಲೇಮೇಲಿನ ಬುತ್ತಿ ಏನು
ನೆಚ್ಚಿಗೆ.

ನಿತ್ಯಾ ಸಾಯುವವನಿಗೆ ಅಳುವವರಾರೂ.
ನಮ್ಮೂರಲ್ಲೇನಪ್ಪಾ ಬದುಕಿದರೆ ಬಡಿದು
ಕೊಳ್ಳುವರು ಕೆಟ್ಟರೆ ಕೇಕೇ ಹಾಕುವರು.

ನಾಯಿ ಕಡಿದಕಾಲು ನರಕಕ್ಕೆ ಹೋಗು
ವತನಕ ನೋವು ತಿನ್ನುವರಾರೂ ಹೇಳು.

ನಮ್ಮ ಚಿನ್ನ ಚನ್ನಾಗಿದ್ರೆ ಒಪ್ಪಕ್ಕಾಕ್ಕೆ
ಅಕ್ಕಾಲೇ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕು.

ನಾವು ಮುಪ್ಪಾದ್ರೆ, ಸ್ವಾಮಿ ಮುಪ್ಪಾ
ದಾನಾ.

ಪ

ಪಾಪೀಸ್ವತ್ತು ಪರರಪಾಲು.

ಪುರುಳಿಸಾದೆ ಇಲ್ಲದೆ ದೊಡ್ಡಸಾದೆ
ಉರಿಯುತ್ತದಯೇ.

ಪುರಾಣ ಹೇಳೋಕೆ ಬದನೇಕಾಯಿ
ತೆನ್ನೋಕೆ.

ಪೋಲೀಮುಂಡೇದಕ್ಕೆ ತಾಲೀಕಟ್ಟಿದರೆ
ತಾಲಿತಾಲಿ ಪೋಲಿಪೋಲಿ.

ಪುನಗಿದ್ದರೆ ಎತ್ತಲಾಗಾದರೂ ಹಚ್ಚಿ
ಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

ಫ

ಫಲವನ್ನು ಹಾಕಿ (ಫಲವೃಕ್ಷಗಳನ್ನು) ಪಾಪಾ ಕಳಕೊಂಡು.

ಬ

ಬೇಲಿಗೆ ಓತೀಸಾಕ್ಕಿ ಓತೀಗೆ ಬೇಲೀಸಾಕ್ಕಿ.
ಬರಗೆಟ್ಟದೇವರಿಗೆ ಪರಾವಾಡಿದ ಸಮಾಚಾರ.
ಬಿಕ್ಕಿನ ಕತ್ತಿಗೆ ಇಲೀ ಗಂಟೀಕಟ್ಟಿದ ಹಾಗೆ.
ಬೆಳಗಾನಾ ಹೆತ್ತಮಗಾನಾ ನಾಯಿ ಹೊತ್ತು
ಕೊಂಡು ಹೋಯ್ತು.

ಬಿಟ್ಟವನಿಗೆ ಸೂಳೆ ಹಿಡಿದವನಿಗೆ ಹೆಂಡತಿ.
ಬಾಯಿಬಡಕ ಬರದಲ್ಲಿ ಗೆದ್ದ.
ಬಡವರ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಭಾವಿಗಿತ್ತಳಿ ಆಳಾ
ನೋಡಿದರಂತೆ.

ಬಾಯಲ್ಲಿಲ್ಲಾ ಅನ್ನೋದ ಕೈಯಲ್ಲಿಲ್ಲಾ
ಅನ್ನು (ಸ್ವಲ್ಪವಾದರೂ ಕೊಡು)
ಬೀದೀಲಿ ಹೋಗುವ ಮಾರಿ ಮನೆಗೆ ಬಂ
ದುಹೋಗು ಅಂದರಂತೆ.

ಬಡವನ ಕೋಪ ಬಿಡಿಗೆ ಮೂಲ.
ಬೆಳಗಾಗುವತನಕ ರಾಮಾಯಣ ಕೇಳಿ
ಬೆಳಗಾಗುತ್ತಲೂ ರಾಮನಿಗೂ ಸೀ
ತೆಗೂ ಏನಾಗಬೇಕೆಂದರಂತೆ.

ಬೆಟ್ಟಾ ಅಗಿದು ಇಲೀ ಕೂಡಿದ ಹಾಗಾ
ಯಿತು.

ಬಗ್ಗಿಕ್ಕೊಂಡು ಉತ್ತರೆ ಕಂದಾಯಾ
ಕೊಡೋದು ತಪ್ಪೀತೆ.

ಬುದ್ಧೀ ಇಲ್ಲದವನು ಉದ್ದಿನ ಬಾಡಿಗೆಗೆ
ಹೋದ.

ಬಲವೋ ಸಾವಿಧಾನೆ ಬಲ ಮನಸ್ಸುಮಾತ್ರ ಅರಾಳು ಮನಸ್ಸು.

ಬೇಲಿಯೇ ಎದ್ದು ಹೊಲಾಮೇದ
ಹಾಗಾಯ್ತು.

ಬೀಸೋದೊಣ್ಣೆ ತಪ್ಪಿದರೆ ಸಾವಿ
ರವರ್ಷ ಆಯಸ್ಸು.

ಬಾಯಿಬಿಟ್ಟರೆ ಬಣ್ಣ ಗೇಡು.

ಬಡವರ ಮನೆಗೆ ಭಾಗ್ಯಲಕ್ಷ್ಮಿ
ಬಂದಂತೆ.

ಬೆಟ್ಟಕ್ಕೆಲ್ಲಾ ಹಜ್ಜ ಡಾ ಹೊದಿಸುವ
ರಾಕ್ಷಸರು.

ಬಗ್ಗುವ ನಾಯಿ ಕಚ್ಚುವುದಿಲ್ಲ ಕ
ಚ್ಚುವ ನಾಯಿ ಬಗ್ಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಬಡವನಿಗೆ ಯಾಕೆ ಆನೇ ಮೂದೇವಿ.
ಬಿಕ್ಕಳಿಸೋದೆ ಇಷ್ಟು ಹೊತ್ತಾದರೆ

ಬಿದ್ದೋಳೋದು ಇನ್ನೆಷ್ಟು
ಹೊತ್ತಿಗೆ.

ಬೆಟ್ಟದಸಾಲಿನಲಿ ದನಾ ತತ್ತಾ ಕೊಟ್ಟ
ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣು ತೆಗೆದುಕ್ಕೊಂ
ಡು ಬಾ.

ಬಲ್ಲವನೇ ಬಲ್ಲ ಬೆಲ್ಲದ ರುಚೀನಾ.

ಬರ್ತಾಬರ್ತಾ ರಾಯರ ಕುದುರೆ
ಕತ್ತಿಯಾಯ್ತು.

ಬಡವನನ್ನು ಕಂಡರೆ ಬಿಟ್ಟು
ಬುಸ್ಸೆಂತು.

ಬಡವಾ ನೀ ಮಡಗಿದಹಾಗಿರು.
ಬಡತನಕ್ಕೆ ಮೈ ಎಲ್ಲಾ ಬಾಯಿ.
ಬರೀ ಕೈಗೆ ಹಿತ್ತಾಳೆ ಕಡಗಾ ವಾಶಿ.
ಬಿಸಿಲು ಬಂದಕಡೆ ಭತ್ರಿ ಇಡಿಯೋನು.
ಬೆಂದಮನೆಗೆ ಹಿರಿದಿದ್ದೇ ಲಾಭ.
ಬೆಳ್ಳಗಿರುವುದೆಲ್ಲಾ ಹಾಲು ಅಂತ ನಂ
ಬೋನು.

ಬಿಟ್ಟೇ ಕುದುರೆ ಅವರ್ಕೆ ಚೆಬ್ಬಿ.
ಬೆಕ್ಕಿಗೆ ಚಲ್ಲಾಟ ಇಲಿಗೆ ಪ್ರಾಣ ಸಂ
ಕಟ.
ಬುದ್ಧಿ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ ಆಳಬೇಕು ಅನ್ನು
ತ್ತದೆ ಅದೃಷ್ಟ ಕತ್ತಿಕಾಯಿಸುತ್ತಿದೆ.
ಬಂದೀಖಾನೇಲಿ ಬುತ್ತೀ ಬಿಚ್ಚಿದಹಾಗೆ.

ಭೀಮನಿಗೆ ಭಿಕ್ಷುವಿಲ್ಲ, ನಾರಾಯಣ
ನಿಗೆ ಅನ್ನವಿಲ್ಲ ಎಂಥಾ ಊರ
ಪ್ಪಾ ಇದು.
ಬಡಾಯಿಗೆ ಬಳಿದಿಕ್ಕು ಒಳಕ್ಕೆಹೋದ
ಲಂತೆ ಕೈ ನೆಕ್ಕೋಕೆ.
ಬೆಣ್ಣೆ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ತುಪ್ಪಕ್ಕೆ
ಅರಸಿದ ಹಾಗೆ.

ಬೆಕ್ಕು ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿ ಕೊಂಡು ಹಾಲು
ಕುಡಿದರೆ ಯಾರಿಗೂ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ.
ಬದುಕಿದರೆ ಬಡಾಸಾಬಿ ಕೆಟ್ಟರೆ ಫಕೀ
ರಸಾಬಿ.
ಬೈದರೂ ತಾಯಿ, ನೀರಾದರೂ
ಮಜ್ಜೆಗೆ.

ಭ

ಭೂಮಾಬಿಟ್ಟು ಗರಡೀಸಾಧನೆ ಮಾಡಿ
ಡೋದಂತೆ.
ಭಂಡೀ ಭಂಡಾಟ ಹೇರು ಹೆಡ್ಡಾಟ
ತಲೆಹೊರೆ ಪರಮಸುಖ.

ಭಾವೀನೀರಿಗೆ ಬಡಿದಾಟ ಹೊಳೆ ನೀ
ರಿಗೆ ಹೊಡೆದಾಟ.
ಭಿಷ್ಣಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಸದಾ ನೆಗಡಿಅಂತೆ.

ಮ

ಮದುವೇ ಮಾಡಿನೋಡು ಮನೇಕಟ್ಟಿ
ನೋಡು.
ಮುಪ್ಪಿನಸೂಳೆ ಮಹಾಪತಿವ್ರತೆ
ಮುತ್ತು ಒಡೆದರೆ ಹೋಯ್ತು ಮಾತು
ಆಡಿದರೆ ಹೋಯ್ತು.
ಮಕ್ಕಳ ಮಾತಿಗೆ ಒಕ್ಕಲು ಹೋದರು.
ಮೇಟೀಮರೇಲಿ ಕೋಟೀಗಿದ್ದ.
ಮರಾಬಿದ್ದೇಲೆ ನೋಡು ಪೈರು ಎದ್ದೇ
ಲೆ ನೋಡು.

ಮಕ್ಕಳು ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಕುವ್ವಾಲಿ
ಹೊಲಿಸಿದರಂತೆ.
ಮಲಗುತ್ತಿದ್ದವನಿಗೆ ಹಾಸಿಗೆ ಹಾಕಿಕೊ
ಟ್ಟಹಾಗೆ.
ಮಸಾಣಕ್ಕೆ ಹೋದ ಹೆಣದಂತೆ ಹಿತಿ
ರುಗಾತಾ.
ಮೂಸುಗೊತ್ತಿ ಅಣ್ಣ ಮಾತಾಡ್ತೆ ಮದ್ದ.
ಮಾಡುವರನ್ನು ಕಂಡರೆ ನೋಡು ನನ್ನ
ಶಿವಪೂಜೆ ವಿಸ್ತಾರವಾ ಅಂಧನಂತೆ.

ಮನೆಗೆ ಮಾರಿ ಪರರಿಗೆ ಉಪಕಾರಿ.

ಮಾಡೋದನಾಚಾರ ಮನೆಮುಂದೆ
ಬೃಂದಾವನ.

ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲಾ ಮನವಾರ್ತೆ ಮಾಡಿದರೆ
ಅಪ್ಪನಿಗ್ಯಾಕೆ ಇಬ್ಬರುಹೆಂಡ್ರು.

ಮೊಕಾ ನೋಡಿ ಮಣೇ ಹಾಕುತ್ತಾರೆ.
ವಿಾಶೇ ಬರೋನು ದೇಶಾ ಅರಿಯು.

ಮೆಣಸು ಹುಳಿತರೆ ಜೋಳಕ್ಕೆ ಕಡ
ಮೆಯೇ.

ಮದುವೆಯಾಗದೆ ಹುಚ್ಚು ಬಿಡದು,

ಹುಚ್ಚು ಬಿಡದೆ ಮದುವೆಯಾ
ಗದು.

ಮುಂದೆ ಬರುವನಿಗಿಂತ ಹಿಂದೆ
ಇದ್ದವನೇ ವಾಶಿ.

ಮುಂಡೇ ಮದುವೆಗೆ ಮೂವತ್ತೆಂ
ಟು ವಿಘ್ನ.

ಮೇಲೆ ನೋಡಿದರೆ ಗಟಾಂಗಟಿ ಒಳಗೆ
ಲೊಟಾಂಪಟಿ.

ಮಾಡೋನು ಕಂಬಳಿಯವನು ದೂ
ರೋತು ದುಪ್ಪಟಿಯವನನ್ನು.

ಮುಂಗೈ ಬಿಟ್ಟು ಮೊಳಕ್ಕೆ ಹಿಡು
ಕೊಂಡ.

ಮಲಗಿರುವಾಗ ತಲೇಮೇಲೆ ಕಲ್ಲು
ಹಾಕುವನು.

ಮೇಲೆಬಿದ್ದ ಸೊಳೆ ಹಾಗದ ಕಾಸಿಗೂ
ಬಾಳುಡ.

ಮನಸ್ಸಿನಂತೆ ಮಹದೇವ.

ಮಾಡಬಾರದ್ದು ಮಾಡಿದರೆ ಆಗಬಾರದ್ದು
ಆಯಿತು.

ಮದುವೆಯಾಗೋ ಅಂದ್ರೆ ನೀನೇ ನನ್ನ
ಹೆಂಡತಿಯಾಗು ಅಂದನಂತೆ.

ಮುಪ್ಪಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಾದ ಮಗ ಹೆಗಲಿಗೆ
ಭಾರ.

ಮಂಕುದಿಣ್ಣೆ ಮದುವೆಗೆ ಹೋದರೆ ವಾಲ
ಗದವರೆಲ್ಲಾ ಅಟ್ಟಾಡಿಕೊಂಡು ಹೊ
ಡೆದರಂತೆ.

ಮಾಡಿದವರ ಪಾಪ ಆಡಿದವರ ಬಾಯಲ್ಲಿ.
ಮಾತುಬಲ್ಲವನಿಗೆ ಜಗಳವಿಲ್ಲ, ಊಟಬ
ಲ್ಲವನಿಗೆ ರೋಗವಿಲ್ಲ.

ಮಾಡುದ್ದುಣ್ಣೋ ಮಹರಾಯ.

ಮರಿ ಆಸೆಗೆ ಕುಂಡು ಕುದುರೆ ಸಾಕಿದೆ.
ಮಾರಿಕಣ್ಣು ಹೋತನ ಮೇಲೆ.

ಮೋಟುಗುದ್ದಿ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಮೂಲ.
ಮನೆ ಅರಮನೆಹಾಗಿದೆ ಮಲಗಿದರೆ

ಮಾತ್ರ ನಿದ್ರೆಬರುವುದಿಲ್ಲ.

ಮರಾನೋಡಿ ಚಕ್ಕೇ ಎತ್ತುವನೇ ಜಾಣ.

ಮೂಗಿರುವತನಕ ನೆಗಡಿ ತವ್ವವ ಹಾ
ಗಿಲ್ಲ.

ಮದುವೆಗೆ ಮುಂಚೆ ಬಿಕ್ಕು ಅಡ್ಡಲಾ
ಯಿತು.

ಮನೇ ಕದವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಬೆಳಗಾಸ
ನಾಯಿ ಹೊಡೆದರು.

ಮಾತೇ ಮುತ್ತು ಮಾತೇ ಮೃತ್ಯು. ಮನಸ್ಸು ಕೆಟ್ಟಾದರೂ ಸೈರಿಸುತ್ತದೆ,
 ಮಗೂ ಸತ್ಯ ತಪ್ಪಿಲ್ಲ ಹೇಸಿಗೇ ಕೊಟ್ಟು ಸೈರಿಸುವುದಿಲ್ಲ.
 ನಾಥ ಅಂದ್ಯಂತೆ. ಮೇಯೋದು ಮೂರುಆಡು ಕಾಯೋ
 ಷುಚ್ಚಿದ ಕೈ ಶುಭಲಕ್ಷಣ. ರು ಆರುಜನ.
 ಮನೋ ಜಯಂತು ಮಾಂಡವ್ಯ ಅಂತ.

ಯ

ಯಾವೂರೋ ಗಾಡ ಅಂದ್ರೆ ಕಂಬಳಿಗೆ ಯಾರಿಗೆ ಯಾರೊ ಹರಿದಾಸ.
 ಮೂರುಹಣ ಅಂದನಂತೆ. ಯಾವಳೊ ನಮ್ಮ ಯಜಮಾನೂ ಕ
 ಯುಕ್ತಿ ಕಾಣದ ಮುರ್ದ ಹೆಂಡ್ತಿ ಛೇರಿಗೆ ಹೋಗ್ತಾರೆ ಅಂದಳಂತೆ.
 ತಲೇಕೂದಲು ಕಿತ್ತ ಅಂತ.

ರ

ರಾಯರಿಗೆ ರಾಜ್ಯವಾದರೂ ರಾಗೀಬೀ ರೊಟ್ಟೀಜಾರಿ ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಬಿತ್ತು.
 ಸೋದು ತಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲ. ರಾಮಾಯಣ ಅಂದ್ರೆ ಸಾಮಾನ್ಯವೇ
 ರಾಯರ ಏಕಾಂತ ಮೂರು ಈರುಳ್ಳೀ ಆಳಿಗಾಳು ಹೊರೆಭಾರ ಅಂದನಂತೆ.
 ಗೆಡ್ಡೆ. ರಾಮೇಶ್ವರಕ್ಕೆ ಹೋದರೂ ಶನೇಶ್ವರ
 ರುಪಾಯಿ ಇದ್ದವನು ಶಿವಾಯಿ. ಬಿಡದು.
 ರಂಗನ ಮುಂದೆ ಶಿಂಗನೆ.

ಶ

ಶನಿರಾಯ ಹೆಗಲೇರಿದರೆ ಹೊನ್ನೂ ಸಹ ಶಿಕ್ತಿದವರಿಗೆ ಶೀರುಂಡೆಯಾಯ್ತು.
 ಮಣ್ಣು. ಶಿಂದಗಟ್ಟದ ದೇವರು ಹಿಂದು
 ಶೆಟ್ಟರ ಸಾಕ್ಷೀಹಾಗೆ ಹೇಳ್ತೀ ಮುನ್ನಾಯ್ತು.
 ಯಲ್ಲೋ. ಶೀಗೇ ಮೇಳೇಮೇಲೆ ಬಿದ್ದ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನ
 ಶರೀರಕ್ಕೊಂದು ವ್ಯಾಧಿ ದುಃಖ, ಸಂ ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು.
 ಸಾರಕ್ಕೊಂದು ಕ್ಲೇಶದ ದುಃಖ. ಶಿಕ್ಷೆಯಿಂದಲೇ ಮೋಕ್ಷ.
 ಶಾಸ್ತ್ರನುಭೋಗರು ಊರುಮುಂದೆ ಶರಣನಗುಣ ಮರಣದಲ್ಲಿ ನೋಡು.
 ಬೈದರೆ ಕುಲವಾಡಿ ಒಲೆಮುಂದಾದರೂ ಬೈಯುವನು.

ಸ

ಸತ್ಯಕ್ಕೆ ಸಾವಿಲ್ಲ, ಸುಳ್ಳಿಗೆ ನೆಲೆಯಿಲ್ಲ.
ಸಾವಿರ ಸುಳ್ಳಾದರೂ ಹೇಳಿ ಒಂದು
ಮದುವೇಮಾಡು.

ಸತ್ತವನ ಮೊಕ ಎತ್ತಾದರೆ ಏನು.
ಸಾಬರೇ ಹೋಗುವಾಗ ಸಾಬರ ಗಡ್ಡ
ಕ್ಕೆ ಹ್ಯಾಗೆ ಅಂದ್ರೆ.

ಸುಮ್ಮನೆ ಯಾಕೆ ಸಾಯ್ತಿ ಕಸಾ ಹೊ
ತ್ತಾದರೂ ಸಾಯಿ ಅಂದಳಂತೆ.
ಸಾವಿರ ಚಿತ್ತಾರ (ಚಿತ್ತ) ಒಂದು
ಮುಸೀನುಂಗಿತು.

ಸಾವಿರ ಉಳಿವೆಟ್ಟು ಬಿದ್ದರೆ ತಾನೇ
ಒಂದು ವಿಗ್ರಹ.

ಸತ್ತವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಟ್ಟವರಾರ್ಯರು
ಅಂದ್ರೆ ಸತ್ತವರೇ ಕೆಟ್ಟು.

ಸಮಯಕ್ಕೆ ಆದವನೇ ನಂಟ.
ಸುಂಕದವನೊಡನೆ ಸುಖದುಃಖ
ಹೇಳಿದರೇನು.

ಸತ್ತಹಾರುವನೂ ಒಂದೆ ಬದುಕಿದ ಒಕ್ಕ
ಲಿಗನೂ ಒಂದೆ.

ಸಜ್ಜನನ ಕಷ್ಟ ದುರ್ಜನನ ಸಿರಿ ಅಪಾರ
ದಿನ ನಿಲ್ಲುವುದಿಲ್ಲ.

ಸತ್ತವರ ಮಕ್ಕಳು ಇದ್ದವರ ಕೈಕೆಳಗೆ.

ಪಂಸಾರ ಗುಟ್ಟು ವ್ಯಾಧಿರಟ್ಟು.
ಸಹವಾಸದಂತೆ ಬುದ್ಧಿ, ಬುದ್ಧಿಯಂತೆ
ಲದ್ದಿ.

ಸೋತುಗೆಲ್ಲ ಅಂತಾಗಾದೆ.
ಸನ್ಯಾಸಿಗ್ಯಾಕೆ ಸುರೂಪಪ್ರಾಪ್ತಿ.
ಸಾಯುವವನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಸುಳಿದವನೇ
ಜವರಾಯ.

ಸಾಲವೇ ಶೂಲ.
ಸಾವಿರ ಕುದುರೆಗೆ ಯಜಮಾನ ತನ್ನ
ಹೆಂಡತಿಗೆ ಕಾಸ್ತಾರ.

ಸಾಲಗಾರ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದರೂ ಸಾಕ್ಷಿ
ಗಾರ ಸುಮ್ಮನಿರ.
ಸಂತೆಹೊತ್ತಿಗೆ ಮೂರು ಮೊಳ
ನೇಯ್ದರೆ ಸರಿ.

ಸಗಣೆಯವನೊಡನೆ ಜಗಳಕ್ಕಿಂತ ಗುಢ
ದವನೊಡನೆ ಗುದ್ದಾಟವೇ ವಾಸಿ.

ಸೂಳೆ ಸುಲಿದುಕೊಂಡು ತಿಂದಳು
ಮಿಂಡಗಾರ ತಿರಿದುಕೊಂಡು
ತಿಂದ.

ಸೂಳೆ ಕೈಲಿ ಭತ್ತಾಕುಟ್ಟಿಸಿದ
ಸಮಾಚಾರ.

ಸಂತೆ ಕಟ್ಟುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ಗಂಟು
ಕಳ್ಳರು ಒಂದ ಹಾಗಾಯಿತು.

ಹ

ಹಂಚಿಕಡ್ಡಿಮೇಲೆ ಬಿದ್ದರೆ ನಡಾ ಮುರಿ
ದು ಹೋಗುತ್ತೆ ಅಂತೀಯಲ್ಲೊ.

ಹೊಸವೈದ್ಯನಿಗಿಂತ ಹಳೇ ರೋಗಿ
ವಾಸಿ.

ಹಾವಿನ ಹೆಜ್ಜೆ ಹಾವಿಗೇ ಗೊತ್ತು.

ಹಾದೀಲಿ ಹೋಗುವವನ್ನು ಕೆಣಕ ಅವನು
ಬಂದು ತದಕ.

ಹೊಳೆಯಲ್ಲಿ ಹುಣಿಸೇಹಣ್ಣು ಕದರಿದ
ಹಾಗಾಯಿತು.

ಹುಲಿ ಹಳ್ಳಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದರೆ ಆಳಿಗೊಂದು ಕಲ್ಲು.
ಹಬ್ಬಾ ಅಂದ್ರೆ ತಿಥಿ, ತಿಥಿ ಅಂದ್ರೆ ಹಬ್ಬಾ
ಅನ್ನೋಳು.

ಹಾವಿನ ಕಾಲು ನೋಡೇನು ಹಾದರಗಿತ್ತಿ
ನೆಲೆ ನೋಡಲಾರೆ.

ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ಹಿಟ್ಟಿಲ್ಲ ಜುಟ್ಟು ಮಲ್ಲಿಗೆ
ಹೂವು ಕೇಳಿತು.

ಹೊಳೇ ದಾಟಿದ ಮೇಲೆ ಅಂಬಿಗರ ಮಿಂಡ.
ಹೊಳೆ ನೀರೆಲ್ಲಾ ಹೋಗಲಿ ಆ ಮೇಲೆ ದಾಟೋ
ಣ ಅಂದನಂತೆ.

ಹೂವಿನ ಜೊತೇಲಿ ನಾರು ಸ್ವರ್ಗಾ ಸೇರಿತು.
ಹಗ್ಗಾ ಸಾವಿರಮಾರಿದ್ದರೂ ಕುಣ್ಣೆ ನಮ್ಮ
ಕೈಲಿರಬೇಕು.

ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಹೋಗದ ಕತೆ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಬಾರ
ದಕತೆ.

ಹಾರಕದ ಕಣವೂ ಹೋಯ್ತು ಹರಿಸೇವೆ
ಊಟವೂ ಹೋಯಿತು.

ಹಾಗದ ಕೋತಿ ಮುಪ್ಪಾಗದ ಬೆಲ್ಲ ತಿಂತು.
ಹಸಿದಾಗ ಹಾರವನನ್ನೂ ಉಂಡಾಗ ಹೊಲೆ
ಯನನ್ನೂ ಕೆಣಕಬೇಡ.

ಹಲವು ಬಿರಕಸೊವ್ವು ಚಂದ ಹಾದರಕ್ಕೆ
ಹುಟ್ಟಿದ ಮಗು ಚಂದ.
ಹಳೇ ಮೊರಕ್ಕೆ ಸಗಣಿಯೇ ಆಧಾರ.

ಹೋದದ್ದಕ್ಕೆ ಹೊಣೆಯಿಲ್ಲ ಇದ್ದದ್ದ
ಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಿಲ್ಲ.

ಹತ್ತು ಜನ ಕೊಟ್ಟ ಹುಲ್ಲು ಕಡ್ಡಿ
ಒಬ್ಬನ ತಲೆ ಹೊರೆ.

ಹಣಾ ಕಂಡರೆ ಹೆಣವೂ ಬಾಯಿ ಬಿಡ್ತು.

ಹಳ್ಳಕ್ಕೆ ಬಂದ್ರೆ ಹೆಂಡತಿ, ತಿಟ್ಟಿಗೆ
ಬಂದರೆ ತಾಯಿ ಅನ್ನೋನು.

ಹೆಣಾ ಹೊರೇಕೆ ಹಿಂದಾದರೇನು
ಮುಂದಾದರೇನು.

ಹಂಗಿನ ಮನೆಗಿಂತ ಅಂಬಲಿ ಗುಡಿ
ಸಲೇ ಲೇಸು.

ಹಣ್ಣು ತಿಂದವನು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡ
ಸಿಪ್ಪೆ ತಿಂದವನು ಶಿಕ್ಷಾಕಿಕೊಂಡ.

ಹೊಟ್ಟೆಗಿಲ್ಲದ ಶ್ಯಾನುಭೋಗ
ಹಳೇ ಕಡ್ಡಾ ಹುಡುಕಿದ.

ಹೇಳೋಬಡ್ಡಿ ಮಾಡೋಕಾಗದೆ.
ಹಿರೀತನ ಕೊಟ್ಟು ಕಿರೀತನ
ಯಾರು ಬಯ್ಯಾರು.

ಹೊಡೆ ಬರುವಾಗ ಮಡಾಕಟ್ಟು.
ಹೆಡ್ಡನ ಆರಂಬ ಗೊಬ್ಬರದಲ್ಲಿ.

ಹಂಕಲು (ಬಂದು ಹುಲ್ಲು ಕಡ್ಡಿ)
ಆಯುತ್ತಿದ್ದವನಿಗೆ ಅರಿಹುಲ್ಲು
(ಕಂತೆ ಹುಲ್ಲು) ಸಿಕ್ಕಿದಹಾ
ಗಾಯ್ತು.

ಹಾಡ್ತಾಹಾಡ್ತಾ ರಾಗ ಉಗು
ಳ್ತಾ ಉಗುಳ್ತಾ ರೋಗ.
ಹೆತ್ತವರಿಗೆ ಹೆಗ್ಗಣ
ಮುದ್ದು.

ಹಸಿದವರಿಗೆ ಅಂಬಲಿ ಮುದ್ದು.

ಹುಟ್ಟಿದ ಗಳಿಗೆ ಚನ್ನಾ ಗಿದ್ದರೆ ಯುಗಾದಿ

ಫಲ ಏನು ಮಾಡೀತು.

ಹುಟ್ಟೋವಾಗ ಅಣ್ಣ ತಮ್ಮ ಬೆಳೆದಮೇಲೆ
ದಾಯಾದಿ.

ಹೊಸದರಲ್ಲಿ ಅಗಸ ಗೋಣಿ ಎತ್ತಿತ್ತಿ ಬಗೆದ.

ಹಸುರಿನ ಆಶೆಗೆ ಹೋಗಿ ದೊಸರಿಗೆ (ಹಳ್ಳಕ್ಕೆ)

ಬಿದ್ದಹಾಗಾಯ್ತು.

ಹಿತ್ತಲಗಿಡ ಮದ್ದಲ್ಲ.

ಹೆತ್ತತಾಯಿ ಹೂಯ್ಯೋ ಮಳೆ ಎರಡೂ
ಬಂದೆ.

ಹಲ್ಲಿದ್ದರೆ ಕಡಲೇ ಇಲ್ಲ, ಕಡಲೇ ಇದ್ದರೆ
ಹಲ್ಲೇ ಇಲ್ಲ.

ಹಾಳೂರಿಗೆ ಉಳಿದವನೇ ಗೌಡ.

ಹಾವು ಬಡಿದು ಹದ್ದಿಗೆ ಹಾಕಿದಹಾಗೆ.

ಹುಡುಗನು ಗಂಡನಲ್ಲ ಗುಡಿಸಲು ಮನೆ
ಯಲ್ಲ.

ಹೇಳಿಕೊಟ್ಟ ಮಾತು ಕಟ್ಟಿಕೊಟ್ಟ ಬುತ್ತಿ
ಎರಡೂ ಎಷ್ಟುದಿವಸ ಬಂದೀತು.

ಹಾದರ ಕಳ್ಳತನ ಮನೇಮೇಲೇ ಕಾಣು
ತ್ತವೆ.

ಹುಲಿಗೆ ಹಸಿವಾದರೆ ಹುಲ್ಲು ತಿನ್ನುವು
ದೇನು ?

ಹೂಸಿದವರಾರ್ಯರು ಅಂದ್ರೆ ಹಳೇ ಸೀರೆ
ಯವರು.

ಹರಿಯೋನೀರಿಗೆ ಡೊಣೆನಾಯಕನ ಅಪ್ಪ
ಣೆಯೇನು.

ಹೊಳೆಗೆ ಹಾಕಿದರೂ ಅಳೆದೂ ಹಾಕು

ಹಾದರದಲ್ಲಿ ಬಂದಿದ್ದು ಹುಯಿ

ಲಲ್ಲಿ ಹೋಯ್ತು.

ಹಣ್ಣಿಲ್ಲ ಕಾಯಿಲ್ಲ ಬಾ ನನ್ನ ಗು
ಡಿಗಿ, ತೀರ್ಥವಿಲ್ಲ ಪ್ರಸಾದವಿಲ್ಲ
ಹೋಗು ನಿನ್ನ ಮನೆಗೆ.

ಹುಣಸೇಮರ ಮುಪ್ಪಾದರೆ

ಹುಳಿ ಮುಪ್ಪೆ ?

ಹುಚ್ಚು ಮುಂಡೇ ಮದುವೆಯಲ್ಲಿ
ಉಂಡವನೇ ಚಾಣ.

ಹಿತ್ತಲಿಲ್ಲದ ಮನೇ ಬ್ಯಾಡ
ತವರಿಲ್ಲದ ನಂಟು ಬ್ಯಾಡ.

ಹಣವಿಲ್ಲದವನು ಹೆಣಕ್ಕೆ ಸಮಾನ.

ಹೇಡಿಕೈಲಿ ವಜ್ರಾಯುಧ ಕೊಟ್ಟ
ಹಾಗೆ.

ಹಾಸಿಗೆ ಇದ್ದಷ್ಟು ಕಾಲುಚಾಚು.

ಹಸುವನ್ನೇ ತಂದಾಯ್ತು, ಕರೆಯೋ
ಗಡಿಗೆಗೆ ಹ್ಯಾಗೆ ಅಂದ್ರೆ.

ಹೊಟ್ಟೆಯೊಡನೆ ಕೈಕಾಲು ಮುನಿಸಿ
ಕೊಂಡಂತೆ.

ಹಾವಿಗೆ ಹಾಲೆರದ ಹಾಗಾಯಿತು.

ಹೌದಪ್ಪನ ಚಾವಡೀಲಿ ಹೌದಪ್ಪ, ಅ
ಲ್ಲಪ್ಪನ ಚಾವಡೀಲಿ ಅಲ್ಲಪ್ಪ.

ಹೇಳುವುದು ಸುಲಭ ಮಾಡುವುದು
ಕಷ್ಟ.

ಹೇಸಿಗೇ ಮೇಲೆ ಕಲ್ಲುಹಾಕಿ ಮೋ
ರೇ ಮೇಲೆ ಸಿಡಕ್ಕೊಂದರೆ.

ಹೊಸಮನೆಗೆ ಕಾಗೇ ನುಗ್ಗಿದ ಹಾ
ಗಾಯ್ತು.

ಹತ್ತರೊಡನೆ ಹನ್ನೊಂದು ಪರ್ವಗುಟ್ಟಿ
ಗೋವಿಂದ.

ಹಣವಂತನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕಿರಿಯವನೂ
ಬಡವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹಿರಿಯವನೂ
ಆಗಬಾರದು.

ಹಸಿ ಹುಲ್ಲಿನೊಡನೆ ಬಿಸಿ ಹುಲ್ಲೂ
ಹೋಯ್ತು.

ಹೊನ್ನು ಹಿಡಿದರೆ ಮಣ್ಣು ಆಗುತ್ತ
ದಲ್ಲ.

ಹಬ್ಬಕ್ಕಿಂತ ಮದುವೆ ಲೇಸು, ಒಬ್ಬರಿಗಿ
ಬ್ಬರು ಲೇಸು.

ಹೇಳೋದೋ ಹೆಬ್ಬದ ಬಿತ್ತೋದು
ಮಾತ್ರ ಧೂಳಿದ.

ಹೊಸ ಪೂಜಾರಿ ನಾಯಿತೊಳಸಿ ಕೂ
ಯ್ದಹಾಗಾಯ್ತು.

ಹೊನ್ನು ತೋರಿಸಿ ಮಣ್ಣು ಕೊಡುವನು.
ಹೊಲೆಯ ಹೊತ್ತನ್ನು ಅರಿಯ ಕಬ್ಬು

ರಗ (ಅಂಬಿಗ) ಕಾರ್ಯ ಅರಿಯ.

ಹೆಂಡಾಕುಡಿದು ಬುಂಡೇ ಉರುಳಿಸಿದ
ಹಾಗಾಯ್ತು.

ಹೂವಿಗೆ ಹೋದ ಹೊನ್ನೇಗೌಡ ಮು
ದುವೆಯಾದ ಮೂರು ದಿನಕ್ಕೆ ಬಂದ.

ಹಿರಿಯಕ್ಕನ ಚಾಳಿ ಮನೆ ಮಕ್ಕಳಿಗೆಲ್ಲ.

ಹಿಟ್ಟು ಸೊವ್ವು ತಣ್ಣಗಾಗುತ್ತಾ
ಬಂತು.

ಹೊಲದಲ್ಲಿರುವ ಹಸುರನ್ನೂ ಹೊಟ್ಟೆ
ಯಲ್ಲಿರೋ ಬಸ್ಸನ್ನೂ ನೆಚ್ಚು ವರಾಳರು.

ಹುರಿಯುವ ಓಡಿನಿಂದ ಒಲೆಗೇ ಬಿದ್ದ
ಹಾಗಾಯ್ತು.

ಹಾರವರ ಹೊಲಕ್ಕೆ ಹಾರಕ, ದೇವರ
ಹೊಲಕ್ಕೆ ಹುಚ್ಚೆಳ್ಳು.

ಹನ್ನೊಂದು ತಿಂಗಳು ಇದ್ದವಳು ಇ
ನ್ನೊಂದು ತಿಂಗಳು ಇರಲಾರಳೆ.

ಹಬ್ಬಬ್ಬಡಿ (ಬಂಬ) ಹಬ್ಬಕ್ಕೆ ಅಕ್ಕಿ
ಇಲ್ಲದೆ ಹೋಯ್ತು.

ಹರಳುಕಡ್ಡಿ ಆದರೇನು? ತಲೇ ಒಡೆ
ದರೆ ಸರಿ.

ಹಸಿ ತಿಂದು ಹಸಿ ಆಡುವವರು.

ಹಸಿದು ಹಲಸಿನ ಹಣ್ಣು ತಿನ್ನು ಉಂಡು
ಮಾವಿನ ಹಣ್ಣು ತಿನ್ನು.

ಹೊಟ್ಟೆ ನಮ್ಮದಾದರೆ ಹಿಟ್ಟು ನಮ್ಮ
ದೇನು.

ಹೆಣ್ಣು ಕೊಟ್ಟೋ ಬೆನ್ನು ಕೊಟ್ಟೋ
ಅಂತಗಾದೆ.

ಹೊಲದೊಳಗೇ ಕೋಳಿಹಾಗೆ ಅಡಿ
ಕ್ಕೊಂಡು ನನ್ನ ಗಂಡ ಒಕ್ಕಳ

ರಾಗೀ ಬೆಳ್ಳ ಅಂದಳಂತೆ.

ಹೆಗ್ಗ ದೇಶಾಂತರ ಹೋದರೂ ನೆಲಾ
ಕೆರೆಯುವುದು ತಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲ.

ಹೊಂಬಾಳೆ ಮನೆಗೆಬಂದು ತಿಂಗಳಾ
ಗುತ್ತಾ ಬಂತು.

ಹುಚ್ಚಲ್ಲ, ಬೆಪ್ಪಲ್ಲ ಶಿವಲೀಲೆ.

ಹೋಗುವನನ್ನು ಹೋಗು ಅಂತ ಬರು
ವನನ್ನು ಬಾ ಅಂತ ಅಂಧಹಾಗೆ,

ಹೋದ ದಾರಿಗೆ ಸುಂಕವಿಲ್ಲ.

ಹೆಣ್ಣು ಹೆಚ್ಚಿದ ಮನೆಹಾಳು, ಹಣ್ಣೇ

ಹೆಚ್ಚಿದ ಹೊಲ ಹಾಳು.

(ಸೊಪ್ಪು) ಹೆಚ್ಚಿದಹೊಲ ಹಾಳು.

ಹತ್ತು ಬೆರಳೂ ಒಂದೇ ಸಮನಾಗಿ

ಹಾಗದದ ಕಾಸಿದ್ರೆ ಹಾಗದ ಹಣ್ಣಿ

ದ್ವಾತಾ.

ನ್ವಂಗಿ (ಕಳೆ.)

ಹೆಂಡದಂಗಡೀನೂ ಹೆಂಗಸಿನ ಭಾವ

ಹರ್ತೇ ಹಗೋವನಿಗೆ ಹಾಲೂ ಅನ್ನ

ವನ್ನೂ ಹೊತ್ತಾರೆ ನೋಡು.

ಬಿತಾ, ಬಿತೊನ್ನೇ ಬಿಸೀ ಅನ್ನಾ.

ಹಾವಿಗೆ ಹಡಗೇ ನಡುಗಿತು.

ಹಡಗು ಡಗೇ ಮುಳುಗಿ ಹೋಗುತ್ತಿರು

ವಾಗ ಹೆಡಗೇಗೆ ಹ್ಯಾಗೆ ಅಂದ್ರೆ.

ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಎಲ್ಲಾ ಊರುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅತಿ ಹಿಂದಿನಿಂದ ಬಂದ ಪದ್ಧತಿಯೇ ಶಾಸ್ತ್ರವಾಗಿರುವುದು ಸರಿ. ಆದರೆ ನಮ್ಮೂರಿನ ಹಿಡಿಕಟ್ಟು ಯಾವೂ ರಲ್ಲೂ ಇರಲಿಲ್ಲ, ಯಾರಾದರೂ ಹೊಸದಾಗಿ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಾಗಿ ಬಂದು ಗ್ರಾಮ ಪರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಬಂದಾಗ ಅವರು ಊರನ್ನು ಅಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆಯಾಗಿ ಸುತ್ತಿ ದರೆ ಆಗಲೇ ಓಹೋ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಎನೋ ತೊಂದರೆ ಬಂತು ಎಂದು ಗುಬುಗುಬು ಗುಟ್ಟುತ್ತಿದ್ದರು. ದೇವರ ಉತ್ಸವವು ಮೂರು ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಬರುವ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಬಂದರೆ ಅದಕ್ಕೂ ಹೀಗೆಯೇ ಅನ್ನುತ್ತಿದ್ದರು. ಒಂದು ಸಲ ನಮ್ಮೂರ ದೊಡ್ಡಮ್ಮನನ್ನು ಊರ ಹೊರಗಿಂದ ತರುವ ಜಾಗದಿಂದ ತರಲಿಲ್ಲ. ಸರಿ. ಊರಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಗ್ರಾಮ ಮುಖಂಡರನ್ನು ಬೈಯ್ಯಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ಕಡೆಗೆ ಉತ್ಸವವು ಆಂಜನೇಯಸ್ವಾಮಿಯ ಗುಡಿಯ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬರುವ ವೇಳೆಗೆ ಒಬ್ಬನ ಮೇಲೆ ದೇವರು ಬಂದೇ ಬಿಟ್ಟಿತು. ಎನಿರೊ—ಮಾಮೂಲು ಜಾಗದಿಂದ ನನ್ನ ತಂಗಿ ದೊಡ್ಡಮ್ಮನನ್ನು ಯಾಕೆ ತರಲಿಲ್ಲ. ನಿಮ್ಮ ಊರನ್ನು ಧ್ವಂಸ ಮಾಡಿ ಬಿಡುವೆನು. ನಾನು ನೀರಾಂಜನೇಯನೆಂದು ಗೊತ್ತಿಲ್ಲವೋ? ಎಂದು ಗರ್ಜಿಸಿ, ನೆಗೆದು, ಹಾರಿ, ಕುಪ್ಪಳಿಸಿ ಎಷ್ಟು ಜನರು ಹಿಡಿದರೂ ದಕ್ಕದೆ ಗಲಾಟೆ ಮಾಡಿದನು. ಆಗ ಪಟೀಲನು ದೊಡ್ಡಮ್ಮನಿಗೂ ಆಂಜನೇಯನಿಗೂ ಮಧ್ಯಸ್ಥವಾಗಿ ನಿಂತು ಈಸಲ ಕ್ಷಮಿಸಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿ ಹರಕೆ ಕಟ್ಟಿ ಉತ್ಸವವನ್ನು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಸಾಗಿಸಿದನು. ಈ ವಿಚಾರವನ್ನು ವಿಮರ್ಶಾದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿದರೆ ಹೀಗೆ ಕಾಣುತ್ತದೆಲ್ಲಾ. ಗ್ರಾಮದ ಮುಖಂಡರು ಕಾರಣಾಂತರಗಳಿಂದ ಬಹು ಹಿಂದಿನ ಸಂಪ್ರದಾಯ ವನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಿದಾಗ ಸಾಮಾನ್ಯ ಪ್ರಜೆಗಳಿಗೆ ಅದು ತಪ್ಪೆಂದು ತೋರಿ ಆ

ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಮುಖಂಡರಿಗೆ ತಿಳಿಸಲು ಧೈರ್ಯವಿರಲಿಲ್ಲ. ಒಂದು ವೇಳೆ ತಿಳಿಸಿದರು ಎಂದು ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳೋಣ. ಹೇಳಿದರೆಷ್ಟೋ ಹೇಳದಿದ್ದರೂ ಅಷ್ಟೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಜನರು ಮೇಲಿನ ಉಪಾಯವನ್ನು ತಾಳಿ ಮುಖಂಡರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಖಂಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ದೇವರು ಬಂತೆಂದು ಹೇಳಿ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಮಾರ್ಪಾಟನ್ನು ಖಂಡಿಸುವಾಗ ಮುಖಂಡರು ತೆಪ್ಪನಿರಬೇಕಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ತೆಪ್ಪನಿರದೆ ಗದರಿಸಲು ಹೋದರೆ ಊರವರೆಲ್ಲಾ ಒಗ್ಗಟ್ಟಿನಿಂದ ಇವನು ನಾಸ್ತಿಕ, ದೇವರಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯಿಲ್ಲ, ಇವನ ಯಾಜಮಾನ್ಯವನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿ ಎಂದು ಹೇಳಿ ತಪ್ಪಿಸಲೂ ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಲಕ್ಷೋಪಲಕ್ಷ ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಸಂಪ್ರದಾಯ ರಕ್ಷಣೆಯಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ರಾಜರ ಪ್ರಭಾವವು ಹಳ್ಳಿಗಳ ಧಾರ್ಮಿಕ ನೈತಿಕ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪದ್ಧತಿಗಳ ಮೇಲೆ ಬೀಳದೆ ಇದ್ದುದರಿಂದ ಇಂದಿಗೂ ನಾವು ನಮ್ಮ ಹಿರಿಯರ ನಡೆ ನುಡಿಯನ್ನರಿಯಲು ಹಳ್ಳಿಗಳನ್ನೇ ಶರಣು ಹೊಂದಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಹುಡುಗರಾಗಿದ್ದಾಗ

ಗೌರಿ ಗಣೇಶನ ಹಬ್ಬಗಳಲ್ಲಿ “ ಗಣೇಶಂದ, ಹೊಟ್ಟೀಮೇಲೆ ಗಂಧ, ಕಾಯ್ದಿಕ್ಕೊಂದ, ಚಿಕ್ಕೊಳ್ಳೆಲ್ಲಿದ್ದ, ದೊಡ್ಡೊಳ್ಳೆಲ್ಲಿದ್ದ ” ಎನ್ನುವ ಹಾಡೇ ಕೇಳುತ್ತಿತ್ತು. ಮಳೆಯು ಹುಯ್ಯುತ್ತಿರುವಾಗ ಚಿಕ್ಕಚಿಕ್ಕ ಹುಡುಗರು ಬೀದಿಗೆ ಓಡಿ ಬಂದು ಆಕಾಶದ ಕಡೆಗೆ ಮುಖ ತಿರಿಸಿಕೊಂಡು “ ಹೂಯ್ಯೋ ಹೂಯ್ಯೋಮುಳ್ಳಾಯಾ ಹೂವಿನ್ನೋಟಕ್ಕೀರಿಲ್ಲಾ ” ಎಂದು ಕೂಗಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಹೆಣ್ಣು ಹುಡುಗರು “ ಕಣ್ಣಾಮುಚ್ಚಿ ಕಾಡೇಗೂಡೆ, ಉದ್ದಿನಮೂಡೆ ಉರಳೇ ಹೊಯ್ಯು, ನಮ್ಮಕ್ಕೇ ಬಿಟ್ಟೋಬಿಟ್ಟಿ, ನಿಮ್ಮಕ್ಕು ಹಿಡಿದುಕೊಳ್ಳಿರೋ ಹಿಡಿದುಕೊಳ್ಳಿ ” ಎಂದು ಕಣ್ಣಾಮುಚ್ಚಾಲೆ ಆಟ ಆಡುವರು. ಬೇಲಿ ಗಿಡಗಳ ಮೇಲಿರುವ ಚಿಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಉಪಾಯದಿಂದ ಹಿಡಿದು ಅವುಗಳ ಕಾಲಿಗೆ ನೂಲು ಕಟ್ಟಿ ಕೈಮೇಲೆ, ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಭುಜದ ಮೇಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ನಲಿಯುವರು. ಅವುಗಳಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಅಪಾಯವಾದರೂ ಒಹಳ ವ್ಯಥೆಪಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಹೊಳಿಗೆ ಹೋದರೆ ಜೋಳದ ಬೆಂಡು, ಹುಚ್ಚಕಬ್ಬು ಇವುಗಳಿಂದ ದೋಣಿ, ತೆಪ್ಪಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ತೇಲಿ ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ಅವುಗಳು ತೇಲುತ್ವಾ ತೇಲುತ್ವಾ ಲಾಗಾ ಹಾಕಿದರೆ ಕೇಕೇ ಹಾಕಿ ನಗುತ್ತಿದ್ದರು. ನಮ್ಮೂರ ಬೇಲಿಗಳಲ್ಲಿ ಉಣ್ಣೇ ಮೆಳೆ (ಲೆಂಟಾನ್) ವಿಶೇಷವಾಗಿದ್ದು ಅದರಲ್ಲಿ ನಾನಾ ಬಣ್ಣದ ಹೂವು ಬಿಡುತ್ತಿತ್ತು. ಅವುಗಳನ್ನು ಕುಯ್ದು ದೇವರಿಗೆ ಮುಡಿಸಿ ತಾವೂ ಮುಡಿದುಕೊಂಡು ನಲಿಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಎಷ್ಟೋ ಹುಡುಗರು ಭಜನೆಯ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಬಂದು ದೇವರ ನಾಮಗಳನ್ನು ತೊದಲು ನುಡಿಯಿಂದ ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಅವು ಕೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಏನೋ ಬಂದು ವಿಧವಾಗಿ ಆನಂದವಾ ಗಿದ್ದವು. ಮನೆಯ ಹದಿಗೆ ಹಾಕಿರುವ ಕಲ್ಲುಗಳ ಪೊಟರೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಿರಜೇನು, ದುಂಬಿ ಗಳು ಒಂದು ವಿಧವಾದ ಜೇನನ್ನು ಶೇಖರಿಸಿಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಅವುಗಳನ್ನು ಸಮಯ ನೋಡಿ ಓಡಿಸಿ ಆ ಜೇನುತುಪ್ಪವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕುಡಿದು ಹೊಟ್ಟೆಯ ಮೇಲೆ ಧಾರೆ ಬೀಳಿಸಿಕೊಂಡು ಮನೆಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ಹೇಮಗಿರಿ ಜಾತ್ರೆಗೆ ಹೊಸ ಅಂಗಿ, ಕುವ್ವಾಲಿ, ಗಿಲಿಕೆ, ಕಡ್ಡೇಪುರಿ, ರಾಗಮಾಲಿಕೆ ತೆಗೆದು ಕೊಡದಿದ್ದರೆ ಮೂರು ದಿನವಾಗಲಿ ಅಳುವುದನ್ನು ಬಿಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಪ್ರತಿ ಶುಕ್ರವಾರವೂ ಪಾಠಶಾಲೆ ಯಲ್ಲಿ ಶುಕ್ರವಾರವೂಜೆ ಮಾಡುವ ಪದ್ಧತಿ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಎಲ್ಲರೂ ಒಂದೊಂದು ಕಾಮ ಸೇರಿಸಿ ಏನಾಯಕನ ವೂಜೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಮಠವನ್ನು ಗುಡಿಸಿ ಸಾರಿಸಿ ರಂಗೋಲೆ ಇಕ್ಕಿ (ಟ್ಟು) ಏನಾಯಕನನ್ನು ವೂಜಿಸಿ, ಎಡ ಬಲಗಳಲ್ಲಿ ಮೇಸ್ವರ ಚಿತ್ತಗಳನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ವೂಜಿ ಮಾಡುವಾಗ,—

ಬೆನಕ ಬೆನಕ, ಏಕದಂತ, ಪಚ್ಚಿಕಲ್ಲು, ಪಾಣಿಬಟ್ಟು
ನಮೋನಮೋ ಎಫ್ಫೀಶ್ವರನ ಪಾದಕ್ಕೆ ನಮೋನಮೋ

ಎಂದು ಎಲ್ಲರೂ ಹೇಳಿ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡುವರು. ಚೌಕಾಬಾರವಾಡುವಾಗ ಮೊದಲನೇ ಆಟದ ಫಲವನ್ನು ಅದು ಚೌಕವಾಗಲಿ ಕಡೆಗೆ ಭಾರವಾಗಲಿ ದೇವರಿಗೆ ಸಮರ್ಪಣೆ ಮಾಡದ ಹುಡುಗರು ನಮ್ಮೂರಲ್ಲೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಯಕ್ಷ ಗಾನದ ಆಟವಾ ದರೆ ನಾಲ್ವಾರು ದಿನಗಳು ಆಟದ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಹೇಳುವುದೂ ಹೊಳೆಯ ಮರಳಿನ ಮೇಲೆ ತಾವೂ ಅವರಂತೆ ಕುಣಿಯುವುದೂ ಸ್ವಭಾವವಾಗಿ ಹೋಗಿತ್ತು. ಕಣ್ಣಾಮುಚ್ಚಿ — ಕೋಟೀಮೇಲೆ ಕುಡಗೋಲು, ಸಾಧು ಗೋದು ಇತ್ಯಾದಿಗಳೆಲ್ಲಾ ಸರ್ವರಿಗೂ ಸದಾ ಮಂದಟ್ಟಾದ ವಿಷಯವೇ. ಆದರೂ ಈ ಗ್ರಂಥಾರಂಭದ ಉದ್ದೇಶವು ಹಳೇಕಾಬದ ಮುದುಕರ ದಫ್ತಾರದಂತೆ ಚೂರುಪಾರುಗಳನ್ನೂ ಶೇಖರಿಸುವ ಅಭಿಲಾಷೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದೆ. ಹುಡುಗರ ಆಟಪಾಟದ ಮಾತುಗಳು ಕೆಲವು

ಗೂಢಾರ್ಥಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುವಂತೆ ತೋರುವುದು. ಅರ್ಥ ಸಾಮಂಜಸ್ಯವಿಲ್ಲದೆ ಶಬ್ದ ರಚನೆಯು ಅಸಂಭವ. ಕಣ್ಣಾಮುಚ್ಚೆ ಇತ್ಯಾದಿ ವಾಕ್ಯರಚನೆಗಳ ನಿಬಂಧನ ಕಾರರಿಗೆ ಆದಿಯಲ್ಲಿ ಏನು ಅಭಿಪ್ರಾಯವಿತ್ತೋ ತಿಳಿಯದಾಗಿದೆ. ಒಂದು ವೇಳೆ ಹೀಗಿರಬಹುದೇ—

ವಿರಹಿಣಿಯು—ಪ್ರಿಯ ನಿನ್ನ ವಿರಹ ದುಃಖದಿಂದ ಬೆಂದು ಬೆಂಡಾಗಿ ಕಣ್ಣಾಮುಚ್ಚೆ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಹೀಗೆ ತೋರಿತು ಇನ್ನು ನನಗೆ ಕಾಡೇ ಗೊಡು ; ಹೇಗಿದ್ದರೂ ಪ್ರಿಯನ ಸಮಾಗಮವು ಅಸಾಧ್ಯ ಎಂದು. ಆದರೂ ಪ್ರೀತಿ ವೃತ್ತಳಿಯೇ-ಉದ್ದಿನಮೂಡೆಯು ಉರಳಿಹೋದರೆ ಅದರೊಳಗಿರುವ ಕಾಳುಗಳು ಚಲ್ಲಿ ಚಲ್ಲಾಪಿಲ್ಲಿಯಾಗಿ ಹೋಗುವಂತೆ, ನಾನು ವಿರಹತಪ್ತೆಯಾಗಿ ಪರಾಧೀನಳಾದ್ದರಿಂದ ನನ್ನಲ್ಲಿರುವ ಆತ್ಮ ಸಂಯಮನ, ಗೌರವಯುಕ್ತ ನಾಚಿಕೆ, ಸರವುರುಷರಲ್ಲಿ ಅನಾಸಕ್ತಿ ಮುಂತಾದ ಗುಣಗಳೆಲ್ಲಾ ಉದುರಿಹೋಗಿವೆ. ಇದೋ ನನ್ನಹಕ್ಕಿ ನನ್ನ ಜೀವನನ್ನು ನಿನ್ನ ವಾದಾರವಿಂದಗಳಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟಿನೋ ಬಿಟ್ಟಿ. ನಿಮ್ಮಹಕ್ಕಿ ಇನ್ನು ನಾನು. ನಿಮ್ಮಹಕ್ಕಿ ನಿನ್ನ ವಳು ಹಿಡಿದುಕೊಳ್ಳಿರೋ. ಅಯ್ಯೋ ನನ್ನನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಕಾಪಾಡು ಹಿಡಿದುಕೊಳ್ಳಿ ಕಾಪಾಡು ಎಂದಿರಬಹುದೋ ?—
ಅಥವಾ.

ಸತ್ಯ ಸತಿಯನ್ನು ಮುಂದಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಮೈರಾಗ್ಯದ ತುಂಬಿನಿಂದ ತುಂಬಿರುವವನೊಬ್ಬನು ಈ ದೇಹಕ್ಕೇನು ಶಾಶ್ವತ. ಸತ್ಯ ಕಣ್ಣಾಮುಚ್ಚಲು ಇದಕ್ಕೆ ಕಾಡೇ ಗೊಡು ಶ್ರುಶಾನವೇ ವಾಸಸ್ಥಳ. ಅಯ್ಯೋ ಉದ್ದಿನಮೂಡೆ ಉರುಳಿಹೋದರೆ ಬಾಯಿಮುಚ್ಚಿದ ಚೀಲದಿಂದ ಕಾಳುಗಳು ಉದುರುವಂತೆ ಆಯಸ್ಸು ಮುಗಿದರೆ ಈ ಜೀವಗಳು ಉರುಳಿಹೋಗುತ್ತವೆ ಅಷ್ಟೆ. ಅದರಂತೆ ಈ ಸತಿ ಎಂಬ ವಸ್ತು ವಾಯು. ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾ ಹಾಗೆಯೇ ಮಾಯಾಪಾಶ ಬದ್ಧನಾಗಿ ಪ್ರೀತ್ಯತೀತ ಯದಿಂದ ನಮ್ಮಹಕ್ಕಿ, ನಮ್ಮ ಸತಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿನೋ ಬಿಟ್ಟಿ ಹಕ್ಕಿ ಹಾರಿಹೋಗುವಂತೆ ನನ್ನ ಸತಿಯು ಸತ್ಯ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಬಂದಿರುತ್ತಾಳೆ. ದೇವತೆಗಳಿರಾ ನಿಮ್ಮಹಕ್ಕಿ ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ಸೇರಿರುವಳು ಹಿಡಿದುಕೊಳ್ಳಿರೋ ಹಿಡಿದುಕೊಳ್ಳಿ ಅವಳನ್ನು ನರಕಕ್ಕೆ ತಳ್ಳದೆ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಕಾಪಾಡಿ ಎಂದು ಹೇಳಿರಬಹುದೇ-ಭಿ-ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳ ಆಟದಲ್ಲಿ ಇದೆಲ್ಲಾ ಎಲ್ಲಿ ಬಂತು ಒಂದುವೇಳೆ ಹೀಗಿದ್ದರೂ ಇರಬಹುದು.

ಯಮುನಾನದಿಯ ಮರಳು ದಿಣ್ಣೆಯಮೇಲೆ ಶರಚ್ಚಂದ್ರನ ಕಿರಣಗಳು ಹಾಲು ಚಲ್ಲಿದಂತೆ ಪ್ರಸರಿಸುತ್ತಲಿವೆ. ಮಂದಮಾರುತನು ಅರಳಿರುವ ಹೂವುಗಳ

ಮೇಲೆ ಹಾಯ್ದುಬರುವಾಗ ಕೃಷ್ಣಪರಮಾತ್ಮನ ಬಳಿಗೆ ಬರಿಗೈಲಿ ಹೋಗುವುದೇನು ಸಡತೆ ಎಂದುಕೊಂಡು ಅಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿದ ಸುಗಂಧಸರಾಗವನ್ನೇ ಕಾಣಿಕೆಯನ್ನಾಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಂದು ಸಮಯ ನಿರೀಕ್ಷಣೆಯಿಂದ ಸುಳಿದಾಡುತ್ತಿರುವನು. ಒಂದುಕಡೆ ರಾಧೆ, ರುಕ್ಮಿಣಿ, ಅವಳ ಸಖಿಯರು, ಗೋಪಿಯರು. ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರದಲ್ಲೇ ಕೊಳಲನ್ನು ಕೈಲಿ ಹಿಡಿದು ಗೊಲ್ಲರೊಡನೆ ಚಕ್ಕಂದವಾಗಿ ಮಾತಾಡುತ್ತಿರುವ ಕೃಷ್ಣಪರಮಾತ್ಮ — ರಾಧೆಯು ಚಪಲೆ, ರುಕ್ಮಿಣಿಯು ಏನೂ ಅರಿಯದ ಹುಡುಗಿ, ಅವಳು ಯಮುನೆಯನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾ, ನನ್ನ ಸ್ವಾಮಿಯು ಇದರಂತೆ ಬಣ್ಣವುಳ್ಳವನು, ಇದರಂತೆ ತಿಳಿಯಾದ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳವನು, ಇದರಂತೆ ಗಂಭೀರವಾದ ಹೃದಯವುಳ್ಳವನು ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ವರ್ಣಿಸುತ್ತಾ ಗೋಪಿಕೆಯರೊಡನೆ ಮಾತಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ ರಾಧೆಯು ಮೆಲ್ಲನೆ ನುಸುಳಿಕೊಂಡು ಹತ್ತಿರವಿದ್ದ ಕಾಡಿನ ಗಿಡಗಳಲ್ಲಿ ಮರೆಯಾದಳು. ಎಷ್ಟೋ ಹೊತ್ತಿನಮೇಲೆ ಕೃಷ್ಣನ ವೇಣುನಾದವನ್ನು ಕೇಳಿ ಎಚ್ಚಿತ್ತ ರುಕ್ಮಿಣಿಯು ಹಿಂತಿರುಗಿ ನೋಡಿದಳು, ರಾಧೆಯಿರಲಿಲ್ಲ. ಓಹೋ ಈಗ ಕೆಲಸ ಕೆಟ್ಟಿತು. ಆದರೂ ರಾಧೆಗೆ ತಕ್ಕ ಪ್ರತೀಕಾರ ಮಾಡುವೆನೆಂದು ಯೋಚಿಸಿ, ಓ ಗೊಲ್ಲರಾ! ಜೋಕೆ, ಜೋಕೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಎಚ್ಚರಿಕೆ ತಪ್ಪಿ, ಯಮುನಾ ನದಿಯಕಡೆಗೆ ಜ್ಞಾನವುಳ್ಳವಳಾದೆ. ಅದೇ ಕಣ್ಣುಮುಚ್ಚಿದಂತಾಯ್ತು. ಹಾಗೆ ಕಣ್ಣುಮುಚ್ಚಿ ಆ ರಾಧೆ ಇರುವಳಲ್ಲಾ ಆ ರಾಧೆ ಅವಳು, ಉದ್ದಿನಮೂಡೆಯು (ದುಂಡು ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುವುದರಿಂದ) ದಡಬಡನೆ ಉರುಳಿಹೋಗುವಂತೆ ಈ ಮರಳನ್ನೂ ದಾಟಿ ಬೇಗಲೆ ಈ ಕುಂಜವನದಲ್ಲಿ ಮರೆಯಾಗಿರುವಳು. ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಿರುವಾಗಲೇ, ತನ್ನ ಪತಿದೈವವು ರಾಧೆಯಮೇಲಣ ಅಸೂಯೆಯನ್ನು ಎಲ್ಲಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡುಬಿಡುವನೋ ಎಂದು ಯೋಚಿಸಿ, ನಮ್ಮಹಕ್ಕಿ ಬಿಟ್ಟಿನೋ ಬಿಟ್ಟಿ. ನಿಮ್ಮಹಕ್ಕಿ ಕೃಷ್ಣನನ್ನಾದರೂ ಹಿಡಿದುಕೊಳ್ಳಿರೋ. ನನ್ನ ಮೇಲಣ ಭಕ್ತಿಯಿಂದಲಾದರೂ ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಕುಂಜವನದ ಕಡೆಗೆ ಬಿಡದೆ ಹಿಡಿದುಕೊಳ್ಳಿ ಎಂದು ಹೇಳಿದಳು. ಪಾಪ, ಗೊಲ್ಲರು ಗೊಂದಲದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದರು. ಅವರಿಗೇನುಗೊತ್ತು ಅದರರ್ಥ. ಹಕ್ಕಿ ಮಾತಿನಿಂದ ಕಕ್ಕಾಬಿಕ್ಕಿಯಾದರು ಗಂಡುಹಕ್ಕಿಯೂ ಹಾರಿ ಹೋಯಿತು. ಅಯ್ಯೋ ಪಾಪ ಅಂದಿನ ರುಕ್ಮಿಣಿಯ ಚುದ್ರಕಾವಿಹಾರವು ಬೆಲ್ಲವಿಲ್ಲದ ಪಾಯಸವನ್ನು ತಿಂದಹಾಗಾಯ್ತು. ಅದಿರಲಿ. ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡೇ ಕವಿಯು ಕಣ್ಣುಮುಚ್ಚಿ ಸೂತ್ರವನ್ನು

ರಚಿಸಿರುವನೇ ! ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಕಣ್ಣುಮುಚ್ಚಿ ಬಿಟ್ಟು ಹುಡುಗಿಯು ಹುಡುಕಾಡಿ ಯಾರನ್ನಾದರೂ ಪತ್ತೆಮಾಡುವುದು ? ರಾಧೆಯು ಮರೆಯಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಹಿಡಿದಂತೆ, ಇದೂ ನಮಗೆ ಸರಿಬೀಳಲಿಲ್ಲ. ವಾಚಕರೇ ಯೋಚಿಸಿ ಅದರ ಅರ್ಥವನ್ನು ಹುಡುಗರಿಗೆ ತಿಳಿಸಲಿ. ಹೀಗೆ ಹುಡುಗರ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಮಾತುಗಳ ಅರ್ಥವು ನನಗೇನೋ ಒಲು ಗಡಸಾಗಿಯೂ ಆದರೆ ಸಾರಭರಿತವಾಗಿಯೂ ಕಾಣುವುದು.

ಸಾಧುಗೋದು

ಹಣ್ಣುಹಣ್ಣು ಮುದುಕನು ಜಗಲಿಯಮೇಲೆ ಕೂತು, ದೇಶದ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಯನ್ನು ಲೆಕ್ಕಾಚಾರಮಾಡುತ್ತಾ ನಿರಾಶೆಯಿಂದ ಬೀದಿಯಲ್ಲಾಡುತ್ತಿರುವ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ನೋಡಿ, ಮಕ್ಕಳಿರಾ ಆಡಿ-ಆಡಿ-ಹೀಗೇ ನೀವು ಆಡುತ್ತಿರಿ, ನಿಮಗೆ ಆಗುತ್ತದೆ ಮೋಕ್ಷ. ಈ ಸಾಧುಸ್ವಭಾವವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಸ್ವಲ್ಪ ವೀರಪುರುಷರಾಗಿ-ಅಯ್ಯೋ-ಸಾಧು ಗೋದು-(ಸನ್ಯಾಸಿಗಿನಾಸಿ ಅನ್ನುವಂತೆ) ಪರಕೀಯರ ಬಂದು ಪಾವು ಜೋಡಿನಕಾಲಿನ-ಫರಂಗಿಯವರು ಲಾಟ್‌ಮೆ-ಲೂಟ್ರಿ-ಚಲ್ ಆಗುತ್ತಾರೋ ಆಗ ಜಾಯಿಜಾಯಿ ಬಿಡಿ ಎಂದು ಹೇಳಿರಬಹುದು. ಅವನಿಗೆ ಹಿಂದೂಸ್ಥಾನಿ, ಇಂಗ್ಲೀಷು, ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಗಳು ಅಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪ ಕಿವಿಗೆ ಬಿದ್ದಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ಹೃದಯದಲ್ಲುತ್ಪನ್ನವಾದ ದೇಶದ ಅವನತ ಸ್ಥಿತಿಯ ದುಃಖವು ಆ ರೀತಿಯಾಗಿ ಮಾತನಾಡಿಸಿರಬಹುದೆ ?

ನಮ್ಮ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ವಾಡಿಕೆಯಾಗಿದ್ದ ಮಾತಿನ ರೀತಿಯು.

(ಸಾಮಾಜಿಕಚಿತ್ರ)

ಮುದುಕ — ಎನ್ನಾಮಗಾ ನಿಪ್ಪಸ್ಕುಟ್ಟಿ ಅಪಾರಾ ಜಗ್ಯಾ ಆಡ್ತಿತ್ತೆ
ಇಳ್ಳಲ್ಲೇ.

ಹುಡುಗ — ಅಯ್ಯೋ, ನಮ್ಮೂರಲ್ಲಿ ಹಾಲುಣ್ಣೋ ಪುಣ್ಯಾತ್ಮರೇ ಇಲ್ಲವಾ, ನಮ್ಮಪ್ಪ ಕಿರೀ ಹೆಂಡ್ತಿ ಮಾತ ಕೇಳ್ಕೊಂಡು ತಬ್ಬೇ ಗೋಳಾದ ನಮ್ಮ ಇಷ್ಟು ಒಂಕಾರ ಗತಿ ಹತ್ತ ಸ್ಥಾನಲ್ಲಾ ನೋಡಾನೇ, ಮೂರು ಕೋಟು ಗಂಟಾ ಆಗ್ಲಿ. ಫುಲ್‌ಬೆಂಚುಗಂಟ ಹತ್ತಿನಿ ಅವಳಿಗೆ ನಾನು ಶರಣಾಗತನಾದರೆ ನಾನು ಈ ಊರಲ್ಲಿ ಹೊಗೇ ಹಾಕೊಂಡು ಇರೋಕಾಯ್ತು ! ನಮ್ಮಪ್ಪನಿಗೆ ನಾನು ಹುಟ್ಟಿದ್ರೆ ನೋಡೋ ದೊಡ್ಡಪ್ಪಾ ಆ ಕಾರ್ಕತ್ತಾರಾ.

ಮು — ಆ ಅದಿಲ್ಲೇ ಯಾರ್ಥನೇ ಬಿಟ್ಟು ಯಾರು ತೊಗಂಡಾರು. ಒಂದೂ ಅನ್ನು, ಏನೋ ಅವ್ಯಾವೇ ಸೋರು ನೀರಿಗೆ (ಧಾರೇ ನೀರಿಗೆ) ಕೈ

ಯ್ಯೊಡ್ಡಿ ಬಂದವಳೆ? ನಿಂಗೂವೇ ಅವೇ ಆಗ್ವೀಕು. ಯಾಕ್ಕೆಬ್ಬಿದು ಸುಮ್ಮನೆ ಕರಾ ಕಟ್ಟೊಂಡಿ, ಹ್ಯಾಂಗೊ ಹಾಂಗಿ ಎಲೇಮರೇ ಕಾಯ್ದೊಂಗಿ ಇರಲ್ಲಮಗ, ಹೇಳೋ ರೂ ಆಗೋಕಿಲ್ಲ, ಕೇಳೋರೂ ಆಗೋಕಿಲ್ಲ.

ಹು— ದೊಡ್ಡಪ್ಪ ನಮ್ಮೇ ಅದ್ಯಾಕೇ ನಮ್ಮೊರಗೇ ನೀನು ಹಿರೀಕ, ಮುಮ್ಮನ್ನ ನಿನ್ನಾತ್ಯಾಕೆ ತೆಗೊಣೆ.

ಏನೋರು— ಏನೋ ಗಾಡ, ಜಗಲಾಬಿಡಿಸೋಕೆ ಬಂದ್ರೆ ನನ್ನೇ ತಳ್ಳಿಬ್ರಲ್ಲೋ.

ಗಾಡ— ಅಯ್ಯೋ ಆಪಾಟಿ ರಣಾಗ್ರದಲ್ಲಿ ರಕ್ತದ ಕೋಡೀ ಹರೀತೀರೋ ವಾಗ ನಿಮ್ಮಾರು ಕೇಳಾರಿ, ಯಾರ್ಗೆ ಜ್ಞಾನ ಸುದ್ದಾಗಿದ್ದಾತು. ಅದಲ್ಲ ನೋಡಿ ನಮ್ಮನ್ನ ಜಗ್ಗು ಬಿಡೋಕ್ಕಂದ್ರೆ ಹೇಗೆ ಅಂತೀರಿ, ಇಲ್ಲಾ ಎರ್ದೇಟು ಕೊಡೋಹಂಗಿರ್ಬೀಕು, ಇಲ್ಲಾ ಎರ್ದೇಟು ತಿನೋಹಂಗಿರ್ಬೀಕು.

ಏ— ಸರಿಕಣಪ್ಪಾ ಸರಿ.

ರೈತರು— ಜ್ಯೋಸ್ತೈನೋರೆ, ಹೊನ್ನಾರು ಯಾವತ್ಕಟ್ಟೀಕು.

ಜ್ಯೋಯಿಸರು— ಬೆರಳುಗಳಿಂದ ಮೀನ ಮೇಷ.....ಎಣಿಸುತ್ತಾ ನಾಡಿ ದ್ದು ಬುಧವಾರ.

ರೈ— ಯಾರ ಹೆಸರ್ಬಲಾ ಚಂದಾಗದೆ.

ಜ್ಯೋ— ಈ ಊರ ಆಂಜನೇಯಸ್ವಾಮಿ ಹೆಸರಿನವರು ಹನುಮಪ್ಪ ಹನು ಮೇಗಾಡ ಅನ್ನೋರು ಮುಂದಲ್ಲಾ ರಾಗಿ ಬರಬೇಕಪ್ಪಾ.

ರೈ— ಎತ್ತೋಳು ಯಾವ್ವಣೋವ ಮುಂದೆ ಕಟ್ಟೀಕು.

ಜ್ಯೋ— ನೋಡು, ಅತೀ ಕರೀದೂ ಆಗ್ತು ಅತೀ ಕೆಂಪೂ ಆಗ್ತು, ನೋಡಿ ಮಧ್ಯಸ್ಥಿಕೆಯಾಗಿರೋದು ಆಗ್ತುಹುದು.

ಸಾಹುಕಾರ— ಏನೋ ನಿನ್ನ ಅಣಿವು ದಣಿವು ಬಂಗ ಬಡತನ ಎಲ್ಲಾ ಕೇಳಿಕೊಂಡು ಬಂದಾಯ್ತು. ಇನ್ನೂ ದುಡ್ಡುಕೊಡೋಕೆ ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲವೋ.

ಸಾಲಗಾರ— ಅಪ್ಪಾ, ನಿನ್ನ ಮಗನಾಯ್ತಾನಿ, ನಾನು ಎರಡು ವರ್ಷದ ಬಡ್ಡಿ ಕೊಡಲಾರೆ (ಕಾಲಿಗೆ ಅಡ್ಡಬಿದ್ದು) ಸಾಲಾ ತೀರಿಸ್ಸೀತನಕ ನಾನು

ನಿನ್ನನ್ನೇಯಾ. ಇದೋ ಈ ದುಡ್ಡು ತೊಗೊಂಡು ನಮ್ಮಪ್ಪನಿಗೆ ಗಾಳಿ ಮಾಡಪ್ಪ, ಅಣ್ಣಾ ಸಟಾಗಿ ನಿವ್ವೇಳಪ್ಪ, ಹಾಳುಮಕ್ಕು ಸರ್ಯಾದೋರು ಹುಟ್ಟಿಲ್ಲ (ಮಗ್ಗಿಲ್ಲ) ಕೂತಿರುವವರ ಕೈಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಶಿಫಾರಸ್ ಹೇಳಿಸಿ) ಗೋಳಾಡಿ ಅಂತೂ ಇಂತೂ ಸಾಲಾತೀರಿಸಿ ಪತ್ರ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಮನೆಗೆ ಹೋದನು.

ಸಾಹುಕಾರ— (ಇನ್ನೊಬ್ಬನನ್ನು ಕುರಿತು) ಏನೋ ತಲೆ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಎಬ್ಬಿ
ವನ್ನಿತ್ತಿರೋ, ನಿನ್ನ ಮನೇಬಾಗಿಲಿಗೆ ತಿರಿ ಕಾಲು ಸಮೇತಲೋ.

ಸಾಲಗಾರ— ಹೋಗಿದ್ದೋನು, ದಾವಾ ಹಾಕೋಗು, ಕೋರ್ಟ್‌ವೇನು ತಲೆ
ಒಡ್ಡಾರಾ, ಒಂಭತ್ತು ವರ್ಷಕ್ಕೆ ತಾನೇ ನಾನು ನಿನಗೆ ಹಣಾ
ಕೊಡೋದು. ನಮ್ಮ ನ್ಯಾಯಾ ಹೇಂಗೆ ಅಂತಿ. ಹಿಂದಲ್ಲ
ಇನ್ನೋಬೇಕಾದ್ದೆ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಸಾಲಾ ಕೊಡಬೇಕಪ್ಪಾ.

ಯಜಮಾನ— ಇದ್ಯಾಕ್ಕೆ ತಪ್ಪಲೇ ಚಾರಿಗೇಯ ನಿಂತಿದ್ದಂಗೇ ಬಿಸಾಕ್ಕಿದ್ದಿ.

ಹೆಂಡತಿ— ಅಯ್ಯೋ ಹೋಗು, ಯಾವ ಮುಂದಾರುಳೋ ಮಗನೆ ಸಂಪಾ
ದನೆ ಮಾಡಿ ಇಡ್ಬೇಕು, ಹೋದರೆ ಹೋಯ್ತದೆ. (ಪಾಪ ಮಕ್ಕ
ಳಿರಲಿಲ್ಲ)

ದಣಿ— ಲೋ-ಲೋ ಹೊಲೆಯ-ಲೋ ಹಬ್ಬದ್ದಿವ್ವ ಹುಳ್ಳೀಕಾಳು ತಿನ್ನೋ
ಬಡ್ಡಿಹೈದ್ದೆ, ಕುಂಡೆ ಅರಿವೇಕಾಣದ ಸೊಳೇಮಗ್ಗೆ, ಆಗ್ಲಿ ಹೆಮ್ಮೆ
ಬಂತಲ್ಲ ನೋಡ್ಲೆ, ನಿನ್ನ ಬುರುಡೇ ಕಾಯಿಸ್ತೀನಿ. ತಲೆಗೆ ಅರಿವೇ ಇಲ್ಲದ ಬಡ್ಡಿ
ಹೈಕ್ಕ ಕೂಲಿಗೆ ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡರೆ ಇದೇ ಪಾಡು. ಅಕ್ಕೀಕಾಳಿಗೆ ಅರಿತಿನ ಹಾಕಿ
ಅಕ್ಕಾ ಇವತ್ತು ನಮ್ಮನೇಲಿ ಹರಿಹಬ್ಬ ಅನ್ನೋ ಲಾಡೀಮಗನೆ, ಊಂ ಹೂಂ.

ಆಳು—ಹೋಗ್ರೈಯ್ಯ, ನಿಮ್ಮನೇಲಿ ಗೇದೂ ಗೇದೂ ತಲೆ ಕೂದ್ದೆಲ್ಲಾ
ಉದ್ದೋದೋ, ಹೋದ ಯುಗಾದ್ಗೇಯಾ ನಿಮ್ಮದುಡ್ಡು ತೀರ್ಪೋ
ಯ್ಯ. ನೀವು ಹೇಳೋದು ಇನ್ನೂ ಎಂಡು ಯುಗಾದಿ ಕಳೇಬೇಕು ಅಂತೀರಿ.
ಅದ್ದೇಂಗ್ರಯ್ಯ ಆ ಲೆಕ್ಕಾಚಾರ. ನಾವು ಮೂಡ್ರು ನಮ್ಮ ಈತರಕ್ಕೀತರ ಅಂತ
ಅಕ್ಕರಾ ತಿಳೋದರ ಕೂಸಿಕೊಂಡು ಮಾತಾಡ್ತೈಯ್ಯ.

(ದಣಿ ಹೊಡ್ತ ಜೋರಾಯ್ಯ, ಆಳು ನೀಲಗಿರಿ ಕಾಫೀತೋಟಕ್ಕೋಡಿದ)

ಏನಯ್ಯ ಜೊಸೈಯ್ಯೋರ ಕರ್ಸಿದ್ದೆ ಮನೆ.

ಅಯ್ಯೋ ನೋಡಪ್ಪ, ನಮ್ಮನೇ ಗಡ್ಡ ಆಗ್ಲಿ ಒಣೋಣಿ, ಸೊಂಪು ಸೊಂ
ಪು ಹುಡ್ಡಾಡ್ತಾನೆ. ಮನ್ನೇ ಬರೋಲ್ಲ, ಹಿಟ್ಟೂ ಸರಾಳಿಗೆ ತಿನ್ನೊಲ್ಲ,
ಏನಾರ ಆಗ್ಲಿ, ಸಾಲೆನ್ನೋ ಸೋಲೆನ್ನೋ ಮಾಡಿ ಕತ್ತೊಂದ ಕಟ್ಟೀನಿ. ಇಲ್ಲಿದೆ, ಮಾ
ನಾ ಬರೋಹಂಗಿಲ್ಲ. ಅದ್ದೇ ಹೆಸ್ರಬಲಾ ಕೇಳೋನಾ ಅಂತ ಕರ್ಸಿದ್ದೆ.

ಕೇಳಿದವನು— ಸರಿ. ಯಾವೂವೇ ಆಯಾ ಕಾಲ್ದಲ್ಲಾದ್ದೆ, ಚಂದ, ಮಾಡೋ
ದ್ನಾಡು ; ಯಾರ್ಲಣೇಲಿ ಯಾರು ಬರ್ಧವೈ.

ಎನಣ್ಣ—ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಾ ಜಗಳ. ಆ ಕೇರಿಯೋರೂ ದೊಣ್ಣೆ ತೋಗೊಂಡು ಬಂದಿದ್ರಂತಲ್ಲಾ.

ಮಾವ—ಇದೇನು ಹಿಂಗ್ನೇಳ್ತೀ. ಈ ಹಾಡು ಹಾಗರಣಾ ನೋಡ್ಲೋ ಈರಂಪ ಲೇವಡಿ ನೋಡ್ಲೋ. ಈ ಹಾದೀ ರಂಪ, ಈ ಬೀದೀರಂಪ ಉಂಟೊ. ನಮ್ಮ ಹೈದ್ನ ಹಿಡ್ಕೊಂಡು ಹೊಡ್ಕೊಕ್ಕೆ ಬಂದ್ರಂತೆ ಇವ್ವೇಡ್ತೀ..... ಇವ್ರಿಂದ ಸಾವರೂಪಾಯಿ ಖರ್ಚಾಗ್ಗಿ ನಾಕ್ಕೆಟ ಹೊಡ್ಕೋ ಬರೋವೆ ಅಂತ ನಮ್ಮ ಹೈದನ್ನೆ ಹೇಳ್ತಿದ್ದೆ ಅಷ್ಟೇ ಮಾವ. ಸರಿ. ಸರಿ.

(ಸುಗ್ಗೀಕಾಲ—ನಮ್ಮೂರ ಹುಡುಗರು ಒಂದು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿ ಪ್ರಹ್ಲಾದ ಚರಿತ್ರೆ ಆಟವನ್ನು ಕಲಿಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಮದ್ದಲೆಯು ಒಳ್ಳೇ ಚನ್ನಾಗಿ ಶಬ್ದ ಮಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ಒಬ್ಬ ಹಳೇ ವಯಸ್ಸಿನ ಗೌಡನು ಒಂದು) ಏನು ಸ್ವಾಮಿ ಮದ್ದಲೆ ಏನಂತದೇ ಹೇಳಿಮತ್ತೆ. ನಿಮ್ಮ ಶಾಸ್ತ್ರಾ ನಿಮ್ಮ ಪುರಾಣ ಏನಂತದೇ ನೋಡಾನಾ.

ನಾನು—ಅಪ್ಪಾ, ನಾವು ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿಯ್ದೀರು. ಇಲ್ಲಿ ನಡವಳಿಕೆ ಒಂದು ತರಹ, ನಂಗೇನೂ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ನೀನು ಹೇಳಿದರೆ ನಾನು ತಿಳುಕೊಳ್ತೀನಿ ಅಂದೆ.

ಗೌಡ—ನೋಡಿ ಮದ್ದೇಸದ್ದ ಹಂಗೇ ಆನ್ನಿಕೇಳಿ, ಅಂದಾಗಿ ಕೇಳಿ ಅದ್ದೇಳೋ ದೇನು ಅಂತ, ದೊರೆಕಿವಿ ಕತ್ತೇಕಿವಿ, ದೊರೇಕಿವಿ ಕತ್ತೇಕಿವಿ ಅಂತದೆ.

ನಾನು—ಹೌದು, ನೀನು ಹೇಳಿದಮೇಲೆ ಹಾಗೇ ಕೇಳಿಮತ್ತದೆ. ಅದೇನು ಕಾರಣ.

ಗೌಡ—ನೋಡಿ ಒಬ್ಬ ರಾಜನ ಕಿವಿ ಕತ್ತೇಕಿವಿಯಾಕಾರವಾಗಿತ್ತು. ಇದು ಮಂತ್ರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಗೊತ್ತಿತ್ತು. ಅವನು ಯಾರಕೈಯ್ಯಲ್ಲಾದರೂ ಈ ಸಮಾಚಾರ ಹೇಳಬೇಕೂ ಅಂತ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಂದೊಂಡ. ಆದರೆ ಧೊರೇ ಎಲ್ಲಿ ಏನ್ಮಾಡ್ತಾನೋ ಅಂತ ಹೇಳ್ಕೇ ಇಲ್ಲ. ಬರ್ರಾಬರ್ರಾ ಮಂತ್ರೀಹೊಟ್ಟೆ ಊದೊಂತು. ಒಂದಿನ ಬೇಟೆಗೋದಾಗ ಮಂತ್ರಿ ಕಾಡೊಳಗೆ ಗುಟ್ಟಾಗಿ ಒಂದು ಬನ್ನಿಮರದ ಕೈಲಿ, ದೊರೆಕಿವಿ ಕತ್ತೇಕಿವಿ ಅಂದ್ಬಿಟ್ಟ. ಮಂತ್ರೀದೊಳ್ಳು ಕರಗಿತು. ಬನ್ನಿಮರ ಯಾರ್ಕೈಲೂ ಹೇಳೋಕಾಗ್ಗಿ ಒಣ್ಣೋಹೋತ್ತು. ಆಟಗಾರರು ಮದ್ದೇ ಮಾಡೋಕ್ಕೆ ಆ ಮರಾನಾ ಕಡ್ಲ ಮದ್ದೇ ಮಾಡಿದ್ದು. ಆ ಊರ ಅರಸುನೇಮುಂದೆ ಆಟಗಾರರು

ಆದಿದ್ದು, ರಾಜ್ಯ ಬಂದಿದ್ದ ಮದ್ದೆ ಹೊಡೆದೇಟೆಗೆ ಆ ಮರ “ದೊರೇಕಿವಿ ಕತ್ತೇ ಕಿವಿ” ಅಂತ ಕಿಚ್ಚೊಂತ್ತು. ಹಂಗಂದೇಟೆಗೆ ದೊರೆ ಓಡ್ತ, ಮರ ಚಿಗತ್ಕೊಂತ್ತು. ಅವತ್ತಿಂದ ಮದ್ದೇ ಜಾತಿಯೆಲ್ಲಾ ಮಾತಾಡ್ಕೊಂಡು ಹಂಗೇ ಹೇಳ್ತವೆ ಅಂದ.

ನಾನು—ಓಹೋ, ಇದ್ರೂ ಇರಬಹುದು ಅಂದೆ.

ಹೆಂಗದಕ್ಕಾ ನಿನ್ನ ಮಗನೇ— ಅವಾ ಎನ್ನೇಳ್ಳಿ ಒಂದು ಬಂಗಾ ನೀಸ್ಸಿಲ್ಲ ಒಂದು ಬಡ್ತನಾ ನೀಸ್ಸಿಲ್ಲ. ಒಂದು ಕಷ್ಟಾ ಸುಕ ಅನುಭವಸ್ಸಿಲ್ಲ. ಎತ್ತ ತರ್ಪೇಕು ಅಂತಾ ಭತ್ತಾ ಮಾರಿದ್ದು ಡ್ಡಾ ದೇವರ ಗೂಡಲೇ ಮಡ್ಗಾವ್ವೆ. ಅಯ್ಯೋ ಅನ್ನು ಉಳ್ಳೊಂಡಕಾಲಕ್ಕೆ ಹೇಳ್ತೀನಿ, ಯಾವ ದೇವತೆಯೂ ನನ್ನ ಮಗ್ಗ ಕಷ್ಟಾ ಹೊಡೆಯೋಳ್ಳಲ್ಲಾ.

ಇನ್ನೊಬ್ಬಳು—ಶಾಸ್ತ್ರಾಗ್ರೀವಾ ಕೇಳ್ದಾ, ಅದ್ರಲ್ಲೇನ್ದುಟ್ಟು.

ಮೊದಲಿನವಳು—ಮೂರು ನಾಕ್ಕಡೆ ಕೇಳ್ವೆ, ಕೇಳ್ವಕಡೇಲಲ್ಲಾ ಇದು ದೇವರ ಕುಸಲ, ಸೌಂತಿ ಕುಸಲ ಅಂತೇ ಬಂತ್ಕಣವ್ವಾ.

ಹಂಗಾದ್ರೆ ಹರಕೇ ಹೂಡು ಕಟ್ಟಿ ದೇವರೂ ದಯ್ಯಾ ಬಲಾಮಾಡ್ಕೋಳ್ಳಕ್ಕಾ. ಏನೋರ ಕೈಲಿ ಒಂದು ಯಂತ್ರ ಕಟ್ಟಿ ಒಂದು ಮಂತ್ರಾ ಹಾಕ್ಸು, ದಾನಾ ಕೊಡ್ತು, ಹನುಮಂತ್ರಾಯ್ತು ಹೂವು ಕೇಳು, ಪಂಡಿತಯ್ಯನ ಕೈಲಿ ಒಂದು ಪೂಜೆ ಹಾಕ್ಸು, ದೊಡ್ಡಮ್ಮನೆಗೆ ವಾಹನಾ ಎತ್ತಸ್ತೀನಿ ಅಂತ ಹರಕೆ ಕಡ್ಕೋ, ಅತ್ತುಪ್ಪೆ ಆಸ್ಪತ್ರೇಲಿ ಒಳ್ಳೇ ಔಸ್ತಿ ಕಾಟಾರಂತೆ ಹೊತ್ಕಂತೆ ಹೋಗಿ ತತ್ತಾರಕ್ಕಾ.

ನೀ ಹೇಳಿದ್ದೆಲ್ಲಾ ಮಾಡಿವ್ವಿ. ಅವಾ ಬಿಟ್ಟದ ರಂಗ, ನನ್ನೊಡ್ಕೊಂಡು ನನ್ನ ಮಗ್ಗ ಉಳ್ಳವಾ ನಿನ್ನ ಕೈಮುಗೀತೀನಿ.

(ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನ ಮೇಲೆ ಹುಡುಗನು ಅವಾ ಬಂತುಸ ರೊಟ್ಟೀ ಕಡೀ ತೀನಿ ತತ್ತಾ ಅಂದ)

(ನಮ್ಮೂರ ಶ್ಯಾನುಭೋಗರ ಕಂಠಸ್ವರವು ಬಿಟ್ಟದಮೇಲಿರುವ ಗಂಟೀಧ್ವನಿಯಂತಿತ್ತು. ಯಾವ ವಿಷಯವನ್ನೂ ಸಭೆಯವರಿಗೆ ಅಚ್ಚು ಗಟ್ಟಾಗಿ ಕೇಳಿಸುವಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಒಂದುದಿನ ರಾಮಮಂದಿರದ ಜಗಲೀಮೇಲೆ ಎಲ್ಲರೂ ತಮಾಷೆಯಾಗಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದೆವು. ಅಗ ಅವರೇಕಾಯಿಕಾಲ ನಮ್ಮ ರೈತನು ತಾನು ಬೆಳದ ಬೂಧುಗುಂಟಕಾಯನ್ನೂ ಅವರೇಕಾಳನ್ನೂ ಯಾರಕ್ಕೇಲೋ

ಕೊಟ್ಟು ಹುಳಿ ಮಾಡಿಸಿ ಹೊಡೆದು ಗಟ್ಟಿಸಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಕೂತಿದ್ದ ; ಈ ಸಮಾಚಾರ ಹ್ಯಾಗೋ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಹಾರಾಡಿತು. ರೈತನು ಅಯ್ಯೋ ನಾವು ಮಾಡಿತ್ತಿದ್ದೆವೆ ಪಾಪ. ಯಾರೊ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದು ತಿನ್ನೋಕೇನು ಅಂದ. ಅಲ್ಲಿಂದ ಗೌಡಗಳು ಬೂದು ಗುಂಬಳಕಾಯಿ ಯಾತ್ರೆ ತಿನ್ನೋಲ್ಲ ಅಂತ ಚರ್ಚೆಯಾಯಿತು. ಶ್ಯಾನುಭೋಗರು ಅಯ್ಯೋ ನಿಮಗೊಬ್ಬರಿಗೂ ತಿಳಿದು ನಾ ಹೇಳ್ತಿನಿಕೇಳಿ ಅಂದದ್ದೇ ಮಂದರ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ಆರಂಭಿಸಿದರು. ರಾಮದೇವರು ಕಾಡಿಗೆ ಹೋದರು. ಭರತನು ತಾನೂ ಕಾಡಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅಣ್ಣನನ್ನು ಹಿಂತಿರುಗಿ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಬರಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದನಷ್ಟೆ. ರಾಮರು ಬರುವುದಿಲ್ಲವೆಂದದ್ದೂ, ಕಡೆಗೆ ಭರತನ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯಂತೆ ತಮ್ಮ ಎರಡು ಪಾದುಕೆಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟದ್ದೂ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತಿಳಿದ ವಿಷಯ. ಭರತನು ಮರಳಿ ನಂದಿಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಬಂದ, ಪಾದುಕೆಗಳನ್ನು ಸಿಂಹಾಸನದ ಮೇಲಿಟ್ಟು ರಾಜ್ಯದ ವರದಿಯನ್ನು ಅದಕ್ಕೇ ಒಪ್ಪಿಸುತ್ತಾ ತಾನು ಸನ್ಯಾಸಿಯಂತೆ ಕಾಲಕಳೆಯುತ್ತಿದ್ದ. ಆಗ ರೈತರು ಮೆಲ್ಲಗೆ ಭರತನ ಸಮಾಸಕ್ಕೆ ಬಂದು ಪ್ರಭೋ-ಮಹಾಪ್ರಭೋ-ರಾಜಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ನಾವು ತಮಗೆ, ಆರನೇ ಒಂದು ಭಾಗ ಫಸಲಿನ ಅಂಶವನ್ನು ರಾಜಾದಾಯವೆಂದು ಸಲ್ಲಿಸಬೇಕಷ್ಟೆ. ಈಸಲ ಕೀಳು ಪೈರನ್ನು ಹಾಕೋಣೋ ಮೇಲುಪೈರನ್ನು ಹಾಕೋಣೋ ಎಂದು ಕೇಳಿದರು. ಭರತನು ಮೇಲು ಪೈರನ್ನು ಹಾಕಿರಿ ಎಂದನು. ಸರಿ ರೈತರು ನೆಲಗಡಲೆ, ಗೆಣಸು, ಈರುಳ್ಳಿ, ಬೆಳ್ಳುಳ್ಳಿ ಮುಂತಾದ ಕೀಳುಪೈರನ್ನು (ಭೂಮಿಯ ಒಳಗಡೆ ಬೆಳೆಯುವ ಫಸಲು) ಹಾಕಿ ಭರತನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ಸ್ವಾಮಿ ಈಸಲ ಮೇಲುಪೈರು ಫಲವನ್ನೇ ಕೊಡಲಿಲ್ಲ, ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಭೂಮಿತಾಯೇ ನುಂಗಿಬಿಟ್ಟಳು. ಈಸಲು ರಾಜಾದಾಯವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಕೂಡದು ನಾವು ಬಡವರು ಎಂದರು. ರಾಜಾದಾಯವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ, ರೈತರಿರಾ! ಈ ಸಲ ಕೀಳುಪೈರು ಮಾಡಿರಿ ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಒಡನೇ ರಾಗಿ, ಭತ್ತ, ಕಬ್ಬು, ಜೋಳ, ಗೋಧಿಗಳನ್ನು ಬೆಳೆದು ಮೊದಲಿನಂತೆ ಬಂದು ಎಮ್ಮೊಡೆಯಾ—ಆಳುವ ದಣಿಯೇ! ಆ ಸಾರಿ ಭೂತಾಯಿಯು ನಮ್ಮ ಬೆಳೆಯನ್ನೆಲ್ಲಾ ಈಚೆಗೆ ಕಕ್ಕಿಬಿಟ್ಟಳು. ನಾವೇನೂ ಕೊಡಲಾರೆವು ಎಂದು ಮೊರೆಯಿಟ್ಟರು ಈ ಸಲವೂ ಕಂದಾಯ ರೂಪವಾದ ಫಸಲು ನಿಲ್ಲಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಹೀಗೆಯೇ ನಾಲಾಳು ವರ್ಷಗಳು ಕಳೆದವು. ರೈತರ ರಾಗೀಕಲ್ಲು ಗೂಟವೂ ಚಿನ್ನವಾಯಿತು. ಕೊನೆಗೆ ಒಂದುದಿನ ಭರತನು ರಾಮಪಾದುಕೆಯನ್ನು ತಲೆಯ

ಮೇಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಜಂಬೂಸವಾರಿ ಹೊರಟನು. ಬೀದಿಯ ಜಗಲಿಯ ಮೇಲೆ ಗಾಡರು ಕಾಲುನೀಡಿ ಮಲಗಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಜವಾನರು ಬಂದು ಎಳೆಯ್ಯ ಭರತಪ್ರಭುಗಳ ಸವಾರಿ ಬಿಜಮಾಡಿಸುತ್ತಿದೆ. ಎಂದು ಹೇಳಿದರೆ ಏನು ಹೇಳಬೇಕು ಗಾಡಪ್ರಜರು. ಹೋಗೋ ಅವೇ ಭರತೈಯ್ಯ ಅನ್ನೋಕೆ ಏನುಗುರ್ತು ; ಏನಾರಾ ಗಂಟೇ ಕಟ್ಟೊಂಡಿದ್ದಾನಾ ಎಳೋಕೆ ಅಂದರು. ಅಂದಿನಿಂದ ಭರತನ ನಡುವಿಗೆ ಭಾರಿಗಂಟೆಯನ್ನೂ ಕಟ್ಟಿದರು. ಭರತನು ಯಾಕೆ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದ ಹೀಗೆ ಅಪರಾಧ ಮಾಡಿದವರಿಗೆ ಯಾಕೆ ದಂಡದೋಷ ಹೊರಿಸಲಿಲ್ಲ. ಅವನು ಕೈಲಾಗದ ರಾಜ ಎನ್ನಬಹುದು. ಆದರೆ ನೋಡಿ ರಾಮನಿಗೆ ಪ್ರಜೆಗಳೇ ಪ್ರಾಣ. ಒಂದುವೇಳೆ ಇವರಿಗೆ ದಂಡ ಹಾಕಿ ಈ ಸಮಾಚಾರವು ರಾಮನು ಕಾಡಿನಿಂದ ಬಂದಮೇಲೆ ಅವನಿಗೆ ತಿಳಿದು ನೋಡಿದೆಯಾ ಭರತನೆ ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ನೋಯಿಸಿದರೇನು ? ನನ್ನ ಪ್ರಜೆಗಳಾದ ಒಕ್ಕಲಮಕ್ಕಳನ್ನು ನೋಯಿಸಿದರೇನು ? ಅಂದರೆ ಭರತನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಸತ್ತಂತೆ ಆಯಿತೋ ಇನ್ನೇನಾರೂವೋ ಹೇಳಿ. ಅದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಭರತನು ಪಟ್ ಪಿಟ್ ಅನ್ನದೆ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದನು.

ರಾಮನು ಬಂದನು, ತಮ್ಮ ನನ್ನು ಆಲಂಗಿಸಿಕೊಂಡನು. ಕುಶಲಪ್ರಶ್ನೆಗಳಾದವು. ಅರಮನೆಗೆ ಹೋಗುವಾಗ ಮಗು ಭರತ, ಇದೇನು ಗಂಟೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡಿದ್ದಿ ಎಂದು ? ಭರತನು ರೈತರಿಗೂ ರಾಜನಿಗೂ ನಡುವೆ ನಿಂತು ರಾಯಭಾರಿತನವನ್ನು ನಡೆಸಿದನು. ರೈತರ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಂತೆ ನಡೆದನು. ಅನ್ನುವುದೇ ಆ ರಾಯಭಾರದ ಸಾರಾಂಶ. ರಾಮನು ಬೆರಗಾಗಿ ಅದದ್ದಾಯಿತು ಎಂದು ತಾನೇ ಭರತನ ನಡುವಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಭಾರವಾದ ಗಂಟೆಯನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿ ತಮ್ಮನಿಗೆ ಮಂಗಳಸ್ನಾನ ಮಾಡಿಸಿದನು. ರಾಮರಾಜ್ಯವು ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಒಂದು ದಿನ ತುಂಬಿದ ಆಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ರೈತರನ್ನು ಕರೆಸಿ ಈಸಲ ನೀವು ಈ ಬೂದುಗುಂಬಳಕಾಯಿ ವಿತ್ತವನ್ನು ಹಾಕಿರಿ. ಇದು ದಕ್ಷಿಣದೇಶದಿಂದ ತಂದಿದ್ದು. ಬಂದದ್ದರಲ್ಲಿ ಆರನೆ ಒಂದು ಭಾಗ ಕೊಡಿ. ನಾವೂ ಸರಯೂನದೀ ದಡದಲ್ಲಿ ಬಿತ್ತುತ್ತೇವೆ ನೀವೇ ನಾದರೂ ಸರಿಯಾಗಿ ವ್ಯವಸಾಯ ಮಾಡದೆ ಬೀಜವನ್ನು ಹಾಳುಮಾಡಿದರೆ ಇದರಲ್ಲಿ ಬಿಡುವ ಫಲದ ತೂಕ ಚಿನ್ನವನ್ನು ಕೊಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ರಾಮನು ಏಪ್ಪಣೆ ಮಾಡಿದನು. ರೈತರು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡರು. ಗಿಡವೋ ಮಹಮ್ಮೇರುವಾಗಿ ಬೆಳೆಯಿತು, ಫಲವು ಮಾತ್ರ ಕಚ್ಚಲಿಲ್ಲ, ರಾಮನ ಆರಂಬವು ತೋರತೋರವಾಗಿ

ಕಾಯಿ ಬಿಟ್ಟಿತು. ಕಂದಾಯದ ಕಾಲವು ಬಂದಿತು. ಮಾತಿನಂತೆ ರೈತರು ಧರ್ಮನು ಬಿಳಿದಿದ್ದ ಬೂದುಗುಂಬಳಕಾಯಿ ತೂಕ ಚಿನ್ನವನ್ನು ಕೊಡಲು ತಕ್ಕಡಿಗೆ ಚಿನ್ನದ ಸಾಮಾನುಗಳನ್ನು ಹಾಕುತ್ತಾ ಬಂದರು. ಹೆಂಡತಿ ತಾಲಿಯೊಂದು ಏನಾ ಬಾಕಿ ಎಲ್ಲವನ್ನು ಹಾಕಿದರೂ ತಕ್ಕಡಿ ಎಳಲಿಲ್ಲ. ಆಗ ಓಹೋ ನಾವು ಧನಮದದಿಂದ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡದ್ದು ತಪ್ಪಾಯಿತು. ಸ್ವಾಮಿ ಇದೆಲ್ಲವೂ ನಿಮ್ಮ ಮಾಯೆ. ನಮ್ಮ ಹೆಂಡದಿರ ತಾಳಿಯೊಂದನ್ನು ಉಳಿಸಿ ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿ ಅಡ್ಡಬಿದ್ದರು. ಆಗ ರಾಮನು ಹೇಳಿದನು. ನೀವು ಏನೇ ಬೆಳೆಯಿರಿ ಬಂದ ಫಸಲಿನಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ತಂದೆಯವರ ದಿನದಂತೆ ಆರನೆ ಒಂದು ಭಾಗ ಕೊಡಿರಿ ಹೋಗಿರಿ ಎಂದನು. ಆಗ ರೈತರು “ ಎಲ್ಲೋ ನಮಗೆ ಹುರಿದ ಬೂದುಗುಂಬಳದ ಬಿತ್ತವನ್ನು ಕೊಟ್ಟವರೆ; ನಾವು ನೋಡದೇ ಬಿತ್ತಿದ್ದು ತಪ್ಪು. ಬಡ್ಡೀದು ಈ ಬೂದುಗುಂಬಳಕಾಯಿವು ನಮ್ಮನ್ನು ತೀರಿಸಿದ್ದು. ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ಇದನ್ನು ಮುಟ್ಟಲೇ ಬಾರದು. ಎಂದು ಕಟ್ಟುಮಾಡಿಕೊಂಡು ಮನೆಗೆ ಬಂದರು. ಅಂದಿನಿಂದ ಇಂದಿನ ವರೆಗೂ ರೈತರು ಬೂದುಗುಂಬಳಕಾಯನ್ನು ತಿನ್ನುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಈಚೀಚೆಗೆ ಕೆಲವು ರೈತರು ಯಾರಾದರೂ ಬೂದುಗುಂಬಳಕಾಯಿ ಹುಳಿಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಕೊಟ್ಟರೆ ತಿನ್ನುವ ವಾಡಿಕೆ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವರು. ಎಂದು ಹೇಳಿ ಮಾತು ನಿಲ್ಲಿಸಿದರು. ಆ ರೈತನು ಅವರ ಪೈಕಿ ನಾನೂ ಒಬ್ಬ ಎಂದು ಅಂದದ್ದೇ ಎದ್ದು ಹೊರಟು ಹೋದನು.

ಕುಲವಾಡಿ ಅದ್ಭಾರವ್ವ ಮಲ್ಲಿ, -ಬೆಟ್ಟದೈನೋರು ಬಂದವ್ರೆ, ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ರೋ ಕಾಳು ಕಡ್ಡಿ, ಹುರುಳಿ, ಹುಚ್ಚೆಳ್ಳು ಏನಾರಾ ನಿಮ್ಮ ದುಡದಲ್ಲಿರೋದ ಕೊಟ್ಟು ಕಳ್ಳಿ.

ಯಜಮಾನ್ಯ-ಲೊ. ಅಮಾಸೆ ನಾನ್ಯಾವ ವರ್ಸ ನಿಲ್ಲಿದ್ದೇನು, ಮಗ್ಗಲಮನೇ ವು, ಊರಿಗೆ ಒಕ್ಕಲಾಗಿ ಮಸಾಣ್ಣೆ ಹೆಣವಾಗಲ್ವಾ, ದಾಸ, ಪುರುಸ, ಪೂಜಾರಿ ಕಂದಾಯ ಬಡ್ಡಿ ಬಾಸೆ ಇವೆಲ್ಲಾ ನೀಸೆ ಇದ್ದೇಲೆ ಊರ ಲ್ಯಾಕಪ್ಪ ಹೊಗೇ ಹಾಕೋದು. ಅವಳ್ಳ ಕೇಳ್ಲಾ ನಂದೇನು ಯಾವತ್ತಿದ್ದು ಬತ್ತದೆ.

ಕುಲವಾಡಿ — ಪೂಜಾರೈನೋರೆ ನೋಡಿ, ನಾಕ್ಕೆದು ಹಳೇ ತಲೆ ಅವೆ. ಅವರೋ ಗಂಟ ನೀವು ಬರೀಕೈಲಿ ಹೋಗೋ ಹಂಗಿಲ್ಲ. ಆ ಮೇಲೇನೋ ನಾನ್ನೇಳ್ಲಾರೆ.

ಮುಖಂಡ — ಏನೋ ನಿನ್ನ ಮೇಲೆ ಒಂದು ನ್ಯಾಯಾ ಬಂದದೆ ನಾಳೀಕೆ
ಚಾವಡೀಮೇಕೆ ಬಾರಲ್ಲ, ಹತ್ತು ಜನಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದ ನ್ಯಾಯಾ
ಬಿರ್ದೆ ಸಾಯೋಕಿಲ್ಲಾ ಕಾಣಪ್ಪಾ.

ರೈತ — (ದಿಗಿಲುಬಿದ್ದು) ನೋಡಿ ನೀವು ಪಕ್ಷಪರಪಕ್ಷ ವಹಿಸಿ ಮಾತಾಡಬೇಡಿ,
ನಾನು ಸರಿಯಾದ ನ್ಯಾಯಾ ಸಿಗೋಗಂಟ ಪಟ್ಟೀಬಿಟ್ಟು ಏಳೋದಿ
ಲ್ಲ. ಆಕಾಶವಾಣಿ ಭೂಮಿತಾಯಿ ಸತ್ವಾಗ್ನಿ ನಾನು ಆ ಕೆಲ್ಸಾಮಾಡ್ತಿಲ್ಲ. ಆಗ್ನಿ
ಬತ್ತೀನಿ. ನೂರೊಕ್ಕಲೆ ನಿಷ್ಕೂರಾಗಿ ಊರಲ್ಲಿ ರೋಕಾಯ್ದಾ.
ಇನಾಂದಾರು -- ಏನೈಯ್ಯಾ ಗೌಡ ನಿನ್ನ ಮಗನಿಗೆ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿಸ
ಬಾರದೆ.

ರೈತ — ಅಯ್ಯೋ ನಾನೋದಿ ಹುರುಳೀಹೊಲ ಕೆರೆಯೋದೇ ಸಾಕು. ರಾಮಾ
ಯಣ ಭಾರತ ಭಾಗವತಕ್ಕೆಲ್ಲಾ ಅರ್ಥ ಮಾಡಿವ್ವಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ
ಸಭೇಲಿ ಅರ್ಥ ಬಡ್ತಿವ್ವಿ. ಎಟೋದಿದ್ರೇನು ಮೇಣಿಮೇಲೆ ಕೈ ಮಡ್ಕೋದು
ತಪ್ಪಾ, ನೀವೋದೋದೇ ಸಾಕು ಸುಮ್ಮನಿರೋಲಾ.

ರೈತ — ಏನ್ನುದ್ದೀ ಶ್ಯಾನುಭೋಗಿ, ನೀವು ಊರಿಗೆ ತಾಯಿತಂದೆ ಅಂತ ನಿಮ್ಮ
ಕೈಲಿ ಕಂದಾಯ ಕೊಟ್ಟಿ ರಶೀತೀನೆ ಕೊಡ್ತೆ ಗದ್ದೆ ಹರಾಜು ಮಾಡ್ತಿ
ದ್ದೀರಾ, ಹೋದಸಲ ಕೊಟ್ಟಂದಾಯ್ ರಶೀತೀಲಿ ಸಂವತ್ಸರಿಲ್ಲ. ಖಾತೆಇಲ್ಲ.
ಎಕರೆ ಇಲ್ಲ. ನಂಬರಿಲ್ಲ. ಇದೇನ್ನುದ್ದಿ ನೀವೇ ಹಿಂಗ್ನಾಡ್ತೀರಿ.
ಶ್ಯಾನು — ಲಾಡೀಮಗನೆ, ನಿಮ್ಮ ಪ್ಪ ಮಶೀಕಾಣ್ಣೆ ಕೊಡ್ತಿದ್ದ. ನೀನು ಅದ್ದೇ
ಸೊನ್ನೇಸುತ್ತಿದ್ದಿ, ನೀನು ಕಲ್ತ ಬುದ್ಧಿವಂತಿಕೆ ನೀ ಮಾಡು,
ನಾ ಕಲ್ತಬುದ್ಧಿವಂತಿಗೆ ನಾ ಮಾಡ್ತೀನೆ.

ರೈತ — ಚಂದಾಯ್. ನಿಮ್ಮೇಟ್ಯೊಟ್ರಾ ಕೈ ಮಡ್ಕೇ ಇರ್ಪಿರಲ್ಲಾ, ಅದ
ಲ್ಲಾ. ಹೋಗ್ಲಿ ಕೊಳ್ಳಿ.

ಯಜಮಾನ — ಶ್ಯಾನುಭೋಗರೆ, ಈ ನ್ಯಾವ ತಾಂಬೂಲ ಎತ್ತಬೇಕು ?

ಶ್ಯಾ — ತಮಗೆ ತಿಳಿದೆ, ಕಾವೇರೀ ಸಂಧ್ಯಾ ಮಂಟಪದ್ದು ಎತ್ತಿದರೆ ಆಮೇಲೆ
ಸಭೆಗೆ.

ಗೃಹಸ್ಥರೊಬ್ಬರು — ಎದ್ದುನಿಂತು ನೋಡಿ ಈ ಕಾವೇರೀ ಸಂಧ್ಯಾಮಂಟಪದ
ವೀಳ್ಯ ಯಾಕೆ ನಾಲ್ಕಾಣೆ ದಂಡವಾಗಿ ತೆಗೆಯುತ್ತಾರೊ
ನಂಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಶ್ಯಾನುಭೋಗರು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ ಅಂತ ನಂಗೆ ಹೊಟ್ಟೀಕಿ

ಚ್ಚಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮೊಳಗೆ ದಡದಲ್ಲಿ ಸಂಧ್ಯಾ ಮಂಟಪ ಇಲ್ಲದೆ ಇರೋಮಾತಿರಲಿ. ನೆಟ್ಟಗೆ
ಬಂದು ಹೊಂಗೇ ಗಿಡದ ನೆರಳಾರೂ ಬ್ಯಾಡವೇ ಕೂತುಕೊಳ್ಳೊದಕ್ಕೆ.

ದಳ್ಳಾಳಿ—ಭತ್ತಾ ಕೊಡ್ತೀರೋ.

ಗಾಡ—ಇವತ್ತು ಮಂಗಳುವಾರ ಇವತ್ತು ಬಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಬನ್ನಿ. ಪುನಃ
ದಳ್ಳಾಳಿಯು ಬಂದು ಕೇಳಿದನು. ಅವ್ವಾ ಇವತ್ತು ಶುಕ್ರವಾರ ಅದ
ರಲ್ಲೂ ಹೊತ್ತುಳುಕೊ ಹೊತ್ತು. ಹೊತ್ತಾರೆ ಅಷ್ಟುಹೊತ್ತಿಗೆ ಬನ್ನಿ. ದಳ್ಳಾಳಿ
ಶನಿವಾರ ಬಂದು ಅಳಿಸಿದನು. ಭತ್ತದ ರಾಶಿ ಹಾಕಿದ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಚೆಲ್ಲಿದ್ದ
೧-೨ ಸೇರು ಭತ್ತವನ್ನು ಬಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಗಾಡಿತಿಯು ಒಳಗಿಂದ ಬಂದ
ವಳೆ ಚಂದಾಯ್ತು, ನಮ್ಮನೇ ಲಕ್ಷ್ಮೀಯ ಬಾಚ್ಚೋತ್ತೀರಾ ಬಿಡಿ ಬಿಡಿ ಎಂದು
ಶಿಡಾರನೆ ಮಾತಾಡಿ ಅಷ್ಟನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡಳು.

ಮಗ—ಅವ್ವಾ ಎತ್ತರೋಕೆ ಹೇಮಗಿರಿ ಜಾತ್ರೇಗೆ ಹೋಯ್ತಾನಿ.

ತಂದೆ—ಣೀ, ಅದ್ಯಾರ್ಣೆ, ಒಳ್ಳೆ ರೊಟ್ಟೀ ಬುತ್ತಿ, ಬೆಳ್ಳುಳ್ಳಿ ಮೆಣ್ಣಿನಕಾರ,
ಬೆಣ್ಣೆ. ಈರುಳ್ಳಿ ಕಟ್ಟೊಡ್ಡೆ. ಜಾತ್ರೆಯೋಗಿ ಹೋರಿ ತತ್ತಾನಂತೆ
ನಿನ್ನಗಾ. ಲೋ ಮಗಾ, ನಡೂನಲ್ಲಿರೊ ಚೀಲಾ (ದುಡ್ಡಿನ ಚೀಲಾ) ಜೋಕೆ.
ದನಾ ಪರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡೋವಾಗ ಹೀನಸುಳಿ, ಪಾತಾಳಸುಳಿ, ದಾವಣಿ ಸುಳಿ ಪರ
ಕಲ ಸುಳಿ, ನಮೂನಿ ಸುಳಿ. ಸಿಡಕ್ಕಾಲು, ಕೋರಬಗ್ಗಿ, ಕೊವ್ವಲು ಇವೆಲ್ಲಾನೂ
ಚಂದಾಗಿ ನೋಡಿ ಒಳ್ಳೆಸುಳಿ ಇರೋದ ತತ್ತಾಲಾ (ಹಾಗೇ ಆಗಲೆಂದು ಜಾತ್ರೆಯೆ
ಹೋದನು)

ಬಂದು ದಿನ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಅಷ್ಟುಹೊತ್ತಿಗೆ ನಮ್ಮ ಬೀದಿಯ ಮುದುಕಿಯೊ
ಬ್ಬಳು ಬೈಗಳ ಮಳೆಗಾರಂಭಿಸಿದ್ದಳು. ಕಾರಣ ವಿಚಾರಿಸಿದ್ದರಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲೋ ಬಂದು
ಕೋಳಿ ಮರಿ ಮಾಯವಾಗಿ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಿತಂತೆ.

“ಅಯ್ಯೋ ನಿನ್ನಾಕಿಬರ, ನಿನ್ನಾಳಿಬರ, ನಿಂಗೆ ದೊಡ್ಡರೋಗ ಬರ, ನಿಂಗೆ
ಬರಬಾರದ್ದರ. ನಿನ್ನೇರಿ ಹಾಳಾಗ, ಹಾಳೇರಿದೆ, ಬೀಳೇರಿದೆ. ನಿನ್ನೊಟ್ಟಿಗೆ ಗಾಳಿ
ನುಗ್ಗ, ನಿಂಗೆ ಅವಧೀವಾಲೆ ಬರ, ನಿಂಗೆ ಶಿಡೀಗೂಡು ಬರು, ನಿನ್ನ ಹುತ್ತಕ್ಕೆ
ತುರಕ, ನಿನ್ನ ಸರು ಮುಚ್ಚ, ನಿಂಗೆ ಶಿಡಿಲು ಬಡಿಯು, ನಿನ್ನ ಮಾರಮ್ಮ ಮುರಿಯು,
ಇತ್ಯಾದಿ. ಇತ್ಯಾದ್ಯನೇಕ ಆಶೀರ್ವಾದಗಳು ಕೋಳಿಯನ್ನು ಮುರಿದವರೆ ನಿತ್ಯಂ.
ಸ್ನೇಹಿತ—ಲೋ, ಕೊರಮ. ಅವ್ವ ಮನೇಗೇ ನುಗ್ಗಿ ಹಂಗೇ ಬರೋದಲ್ಲ.

ಕೊರಮ—ಸರಿಕಣೈಯ್ಯನ, ನಾವು ಕಳಾಡ್ರೆ ನಮ್ಮೇನು ಧರ್ಮಕಲ್ಮ ಇಲ್ಲ
ಪ್ಪೆನ. ನಾವು ಊರಿಗೊಂದು ತಾಯಿಮನೆ ಇಟ್ಟೊಂಡೀವಪ್ಪ, ಆ
ಮನೇಲಿ ಕದ್ರೆ ತಾಯಿ ಹತ್ತಿರಕ್ಕೊಡಪ್ಪ ಪಾಪ. ಇನ್ನೊ ಇವತ್ತೇಳ್ದಲ್ಲ ಆ
ಮನೆ ಪಾಡು ನಾಳೀಕ್ಕೋಡು. ಧನುರ್ಮಾಸದ ಕೊನೆ, ವೃಷ್ಯಮಾಸದ ಆದಿ.
ಕೈತರಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ದೇಹಬಲವುಳ್ಳವರೂ ಸಹ ಹೊಲ ಗದ್ದೆಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದರು. ಕೆಲ
ವರು ಮುದುಕರು ಎಲಡಕೆ ಚೀಲವನ್ನು ಸದ್ದುಮಾಡುತ್ತಾ ಒಂದು ಜಗಲಿಯ
ಮೇಲೆ ಸೇರಿದರು. ಬೆಳಗಿನ ಎಂಟು ಗಂಟೆ ಬಿಸಿಲು ಇನ್ನೂ ಚುರುಚುರು ಅನ್ನು
ವುದಿಲ್ಲವಲ್ಲಾ ಎಂದು ವಟಗುಟ್ಟುತ್ತಿದ್ದರು.

ಒಬ್ಬ—ಎನೋಭಾವ ಕುಂಪಣ್ಯೋನು ರಾಜ್ಯಾ ಆಳ್ವಂಗೆ ಯಾವೋನೂ
ಆಳಲಿಲ್ಲಾ ; ರೈಲಲ್ಲಿ ಕೂತ್ರೆ ಒಂದು ನಿಮಿಷಕ್ಕೆ ಮೈಸೂರು.

ಇನ್ನೊಬ್ಬ—ಲೋ ಮಾವ, ಕುಂಪಣ್ಯೋನು ಯಾರು ಅಂತಿ. ಸುಗ್ರೀವ
ಅಂಗದ ಇವು, ಇದ್ರಲ್ಲಾ. ರಾಮದೇವು, ಸುಗ್ರೀವನಿಗೆ
ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ನೀವು ರಾಜರಾಗಿ ಎಂದು ವರಾಕೊಟ್ಟ, ಅವ್ರೇಯ ಈಗ ಕುಂ
ಪಣ್ಯೊರು ಕಣೈ.

ಮುದುಕ—ಲೋ ಮಗ, ಇನ್ನೂ ಮಲ್ಗಿದ್ದೀಲಾ. ತೋಟಾತುಡ್ಕೆ ಬಳಸೊಂಡು
ಬರಾಕಿಲ್ವಲಾ ನಿತ್ಯ ಒಂದ್ಸಲಾ ಜಮೀನ್ದೇಲಿ ತಿರಗ್ದೇ ಇದ್ರೆ,
ಭೂಮಿತಾಯಿ ಮುನಸೊಂಡ್ಪಿಟ್ಟಾಳು.

ಮಗ—ಇಟ್ಟೋತ್ತೆ ಕಳ್ಳು ಬಂದು ಸೋಗೆ, ತಳ್ಳು, ಬಾಳೇಗೊನೆ ಹೂಯ್ಕೊಂ
ಡು ಹೋದಾರಾ.

ಮುದುಕ—ಅಡ್ಕೆ ಸೋಮಾರಿ ನನ್ನ ಮಗನ್ನೋಡಿ ಭೂಮಿತಾಯಿ ಎನೂ
ಕೊಡಲ್ಕು.

ಮುದುಕಿ—ಅಪ್ಪಾ ಗೌಡ, ಶಾನುಭೋಗ್ರಿ ನೀವು ಗ್ರಾಮದ ತಾಯಿತಂದೆ
ಗೋಳು. ನಾನು ಅಡಕುಮಡಕೆಸಾಲಲ್ಲಿ ಅಡೀ ಮಡ್ಕೀಲಿ
ಮೂರು ರಾಜರಗೋಳ ಮೂರುತಲೆ ರೂಪಾಯಿ ಬಟ್ಟೀಲಿ ಕಟ್ಟಿಟ್ಟಿದ್ದೆ. ಈ
ನನ್ನ.....ಮಗ ನನ್ನೆರಾತ್ರೆ ಹೊಡ್ಕೊ ಬಡ್ಕೊ ನನ್ನ ಸಿಕ್ಕಾಪಟ್ಟಿ ಬೈದು ಆ
ರೂಪಾಯಿ ನಾನಾಪಾಣದಹಂಗೆ ಹೊಡ್ಕಿವ್ವೆ. ಹೆಂಗಾರ ಕೊಡ್ಕೊಕ್ಕಡಿ ನಿಮ್ಮ
ಮೈಯ್ಯ—

ಶತ್ರು—||ಪ|| ಲೀ-ಲಿ, ನಿನ್ನೇನು ಕಾಲ ಆಯ್ತು ದೇಶ ಆಯ್ತು, ಇರುವ ಮಗ ನ್ಗೆ ತಾನೇ ಇದೆಲ್ಲಾ. ಲೌಡೀಮಗ ಕದ್ದರೆ ಕದ್ದ, ನಮಗೇನಾರಾ ದಾನಾ ಕೊಟ್ಟಾನಾ. ಮಡ್ಕೇಬಳ್ಳಿದೆ ರೂಪಾಯಿ ಮರೀಹಾಕ್ತಾದಾ ಹೊಗ್ಗೋಗು ನಾವು ವಿಚಾರಿಸ್ತೇವಿ.

(ಮುದುಕಿ ಉಸಿರಾಡುವ ತನಕ ರೂಪಾಯಿನ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಹೇಳಿ ಕೊಂಡು ಗೋಳಾಡುತ್ತಲೇ ಇದ್ದಳು.)

ವಾದಿ—...ಇದೋ ನೀವು ಹತ್ತೂಜನ ಸೇರಿದ್ದೀರಿ. ನಾನು ಬಡವೆ ತಿರಕೊಂಡು ತಿಂಬೋಳು. ನನ್ನ ಕೋಳಿನ ನೆನ್ನೇ ರಾತ್ರಿ ಇವರಿಬ್ಬರೂ ಸೇರಿ ಮುದ್ರವೈ. ನ್ಯಾಯಾನಾ ನೀವೆ ಪರಿಹರಿಸಿ.

ಪ್ರತಿವಾದಿಗಳು— ನಾನಲ್ಲ ನಾನಲ್ಲ, ದೇವ್ರಾಣೆ, ನನ್ನಾಣೆ, ನಿಮ್ಮಾಣೆ ನಾವಲ್ಲ. ಮುಖಂಡರು ಕಾಗದವನ್ನು ತರಿಸಿ ನೋಡಿ ಕೆಟ್ಟೋ ಗ್ಗೀರಿ-ಬ್ಯಾಡೀ-ಬ್ಯಾಡೀ ಪೋಲೀಸಿಗೆ ಅರ್ಜಿ ಕೊಡ್ತೀವಿ ನಿಜಾಹೇಳಿ.

ಪ್ರತಿ --(ಮೆತ್ತಗೆ) ನಾವು ಬತ್ತಾ ಹರ್ಡಿದ್ವೊ, ಮೇಯೋಕೆ ಕೋಳಿಗೋಳು ಬಂದೊ. ದೊಣ್ಣೆಲಿ ಹೀಗಂದೊ ನೆಗದು ಬಿದ್ದೊದೋ. ಹೊತ್ತಾ ರೀಕೆ ಕೊಡೋನೆ ಅಂತ ರಾತ್ರಿ ಮನೇಲೇ ಮಡಗಿದ್ದೊ.

ಮುಖಂಡರು— ನಾನಲ್ಲ ನಾನಲ್ಲ ಎಂದು ಸುಳ್ಳು ಹೇಳಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ನಾಲ್ಕು ನಾ ಲ್ತಾಣೆ ಜುಲ್ಮಾನೆ ವಿಧಿಸಿ ನಾಲ್ತಾಣೆಯನ್ನೂ ಕೋಳಿಗಳನ್ನೂ ವಾದಿಗೆ ಕೊಡಿಸಿ, ಉಳಿದ ನಾಲ್ತಾಣೆಯನ್ನು ಊರೊಟ್ಟಿನ ಹಣಕ್ಕೆ ಶೇರಿಸಿದರು.

ಸಭಿಕರಲ್ಲೊಬ್ಬ—ಹೋಗ್ರಯ್ಯ, ಎಂತಾ ನ್ಯಾಯ ಹೇಳಿದ್ದಿ. ಅವರಿಬ್ಬರ ಮೇ ಲೂ ಕೋಳೀ ಹೊರ್ಸಿ ಊರೆಲ್ಲಾ ಮೆರವಣಿಗೆ ಮಾಡಿಸೋದು ಬಿಟ್ಟು ಜುಲ್ಮಾನೆಯಂತೆ ಜುಲ್ಮಾನೆ.

ಮುಖಂಡರು — ಓಹೋ ಇಲ್ಲಿ ಸೇರಿರೋ ಜನವೇ ಊರೆಲ್ಲಾ ಆಯ್ತು. ಇನ್ನು ತಿರಗೀ ಬೇರೆ ಮಾನಾ ಹೋಗಬೇಕೋ.

ಸಭಿಕನಾದ ಮುದುಕ—ಈ ಹೆಣ್ಣು ಚೋಟುದ್ದ ಅವೈ, ನನ್ನ ಗದ್ದೇಹತ್ರ ದನಾನಾ ಗದ್ದೇಲಿ ಮೇಯೋಕೆ ಬಿಟ್ಟಿದೆ ಅಂತ ಎಟು ಬೈದ್ದು, ಹೊಲೆ ಯನ ಹೊಟ್ಟೆಲಿ ಹಾಕಿ ವಾದಿಗನ ಹೊಟ್ಟೆಲಿ ತೆಗ್ದಲ್ಲಾ. ಕೋಳೀನ ತಲೇ ಮೇಲೆ ಹೊರಿಸಿ ಮೆರ್ದಣ್ಗೆ ಮಾಡ್ಸಿದೆ, ಸರಿಯಾಗೋದು ನ್ಯಾಯ.

ಶ್ಯಾನುಭೋಗರು —ನಿನ್ನೂ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ಗಂಡುಮಕ್ಕಳು ಇರುತ್ತಾರೆ. ನಡೆಯೋ ಕಾಲು ಎಡ್ವತ್ತದೆ, ತಪ್ಪಿಗೆ ಸರಿಯಾದ ದಂಡಾ ಕಣಂತೆ ನಡಿಯೋ ಅಂದರು, ಸಭಿಕರು ಎದ್ದರು.

ಹಳಬ ರೈತ—ಹೋಯ್ತು ಸೋವಾ ಹೋಯ್ತು, ನಮ್ಮೂರಿಗೆ ಏನೋ ಬಂದ್ಬಿಡ್ತು.

ಅಂಥಾದ್ದೇನಪ್ಪ ಗೌಡ.

ನಿನ್ನೇದಿನ ಹದವಾದ ಮಳೆಯಾಗಿದೆ, ಏನಾರೂ ಹದಗುದಿ ಮಾಡಿ ಹೊಲಕ್ಕೆ ಕಾಳು ಬಿತ್ತೋದು ಬಿಟ್ಟು ಆಟಾ ಆಡಿ ಮುಳುಕೊಂಡವ್ರಲ್ಲಾ, ಬೆಳೆ ಬಾ ಅಂದ್ರೆ ಏನು ಬಂದೀತು ? ಬದ್ವೋದ್ದಕ್ಕಾಗಿ.

ಏನೋ ಬೇಜಾರಾಗಿ ಕರೀಬಂಟನ ಕತೆ ಆಡಿದ್ದೆ ನಿಂದೇನು ಗೊಣಗಾಟ ?

ಸರಿ ಸರಿ. ಹೊಳಿಂದಾಚೆ ಹಳ್ಳಿಗೋಳಲ್ಲಿ ಮಳೆ ಹದವಾದ್ದಿನ ಒಪ್ಪಾವಾ ಡೋಕ್ಕೋಗೋವಾಗ್ಗೇ ನೇಗ್ಲು ಎತ್ತು ಅಟ್ಟೊಂಟೋಗೋವು, ಹತ್ತಿರದ ನಂಟರು ಅತ್ತೊಂಡು ಕರೊಂಡು ಮನೇಗೊಂದ್ರೆ, ಬಾಕಿ ಜನ್ಮ ಕೈಕಾಲು ತೊಳ್ಳೊಂಡು ಹೊಲಾ ಉತ್ತು ಸತ್ತವರ ಮನೇ ಹೊಲಾನು ಉತ್ತಿ ಮನೇಗೊಂದ್ರೆಗೋವು, ಆರಂಬ ಅಂದ್ರೆ ಹೆಂಗೇ ಅಂತೀರ. ಬಲಗೈಲಿ ಬಿತ್ತಿದ ಕಾಳಿನ ಹೊರವೇ ಬೇರೆ. ಆಗಲೇ ಎಡಗೈಲಿ ಎರಚಿದ ಕಾಳಿನ ಪೈರೇ ಒಂದುತರಹ. ಅಷ್ಟು ಕಾಣ್ಬಿ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ನಮಗೆ ಹದಾ ನೋಡಿ ಬಿತ್ತೋಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟು ಅನುಕೂಲಾ ಬೇಕೊ ಅಷ್ಟು ಮಾಡ್ವೊಟ್ಟವಾ, ನೆನ್ನೆ ಹೊತ್ತಾರೆ ಅವರಿಬ್ಬು ಬಿತ್ತಿದ್ರು, ನೋಡಿ. ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಎರಡು ಒಂಡುಗ ಎಳ್ಳು ನಾಗಂಡುಗ ಜೋಳ ಆಗೇ ಆಯ್ತು ಅಂತಾ ಇಟ್ಟೋಳಿ. ಅದ್ದೇ ಹೇಳಿದ್ದು. ನಮ್ಮಾಲದಲ್ಲಿ ಬೈಲಾಯ್ತು ನಾವಾಯ್ತು. ಈಗೇನಪ್ಪಾ ಊರಿಟ್ಟು ಕಡದರೆ ಸಳಿ ಅಂತವೆ ಬಡ್ತೋವು.

ಈಗಿಲ್ಲಾ ಟೈಂ ಪ್ರಕಾರ ಕೆಲಸಾ ಕಣೈಯ್ಯ ಗೌಡ—ನಿನ್ನಾತು ಯಾರ್ಕೇಳ್ತಾರೆ. ಹಳಬರೇ ಹೀಗೆ ಏನಾದರೂ ಲೊಟಗುಟ್ಟುತಲೇ ಇರೋದು.

ಅಯ್ಯೋ ಮುಂಡ್ಲ ತೋವು ಬೆಳೊಂಡುಂಡ್ರೆ ನಂಗೇನಾದ್ರೂ ಕೊಟ್ಟಾ ವಾ-ಅಲ್ಲಾ-ಹಿಂಗಾಯ್ತಲ್ಲಾ ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ.

ಸರಿ—ಅದೆಲ್ಲಾ ಅವರೇ ತಿದ್ದು ಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಸಂಚಾಯ್ತರು —ಲೇ-ಹೆಣ್ಣೆ, ಈಗ ವರುಷದಿಂದ ಗಂಡನ್ನಿಟ್ಟು ಎಲ್ಲೋಗಿದ್ದೆ.

ನಾನೆಲ್ಲೋಗಿದ್ದೆ. ನಂತುಗೇ ಮನೇಗೊಂದ್ರೆ. ಸರಿ ತಂ

ಗೀಮನೇಗೋಗಿದ್ರೆ ಆ ತಂಟಮಾರಿ ಬಡ್ಡೀಮಗನ ಜಗ್ಗೀಮೇಲೆ ನೆರಕೆಯಾಕೆ ಕಟ್ಟೊಂಡಿದ್ದೆ (ಅವಳ ತಂಗಿಯನ್ನು ಕುರಿತು) ಲೇ—ನಿಮ್ಮಕ್ಕ ನಿಮ್ಮನ್ನೇ ವರು ಪದಿಂದ ಇದ್ದೇನೆ?—

ಇಲ್ಲಾ ಕಾಣ್ರವ್ವಾ-ಇಲ್ಲಾ. ಅವಳ ಗಂಡ ಹೊಡ್ತೊ ಬಡ್ತೊ ಅಂದೂ ಆಡಿ ಆಚೆ ತಳ್ಳೋ ಹೊತ್ತೆ ಬಂಧೂ ಬಳಿ ಅಂತ ನಮ್ಮೂರಲ್ಲೇ ಮರೆಮಾಡ್ತೊಂಡವ್ವೆ.

ಪಂ— ಲೇ-ನೀನು ಬಿಮ್ಮನ್ನೆ (ಬಸರಿ) ಯಾಗಿದ್ದೀಯಲ್ಲಾ ಯಾರಾಗಿದೆ ನಿಜಾ ಹೇಳು ಉತ್ತರವೇ ಇಲ್ಲ.

ಗಂಡ—ಕೇಳಿಮುಂ.....ನ, ಹಾಕಿ....ಉಗೀರಿ—ನನ್ನಟ್ಟೀ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಕೂಡೇನಾ.

ಪಂ— ನೋಡು ಮುಂದಿನ ಬೇವನದ ದಾರೀಗೆ ಕಲ್ಲು ಹಾಕೋಬೇಡ ನೋಡು.

ಹೆಂಗಸು—ಅಯ್ಯೆ ಹುಲ್ಲಿರೋಕಡೆ ಮೇಯ್ತೊಂಡೆ, ನೀರಿರೋಕಡೆ ಕುಡ್ತೊಂಡೆ ಇನ್ನಾಕ್ರಯ್ಯ ಕೆದ್ದೀರಿ. ಏನೋ ನಿಮ್ಮ ಹೆಣ್ಣುಗ್ಗು ಹೊಟ್ಟೀಪಾಡಿಗೆ ದಾರಿಮಾಡಿಬಿಡಿ.

ಪಂ— ಗಂಡನಿಗೆ ತಾಲೀ ಕಡಗ ಕೊಡಿಸಿ ತಂಟಮಾರೀಗೇ ತಾಲೀ ಕಟ್ಟಿ ಬಿಟ್ಟರು,

ಗೌಡ—ಏನೋರೆ ಪಂಚಾಂಗ ಗಿಂಚಾಂಗ ನೋಡೋಕಿಲ್ವಾ. ಮಳ್ಯಾಕೊ ಹಾಕ್ಲಾಡ್ತೆ. ಯಾಕೋ ಈ ಬಾರ್ಯಾವೆ ರೈತ್ರ ಮುಳ್ಳಾಕೋ ಹಂಗೆ ಕಾಣ್ತದೆ.

ಏನೋರು—ಅತ್ತಿನಿ ಮಳೆ ಮಂಗುಳುವಾರ ರಾತ್ರಿ ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ. ಆ ಮಳೆ ಆಗೇ ಆಗುತ್ತದೆ.

ಗೌಡ—ಈ ಕೋಟಿ ಮುಗಿಲು ಎದ್ದರೆ ಮಳ್ಯಾಯ್ತದೆ ಅಂತ ಹಿರೋರು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ನೋಡಬೇಕು.

ಏ—ಇನ್ನಾವ ಲಕ್ಷಣ ಇದ್ರೆ ಮಳೆಯಾಗುತ್ತದೆ?

ಗೌ—ಕೋಟಿಮುಗಿಲು, ಕೆಮ್ಮೋಡ, ಬಿಳಿಮೋಡ, ಕಾಮೋಡ ಹಿಂಡು ಮೋಡ ಇವಿದ್ದು ಚಿಟ್ಟೆಹುಳ ನೆಲಕಚ್ಚದೆ ಹಾರಾಡಿದರೆ ಮಳೆ ತಕ್ಕೋಳಿ ಕುರ್ತೇಟು ಬಂತು.

ಹಳೇಪಟೇಲ್—ಏನುಸ್ವಾಮಿ ನನ್ನ ಹೆಸರು ಬಲಾ ಹ್ಯಾಗಿದೆ.

ಶನಿಬಲವಿದೆ. ಗುರುಬಲವಿಲ್ಲವಲ್ಲ.

ಸರಿ. ಅದಕ್ಕೇ ನಾನೇನು ಮಾಡಿದರೂ ನಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಗ್ರಹ ಚಾರ ಕೆಟ್ಟದ್ದಾದರೆ ಸುತ್ತಲ ಹಳ್ಳಿಯವರದೆಲ್ಲಾ ಕೆಟ್ಟದ್ದೆ ?

ಹಳ್ಳಿಯವರದೆಲ್ಲಾ ಗ್ರಹಚಾರ ಯಾಕೆ ವಿಚಾರಿಸುತ್ತಿ.

ನೋಡಿ ಅರವತ್ತು ವರ್ಷದಿಂದ ಮಂದಗರೆ ಉತ್ತರ ನಾಲಾ ಬರಬೇಕೆಂತ ಸರಕಾರದವರನ್ನ ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಇವ್ವಿ. ಅದಕ್ಕೆ ಬಿಡಗಂಡಿ ಆಗಿದೆ ಸರ್ವೆ ಆಗಿದೆ, ಕೆಲಸ ನಿಂತು ಹೋಗಿದೆ. ಸುಮಾರು ಇಪ್ಪತ್ತು ಮೂವತ್ತು ಹಳ್ಳಿ ಬಿಂ ಗಾಡು ಸುಂಟೀ ಕೊಪ್ಪಾಗಿದೆ. ಈ ನಾಲೆ ಬಂದ್ರೆ ಇವೆಲ್ಲಾ ಸ್ವಲ್ಪ ಉಳ್ಳೋ ತವೆ. ಇಲ್ಲಿದ್ದ್ರೆ ವಸೂಸಿಯಾಗಿ ಎಲ್ಲಾ ಕಾಪೀತೋಟ ನೋಡ್ಬೇಕಾಯ್ತದೆ. ನಾನೇನಂದಾ ಅನ್ನಿ ಇಲ್ಲಿ ವಸಾಹತ್ತೇ ಕಮ್ಮಿಯಾಗ್ತದೆ.

ಅರ್ಜಿಗಳನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕೆ ಬರೆಯಪ್ಪಾ, ನಾನೂ ದೇವರ ಪಾದಕ್ಕೆ ಹೂವು ಹಾಕುತ್ತೇನೆ.

ದಾಸೈಯ್ಯ—ಲೋ ರೊಗವಿಲ್ಲದೆ ನೆರಳೋನೆ ಹಬ್ಬಿ ಬಟ್ಟೀಯ ಉಬ್ಬೀಕಾ ಯೋದಿಲ್ಲೋ.

ಅಗಸ—ಲೋ ಬಾಲವಿಲ್ಲದೆ ಬಗ್ಗೋನೆ ಬಟ್ಟೀ ಒಕ್ಕೊಟ್ಟೀನು ಮನೆಕಡೆ ಹೊತ್ತಂತೆ ಬಾರ್ಲೇ.

ಏನೈಯ್ಯ ಗೌಡ, ಕೊಬ್ಬ ದುಡ್ಡು ಹಿಂತಿರುಗಿ ಬರುವುದೇ ಕಷ್ಟವಾ ಗಿದೆಯಲ್ಲಾ.

ಗೌಡ—ನಮ್ಮ ಹಿಂದೋರು ಏನು ಹೇಳಿದ್ದು, ಅಂತೀರಿ. ಬಲಗೈಲಿ ಒಂದು ಹಿಡಿ ರೂಪಾಯಿ ಸಾಲಾ ಕೊಡಬೇಕಾದ್ರೆ ಎಡಗೈಲಿ ಒಂದು ಹಿಡಿ ರೂಪಾಯಿ ಹಿಡಿದ್ರೇ ಕೊಡ್ಬೇಕು. ಅದ್ಯಾಕೆ—?

ಗೌಡ—ಆ ಒಂದು ಹಿಡಿ ರೂಪಾಯಿ ವಸೂಲ್ ಮಾಡೋಕೆ ಮಾಡೋ ಖರ್ಚು ಸ್ವಾಮಿ (ಕೋರ್ಟು ಕಛೇರಿಗೆ) ಸರಿಯಪ್ಪಾ ಸರಿ. ಒಳ್ಳೇ ಸಂಸ್ಕರಾಯ ಹೇಳಿದೆ.

ಏನಯ್ಯಾ ಮುದುಕಾ ಬಂದುಬಿಟ್ಟಿ ?

ಬೇಜಾರಾರ್ಯಾಯ್ತು ಬುದ್ಧಿ, ಹಂಗೇ ನೋಡ್ಕೊಂಡ್ಕೊಗಾನಾ ಅಂತ ಬಂದೆ. ಕೂತುಕೋ.

ಕೂತುಕೋ.

(ಒಂದು ಕ್ಷಣವಾದ ಮೇಲೆ ನಸ್ಯಾಹಾಕಿಕೊಂಡು)

ಊರಿಗೆಲ್ಲ ಯಜಮಾನನಾರ್ಯರು ?

ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ.

ಕೋಳಿ—ಹ್ಯಾಗೆ ಅಂತೀರಿ ಊರಿನೋರನ್ನೆಲ್ಲಾ—ಎಳೆ ಹೊತ್ತಾಯ್ತು ಮೂರು ಜಾವವಾಯಿತು. ರಾಗೀಬೀಸಿ ಭತ್ತಾಕುಟ್ಟಿ ಬೈಲುಮೇಲ್ದೋಗಿ ಎಂದು ಎಳಿಸುತ್ತದೆ. ಅಂತಾ ಯಜಮಾನ ಯಾವೋನಿದ್ದಾನು.

ಒಂದು ಪಟ್ಟ ಎಷ್ಟುಸೇರು ?

ಒಳ್ಳೊಳ್ಳೆ ಪ್ರಶ್ನೆ, ನಂಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲಾ ಅಂತೀನಿ.

ಐದುಸೇರು—ಹ್ಯಾಗೆ ಅಂತೀರೊ ಕಲ್ಲು ಮಣ್ಣು ಮರ ನೀರು ಲೋಹ ಇವೈದು ಸೇರಿದರೆ ತಾನೆ ಮನೆ, ಮನೆ ಸೇರಿದರೆ ಪಟ್ಟ.

ನಮ್ಮ ಕಾಲದ ಮಾತು ಹೇಳೋನಿ ಕೇಳಿ—

ಸಂದೇ ಬಿಸಿಲು—ಹೋಮದ ಹೊಗೆ. ರಾತ್ರಿವೇಳೆ ಹಾಲನ್ನದ ಊಟ ಎಳೆಪ್ರಾಯದ ಹೆಂಡತಿ ತಿಳಿನೀರು ಎಡಮಗ್ಗಲಿಗೆ ಮಲಗೋದು ಇವೆಲ್ಲಾ ಆಯಸ್ಸು ವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ.

ಬೆಳಗಿನ ಬಿಸಿಲು—ಹೆಣದ ಹೊಗೆ ಕೊಳೆತ ಹಳ್ಳದ ನೀರು ರಾತ್ರಿ ನೋಸ ರುಭೋಜನ ಮುದಿ ಹೆಂಗಸಿನ ಸಹವಾಸ ಬಲಮಗ್ಗಲಿಗೆ ಮಲಗುವುದು ಇವೆಲ್ಲಾ ಆಯಸ್ಸು ಕ್ಷೀಣಕೃತ್ಯಾಗಿ, ಓಹೋ. ಓಹೋ.

ಹೆತ್ತಸೂತಕ ಹತ್ತು ದಿವಸ, ಸತ್ತಸೂತಕ ಹನ್ನೊಂದು ದಿವಸ, ಮತ್ತೆ ಋಣದ ಸೂತಕ ಸಾಯುವ ತನಕ. ಆಹಾ! ಆಹಾ! ಚಿನ್ನದ ಪೈರಾವುದು ಗೊತ್ತೋ. ಉಹು. ರೈತರು ಸ್ವಾವಿಾ ರೈತರು. ಅದಿರಲಿ. ಸುಂಡನ್ನೆ ಶೂಲದ ಕತ್ತಿ. ತೋಡಣ್ಣೆ ಬಿಲ್‌ಬಾಣ, ಮುಂದೋಗೋ ಹೆಣ್ಣಾನ್ನೆ ನಾಗಸ್ವರದ ಕೊಳಲು

ಯೋಗವೇ ಕೇಳಿರಣ್ಣ ಎಲ್ಲಾರೂ ಸೋಬಿಗವ ಕೇಳಿರಣ್ಣ | ಆರುಸುಂಡ ಕೂಯಲಿ ಮೂರು ಸುಂಡ ಒಕ್ಕಲಿ ಎಪ್ಪತ್ತೇಳುಸುಂಡಾ ಕೌದಿಕಟ್ಟಿ ಹೇರಲಿ ||
ಯೋಗವೇ ಕೇಳಿರಣ್ಣ.....|| ಪ ||

ಎಪ್ಪತ್ತೇಳುಂಡಾ ಕೌದೀಕಟ್ಟಿ ಹೇರಿದ್ವೇಲೆ ಮುಂಡ್ಗೇಮೂಗ್ಗು ರಂಡ್ಗೇ
ನಾಗ್ಗು | ಮುಂಡೆಕುಟ್ಟಿ ಅಕ್ಕಿಮೊನೆ ಮುರ್ದಾಮೇಲೆ ದಂಡತಕ್ಕೋಳೇ ನನ್ನಂ
ಡ್ವೀಶೆ ಸುಂಡಣ್ಣಾ || ಯೋಗವೇ || ಪ ||

ಇದರರ್ಥವೇನು ಯೋಚಿಸಿ ಸ್ವಲ್ಪ ನಿದ್ರೆ ಮಾಡುವೆನು. ಒಳ್ಳೇಮು ಧ್ವ

ಮದುವೆಯ ಹಾಡಿಗಾಗಿ ಮೊದಲು ದೇವತಾಪ್ರಾರ್ಥನೆ

(ರಂ. ಪು. ಹೆ. ಬೋರಮ್ಮ ಗೌಡತಿಯಿಂದ)

ಮದುವೆ ಎನ್ನೊದಾ ಯಾರಮ್ಮಾ ಮಾಡ್ತೋರು ಭೂಲೋಕಾದಲ್ಲಿ ಬಸ
ವೈಯ್ಯಾ | ಭೂಲೋಕಾದಲ್ಲಿ ಬಸವೈಯ್ಯಾ ತೂಕೊಂಡು ದೇವೀದೇವಾರಾ
ಒಳಗೊಂಡೂ | ದೇವೀದೇವಾರಾ ಒಳಗೊಂಡು ಬಸವೈಯ್ಯಾ ಭೂಲೋಕಾದಲ್ಲಿ
ಮದುವೇಯಾ | ತಾಯಿಯಾನೆನೆದಾರೇ ಬೇಗಾನೇಪದಬರ್ದೇ ತಾಯವೈಗಂಗೇ
ದಡದಲ್ಲಿ | ತಾಯವೈ ಗಂಗೇದಡದಲ್ಲಿ ಸರಸತಿಯು ಕಾಯಾಕುಂಡೋಗೀ
ಕರದಲ್ಲಿ | ಅಕ್ಕಾನಾನೆನೆದಾರೇ ಗಕ್ಕಾನೇಪದಬರ್ದೇ ಅಕ್ಕವೈಗಂಗೇದಡದಲ್ಲಿ |
ಅಕ್ಕವಳೇ ಗಂಗೇದಡದಲ್ಲಿ ಸರಸತಿಯು ಅಕ್ಕಿಹೂದವಳಾಕರತನ್ನೇ | ಹಳ್ಳಾಕೊ
ಳ್ಳಾದಲ್ಲಿ ಮುಳ್ಳಾಜೀವನದಲ್ಲಿ ಬಳ್ಳೋಳೇನಿನ್ನಾ ಹರಸಿದೇ | ಬಳ್ಳೋಳೇನಿ
ನ್ನಾ ಹರಸಿದೇ ಸರಸತಿಯೆ ಎಲ್ಲೀಹೋದಮ್ಮಾ ಪದಬರಲಿ | ಅಟ್ಟಾಬಿಟ್ಟಾದಲ್ಲಿ
ಪುಟ್ಟಾಜೀವನದಲ್ಲಿ ಸೆಟ್ಟೋಳೇ ನಿನ್ನಾ ಹರಸಿದೇ | ಸೆಟ್ಟೋಳೇ ನಿನ್ನಾ ಹರಸಿದೇ
ಸರಸತಿಯೆ ಎತ್ತಾಹೋದಮ್ಮಾ ಪದಬರ್ದೇ | ತಾಯಿಸರಸಾತೀ ಬಾಗ್ಲಲ್ಲಿಯಾ
ಕ್ಕಿಂದೆ ತೋರೇನೂ ಬಾರೇನಿನಗಿಂಬಾ | ತೋರೇನೂಬಾರೇ ನಿನಗಿಂಬಾಯಾ
ರ್ಮಾನೇ ಸಾಲೂಮಂಚಾವೇ ಒರಗಮ್ಮಾ | ಅಕ್ಕಾಸರಸತಿಯೇ ಹಟ್ಟೀಲಾಕ್ಕೇ
ನಂತೆ ಕೊಟ್ಟೀನೂಬಾರೇನಿನಗಿಂಬಾ | ಕೊಟ್ಟೀನೂಬಾರೇ ನಿನಗಿಂಬಾಸರಸತಿಯೆ
ಪಟ್ಟೀಮಂಚಾವೇ ವರಗಮ್ಮಾ | ಅಗ್ಗೀಬುಡದಡಿಯ ಸೊಗಸೂಮಾಡೋಹಣ್ಣೆ
ಅವಸರದಬ್ಬಂದೇ ನನಬಳಿಗೆ | ಅವಸರದಬ್ಬಂದೇನಿನ್ನಳಿಗೆ ಸರಸತಿಯೇ ಕೆಲ್ವಾ
ಬಿಟ್ಟಾಡಾಕಲಿಸಮ್ಮಾ | ನಗ್ಗಾಲಾಮರದಡಿಯೆ ನಿದ್ರೆಯಾಮಾಡೋಗಿ ಎಗ್ಗಿ
ಲ್ದೀಬಂದೇ ನಿನಬಳಿಗೆ | ಎಗ್ಗಿಲ್ಲೀಬಂದೇ ನಿನಬಳಿಗೆ ಸರಸತಿಯೆ ಚಂದುಳ್ಳಿ
ಹಾಡಾಕಲಿಸಮ್ಮಾ | ಉದ್ದೀನೊಲ್ಲದಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡೋಟ್ಟೀಬಿನವಣ್ಣ ಉದ್ದೀನುಂಡಿ
ಲಿಗೆ ಎರೆದುಪ್ಪಾಕೊಡುವೇವೂ ಇದ್ದಟ್ಟುಮತಿಯಾ ಕೊಡುನಾಮಾಗೇ |

(ಬರಕೋಡೂ)

ಎಳ್ಳಿನೊಲ್ಲದಲ್ಲಿ ಉಳಿದೋಬೆನವಣ್ಣ ಎಳ್ಳಿನುಂಡಲಿಗೇ ಎರೆದುಪ್ಪ|ಎಳ್ಳಿನುಂಡಲಿಗೇ ಎರೆದುಪ್ಪ ಕೊಡುವೇವು ಎಳ್ಳೋಟೂ ಮತಿಯಾ ಬರಕೋಡೂ | ಎಳ್ಳಾನ್ತುರೀಎಳ್ಳು ಎಳ್ಳಾನೇಬಿಳೀಎಳ್ಳು ಎಳ್ಳಾನೇತೊಳೆದಾ ತಿಳಿನೀರು | ಎಳ್ಳು ತೊಳೆದಾತಿಳಿನಿರಾಕುಡ್ಕೋಕ್ಪಂದೂ ಪಕ್ಷೀಹೇಳೀದೋ ಶಕುನಾವಾ | ಉದ್ದಿ ನ್ತುರೀಯುದ್ದು ಉದ್ದಿನ್ನಿಳೀಯುದ್ದು ಉದ್ದಿನ್ನೆ ತೊಳೆದಾ ತಿಳಿನೀರು | ಉದ್ದಾನೇ ತೊಳೆದಾ ತಿಳಿನೀರುಡ್ಕೋಕ್ಪಂದು ಹಲ್ಲಿಹೇಳೀತೂ ಶಕುನಾವಾ | ಶಕುನಾನ ಮಗಾದೊ ಸಾಲಾವಳಿನಿಮಗಾದೋ ನಾಳೆಯಲಗ್ನಾನಮಗಾದೋ | ಇಪ್ಪತ್ತ ಷಾಕೇ ಹುಟ್ಟಿತು ಈಲಗ್ನ ತುಪ್ಪದಾಭಾವೀನಡುಮಾನ್ಲೀ | ತುಪ್ಪದಾಭಾವೀ ನಡುಮನ್ಲಿ ತೋಡ್ಕೊಂಡು ಅವರಪ್ಪ ಮಾಡಾನೂ ಮದುವೇಯಾ | ನಲ್ವತ್ತ ಷಾಕೇ ಹುಟ್ಟಿತು ಈಲಗ್ನ ಎಣ್ಣೆಭಾವೀಯಾ ನಡುಮನ್ಲಿ | ಎಣ್ಣೆ ಭಾವೀಯಾ ನಡುಮನ್ಲಿ ತೋಡ್ಕೊಂಡು ಅವರಣ್ಣ ಮಾಡಾನೂ ಮದುವೇಯಾ ||

ಭತ್ತಾಕುಟ್ಟುವಹಾಡು

ಮೊದಲು ಪೂಜೆಗೇ ಎನೇನಾಗಾಬೇಕೂ-ದೇವಲೋಕಾದಾ ಕಣಗಾಲೇ | ದೇವಲೋಕಾದಾ ಕಣಗಲೆ ಕೊಂಡಾಮಾವು- ಮೊದಲಾ ಪೂಜೆಗೇ ಬರಬೇಕು || ಹಟ್ಟೀ ಚಂದಾಗೀ ಹರ್ರಾಸ್ತರು ಭತ್ತಾವ-ಅಕ್ಕತಂಗೀರ ಹುದಗೀನ | ಅಕ್ಕತಂಗೀರ ಹುದಗೀನ ಭತ್ತಾಕೆ-ಮಾಯಾದಾ ಗುಂಚೀ ಕೌದಾವೋ || ಹಾದೀಚಂದಾಕೆ ಹರ್ರಾಸ್ತರು ಭತ್ತಾವ-ತಾಯಿಮಕ್ಕಳಾ ಹುದಗೀನ | ತಾಯಿಮಕ್ಕಳಾ ಹುದಗೀನ ಭತ್ತಾಕೆ-ಮಾಯಾದ ಗುಂಚೀ ಕೌದಾವೋ ||

ಅರಿಶಿನ ಹಚ್ಚುವಹಾಡು

ಹೂವ್ವೀನ ತೋಟದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿತೊಂದರಸಾಣ-ಚನ್ನಾಗಿ ಕಾದೀ ಬಿಗಿ ಸ್ಯಾರಿ | ಚನ್ನಾಗಿ ಕಾದೀ ಬಿಗಿಸ್ಯಾರು ಅರಸಣವ ಮುತ್ತಿನ ಗುದ್ದಿಲ್ಲೀ ಅಗೆ ಸ್ಯಾರೋ || ಮುತ್ತಿನ ಗುದ್ದಿಲ್ಲೀ ಅಗೆಸ್ಯಾರು ಅರಸಣವ ಬೆಳ್ಳೀ ಮಂಕ್ರೀಗೇ ಬವರ್ಯಾರು | ಬೆಳ್ಳೀ ಮಂಕ್ರೀಗೇ ಬವರ್ಯಾರು ಅರಸಣವ-ತುಂಡುತುಂಡಾಗೀ ಕಡಿಸ್ಯಾರು || ತುಂಡುತುಂಡಾಗೀ ಕಡಿಸ್ಯಾರೊಂದರಸಣವ-ಗಂದಿಗರಂಗ್ಲೀಗೇ ಕೆಡ್ವಾರೋ | ಗಂದಿಗರಂಗ್ಲೀಲೀ ಕೆಡವಿರುವ ಅರಸಣವ-ನಾರೀರೂ ಹೋಗೀ ಭಿಲೆವಾಡಿ || ನಾರೀರೂ ಹೋಗೀ ಬಿಲೆವಾಡಿ ತಂದಾರು-ಬರಳಲ್ಲಿ ಹಾಕೀ ತಿರು

ವ್ಯಾಸರು | ಕಲ್ಲೊರಳಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ತಿರಸ್ಕಾರ್ಯರು ಅರಸಣವ-ಕೊಪ್ಪರ್ದೀಲಾಕ್ಷ್ಮೀ ಕುದಿ
ಸ್ಯಾರು | ಕೊಪ್ಪರ್ದೀಲಾಕ್ಷ್ಮೀ ಕುದಿಸ್ಯಾರು ಅರಸಣವ-ಮಾಳಿಗೇ ಮೇಲೇ ಹರ
ಗ್ಯಾರೋ | ಮಾಳಿಗೇ ಮೇಲೇ ಹರಗೀದರಸಣತಂದು-ಕಂದಾನಾ ಮೈಗೆ
ತೊಡೆದಾರು || ಕಂದಾನಾ ಮೈಗೆ ಏನೆಂದು ತೊಡೆದಾರು-ಶಾನಾದ ಕಂದಾ
ಸುಖಬಾಳೂ ||

ಎಣ್ಣಿನೀರು ಹಾಕುವಹಾಡು

ಎಣ್ಣೆ ಶೀಗೇಕಾಯಿ ಸನ್ನೇನಾಡುತ ಬಂದೊ-ಇನ್ನೂ ಮಲಗ್ಯಾವ್ವೇ
ಮದುವಣ್ಣಾ | ಇನ್ನೂ ಮಲಗವ್ವೆ ಮದುವಣ್ಣ ಎದೆಮೇಲೆ-ಸನ್ನೇ ನಾಡಾವೇ
ಉಗುರೇಣ್ಣೆ || ಉಗುರೇಣ್ಣೆ ಹೋಗೀ ಗಗನಾಕೆ-ಶೀರಾಪ್ಪ ಮಗನಾ ಮಂಡೇಲೀ
ಒರೆಗ್ಯಾವೋ | ಅರಶಿನ ಸೀಗೇಕಾಯಿ ಸನ್ನೇ ನಾಡುತ ಬಂದೊ ಇನ್ನೂ ಮಲ
ಗವ್ವೆ ಮದುವಣ್ಣಾ | ಉಗುರೇಣ್ಣೆ ಬಂದೂ ಬತ್ತೀಲಿ ಒದಗ್ಯಾವೇ-ಮರೆತೂ ಮಲ
ಗ್ಯಾವ್ವೇ ಮದುವಣ್ಣಾ |

ಎಣ್ಣೆ ಬತ್ತೇರೆ ಕನ್ನೇರಿ ಮೈಬೆರಳುಚನ್ನೀಗಾರಾಯಾರಾ ಎಲೆತೋಟ |
ಚನ್ನಿಗಾರಾಯಾರಾ ಎಲೆದೋಟಾದೊಳಗಿರುವ-ಸೊನ್ನರದನವ್ವಾ ಕುಣಿದಾವೋ |
ಅರಕಾಣೊತ್ತೇರೆ ಅರಸೇ ನಿನ್ನೈಬೆರಳು-ಅಳಸಿಂಗ್ರಾಯಾರಾ ಕೈದೋಟ | ಅರ
ಸಿಂಗ್ರಾಯಾರಾ ಕೈದೋಟಾದೊಳಗಿರುವ-ಸರಸಾದಾ ನವ್ವಾ ಕುಣಿದಾವೋ |
ಕರೀ ಎಳ್ಳಿನೆಣ್ಣೆ ದುರುಗದ ಸೀಗೇಕಾಯಿ-ದೊರೆಗೋಳ ಸಂಗಾಡಾ ಮದು
ವ್ಯಣ್ಣಾ | ದೊರೆಗೋಳ ಸಂಗಡ ಮದ್ವ್ಯಣ್ಣಾ ವಾದ್ದೀರು-ದುರಗಾಕೆ ಕೋಡೀ
ಹರಿದಾವೋ | ಅಜ್ಜಿಳ್ಳಿನೆಣ್ಣೆ ಗಟ್ಟದ ಸೀಗೇಕಾಯಿ-ಸೆಟ್ಟಿಗೋಳ ಸಂಗಾಡ
ಮದ್ವ್ಯಣ್ಣಾ | ಸೇಟ್ಟಿಗೋಳ ಸಂಗಡ ಮದ್ವ್ಯಣ್ಣಾ ವಾದ್ದೀರು-ಗಟ್ಟಾಕೆ ಕೋಡೀ
ಹರಿದಾವೋ |

ಅಲಾದಾ ಮಣೆಬಂದೋ ಹೂವ್ವಿನ ಚೌರಿ ಬಂದೋ-ಹೆತ್ತಮ್ಮ ನೀರಾ
ಹದಮಾಡೀ | ಹೆತ್ತಮ್ಮ ನೀರಾ ಹದಮಾಡ್ಕೊನೆಂದಾಳು-ಮುತ್ತಿನೆಣ್ಣೆಚ್ಚೀಗೇ ನಡಿ
ಯಮ್ಮಾ | ಅತ್ತೀಮಣೇ ಬಂದೋ ಮುತ್ತಿನ ಚೌರಿಬಂದೋ-ಹಡೆದಮ್ಮ ನೀರಾ
ಹದಮಾಡೀ | ಹಡದಮ್ಮ ನೀರಾ ಹದಮಾಡಿ ಏನೆಂದಾಳು-ಮುತ್ತಿನ ಬಜ್ಜಲಿಗೇ
ನಡೆಯಮ್ಮಾ | ನೀರಿಲ್ಲದ ತಾವು ನೀರಾಕೆ ನಿಂದೊಳು-ಊರಿಗೇ ದೊಡ್ಡವರ
ಘುಗ್ಗುವಾದ | ಊರಿಗೇ ದೊಡ್ಡವರಾ ಮಗವಾದಾ ತಾವೊಳಗೇ-ಬಾಳೇಮಠ

ಅರಳಿ ಫಲವಾದೋ | ಹೆಸರಿಲ್ಲದ ತಾವು ಕೆಸರಕ್ಕಾಕೆ ನಿಂತಾದು ಹೆಸರಿಗೇ ದೊಡ್ಡ
ವರಾ ಮಗಮಾದಾ | ಹೆಸರಿಗೇ ದೊಡ್ಡವರಾ ಮಗಮಾತ್ಮಾವೀನಲ್ಲಿ ಹಸರು
ಸಂಪೀಗೇ ಸುಳಿ ಒಡೇದೋ | ಹಸರೂ ಸಂಪೀಗೇ ಮರದಡಿಯ (ಬೋರೇಮಗ)
ಮಾದಾನು ಬಾಳೇ ವಾಲಾಡೀ ಫಲವಾದೋ ||

ಬಳೇ ತೊಡಿಸುವಹಾಡು

ಬಳಿಯಾ ತೊಡೂವಾಗ ಬಳಗಾಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಾಳಾ ಬಳಿಯಾ ತೊಟ್ಟಿಣ್ಣಾ
ಒಳಗೊಂಡು | ಬಳಿಯಾತೊಟ್ಟಿಣ್ಣಾ ಒಳಗೊಂಡುಹೋಗ್ವಾಗ ಅವರ ಬಳಗಾಕ್ಕೆ
ದುಃಖಾ ಎರಗ್ಯಾದೋ | ಬಳಿಯಾತೊಡೂವಾಗ ಅವರ ತಾಯಮ್ಮ ಹೆಚ್ಚಾಳ
ಬಳಿಯಾತೊಟ್ಟಿಣ್ಣಾ ಒಳಗೊಂಡು | ಬಳಿಯಾ ತೊಟ್ಟಿಣ್ಣಾ ಒಳಗೊಂಡುಹೋ
ಗ್ವಾಗ ಅವರ ತಾಯಮ್ಮ ದುಃಖಾ ಎರಗ್ಯಾದೋ ಅವರಾ ಅಣ್ಣೆಯ್ಯೇ ದುಃ
ಖಾ ಎರಗ್ಯಾದೋ |

ಬಳಿಗಾರಸೆಟ್ಟೇ ಬಂದಾನು ಅವರಮನೆಗೆ ಅರಿಸಿನ ಕುಂಕೂಮಾ ಮುಯಿ
ಕೊಟ್ಟು | ಗೊನೆಯಾ ಬಾಳೇಹಣ್ಣು ಎಳೆಯಾ ತೆಂಗಿನಕಾಯಿ ಗಂಧಾ ಅಕ್ಕ
ತೆಯಾ ಪೂಜೇಯಾ ಮಾಡೀ | ಗಂಧಾ ಅಕ್ಕತೆಯಾ ಪೂಜೇಯಾ ಮಾಡೀ
ಮುತ್ತಿನಾ ಬಳಿಯಾ ಪೂಜೇ ಮಾಡ್ಯಾಬಾಲೆ ಮಾಲಾತ್ರಿ (ಬಳೆಯರಾಶಿ)
ಕೈಯ್ಯಾ ನೀಡ್ಯಾಳೊ |

ಮುತ್ತೈದ್ದೆಟ್ಟೇಮುಂದೆ ಮುತ್ತಿನ ಚಪ್ಪರಹೂಡಿ ಸುತ್ತಿಬಾರೈಯ್ಯಾ
ಬಳಿಗಾರಾ | ಸುತ್ತಿಬಾರೈಯ್ಯಾ ಬಳಿಗಾರ್ನಮ್ಮಟ್ಟೇಲಿ ಮುತ್ತೈದೇ ಬಳಿಯಾ
ತೊಡುತಾಳೇ | ಅಚ್ಚಾ ಮುತ್ತೈದೇ ಕಂದಮ್ಮ ನಿನಕ್ಕೈಲಿ ನಿಜ್ಜ ಚಂದಾದೋ
ಹೊಸಬಾಳೇ | ಬಾಣಂತಿ ತಂಗಮ್ಮ ಬಾಳೇಲೇಲಟ್ಟುಣ್ಣೆ, ಬಾಗಿ ಬಾರೈಯ್ಯಾ
ಬಳಿಗಾರ | ಬಾಗಿ ಬಾರೈಯ್ಯಾ ಬಳಿಗಾರ್ನಮ್ಮಟ್ಟೇಲಿ ಬಾಣಂತಿ ಬಳಿಯಾ
ತೊಡುತಾಳೇ | ಊರಿಗೆ ಬಳಿ ಬಂದೊ ಹೂಡಮ್ಮ ಜೋತೀಯ, ಎತ್ತೀನಾ
ಕೊಂಬಲ್ಲಿ ಶಿವದೇವೀ ||

ಗಂಡು ಬರುವಾಗ ಹೇಳುವಹಾಡು

ಒಂಟೀಮೇಲ್ಬರುವ ಬಂಟಾನಾ ನೋಡಿರೀ, ಎಂಟಾಳೇಗಿಂತಾ ಚಲು
ವಾನಾ | ಎಂಟಾಳೇಗಿಂತಾ ಚಲುವಾ ಷುಡುವಣ್ಣಾನಾ, ಸೊಂಟಾನೋಡ್ಡಿಣ್ಣಾ

ಕೊಡಿದಮ್ಮಾ | ಆನೇಮೇಲ್ವರುವೋ ಅರಸಾನಾ ನೋಡೀರೀ ಆರಾಳಿಗಿಂತಾ
 ಚಲುವಾನಾ | ಆರಾಳಿಗಿಂತಾ ಚಲುವಾ ಮದುವಣ್ಣಾನಾ ತೋಳಾನೋ
 ಡ್ಡೆಣ್ಣಾ ಕೊಡಿದಮ್ಮಾ | ಶೆಟ್ಟೀಗೋಳಾ, ಕುದ್ರೇ ಹೋಗೀ, ಮುತ್ತೀನಾ
 ತೋಟಾವಾ ನುಗ್ಗೀ, ಮುತ್ತೆಲ್ಲಾ ನುಗ್ಗೀ ನುರಿಯಾದೋ | ಮುತ್ತೆಲ್ಲಾ
 ನುಗ್ಗೀ ನುರಯಾದೋ ನನ್ನೂರ, ಶೆಟ್ಟೋಳ್ವೊಡೂವಾ ರಭಸೀಗೇ | ರಾಯ್ಗೋ
 ಳ್ವುದ್ರೇಹೋಗೀ ಹೂವ್ವಿಸೋಟವಾನುಗ್ಗೀ, ಹೂವ್ವೆಲ್ಲಾ ನುಚ್ಚುನುರಿಯಾದೋ
 ಹೂವ್ವೆಲ್ಲಾ ನುಚ್ಚುನುರಿಯಾದೋ ನನ್ನೂರ ರಾಯಾರೊಡ್ಡಬಾವೇ ಮದು
 ವೀಗೇ | ದೊಡ್ಡಾದೊಡ್ಡೇರೇ ದೊಡ್ಡಾಮಗ್ಗಿನೋರೇ ದೊಡ್ಡಾ ಬೀದೀಲೀ ತೆರೆ
 ಹೋದೋ | ದೊಡ್ಡಾ ಬೀದೀಲೀ ತೆರೆಹೂಡ್ಗು ಡಾರೊಡ್ಡೀ ದೊಡ್ಡೋರಾ
 ಮದುವೇ ಬರುತಾದೇ | ಚಿಕ್ಕೋರ ಮದುವೇ ಬರುತಾದೆ |

ರಾಯ್ಗೋಳ್ವಾವಾತಾರ ರಾಯ್ಗೋಳ್ವ ಇವುತಾರ, ರಾಯ್ಗೋಳ್ವ ಹೊನ್ನಿ
 ನಾಶಿವದಾರಾ | ರಾಯ್ಗೋಳ್ವ ಹೊನ್ನಿನಾಶಿವದಾರ ನನ್ನೂರ ರಾಯ್ಗೋಳ್ವೊಂ
 ಟವೇ ಮದುವೀಗೇ | ಶೆಟ್ಟೋಳ್ವ ಹೊನ್ನಿನಾ ಶಿವದಾರಾ | ಶೆಟ್ಟೋಳ್ವೊಂ
 ಟವೇ ಮದುವೀಗೇ |

ಶೆಟ್ಟೋಳ್ವೋಗೂವಾಗ ಹಟ್ಟೀದಾನಪ್ಪ್ಯದ್ರಾವು ಹಟ್ಟೀ ಹರಿವಾಣಾ
 ಗಲಿರೆಂದೋ | ಹಟ್ಟೀ ಹರಿವಾಣಾಗಲಿರೆಂದೊ ನಮ್ಮೂರ ಶೆಟ್ಟೋಳೂ ವೀಳ್ಯಾಕೆ
 ಹೋಗ್ವಾಗಾ | ರಾಯ್ಗೋಳ್ವೋಗ್ವಾಗಾ ಹಾದೀದಪ್ಪ್ಯದ್ರಾವು ಗಾಲೀ ಹರಿ
 ವಾಣಾಗಲಿರೆಂದೊ | ಗಾಲೀ ಹರಿವಾಣಾಗಲಿರೆಂದೊ ನನ್ನೂರ ರಾಯ್ಗೋಳ್ವೀ
 ಳ್ಯಾಕೇ ಹೊರಟಾಗಾ ||

ವಸ್ತ್ರಗಾರ ಪೆಟ್ಟಿಗೆ ತರುವಾಗ ಹೇಳುವಹಾಡು

ವಾಲೇ ತಂದೀವೀ ವಾಲೇಯಾ ನೋಡ್ಕೊಳ್ಳಿ ವಾಲೇಯಾ ಮೇಲೇ
 ಬರ್ಪೊಳ್ಳೀ | ವಾಲೇಯಾ ಮೇಲೇ ಬರ್ಪೊಳ್ಳಾ ವಾಲೇಯಾ, ವಸ್ತ್ರಾರ್ಪೆ
 ಟ್ಗಲೀ ಇರ್ಸೀವೀ | ಬುಗ್ಗೀ ತಂದೀವೀ ಬುಗ್ಗೀಯಾ ನೋಡ್ಕೊಳ್ಳೀ ಬುಗ್ಗೀ
 ಯಾ ಮೇಲೇ ಬರ್ಪೊಳ್ಳೀ | ಬುಗ್ಗೀಯಾ ಮೇಲೇ ಬರ್ಪೊಳ್ಳೀ ಈ ಮನೆಯ
 ವಸ್ತ್ರಾರ್ಪೆಟಗಲೀ ಇರ್ಸೀವಿ | ಗುಂಡೂ ತಂದೀವೀ ತಾಲೀಯಾ ತಂದೀವೀ
 ತಾಲೀಯಾ ಮೇಲೇ ಬರ್ಪೊಳ್ಳೀ ತಾಲೀಯಾ ಮೇಲೇ ಬರ್ಪೊಳ್ಳೀ
 ನಿಮ್ಮಾನೇ ಪಾಲೀಗೇ ನೀವೂ ಇಟ್ಟೋಳ್ಳೀ ||

ಹಸೆಯನಿಕ್ಕುವ ಹಾಡು

ಹೆಣ್ಣು ಚಿಕ್ಕವ್ವಾ ಹೆಣ್ಣೋರದೊಡ್ಡವ್ವ ಸಣ್ಣಕ್ಕೀಹಂಗೇ ಅವರವ್ವ | ಸಣ್ಣ
 ಕ್ಕೀಹಂಗೇ ಅವರವ್ವಕೂತೊಂಡು ಚನ್ನಾಗೀ ಬರಿಯೆಂದಾಳ್ವ ಸೆಗೋಳಾ |
 ಗಂಡೋರಚಿಕ್ಕವ್ವ ಗಂಡೋರ ದೊಡ್ಡವ್ವ ದಪ್ಪಕ್ಕೀಹಂಗೇ ಅವರವ್ವಾ | ದಪ್ಪಕ್ಕಿ
 ಹಂಗೇ ಅವರವ್ವಕೂತೊಂಡು ಚನ್ನಾಗೀ ಬರೀರೆಂದಾಳ್ವ ಸೆಗೋಳಾ | ಹಸೆಯಾ
 ಬರ್ಯೋಮುಲ್ಲಿ ಕಸವಿಲ್ಲ ಮುಸರಿಲ್ಲ ಹಸಿಯಡಿಕೆ ಸಿಪ್ಪೇ ಮೊದಲಿಲ್ಲ | ಹಸಿಯ
 ಡಿಕೆಸಿಪ್ಪೇ ಮೊದಲಿಲ್ಲಾ ದಾಮಲೆ ಚನ್ನಾಗೀ ಬರಿಯೆಂದಾಳ್ವ ಸೆಗೋಳಾ | ಹಣ್ಣ
 ಡಕೇಸಿಪ್ಪೇ ಮೊದಲಿಲ್ಲಾ ಆಮುಲ್ಲಿ ಹಸೆಗೋಳಾ ಚನ್ನಾಗೀ ಬರಿಯೆಂದಾಳ್ವಾ |
 ಹಸೆಯಾಬರಿಯೋರೂ ಕುಸಲಿಸೀ ಬರರಮ್ಮಾ ಸಣ್ಣಾ ಮುತ್ತಿನಾ ತಳಿಕೋಡೀ
 ರಮ್ಮಾ | ಸಣ್ಣಾ ಮುತ್ತಿನಾ ತಳಿಕೋಡೀರೀಮನೆಯಾ ಸಿಸುವಾಕುಳ್ಳಿರುವಾ ಜಗ
 ಲೀಗೇ | ಬಾಲಾಕಂಡಿರುವಾ ಜಗಲೀಗೇ || ಸಣ್ಣಕ್ಕಿಹಸೆಯಾ ಚನ್ನಾಗೀ ಬರೀ
 ರಮ್ಮಾ ಚಿನ್ನಾ ದಾಗೊಂಡೇಯಾ ನೆರಿಗ್ಯೋರೂ | ವಜುರದ ಗೊಂಡೇಯಾ ನೆರಿ
 ಗ್ಯೋರೂ | ಚಿನ್ನಾ ದಾಗೊಂಡೇಯಾ ನೆರಿಗ್ಯೊಳೆ ಸರಸತಿಯೆ ಚನ್ನಾಗೀತುಂಬೇ
 ಚೌಕಾವಾ | ಚೌಕಾತುಂಬ್ಯಾರೆ ಕಲಕಲನೆನಕ್ಕಾರೆ ಅದ್ದೇ ಹೊಸಮುತ್ತಾಬಿ
 ಸ್ಯಾರೆ | ಅದ್ದೇ ಹೊಸ್ಮುತ್ತಾ ಏನೆಂದೂ ಬೆಸ್ಯಾಳೇ ಮಾವಾನಾ ಮಾಗಾ
 ಬರಲೆಂದೂ | ಮಾವಾನಾಮಾಗಾ ಬರಬೇಕಾವನಾಕೈಯ್ಯಾ ಹೂವೀನುಂಗುರ
 ವಾಗೆಲಬೇಕೂ | ದೊಡ್ಡಕ್ಕೀಹಸೆಯಾ ಒಡ್ಡಾಗೀಬರೀರಮ್ಮಾ ವಜ್ರದೊಂಡೇಯಾ
 ನೆರಿಗ್ಯೋರೂ | ವಜ್ರದೊಂಡೇಯಾ ನೆರಿಗೇಯ ಸರಸತಿಯೇ ಒಡ್ಡಾಗಿತುಂಬೇ
 ಚೌಕಾವಾ | ಒಡ್ಡಾಗೀತುಂಬೀ ಕಲಕಲನೆ ನಾಗೂತಾ ಅದ್ದೇ ಹೊಸಮುತ್ತಾ
 ಬೆಸ್ಯಾಳೂ | ಅದ್ದೇ ಹೊಸ್ಮುತ್ತಾ ಬೆಸ್ಯಾತೇನೆಂದಾಳ್ವಾ ಅತ್ತೇಯಮಾಗಾ
 ಬರಲೆಂದೂ | ಅತ್ತೇಯಾಮಾಗಾ ಬಂದಾರಾವನಾಕೈಯ್ಯಾ ಮುತ್ತೀನುಂಗರ
 ವಾಗೆಲಬೇಕು | ಬಾಗಿಲಿಗಿದರಾಗೀ ಬರೀರಮ್ಮಾಹಸೆಗೋಳಾ ಬಾಗೀಲಲ್ಲಾವೇ
 ಗಿಣಿಗೋಳೂ | ಬಾಗೀಲಲ್ಲಾವೇ ಗಿಣಿಗೋಳೂ ನಮ್ಮಾನೇ ಭಾಗ್ಯದಾನುಡಿ
 ಯಾನುಡಿದಾವೂ | ಕಂಭಕ್ಕಿದಿರಾಗೀ ತುಂಬೀರೀಹಸೆಗೋಳಾ ಕಂಭಾದಲ್ಲಾವೇ
 ಅರಗೀಣೀ | ಕಂಭಾದಲ್ಲಾವೇ ಅರಗೀಣೀನಮ್ಮನೆಯ ಪುಣ್ಯಾದಾನುಡಿಯಾ
 ನುಡಿದಾವೂ ||

ಮಣೀ ಹಾಕುವಾಗ ಹೇಳುವ ಹಾಡು

ಆಲಾದಮಣಿಗ್ಗೋಳಿ ಆರೇಳು ದಿನವಾಯ್ತು ಆಲಾದಾಮಾಣೇ ಬರ
ಲಿಲ್ಲಾ | ಆಲಾದಾಮಾಣೇ ಬರಲಿಲ್ಲ ಬಡಗೀಮಾನೆ ಎತ್ತೂಬಿಟ್ಟಿಮ್ಮೋ ಹೊಡ
ತನ್ನೀ | ಎಮ್ಮೋಹೊಡ್ಡೋಕೇ ತಪ್ಪೇನು ತ್ಯಾಗೇನು ಚಿತ್ರಾತುಂಬೋಕೇ ಬಿಳ
ಗಾದೋ | ಅತ್ತೀಮಣಿಗ್ಗೋಳಿ ಹತ್ತೆಂಟು ದಿನವಾಯ್ತು ಅತ್ತೀಯಾಮಾಣೇಬರ
ಲಿಲ್ಲಾ | ಅತ್ತೀಯಾಮಾಣೇ ಬರಲಿಲ್ಲ ಬಡಗೀಮಾನೆ ಹಸ್ತಾಬಿಟ್ಟುರಾ ಹೊಡತನ್ನೀ |
ಹಸ್ತಾಬಿಟ್ಟಿರುವಾ ಹೊಡ್ಡೋಕೆ ತ್ಯಾಗೇನು ಚಿತ್ರಾಕೆತ್ತೋಕೇ ಬಿಳಗಾದೋ ||

ಗಂಡು ಹನ್ನೆಮಣಿಗೆ ಬರುವಾಗ ಹೇಳುವುದು

ಮಣಿಯಾಹತ್ತೂವಾಗ ಮನ್ನೋರಾನೆನಕೊಂಡ ಮನ್ನೋರಪಾದಾ ಗತಿ
ಯೆಂದೂ | ಮನ್ನೋರಾ ಪಾದಾಗತಿಯೆಂದೂ ಗೌಡಾನಾ (ರಾಮಾನಾ) ಶಿಶು
ವೇಬಾರ್ಹಸೆಯಾ ಜಗುಲೀಗೇ | ಹಸೆಯಾಹತ್ತೂವಾಗಾ ಋಷಿಗೋಳಾ ನೆನ
ಕೊಂಡ ಋಷಿಗೋಳಾ ಪಾದಾಗತಿಯೆಂದೂ | ಋಷಿಗೋಳಾಪಾದಾಪೂ ಗತಿ
ಯೆಂದು ರಾಮಾನಾ ಶಿಶುವೇ ಬಾರ್ಹಸೆಯಾ ಜಗುಲೀಗೇ ||

ಗಂಡು ಹೆಣ್ಣು ಮೊಕ ನೋಡುವ ಹಾಡು

ಹಟ್ಟೀಕಲ್ಲೂದಾಟೇ ಹರಿಯಾಸಮುದ್ರದಾಟಿ ಮತ್ತೆಜಾನಾಕೀಮನೆ
ದಾಟೇ | ಮತ್ತೆಜಾನಾಕೀ ಮನೆದಾಟೇಬಂದಿವ್ವಿ ಅತ್ತೇಮಾಗಾಳೇ ಮೊಕತೋ
ರೇ | ಅತ್ತೇಯಾಮಗಳೇ ಮೊಕತೋರೇ ನಿನ್ನಿಂದ ತಾಯಾಮಕ್ಕಾಳಾತೊರೆದೀವ್ವಿ |
ಹಾದೀಕಲ್ಲೂದಾಟೇ ಹತ್ತೂಸಮುದ್ರದಾಟಿ ಮತ್ತೆ ಜಾನಾಕೀಮನೆದಾಟೇ |
ಮತ್ತೆಜಾನಾಕೀಮನೆದಾಟೇ ಬಂದಿವ್ವಿ ಮಾವಾನಾಮಗನೇ ಮೊಕತೋರೋ |
ಮಾವಾನಾಮಗನೇ ಮೊಕತೋರೊ ನಿನ್ನಿಂದ ತಾಯಿತಂದೇಯಾ ತೊರೆದಿವ್ವಿ ||

ದಾರೇಹೂಯ್ಯುವಾಗ ಹೇಳುವ ಹಾಡು

ಯದುಗೀರೀಪರ್ವತಾಯತ್ತಾಗೀ ಇದ್ದೀತು ಪುತ್ರಾಮಲ್ವೈನಾಮದು
ವೀಗೇ | ಪುತ್ರಾಮಲ್ವೈನಾಮದುವೀಗೇ ಸುತ್ತಾಲೂ ಜಂಗಮರೂ ಬಂದೂ
ತಳ್ಳಾರೋ | ಯದುಗೀರೀಪರ್ವತಾ ಹಾಗ್ವಾಗೀ ಇದ್ದೀತು ಶೀಮೇ ಜಂಗ

ಮರೂತಗಳಿಗಾವೈ | ಶೀಮೇ ಜಂಗಮರೂ ತಳಗಿಗಾವೈ ಬೆಟ್ಟದವುರದ ಭೋಗೀ
ಮಲ್ಲೈನಾ ಮದುವೀಗೇ | ಮೂಡಲಾಸೀಮಿಂದ ಮುತ್ತಿನೈರಣೆಬಂದೋ
ಕತ್ತೀದಾಬಾಸಿಂಗಾ ಸಹಿವಾಗೀ | ಕೆತ್ತಿದಬಾಸಿಂಗಾ ಸಹಿವಾಗಿ ಬೆಟ್ಟದ್ವು
ರದ ಭೋಗೀಮಲ್ಲೈನಾ ಮದುವೀಗೇ | ತೆಂಕಾಲಾಸೀಮಿಂದ ತೆಂಗಿನೈರಣೆ
ಬಂದೊ ತೋ(ಹೆ)ರಾದ ಬಾಸಿಂಗ ಸಹಿವಾಗೀ | ಹೆ.....ಗೇ |
ಹಸುಮಕ್ಕು ಹಿಂದಾಗಿ ಸುಸುಮಕ್ಕು ಮುಂದಾಗಿ ಬಸವಣ್ಣ ಮಡದೀ ಸಹಿವಾಗೀ |
ಬಸವಣ್ಣ ಮಡದೀ ಸಹಿವಾಗೈಟ್ಟದ್ವುರದ ಭೋಗೀಮಲ್ಲೈಯ್ಯನಾಮದುವೀಗೇ |
ಮೊಮ್ಮಕ್ಕುಮುಂದಾಗಿ ಮುಮ್ಮಕ್ಕುಹಿಂದಾಗಿ ಈರಣ್ಣನ ಮಡದೀ ಸಹಿವಾಗೀ |
ಈ..... ಗೇ |
..... ಪುತ್ರಾಮಲ್ಲೈಯ್ಯನಾ ಕೈಗೇ ದಾರೇ ?

ಪಟ್ಟೀಸೀರೇನುಟ್ಟು ಕುದುನೀಕುಪ್ಪುಸತೊಟ್ಟು ಪಟ್ಟೊ ರಾಮರಾ ಮಡದೀ ಸೀತ
ಮ್ಮತಾಯಾಗೀ | ಹಣ್ಣೊ ಕಾಯಿಾ ಮಡಲಾತುಂಬೀ ಸೀತಾದೇವೀಗೇ | ಜಾನಕಿ
ತಾಯಾಗೀ | ಪಾರ್ವತ್ಯಮ್ಮಾಗೀ ||

ಚಂಡಾಡುವ ಹಾಡು

ರಾಯರಮಾನೇಯಾ ಪಟ್ಟೀಮಂಚದ ಮೇಲೇ ಚಲುವೈಯ್ಯ ಚಂಡಾಮ
ರೆತಾನೂ | ಚಲುವೈಯ್ಯ ಚಂಡಾಮರೆತೂ ಏನಂದಾನೂ ವರನಂದೀ ಚಂಡಾ
ಕೊಡುಬಾರೇ | ಚಂಡಾಕಂಡೀದ್ರೇ ತಾಯಾಣೆ ತಂದಾಣೆ ಜಂಗೂಮಾರಾಣೇ
ಜನರಾಣೇ | ಜಂಗೂಮಾರಾಣೇ ಜನರಾಣ್ಣೂ ಡೀಬರುವ ಸೂರೀಂದ್ರಾನಾಣೇ
ಚಂಡಾಣೇ ||

ಅರತಿ ಎತ್ತುವಾಗ ಹೇಳುವಹಾಡು

ಅರತಿ ಎತ್ತೀರೇಸೇರಿ ವದನಿನಲ್ಲಾಗೇ ಫುಲ್ಲಾ ಪುತ್ರಾಗೇ ಪಲ್ಲಾವಾ
ನೀಗೇ ಎಲ್ಲಾ ಜಾಜೀಹೂವೀನ ವದನಾನೀಗೇ || ಹರಡೇಕಂಕಣ ಕಮಲಾದೇವೀ
ಒಂಕೀ ಬಾವೂರೀ ನಿಟ್ಟೀನೊಳಗೇ ಕುವುಸಾವೂ | ಚಿನ್ನಾ ದಾಬಟ್ಟಲಿಗೇ ಶಾಲಯ್ಯ
ದಕ್ಕೀ ಇರಿಸಿ ವೇಲೆರುಕ್ಕಿಣಿ ದೇವೀಯಾಕುಂಡಿಸೀ | ಬಾಲಾಕೃಷ್ಣನ ಮಗನಾ
ಬಲದಲ್ಲಿ ಇರಿಸೀ ಬಾಳೇಯಾ ಫಲಮಾಡೀ ಜಯಮಂಗಳಂ | ಮಂಗಳಂ ಗಣ
ನಾದ್ರಿಮಂಗಳಂ ಮಾರ್ಬಲಗೆ ಮಂಗಳಂ ಈರ್ಭದ್ರಸಾವಿಾಗೇ | ಮಂಗಳಂ
ಭೂಮಂಟಿ ಹನುಮಂತರಾಯಾಗೆ ನಿತ್ಯಮಂಗಳಂ ನಿತ್ಯಶುಭಮಂಗಳಂ ||

(ಈ ಹಾಡು ಸ್ವಲ್ಪ ಬುದ್ಧಿವಿಹಿನ್ಯವುಳ್ಳ ಹೆಂಗಸು ಹೇಳಿದ್ದರಿಂದ ಪ್ರಾಸಗಳು ಸರಿಯಾಗಿಲ್ಲ, ಇಲ್ಲಿ ಬರೆದಿರುವ ಮದುವೆಯ ಹಾಡುಗಳಿಗೆ ತುದಿಯಿಲ್ಲ ಮೊದಲಿಲ್ಲ. ಅವರು ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ಬರೆದುಕೊಂಡು ಅದರ ಅರ್ಥದ ಮೇಲೆ ವಿಭಾಗ ಮಾಡಿದೆ)

ಬೀಗರನ್ನು ಹಾಸ್ಯಮಾಡುವಹಾಡು

ಆನಾರಾ ಎಡತನ್ನೀ ಈನಾರಾ ಎಡತನ್ನಿ ಬಾಳೇಯನಾರಾ ಎಡತನ್ನೀ |
ಬಾಳೇಯನಾರಾ ಎಡತನ್ನೆಣ್ಣೋರವ್ವ ಬಾನೊಟ್ಟೀಮೇಲೇ ಬಿಗಸೇನು || ರಾಗೀ
ಯಾಕಲಾ ಕಿವಿಗಿಕ್ಕೇನ್ನೆಣ್ಣಿನವ್ವ ರಾಜ್ಯಾನೋಡಾಕೇಬರಹೇಳೀ | ಸಾಲಾಸಾಲಾ
ತೆಗೆದು ಸೂಳೀಯಾಕರಕೊಂಡು ಸಾಲೊರಬಂದೂ ಒದೆವಾಗ | ಸಾಲೊರರು
ಬಂದು ಒದೆವಾಗನಮ್ಮಂದೆ ಸೂಳೆಗೆ ದಮ್ಮೆಯ್ಯಾ ಹೊಣೆಯಾಗೇ | ಅಡ್ಡಬಡ್ಡೀ
ತೆಗೆದು ಒಡ್ಡಾಣಮಾಡ್ನಿಟ್ಟು ದೊಡ್ಡೋರಮಗಳೆಂದು ಕರ್ಯಾಲೆಂದು | ಬಡ್ಡೀ
ಕೊಡೆಂದೂ ಗಂಡೈಯ್ಯ ಒದೆವಾಗ ಒಡ್ಡಾಣಗಿತ್ತೀ ನೀ ಹೊಣೆಯಾಗು ||

ಅಕ್ಕೀಕೊಮ್ಮೇಗೇ ಬೆಟ್ಟಿಟ್ಟನೋಡೋಳೆ ಹಬ್ಬೀಗೆ ಮನೆಗೇ ತಿರುಗೋಳೆ |
ಹಬ್ಬೀಗೇ ಮನೆಗೇ ತಿರುಗುವಬೀಗಿತ್ತಿ ನಾವ್ವ ತೇಜನಕಾಣೇ ಅಳಬೇಡ | ಬೇಳಿಕೊ
ಮ್ಮೇಗೇ ಬೆಟ್ಟಿಟ್ಟನೋಡೋಳೆ ಬೀದೀಗೆ ಮನೆಗೇತಿರುಗೋಳೆ|ಬೀದೀಗೇ ಮನೆಗೇ
ತಿರುಗೋಬೀಗಿತ್ತೀ ನಾವಾರೇ ಜನಕಾಣೇ ಅಳಬೇಡ | ಸುಂಡಾನಮೇಲೆ ಖಂಡು
ಗದಕ್ಕೀಹೇರಿ ಸುಂಡಾನೀಮುಂದೇನಡೆಯೆಂದೇ | ಸುಂಡಾನೀಮುಂದೇನಡೆಯೆಂದೆ
ಬೀಗೂತಿ ಹುಂಡೀಗೆ ಮಾಡ್ಯಾಳೀ ಮದುವೇಯ | ಚೂಬೇತೋರಾಕೇ ಚೂಬೇ
ಯ ಉದ್ದಾಕೆ ಬಗಿಬಗ್ಗೀ ತುಪ್ಪಾಬಿಡುವೋಳೇ | ಬಗಿಬಗ್ಗೀ ತುಪ್ಪಾಬಿಡುವಾ ಬೀ
ಗಿತ್ತೀ ನಿನ್ನಾಣೆ ನಾವೂ ಉಣಲಿಲ್ಲ | ಬಗಿಬಗ್ಗೀ ಎಣ್ಣೀಬಿಡುವಾ ಬೀಗಿತ್ತೀ
ನಿನ್ನಾಣೆನಾವೂ ಉಣಲಿಲ್ಲ | ನಮ್ಮಬೀಗೂತಿ ಒಳ್ಳೇಳು ಅನುತಿದ್ಧೆ ಕಳ್ಳೀದೊಣ್ಣ
ವಳಾ ಹೆಗಲಲ್ಲಿ | ಕಳ್ಳೀದೊಣ್ಣವಳಾ ಹೆಗಲಲ್ಲಿಮಡಗೀ ಕಳ್ಳರ್ಮಾಡವ್ರೇ ಮದು
ವೇಯ | ನಮ್ಮಾಬೀಗೂತಿ ಒಳ್ಳೇಳು ಅನುತಿದ್ಧೆ ಒಡ್ಡಿನೊಲವಾ, ಹೆಗಲಾಲ್ಲಿ |
ಒಡ್ಡಿನೊಲವಾ, ಹೆಗಲಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟೊಂಡು ಒಡ್ಡರ್ಮಾರೆ ಮದುವೇಗೆ | ಬೀಗತಿ ಬೀ
ಗುತ್ತೀ ವಾಣೈಲ್ಲಾ ಸೈಕಾಣೆ ಕೋಣೇಲಿ ಗುಂಡೀ ಮೊಳುದುದ್ದ | ಕೋಣೇಲಿ ಗುಂಡೀ
ಮೊಳುದುದ್ದ ಬೀಗೂತೀ ಮಣ್ಣಾ ಕೊಟ್ಟೀನೂ ಮೆರಕೊಳ್ಳೆ|ಸಗಣೇಕೊಟ್ಟೀನೂ ಸಾರಿ
ಸಿಕೊಳ್ಳೇ | ಬೀಗತಿಬೀಗಿತ್ತೀ ವಾಣೈಲ್ಲಾ ಸರಿಕಾಣೆ ಮಾಡಾಕೆ ಒಂದೂ ಮಡಕೀ

ಅಲ್ಲಾ | ಮಾಡಾಕೆ ಒಂದೂ ಮಡಕಿಲ್ಲ ಬೀಗೂತಿ ಕುಂಬಾರ್ಗೆ ನಿಂಗೇ ಮೊಕಮುನ್ನೇ |
ಕುಂಬಾರ್ಗೆ ನಿಂಗೇ ಮೊಕಮುನ್ನೇ ಬೀಗೂತಿ ಕುಂಬಾರ್ಗೆಂದಿಕ್ಕೊ ನಡಕೊಳ್ಳೇ |
(ಹೀಗೆಯೇ ಮೊರ ಕುಕ್ಕೆ ರಾಗೀಕಲ್ಲುಗಳ ಹಾಸ್ಯಗಳೂ ಮುಂದೆಮುಂದೆ
ಹೇಳುವ ವಾಡಿಕೆ, ಅದು ಸ್ವಲ್ಪ ರೇಗಿಸುವ ಹಾಗಿರುವುದರಿಂದ ನಿಲ್ಲಿಸಿದೆ)

ಓಲೇತರ್ತೀನೆಂದೂ ಒಹಳ ಓಡೀಹೋದಾ ವಾಲೇತರುವಾ ಮೋಲೂ
ಮೋರೇಯಾರೂ ಕಾಣಾರೋ | ಗುಂಡೂ ತರ್ತೀನೆಂದೂ ಬಹಳ ಓಡೀನಿಂದ ದು
ಡ್ಡೀಹೋದ ಗುಂಡೂತರುವ ಗುಂಡೂಮೋರೇ ಯಾರೂ ಕಾಣಾರೋ | ಹರಡೀ
ತರ್ತೀನೆಂದೂ ಬಹಳ ದುಡುಕಿನಿಂದ ಓಡೀಹೋದ ಹರಡೀತರುವ ಕರಡೀಮೋರೆ
ಯಾರೂ ಕಾಣಾರೋ ||

ಕೋಲಾಟದ ಪದ್ಯ, ರಾಗೀಬೀಸುವ ಮತ್ತು ಮದುವೆಯಹಾಡು. ಇವು
ಗಳನ್ನು ಹಳಬರ ಕೈಲಿ ಹೇಳಿಸಿಕೊಂಡು ಮುಮ್ಮೇಳ ಹಿಮ್ಮೇಳಗಳ ರೀತಿಯನ್ನು
ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದು. ಕೆಲವು ಕಡೆ ಹೇಳುವ ರೀತಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ
ಬಹುದು-ತಿದ್ದಿರಬಹುದು. ಗತ್ತಿಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ತಿರಗಿಸಬಹುದು. ಅದನ್ನೇ
ಒಂದು ಪ್ರಮಾದವೆಂಬುದಾಗಿ ಭಾವಿಸಿ ಇದೆಲ್ಲಾ ತಪ್ಪು, ಇದೆಲ್ಲಾ ಈಗಿನವರ
ಕವಿತೆ ಎಂದು ಬೇಜಾರು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಕೂಡದು. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಹಳ್ಳಿಗರ ಹಾಡು
ಗಳು ಶುದ್ಧವಾಗಿ ವಿಷಯಸರಣಿಗಳು ಸರಪಣಿಯಂತೆ ಹೇಣದುಕೊಂಡು ಓದುಗರ
ಮತ್ತು ಕೇಳುವರ ಮನಸ್ಸಿ ಗಾನಂದವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವಂತಿರಬೇಕು. ಕಿನ್ನರಿ,
ತಂಬೂರಿ, ಕಿರುಗೆಡ್ಡೆಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಗತ್ತಿಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಹಾಡುವ ಹಳ್ಳಿಯ
ಹಳಬರ ಹತ್ತಿರ ಕೂತುಕೊಂಡು ಪಾಮರಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಕೇಳುವ ಪಂಡಿತನು
ಅದರ ನಿಜವಾದ ಆನಂದವನ್ನನುಭವಿಸಬಲ್ಲನು. ರಸಿಕನಿಗೆ ಹೂವು ಕಾಡಿನದೆಂದು
ತಿಳಿದರೂ ಸುವಾಸನೆಯು ಮುಖ್ಯ.

ಮುಗಿಸುವ ಮಾತು

ನಮ್ಮ ಕಡೆ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಯಾರಾದರೂ ಸ್ವಲ್ಪ ತಿಳಿದವರಿದ್ದರೆ ಅಯ್ಯೋ
ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಇಂತವರಿರಬಾರದು. ಪೇಟೆಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿದ್ದರೆ ವಜ್ರಕ್ಕೆ ಪ್ರಕಾಶ ಬರು
ತ್ತಿತ್ತು ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದರು. ಕುಗ್ರಾಮವಾಸವೂ ಕುಲಹೀನನ ಸೇವೆಯೂ ಬ್ಯಾಡ
ವ್ವಾ ಬ್ಯಾಡ ಎಂದು ಒಬ್ಬ ಕವಿಯು ನುಡಿದಿರುವನು. ಒಳ್ಳೆಯವರ ಮಾನ
ಹಳ್ಳಿಲಿ ಹೋಯಿತು. ಎನ್ನುವ ಗಾದೆಯೂ ಹಳ್ಳಿಯ ವಾಸವನ್ನು ಹೀಯಾಳಿಸು

ತ್ತದೆ. ಹಾಗಾದರೆ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡುವುದು ಯಾವುದೋ ಪಾಪದ ವ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಕ್ಕಾಗಿಯೋ? ಏನು; ಹಿಂದಣ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನಿಗಳು ವಿದ್ಯಾ ವಂತರು ಅಗ್ರಹಾರಗಳಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಇದ್ದುಕೊಂಡೇ ಸಂತೋಷವಾಗಿ ಕಾಲ ಕಳೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಈಚೀಚೆಗೆ ಹಳ್ಳಿಯ ವಾಸವೂ ಹೋಯಿತು ಜೊತೆ ಯಲ್ಲಿ ಆತ್ಮಬಲವೂ ಹೋಯಿತು. ಆದದ್ದಾಯಿತು; ಇನ್ನು ಮೇಲಾದರೂ ಹಳ್ಳಿ ಗರನ್ನು ತಿದ್ದುವ ಕೆಲಸವನ್ನು ಕೈಕೊಳ್ಳುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದು. ವಿದ್ಯಾವಂತರು ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಬೇಕಾದರೆ ಸುತ್ತಲ ಸನ್ನಿವೇಶವೂ ಸ್ವಲ್ಪ ವಿದ್ಯಾಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳದ್ದೂ ವಿನಯ ಮಾನ ಮರ್ಯಾದೆಯುಳ್ಳದ್ದೂ ಆಗಿದ್ದರೆ ಮಾತ್ರ ಸಾಧ್ಯವೆನ್ನಬ ಹುದು. ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿರುವ ಉಪಾಧ್ಯಾಯರುಗಳು ಈ ಪವಿತ್ರ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಕೈ ಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಹುಡುಗರಿಂದಲೇ ಮಾನ ಮರ್ಯಾದೆ ವಿನಯಗಳ ಕಡೆ ದೃಷ್ಟಿ ಯನ್ನು ತಿರಗಿಸಬೇಕು. ಹಳ್ಳಿಗರನ್ನು ಕೆಲವರು ತಂತ್ರದಿಂದಲೇ ಆಕರ್ಷಿಸಿ ಎನ್ನುವ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಡುವರು. ಸ್ವಲ್ಪ ಓದುಬರಹ ಬಂದರೆ ಸರಿ, ಆಗಲೇ ಅವನ ಮೇಲೆ ಅರ್ಜಿ ಇವನ ಮೇಲೆ ಫಿರ್ಯಾದು ಕೃತ್ರಿಮ ಬರಹ ಇವೆಲ್ಲಾ ಜೊತೆಯಲ್ಲೇ ಬರು ತ್ತವೆ. ಹೀಗೆ ಎಷ್ಟೋಜನ ಒಬ್ಬರಮೇಲೊಬ್ಬರನ್ನು ಕೆಡುಹಿ ಅವರನ್ನು ಪಾಪರು ಮಾಡಿ ತಾವೂ ಹಾಳಾಗುತ್ತಾರೆ. ಇಂತವರನ್ನು ಕಂಡರೆ ಹಳ್ಳಿಗರಿಗೆ ಹೆದರಿ ಕೆಯೂ ಅದರಿಂದ ಭಯಭಕ್ತಿಯೂ ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ. ಅಂತಹ ಚಾಣಿಕ್ಯನನ್ನು ಕಂ ಡರೆ ಒಕ್ಕಲ ಮಕ್ಕಳು ಅಯ್ಯಿ, ಅಮ್ಮೆಯ್ನ ಸಹಾವಾಸ ಬಲು ಕಷ್ಟ ತಲೆಮೇಲೆ ಕೈಯಿಟ್ಟಿ ಇನ್ಯಾಕೆ ಭಸ್ಮಾಸುರ ಅನ್ನುವರು. ಇದೆಲ್ಲಾ ಯೋಚನೆ ಮಾಡಿದರೆ ನಮ್ಮ ಮನೆಗೇ ನಾವೇ ಬಿಂಕಿಯನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡಂತೆ ತೋರುವುದು. ವಿದ್ಯಾವಂ ತರಿಗೆ ಹಳ್ಳಿಗರ ಸಹಾವಾಸವು ಅವರ ಸೇವೆಯು ಬೇಸರ. ಖಂಡಿತವಾಗಿ ಬೇಸರ. ಕೆಲವರಿಗೆ ಒಂದೇ ಪಟ್ಟಿಗೆ ಹಳ್ಳಿಯನ್ನು ಉಜ್ಜಯಿನೀ ಪಟ್ಟಣವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡ ಬೇಕೆಂದು ಇಷ್ಟ. ಇದೂ ದೂರದಮಾತು. ನಮ್ಮ ವಿದ್ಯೆಯು ನಮ್ಮ ಪಾಂಡಿ ತ್ಯವು ನಮ್ಮ ಪದವಿಯು ಎಷ್ಟೇ ಉನ್ನತವಾಗಿರಲಿ, ಅದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಹಳ್ಳಿಗರ ಬುಡಕ್ಕೇ ಕೊಡಲಿ ಕಾವಿನಂತೆ ಉಪಯೋಗಿಸದೆ ಸನ್ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸ ಬೇಕು. ನ್ಯಾಯವಾದ ಅರ್ಜಿಗಳನ್ನು ಬರೆಯೋಣ, ಸತ್ಯವಾದ ಪತ್ರಗಳನ್ನು ಬರೆಯೋಣ, ಆದರೆ ಸತ್ತ ಹೆಣದ ಹೆಬ್ಬಿಟ್ಟಿನ ಗುರ್ತನ್ನು ಹಾಕಿ ಮಗನಿಗೆ ಅಸ್ತಿ ಯನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿ ಚಲ್ಲುಚಾಲಿನ ಬಜಾರಿಗೆ ಸ್ವತ್ತು ಸೇರುವಂತೆ ಮಾಡಬಾರದ್ದು.

ನಾವಾಗಿ ಪ್ರೇರೇಪಿಸಿ ಅಸತ್ಯಪ್ರಚಾರವನ್ನು ಈ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಅದ್ಭುತ ಮೂರು ಲೋಕದಲ್ಲೂ ಮಾಡಬಾರದು. ಹಳ್ಳಿಗರನ್ನು ಸೇವಿಸುವಾಗ ನಮ್ಮ ಜ್ಞಾನಾಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ತೊಂದರೆಯಾಗುವುದು. ವುಸ್ತುಕ ಭಂಡಾರಗಳಿರುವುದಿಲ್ಲ. ನಮಗೆ ಸಮಾನರಾದ ಸರಸಿಗಳಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಕೊನೆಗೆ ಹತ್ತುಮಾರಿನ ಆಚೆ ಸಮಾಚಾರವೇ ತಿಳಿಯದೆ ಭಾವಿಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಂತೆಯಾಗುವುದು. ಏನು ಕಷ್ಟವಾದರೂ ಆಗಲಿ. ಹಳ್ಳಿಯವರಿಗೆ ಅಕ್ಷರಜ್ಞಾನವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿರಿ. ಕ್ಷರ ಎಂದರೆ ನಾಶ ಅಕ್ಷರ ಎಂದರೆ ನಾಶವಿಲ್ಲದ್ದು ಅರ್ಥಾತ್ ನಾಶವಿಲ್ಲದ ಪರಬ್ರಹ್ಮ ಎಂದರ್ಥ. ಅಂತಹ ಪರಬ್ರಹ್ಮ ಜ್ಞಾನವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಯೋಗಿಗಳಾಗಿರಿ.

ಹಳ್ಳಿಗರನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ತರಲು ಮೂರು ತೆರನಾದ ಮಾರ್ಗವಿರುವುದು. ಒಂದು ಸ್ವತಂತ್ರವಾದ ತನು ಮನ ಧನಸಹಾಯದಿಂದ, ಇದೇ ಕಾರ್ಯಸಿದ್ಧಿ ಪ್ರದಾಯಕವಾದ ದಾರಿ. ಎರಡನೇಯದು ಸ್ವತಂತ್ರ ರಾಜಕೀಯಮಾರ್ಗ, ಅದರಿಂದ ಆಡಳಿತಗಾರರಿಗೆ ಕೆಲವು ವಿಚಾರಗಳಲ್ಲಿ ಸರಿಬೀಳದು. ಇನ್ನು ಆಡಳಿತಗಾರರ ಹಿಂಬಲತನ, ಇದರಲ್ಲಿ ಫಲ ಬಲುನಿದಾನ, ಆದ್ದರಿಂದ ಸೇವಾರ್ಥವಿಂದ ಜನತಾರೂಪಿ ಜನಾರ್ದನನ ಸೇವೆಮಾಡಲಿಚ್ಛಿಸುವರು ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಒದಗಬಹುದಾದ ಸಮಸ್ಯೆ ಕಿರುಕುಳಗಳನ್ನೂ ನುಂಗಿ ನೀರು ಕುಡಿದು ಮುಂದಡಿಯಿಡಬೇಕು. ದೇಶಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ಆಗುವ ಆನಂದವು ನಿರತಿಶಯವು.

ಸಾರಾಂಶ ನಮ್ಮ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ನಮ್ಮ ದೇಶದ ನಾಶಕ್ಕೆ ಉಪಯೋಗಿಸದೆ, ಎತ್ತದ ಮೇಲ್ಮೈಗಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಬೇಕೆನ್ನುವುದೇ ಆಗಿದೆ. ಎಷ್ಟೋ ಜನರು ಹಳ್ಳಿಗರು ಕೋರ್ಟು ಕಛೇರಿ ಮುಂತಾದ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವ ರೀತಿಯನ್ನೂ ಮಾತಾಡುವ ಸ್ವಭಾವವನ್ನೂ ಆಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಗೇಲೀಮಾಡುವುದುಂಟು. ಆರುಸಾವಿರ ಮೈಲಿ ಆಚೆಯ ಸಂಪ್ರದಾಯವೂ ನಡವಳಿಕೆಯೂ ಹಿಂದೂ ಸ್ಥಾನದ ಹಳ್ಳಿಗನಿಗೆ ಹೊಸದು. ಅಲ್ಲದೆ ಅವನು ನಮ್ಮಂತೆ ನಾಗರಿಕನಲ್ಲವಲ್ಲಾ ಇದಕ್ಕೆ ನಕಲಿ ಏಕೆ? ಟೀಕಿಟು ತೆಕ್ಕೊಡುವ ಮಾತು ಹಾಗಿರಲಿ. ಅವನು ಕೊಳಕು ಅವನಮೇಲಿನ ಗಾಳಿ ಬೀಸಬಾರದೆಂಬ ಭಾವನೆಯೂ ಅನೇಕರಿಗಿದೆ. ನಮ್ಮ ಸಮಸ್ಯೆ ಅಭ್ಯುದಯಗಳಿಗೂ ಅವರು ಬೇಕು. ನಮ್ಮಂತೆ ಅವರೆಂದು ಮಾತ್ರ ಅರಿಯಬಾರದು. ಇದಲ್ಲವೇ ನ್ಯಾಯ? ಇಂದಿನ ತರುಣರು ಹಳ್ಳಿಗಳನ್ನು ಅಸಹ್ಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿದ್ದಕ್ಕೆ ಎಂದಾದರೂ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪ ಪಡಲೇ ಬೇಕಾಗುವುದು.

ನಮ್ಮ ಹಳ್ಳಿಗೆ ಪದೇಪದೇ ಕಾಫಿ, ಟಿ, ವ್ಯಾಪಾರಸ್ಥರು ಸಿಗರೇಟಿನ ವ್ಯಾಪಾರಸ್ಥರು ಕ್ರಿ.ಶ್ವ.ಮತ ಬೋಧಕರು ಮುಂತಾದವರು ತಮ್ಮತಮ್ಮ ಮೋಟಾರುಗಳಲ್ಲಿ ಬಂದು ಸರ್ವಸನ್ನಾಹಮಾಡಿ ಸ್ವಲ್ಪವಾದರೂ ಲಾಭವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಿದ್ದರು ಹರಕು ಬಟ್ಟೆಯನ್ನುಟ್ಟು ತಲೆಯನ್ನು ಕೆದರಿಕೊಂಡು ಮೈಮೂಳೆಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕೊಂಡು ಅವರೆರಚುವ ಸಿಗರೇಟು, ಟೀ ಪೊಟ್ಟಿಗಳನ್ನು ಆಯ್ದುಕೊಳ್ಳಲು ಓಡಿ ಹೋಗುವ ನಮ್ಮ ಜನರನ್ನು ನೋಡಿ ಇದೇನು ದೈವಶಾಪವೋ ನಮ್ಮವರ ಮೇಲಿನ ದೇವರ ಕೋಪವನ್ನೂ ಶಾಂತವಾಗಿಲ್ಲವೋ? ಎನ್ನುವಂತಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಹಿಂದೆ ನಮ್ಮೂರಿನ ರೈತರು ಗದ್ದೇ ಕೆಲಸಗಳಿಗೆ ಹೋಗುವಾಗ ಉದ್ದಿನ ಹಿಟ್ಟನ್ನು ಬೇಯಿಸಿ ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಕಲಸಿಕೊಂಡು ತಿಂದು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರಂತೆ. ನಮ್ಮ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ರಾಗೀಹಿಟ್ಟಿಗೂ ಬಂಡಾಟವಾಗಿ ಹೋಗಿತ್ತು. ಕೆಲಸದ ಆಳುಗಳು ಕೆಲಸವನ್ನು ನೋಡಿ ಹೆದರುತ್ತಿದ್ದರು. ಇಷ್ಟು ಬಡಸ್ತನವು ಬಂದಿದ್ದರೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಆಲಸ್ಯವಾದರೆ ಕಾಫಿ ಟೀಗಳ ಸೇವನೆಯು ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಹಳ್ಳಿಗರು ಮೊದಲಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ದುಡಿಯುತ್ತಿರುವರು. ಹೊಟ್ಟೆಗೂ ಸರಿಯಾಗಿ ತಿನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಭಯಪಡುವರು ಕಾಡುಮೇಡುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಉತ್ತು ಪೈರುಬೆಳೆಯುವರು ಇಷ್ಟಾದರೂ ಇಷ್ಟು ಈಜಿದರೂ ಬಡಸ್ತನವು ಇಂಗಲೇ ಇಲ್ಲ. ಸಾವಿರದವರೆಗೆ ಪ್ರಜೆಗಳಿರುವ ನಮ್ಮೂರಿನಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕೈದು ಮನೆಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ವರ್ಷಕ್ಕಾಗುವ ದಿನಸಿ ಬರುತ್ತಿತ್ತಲ್ಲಾ. ಇದರಂತೆ ತಾನೇ ಬಾಕಿಯ ಹಳ್ಳಿಗಳು. ಹಳ್ಳಿಗರ ಶ್ರಮವನ್ನೂ ಅವರ ಬಡತನವನ್ನೂ ಯೋಚಿಸಿ ನೋಡಿದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇ ಹೊಳೆಯದೆ ಬುದ್ಧಿಯು ಮಂಕಾಗಿದೆ. ಕೆರೆಯು ತುಂಬುತ್ತದೆ. ನೀರು ನಿಲ್ಲುವುದಿಲ್ಲ. ಮೋಳೆಯು ಗೊತ್ತಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಹಿಂದಣ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಎಂತಹವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಸ್ವಲ್ಪ ದಿನಸಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಆಪದ್ಧನಗಳನ್ನು ಬಚ್ಚಿಟ್ಟು ಪ್ರಾಣ ಹೋಗುವಾಗಲೂ ಅದನ್ನು ತೆಗೆಯಲು ನಿರಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಈಗ ಮುಂದಿನ ವರ್ಷದ ಬಿತ್ತನೆಗೆಂದು ಬಚ್ಚಿಟ್ಟಿದ್ದ ಕಾಳುಗಳನ್ನೂ ಮಡಕೆಗಳಿಂದ ಕಿತ್ತು ತಿನ್ನುತ್ತಿದ್ದಾರಲ್ಲಾ. ಹಳ್ಳಿಗರ ಬಡತನ ಅಜ್ಞಾನಗಳನ್ನು ನೆನಸಿಕೊಂಡರೆ ವ್ಯಸನವಾಗುತ್ತದೆ. ಅವರು ನಡೆಯುವ ನೀತಿಯೂ ಆಡುವ ಮಾತೂ ಅಂದೊಂದು ವಿಧವಾಗಿದೆ. ವಿದ್ಯಾವಂತರನ್ನು ಕಂಡರೆ ಚಾಡಿಕಾರರನ್ನು ಕಂಡಂತೆ ನಡುಗುವವರೂ ಇರುವರು. ಪ್ರಕೃತಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಹಳ್ಳಿಗಳ ಸ್ಥಿತಿಯು ಸುಧಾರಣೆ ಹೊಂದಿಲ್ಲ. ಈಗಿರುವ ಅಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪ ವಿಷಯಗಳು

ಪ್ರಾಚೀನ ಭರತಖಂಡದ ಆಡಳಿತದ ಝರಿ. ಸಮಾಜ ಸುಧಾರಕರೂ ರಾಜಕೀಯ ಪುಧಾರಿಗಳೂ ಇನ್ನೂ ಇತರ ಪುಣ್ಯಾತ್ಮರು ಹಳ್ಳಿಗಳ ಪರಿಕ್ಷಣಕೃತ್ಯಾಗಿ ಪ್ರಯತ್ನಪಡುತ್ತಿರುವರು ಅವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಭಗವಂತನು ಆಯುರಾರೋಗ್ಯ ಐಶ್ವರ್ಯ ಭವ್ಯದಿಗಳನ್ನು ಕೊಡಲಿ. ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ದಿಲೀಪಮಹಾರಾಜನು ಒಂದು ದಿನ ವಸಿಷ್ಠರ ಆಶ್ರಮವನ್ನು ಕುರಿತು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದನು. ರಾಜಧಾನಿಯಿಂದ ಆಶ್ರಮದವರಿಗಿರುವ ರಸ್ತೆಯು ಬಹಳದೂರ. ದಾರಿಯು ಅಕ್ಕಪಕ್ಕಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಹಳ್ಳಿಗಳಿದ್ದವು. ಪ್ರಭುವು ಆ ಮಾರ್ಗವಾಗಿ ಬರುವುದನ್ನು ತಿಳಿದು ಹಳ್ಳಿಗರು ಆಗ ತಾನೆ ಕಡೆದ ಬೆಣ್ಣೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಮಹೀಪಾಲನಿಗದನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸಿದರು. ಸ್ವಾಮಿಯು ಅದನ್ನು ಅಕ್ಕರೆಯಿಂದ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಆನಂದಪಟ್ಟನು. ನಮ್ಮ ಹಳ್ಳಿಯವರು ಎಷ್ಟೇ ವಿದ್ಯಾವಂತರೂ ಐಶ್ವರ್ಯವಂತರೂ ಅನುಕೂಲ ಶಾಲಿಗಳೂ ಆದರೂ ಹಿಂದಣವರ ರಾಜಪ್ರಜೆಗಳ ಸ್ತ್ರೀತಿವಿಶ್ವಾಸಗಳನ್ನು ಮರೆಯದಿರಲಿ. ಅವರ ಹೃದಯವು ಬೆಣ್ಣೆಯಂತೆ ಸ್ವಚ್ಛವಾಗಿರಲಿ. ಮನಸ್ಸು ಮೃದುವಾಗಿರಲಿ. ಸ್ನೇಹವು ಸುವಾಸನೆಯುಳ್ಳದ್ದಾಗಿರಲಿ. ಅನ್ಯರ ಕಷ್ಟದಲ್ಲಿ ಅವರ ಕಟುಭಾವವು ಬೆಣ್ಣೆಯಂತೆ ಕರಗಲಿ. ರಾಜರನ್ನು ಸೇವಿಸುವಾಗ ಅವರ ಭಕ್ತಿಯು ಬೆಣ್ಣೆಯಂತೆ ನಿರ್ಮಲವಾಗಿರಲಿ. ದಿಲೀಪಮಹಾಪ್ರಭುವಿನ ರಥವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿಕೊಂಡು ನನ್ನ ದೇಶದ ಹಳ್ಳಿಗರು ಯಾವ ಕೋಮಲವಾದ ನವನೀತವನ್ನರ್ಪಿಸಿ ಪೃಥ್ವೀಪತಿಯನ್ನು ಹಸನ್ಮುಖನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದರೋ ಅಂತಹ ಪರಿಶುದ್ಧವಾದ ವಾತಾವರಣವೇ ಪ್ರಸಂಚದಲ್ಲಿ ನಲಿದಾಡಲಿ.

ಹೇಮಗಿರಿ

ಹಳ್ಳಿಗರು ಬಾಣನದ ಬೆಳಕನ್ನು ಕಾಣಲಿ.

ಅವರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಚೀನ ಭರತಖಂಡದ ಸಭ್ಯತನವೂ ಪರಾಕ್ರಮವೂ

ಪ್ರಕಾಶಿಸಲಿ.

ಪಟ್ಟಣಿಗರೂ ಹಳ್ಳಿಗರೂ ಮೈತ್ರಿಯಿಂದ ಬಾಳಲಿ.

ಕರ್ಣಾಟಕ ಸಿಂಹಾಸನಾಧೀಶರಿಗೆ ಸಕಲ ಸನ್ಮಂಗಳವುಂಟಾಗಲಿ.

ರಂಗಪ್ರಾರ್ಥನೆ

ಭಗವನ್ ಪುಂಡರೀಕಾಕ್ಷ ಮುಕುಂದ ಮುರಮರ್ದನ | ಭೃಗ್ವರ್ಚಿತ
ಮಹಾಬಾಹೂ ದೇವದೇವ ನಮೋಸ್ತುತೆ || ನಮ್ಮ ಪಿತೃದಿಗಳಿಂದ ಅರ್ಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟ

ಸ್ವಾಮಿಯೇ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ಪುರಾಣದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೀನು ಕೇಶವನು, ಸಂಕಲ್ಪರೀತಿಯಿಂದ ವೇಂಕಟೇಶನು, ಭಕ್ತಾಗ್ರಣಿಗಳು ನಿನ್ನನ್ನು ರಂಗನೆನ್ನುವರು. ಸಹಸ್ರನಾಮಗಳಿಂದ ಅಲಂಕೃತನಾದ ನಿನಗೆ ಎಲ್ಲವೂ ಒಪ್ಪುವವು. ನೀನು ಭಕ್ತರ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯನ್ನಾಲಿಸಿ ಈ ಸುವರ್ಣಗಿರಿಯಲ್ಲಿ ನೆಲಸಿರುವೆ. ನೀನಿಲ್ಲಿ ನೆಲಸಿರುವ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ತಿಳಿದು ಹೇಮಾವತಿಯು ನಿನ್ನದರ್ಶನದಿಂದ ಧನ್ಯಳಾಗಬೇಕೆಂದು ಸದಾ ಸುವರ್ಣಗಿರಿಯ ಸಮೀಪದಲ್ಲೇ ಪ್ರವಹಿಸುತ್ತಿರುವಳು. ಆದಿಯಲ್ಲಿ ನೀನು ನಮ್ಮ ಪೂರ್ವಿಕರಾದ ಋಷಿಗಳೊಡನೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದೆ ಕ್ರಮೇಣ ಸ್ವಪ್ನಗೋಚರನಾದೆ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಭಕ್ತಗೋಚರನಾಗಿರುವೆ. ಸ್ವಾಮಿ, ಭಕ್ತರಿಗೆ ಶ್ರಮವಾಗಬಾರದೆಂದು ಈ ಪುಟ್ಟಪರ್ವತವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿರುವೆ. ಇದರಲ್ಲಿನ ಕೋಡುಗಲ್ಲುಗಳು, ಗುಹೆಗಪ್ಪರಗಳು, ತಪ್ಪಲುಪ್ರದೇಶಗಳು ಮಹಾಪರ್ವತದ ಲಕ್ಷಣಗಳಿಂದಲೇ ಕೂಡಿವೆ. ನಿನ್ನ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯದಿಂದ ಮಹಾತ್ಮೆ ಪಟ್ಟ ಸ್ವಜಾತೀಯನಾದ ಹೇಮಗಿರಿಯನ್ನು ಗೌರವಿಸಲು ಜಗತ್ತಿನ ಇತರ ಪರ್ವತಗಳು ಸಾಲಾಗಿ ಬರುತ್ತಿರುವಂತೆ ಸುತ್ತಲಿನ ಪರ್ವತಪಶ್ಚಾಯು ಕಾಣುವುದು. ಬಿಟ್ಟದ ಮೇಲೆ ನಿಂತು ಸುತ್ತಲೂ ನೋಡಿದರೆ ಪ್ರಕೃತಿ ಸೌಂದರ್ಯವು ಬಲು ರಮಣೀಯವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಸ್ವಲ್ಪ ವಿಚಾರದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿದರೆ ಪ್ರಕೃತಿಗೂ ಪ್ರಾಣಪ್ರಾಯನಾದ ನಿನ್ನ ರೂಪವು ಹೊಳೆಯದೇ ಇರದು. ಇಂತಹ ಶಾಂತವನವನ್ನು ನಿನ್ನ ಆವಾಸಸ್ಥಾನವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವೆ. ನಿನ್ನ ಪರ್ವತಚ್ಛಾಯೆಯನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಗ್ರಾಮಗಳಿರುತ್ತವಲ್ಲಾ ಅಲ್ಲಿನ ಸುಗ್ಗಿಯು ನಾಲ್ಕುಮೂಲೆಗಳಲ್ಲೂ ತುಂಬಿರಲಿ. ಆ ಗ್ರಾಮಗಳ ಸುಗ್ಗಿಯ ಕುಣಿತವು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಕೂಡಿರಲಿ. ಅವರು ನಿನಗಾಗಿ ತಮ್ಮ ಹೊಲ ಗದ್ದೆಗಳಲ್ಲಾದ ಕಾಳುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮ ಫಲವನ್ನರ್ಪಿಸುವರು. ನಿನ್ನನ್ನು ಹನ್ನೆರಡು ಗಾವುದದ ಒಡೆಯನೆನ್ನುವರು. ಅಲ್ಲಿನವರೆಲ್ಲಾ ನಿನಗಾಗಿ ಪ್ರಥಮಫಲವನ್ನರ್ಪಿಸುವರು. ನಿನ್ನಭಕ್ತರಾಗಿ ಅವರಿರುವ ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಅತಿವೃಷ್ಟಿಯಾಗಲೀ ಅನಾವೃಷ್ಟಿಯಾಗಲೀ ಆಗದೆ ಸುವೃಷ್ಟಿಯಾಗಲಿ. ಅವರ ತೋಟತುಡಿಕೆಗಳು ಹಣ್ಣುಹಂಪಲುಗಳಿಂದ ತುಂಬಿ ತುಳುಕಲಿ. ಸ್ವಾಮಿ, ಇದೋ ಈ ಕುಸುಮ ಸಮೂಹವನ್ನು ನಿನ್ನಪಾದಾರವಿಂದಗಳಿಗೆರ್ಪಿಸುವೆನು. ಅಲ್ಲಿನ ಮಕ್ಕಳು ತಮ್ಮ ತೋಟಲುಗಳಲ್ಲಿ ಸುಖವಾಗಿ ಮಲಗಿ ನಿದ್ರಿಸಲಿ, ಅವುಗಳ ಗುಂಗುರು ಗುಂಗುರಾದ ಮುಂಗುರಳುಗಳಿಂದಲಂ

ಕೃತವಾದ ಶಿರಸ್ಸು ಸದಾ ಸುಗಂಧತೈಲಗಳಿಂದ ಸುವಾಸಿತವಾಗಿರಲಿ, ಅವುಗಳ ಮನಸ್ಸು ಮಳೆಹೂಯ್ದ ಬೆಳಗಣ ಸೂರ್ಯನ ಕಿರಣಗಳೊಡನೆ ಹಸುರು ಪೈರುಗಳಾಡುವಂತೆ ನಿನ್ನ ಪಾದಾರವಿಂದದೊಡನೆ ಆಟವಾಡುತ್ತಿರಲಿ, ಪ್ರಭೋ ! ಧ್ರುವನಿಗೆ ಯಾವ ಸೌಮ್ಯರೂಪದಿಂದ ದರ್ಶನವಿತ್ತು ಹರಸಿದೆಯೋ ಅದೇ ರೂಪದಿಂದ ನಿನ್ನ ಗ್ರಾಮದ ಮಕ್ಕಳುಗಳನ್ನು ಹರಸು, ನಿನ್ನ ಹೆಸರಿನ ಮೇಲೆ ಭರವಸೆಯಿಟ್ಟು ಯಂತ್ರ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ನೆರವೇರಿಸುತ್ತೇನೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿದವರು ಪೂರ್ಣಮನೋರಥರಾಗಲಿ, ನಿನ್ನ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯ ಪರ್ವತಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ವಿವಾಹಗಳ ವಧಾವರರನ್ನು ಹರಸಿ ಅವರಿಗೆ ಆಯುರಾರೋಗ್ಯಗಳನ್ನು ದಯಪಾಲಿಸು. ನಿನ್ನ ಸ್ಥಾನವು ಜಗತ್ತಿಗೇ ಮಂಗಳವನ್ನು ಕೋರುವುದಾಗಿರುವುದು. ಆದುದರಿಂದ ಸ್ವಾಮಿ, ಗ್ರಾಮರಾಷ್ಟ್ರಗಳಿಗೂ ದೇಶ ವಿದೇಶಗಳಿಗೂ ಮಂಗಳವಾಗಲಿ. ನಮ್ಮೊರಿಸ ವೃತ್ತಿವಂತರು ಸ್ನಾನಸಂಧ್ಯಾದಿಗಳಿಂದ ಶುಚಿಭೂತರಾಗಿ ನಿನ್ನ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಕರ್ಣಾಟಕ ಪ್ರಭುಗಳನ್ನದ್ವೇಶಿಸಿ ಯಾವ ಶ್ರೇಯಃಪಾರ್ಥನೆ ಮಾಡುವರೋ ಅದೆಲ್ಲವೂ ಶತಗುಣವಾಗಿ ಫಲಿಸುವಂತೆ ಕೃಪೆಮಾಡು. ಸ್ವಾಮಿ, ನಿನ್ನ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯಪರ್ವತದ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಕಾವೋಡದಂತಿರುವ ವೃಕ್ಷಗಳು ವೈಕುಂಠದಿಂದ ಸಮಾಚಾರ ತಂದಿರುವ ದೇವದೂತರ ವಿಮಾನಗಳಂತಿವೆ. ತಪಸ್ಸಿದ್ದರಾದ ಋಷಿಗಳು ನಿನ್ನ ಪಾದಪದ್ಮವನ್ನು ತೊಳೆಯಲು ಹೇಮಾವತೀ ಜಲವನ್ನು ಎಳೆನೀರೆಂಬ ಕೊಡಗಳಲ್ಲಿ ತುಂಬಿ ತಲೆಯಮೇಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ನಿಂತಲ್ಲಿಂದಲೇ ಬಾಗಿ ಕೊಡದ ನೀರನ್ನು ಸುರಿಯುತ್ತಿರುವಂತೆ ಕಾಣುವುದು. ಸುತ್ತಲೂ ಇರುವ ಈ ತೆಂಗಿನ ತೋಟ, ಯಮುನೆಯಂತೆ ಕಪ್ಪಾಗಿರುವ ಹೇಮಾವತಿ, ಗಂಗೆಯಂತೆ ಸ್ವಚ್ಛವಾಗಿರುವ ಮಳಲಿನ ವೈದಾನ, ತರು, ಲತೆ ಗುಲ್ಮಾದಿಗಳಿಂದ ನಿಬಿಡವಾದ ನಿನ್ನ ಬೀಡು. ಇದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಇದೊಂದು ದಕ್ಷಿಣ ದೇಶದ ಪ್ರಯಾಗಕ್ಷೇತ್ರವೋ ಎನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ದೂರದಿಂದ ನೋಡಿದರೆ ನಿನ್ನ ಅಲಯವು ನಾಗರತ್ವದಂತೆಯೂ, ಪರ್ವತವು ಆದಿಶೇಷನ ಹೆಡೆಯಂತೆಯೂ ತೋರುವುದು. ದಯಾನಿಧಿ ! ನಿನ್ನ ಹೆಸರನ್ನು ಮುಂದಿಟ್ಟು ಪ್ರಥಮ ಫಲವನ್ನು ತರಲು ಹಳ್ಳಿಗಳಿಗೆ ಹೋದಾಗ ಅಲ್ಲಿನವರು ನಿನ್ನನ್ನು ಕಂಡಂತೆ ಪಾಮರನಾದ ನನ್ನನ್ನು ಸನ್ಮಾನಿಸುತ್ತಿರುವರಲ್ಲ, ಇದು ನಿನ್ನ ದಿವ್ಯಚಿತ್ತಕ್ಕೆ ಬರಲಿ. ಕೊಪ್ಪಹಳ್ಳಿ (ಕುಪ್ಪಹಳ್ಳಿ) ಯೆಂಬ ಗ್ರಾಮವು ನಿನಗಾಗಿ ಮಂಗಳದ್ರವ್ಯಗಳ

ಳನ್ನೂ ಫಲಕುಸುಮಗಳನ್ನೂ ಸೆಡಗರದಿಂದ ತಂದುಕೊಟ್ಟಿರುವುದು ನಿನ್ನ ಜ್ಞಾಪಕದಲ್ಲಿ ರಲೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವೆನು.

ಆ ಊರಿನ ಮಂಗಳಸೂತ್ರವು ಭದ್ರವಾಗಿರಲಿ, ಅಲ್ಲಿನ ಫಲವೃಕ್ಷಗಳು ಸಮೃದ್ಧಿಯಿಂದಿರಲಿ, ಅಲ್ಲಿನ ಸುಮಂಗಲಿಯರು ನಿನ್ನ ಮೇಲೆ ಕವನಕಟ್ಟಿ ಆನಂದದಿಂದ ಪಾಡುವುದು ನಿನಗೆ ಕೇಳಿಸುತ್ತಲೇ ಇದೆ ಭಕ್ತವತ್ಸಲ! ಇದೋ ಈ ಪುಷ್ಪಾಂಜಲಿಯು ನಿನಗರ್ಪಿತವಾಗಲಿ. ನಿನ್ನ ಹಳ್ಳಿಯ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಆಶೀರ್ವದಿಸು. ನಿನಗಾಗಿ ಪ್ರಥಮ ಫಲವನ್ನರ್ಪಿಸುವ ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿನ ಆಕಳುಗಳಿಗೆ ತಿನ್ನಲು ಹುಲ್ಲೂ ಕುಡಿಯಲು ನೀರೂ ಹೋದಲ್ಲಿ ದೊರಕಲಿ. ಅಲ್ಲಿನವರ ಹಿರಿಯರು ಯಾವ ವಿಧವಾದ ಅಕಾಲಮರಣಕ್ಕೆ ತುತ್ತಾಗಿ ಗತಿಯಿಲ್ಲದೆ ಅಲೆಯುತ್ತಿದ್ದರೂ ಅವರಿಗೆ ಸದ್ಗತಿಯುಂಟಾಗಲಿ. ಅವರ ಆತ್ಮಗಳಿಗೆ ಶಾಂತಿಯುಂಟಾಗಲಿ. ನಿನ್ನ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯಪರ್ವತದ ಸುತ್ತಲೂ ಇರುವ ಹಳ್ಳಿಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ನನಗೆ ಹಿಂದೆ ರಾಮ ಚಂದ್ರನು ಚಿತ್ರಕೂಟಪರ್ವತದಲ್ಲಿ ನೆಲಸಿರುವಾಗ ಋಷಿಗಳು ಹೀಗೆಯೇ ಗುಡಿಸಲುಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ನಿರ್ಭಯರಾಗಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದರೇನೋ ಅನ್ನುವ ಹಾಗಾಯಿತು. ಹೇಮಾವತಿಯು ತನ್ನ ದಡದಲ್ಲಿರುವ ಗ್ರಾಮಗಳಿಗೆ ನೀವು ಹೆದರಬೇಡಿರಿ. ಹೇಮಗಿರೀಶನ ಕೃಪಾಬಲವು ನಿಮಗಿರುವುದು, ಆತನನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿರಿ. ಆ ಮಹಾಪ್ರಭುವಿನ ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಂಡು ನಲಿಯಿರಿ. ಎಂದು ಕೈ ನೀಡಿ ಹೇಳುವಳೋ ಅನ್ನುವಹಾಗಿವೆ. ಎರಡು ಕಡೆಯ ನಾಲೆಗಳು ಸ್ವಾಮಿ, ಆಕಾಶವೇ ಮುಚ್ಚಳ, ಭೂಮಿಯೇ ತಳಪೀಠ. ದಿಕ್ಕುಗಳೇ ಚೌಕಟ್ಟುಗಳು. ಇಂತಹ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿಯೂ ಭದ್ರವಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯಲ್ಲಿ ನಮ್ಮನ್ನಿರಿಸಿ ಸೂರ್ಯ ಚಂದ್ರರೆಂಬ ಎರಡು ದೀಪಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುವೆ. ಈ ಉಪಕಾರಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಇದೋ ಈ ಪುಷ್ಪಾಂಜಲಿಯು. ಆಕಾಶವೇ ಪುರುಷನು, ಭೂಮಿಯು ಸ್ತ್ರೀ, ವರ್ಷಾಕಾಲವೇ ಇವರ ಸಂಬಂಧ ಸೂಚಕ ಸಾಮಗ್ರಿ. ಕಾಮನಬಿಲ್ಲು ಆ ಮಹಾ ಪುರುಷನ ಹುಬ್ಬು. ಗುಡುಗು ಅಟ್ಟಹಾಸ, ತಿಡಿಲು ಕೋಪದ್ವನಿ, ಇದೇನು ಪ್ರಪಂಚ ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಮೊದಲು ಇದನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿ ನೋಡಿಕೊಂಡೆಯಾ. ಇದರ ಅಣುರೂಪವೇ ಮಾನವನೇನು? ಸ್ವಾಮಿ, ನಿನ್ನ ಲೀಲೆಯು-ವಿಚಿತ್ರ, ತೆಂಗಿನ ಕಾಯಿಯು-ನಮ್ಮ ಹೃದಯ, ಎಳನೀರು-ಭಕ್ತಿಜಲ, ಕಾಯಿಯನ್ನು ಇಬ್ಭಾಗ ಮಾಡಿದಂತೆ ನಮ್ಮ ಹೃದಯವನ್ನು ತೆರೆದು ನಿನ್ನ ಮುಂದಿಟ್ಟು ಭಕ್ತಿಜಲವನ್ನು ನಿನ್ನ

ಪಾದದ ಮೇಲೆ ಚಲ್ಲಿರುವೆವು. ಕಾಯಿಯ ಒಳಭಾಗವು ನಿನ್ನ ಕೃಪಾಬಲದಿಂದ ಎಷ್ಟು ಶುದ್ಧವಾಗಿದೆಯೋ ಅದರಂದದಿ ಮಾನವರಾದ ನಮ್ಮ ಹೃದಯವನ್ನೂ ಶುದ್ಧ ಮಾಡು. ದವನವು ಪೂರ್ವಜನ್ಮಗಳ ಸುಸ್ವಾರವಾಸನೆ. ಹಣ್ಣು ಈಗ ಅನುಭವಿಸಲು ಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವ ಕರ್ಮಫಲ. ಈ ಎರಡನ್ನೂ ಹಣ್ಣು ದವನವೆಂದು ನಿನಗರ್ಪಿಸುವೆವು. ಸಂಚಿತ ಅನುಭವಗಳೆರಡೂ ಹೋದವು. ನಿನ್ನ ಕರುಣೆಯಿಂದ ಆಗಾಮಿನಿಯೂ ಅಡಗಿತು. ಇದೋ ನಿನ್ನ ರಥದಲ್ಲಿ ಜೀವಾತ್ಮರಾದ ನಮ್ಮನ್ನು ಎಳೆದಿರುವವರನ್ನು ನೇತೃಹಾಕಿರುವಂತೆ ತೂಗುಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ನಡಿ ಸ್ವಾಮಿ, ಹೋಗುವ. “ರಥಸ್ಥಂ ಕೇಶವಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಪುನರ್ಜನ್ಮನವಿದ್ಯತೆ” ಎನ್ನುವ ವಾಕ್ಯವು ಸಾರ್ಥಕವಾಗಲಿ. ಪುಂಡರೀಕಾಕ್ಷ, ನಮ್ಮ ಹೃದಯಧ್ವನಿಯೇ ನಿನ್ನ ದೇವಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿರುವ ಕಂಚಿನ ಗಂಟೆ. ನಿನಗೆ ಬೆಳಗುವ ಕರ್ಪೂರಾರತಿಯೇ ನಮ್ಮ ಹೃದಯದಲ್ಲದೆಯಿಸುವ ದಿವ್ಯಜ್ಞಾನ. ಈ ದೇಹವೇ ದೇವಸ್ಥಾನ. ಯೋಗಿಯು ಈ ದೇಹದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನನ್ನು ಸೋಡುವನು. ನಾವು ಜಾಹ್ನವ್ಯಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿರುವೆವು. ಇಂತಹ ನಮ್ಮ ಅಪರಾಧಗಳು ಎನ್ನಿದರೂ ಕ್ಷಮಿಸು.

ನಮ್ಮ ಹಿರಿಯರು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಬೆಟ್ಟದ ಹತ್ತಿರ ಧರ್ಮದ ಸೂರೆ. ಯಾರು ಬೇಕಾದರೂ ಬಾಚಿಕೊಳ್ಳಿ, ಎಂದು, ಅಂದರಂತೆ ಅನೇಕರು ತೋವು ಮಂಟಪ ಸೋಪಾನಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದರು. ಅನ್ನದಾನ ಮಾಡಿದರು. ಮಾಡುತ್ತಿರುವರು. ಅವರ ಇಷ್ಟಾರ್ಥವು ಸಫಲವಾಗಲಿ. ಅವರ ಸುತಾನವೂ ದಾನಧರ್ಮ ಪರೋಪಕಾರಗಳಿಂದ ಆಜಂದ್ರಾಕ್ರಮವಾಗಿ ಬದುಕಿ ಬಾಳಲಿ. ಸ್ವಾಮಿ, ರಣರಂಗದಲ್ಲಿಯೂ ಔಷಧಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ನರಳುವವರು ಗುಣಮುಖರಾಗಲಿ. ಕಾಡಿ ನಲ್ಲ ಕತ್ತಲೆಯಲ್ಲೂ ಕತ್ತಿಯ ಪಟ್ಟಿಗೂ ಹಸುವಿನ ಆರ್ಭಟಕ್ಕೂ ಸಿಕ್ಕಿರುವವರನ್ನು ನಿನ್ನ ದಿವ್ಯ ಚಿತ್ತಕ್ಕೆ ತರಲು ಸಾಹಸವುಳ್ಳವನಾಗಿರುವೆನು. ಅನಾಥರಕ್ಷಕ ಅಂತವರ ರಕ್ಷಣೆಗೆ ನಿನ್ನ ಚಕ್ರವು ಸಿದ್ಧವಾಗಿಯೇ ಇದೆ.

ನೀನು ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿಯೂ ಬಂದಾಗ ಭೂದೇವಿಗೆ ಗೌರವಾರ್ಥವಾಗಿ ಕೊಟ್ಟ ಪೀತಾಂಬರವನ್ನು ಮೇದಿನಿಯು ಈಗ ಧರಿಸಿ ನಲಿಯುವಳೋ ಎನ್ನುವಂತಿದೆ. ಸುತ್ತಲೂ ಕಾಣುವ ಹೊಂಬಣ್ಣದ ಪೈರು ಈ ಪರ್ವತದಲ್ಲಿರುವ ಗಿಣಿ ನಮಿಲು ಕೋಗಿಲೆಗಳೇ ನಿನಗೆ ಸುಪ್ರಭಾತವನ್ನು ಹೇಳುವ ಊಳಿಗಗಳು. ನೀನು ಧ್ಯಾನವಾಗಲೂ ಭಕ್ತರ ಮೊರೆಯನ್ನಾಲಿಸುವವನಾದ್ದರಿಂದ ನಿದ್ರೆ ಯಾವಾಗಲೋ

ಎಚ್ಚರವ್ಯಾವಾಗಲೋ ನಮಗದು ತಿಳಿಯದು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ನಿನ್ನ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯ ಪರ್ವತದ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ತಿರುಗುವಾಗ ಹೇಮಾವತಿಯು ತನ್ನ ಸ್ವಭಾವಸಿದ್ಧವಾದ ಸಡಗರವನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟು ಸದ್ದಿಲ್ಲದೆ, ಹೋಗುವುದು ಕೂಡಾ ತಿಳಿಯದಂತೆ ಮುಂದಡಿ ಇಡುತ್ತಿರುವಳು. ದಶರಥನು ಕೃತಕೃತ್ಯನಾಗಿ ಅವಭೃತಸ್ಥಾನವಾಡಿಕೊಂಡು ಸರಯೂದಡದಿಂದ ಅಯೋಧ್ಯೆಗಭಿಮುಖನಾಗಿ ಬರುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಆಗಿನ ನನ್ನ ದೇಶದ ಪ್ರಜೆಗಳು ನೋಡಿ ಸಂತೋಷಪಟ್ಟರು. ಈಗಲೂ ಸಹ ದೇಶಸೇವಾ ದೀಕ್ಷಿತರಾದ ಮಹಾತ್ಮರು ಕೈಗೂಡಿದ ಕೆಲಸವುಳ್ಳವರಾಗಿ ಹಸನ್ಮುಖರಾಗಿ ಬರುವುದನ್ನು ನನ್ನ ದೇಶಬಾಂಧವರು ನೋಡಿ ನಲಿಚುುವ ಸುಯೋಗವನ್ನೊದಗಿಸು. ಭಗವಂತನ, ನಿನಗೆ ತಿಳಿಯದೇ ಇರುವುದು ಯಾವುದಿದೆ. ಆದರೂ ನೀನು ಆರ್ತತ್ರಾಣಸರಾಯಣನೆಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದರೂ ನನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯದಂತೆ ನಿನ್ನನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತೇನೆ ನಿನ್ನ ಪರ್ವತವನ್ನೂ ನಿನ್ನ ಆಲಯವನ್ನೂ ಶುಚಿಯಾಗಿ ಸುಗಂಧದ್ರವ್ಯಗಳಿಂದ ಗಮಗಮಿಸುವಂತೆ ನಿನ್ನ ಭಕ್ತರು ಧೂಪಹಾಕುತ್ತಿರುವರು. ಒದ್ದೆ ವಸ್ತ್ರಗಳಿಂದ ಉರುಳುಸೇವೆ ಮಾಡುವರು. ನಿನಗೋಷ್ಠರ ಹರಕೆ ಹೂಡುಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟುವರು. ಸ್ವಾಮಿ ನಿನ್ನ ದಿವ್ಯನಾಮದ ಶಕ್ತಿಯು ಆ ಭಕ್ತರ ಇಷ್ಟಾರ್ಥವನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಲಿ ದೇಶವಿದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಯು ನೆಲೆಗೊಳ್ಳಲಿ. ಸತಿಪತಿ ಪ್ರೀತಿಯು ನಿಷ್ಕಲ್ಮಶವಾಗಿರಲಿ. ಧೇನುಗಳು ಮಧುವಿನಂತಹ ಹಣಕಾಸಿನಲ್ಲಿ ಜನಗಳು ಕಪಟಭಕ್ತಿಯುಳ್ಳವರಾಗದೆ ಕೋಪವನ್ನು ತಡೆಹಿಡಿದು ವವರೂ ದ್ವೇಷವನ್ನು ಹತ್ತಿರ ಸೇರಿಸದವರೂ ಶುದ್ಧಭಕ್ತಿಯುಳ್ಳವರೂ ಆಗಿರಲಿ. ಭಗವನ್ ! ನಿನ್ನನ್ನು ಆದಿಶೇಷನೇ ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡಲು ಶಕ್ತನಲ್ಲ. ಇನ್ನು ನನ್ನ ಪಾಡೇನು. ಆದರೂ ಇದೋ ಅನಂತಪ್ರಣಾಮಗಳು ನಿನಗೆ. ನಿನ್ನ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿರುವ ಈ ವಿಧವಾದ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯು ನಿನ್ನ ದಿವ್ಯಚಿತ್ತಕ್ಕೆ ಬಂದು ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಕೃಪಾಬಲವಿರಲಿ. ನಿನ್ನ ಪಾದಗಳಿಗೆ ಪುನಃ ಪುನಃ ನಮಸ್ಕಾರವು.

ಮೂಡಣದಿಕ್ಕಿನಿಂದ ನೋಡಿದರೆ ನಿನ್ನ ಆಲಯದ ಬಾಗಿಲು-ಬಾಯಿಯಂತೆಯೂ, ಮೆಟ್ಟಿಲುಗಳು-ನಾಲಿಗೆಯಂತೆಯೂ, ಪರ್ವತವೇ ವಿಶ್ವರೂಪಧಾರಿಯಾದ ನಿನ್ನ ತಿರಸ್ಸಿನಂತೆಯೂ ತಂಡೋಪತಂಡವಾಗಿ ನಿನ್ನ ಸೇವೆಗೆ ಬರುವ ಜನರು ನಾಲಿಗೆಯ ಮೂಲಕ ಬಾಯನ್ನು ಹೊಂದಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹದಿನಾಲ್ಕು ಲೋಕಗಳಡಗಿರುವ ನಿನ್ನ ಉದರದಲ್ಲಿ ನೆಲಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತಿರುವರೋ ಅನ್ನುವ

ಹಾಗೆ ಕಾಣುವುದು. ದೀನಜನ ಬಂಧುವೇ! ನನ್ನ ಹಳ್ಳಿಯು ನಿನ್ನ ಆವಾಸಪರ್ಮ
ತದ ಹಿಂಭಾಗದಲ್ಲಿರುವುದು. ಮರೆಬಿದ್ದವನನ್ನು ಬೆನ್ನಿಗೆ ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುವುದು
ಸಭಾವ. ಆದುದರಿಂದ ನಾನೂ ನನ್ನ ಹಳ್ಳಿಯವರೂ ನಿನ್ನ ಮರೆಹೊಕ್ಕಿರುವೆವು.
ನಮ್ಮ ಪಾಪಗಳನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸು. ನಮಗೆ ಸದ್ಗತಿಯನ್ನು ದಯಪಾಲಿಸು. ತಂದೆ
ಯು ಮಕ್ಕಳ ತಪ್ಪನ್ನು ಎಷ್ಟೆಂದು ಎಣಿಸಲು ಸಾಧ್ಯ. ಲೋಕರೀತಿಯಲ್ಲಿ
ಮೋಹವೆಂಬುದು ತಂದೆಗೆ ಮಗನ ತಪ್ಪನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಲೋ
ಕಕ್ಕೆಲ್ಲಾ ತಂದೆಯೇ! ನಿನ್ನ ಮಕ್ಕಳಾದ ನಾವು ಯಾವ ಸತ್ಕಾರ್ಯಗಳಿಂದ ನಿನ್ನ
ಆದರಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರರಾಗಿರುವೆವು? ಯಾವ ಕ್ರಿಯಾಶುದ್ಧಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ನಮ್ಮ
ತಪ್ಪನ್ನು ಲೆಕ್ಕವಾಡಲಾರೆ? ಅದೆಲ್ಲಾ ಅಸಂಭವ. ನಮ್ಮ ಕೈಗಳು ಹಿಂಸೆಯಿಂದ
ಅಪವಿತ್ರಗಳಾಗಿವೆ ಮಾತುಗಳು ಕ್ರೂರಮೃಗಗಳಂತಿವೆ. ಮನಸ್ಸು ಕಲಕಿದ
ಸರೋವರದಂತಿರುವಾಗ ನಮ್ಮ ಮೇಲೆ ದಯೆಯೆಲ್ಲಿಂದ ಬರಬೇಕು. ಆದರೂ
ಮೋಕ್ಷ ಸ್ವಾಮಿಯೇ, ನಾವು ಮೊಂಡಾಟದಿಂದ ಅಪ್ಪಸೇವೆ, ಅಷ್ಟೇ ಭಕ್ತಿಗಳಿಂದ
ನಿನ್ನ ಪಾದದ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ನಿನ್ನನ್ನು ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ. ನಮ್ಮನ್ನು ಕತ್ತಲೆ,
ಯಾತನೆ, ಭಯ, ಕಠೋರಧ್ವನಿ, ದುರ್ಗಂಧಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುವ ಪಾತಾಳ ನರಕ
ದಲ್ಲಿ ತಳ್ಳಿಬೀಡ. ಅಕಾರಣಬಂಧುವೇ, ನಮ್ಮನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸು. ನಮ್ಮ ದೈನ್ಯ
ಗ ಣಿಯನ್ನು ಅಲಿಸು. ಧರ್ಮಸ್ವರೂಪನಾದ ಹೇಮಗಿರಿಗಧಿನಾಯಕನೆ, ನಿನ್ನಲ್ಲಿ

ಬಿಡುತ್ತೇನೆ. ಸನಾತನಧರ್ಮವು ಬಹಳ ಕಂದಿಕುಂದಿ ಹೋಗಿದೆ. ಕಲಿವು
೫. ಸನಾತನಧರ್ಮವನ್ನು ಅಷ್ಟದಿಕ್ಕುಗಳಿಂದ ಅಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿರುವನು. ನೀನೇ
ಧರ್ಮರಕ್ಷಕನು, ನೀನು ಉಪದೇಶಿಸಿದ ಸನಾತನ ಧರ್ಮವನ್ನು ಕಾಪಾಡು, ನಿನ
ಗಾಗಿ ಪ್ರಥಮ ಫಲವನ್ನು ಕೊಡುವ ಗ್ರಾಮದ ಜನರು ಧರ್ಮವನ್ನು ಬಿಡದೇ
ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡು ಬರಲಿ, ರಾಜರು ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು ಆದರಿಸಲಿ, ಸನಾತನಧರ್ಮವೂ
ರಾಜ ಪ್ರಜೆಗಳ ವಿಶ್ವಾಸವೂ ಕುಂದದೇ ಇರುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸು ಸ್ವಾಮಿ.

ಇದು ಲಕ್ಷ್ಮೀನಿವಾಸಸ್ಥಾನವೆಂದು ಕವಿಗಳು ಪಾಡಿರುವ ನನ್ನ ದೇಶದ
ಲ್ಲಿಗೆ ನನ್ನ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲೇ ಬಡತನದ ಬೊಬ್ಬೆಯು ಎದ್ದಿದೆ. ಲಕುಮಿಯು
ಮುನಿಸಿಕೊಂಡಳೋ? ಭಗವನ್, ನೀನು ಮುನಿಸಿಕೊಂಡರೆ ತಾಯಿಯಾದ
ಲಕ್ಷ್ಮಿಯಲ್ಲಿ ಮೊರೆಯಿಟ್ಟು ನಿನ್ನ ಪ್ರಸನ್ನತೆಯನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದೆ
ವು. ಈಗ ತಾಯಿಯೇ ಮುನಿಸಿಕೊಂಡಳು. ಇನ್ನಾರಲ್ಲಿ ಮೊರೆಯಿಡೋಣ?

ನನ್ನ ಗ್ರಾಮದ ಜನಗಳ ಮೈಮೂಳೆಗಳು ನನ್ನ ಕಣ್ಣನ್ನು ಚುಚ್ಚುತ್ತಿವೆ. ಅವರ ಬಡತನವು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಅಲ್ಲೋಲಕಲ್ಲೋಲ ಮಾಡುತ್ತಿವೆ. ಹೇಮಗಿರೀ ಶನಿ! ನಿನ್ನ ಕೋಪವನ್ನೂ ಹಿಂತಿರುಗಿಸು. ಈ ಬಡತನದಲ್ಲೇ ನಾವು ಒದ್ದಾಡುತ್ತಿದ್ದರೆ ನಿನ್ನನ್ನು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಭಜಿಸುವುದಕ್ಕಾವಾಗ? ಬಡತನವು ಪಾಪದ ಹೆದ್ದಾರಿ. ನಮ್ಮನ್ನು ಸನ್ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗು ಸ್ವಾಮಿ. ನಮ್ಮ ಪಿತೃಗಳಲ್ಲಿಟ್ಟಿದ್ದ ವಾತ್ಸಲ್ಯವನ್ನೇ ನಮ್ಮ ಮೇಲೆ ತೋರು. ಮುಕುಂದ, ಮುರ ಮರ್ದನ, ವಾಸುದೇವ, ರಂಗನಾಥ, ಶ್ರೀನಿವಾಸ ನಾನು ಹಳ್ಳಿಯ ಜನರಿಗಾಗಿ ಬರಿಯ ಏಕಿಕಫಲವನ್ನು ನುಗ್ಗುಹಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ ಮಾತ್ರ ನಿನ್ನನ್ನು ಸ್ಮೃತಿಸಲಾರೆ ಅವರಿಗೆ ಆಮುಷ್ಮಿಕ ಸೌಖ್ಯವನ್ನೂ ದಯಪಾಲಿಸಬೇಕೆಂದು ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಮೊರೆಯಿಡುತ್ತೇನೆ ಸ್ವಾಮಿ. ನಾವು ಕರ್ಮದ ಮೂಟೆ ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ನಿನ್ನ ಬೆಟ್ಟವನ್ನು ಹತ್ತಲಾರೆವು. ಆ ಮೂಟೆಯನ್ನು ನಾವು ಹೇಮಾವತಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡುವಾಗ ಅಲ್ಲೇ ತಳ್ಳಿಬಿಡು. ನೀನು ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಗದರಿಸಿದರೆ ಅವು ಮಾಯವಾಗುವವು. ನೀನು ಕರ್ಮಾತೀತನು. ನಿನ್ನ ರಥೋತ್ಸವಸಮಯದಲ್ಲಿ ಕುಂಟರು, ಕುರುಡರು ಹೆಳವರು ಮತ್ತಿತರ ಕಷ್ಟಜೀವಿಗಳು ನಿನ್ನ ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳಿ ಜೀವನ ಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ಜರುಗಿಸುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳ ಕಷ್ಟನಿವಾರಣೆಯಾಗಲಿ. ಮುಂದಣ ಜನ್ಮವು ಶ್ರೇಷ್ಠವಾಗಿಯೂ ಭಕ್ತಿಯುಕ್ತವಾಗಿಯೂ ಇರಲಿ.

ನಾನೂ ಅನ್ನುವುದೇನೂ ಎಂಬುವುದನ್ನೂ ನೀ ತಿಳಿಸೋರಂಗ
ಕನ್ನಡನಾಡಿನ ಪ್ರಭುಗಳ ಕೈ ನಿನ್ನ ಕೈಯೊಳಗಿರಲೋ ದೇವ
ಎನ್ನಯ ಹಳ್ಳಿಗೆ ಪುಣ್ಯಭೂಮಿಗೆ ಎತ್ತದ ಎತ್ತಕೆ ಶುಭವೋ ಸ್ವಾಮಿ
ನಿನ್ನ ನಾಮಕೆ ಜಯವೋ ಸ್ವಾಮಿ ನಿನ್ನ ಪಾದಕೆ ನಮವೋ

ನಾನು ಪುಸ್ತಕದ ಹಾಳೆಗಳನ್ನು ತಿರುವಿ ಹಾಕುವಂತೆ ನನ್ನ ಆಯಸ್ಸಿನ ದಿನಗಳು ಮಗುಚಿ ಹಾಕಲ್ಪಡುತ್ತಿವೆ. ಆಯಾ ದಿನಗಳೆಂಬ ಹಾಳೆಗಳಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಎಲ್ಲಾ ಪಾಪಪುಣ್ಯಗಳು ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟು ದೇಹಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಮುಂದೆ ಅವು ಓದಲ್ಪಡುತ್ತವೆ. ಸ್ವಾಮಿ, ನಿನ್ನಯ ಜನದಲ್ಲಿ ನಾನು ಶ್ರದ್ಧೆವಿತ್ತ ವಿಧಿಗಳ ಲೋಪದಿಂದ ಏನೇನು ಮಾಡಿರುವೆನೋ ಅವುಗಳನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸು ಪ್ರಕೃತಿಯ ಅಕ್ರಮಣ ಕರ್ಮದ ಸೇತಗಳಿಂದ ಏನೇನು ಅಪರಾಧಗಳೊದಗಿ ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬೇಜಾರಾಗಿದ್ದೆಯೋ ಅವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಕ್ಷಮಿಸು. ನಿನ್ನ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯಸರ್ವತನನ್ನು ಪವಿತ್ರವಾಗಿ

ಡಲು ನನ್ನ ಕೈಲಾದಷ್ಟು ಸಾಹಸಪಡುತ್ತಿರುವೆನು. ನಿನ್ನ ಭಕ್ತರೂ ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಗಮನವಿಡಲಿ. ನಿನ್ನ ಸೇವೆಗಾಗಿ ಬರುವ ಎಲ್ಲಾ ವೈದಿಕ ಲೌಕಿಕವರ್ಗದವರಿಗೆ ಆಯುರಾರೋಗ್ಯ ಐಶ್ವರ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿಯುಂಟಾಗಲಿ. ಸೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಇದುವರೆಗೆ ಪರಮಭಾಗವತರು ನಿನ್ನನ್ನು ನಾನಾ ವಿಧವಾಗಿ ಸ್ತುತಿಸಿ ಒಲಿಸಿಕೊಂಡಿರುವರು. ವಿಭೀಷಣನು ಶರಣಾಗತಿಯಿಂದ, ಜಯವಿಜಯರು ಪರಾಕ್ರಮಪ್ರದರ್ಶನದಿಂದ, ಸನಕಾದಿಗಳು ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ, ನಾರದಾದಿಗಳು ಗಾನದಿಂದ, ಲಕುಮಿಯು ಸೇವೆಯಿಂದ. ನಿನ್ನನ್ನು ಹೂವಿನಿಂದ ಅರ್ಚಿಸೋಣವೆಂದರೆ ಉದರದಲ್ಲೇ ವುಷ್ಟವೆಂಬುದಾಗಿ ಭಕ್ತರು ನಿನ್ನ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ಪಾಡುವುದನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಿರುವೆನು. ಭಕ್ತವತ್ಸಲ, ಇದೋ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರವು. ಎಲ್ಲವೂ ನೀನೇ. ಬಾಲ್ಯದ ಅಪರಾಧಗಳು ಅಚ್ಛಾನಮೂಲಕವೆಂದು ಕ್ಷಮ್ಯಗಳಾಗಿವೆ. ಆದರೆ ಯೌವನದ ಅಪರಾಧಗಳಿಗವಕಾಶವೇ ಬೇಡ. ಅವು ಮುನ್ನಿನಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಸ್ತೋತ್ರಕ್ಕೆ ಅಡ್ಡಿಯಾದಾವು. ಮಗುವನ್ನು ತಂದೆಯು ಕೈಹಿಡಿದು ತೊಡೆಯಮೇಲೆ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ನನ್ನನ್ನು ಬಾಲಶ್ಯಾವಸ್ಥೆಯಿಂದ ಕೈಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಯೌವನದ ಹೆದ್ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟಿರುವೆ. ಈಗ ನನ್ನ ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಸ್ಫುಟವಾಗಿವೆ. ಇಂತಹ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಪರಿಶುದ್ಧವಾದ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ಮುಂದಿನ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಸಂಪುಕೆಯಿಲ್ಲ. ಸ್ವಾಮಿ, ಇದೋ ಪುನಃ ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತೇನೆ. ವಿಶ್ವದ ಹೃದಯವು ಶುದ್ಧವಾಗಲಿ. ಪರಸ್ಪರಪ್ರೇಮವು ಬೆಳಗಲಿ. ಅಖಿಲಲೋಕನಾಯಕನೆ, ಭೃಗುಮಹರ್ಷಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷನಾದ ಸ್ವಾಮಿಯೇ, ನಿನ್ನ ರಥೋತ್ಸವಕ್ಕಾಗಿ, ನಿನ್ನ ದರ್ಶನಾಕಾಂಕ್ಷೆಗಳಾಗಿ ಬರುವ ಸಮಸ್ತರಿಗೂ ಸಕಲಸನ್ಮಂಗಳಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಸಲಹೋರಂಗ. ಹೇಮಗಿರೀಶನೆ, ನಿನಗೆ ಹುಟ್ಟಿದ ಹಳ್ಳಿಗರಪರವಾಗಿ ಈ ದೀನನ ವಂದನೆಯು.

ಓಂ ಶಾಂತಿ ಶಾಂತಿ ಶಾಂತಿಃ

ವರ್ಧಮಾನ ಪವರ್ ಪ್ರೆಸ್,
ಮೈಸೂರು,
1933.
